RITUALIS ROMANI DOCUMENTA DE EXORCIZANDIS OBSESSIS A DÆMONIO

COMMENTARIIS

Ex SS. Patribus, & Ecclesiasticis Scriptoribus potissimum depromptis,

ILLUSTRATA

Per Fr. PAULUM MARIAM CARDI *Regiensem*, *Ordinis Servor.* B M.V. *Sac. Theol. Magistrum, S. Officii Consultorem Theologum, & in Provincia Lombardiæ Priorem Provincialem.*

VENETIIS, MDCCXXXIII.

Apud JOSEPHUM CORONA,

In Via Mercatoria.

SUPERIORUM PERMISSU, ac PRIVILEGIO.

REVERENDISSIMO PATRI,

P. PETRO MARIÆ PIERI SENENSI,

Sacræ Theologiæ Magistro, Sacrarum Congregationum Indicis, & Rituum Consultori, Sanctæ Romanæ Universalis Inquisitionis Qualificatori, itemque Consultori, Episcoporum Examinatori coram Sanctissimo, ac totius Ordinis Servorum BEATÆ MARIÆ VIRGINIS

PRIORI GENERALI.

CCE in lucem prodeunt Commentaria hæc gloriosissimo Tuo inscripta Nomini, REVERENDISSIME PATER, quæ cum non uno, vel altero tantum titulo te penè Auctorem, ac certè Patronum agnoscant, tua potius dicenda fateor, quam mea. Quoties enim

universa, quæ Tibi uni accepta refero, eaque in primis, quibus Te Præceptore fruebar, perpendam animo, profecto, qui ignoret, arbitror neminem, quidquid doctrinæ aut Eruditionis in hoc Opere, si quid tamen eminet, ex Te veluti ex quodam perenni fonte uberrime affluente, ac jugiter redundante in me derivatum esse, meque, prout par fuit viribus, exhausisse vel dum Theologicas mihi difficultates præstantissimo ingenii tui acumine enodares, vel dum ad SS. Patrum intelligentiam animum alliceres, vel tandem dum Ecclesiasticas Historias, congestis undique vetustissimis monumentis, mira claritate, ac soliditate adversus temporum injuriam, & sæculorum obscuritatem, illustrares. Nec tamen his, quæ satis, superque fuissent, aliosque non paucos clarissimos in nostra Servorum Familia Migistros efformavere, contentus eras, ut me erudires: Hinc sincera non minus, quam profunda sensuum tuorum aperitio, hinc uberrima mihi bonorum tuorum perceptio, Bibliothecæ videlicet tuæ præclarissimæ æquè, ac florentissimæ, ad quam mihi liber semper extitit aditus. Quapropter, cum ea omnia tam docte, tamque humaniter præstiteris, ut manum Operi admovere possem, illud jure merito Tibi est asserendum.

Præclara quidem hæc liberalitatis in me tuæ argumenta; attamen accedunt alia innume-

numera, neque his, ut puto, quibus hucusque me ita insignitum volueris, comparanda. Quid enim mihi pretiosius, quam in socium, Familiaremque tuum cooptari? Quid splendidius, quam ad illustres, curriculo studiorum meorum vix emenso, Instituti nostri Cathedras, officiis tuis amantissimis adigi? His tamen omnibus mihi per Te frui licuit. Quin imò grato, propensoque usquedum in me fuisti animo, ut primo Generalatus tui clarissimo, ac celebratissimo sexennio me in Secretarium tuum Romam revocare, deinde mihi totius Provinciæ Lombardiæ Consultoris, nonnullorum Congressuum Præfecti, ac Generalis Visitatoris munus addicere, meque tandem ad apicem Provincialatus promovere, atque sustollere non dubitaveris. Quæ omnia quidem, licet cordi alte reposita sint, adhuc tamen privatam sortem nequaquam agere possunt, nisi apud omnes publica hæc beneficia (idque in confessione grati animi mei) publico saltem testimonio tibi rependam, juxta Senecæ monitum: *Narret, qui accepit.* (*a*)

Ita debito meo, juri tuo, sed etiam huic Operi consultum est. Cupiens enim quis Lucubrationibus suis lucis usuram parare, suum eo ferme semper protendit animum, ut sibi non tam illustrem explorando, quam benignum, solertem non minus, quam doctum

(*a*) Lib. 3. de Benefic. c. 11.

Mæcenatem ſibi, ſuiſque conciliet; quem profectò alium optare poſsem, quem precari, quam Te, qui virtute, æquitate plurimum vales, quique prudentia, auctoritate denique præcellis omnibus?

Viderunt Te Ordinis noſtri præſtantiores Cathedræ vix ſextum ſupra vigeſimum ætatis annum egreſsum Florentina primum, Romana deinde in primario, ſelectiſſimoque Henrici noſtri Collegio Doctorem, multa Diſcipulorum turba ſtipatum, quorum indoles, mores, ingenia ſeu in publicis diſputationibus, ſeu poſtmodum in ſtudiis regendis, ſeu in Provinciis adminiſtrandis ita effloruere, ut Patres Noſtri illud crebris de Te uſurpare ſermonibus conſueverint: *Vir peritus erudit multos, & anima ſua ſuavis eſt.* (*a*)

Cum autem ita res ſe habeat, *ut in lingua ſapientia dignoſcatur, & ſenſus, & ſcientia, & Doctrina in verbo ſenſati*, (*b*) ita proditum eſt, ut cum vix publica adorireris, profundum, gravem, ac ſumma eruditione ſpectandum virum Te omnibus exhiberes. Novit ſapientiam tuam CLEMENS XI. Albanus, qui Tibi Sacrarum Congregationum Indicis, & Rituum Conſultoris, deinde Sanctæ Univerſalis Inquiſitionis Qualificatoris provinciam demandavit: Novit BENEDICTUS XIII. Urſinus, qui ſupremis Inquiſitoribus Romanis

(*a*) Eccl. 37. v. 22.
(*b*) Eccl. 4. v. 29.

nis Te Consultorem apposuit, & Episcopis jam electis Examinatorem constituit: Novit tandem Eminentissimus, ac Reverendissimus Cardinalis Laurentius Corsinus, modo CLEMENS XII. gloriosissime, feliciterque regnans, qui Te sibi in Theologum nominavit, atque Consilia tua, in gravissimis Christiani Orbis negotiis, non solum amplissimis dum intererat Congregationibus, verum etiam nunc, dum universo Christi Fidelium Coetui moderatur, clementissime audit, Teque paterno plane prosequitur animo.

Perspicua siquidem ei est summa illa humilitas, ac animi verecunda demissio, qua Te quovis virtutum genere expertem reputas, cum apud omnes adeo spectaris. Neque mirum, si Infulis ad quas jure merito evocabaris, caput subdere nolueris, parvus in oculis tuis, cum sis magnus in oculis Sacerdotum: Prudentia illa singularis, qua omnia caute, prospereque exequeris, idem in secundis, idem in adversis, praeterita cogitans, praesentia ordinans, futura praevidens, testimonium dans veritati, discrete promittens, promissa accellerans, atque amplius, quam promiseras, praestans: Prae ceteris vero vehemens studium illud, quo totius Ordinis dignitatis promovendae gloriaeque amplificandae inflammaris: Quem enim Virum aut in concludendo promptiorem, aut in regendo providiorem, aut cujusvis rebus in administrandis praestantiorem Te unquam prospeximus? *Sat igitur sit*

leviter quædam attingere, nam si omnia singillatim persequerer, moderationi quidem tuæ molestus essem.

Vix Generalatus habenas susceperas, B. Peregrinum Latiosum, cui tam elaboraveras, cum Procuratoris Generalis munera fungereris, Sanctorum Albo adscriptum vidimus. Decretum pro solemni B. Julianæ Falconeriæ in Sanctarum Virginum Catalogo descriptione quandocumque facienda obtinuimus: nec spes deest nobis, nec Tibi animus, quin septem BB. Instituti Nostri Fundatores, jam pridem Te pro viribus conante, de sub modis erutos, & super Ecclesiæ candelabrum positos, pari titulo simus veneraturi. Tua illi sunt cura, tuum studium, solertia tua: Hanc utique prædicant Privilegia Ordini nostro, Te impetrante vel uberius aucta, vel recenter impertita, præcipue verò illa erga Dolores B. M. V. pia animi affectio, cujus cultum in propagando, confirmandoque adeo & scriptis, & verbo innixus es, ut jam jam augustissimum Reginæ Martyrum Nomen longe, lateque amplissimis excultum honoribus ubique per Te triumphare videamus. Quid plura? Hanc saxa quoque, & parietes Pareciæ, & Cœnobii S. Nicolai in Arcionibus Romæ iterum juri nostro vindicati, atque a fundamentis nova, insignique extructa mole, quambreviter excitati celebrant, atque extollunt. Tanta adeo semper apud summos Pontifices gratia polles, tanta in Religiosam

Fami-

Familiam nostram charitate, ut nec illi desinant Te favoribus cumulare, neque Tu minus studeas decori, atque incremento Ordinis vigilare.

Hæc omnia tam inaudita, tamque gloriosa facinora optimè noverunt Patres in Generalibus Comitiis Romæ anno proximè elapso celebratis, seque propterea non levem jacturam ducentes, si Præfecturam, ut optabas, dimitteres, quæ BENEDICTO XIII. imperante, susceperas Generalatus insignia, abs Te removenda esse minimè comprobabant. Quis enim in supremo illo Conventu Pietatem tuam, quis disciplinam, studia, atque animi Magnitudinem summis efferebat laudibus. Alii gratiam Principum: Alii filialem, ac propemodum incredibilem erga Religionem affectum spectabant: Alii verò Ordinis ingentes profectus, novosque titulos, quibus amplissimè per Te unice potitus est, commemorabant. Omnes tamen illud D.Bernardi de Te prædicabant: *Praeest ut provideat, ut consulat, ut procuret, ut servet: Praeest ut prosit, praeest ut fidelis servus, & prudens, quem constituit Dominus super Familiam suam.* (*a*) Hinc factum est, ut omnium Electorum sententia, communi suffragio Præfecturam (raro, novoque exemplo) Tibi iterum commissam voluerint, ac decreverint.

Hæc enim, REVERENDISS. PATER, ut Opus hoc qualecumque Tibi dicarem, atque devove-

(*a*) Lib. 3. de considerat. ad Eugen. cap. 1.

voverem ; impulerunt : Fateor istud tanto Mæcenate indignum, fateor tamen tantum Mæcenatem huic omninò necessarium. Neque Tibi utcumque exiguum, ac informe, injucundum fore confido ; id enim præsertim Tua in omnes humanitas evincit, id præcipuum in me studium, id comitas, ac amor. Hoc itaque venerationis in Te meæ munusculum, ac certum grati animi mei judicium excipias velim. Quid aliud itaque mihi superest ? Hoc unum scilicet, ut per Te mihi liceat sic tua enarra e beneficia, qui tuis beneficiis omnia debeo, non ut per hoc me *solvisse putem*, *sed ut securior debeam*: (*a*) Interim æternam Tibi a Deo O. M. felicitatem deprecans, & benevolentiam erga me tuam nulla rerum vicissitudine immutandam exoptans, sacratas deosculor manus.

PATERNITATIS TUÆ REVERENDISS.

Regii in Conventu B. M. V. Kalendis Maii 1733.

Humillimus, Devinctiss. & Obsequentiss. Servus
Fr. Paulus Maria Cardi Prioris Lombardiæ.

Ap-

(*a*) Senec. de Benefic. lib. 2. cap. 35.

Approbatio Adm. R. P. Mag. Angelici Mariæ Gucci Ordinis Servorum Mariæ.

LUbenti animo hunc perlegi Librum, cui Titulus: *Ritualis Romani Documenta de exorcizandis obsessis a dæmonio, Commentariis &c. illustrata:* Opus impigro exaratum labore a R. A. P. Paulo Cardi in Servorum Ordine Sacræ Theologiæ Magistro, Secretario Generali, ac in Lombardiæ Provincia, Provinciali recens electo. Perlegi, inquam, jussis obtemperaturus Reverendissimi Patris Petri Mariæ Pieri, Sacræ Theologiæ Professoris, totius nostri Ordinis Servorum B. M. V. Prioris Generalis, a quo hanc mihi demandatum Provinciam accepi. At vix perlegeram, cum statim illud mihi in mentem venit, quod inclamabant olim dæmones apud Matth. 8. v. 29. *Quid nobis, & tibi Jesu Fili David? Venisti huc ante tempus torquere nos.* Talem enim, ac tam expeditam, dæmonum ab obsessis ejiciendorum corporibus viam sternit, facultatem, vimque demonstrat, ut dicto citius illinc emigrare cogantur, in ignem iterum perdendis, si hanc rectè calleat, ac pro sui muneris dignitate Exorcista utatur. Sed subit præ ceteris mirari, singularis quædam, ac peregrina eruditionis ubertas; nihil enim dicit, probat nihil, quod aut Priscorum Auctoritate Patrum, aut Sanctissimorum exemplo virorum, confertim, comulateque non suadeat, demonstret confirmet, urgeat; nec enim unum, aut alterum ad suam tuendam causam adducit, sed omnium ferè, ex numero eorum, qui probatissimi habentur, aut refert dicta, aut explicat sensa, aut quæ sint gesta ab eis, quæve a nobis gerenda proponit, ostendit. Fusius irem libenter in Operis, Auctorisque de-

cora

cora: *At vereor*, ut ille apud Tullium ajebat, *ne talium Personarum cùm amplificare velim, minuam etiam gloriam*. (*a*) Inoffenso itaque percurret pede, qui Exorcistam agens, nec in minimo huic adversabitur Operi, sed veluti lydium lapidem præ manibus semper habebit, oculos continuò obversabitur. Quod cùm sanam, & doctrinam orthodoxam contineat, dignum censeo publica luce, & ut typis quam primum mandetur.

Datum Romæ in Ædibus Sancti Marcelli, hac die 15. Junii 1731.

F. Angelicus Maria Gucci Sacræ Theol. Mag.

Approbatio Adm. R. P. Mag. Callisti Mariæ Palombellæ in Colleg. Henrici apud S. Marcellum de Urbe Studiorum Regentis.

DE mandato Paternit. V. Reverendissimæ accurate perlegi librum, cui titulus -- *Ritualis Romani &c.* nihilque in eo, quod Romanæ Fidei, ac bonis moribus adversetur, deprehendi. Quinimmò cum diligentissimus Auctor materiam de se sterilem mira quadam Sacræ Eruditionis varietate fœcundet; Ecclesiæ ritus, ac disciplinam ubique illustret, ac tueatur; nec non malignorum Spirituum mille nocendi, fallendique artes egregiè detegat; regiam denique viam planè demonstret, qua inita, dæmones sicuti *nec Deo, per quem adjurantur*, ita *nec justis, quorum voce torquentur, mentiri possunt*, (*a*) idcircò luce publica dignum opus istud sane censeo.

Romæ apud S. Marcellum postridie Kalend. Decembris 1731.

Fr. Callistus Maria Palombella in Collegio Henrici de Urbe Regens.

Fr.

(*a*) Accad. quæst. lib 2.
(*a*) Lactantius Firm. lib. 2. divin. Instit. cap. 16.

Fr. PETRUS MARIA PIERIUS
SENENSIS.

Sacræ Theologiæ humilis Professor, Sacrarum Congregationum Indicis & Rituum Consultor, Sanctæ Romanæ Universalis Inquisitionis Qualificator & Consultor, Episcopor. Examinator coram Sanctissimo, ac totius Ord. Servorum B. M. V. Prior Generalis.

Liber, cui titulus – *Ritualis Romani Documenta de Exorcizandis obsessis a dæmonio*, Commentariis ex Sanctis Patribus, Ecclesiasticisque Scriptoribus, potissimùm depromptis illustrata per Adm. Rev. Patrem Magistrum Paulum Mariam Cardi Ordinis nostri Sacerdotem, & Provincialem Provinciæ Lombardiæ, cum a duobus ex Ordine nostro Theologis, quibus id commisimus, revisus, approbatus, dignusque ut in lucem edi possit, existimatus fuerit: Nos Officii nostri auctoritate, ut, servatis servandis, prælo demandari queat, præsentium tenore, licentiam concedimus. In quorum fidem &c.

Datum Romæ in Conventu nostro S. Marcelli die 4. Mensis Januarii 1732.

Fr. Petrus Maria Generalis.

Reg. lib. 4. *fol.* 130.

Locus ✠ Sigili.

Fr. Sebastianus Tognini Secretarius Ordinis.

Le-

cora: *At vereor*, ut ille apud Tullium ajebat; *ne talium Personarum cùm amplificare velim, minuam etiam gloriam*. (*a*) Inoffenso itaque percurret pede, qui Exorcistam agens, nec in minimo huic adversabitur Operi, sed veluti lydium lapidem præ manibus semper habebit, oculos continuò obversabitur. Quod cùm sanam, & doctrinam orthodoxam contineat, dignum censeo publica luce, & ut typis quam primum mandetur.

Datum Romæ in Ædibus Sancti Marcelli, hac die 15. Junii 1731.

F. Angelicus Maria Gucci Sacræ Theol. Mag.

Approbatio Adm. R. P. Mag. Callisti Mariæ Palombellæ in Colleg. Henrici apud S. Marcellum de Urbe Studiorum Regentis.

DE mandato Paternit. V. Reverendissimæ accurate perlegi librum, cui titulus -- *Ritualis Romani &c.* nihilque in eo, quod Romanæ Fidei, ac bonis moribus adversetur, deprehendi. Quinimmò cum diligentissimus Auctor materiam de se sterilem mira quadam Sacræ Eruditionis varietate fœcundet; Ecclesiæ ritus, ac disciplinam ubique illustret, ac tueatur; nec non malignorum Spirituum mille nocendi, fallendique artes egregiè detegat; regiam denique viam planè demonstret, qua inita, dæmones sicuti *nec Deo, per quem adjurantur*, ita *nec justis, quorum voce torquentur, mentiri possunt*, (*a*) idcircò luce publica dignum opus istud sane censeo.

Romæ apud S. Marcellum postridie Kalend. Decembris 1731.

Fr. Callistus Maria Palombella in Collegio Henrici de Urbe Regens.

Fr.

(*a*) Accad. quæst. lib 2.

(*a*) Lactantius Firm. lib. 2. divin. Instit. cap. 16.

Fr. PETRUS MARIA PIERIUS
SENENSIS.

Sacræ Theologiæ humilis Professor, Sacrarum Congregationum Indicis & Rituum Consultor, Sanctæ Romanæ Universalis Inquisitionis Qualificator & Consultor, Episcopor. Examinator coram Sanctissimo, ac totius Ord. Servorum B. M. V. Prior Generalis.

Liber, cui titulus — *Ritualis Romani Documenta de Exorcizandis obsessis a dæmonio*, Commentariis ex Sanctis Patribus, Ecclesiasticisque Scriptoribus, potissimùm depromptis illustrata per Adm. Rev. Patrem Magistrum Paulum Mariam Cardi Ordinis nostri Sacerdotem, & Provincialem Provinciæ Lombardiæ, cum a duobus ex Ordine nostro Theologis, quibus id commisimus, revisus, approbatus, dignusque ut in lucem edi possit, existimatus fuerit: Nos Officii nostri auctoritate, ut, servatis servandis, prælo demandari queat, præsentium tenore, licentiam concedimus. In quorum fidem &c.

Datum Romæ in Conventu nostro S. Marcelli die 4. Mensis Januarii 1732.

Fr. Petrus Maria Generalis.

Reg. lib. 4. fol. 130.

Locus ✠ Sigili.

Fr. Sebastianus Tognini
Secretarius Ordinis.

Le-

Lectori Benevolo.

Nunc primùm in lucem prodeunt, erudite Lector, hæc Commentaria in eum unicè finem exarata, ut videlicet Exorcista in sacro sui muneris exercitio luculenter instruatur, ac ministerium, quo fungi in votis habet, exactius opere valeat adimplere. Cum enim quamplures non sine animi molestia, viderim, qui Ritualis Romani, De Exorcizandis obsessis a dæmonio *aliqua documenta vel negligunt, vel contemnunt, vel etiam rejiciunt; imo, quod magis dolendum, in eam prorumpunt audaciam, ut quædam impugnare, quædam etiam iniqua, procacique censura notare non erubescant, eo prorsus despecto D. Ambrosii Mediolanensis effato:* Servemus præcepta majorum, nec hæreditaria signacula ausi rudi temeritate violemus. *(a) Ut horum inscitiæ, vel ut mitius loquar, oscitationi occurram, præcipuè verò Tyrones Exorcistas, ne ejusmodi sequantur erroris exempla, sed Ecclesiæ Romanæ sanctiones sartas, tectasque conservent, quantum privato licet scriptori, commoneam, Opusculum hoc publici juris facere consultò decrevi.*

Verùm cum sæpe animo versarem, unde nam hoc vitii genus erumpere cœperit, ac germinare, ut idem radicitus plane convellerem, ea fortasse de causa ortum habuisse deprehendi, quod hujus indolis Exorcistæ minus caute putent, exigui momenti esse, nullove fundamento niti Ritualis in hac parte penè jacentis monita, eaque hac de re insulsissimè parvi pendant. Quapropter hæc Commentaria ex Sanctorum Patrum, & Ecclesiasticorum Scriptorum testimoniis, summa fide relatis, utcumque conficienda sum arbitratus. Si enim omnibus bona magna, & occulta

(a) Lib. 3. de Fide cap. 15.

culta discere cupientibus; non aperit nisi auctoritas januam, (a) *ut docet Magnus Augustinus, hac profectò ratione fieri posse judicavi, ut expulsis erroneis opinionibus, tandem aliquando cognoscerent, quo solido fundamento nitantur Institutiones a Romano Rituali Sacris Adjuratoribus præscripta, quavè rursus veneratione, quave obedientia eis inviolabiliter parere teneantur. Non majorem idcirco (quod omnino absit) auctoritatem, supra eam, quam præsefert Rituale, quamque a Romani Pontificis approbatione obtinuit, addere in animo est, sed dumtaxat, ut magis ipsa ejus elucescat auctoritas, eaque imposterum ab omnibus expressius dignoscatur.*

Neque verò hinc arbitreris velim, amice Lector, me injuriam vel levem Ritualis Romani documentis inferre, ea Commentariis illustrando, quasi propria nativaque luce destituta, alieno indigeant, ac velut adscititio lumine coruscare; sicut enim fas est ut prisca Ecclesiæ dogmata processu temporis excurentur, limentur, poliantur, sed nefas est ut commutentur, nefas est ut detruncentur, ut mutilentur, (b) *teste præstantissimo Vincentio Lirinensi; sic ea mihi monita collustrare licebit, ut* accipiant evidentiam, lucem distinctionem: *ita tamen ut simul* retineant plenitudinem, integritatem, proprietatem, *ut ejusdem Doctoris phrasi prosequar.* (c)

Multoque minus mirari debueris, si Patrum Historicorumque non sensa tantummodo, sed & verba de verbo expressa adinvenias: Patrum tantum, *ut cum D. Bernardo loquar,* opponimus sententias, ac verba proferimus, & non nostra: nec enim sapientiores sumus, quam Pa-

(a) Lib. 2. de Ordine cap. 20.
(b) In Commonit. cap. 30. (c) Ibidem.

Lectori Benevolo.

NUnc primùm in lucem prodeunt, erudite Lector, hæc Commentaria in eum unicè finem exarata, ut videlicet Exorcista in sacro sui muneris exercitio luculenter instruatur, ac ministerium, quo fungi in votis habet, exactius opere valeat adimplere. Cum enim quamplures non sine animi molestia, viderim, qui Ritualis Romani, De Exorcizandis obsessis a dæmonio *aliqua documenta vel negligunt, vel contemnunt, vel etiam rejiciunt; imo, quod magis dolendum, in eam prorumpunt audaciam, ut quædam impugnare, quædam etiam iniqua, procacique censura notare non erubescant, eo prorsus despecto D. Ambrosii Mediolanensis effato:* Servemus præcepta majorum, nec hæreditaria signacula ausi rudi temeritate violemus. *(a) Ut horum inscitiæ, vel ut mitius loquar, oscitationi occurram, præcipuè verò Tyrones Exorcistas, ne ejusmodi sequantur erroris exempla, sed Ecclesiæ Romanæ sanctiones sartas, tectasque conservent, quantum privato licet scriptori, commoneam, Opusculum hoc publici juris facere consultò decrevi.*

Verùm cum sæpe animo versarem, unde nam hoc vitii genus erumpere cœperit, ac germinare, ut idem radicitus plane convellerem, ea fortasse de causa ortum habuisse deprehendi, quod hujus indolis Exorcistæ minus cautè putent, exigui momenti esse, nullove fundamento niti Ritualis in hac parte penè jacentis monita, eaque hac de re insulsissimè parvi pendant. Quapropter hæc Commentaria ex Sanctorum Patrum, & Ecclesiasticorum Scriptorum testimoniis, summa fide relatis, utcumque conficienda sum arbitratus. Si enim omnibus bona magna, & occulta

(a) Lib. 3. de Fide cap. 15.

culta discere cupientibus; non aperit nisi auctoritas januam, (a) *ut docet Magnus Augustinus, hac profecto ratione fieri posse judicavi, ut expulsis erroneis opinionibus, tandem aliquando cognoscerent, quo solido fundamento nitantur Institutiones a Romano Rituali Sacris Adjuratoribus præscripta, quavè rursus veneratione, quave obedientia eis inviolabiliter parere teneantur. Non majorem idcirco (quod omnino absit) auctoritatem, supra eam, quam præsefert Rituale, quamque a Romani Pontificis approbatione obtinuit, addere in animo est, sed dumtaxat, ut magis ipsa ejus elucescat auctoritas, eaque imposterum ab omnibus expressius dignoscatur.*

Neque verò hinc arbitreris velim, amice Lector, me injuriam vel levem Ritualis Romani documentis inferre, ea Commentariis illustrando, quasi propria nativaque luce destituta, alieno indigeant, ac velut adscititio lumine coruscare; *sicut enim* fas est ut prisca Ecclesiæ dogmata processu temporis excurentur, limentur, poliantur, sed nefas est ut commutentur, nefas est ut detruncentur, ut mutilentur, (b) *teste præstantissimo Vincentio Lirinensi; sic ea mihi monita collustrare licebit, ut* accipiant evidentiam, lucem distinctionem: *ita tamen ut simul* retineant plenitudinem, integritatem, proprietatem, *ut ejusdem Doctoris phrasi prosequar.* (c)

Multoque minus mirari debueris, si Patrum Historicorumque non sensa tantummodo, sed & verba de verbo expressa adinvenias: Patrum tantum, *ut cum D. Bernardo loquar*, opponimus sententias, ac verba proferimus, & non nostra: nec enim sapientiores sumus, quam Pa-

(a) Lib. 2. de Ordine cap. 20.
(b) In Commonit. cap. 30. (c) Ibidem.

Patres nostri : (*a*) *Quinimmo non mutila, sed integra, atque adeo prolixiora; non propterea tamen inutilia, vel superflua fortasse perleges: primum quidem, quia (nisi mea me fallit opinio) ad rem nostram, & ad præfixum scopum omnia illa directe collimant. Deinde, quia sic per extensum relata antiquorum sententiæ, ingenii tui perspicacitati novarum inde eliciendarum reflexionum uberiorem segetem suppeditabunt; atque ita fiet, ut quæ meam fugerunt imbecillitatem, tua suppleat, Lector erudite, sagacitas, meusque labor tuo denique studio perficiatur.*

Quod si sciolus obtrectator me vellicaret, quasi aliorum sententiis magis usus fuerim, quam propria condiderim, (*b*) *statim responderem cum Doctissimo æque, ac piissimo Præsule Rabano Mauro, qui hunc sibi a nonnullis oppositum lapidem amovit*: Quid enim peccavi in hoc, quod magistros Ecclesiæ veneratione dignos indicabam, & eorum sententias prout eas protulerant opportunis locis.... in opusculis meis interposueram? Magis enim mihi videbatur salubre esse, ut humilitatem servans, Sanctorum Patrum Doctrinis innicerer, quàm per arrogantiam, quasi propriam laudem quærendo, mea indecenter proferrem.

Sed jam in nomine Domini, (*c*) *ut cum prælaudato Lirinensi concludam*, quod instat aggrediar, ut scilicet a majoribus tradita, & apud nos deposita describam Relatoris fide potius, quam auctoris præsumptione; hac tamen scribendi lege servata, ut nequaquam omnia, sed tantum necessaria quæque perstringam, neque id ornato, & exacto, sed facili, communique sermone. *Interim vale*.

RI-

(*a*) In Præf. Epist. seu tract. ad Hugon. de S. Victore.
(*b*) Præfat. in Ezechiel. ad Lothar. Imperat.
(*c*) Præfat. in Comment.

RITUALIS ROMANI DOCUMENTA:

De exorcizandis obsessis a dæmonio Commentariis ex SS. Patribus, Ecclesiasticisque Scriptoribus potissimùm depromptis, illustrata.

TITULUS

De Exorcizandis obsessis a Dæmonio.

SUMMARIUM.

1. *EXorcizare, & Exorcista quid significent.*
2. *Adjuratio quid sit.*
3. *Et quotuplex sit.*
4. *Modi adjurandi quot sint, & erga quæ sint adhibendi.*
5. *Ex his unum P. Candidus Brognolus non observasse deprehenditur.*
6. *Enumerantur conditiones ad licitam exorcizationem requisitæ.*
7. *Quinam, & quomodo adjurari possint, loquendo de rationalibus, usque ad num. 9.*

50. *Ter-*

COMMENTARIUM.

De Exorcizandis.

I. CUM *exorcizare* nihil aliud sit, ex D. Augustino Lib. de Vita Beata disp. 2. diei: *quàm per Divina* Spiritum immundum *adjurando expellere*, & *Exorcistæ sic vocati sint a potestate adjurandi, quia in Fide SS. Trinitatis Dæmones expellunt de corporibus obsessis*, ut inquit Stephanus Educensis Episcopus, *de Sacramento Altaris cap.* 3. *in Biblioth. Veterum PP. Tom.* 20. de adjuratione hìc primo sermo instituendus est, ut vis hujus vocis *Exorcizare*, ejusque licitus usus facile intelligatur.

II. Adjuratio itaque, ut colligitur ex D. Thoma 2.2. *quæst.* 90. *art.* 1. est sub Divini nominis obtestatione, vel invocatione quempiam

urgere ad aliquid faciendum, aut ab aliquo desistendum. Per hæc verba: *Sub Divini nominis invocatione*, intelligitur sive implicita, sive expressa invocatio; hæc secunda est, cùm apertissimè nomen Divinum usurpatur; prima verò cùm interponuntur Sancti, Sanctorumque merita, vel res aliquæ sacræ.

III. Duplex est adjuratio, alia solemnis, quæ fit ex forma ab Ecclesia instituta, & a Ministris ad id consecratis, de qua potissimùm hìc loquemur; alia privata, quæ à quibuslibet privatis hominibus exerceri potest.

IV. Similiter duplex est adjurandi modus, ex eodem Angelico Præceptore loc. cit. art. 2. *Unus per modum deprecationis, vel inductionis, ob reverentiam alicujus sacri; alius per modum compulsionis*. Exempla primi modi habemus in Epistola D. Pauli ad Rom. cap. 12. v. 1. *Obsecro vos per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam sanctam &c.* Et in usu Ecclesiæ, quæ in Litaniis, & Orationibus contestatur Deum, ut per merita Christi, & Sanctorum ad postulata concedenda moveatur. Exemplum secundi modi habetur apud eundem Apostolum 2. ad Timotheum cap. 4. v. 1. *Per adventum ipsius* (nempe Christi) *& regnum ejus prædica verbum &c.* Modus deprecativus adhiberi potest erga sibi subditos, & non subditos (Dæmonibus exceptis) modus verò imperativus, seu Compulsionis, adhiberi nequit nisi erga sibi subditos.

V. Hanc regulam non observavit P. Candidus Brognolus, alias in hac materia versatissimus, qui *Tom.* 1. *Alexicacon. disp.* 2. *num.* 361. *pag. mihi* 192. postquam narravit, quod „ in „ quodam Conventu Fratrum *sui Ordinis* ma- „ ne valdè diluculò, apparuit cuidam *religioso*

„ qui-

„ quidam Sacerdos, alias ipsius condiscipulus,
„ qui jam ante quinque menses in eodem Con-
„ ventu e vita migraverat, qui super lectu-
„ lum sedens, dixit illi, quòd Deum pro eo
„ suppliciter exoraret, quia magnos patiebatur
„ cruciatus; qui respondens ei dixit: quod eo
„ mane libenter pro illo Sacrificium offerret,
„ nisi pro alio Sacerdote jam nuper defuncto of-
„ ferre teneretur: quo audito evanuit ab oculis
„ ejus „ & statim idem P. Candidus subdit "
„ quare sequenti nocte ex præcepto A. R. Mi-
„ nistri Provincialis, qui tunc aderat, ego dor-
„ mivi in illo cubiculo, sed ante dormitionem,
„ facta oratione, per præcepta tribus vicibus
„ intimavi in nomine Jesu Animæ illius defun-
„ cti, si suffragiis indigebat, mihi appareret,
„ & suam exponeret indigentiam, quam utique
„ R. Provinciali patefacerem, qui statim omnia
„ adimplere promiserat..... Sed nec Anima cujus-
„ libet mihi apparuit, ac dormivi securus &c. „
Aliud simile narrat *ibidem num.* 439. *pag. mihi* 242. At, quis ipsi constituit subditas animas defunctorum, ut per modum compulsionis, seu imperativo modo eas adjuraret? Quis ipsi dedit hanc facultatem, ut per præcepta eas exorcizaret? Audiatur D.Thomas, qui hujusmodi detegit errorem *loco supra citato art.* 1. *in corp. Si aliquis*, inquit...... *alicui non sibi subdito, adjurando, necessitatem agendi aliquid imponere intendat*..... (ut fit per præcepta, seu imperativo modo) *talis adjuratio illicita est, quia usurpat potestatem in alium, quam non habet*. Hæc adnotata volui, ut Exorcistas in similibus cautos redderem.

VI. Quovis modo adjuratio fiat, tres, a Doctoribus, requiruntur conditiones, sicut in juramento, ut licita sit. Prima est *Veritas*, quæ

necessaria est ex parte rei contestatæ; hoc est per veram Rem Sacram, non falsam; tum ex parte adjurantis, ut scilicet procedat ex vero animo adjurandi; tum ex parte causæ motivæ ad adjurationem, ne videlicet adjuratio fiat causa ficta, & falsa; secunda Conditio est *Justitia*, ut nempe res postulata justa sit, & honesta. Tertia tandem est *Judicium*, ut scilicet adjuraratio debita consideratione fiat.

VII. His conditionibus positis, licitum est adjurare primo Deum; quod constat tum ex usu Ecclesiæ, tum ex sacris Literis, in quibus legitur Moysen, & alios adjurasse Deum propter semetipsum, propter Abraham, & alios Justos: Hæc tamen adjuratio potius obsecratio est dicenda. Secundò, licet adjurare Angelos Sanctos, nec non Beatos homines; sed solum sicut Deum, modo scilicet deprecativo, ut Ecclesiæ consuetudo est, quæ petit a Deipara, ut per Filium suum, aut per Nativitatem, Conceptionem, Mortem suam, vel boni aliquid nobis impetret, vel sua intercessione mali quidpiam avertat, aut impediat. Tertiò dæmones adjurari possunt, non tamen modo deprecativo, *quia*, ut ait S. Th. 2. 2. qu.90. art.2. ille modus adjurandi *videtur ad quandam benevolentiam, vel amicitiam pertinere, qua non licet ad dæmones uti*. Quod antea docuerat D. August. lib.10. de Civit. Dei cap.22. *vera pietate*, inquiens, *homines aeream potestatem inimicam, contrariamque pietati exorcizando ejiciunt, non placando*. Idque fundatur in illo Apostoli 1.Corinth. cap.10. v.20. *nolo enim vos socios fieri dæmonum*.

VIII. Solùm ergo adjurari dæmones licitè possunt modo imperativo, qui est per *compulsionem*, ut prosequitur S. Thomas, scilicet per *Virtutem Divini nominis tanquam inimicos repelle-*

pellere, ne nobis noceant spiritualiter, vel corporaliter secundùm potestatem divinam datam à Christo, secundùm illud Lucæ 10. *Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes, & scorpiones, & supra omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit.*

IX. Advertit tamen ibidem S. Doctor, non esse licitum dæmones adjurare etiam imperativo modo, sive per compulsionem *ad aliquid ab eis addiscendum, vel etiam ad aliquid per eos obtinendum, quia hoc pertineret ad aliquam societatem cum ipsis habendam, nisi forte & speciali instinctu, vel revelatione divina aliqui Sancti ad aliquos effectus, dæmonum operatione utantur*. Unde scitè circa hoc scripserat Origenes Homil. 16. in Num. *Non vult Deus auditores nos fieri, & discipulos dæmonum, neque vult, ut si quid volumus discere, discamus a dæmonibus: melius est enim ignorare, quam a dæmonibus discere.*

X. Quartò, irrationalis creatura potest adjurari secundùm regulam tamen, quam Angelicus Doctor tradit loco prælaudato art. 3. his verbis: *Adjuratio, qua quis utitur ad irrationalem creaturam potest intelligi dupliciter, uno modo, ut adjuratio referatur ad ipsam irrationalem creaturam secundum se, & sic vanum esset irrationalem creaturam adjurare. Alio modo, ut referatur ad eum, a quò irrationalis creatura agitur, & movetur, & sic dupliciter adjuratur irrationalis creatura. Uno quidem modo per modum deprecationis ad Deum directæ, quod pertinet ad eos, qui divina invocatione miracula faciunt. Alio modo per modum compulsionis, quæ referatur ad diabolum, qui in nocumentum nostrum utitur irrationabilibus creaturis, & talis est modus in Ecclesiæ Exor-*

cismis, per quos dæmonum potestas excluditur ab irrationalibus creaturis. Videatur Rituale Romanum *de Benedictionibus* in Exorcismis Salis, Aquæ, & Olei. *Adjurare autem dæmones ab eis auxilium implorando, non licet.*

XI. Hinc non licet adjurare locustas, mures, erucas, aliaque id generis animalia, constituendo Accusatorem, Advocatum, Procuratorem, Judicem, qui sententiam proferat tanquam si lis intentaretur, qui modus in quibusdam libris legitur, & præscribitur. Afferam hic formulam sententiæ anno 1516. ab Officiali Diœcesis Trecensis latæ in hæc animalia, quam refert P. Theophilus Raynaudus *tom.* 14. Tractatu, qui inscribitur: *Monitorium Ecclesiasticum Excommunicationum, cap.* 12. *num.* 2. „ In nomine Domini. Amen. Visa supplicatione, seu requesta pro parte habitantium loci de Villanoxa „ Trecensis Diœcesis, nobis Officiali Trecensi in „ judicio facta adversus brucos, seu Erucas, „ vel alia non dissimilia animalia, Gallice *Hurebts* nuncupata, fructus vinearum ejusdem „ loci a certis annis, & adhuc hoc præsenti „ anno, ut fide dignorum testimonio, & quasi publico rumore asseritur, cum maximo Incolarum loci, & viciniorum locorum incommodo depopulantia, ut prædicta animalia per nos „ moveantur, & remediis Ecclesiasticis mediantibus compellantur à Territorio dicti loci abire: Visisque, & diligenter inspectis causis prædictæ supplicationis, seu requestæ, nec non „ pro parte dictarum Erucarum, seu animalium per certos consiliarios eosdem per nos „ deputatos, propositis, & allegatis; audito „ etiam super præmissis Promotore, ac visa certa informatione, & ordinatione nostra per „ certum dictæ Curiæ Trecensis Notarium de

„ damno

„ damno in vineis jam dicti loci, de Villanoxa
„ per dicta Animalia illato, quoniam hujusmo-
„ di damno, nisi Divina ope succurri posse exi-
„ stimatur, attenta prædictorum habitantium
„ humili, ac frequenti, & importuna requisi-
„ tione, præsertim magna pristinæ vitæ errata
„ emendandi per eosdem habitantes edito spe-
„ ctaculo solemniter supplicationum nuper ex
„ nostra ordinatione factarum, prompta exhi-
„ bitione; & sicut misericordia Dei peccatores
„ ad se cum humilitate revertentes non respuit,
„ ita ipsius Ecclesia eisdem accurrentibus auxi-
„ lium, seu etiam solatium qualecunque de-
„ negare non debet: nos Officialis prædictus, in
„ re, quamquam nova, tam fortiter tamen ef-
„ flagitata, majorum vestigiis inhærendo, pro
„ Tribunali sedentes, ac Deum præ oculis ha-
„ bentes, in ejus misericordia, ac pietate con-
„ fidentes, de peritorum consilio nostram sen-
„ tentiam modo, qui sequitur, in his scriptis fe-
„ rimus. In nomine Dei omnipotentis, Patris,
„ & Filii, & Spiritus sancti, Beatissimæ Domi-
„ ni nostri Jesu Christi Genitricis Mariæ, aucto-
„ ritateque Beatorum Apostolorum Petri, &
„ Pauli, nec non ea qua fungimur in hac par-
„ te, prædictos Brucos, & Erucas, & Anima-
„ lia prædicta, quocunque nomine censeantur,
„ monemus in his scriptis sub pœnis maledictio-
„ nis, & anathematizationis, ut infra sex dies
„ a monitione in vim sententiæ hujus a Vineis,
„ & Territoriis dicti loci de Villanoxa disce-
„ dant nullum ulterius ibidem, nec alibi in
„ Diœcesi Trecensi nocumentum præstitura.
„ Quod si infra prædictos dies jam dicta anima-
„ lia huic nostræ admonitioni nonparuerint
„ cum effectu, ipsis sex diebus elapsis, virtu-
„ te, & auctoritate præfatis, illa in his scri-
ptis.

„ ptis anathematizamus, & eisdem maledicimus &c. „

XII. Non licet, inquam, his modis hujusmodi animalia adjurare, quia si hæ actiones ad ipsam creaturam irrationalem dirigantur, magna est vanitas, cum illa nihil horum percipiant. Si autem dirigantur ad dæmonem tanquam admotorem, quid attinet illum, vel defendere, vel accusare? Et licet interdum hoc modo sequatur effectus, hoc provenit non ex vi modi, sed vel ex orationibus, precibus, & Sacramentalibus, quæ aliquoties etiam dum quis hoc utitur modo, adhibentur: vel ex potestate dæmonum auferentium dicta animalia nocentia, ut hæc vana, & superstitiosa hominibus suadeant.

XIII. Fateor, hanc methodum me nunquam legisse a Sanctis viris observatam; (quamvis relatus Officialis Trecensis se *Majorum vestigiis inhærere* asserat) sed hujuscemodi animalia, vel Sanctorum reliquiis, vel sacris Exorcismis fugasse. De prima, tria referam exempla: unum sit, quod refert Anastasius Bibliothecarius in Vitis Romanorum Pontificum de Stephano VI. qui anno 885. evectus fuit ad Pontificatum. „ Cum „ clades, inquit, locustarum, quæ Prædecessoris suit, Adriani videlicet tempore, totam „ patriam pene consumpserat, mala multiplicato „ germine nasci cœpissent, & omnia replevissent, „ misertus idem Sanctissimus Papa, afflicto Populo, primum quidem divulgavit, ut si quis de „ eis unum sextarium caperet, & sibi attulisset, quinque, aut sex denarios ab eo perciperet. Hoc autem Populi audientes, cœperunt „ huc, atque illuc discurrere, easque capere „ & misericordissimo Patri ad emendum portare. Sed cum illas tali argumento delere nequisset, ad Domini misericordiam confugiens, „ in

aqua lustrali

„ in Oratorium B. Gregorii, ubi ejus lectus ha-
„ betur, juxta Ecclesiam Principis Apostolo-
„ rum veniens, sese cum lacrymis in oratione
„ dedit, cumque diutius oraret, surrexit, &
„ aquam propriis manibus benedicens, Mansio-
„ nariis præcepit dicens: Tollite, & singulis di-
„ stribuite, monentes, ut in nomine Domini
„ agros suos circumeant, & hanc aquam spar-
„ gant per sata, & vineas petentes divinum sibi
„ suffragium, & subsidium. Quo facto, tan-
„ ta Omnipotentis Dei subsecuta est misericor-
„ dia, ut ubicunque ipsa aqua conspersa est,
„ nulla penitus locusta remaneret.

XIV. Alterum exemplum habemus apud Theodoretum, in religiosa Historia, de Sancto Aphraate, ubi legitur: „ Quod cum locustæ
„ aliquando regionem repentè invasissent, & in-
„ star ignis omnia consumerent segetes, arbores,
„ prata, & nemora, venit ad eum quidam vir
„ pius rogans, ut opem ferret, unum quidem
„ agrum habenti, ex eo autem, & se, & Uxo-
„ rem, & Filios, & Familiam alenti, & a quo
„ etiam imperatoria exigeretur collatio. Is er-
„ go .... Dominicam imitans benignitatem, jussit
„ ad se afferri congium aquæ. Postquam autem
„ aquæ congium attulit is, qui orabat, ei qui-
„ dem manum imposuit; Deum autem est pre-
„ catus, ut fluentum impleret divina virtute.
„ Deinde finita Oratione jussit, ut in prædii li-
„ mitibus aqua aspergeretur. Qui eam attule-
„ rat, fecit ut jussus fuerat, idque fuit illis
„ agris pro vallo sacrosancto, & inexpugnabi-
„ li: nam usque ad illos fines reptantes, &
„ circumvolantes locustæ instar exercitus, rur-
„ sus retrocesserunt, benedictionem impositam
„ extimescentes, & veluti quodam fræno suf-
„ focatæ, & ultra progredi prohibitæ.

XV. Ter-

·Georgio

XV. Tertium legitur in vita S. Theodori Archimandritæ a·Gregorio Presbytero conscripta: „ Erat, inquit, hortus, quem magna locu„ starum multitudo occuparat, & totum pro„ pe devastarat. Hujus loci Dominus, cum „ B. Theodorum adesse intellexisset, proces„ sit illi obviam, & ad pedes ejus prostra„ tus, calamitatem in hortum suum locustis il„ latam indicavit. Cui vir Sanctus: abi, inquit, „ Fili, & affer aquam in·vase. Cucurrit ille, „ & è propinquo flumine attulit, quam Dei „ servus cum benedixisset dedit ei dicens: Hac „ aqua quatuor tui horti angulos consperge, „ & dabit tibi Dominus id, quod exoptas. Ad „ hortum reversus, homo, studiose fecit, quæ „ vir Sanctus præceperat. Cumque ad locum, „ quem primum asperserat revertisset, ne unam „ quidem locustam reperit. Paulò post item „ invisens, omnes planè locustas deletas invenit.

·aquam

XVI. De secundis verò, exemplum legitur in cap. 5. Vitæ S. Ursmari Episcopi, & Abbatis Lobiensis, penes Socios Bollandianos *die* 18. *Aprilis:* „ Sævissima pestis murium, radicitus sege„ tes devastantium populabatur in omnibus con„ finiis regionum illarum (*nempe Pagi Mosoma„ gensis in Belgio*) decreverunt communi consi„ lio, Sanctorum reliquias circumferre, si fortè „ meritis eorum mererentur conspectum Divi„ næ Clementiæ. Circumtulerunt, nec spe fru„ strati sunt: intra paucissimos enim dies omnis „ illa pestilentia ita est penitus sedata, ut nul„ la ulterius regioni illi intulerit damna.

XVII. De tertiis, sacris scilicet Exorcismis, duo referre possumus exempla; primum desumptum ex Vita S. Bonifacii Episcopi Ferentini, apud Bollandianos Continuatores die 14. Maji, ubi legitur: „ quod quadam die ingressus hor-

„ tum

„ tum, magna hunc erucarum multitudine in-
„ venit esse coopertum, qui omne olus in eo
„ deperire conspiciens, ad erucas conversus di-
„ xit: Adjuro vos in nomine Domini Jesu Chri-
„ sti, recedite hinc, atque hæc olera comede-
„ re nolite; quæ statim ad Dei viri verbum,
„ ita omnes egressæ sunt, ut ne una quidem
„ intra spatium horti remaneret. „ Secundum desumitur ex vita S. Francisci Solani cap. 4. apud prælaudatos Scriptores, die 24. Julii, ibi enim legitur: „ Quadam die locustarum nubes ca-
„ pitanei Andreæ de Onoisa triticum invasit. Vo-
„ catus in auxilium vir Dei, assumpta stola,
„ & factis de more exorcismis, aqua lustrali gra-
„ num aspersit.... subito recesserunt. „ Quare in similibus sic procedendum est ab Exorcistis.

Obsessis a Dæmonio.

XVIII. HIc non intelliguntur illi, qui exterius tantum a dæmone vexantur; cum multi Sancti homines externam diaboli vexationem sint passi, nec tamen obsessi dicendi sint; sed intelliguntur omnes illi, qui a dæmone interius possidentur, & hujusmodi vocantur 1. *Dæmoniaci*, prout sunt constituti sub dæmonis potestate. 2. *Arreptitii*, quatenus a dæmone rapiuntur, seu arripiuntur. 3. *Pythonici*, seu *Pythones*, quando in corpore spiritum habent divinantem. 4. *Lunatici*, quatenus dumtaxat in punctis, vel crescentis, vel decrescentis Lunæ divexantur. 5. *Vexati* propter tormenta, quibus a dæmone afficiuntur. 6. *Maleficiati*, *facturati*, *maliati*, quando dæmones per maleficia, cooperantibus maleficis, corpora sunt ingressi. 7. *Fascinati*, quando vexati ad aliquid cogi videntur.

tur. 8. *Habentes infirmitatis Spiritum*, ob varias infirmitates a dæmone causatas. 9. Et quidem frequentius, nuncupantur græco vocabulo *Energumeni*, *quia interius laborant per vexationem dæmonis interius obsidentis*, *& animam laborare facientis*, procedit enim illud vocabulum ab *Ergon*, *quod est labor*, *& Mene quod est defectus; inde energia quasi interior labor*, *vel interior defectus*, ut ait D. Bonaventura in 2. sent. disp. 8. part. 2. art. 2. quæst. 6. Et brevius D. Th. 3. part. quæst. 71. art. 2. ad 1. inquit: *Energumenos dici quasi interius laborantes*, *ex intrinseca diaboli operatione*. Aliqui distinguunt inter *Possessos*, & *Obsessos*, quasi plus aliquid sit possessum esse a dæmone, quam obsessum, sed nos indifferenter utimur utroque vocabulo, ut similiter, absque ullo discrimine, utuntur Patres, ut notat Estius in 2. *disp*. 8. §. 11.

XIX. Dari autem homines a dæmonio obsessos certissimum est, & constat ex Sacra Scriptura tum in veteri, tum in novo Testamento. In veteri quidem, nam Saul a malo spiritu, nempe dæmone, fuit vere obsessus, ut communis fert Patrum, & Interpetrum sententia. In novo autem Matthæi 8. v. 28. habetur: *occurrerunt ei duo habentes dæmonia de monumentis exeuntes sævi nimis &c.* & v. 31. *Dæmones autem rogabant eum dicentes: Si ejicis nos hinc*, *mitte nos in gregem porcorum*; & cap. 9. v. 32. legitur Christo oblatum fuisse *hominem mutum dæmonium habentem*; & cap. 17. v. 14. & 17. *Accessit ad eum homo genibus provolutus ante eum dicens: Domine miserere filio meo*, *quia lunaticus est*, *& male patitur; nam sæpe cadit in ignem*, *& crebrò in aquam.... & increpavit illum Jesus*, *& exiit ab eo dæmonium*, *& curatus est puer ex illa hora*; & Marci 1. v. 23. *Et erat in*

Syna-

Synagoga eorum homo in spiritu immundo a quo eum Christus liberavit; & ibidem v. 32. *Afferebant ad eum omnes male habentes, & dæmonia habentes.* Et Lucæ c. 11. v. 14. *Erat Jesus ejiciens dæmonium, & illud erat mutum.* Et Actorum 16. dicitur, mulierem habuisse spiritum Pythonem, quem e puella ejecit D. Paulus. Et tandem *cap.* 19. *v.* 13. asseritur plures fuisse, *qui habebant spiritus malos.*

XX. Et quamvis aliqui increduli, præsertim ex Medicis (piis exceptis) agnoscant tantum obsessos illos, de quibus in Scripturis Sanctis fit mentio, tamen si credunt tempore Christi hos extitisse, fateri etiam debent fore extituros futuris temporibus; ut enim ex divinis oraculis habetur, facta fuit a Salvatore ampla potestas Apostolis, atque Discipulis ejiciendi dæmones ab humanis corporibus: *Ecce,* inquit Christus Lucæ 10. v. 9. *dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes, & scorpiones, & super omnem virtutem inimici;* & Matthæi 10. v. 1. *Et convocatis duodecim Discipulis suis, dedit illis potestatem spirituum immundorum ut ejicerent eos..... dæmones ejicite.* Insuper hæc ipsa potestas data fuit, ut futuris temporibus argumento esset ad probandam Christianæ fidei veritatem: *Signa autem,* legitur Marci ultimo v. 17. *eos qui crediderint hæc sequentur, in nomine meo dæmonia ejicient.* Præscripta tandem fuit etiam methodus contundendi Inferorum vires, nempe per Fidem, de qua infra in Commentario Document. XI. & seqq. per sacras preces, & Jejunium: *Hoc autem genus,* inquit Dominus Matth. 17. v. 14. *dæmoniorum non ejicitur nisi in oratione, & Jejunio.* Quæ omnia complexus est S. Antonius Abbas, referente D. Athanasio in ejus vita his verbis: *precibus enim, & jejuniis, fideque in Dominum ilicò*

licò

lciò ipſi cadunt , Dæmones nempe . Ex quibus apertiſſimè conſtat, etiam temporibus futuris dæmones multoties habituros eſse hanc facultatem invadendi humana corpora , ſicut revera invadunt , ut tum experimento, tum ex iis , quæ ſparſim in his Commentariis referemus exemplis, clariſſimè patebit .

XXI. Quomodo autem poſſit dæmon obſidere homines nunc, etiamſi Chriſtus per ſuam Paſſionem, & mortem ipſum diabolum vicerit, quæ Victoria unus eſt ex præcipuis paſſionis, & effuſi Sanguinis Jeſus fructibus, juxta illud Joannis 12. v. 31. *Nunc judicium eſt Mundi, nunc princeps hujus Mundi ejicietur foras*, optimè explicat D. Thomas in 3. diſtin. 19. quæſt. 1. art. 2. his verbis: *Dicendum, quod poteſtas dæmonis in duobus conſiſtit, ſcilicet in impugnando, & detinendo devictos. Ex eo autem quod quis impugnatur nondum ſervus factus eſt, ſed ex eo, quod victus eſt,* ut patet 2. Petri 2. *Devicerat autem diabolus totum humanum genus in primis Parentibus, & eis dominabatur, dum eos ad hoc, ſecundum ſuum votum, deduxerat, ut nullus Paradiſi januam introiret; devincit etiam unumquemque ſingulariter, dum eum ad peccatum inclinat, quia qui facit peccatum ſervus eſt peccati. Poteſtatem igitur diaboli, qua victos detinet, Chriſtus per paſſionem ex toto amovit, quantum ad ſufficientiam, licet non quantum ad efficientiam, niſi in illis, qui vim paſſionis ſuſcipiunt per Fidem, Charitatem, & Sacramenta, & per hoc dicitur dominium diaboli evacuaſſe. Sed poteſtatem, qua impugnat, non ex tota evacuavit, ſed debilitavit, dum ipſum hoſtem vicit, & hominibus auxilia multa ad reſiſtendum tribuit, ſicut Sacramenta, gratiam abundantiorem, & alia hujuſmodi.* Hoc poſterius optimè explicatum invenitur apud D. Gregorium

gorium Nyssenum orat. in diem Nativ. Christi: *Quemadmodum*, inquit, *cum serpentes interficiuntur, non continuò reliquas partes unà cum capite mori videmus, sed cum interierit caput, illæ tamen adhuc vitam retinent, nec vitali privantur motu: sic accidit in draconis interitu. Etenim ingressus cum esset admodum fera, quippe, quæ singulis hominum ætatibus excreverat, qui multiplex ejus caput, id est vim illam malorum inventricem multa in se capita continentem sustulit, cæterarum ipsius partium tractus neglexit, ut interfectæ feræ motum posteris ad exercitationis occasionem relinqueret*. Hinc stat optimè, quod Christus per suam Passionem homines a potestate diaboli liberaverit, & quod etiam nunc eos vexet, atque obsideat, cum dæmonis potestas circa impugnationem non in totum evacuata fuerit, sed tantum debilitata.

XXII. Quare hac impugnandi facultate dirè utitur ad homines vexandos, maximè verò obsessos tam circa corpus, quam circa animam, & quidem circa corpus extant exempla in sacris paginis. Job. cap. 2. v. 7. *Satan percussit eum ulcere pessimo a planta pedis, usque ad verticem ejus*. 1. Reg. cap. 16. Saulem divexabat per atram bilem: *Exagitabat eum spiritus nequam*. Viros Saræ *Tobiæ 6.* occidit; unde Tertullianus libro de Anima cap. 57. scripsit: *Pluribus notum est, dæmoniorum quoque opera, & immaturas, & atroces effici mortes, quos incursibus deputant*. In novo quoque Testamento. *Matth. 17. Marci 9. Lucæ 9.* dæmon unum hominem aurium, & linguæ usu privavit, ac simul epilepticum reddidit, quem Matthæus lunaticum vocat, non quod dæmoniacus non esset, sed quod a dæmone obsidebatur, ac simul plenilunii temporibus per dæmonem comitiali morbo gravissimè affli-

geretur. Apud Lucam *cap.* 8. alium diabolus ita vexavit, ut domi nequiret contineri, & in deserta loca se proripiebat, & circa sepulcra oberrabat. Mulierem afflixit convulsione Spinæ dorsi. *Luc.* 13. quo loco dæmon ille vocatur: *Spiritus infirmitatis*. Tandem experientia satis docet, posse hunc teterrimum humani generis hostem omnes morbos, & infirmitates, Deo permittente, inducere. Quæ omnia paucis complexus est verbis D. Cyrillus Hierosolymitanus catechesi 16. *Immundus*, inquiens, *dæmon, si quam hominis Animam aggressus fuerit, (liberet autem ab hoc Dominus omnes animas tam præsentium hic, quam absentium) tanquam lupus sanguivorus paratus ad devorandum super ovem veniret: Sævissimus illius adventus, gravissimus sensus, tenebrosa mens efficitur, & insultus iniquus, & rapina possessionis alienæ. Corpore enim alieno tanquam proprio utitur violenter, membris alienis stantem jactitat, & alieno instrumento adstantes acclamat: depravat linguam, torquet labia, spumam pro verbis fundit, obtenebratur homo, apertus est oculus, & non videt per eum anima: gemit homo tremens ante mortem miserrimus. Verè hostes sunt hominum dæmones, turpiter illis abutentes, & absque misericordia.*

XXIII. Sed periculosior impugnatio illa sanè est, qua dæmones in asumpto corpore vices Incubi cum mulieribus, & Succubi cum viris exercent, non quod *dæmones*, ut advertit D. Thomas 1. part. quæst 63. art. 2. ad 1. *delectentur in obscœnitatibus carnalium peccatorum, quasi ipsi afficiantur ad delectationes carnales, sed hoc totum ex invidia procedit, quia in peccatis hominum quibuscunque delectantur, in quantum sunt impedimento humani boni*. Quod & obser-

vat.

vat solemnis noster Doctor Henricus Gandavensis in Summa art. 41. q. 2. num. 11. *Angelica natura*, ait, *vel voluntas, nullo modo ordinatur ad vitium contrarium illi* (*scilicet Castitati*) *in se suscipiendum cujusmodi est Luxuria &c.*

XXIV. Dari autem hujusmodi impugnationem testatur D. August. lib. 15. de Civitat. Dei cap. 23. *Creberrima*, inquit, *fama est, multique se expertos, vel ab eis, qui experti essent, de quorum fide dubitandum non est, audisse confirmant, Sylvanos, & Faunos, quos vulgò incubos vocant, improbos sæpe extitisse mulieribus, ac earum appetisse, ac peregisse concubitum. Et quosdam dæmones, quos* Dusios *Galli nuncupant, hanc assiduè immunditiam, & tentare, & efficere plures, talesque asseverant, ut hoc negare impudentiæ videatur.* Et D. Hieronymus, in Vita S. Pauli primi Eremitæ *num.* 10. refert tale responsum datum a dæmone S. Antonio adeunti ad Paulum: *Sum unus ex accolis Eremi, quos vario delusa errore Gentilitas, Faunos, Satyrosque, & Incubos vocans, colit.* Tandem Beda lib. 3. in Lucam cap. 8. *Sed*, inquit, *& nostri temporis Sacerdotes, qui per exorcismi gratiam ejicere norunt, solent dicere patientes non aliter valent curari, nisi quantum sapere possunt, omne quod ab immundis spiritibus ...... pertulerint .... patenter exponant, & maximè quando, vel viris in specie fœminea, vel in virili habitu fœminis apparentes, quos dæmones Galli* Dusios *vocant, infando miraculo Spiritus incorporei corporis humani concubitum petere se, ac patrare confingunt .... Quæ mendacio simillima res, sed adeo vera, ut plurimorum est attestatione notissima.* Quibus omnibus addamus Innocentium VIII. Constitut. 1. *Summis desiderantes*, quæ extat in Bullario Romano Tomo 1.

mo 1. *Sane nuper*, inquit Pontifex, *ad nostrum non sine ingenti molestia pervenit auditum, quod .... Complures utriusque sexus personæ, propriæ Salutis immemores, & a Fide Catholica deviantes, cum dæmonibus Incubis, & Succubis abuti. &c.*

XXV. Quod confirmatur exemplis: Primum illud sit, quod narrat D. Antoninus 2. *part. Histor. tit.* 16. *cap.* 7. §. 5. scribens: „ Romæ temporibus Henrici III. Imperatoris erat juvenis „ quidam locuples, & nobilis, qui uxorem noviter duxerat, & sodalibus suis convivium „ frequens fecerat. Post cibum, iturus in Campum, ut luderet, interium annulum Sponsalitium digito extenso Statuæ Veneris erectæ, „ quæ proxime astabat, composuit, & cum „ primus se è lusu removit, reposcensque annulum invenit Statuæ digitum usque ad Volam curratum, diuque, ibi luctatus, nec „ annulum eruere potuit, nec digitum frangere, tacitus discedens, rem celavit sodalibus. „ Nocte intempesta cum famulo rediens, digitum invenit extensum, & annulum subreptum. Dissimulato damno ad nuptam rediit, „ cumque se in lecto juxta eam collocasset sensit quiddam nebulosum, & densum inter se, „ & illam volutari, quod sentiri quidem, „ sed videri non poterat. Hoc obstaculo ab „ amplexu prohibetur. Audivit & vocem dicentem: mecum concumbe, quia hodie me desponsasti: Ego sum Venus, cujus digito imposuisti annulum illum, nec reddam. Territus ille tanto prodigio, nihil referre ausus „ est, vel potuit. Insomnem duxit noctem illam „ multum secum deliberans. Sic factum est per „ multum tempus, ut quacunque hora cum „ Sponsa concumbere vellet, illud idem sentiret, „ & audiret. Tandem uxoris querelis commoni-

tus

„ tus rem parentibus detulit. Illi autem habito „ consilio cuidam rem pandunt: Is autem erat „ Nicromanticus, & in maleficiis potens, & „ Juvenis voti compos, sine obstaculo, poti- „ tus est diu suspiratis amoribus.

XXVI. Secundum sit illud, quod legitur in Vita S. Bernardi *Lib.* 2. *cap.* 6. Auctore B. Arnoldo Bonævallensi Abbate. „ Erat, *inquit*, „ misera mulier, quæ a quodam petulante „ diabolo vexabatur. (Apparuit autem ei la- „ scivus ille diabolus in specie militis valde „ pulchri, & ei amorem suum, intus suggestio- „ ne latenti, extra locutione blandienti ani- „ mum ejus fallaciter inclinavit. Cumque mu- „ lieris assensum obtinuisset, expansis brachiis, „ pedes ejus super una manuum suarum po- „ suit, altera verò manu caput ejus operuit, si- „ bique eam fœderis hujus signo desponsavit.) „ Abutebatur ergo ea, etiam in eodem lecto „ cubante marito invisibiliter, impurissimus ille „ adulter, & incredibili vexabat libidine. Sex an- „ nis tantum latuit malum „ a quo per Sanctum Abbatem Bernardum tandem liberata fuit.

XXVII. Tertium exemplum nobis præbet auctor vitæ Venerabilis Dionysii Carthusiani *cap.* 2. in Actis Sanctorum, Bollandianis relatæ die 12. Martii ubi legitur, quod quædam mulier infando fœdere dæmoni Incubo adstricta tenebatur, quam deinde Servus Dei convertit. „ „ Itaque, *ait Auctor*, pessimo huic Incubo mu- „ lier facinorosa diu sociata *fuit*, sed post in- „ numera flagitia, post fœdissimas abominatio- „ nes, post spurcissima cum diabolo commercia, „ rupto sacrilego fœdere ad divinæ clementiæ „ sinum peccatrix lacrymabunda cucurrit.... „ de hac muliere Dionysius in secundo, quem „ super Sententias scripsit, libro, refert se vidis-

„ se cicatricem, unde sanguinem ipsa, homa-
„ gium diabolo scriptura, eduxerat, &c.

XXVIII. Quartum tandem addamus desumptum ex *Lib.* 3. *cap.* 7. Vitæ S. Joannis de Cruce Romæ per Petrum Ferri 1726. cusæ occasione ejus solemnis Canonizationis. En ejus verba, quæ hic latinè damus interpolata aliquantisper, ut brevitati studeamus: „ Biatiæ Urbis „ Andaluziæ dæmon cuidam puellæ se se in cor- „ pore eleganti videndum præbuit, crescente „ adolescentulæ ætate, & ipse dæmon cresce- „ bat, atque in ipsa vis crescebat amoris: Cum „ ipsa ludebat, eamque puerilibus illecebris „ alliciebat. Cum ad usum pervenit rationis, „ astutus amasius ad eam dixit, se esse Christum „ Mundi Salvatorem, qui ipsi soli se videndum „ exhibebat, tum ob singularem, quo ipsa „ prosequebatur amorem, tum quia per ipsam „ magna operari ob hominum salutem me- „ ditabatur: Et ut melius virus lateret, ei sa- „ na dabat consilia, atque ad virtutem ipsam „ hortabatur. Adolescentula hujusmodi favo- „ res suis manifestabat Confessariis, ex qui- „ bus quamplures atque potiores, ejus vitam „ tunc potius virtutibus refertam consideran- „ tes, hallucinati licet, ejus spiritum approba- „ runt. Interim cum dæmon suam pellicem „ intuitus fuisset in amore constantem, & su- „ perbia tumentem, de matrimonio secum con- „ trahendo sermonem callide instituit, jubens „ ne deinceps aliquid Confessario suo revelaret, „ quia ipse solus magister ejus esse statuerat. „ Qualibet igitur nocte cum prædicta juvene „ conveniebat, execrandæ libidinis actus exer- „ cens. Ad Novitiatus interea annum instan- „ te Episcopo Ovingensi in monasterio Discal- „ ceatarum Biatiæ admissa fuit, sed adhuc sa-

cri-

„ crilegum commercium infelix prosequebatur.
„ Monitus itaque cœlesti lumine S. Joannes,
„ ad monasterii Matrem literas dedit, quibus
„ ipsi jubebat, ut statim Puellam illam è sa-
„ crarum Virginum cœtu expelleret. Distulit
„ aliquando jussa reserata facere prædicta Ma-
„ ter, quæ Novitiæ commisit, ut indicaret
„ cum ejus sponsus ad eam invisendam accede-
„ ret; at cum mandatis non obtemperaret,
„ quadam nocte evigilans mater, vidit, non
„ absque suo ingenti horrore, adolescentulam
„ infelicissimè opprimi inter brachia terrifici
„ Æthiopis. Vocatis igitur, monitisque Soro-
„ ribus eam e Monasterio expulerunt, quæ po-
„ stea sub potestate Sanctissimæ Inquisitionis
„ perducta, publicè suis facinoribus debitas
„ pœnas luit.

XXIX. Quomodo autem hujusmodi immunditia exercere possint dæmones, cum sint puri spiritus, dicendum est, hoc agere in corporibus assumptis, efformando scilicet corpora, ex aere, qui *licet in sua raritate manens*, ait S. Thomas 1. part. q. 51. art. 2. ad 3. *non retineat figuram, neque colorem, quando tamen condensatur, & figurari, & colorari potest, sicut patet in nubibus*. Hoc verificatur etiam de Angelis bonis; ex divinis enim literis constat, pluribus sub specie visibili apparuisse, quod de Archangelo Gabriele expresè testatur Henricus noster in Summa art. 1. q. 8. num. 10. his verbis: *Angelus in corpore ab ipso formato docuit Mariam de Filii Dei Incarnatione*. Insuper legitur eosdem disparuisse statim ab intuentium oculis, quod evenire profectò non potuisset, si corpus aereum non assumpsissent. De Angelis malis similiter in sacris literis legimus sub corporali specie se videndos præbuisse; Genesis autem *cap. 3.* nar-

ratur, dæmonem ſub ſpecie Serpentis apparuiſſe, & *Matthæi cap.* 4. ad Chriſtum tentandum viſibiliter acceſſiſſe.

XXX. Id quibuſdam illuſtratur exemplis ad lectorum levamen,& eruditionem. In vita Sancti Hervæi Abbatis *cap.* 1. penes Socios Antuerpienſes in Actis Sanctorum die 17. Junii legitur: „
„ Ex Cornubia rediens Hervæus, tranſivit per
„ curiam Comitis Heleni, a quo magno gau-
„ dio, & benevolentia exceptus, ipſi in aurem
„ dixit: veni huc, ut te, tuoſque liberem a
„ grandi, in quo verſamini, periculo; nam mi-
„ hi revelavit Dominus, dæmonem ſub huma-
„ na ſpecie in domo veſtra verſari, qui tibi in-
„ ſtar famuli inſervit. Obſtupuit ad hæc Co-
„ mes, ſed diſſimulans, nemini quidquam in-
„ dicavit. Sternuntur menſæ, & accumbitur;
„ potum Hervæus rogat: dæmon in Ephebi
„ ſpecie vinum offert. Tunc Sanctus elevata
„ manu, ſignum S. Crucis ſuper Calicem for-
„ mat, qui diſrumpitur effuſo vino; hoc cum
„ iterum, & tertio factum eſſet, ſtupente Co-
„ mite, mirantibus cunctis, Sanctus apprehen-
„ dit dæmonem, & invocato Dei Nomine, jubet
„ eum declarare quis eſſet, & quem in finem
„ domum hanc intraſſet. Sum, inquit, dæmon
„ inferno egreſſus, qui ad crapulam, & gulam
„ homines excito, ad iram, & diſcordiam, &
„ rixam provoco; quandoquidem verò me invi-
„ tum & frendentem licet, cogit divina potentia
„ per ſanctum famulum ſuum hoc declarare,
„ potum hunc ideo miſcueram, ut ſi ex eo bibiſ-
„ ſetis, furore in invicem exardeſcentes, mutuis
„ vulneribus hoc loco occubuiſſetis. Tunc San-
„ ctus, Dei nomine præcipit, domum iſtam deſe-
„ rere, nec amplius reverteretur. Ille juſſa facit
„ clamans per aerem: Hervæe, Hervæe Serve

Dei

„ Dei, cur mihi tam crudele moves bellum?
„ Comes Helenus, videns se tanto periculo libe-
„ ratum, gratias egit Deo, & S. Hervæo, qui
„ reversus est ad suum Monasterium.

XXXI. In vita B. Joannis Parmensis, Generalis Ordinis Minorum *cap.* 1. in actis Sanctorum Bollandianis relata *ad diem* 19. *Martii*, narratur, quod dum suum Ordinem visitaret, noctu cum Sociis in sylvis aberrans, Beata Virgine invocata, „ audierunt pulsari campanam,
„ qua excitati.... ad vicinam pervenerunt Ab-
„ batiam. Pulsato ostio, præsto obviam fi-
„ unt...... plures Monachi, qui prompti re-
„ ceperunt hospites: ducunt ad ignem, la-
„ vant pedes, exiccant vestimenta, apponunt
„ cœnam, & sternunt lectos.... Post primam
„ vigiliam surrexit Generalis ad Orationem,
„ & audita campana, qua nocte ad Officium
„ convocantur Monachi, ad Chorum cum ipsis
„ venit, relictis Sociis, qui somno, & fatigatio-
„ ne tenebantur. Officium incœpturus Hebdo-
„ madarius, nec consueta usus est cæremonia,
„ nec ordine, nec versiculo: *Domine labia mea*,
„ sed abruptim, & cum turbatione incœpit ab
„ illo versiculo Psal. 35. *Ibi ceciderunt, qui ope-*
„ *rantur iniquitatem*. Respondit Chorus: *Ex-*
„ *pulsi sunt, nec potuerunt stare.* Tertiò id ipsum
„ repetitum, quod suspicionem ingessit Fratri
„ Joanni. Præcepit igitur in virtute Passionis
„ Christi, & Sanctissimi Nominis ejus ut, ocyus
„ edicerent quinam essent? Respondit, qui Ab-
„ batis loco videbatur præesse, omnes esse An-
„ gelos tenebrarum, qui præcepto divino invi-
„ ti essent missi ad ministrandum ipsi, & so-
„ ciis, precibus, inquit Matris Dei, & illius
„ Vexilliferi Patris vestri. Quibus dictis totum
„ evanuit, quod ibidem cernebatur. Se autem

„ cum ſociis in nemoroſo antro, atque nuda
„ humo invenit Generalis. „

XXXII. Aliquando tamen dæmones aſſumunt corpora hominum vita functorum; & ad hoc oſtendendum ſimiliter alia duo afferemus exempla. Sit itaque primum illud, quod refertur in vita S. Gilduini Canonici Dolenſis in Britannia *cap.* 2. apud Bollandum in Actis Sanctorum *Tom.* 2. Januarii, *die* 27. quodque fuſiori calamo narratum non pigeat legere, cum me non piguerit tranſcribere. „ Sanctus Adole-
„ ſcens Gilduinus Tranſcenſis.... Alpibus, qua-
„ dam die cum veſpertina hoſpitandi hora jam
„ immineret, nec optimus ad hoſpitandum lo-
„ cus uſquam pateret, tandem incumbente jam
„ fere crepuſculo ad fluvium quemdam per-
„ veniens, videnſque ſecus littus tuguriuncu-
„ lam quamdam, ad eam cum ſuo comitatu di-
„ vertit, ibique ſibi, & ſuis corrogavit hoſpi-
„ tium, & accepit, in domo ſcilicet cujuſdam
„ plebeii viri, ſoliti volentes tranſire fluvium
„ navicula ſua tranſvectare. Tunc de victuali-
„ bus parandis ſolliciti famuli cum hoſpite Do-
„ mino domus agitare, & conſultare cœperunt;
„ quibus ille ait: neſcio quid vobis conſulere
„ poſſim; nam & locus iſte victualibus eſt pau-
„ perrimus, & hora jam tardior ad opulentum
„ victualibus locum, utpote longius remotum,
„ prohibet excurſum. Habeo tamen, inquit,
„ clientem unum curſorem velociſſimum, qui
„ vobis inde, ſi expectare velitis, citius neceſſa-
„ ria poſſit devectare. Vocatus ille, & expen-
„ ſis traditis miſſus, multoque velocius, quam
„ credi poſſet, cum victualibus regreſſus, gran-
„ di de celeritate regreſſionis miraculo omnes
„ ſtupefecit, nam locus, ut dictum eſt, tam
„ longè remotior aberat, quam inde tam celer-

rimè

„ rimè quisquam mortalium redire potuisset.
„ Audita res est a S. Gilduino, & multo amplius
„ & ipse clientem illum cœpit habere suspe-
„ ctum. Sustinuit, cum aliis intentus curis,
„ haud dubium quin sanctus sanctis, donec,
„ ad refectionem paratam vocaretur. Cumque
„ jam pransurus, sive cœnaturus venisset, &
„ hymno, ex more præmisso, apposita cibaria
„ facto signo Crucis benedici a Deo, & sancti-
„ ficari precaretur, ita sunt in contrarium mu-
„ tata cibaria, ut venenata potius cadavera,
„ quam alimenta viderentur, adeo ut ranarum,
„ busonum, & colubrorum speciem haberent,
„ non alimentorum. Nam & vinum ipsum aquæ
„ lutosæ simile est factum. Quæ videlicet for-
„ marum mutatio, cum & ipsi Sancto, & omni-
„ bus convivaturis tam execrabilis esset, quàm
„ horribilis, tunc jam suspicio, quæ de veloci-
„ tate cursoris orta fuerat, facta est certitu-
„ do, ut jam non hominem ministrum illum sci-
„ rent omnes esse, sed dæmonem. Protinus eum
„ jussit vocari Sanctus, & ad se adduci, sed
„ ille venire recusavit. Iterum, atque iterum
„ mandatus venire noluit, irascendo, & rixando
„ nihil sibi, & illi commune esse vociferans.
„ Tunc demum in Nomine Domini nostri Jesu
„ Christi, & in virtute sanctæ Obedientiæ jus-
„ sus venire, amplius morari non valens, de-
„ posita omni terrifica vanitate irascentis, invi-
„ tus venit, & trepidus; nec mirum, si reus
„ in suis malitiis deprehensus, Judicis præsen-
„ tiam pertimescebat, condignam in se laturi
„ sententiam. Ecce, inquit, o crudelissime hostis,
„ & rabidissime inimice, quid te offenderamus,
„ ut nos occidere volens, venena ista nobis pro
„ alimentis paravisses? Quid tantum de mali-
„ gnissimis artibus tuis confidis, quod servos
Cru-

„ Crucis Christi destruere te præsumis ? Sed
„ fatere, jam cunctis audientibus, & nomen
„ fallaciæ tuæ, & causam tam diuturnæ in hoc
„ loco remorationis. Tunc hostis, fatebor, in-
„ quit, licet invitus, quoniam Omnipotentis
„ Domini Jesu Christi virtuti, quæ in te est, cer-
„ tum habeo nihil posse celari. Nomen mihi as-
„ sumpseram Bernutionis, quia quasi homo
„ inter homines, accepta conversandi licentia,
„ non possem sine nomine dignosci. Causa ve-
„ rò assumpti corporis, vel in hoc loco diutius
„ remorandi, intentio mihi est exercenda ma-
„ lignitatis meæ. Oderam enim vehementer
„ virum istum, & ejus benignitati invidebam,
„ quod non tam causa lucrandi, quam subve-
„ niendi benevolentia, volentes fluvium istum
„ transire, navicula sua consuevit transvectare.
„ Quod ex quo facere consuevit, omnino impe-
„ divit malignitatem meam, quia transire vo-
„ lentes, sed nescientes rectam per vadum
„ viam nonnullos præfocabam, quorum ani-
„ mabus non bene ad migrandum præparatis,
„ plurimum nocebam. Propterea hoc mihi
„ corpus assumpsi, obtulique me huic homi-
„ ni serviturum, si quo forte modo insidiari pos-
„ sem vitæ illius, & saluti, & in eo, quem
„ frequentabat fluvio submergere prævalerem
„ eum, & suffocarem. Et unde, ait Sanctus, noce-
„ re ei non prævalebas? Ex eo, ait dæmon,
„ quod ingrediens fluvium semper & se, & totum
„ navigium suum, mihi prorsus contrario Cru-
„ cis signo, præmunibat, imo ad omnia, quæ
„ agenda incipiebat, eodem se muniens signo
„ insidias meas excludebat. Et unde, Sanctus,
„ corpus, quod gestas tibi assumpsisti? Cujus-
„ dam, inquit, scelerati fuit, & cujus arripue-
„ ram animam corpus mihi ad instrumen-
tum

„ tum fraudulentiarum, insidiarumque usurpavi. (*Hic noto, Deum forte nunquam permittere ut diabolus assumat corpora hominum justorum vita functorum, quæ tandem post judicii diem in cœlum, eorum animabus unita, sunt recipienda.*) Et Sanctus, ad hæc: benè, inquit, quod „ fraudulentum, & insidiatorem te esse profi- „ teris, quodque malignitatem tuam patefa- „ ciens victoriosissimæ Crucis Christi virtutem, „ & invitus prædicare compelleris. Vere, ait „ dæmon, hoc facio invitus, quia tibi servo „ Crucis Christi celare nihil valeo. Ea roboratus „ virtute, vexilloque armatus, venena, quæ „ tibi pro alimentis paraveram, evadere præ- „ valuisti, sicque mihi nocendi in loco isto vires, „ & facultatem omnino auferre. Et S. Gilduinus „ ait: Benedictus Dominus noster Jesus Chri- „ stus Deus cujus Crucis victoriosissimam vir- „ tutem, etiam victus per eam, invitus præ- „ dicare cogitur inimicus. Sed jam ò cruentissi- „ ma, & funestissima bestia, tecum sermonem „ conferre diutius nolo. Mendax enim esse „ probaris, & Pater mendacii adeo ut, si- „ quando velis, nolis, veritatem loqueris, nun- „ quam tamen nisi fallere intendis, Corpus ita- „ que quod fallaciarum, insidiarumque tua- „ rum instrumentum assumpseras, citius jam de- „ pone, & vade ubi jam nulli Christiano dein- „ ceps valeas nocere. Protinus hostis teterri- „ mus, horribili emisso ululatu, recessit, & in- „ strumentum diabolicæ malitiæ, corpus in me- „ dio reliquit exanime. Jussit Sanctus celerius „ efferri corpus, & humo fossa ubilibet oc- „ cultari. „

XXXIII. Simile aliud factum legitur *Tom.* 1. nostrorum Annalium *Centuria* 1. *cap.* 2. de S. Philippo Benitio „ Evenit, quod in quadam Civitate

„ tate erat mulier , cujus conjux miles erat ;
„ & socium veluti fratrem habebat ; accidit,
„ inquam, ut his duobus viris in prælium....
„ eundum esset : qui cum in prælio diutius
„ dimicassent, in eo diem obierunt extremam ...
„ Humani generis hostis, qui omnibus benefa-
„ cientibus obest , cum mulieris , tum etiam
„ Filii sanctitatem cernens; statuit socii extincti
„ mariti formam accipere, & cum ipsis mora-
„ ri.... Venit igitur , quasi de militia rever-
„ sus ad mulierem dicens: doleo equidem, &
„ vehementer angor, cum me tali fratre orba-
„ tum, te autem .... conjuge privatam videam,
„ qui in bello diem obiit. Quod cum mulier,
„ & Filius audissent, maximum gemitum , &
„ ejulatum emiserunt . Quos diabolus blande
„ consolatus ait , eos nolle pertimescere , se
„ marito morienti , Uxorem , & Filium sibi
„ commendanti promisisse , loco Patris uni,
„ conjugis alteri, futurum. Cum autem dia-
„ bolus cum muliere aliquot dies permansis-
„ set;... puer qui prius bonus , & honestus
„ erat tunc pessimus, (*dæmonis Societate*) &
„ inhonestissimus effectus est.... Quod videns
„ Mater, die quadam in Ecclesia ante Virginis
„ Imaginem prostrata , ... illam deprecaba-
„ tur, ut ex tot tribulationibus, angustiisque,
„ quibus erat circundata , liberare dignare-
„ tur.... Domum reversa ostium a quodam
„ viro pulsari audit .... domum ingressus, &
„ sedens, causam doloris ejus expostulavit; cui
„ illa.... retineo domi hominem scelestissimum,
„ viri mei socium, cui paulò ante in bello mor-
„ tem oppetere contigit , qui puerum mihi
„ olim bonum, probum , castum, in omnium
„ pessimum commutavit. Cui vir: Misereor,
„ ait, attamen facias in nomine Domini accer-
siri

„ siri illum ad me.... At ille veniens, subitò clamare cœpit: Cur me crucias Philippe? „ Quare me vexas Philippe?.... Quem ille „ talibus aggreditur: In nomine Dei, & „ Domini nostri Jesu Christi, adjuro te, ut „ nobis dicas quis sis, & cur huc adveneris?... „ Inquit adjuratus: tibi dico, me esse diabo- „ lum qui habitum, & formam socii viri istius „ Mulieris assumpsi, ut si quando suam devo- „ tionem dimisisset, eam cum puero interfice- „ rem, sed quia nunquam dimisit, ideo nulla „ mihi in eam potestas data est. Tunc B. Phi- „ lippus, abi, inquit, spiritus nequissime, nec „ deinceps aliquem hujus domus tentare præ- „ sumas. Quod audiens diabolus cum maxi- „ mis tonitribus inferna loca petens, victus „ abivit, & illic cadaver admodum fœtens re- „ liquit. Quam rem prospiciens mulier, maxi- „ mas Deo, & inclytæ Matri Mariæ gratias „ egit, & quo nomine appellaretur vir ille in- „ terrogavit, cui ipse: ego sum ille Philippus, „ cujus corpus in Tudertina Civitate sepultum „ est, servus Mariæ Virginis, quæ me ad te ei „ in omnibus obsequentem misit, ut te ab isto „ humanæ naturæ iniquissimo hoste liberarem, „ quibus dictis evanuit. „

XXXIV. An verò, & quomodo dæmonis incubi ope, (ut ad rem nostram redeamus) in hujusmodi corporibus assumptis generari possit aliquis verus homo, discendum est a D. Thoma, qui 1. par. q. 51. art. 3. ad 6. hæc habet: *Si tamen ex coitu dæmonum aliqui interdum nascuntur, hoc non est per semen ab eis decisum, aut a corporibus assumptis, sed per semen alicujus hominis ad hoc acceptum, utpote quod idem dæmon, qui est succubus ad virum, fiat incubus ad mulierem, sicut, & aliarum rerum semina*

assu-

assumunt ad aliquarum rerum generationem, (ut August. dicit lib. 2. de Trinit.) *ut sic ille, qui nascitur non sit filius dæmonis, sed illius hominis, cujus erat semen acceptum*. Eodem modo loquitur in 2. Sent. *dist*. 8. *art*. 4. *q*. 1. & de potentia q. 6. art. 8. *ad* 5. ubi ad objecta respondet. Idem docet D. Bonaventura *in* 4. *dist*. 44. *dub*. 5. Guillelmus Parisiensis 3. *part. de Universo cap*. 25. & Theologi communiter *in* 4. *Sententiarum*.

XXXV. Præterea oppugnare solet dæmon obsessos circa animam, quod animæ possit illabi, quia, ut ait Auctor libri de Ecclesiasticis dogmatibus, inter Augustini Opera, cap. 50. *Dæmones per energicam operationem non credimus substantialiter illabi animæ, sed applicatione, & oppressione uniri: illabi autem menti illi soli possibile est, qui creavit, qui natura subsistens, incorporeus, capabilis est suæ facturæ*. Sed solum operando circa potentias. Quod clarius docet Venerab. Beda in Acta Apostolorum cap. 6. *Notandum*, inquit, *quod Animam, & mentem hominis nulla creatura juxta substantiam possit implere, sed creatrix sola Trinitas, quia tantummodo secundum operationem, & voluntatis instinctum animus de his, quæ creata sunt, impletur. Implet enim satanas mentem alicujus, & principale cordis, non quidem ingrediens in eum, & in sensum ejus, atque (ut ita dicam) aditum cordis introiens: siquidem hæc potestas solius divinitatis est, sed quasi callidus quidam, & nequam, ac fallax fraudolentusque deceptor, in eos animam humanam malitiæ affectus trahens per cogitationes, & incentiva vitiorum, quibus ipse plenus est*. Non ergo illabitur in substantiam animæ dæmon in obsessis, sed solum operatur circa potentias.

XXXVI. Et primò quidem quoad intellectum; non quod possit operari circa ipsum interius movendo, sed solum operando circa partem sensitivam interiorem, idque vel formas, seu species rerum sensibilium imaginativæ potentiæ præsentando per motum localem spirituum, vel humorum, *qui procurari potest a dæmonibus, sive dormiant, sive vigilent homines, & sic sequitur, quod homo aliquid imaginetur;* vel excitando aliquam passionem in appetitu sensitivo, & spiritus ac humores variis mediis commovendo, ex quibus sequitur, quod intellectus apprehendat tanquam bonum id, quod revera malum est. Ita *D. Thomas* 1. 2. *q.* 80. *art.* 2. Quod prius innuerat Cassianus collat. 7. cap. 12. *Et hoc fit*, inquit, *cum in illis membris, in quibus vigor animæ continetur, immundus spiritus insidens, eisque importabile, atque immensum pondus imponens, obscuritate teterrima intellectuales ejus obruit, & intercipit sensus, quod nonnunquam, etiam vini, febrisque vitio, seu nimii frigoris, aliisque valetudinibus extrinsecus supervenientibus, videmus accidere.*

XXXVII. Secundò circa voluntatem; non quod posit similiter physicè, & realiter eam movere interius in ea operando, vel actum ejus internum efficiendo, ut loquitur S. Doctor *loc. cit. art.* 1. Sed solum potest movere voluntatem per modum persuadentis, & ut proponens appetibile. Quod sic explicat Angelicus Doctor ibidem in corp. *Ex parte objecti potest intelligi, quod aliquid moveat voluntatem tripliciter: uno modo ipsum obiectum propositum, sicut dicimus, quod cibus excitat desiderium hominis ad comedendum; alio modo, ille qui proponit, vel offert hujusmodi objectum. Tertio modo ille, qui persuadet objectum propositum habere rationem*

boni, *quia*, *& hic aliqualiter proponit proprium objectum voluntati*, *quod est rationis bonum verum*, *vel apparens*. *Primò igitur modo res sensibiles exterius apparentes movent voluntatem hominis ad peccandum*. *Secundo autem*, *& tertio modo*, *vel diabolus*, *vel etiam homo potest incitare ad peccandum*, *vel offerendo aliquid appetibile sensui*, *vel persuadendo rationi*. Hoc modo intelligendi sunt Sancti Patres dum dicunt, quod *diabolus malignos effectus inspirat*, ut loquitur D. August. lib.4. de Trinit. cap. 12. Quod *diabolus corda hominum occultis cupiditatibus replet*, ut inquit D. Isidorus *de summo bono lib.* 1. *cap.* 5. *& lib.* 2. *cap.* 42.

XXXVIII. Quare voluntati nequit diabolus necessitatem inferre ad peccandum, ut colligitur ex allata Angelica Doctrina, & ex nostro Henrico Gandavensi *art.* 25. *q.* 2 *num.* 30. qui ait, quod diabolus est auctor peccati, *non efficiendo.....sed suadendo*. Et multò magis ex sacris litteris; nam 1. Petri cap. ultim. v. 8. dicitur: *Adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit quærens quem devoret*, *cui resistite fortes in Fide*; ex Jacobi cap. 4. v. 7. *resistite diabolo*, *& fugiet a vobis*. Ex Apostolo ad Ephesios 6. v. 16. *In omnibus sumentes scutum Fidei*, *in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere*. Frustra autem talia darentur monita, si homo ex necessitate succumberet diabolo ipsum tentanti; unde appositè scripsit D. Hieronymus in cap. 15. Matthæi: *diabolus adjutor*, *& incensor malarum cogitationum potest esse*, *auctor esse non potest*.

XXXIX. Hæc obstat, quod arreptitii, seu obsessi blasphement interdum, & plures peccaminosos actus exerceant vel inviti; nam aliud est cogere ad actum, qui ex genere suo sit pec-

ca-

catum, aliud ad peccatum cogere. Primum potest dæmon, ita conturbando facultates interiores, ut liber usus rationis penitus tollatur, sicut testatur Cassianus *collat.7. cap.*12. inquiens: *Quidam* (scilicet energumeni) *sic afflantur, ut nequaquam ea, quæ gerunt, vel loquntur, intelligant*, sed tunc non cogit ad peccatum, quia deest arbitrii libertas, sine qua nullum committi potest peccatum. Secundum nequit diabolus, cum non possit cogere ad actus objectivè malos, & per consequens ad peccatum; quam doctrinam docuit Angelicus 1.2. quæst.80. art.3. *Dicendum*, inquit, *quod diabolus propria virtute, nisi refrænetur a Deo, potest aliquem inducere ex necessitate ad faciendum aliquem actum, qui de suo genere peccatum est, non autem potest inducere necessitatem peccandi.*

XL. Tertiò circa memoriam; sicut enim potest dæmon memoriam juvare, ejus organum adaptando, ut facilius recipiat, & firmius species retineat, vel motu locali noxia repellendo, vel juvantia applicando: ita potest modis contrariis plurimum debilitare, & tollere.

XLI. Tandem, possunt mali Angeli homines impugnare illudendo sensibus. *Dolosus ille*, inquit D. Athanasius orat. 1. contra Arianos: *Variis, & falsis imaginibus rerum hominibus illudit, obrepens, & provocans unumquemque ad vitii sui præcipitia.* Quod tripliciter contingere potest ex Seraphico Doctore in 2.dist.8.par.2, quæst. 3. cujus verba transcribo: *primò ostendendo præsens, quod non est: quod quidem facit species offerendo, & potest intelligi sic: Quando phantasmata existentia interius offeruntur forti oblatione ipsi virtuti interiori, vel virtus interior fortiter illis intenditur, similitudo rei videtur esse veritas. Hoc manifestum est per na-*

turam, *nam phrænetico*, *propter ascensum fumositatum ad cerebrum ex modica occasione exteriori videtur ei*, *quod videat multa*, *quæ non sunt sibi præsentia*, *vel quod audiat*. *Similiter per fortem conversionem intentionis*, *phantasma videtur veritas*, *sicut exemplificat* Augustinus in lib. de Trinitate, *quod quidam tanta conversione recogitabat cujusdam mulieris imaginem*, *quod ei carnaliter commisceri videbatur etiam vigilando*. *Per hunc modum dæmon potest sive intentionem ad imaginem convertere*, *sive fumos aliquos immittendo spiritum animalem immutare*, *&* *phantasmata diversimodè variare*, *& intentioni offerre*, *& sic diversa homini facere apparere*, *& hoc modo utitur frequentissimè*: *& hujus signum est*, *quia nunquam facit hominem aliquid sentire*, *cujus imaginem non habet in interiori organo virtutis imaginariæ*; *nunquam enim cæcos naturaliter facit somniare de coloribus*, *nec surdos de sonis*, *nec eis talia repræsentat in vigilia*, *vel in somnis*.

XLII. Hunc modum admittit Henricus noster, qui aliis quidem verbis, sed eodem sensu loquitur conformiter ad Seraphicum Doctorem. Docet enim in Summa *art.* 1. *quæst.* 8. *num.* 18. *&* 19. quod hoc possunt facere Angeli *per motum spirituum*, *& humorum in hominis phantastico*, *ordinando imagines existentes in ipso tali ordine*, *quo intellectus intelligere possit per species intelligibiles abstractas ab eis*, *quæ nunquam*, *vel qualia nunquam intellexit*, *secundum quod de tali ordine facto imaginibus a natura aliquando videntur in somnis qualia nunquam fuerunt visa in vigilia*, *ut dicit Philosophus*. *Unde de tali potentia Angelorum* dicit Augustinus lib. 83. quæstionum: *Dæmon serpit per omnes aditus sensuales*, *dat se figuris*, *accommodat coloribus*, *adhæret sonis*, *latet*

tet

tet in ira, in fallacia sermonis, odoribus se subjicit, infundit saporibus, & ostendit homini formas notas, & ignotas, ex quibus facit conceptus complexos, & incomplexos, quales nunquam prius conceperat. Intelligendum tamen, quod nullam formam per hoc potest repræsentare, cujus imaginem, aut speciem extra sensum non perceperat, vel in toto, vel in parte, secundum quod dormientes somniant montes aureos, quod non possent facere, si nunquam seorsum vidissent montem, seorsum aurum.

XLIII. Secundò, ostendendo aliquid aliter, quam est, *& hoc potest contingere propter variationem aliquam ex parte organi; sicut quando humor sanguineus, vel vapor igneus descendit ad oculos videtur homini, quod ea, quæ exterius sunt, sint rubea; vel propter variationem aliquam ex parte objecti, sicut contingit aliquando, quod ex positione candelæ factæ de serpentis pinguedine, & dispositione palearum, videntur paleæ serpentes esse, operatione naturali. Simile est in aliquibus virtutibus quarumdam rerum mineralium. Et quia iste modus, non latet dæmones, & sunt ministri veloces, potentes quæ necessaria sunt ad hæc statim afferre, ideo sensus nostros frequenter deludunt, ostendentes rem aliter, quàm se habeat, apparere: quod quidem fit per variationem modicam inducendo eam circa organum, vel objectum, quæ quidem variatio non mutat formam, sed solum est ex quadam accidentali adhærentia, & est ut passio, non passibilis qualitas.*

XLIV. Tertiò illudere potest dæmon sensibus nostris *abscondendo, quod præsens est, & hunc modum possumus sic intelligere; Res siquidem, quæ præsto est, sensum nostrum sine visibili obstaculo potest dupliciter latere: aut quia impeditur*

tur virtus ſenſus, ne perveniat ad ſenſibile, aut quia impeditur ſpecies ſenſibilis ne perveniat ad ſenſum, & utroque modo impeditur ſenſus, ne percipiat quod ſibi eſt præſto. Utrumque autem horum ſatis credendum eſt eſſe poſſibile virtuti dæmonis, & ideo dicitur poſſe facere per hanc viam ut hominem reddat inviſibilem, quod tamen certum non eſt: ſi tamen eſt, hac via poſſe fieri non eſt multum incredibile.

XLV. Non tamen hæc omnia ſupra enumerata, & multo plura alia exercere in hominibus, & præcipuè in obſeſſis, poſſunt dæmones pro libito, ſed requiritur divina permiſsio, ut apertiſsimè teſtantur Sancti Patres, & in primis D. Aug. lib. 2. contra Adverſarium legis cap. 12. *Videte ſanè*, inquit, *unde probare voluerit humanorum corporum vitia non ad Deum auctorem, ſed potius ad diabolum pertinere; quia Dominus ait in Evangelio de muliere, quam ſanam fecit, quod eam ſatanas alligaverat decem & octo annos, propter quod erat incurva, nec ſe erigere poterat; quaſi ſatanas cum habeat ſemper cupiditatem nocendi, nocere cuiquam poſſit, niſi ab Omnipotente acceperit poteſtatem. Nam quid aliud, non ſolum in libro Tob. . . . ſed magis in ipſo Evangelio declaratum eſt, ubi ſpiritus immundi, nec in porcos irent, niſi hoc illis benignus ipſe Salvator petentibus, quos certè in abyſſum poſſet relegare, concederet: rem neceſſariam docere nos volens, ut ſcilicet noverimus, multo minus eos poſſe ſua poteſtate nocere hominibus, qui nec pecoribus qualibuſcumque potuerunt*. Quod idem etiam docet de Magis, ac Maleficis lib. 3. de Trinit. c. 7. *Unde*, inquiens, *intelligi datur, nec ipſos quidem tranſgreſſores Angelos, & aereas poteſtates in imam iſtam caliginem, tanquam in ſui generis carcerem, ob illius ſublimis ethereæ purita-*

ritatis habitationem detrusas, per quas magicæ artes possunt quidquid possunt, valere aliquid nisi data desuper potestate. Similia docet de dæmonibus lib. 18. de Civit. Dei cap. 18. *Firmissime*, ait, *tamen credendum est, omnipotentem Deum omnia posse facere, quæ voluerit, sive vindicando, sive præstando, nec dæmones aliquid operari secundum naturæ suæ potentiam, ... nisi quod ille permiserit.* Eodem sensu loquuntur communiter alii SS. Patres, & præcipuè S. Joannes Chrysostomus homil. 13. in cap 6. Matth. circa finem: *Dæmones*, inquit, *neque mala præstare possunt, nisi permiserit Deus.* S. Joan. Damascenus lib. 2. de Fide orthodoxa cap. 4. ait: *nulla adversus quemquam vim, ac potestatem habent* (dæmones) *nisi ea ipsius Dei consilio, ac dispensatione concedatur; quemadmodum in Tob. ac porcis illis, de quibus in Evangelio mentio habetur.* Et D. Anselmus in Elucidario: *Gregem porcorum intrare non potuerunt* (dæmones) *nisi permissi: quanto minus in homines? Formidari ergo non debet Satan*, ut cum D. Gregorio concludam, lib. 2. Moral. cap. 6. *qui nihil nisi permissus valet.*

XLVI. Imò etiam hac potestate accepta nequit uti diabolus pro libito suo, sed solum ubi, quando, & pro quanto Deus permiserit. Deus (inquit noster Archiepiscopus Avenionensis Illustriss. Capitonius *Explic. cathol. 27. part. 1.*) *dæmonum nocendi voluntatem compescit, nec tantum eos agere contra homines quantum vellent, permittit.* Væ enim hominibus, si pro libito sævire in homines permitteretur, cum ex Tob. non sit potestas super terram, quæ comparetur ei. Unde Auctor libri recognitionum, quæ S. Clementi tribuuntur, cap. 2. refert, dixisse S. Petrum: *Testatur Cœlum & terram, quod si quantum cupit inimicus desævire permitteretur a Deo, olim om-*

nes homines deperiſſent, ſed miſericordiæ cauſa non ſinit Deus. Quare ſolum cum limitatione graſſari permittitur hoſtis, ut ſcribit D. Auguſt. *lib.* 8. *de Civit. Dei cap.* 24. verſus finem: *Nec tamen quodlibet .... niſi quando, & quantum permittuntur* (dæmones) *alta, & ſecreta Dei providentia poſsunt*. Et lib. 3. de Trinit. c. 8. *ſed nec .... mali* (Angeli) *hæc injuſte faciunt, niſi quantum juſte ipſe permiſerit*. Et S. Eucherius Lugdunenſis, ut cæteros Patres omittam, de ſpiritualibus formulis cap. 3. *Per Angelos malos*, ait, *immiſſiones adverſitatum, vel ægritudinum permiſſione Dei fiunt quando, & ubi voluerit*.

XLVII. Quare autem Deus permittat Angelos malos ſuam in homines malignitatem, licet ad menſuram, exercere, nobis præcisè latet, hoc unum ſolum innoteſcit, nunquam Deum id permittere, niſi juſtiſſimè. Audiatur D. Auguſt. qui loc. cit. ait: *Iniqui malitia voluntatem ſuam habet injuſtam, poteſtatem autem non niſi juſtè accepit*. Et lib. 18. de Civit. cap. 8. ait. *Firmiſſimè credendum eſt .... nec dæmones aliquid operari ſecundum naturæ ſuæ potentiam .... niſi quod ille permiſerit, cujus judicia occulta ſunt multa, injuſta nulla*. Et lib. 2. contra Adverſarium legis cap. 12. *Hanc autem poteſtatem Deus bonus occulta nobis juſtitia dare poteſt, injuſtè non poteſt*. D. Greg. lib. 2. Moral. c. 10. *Satanæ voluntas*, ſcribit, *ſemper iniqua eſt, ſed nunquam poteſtas injuſta, quia a ſemetipſo voluntatem habet, ſed a Domino poteſtatem, quod enim ipſe facere iniquè appetit, hoc Deus non niſi juſtè permittit*.

XLVIII. Attamen licet judicia Dei ſint occulta, aliquas cauſas aſsignare licebit permiſſionis divinæ, ut dæmones homines obſideant, ac divexent. Primò enim interdum permittit Deus, ob obſtinatorum damnationem; legitur

enim

enim Psalm. 77. v. 54. *misit in eos iram indignationis suæ, indignationem, & iram, & tribulationem; immissiones per Angelos malos*, quod manifestum fit in damnatis. Et D. Aug. lib. 3. de Trinit. cap. 8. ait: *Dæmones potestatem a Deo accipere aliquando ad malorum pœnam.*

XLIX. Secundò, interdum permittit ad peccantium purgationem, ut loquitur Joannes Gerson de erroribus circa artem Magicam *dicto* 2. „ nam excommunicati dabantur ab initio „ Ecclesiæ ipsi Satanæ corporaliter vexandi, ut „ Spiritus salvus fieret, 1. *Cor.* 5. *v.* 5. Unus ex „ Sanctis Patribus magna prece obtinuit a Do- „ mino, ut torqueretur a dæmone, quatenus „ careret elatione. „

L. Tertiò, interdum permittit Deus dæmonem vexare homines „ ad Fidelium probationem „ & exercitationem, ut manifestum fuit (*ait* „ *Joannes Gerson loc. cit.*) in Job, Antonio, & „ Paulo secundùm quosdam, cui *datus est Angelus Satanæ* 2. Cor. 12. v. 7. sicut enim *necesse* „ *est* secundum eundem Apostolum, *hæreses* „ *fieri, ut qui probati sunt manifesti fiant*, „ 1. Cor. 11. v. 19. ita fiunt ad hoc illusiones si- „ miles miraculis, quemadmodum perspicuè positum est Deuter. 13. *Tentat*, inquit, *vos Do-* „ *minus si ex toto corde diligatis eum*. Hæc „ causa nostris temporibus magnum locum habet. „ Confirmo hoc totum ex D. Augustino, qui *lib.* 3. *de Trinit. cap.* 7. quærens, quare Deus Magis Ægyptiis mira facere permisit, inter alias hanc assignat rationem *ad exercendam, probandam, manifestandamque Justorum patientiam.* Ex S. Joanne Chrysostomo, qui homil. 41. in Act. Apost. loquendo de Energumenis: *Illi quidem*, ait, *ex his, quæ graviter ferunt duplex lucrum reportant. Unum quidem, quod humi-*

liores, & modestiores fiunt, alterum, quod pœnas sic suorum peccatorum dantes, puri ad Dominum migrant. Ex D. Anselmo *lib.* 2. c.28. *Elucidarii*, qui ait: *Aliquando viri Sancti corpus obsident* (dæmones) *ad coronam*. Ex D. Basilio serm. quod Deus non sit auctor malorum. *Ille sapiens*, inquit, *& providentissimus rerum humanarum dispensator*, *ejus* (scilicet diaboli) *utitur ad nostram exercitationem*, *malignitate*; *quemadmodum medicus viperæ veneno ad salutarem medicamentorum præparationem*. Et tandem ex Victore Antiocheno *ad cap.* 5. Marci in Blibioth. PP. tom. 4. qui ait: *Diabolum in hoc Mundo circumvagari sinit*, (Deus) *non quod nobis male velit*, *sed ne per adversarii absentiam*, *humana natura corona*, *hoc est obtentæ victoriæ præmio spolietur*.

LI. Quartò " interdum permittit (*reassumit* „ *Gerson loco supra laudato*) ad gloriæ Dei ma- „ nifestationem, quæ potest esse causa talis ve- „ xationis, sicut in cœco nato *Jo: 9.* & in legio- „ ne dæmonum, quæ porcos intravit, & sub- „ mersit, non ad porcorum punitionem, sed „ ad potentiæ Christi manifestationem."

LII. Quintò, ad peccantium punitionem, ut cum eodem Gersone prosequar " nam hoc patuit „ in Magdalena, quæ subjecta erat septem dæmo- „ niis, quia carnalibus vacabat vitiis, secundum „ Glossam." Et revera Magdalenam fuisse interius obsessam a dæmonibus testantur plures Patres, relati a Cornelio a Lapide *Comment. in Luc. c.* 8. quamvis alii, nomine septem dæmoniorum, intelligant septem vitia, penes eundem Cornelium *ibidem scit enim:* Inquit S. Maximus Abbas Constantinopolitanus Capitum œconomic. cent. 1. c.83. in Biblioth. PP. tom. 12. *ipse Deus*, *qua ratione cum decenti*, *humana*, *& bona providentia diabolo*

bolo permittere solet per suos ministros de peccatis nostris varia sumere supplicia. Et Titus Bostrensis, sive quisquis alius sit Auctor, *ad cap.* 13. Marci in Biblioth. prælaudata *tom.* 4. loquens de muliere illa, quæ habebat spiritum infirmitatis decem & octo annos. *Fieri autem potest*, inquit, *mulierem hanc ob gravia quædam flagitia, in quæ inciderat, tot annos a Deo desertam, neglectamque fuisse*.

LIII. Quænam autem præcipuè peccata facilius januam dæmonis ingressui in corpus hominis aperiant, Deumque moveant ad similem temporalem vindictam sumendam, non est facile decernere, cum fere omnes vitiorum species hujusmodi flagello Deus punierit. Tamen quædam certa peccata a Deo sic punita hic enumerabo.

LIV. Primum ergo peccatum est *superbia*, ob quam a dæmone correptos tres Monachos legimus in Vita S. Severini Noricorum Apostoli *cap.* 10. penes Bollandum, *die* 8. *Januarii*, hæc enim habet Auctor: "quosdam tres monachos „ sui Monasterii Doctor humilis superbiæ fœditate resperfos, dum pro suis singulos excessibus increpatos, durare in pernicie comprobasset, oravit ut eos Dominus in adoptionem recipiens filiorum, paterno dignaretur flagello corripere. Prius ergo, quam orationem effusis lacrymis terminaret, uno momento iidem monachi dæmone corripiente vexati, contumaciam suam, ac superbiam cordis miserabilibus vocibus fatebantur ...... Prædictos itaque Monachos vir Dei delegatos, fratribus per dies quadraginta arduis abstinentiæ remediis mancipavit, quibus expletis, data super eos oratione, a potestate dæmonis eruit, nec solum corporis sanitatem, sed & mentis impertiit."

LV. Ex-

LV. Ex Superbia, seu Vanagloria procedunt tanquam ex matre *inobedientia*, *hypocrisis*, & *novitatum præsumptio*, quas inter alias superbiæ filias enumerat D. Gregorius *lib.* 30. *Moralium cap.* 31. Ob inobedientiam sancto Ephrem Syro præstitam fuisse a dæmone correptum quandam illustrem virum, legitur in ejusdem Sancti Vita *cap.* 3. penes Bollandum *in Actis Sanctorum die* 1. *Februarii*, ibidemque *die* 25. *Januarii cap.* 10. Vitæ S. Popponis Abbatis, quid simile pariter legitur.

LVI. De *hypocrisi* exemplum habemus in Actis Sanctorum Bollandianis referentibus *die* 24. *Julii*, in Vita S. Segolanæ viduæ, *cap* 3. „ quod, „ quidam Juvenis .... sub professione Monachi „ omnem humilitatem, atque innocentiam mentitus accessit, (*ad Monasterium*) habitavitque „ aliquandiu .... in communi cum Fratribus .... „ sed exigentibus meritis, correptus a dęmone est.

LVII. *De novitatum præsumptione*, ex qua oriuntur hæreses, legimus propter hoc vitium Clericum quendam a dæmonio arreptum in Vita S. Trudperti Eremitæ, & Martyris *cap.* 2. penes Bollandianos Continuatores *die* 26. *Aprilis*. Et de muliere in hæresim relapsa narrat D. Cyprianus *Sermone de lapsis*. „ Alia, *inquit*, „ in balneis constituta, (hoc enim crimini ejus, „ & malis deerat, ut & ad balneos statim pergeret, quæ lavacri vitalis gratiam perdidisset) illic ab immundo spiritu immunda correpta cecidit, laniavit dentibus linguam, qua „ fuerat vel pasta impie, vel locuta. Postquam „ sceleratus cibus sumptus est, (*nempe idolothitum*) in perniciem suam rabies oris armata „ est. Ipsa sui carnifex extitit, nec diu superesse postmodum potuit; doloribus ventris, & „ viscerum cruciata, defecit. „ Hæc Cyprianus,

nus, qui & *Epist.* 76. versus finem loquens de iis, qui per apostasiam exciderunt a Fide, ait: *Sæpe nonnulli de illis, qui sani baptizantur, si postmodum peccare cœperint, spiritu immundo redeunte quatiuntur, ut manifestum sit, diabolum in Baptismo fide credentis excludi; si fides postmodum defecerit, regredi.*

LVIII. Secundum est *Avaritia*, quæ ex Sanct. Thoma 2. 2. q. 118. art. 1. *est immoderatus amor habendi; seu immoderatus amor divitiarum*, & ob quam opulentum sutorem fuisse a dæmone furioso occupatum, legitur in Vita S. Marci Episcopi Lucerini *cap.* 3. *die* 14. *Junii*.

LIX. Inter alias pessimas filias, quæ ex hac perniciosissima matre nascuntur, numerantur a Magno Gregorio. lib. 31. Moral. cap. 3. *fraus*, & *contra misericordiam obduratio*. Primæ ad rem nostram, exemplum dant quatuor germani fratres Aretini, qui a dæmonio possessi „ cum sa-„ cerdos causam ingressus illorum dæmonum „ ab eo dæmone, qui primus erat, inquireret, in-„ quit ille: Hos quatuor Fratres, scias dolo in „ alterius quandam possessionem devenisse, eam-„ que fraudibus quibusdam, & cavillationibus „ sibi vindicasse, & jus denegasse alterius, suum-„ que ratum, & firmum, ut rectum habe-„ ri voluisse, & ex tunc pro sua quisque vi cer-„ tare, ne his quibus jure hæreditario fundus „ conveniret, redderetur. Quo circa in has mi-„ serias, & ærumnas divino Numine præcipi-„ tari. Qui ni prius supplices culpam fatean-„ tur suam, & agrum, quem sibi fraude vin-„ dicavere, propriis restituant dominis, & ut „ jura divina, & humana petunt, jurejurando „ confirmaverint, seu vades dederint, se vel „ male ablata ex tunc restituere, vel in concor-„ diam devenire, mihi credite, nos pro tempo-

„ re.... locum Deo daturos. Verum paulò post „ in eos.... iterum redituros ut acrioribus eos „ afficiamus tormentis, dubitet nemo.... verum.... cum dæmoni fides nulla daretur.... Sacerdos, quàm occultè potuit, dedit operam.... rem quam maximè manifestatam habere.... Causa itaque, uti dæmon dixerat ita, esse cognita, eos durè seorsum Presbyter monachus severis verbis increpare, castigare imprimis, deinde blande monere, ut deinceps caverent..... rebus itaque diligenter, ut Sacerdoti Monacho placuerat, confirmatis.... unus, inde alter, post tertius, demum quartus adeo facillimè in bonam valetudinem rediere, ut de se omnibus, qui aderant admirationem non parvam exhiberent." Ita legitur in Vita S. Joannis Gualberti *part. 6. de Miraculis* penes Acta Sanctorum Bollandiana *die* 12. *Julii*.

LX. De *obduratione* vero *contra Misericordiam*, exemplum nobis præbet Auctor ejusdem Vitæ, *ibidem part. 16.* scribens: " Figulus „ quidam, ... cum suam pessimè vitam instituisset, a dæmone obsessus est; nam, ut alia sua malefacta omittam, expertem etiam alicujus minimæ misericordiæ a viris fide dignis accepimus, adeo ut inopes domum suam prò alimonia petentes, virgis, convitiisque, & contumeliosis verbis insectans, procul esse cogeret. Si quis in petendo, ut eis mos est, importunior, procaciorve extitisset, baculo petere, ita ut, qui semel domum adierat suam, amplius non rediret. Hunc magis sibi, quam aliis immitem, & crudelem, dæmon pessimus divino judicio invasit."

LXI. Ad avaritiam facilè reduci potest *furtum* cum simplex, tum sacrilegum. De utroque

que exempla habemus penes Bollandianos de primo, in Vita S. Ebrulfi Abbatis 2. *Julii*, & S. Victoris Presbyteri *cap.* 1. 26. *Februarii*; de secundo in Appendice *lib.* 2. S. Landoaldi Archiepiscopi 19. *Martii*, & in Vita S. Severini Noricorum Apostoli *cap.* 12. 8. *Januarii*, & alibi sæpe.

LXII. Hoc solum advertere non omittam, quod etiamsi non omnes avari dæmoni tradantur corporaliter vexandi, tamen ita isto avaritiæ spiritu agitantur, ut dæmoniacis omnino similes, imo pejores esse elegantissimè demonstret S. Joannes Chrysostomus homil. 29. in Matth. inquiens: *Quid enim miserius avaro? Nam dæmoniacus, etsi homines contempserit, verbo tamen Christi abactis dæmonibus liberatus est: Pecuniæ autem servus Christo non auscultat. Nam etsi quotidie Christum audit prædicantem: Non potestis Deo servire, & mammonæ; etsi gehennæ terror incutitur, ac Inferni pœnæ imminere dicuntur, non credit tamen Christi verbo . . . . Qui mentis compos cum hujusmodi hominibus conversabitur? Nam, mea quidem sententia, cum mille dæmoniacis habitandum potius esset, quam cum uno, qui hoc morbo laboraret. Nam æris quidem avidi, etiam innocuos, nisi utiles sibi sint, inimicos ducunt, & liberum hominem si possent, libenter in servitutem suam redigerent, eumque mille implicarent malis. Dæmoniaci verò nihil hujusmodi faciunt, sed ipsi soli suo malo laborant. Et illi quidem multas domos evertunt, nomenque Dei propter ipsos blasphemare faciunt .... dæmonibus autem exagitati, lacrymas nobis ita movent, ut eorum facilè misereamur, & isti non sentiunt plerumque quod agunt; illi præmeditati, omnia faciunt in mediis urbibus bacchantes, ac novam insanientes insaniam. Quan-*

do enim omnes ſimul dæmoniaci tantum facinoris committent, quantum Judas ſolum commiſit, qui ad extremam iniquitatem, turpi pecuniarum ardore, devectus eſt, pariterque omnes qui avaritiam illius imitantur? .... & vincula quidem etiam his undique injecta ſunt. Judicii timor, legum terror, multorum odia: ſed his ruptis omnia perturbant: quod ſi quis hos nexus omnino ab iis auferret, tunc videres pejores hos dæmone, quam dæmoniacos, ac fortiore vexari.

LXIII. Hoc idem paulò ante docuerat de peccato luxuriæ; infectos enim hoc vitio comparat cum obſeſſis illis, qui ex *Matthæi cap.* 8. erant ſævi nimis, ac in monumentis habitabant. *Hæc ſi altius conſideras*, inquit, *etiam nunc fieri videbis, multoſque invenies in ſepulchris dæmoniacos, quos ab infantia ſua non ferrum, non catenæ, non multitudo hominum, non exhortatio, non terror, non minæ, non aliud quid hujuſmodi adducere poteſt. Quid enim luxuria correptus, atque petulans, qui omnem corporis formam hiſcit a dæmonio differre? non videtur nudus ambulare, ſed corporeis quidem veſtibus amictus eſt. Veris autem veſtimentis privatus; ea quæ ipſum decet, gloria nudatus eſt, non lapidibus ſe ipſum cædit, ſed ſceleribus, quæ lapidibus duriora, aſperioraque ſunt. Quis igitur hunc hominem ligare poterit? Quis eum a petulantia removebit? Quis ei perſuadebit, ut laſciviam aſpernetur? quò fit, ut nunquam ſit in ſeipſo, ſed ſemper in ſepulchris verſetur. Sepulcra enim profectò ſunt meretricum diverſoria, multo fœtore, multa putredine, multa immunditia repleta.* Hæc Chryſoſtomus: ſed hoc non obſtante, hujuſmodi peccatum Deus vera diaboli vexatione punit. Quare.

LXIV. Ter-

LXIV. Tertium est *Luxuria*. Hinc Paschasius Ratbertus *lib.* 5. in *Evangel. Matth. in Biblioth. PP. tom.* 4. ait: *Tunc eis* (scilicet dæmonibus) *permittitur ut possideant, cum extranei* (homines) *a Deo per immunditiam digni tali mansore fiunt*. Ob hanc, quidam Monachus correptus a dæmone legitur in Vita S. Palæmonis Anachoretæ *cap.* 2. *die* 11. *Januarii*. Item in Historia translationis, & revelationis S. Medasti *part.* 2. 6. *Februarii* narratur, quendam factum energumenum ob peccata luxuriæ. Præterea in Historia miraculorum S. Martialis Episcopi Lemovicensis §. 4. 30. *Junii* legitur: „ quod quidam miles juvenis corpore, qui diù „ vixerat impudicè, a malignis spiritibus vexa- „ batur.... ad Ecclesiam S. Martialis adduci- „ tur.... & vox dæmonum terribilis in Eccle- „ sia auditur : quare Martialis....carnem luxuriosam defendis? „ & tandem liberatus fuit.

LXV. Insuper *ob incestum*. Nam D. Paulus Corinthium quendam incestuosum satanæ tradidit, ut habemus 1. ad Cor. c. 5. v. 1. & seqq. *Omnino auditur inter vos fornicatio, qualis nec inter Gentes, ita ut uxorem Patris sui aliquis habeat.... ego quidem absens corpore, præsens autem spiritu, jam judicavi ut præsens, eum, qui sic operatus est, in nomine Domini nostri Jesu Christi.... tradere hujusmodi satana in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini nostri Jesu Christi*. Præterea *ob adulterium :* " erat Filius, qui rem habue- „ rat cum muliere conjugata, cumque do- „ mo ejus egrederetur, nemine ipsum vi- „ dente, a dæmone est obsessus." Quem deinde S. Simeon Salus liberavit, ut in ejus Vita *cap.* 5. legitur apud PP. Bollandianos *die* 1. *Julii*.

LXVI. Rursus *ob desiderium* libidinis explendæ: quod clarum fit exmplo in Vita S. Irenes Virginis *cap. 6.* relato, penes socios Antuerpienses *die* 28. *Julii*: " Qui monasterii (*inquit* „ *Auctor*) vineam in vico ejusdem monasterii „ sitam, mercenarius excolebat, ætate juve- „ nem, ac libidine effrænem (Nicolao ipsi no- „ men erat) ad amorem illarum, quæ mona- „ sticam ibidem vitam profitebantur, malignus „ spiritus accendit, & jam victus, atque impu- „ ra cupiditate plenus, noctes totas circui- „ bat Monasterii ambitum, unde ingressus sibi „ intro ut pateret, & ut cum illa, quam de- „ peribat concumberet, operam dedit multo di- „ ligentissimam.... hæc dum exequi meditaba- „ tur, in terram allisus fuit, & in luto voluta- „ tus, spumam expuebat ex ore, & patieba- „ tur omnia, quæ patiuntur illi, qui a dæ- „ monio vexantur, " qui tandem juvenis liberatus est, abigente S. Irene ab eo dæmonium.

LXVII. Item *ob curiosam, minusque castam proprii* corporis inspectionem, pulchritudinisque propriæ vanitatem, & complacentiam, ut legitur de illa muliere, quæ" corpus suum ni- „ miæ dedit voluptati, propter quod fuit tra- „ dita dæmonum potestati." In Vita S. Deodati Episc. Nolani in Julio Bollandiano *die* 2?. & de alia, de qua S. Prosper, sive quicunque sit auctor *lib.* 1. *de Promissionibus*, & *Prædictionibus Dei*, qui inscribitur *Dimidium temporis cap.* 6. scribit: " Quædam Juvencula Araba na- „ tione, ancillæ Dei habitum gestans, cum in „ balneo lavans simulachrum quoddam Vene- „ ris impudicè respiceret, & se ipsam, ei- „ que se consimilans domicilium se diabolo „ præbuit. Statim ille leo, qui rugiens circuit, quem

„ quem quærebat invenit: meatus igitur guttu-
„ ris ipsius occupans &c."

LXVIII. Et quoniam de balneis sermo est, non inutile erit hic adnotare, quod quamvis ad publica balnea fœminæ accederent, ita tamen, ut seorsum lavarentur a viris, nihilominus neque id probatur a sanctis in virginibus, eo quod ut puritas, & candor virginalis aliquo modo inficeretur, magnum periculum immineret; nam D. Hieronymus *Epist. 7. ad Lætam* ait: *Mihi omnino in adulta Virgine lavacra displicent, quæ se ipsam debet erubescere, & nudam videre non posse*. Et ad Rusticum *Epist.* 4. *Balnearum fomenta*, inquit, *non quærat, qui calorem corporis jejuniorum cupit frigore extinguere*, & hinc laudat Paulam in ejus epitaphio, sive *Epist.* 27. ad Eustochium, quod cum aliis Monialibus degens, balneis nunquam sit usa, nisi periclitans, & necessitate coacta: *Balnea*, ait, *nisi periclitans non adiit*; & recte quidem, nam sicut theatra loca esse solerent, ubi pravus dæmon insideret, ita & balnea, ut ex Tertulliano *Lib. de Spectaculis* notat Baron. *ad annum* 713. *num.* 11. Quare nil mirum si tantum ob simplex balnei lavacrum Deus homines obsideri permitteret.

LXIX. Imò *ob conjugalem intemperantiam*, ob quam Asmodæus septem Saræ sponsos interfecit; nam Angelus Raphael, ut Tobiam Juniorem metuentem ne si duceret Saram, ipsi eadem evenirent, consolaretur. *Dixit ei: Audi me, & ostendam tibi, qui sunt, quibus prævalere potest dæmonium. Hi namque, qui conjugium ita suscipiunt, ut Deum a se, & a sua mente excludant, & suæ libidini ita vacant sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus, habet potestatem dæmonium super eos....*

Tu autem amore filiorum magis, quam libidine ductus &c. Tob. 6. v. 16: 17. & 22. Ob hanc incontinentiam conjugalem, arreptam a dæmonio mulierem, narrat D. Gregorius *lib.* 1. *Dialogorum cap.* 10. his verbis: " Matrona quædam
" nobilis in vicinis partibus Tusciæ nurum habebat, quæ intra breve tempus, quo filium
" ejus acceperat, cum eadem socru sua ad dedicationem Oratorii B. Sebastiani Martyris
" fuerat invitata. Nocte verò eadem, qua subsequente die ad dedicationem prædicti Oratorii fuerat processura, voluptate carnis devicta, a viro suo se se abstinere non potuit,
" cumque, manè facto, conscientiam deterreret perpetrata carnis delectatio, Processionem verò imperaret verecundia, plus erubescens vultum hominum, quam Dei judicium metuens, cum socru sua ad Dedicationem Oratorii processit. Mox verò, ut
" reliquiæ S. Sebastiani Martyris Oratorium ingressæ sunt, eandem prædictæ Matronæ
" nurum malignus spiritus arripuit, & coram omni populo vexare cœpit." Advertetamen cum D. Thoma in 4. dist. 32. q. 1. art. 5. quæstiun. 2. ad 1. *quod non fuit punita Mulier illa propter hoc, quod debitum reddidit;* (Vel petiit, addo ego, conformius ad Historiam.) *sed quia postmodum se temerè ad Divina ingessit contra conscientiam.* Hanc autem conscientiam peccati faciebat forte consilium, quod legitur 2. p. *Decreti*, causa 33. q. 4. cap. 5. *Christiano cum Uxore sua convenire aliquando licet, aliquando verò non licet. Propter dies enim Processionis aliquando non licet convenire: quia etiam a licitis abstinendum est, ut faciliùs impetrari possit, quod postulatur.*

LXX. Tandem dæmon ingreditur ob *animi*

dis-

dissolutionem, nam inter choreas puellam fuisse a diabolo arreptam, legitur in Vita B. Ambrosii Sansedonii *cap.* 19. 20. *Martii*.

LXXI. Quartum est *invidia* peccatum, ob quod Saul a spiritu malo vexabatur, ut habetur 1. *Regum cap.* 18. v.3n. Porro ex hoc, tanquam ex radice, *detractio*, & *calumnia* pullulant, propter quas plures a dæmone fuisse correptos legimus. Sic in secunda Vita S. Domitiani Episcopi Trajectensis *cap.* 3. *die* 7. *Maii*. "
„ Quidam, Engelbertus nomine, cœpit derogare Sancto, & adeuntibus Ecclesiam insultare. Mox mirum in modum divinitus correptus, cœpit æstuare, & destitutus corporeis membris, & viribus in terram volutari. Tandem se deliquisse profitens, & a Sacerdote absolutionem postulans, os suum, & pectus percutiens a vexatione absolutus est. " Sic *cap.* 5. Vitæ S. Vincentii Ferrerii *die* 5. *Aprilis*, legitur, sanctum liberasse quendam energumenum, dæmonemque interrogasse de causa vexationis, qui respondit: " Hic homo, quem possideo .... te, & eos, qui te sequuntur, & audiunt, odit, & multas in te objectat infamias, multasque fecit tibi contumelias. " Sic in Vita B. Mariæ Dolorosæ Martyris, 18. *Junii* narratur, quod cum Beata fuerit ab impudico sollicitata, & repulsam passus furti apud Judicem eam accusavit, & ob hoc morti adjudicata, ipse tandem impostor a dæmone obsessus fuit septem annis, donec facti pœnitens, ad Beatæ sepulchrum sanitatem obtinuit. Sic in Vita S. Simeonis Monachi Padolironensis *cap.*2. *die* 26. *Julii* legitur, quod Romæ quidam Clericus Sanctum traduxerat tanquam hæreticum, " & ad necandum servum Dei populum concitaverat eadem hora spiritus ma-

„ lignus Clericum arripuit, ac pro illata ſervo
„ Dei contumelia diutiſſimè volutando vexavit."
Sic apud Caſſianum *collat.* 18. *cap.* 15. legitur: "
„ Cum tantæ in pueritia ſua eſſet virtutis & gra-
„ tiæ (Paphnutius) ut etiam præclari, ac ſummi
„ id temporis viri gravitatem ejus, & immobilem
„ conſtantiam mirarentur, cumque, licet minor
„ eſſet ætate, pro virtutum tamen meritò ſenio-
„ ribus exequarent, ſuoque ordini ducerent in-
„ ſerendum, livor;... quendam de numero Fra-
„ trum edacis zeli igne ſuccendit. Qui nævo quo-
„ dam, ac macula pulchritudinem ejus cupiens
„ deformare, hoc genus malignitatis excogitat,
„ ut opportunitatem temporis captaret, quo Pa-
„ phnutius ad Eccleſiam die dominico proceſſu-
„ rus abeſset a cella, in quam furtim irruens,
„ codicem ſuum inter ejus plectas, quas de pal-
„ marum foliis ſolebat intexere, latenter abſcon-
„ dit, ac de concinnata factione ſecurus, ipſe
„ quoque velut puræ, ac ſimplicis conſcien-
„ tiæ ad Eccleſiam venit. Cumque celebrata om-
„ nis fuiſſet ex more ſolemnitas querelam ſancto
„ Iſidoro, qui ante hunc, eundemque Paphnu-
„ tium ejuſdem Eremi Presbyter fuit, coram
„ cunctis fratribus detulit, aſſerens ſibi co-
„ dicem de cella furto fuiſse ſublatum. Quæ
„ ejus querimonia cum ita cunctorum,
„ præcipueque Presbyteri, animos permo-
„ viſset, ut quid primum ſuſpicarentur,
„ quidve decernerent non haberent, ſumma
„ cunctis admiratione perculſis, de tam inau-
„ diti illic facinoris novitate, ille, qui rem
„ detulerat accuſator urgebat, ut retentis in Ec-
„ cleſia omnibus, miſſi electi quique cuncto-
„ rum, ſigillatim fratrum cellulas ſcrutaren-
„ tur. Quod cum tribus ſenioribus a Presbyte-
„ ro fuiſſet injunctum, univerſorum cubilia
revol-

„ revolventes, ad extremum in Paphnutii cel-
„ lula absconditum codicem interplectas pal-
„ marum, quas illi *Syras* vocant, sicut eum
„ insidiator occultaverat, repererunt. Quem
„ cum inquisitores confestim ad Ecclesiam dela-
„ tum coram omnibus protulissent, Paphnu-
„ tius, licet de conscientiæ suæ esset sincerita-
„ te securus, tamen velut qui furti crimen
„ agnosceret, satisfactioni se totum tradidit,
„ locumque pœnitentiæ suppliciter postulavit....
„ sed nequaquam passus est eum, occultorum
„ omnium testis, & cognitor vel a se amplius
„ conteri, vel ab aliis infamari; nam quod ille
„ inventor sceleris, rei suæ fur improbus, lau-
„ dis alienæ callidus infamator nullo hominum
„ teste commiserat, per diabolum, qui crimi-
„ nis ipsius inventor fuerat, publicavit. Ar-
„ reptus namque dirissime dæmone, cunctas fa-
„ ctionis occultæ patefecit insidias, criminatio-
„ numque ac fraudum idem fuit proditor, qui
„ commentor. Ita autem spiritu illo immundo
„ graviter, diuque vexatus est, ut ne oratio-
„ nibus quidem sanctorum illic considentium
„ qui divinorum charismatum merito dæmoniis
„ imperabant, potuerit emendari.... Christo
„ hanc adolescenti Paphnutio gloriam reser-
„ vante, ut illius tantum orationibus; cui
„ insidiatus fuerat purgaretur, & cujus lau-
„ di aliquid invidus inimicus decerpere se pos-
„ se crediderat, ejus nomen proclamans, & de-
„ licti sui veniam, & finem supplicii præsen-
„ tis acciperet." Sic tandem, ut alia exempla missa faciam, in Vita B. Andreæ Eremitæ Montis Regalis *cap. 2. die* 18. *Aprilis* legitur, quod detrahens in Beatum a dæmone fuit correptus, & postea facti pœnitens, ad ejus sepulchrum liberatus.

LXXII. Quintum est *Gula*, quæ est immo-

derata in cibo, & potu delectatio, de qua ad rem nostram sufficeret id, quod docet S. Clemens, sive quicunque alius sit Auctor librorum *Recognitionum lib.* 4. §. 16. editionis Cotelerii: *Donec autem*, ait, *naturæ mensura servatur* (ab hominibus) & modus legitimus custoditur, (in cibo, & potu) *Dei clementia, ingrediendi in homines, non eis* (dæmonibus scilicet) *tribuit facultatem; ubi verò aut mens ad impietatem declinaverit, aut corpus immoderatis cibis, ac potibus adimplebitur, tanquam voluntate, & proposito eorum, qui se ita negligunt invitati, quasi adversum eos, qui a Deo positam legem solverint, accipiunt facultatem.* Tali usus est facultate dæmon in eum militem, qui jejunium non servavit Feria quinta in Cœna Domini, ut refertur in Vita S. Rumoldi Episcopi, & Martyris *cap.* 2. *die* 1. *Julii*.

LXXIII. Ad Gulam spectat *inepta lætitia, & scurrilitas*, ut docet D. Gregorius *lib.* 31. *Moral. cap.* 17. & ob has fuit a diabolo correpta quædam puella cantans jucundè, & loquens ultra modum, ut legitur in Vita B. Ambrosii Sansedonii 20. *Martii*.

LXXIV. Sextum est *Ira*; propter iram enim in tantam animi amaritudinem devenit quædam mulier; ut meruerit a dæmone corripi, & obsideri, & fertur dæmonem respondisse, in Vita S. Isidori Episc. Hispalensis apud Bollandianos *die* 4. *Aprilis*: "Hujus rei (*verba sunt dæmonis* „ *interrogati de causa ingressus*) vicina sua oc„ casio fuit, atque causa, quæ exprobrando, „ & falso illi amasium imponendo in tantam „ amaritudinem deduxit animam ejus, ut men„ te, ultra quam credi potest, consternata, „ & super objectu criminis indesinenter cogitan„ do, sollicita, mihi viam aperuit invaden-
di

„ di „ similiter „ invasionis diabolicæ semina-
„ rium fuit, quod tribus quondam potita fra-
„ tribus, (*quadam mulier*) quadam audiret
„ die, quodam accedente casu, unum ex ipsis
„ tribus fratribus interemptum Quo non tam
„ celerrima adiit, quam festina ; super eum
„ incubuit, nimioque ex eo confecta dolore,
„ ut mœstitiam cordis, ex fratre leniret, oscu-
„ lari corpus cœpit. In cujus amplexu mox
„ pervasa est a plenitudine dæmonum. „

LXXV. At si propter iram animo conceptam, multo magis propter eam opere consummatam invadit dæmon. In Vita S. Charalampii Presbyteri, & Martyris *cap.* 2. *die* 10. *Februarii* legitur, energumenum liberasse ; qui ob homicidium obsessus fuerat. In Vita S. Guilielmi Fundatoris Congregationis Montis Virginis *cap.* 5. *die* 25. *Junii* narratur, quod venator quidam, sanctum ratus exploratorem esse, ei caput læsit, ideoque fuit a dæmone invasus. Pariter Jonas Abbas, penes Baronium *ad annum* 626. refert, " quod cum aliquo tem-
„ pore Blidulfus Presbyter (*& Monachus mo-*
„ *nasterii Bobiensis*) a B. Patre Attala ad Ti-
„ cinum Urbem directus fuisset, ibique per-
„ venisset, obvium habuit Oriovaldum Regem
„ Longobardorum Arianæ sectæ credulum.
„ Is ergo cum vidisset Blidulfum Presbyterum,
„ ait ad suos de Columbani Monachis is est,
„ qui nobis saltantibus, apta denegat respon-
„ dere. Cumque jam haud procul abesset
„ Presbyter, salutavit eum rex, ironicè tamen.
„ Ad hæc Blidulfus: salutem, inquit optarem
„ tuam, si tu seductoribus tuis non faveres,
„ & alienis a veritate, Christi doctrinis ani-
„ mum non accommodares.... hæc paulisper
„ audiens rex.... iracundia succensus, que-

stus

„ ſtus eſt, ſe non habere miniſtros, qui ......
„ Monachum .... morti traderent. Tunc unus
„ veſanior cæteris, ad hoc patrandum ſe re-
„ ſpondit eſſe paratum ...,..... Progreſſus
„ itaque peſſimus ille, alium ſceleris ſocium
„ ſimilem ſibi aſſumit.... Monachus .... per-
„ cuſſus in cerebro, & omni compage corpo-
„ ris colliſus, pro mortuo cadavere relictus eſt
„ ab ipſis ſatellitibus.... ſed velut ab ſtrato
„ incolumis ſurgit, nec plagarum veſtigiis ap-
„ parentibus.... Protinus ille, qui ſe ſpon-
„ taneum ad iniquum opus patrandum indi-
„ derat, dæmonio corripitur, & diverſis pœ-
„ narum incendiis flagellatus, commiſſum fa-
„ cinus exitiabiliter confitetur. B. Pater Atta-
„ las rogat univerſos Fratres, ut pro peſtifero,
„ qui adductus fuerat, orationem ad Domi-
„ num fundant; quibus attentius orantibus,
„ peſtifer ille ſanitati redditur. Unus è vulgo
„ afflatus ſpiritu diabolico irruens in eum,
„ (*ſcilicet S. Abbonem Floriacenſem Abbatem*)
„ ejuſque latus lancea perforans, Chriſti Mar-
„ tyrem effecit, qui etiam, ut fertur, paulò
„ poſt arreptus a dæmone miſerabiliter vitam
„ finivit." Ita Glaber *lib.3. cap.* 3. apud eundem Annalium Eccleſiaſticorum Parentem, *ad annum.* 1003. *n.* 14. Item alium a diabolo obſeſſum ob alapam impactam S. Joanni Eleemoſynario *cap.* 11. *ejus Vitæ* dicitur 23. *Januarii*. Imo ob ſolam necem in S. Amatorem Epiſcopum Antiſiodorenſem machinatam, legimus in ejus Vita *cap.* 2. *die* 1. *Maii*; Præterea D. Gregorius *lib.* 3. *Dialogor. cap.* 14. de S. Iſaac hæc narrat: "
„ Venerabilis Iſaac .... cum primum de Syriæ
„ partibus, ad Spoletanam Urbem veniſſet, in-
„ greſſus Eccleſiam, a Cuſtodibus petit, ut
„ ſibi quantum vellet, licentia concederetur

„ oran-

„ orandi , eumque horis secretioribus egredi „ non urgerent, qui mox ad orandum stetit .... „ Cumque hoc unus ex Custodibus superbiæ „ spiritu inflatus, cerneret, unde proficere de- „ buit, inde ad defectus damna pervenit, nam „ hunc simulatorem dicere,& verbo rustico cępit „ impostorem clamare, qui se tribus diebus, & „ noctibus orare ante oculos hominum demon- „ straret; Qui protinus currens, virum Dei „ alapa percussit, ut quasi religiosæ vitæ simu- „ lator, de Ecclesia cum contumelia exiret. „ Sed hunc repentè ultor spiritus invasit, & „ ad viri Dei vestigia stravit, ac per os illius „ clamare cœpit: Isaac me ejicit...., mox autem „ super vexati corpus vir Dei incubuit, & mali- „ gnus spiritus, qui eum invaserat, abscessit. "

LXXVI. Ex ira oritur *Blasphemia*, ob quam dæmoni traditi sunt Hymenæus, & Alexander ab Apostolo, ut ipse scribit 1. *ad Timoth.* 1. *v.*20. ubi loquens de iis, qui circa fidem naufragium fecerunt, sic subjungit: *Ex quibus est Hymenæus, & Alexander, quos tradidi Satanæ ut discant non blasphemare.* Sed non tantum ob blasphemiam in Deum, sed & in Sanctos, quidam leguntur a diabolo obsessi. Sic in miraculis S. Uldarici Episcopi Augustani *c.*1.*die* 4.*Julii* narratur, quod quidam maledicus in Sanctum virum correptus fuit a dæmone, & miserabiliter vitam finivit; & sic in Vita S. Maximini Episcopi Trevirensis *cap.* 2. *die* 29. *Maii* dicitur, quod „ Quidam, „ Rusticus nomine, cum intrasset Basilicam san- „ cti Maximini, vidissetque lampades a se ipsis „ moventes, dixit: o veri seductores dicitis, „ quia S. Maximinus hoc operatur, & vos per „ ingenium facitis, confestimque a dæmonio ar- „ reptus est, & ad mortem penè deductus. „ Insuper ex ira gignitur *odium*, & „ unus, qui

„ qui nullis admonitionibus, nullis ſuadelis adduci potuit, ut Fratris necem indulgeret inimico, ... mancipium hoſtile factus coram omni plebe dentibus ſtridere, ſpumas jacere, crinem rotare occepit: poſtremò in terram eliſus, volutabatur furens. Exoratus Vulſtanus, ut miſereretur diſtulit: ſed preſſus tandem, & victus lacrymis, jubet inimico ut abeat: ille diſceſſit eadem facilitate, qua venerat.„ Sic legitur in Vita S. Vulſtani Epiſcopi Vvigornienſis *cap.* 2. penes Bollandum *die* 19. *Januarii*.

LXXVII. Septimum eſt *Acedia*, ex qua inter alia procedunt torpor circa præcepta, *&* *deſperatio*. Propter hæc vitia dæmon plures invaſit; & quidem ob primum, legitur in Vita S. Segolenæ Viduæ *cap.* 4. *die* 24. *Julii*, quod „ quædam puella .... ad converſionem venit .... Brevi tempore Monachorum virtutes exæquaverunt. Interea ſubiit in ea cogitatio injecta per diabolum, & permanere in Monaſterio nolebat. Quadam die furtim de Congregatione diſcedere volens, illicò impletur a dæmone, quæ deinde a Beata liberata fuit. Similiter in Vita Sancti Joannis Gualberti *cap.* 5. 12. *Julii* narratur, quod quidam ſui Monaſterii Converſus Monaſterium deſerens a dæmone fuit præcipitatus. Pariter in Vita S. Rudeſini Epiſcopi Dumienſis *lib.* 3. *cap.* 1. *die* 1. *Martii* legitur liberatus energumenus, qui non ob aliud obſeſſus fuerat„ niſi pro voto, quod vovit B. Mariæ, ut iret ad Domum ejus, & facere non curavit.

LXXVIII. Propter ſecundum, deſperationem nempè, habemus exemplum in Vita S. Bonæ Virginis Piſanæ *cap.* 6. *die* 29. *Maii*, ubi auctor ſcribit: „quod cum quædam mulier, quadam

„ dam die cum socera litigasset, tandem spiri-
„ tu iracundiæ concitata, extensis manibus
„ diabolum pluries invocavit, ut eam in sua
„ eriperet potestate„ quod & factum est. De alio a dæmone obsesso, ex desperatione invocato, narratur *part.* 8. Vitæ S. Joannis Gualberti *die* 12. *Julii*.

LXXIX. His omnibus addam octavum, nempe *ob parentes inhonoratos*, fuisse aliquos a dæmone arreptos; nam B. Victor Papa III. *lib.* 2. *Dialogor. in Biblioth. PP. tom.* 18. narrans, quendam puerum obsessum fuisse, atque per intercessionem S. Nicolai liberatum, subdit: *Permisit itaque Deus puerum hunc pro sua inobedientua* (erga parentes) *flagellari*. Et in Vita S. Parthenii Episcopi Lampsaci, *cap.* 2. *die* 7. *Februarii*, legitur, eundem Sanctum curasse energumenum, quem dæmon obsederat ob irreventiam erga parentes. Item in historia miraculorum S. Petri Episcopi Tarentasiensis *cap.* 2. penes Bollandianos, *die* 8. *Maii*, scriptum est: „ quod
„ Juvenis quidam, viduam matrem, fratresque
„ jurgiis contumeliosis lacessens traditus
„ statim, & oppressus a dæmonio est, ut effrænatæ
„ linguæ pœnas lueret„ sed terrorem incutiat hoc, quod subjicio exemplum, discantque filii parentes, ut Deus præcipit, honorare. D. Antoninus in Vita S. Zenobii Prædecessoris sui *part.* 2. *hist. tit.* 10. *cap.* 12. §. 1. narrat: „
„ Cujusdam Nobilis dominæ viduæ, & gentilis
„ quinque filii erant, qui adulti effecti, ma-
„ trem injuriis, & contumeliis afficiebant non
„ raro, usque etiam ad verbera. Cum autem
„ una die ipsam acriter verberassent, irata il-
„ la quam plurimum, eos maledixit sub his
„ verbis, ut diabolus eos ita raperet, quod versi
„ in rabiem, dentibus suis brachia sua devo-

„ ra-

„ rarent. Eos immediatè ultio divina secuta est; „ nam arrepti a dæmoniis, & in rabiem ver- „ si, cœperunt sibi ipsis corrodere brachia. Quod „ mater aspiciens, lacrymis plena clamitabat „ adjutorium. Ad cujus clamorem excitati vi- „ cini, eos ne sibi, & aliis nocerent catenis al- „ ligarunt. Demum mater adhuc gentilis, ad „ Sanctum Dei refugium habuit, miseriam fi- „ liorum exponens, & facta oratione de ma- „ ne usque ad tertiam, demum liberatos a dæ- „ moniis, restituit sanitati, & eis cum matre, „ post instructionem fidei, baptismum tradi- „ dit. „

LXXX. Nonum etiam addamus, nempè *abusus sacramentorum*, præcipuè Eucharistiæ, & Pœnitentiæ: nec non *Sacrorum irrisio*. De Eucharistia indigne sumpta exemplum habemus in Anacletis S. Bonifacii Archiepiscopi Moguntini, *cap.* 7. *die* 5. *Julii*; legitur enim, quod quædam „ puella.... cum Sacram synaxim in Pa- „ schate vellet adire, contra ecclesiasticas san- „ ctiones adierit non jejuna, ... postridie quam „ Sanctissimum Sacramentum accepisset, in po- „ testatem sagarum tradita mensibus aliquot „ miserrimè fuit, & carminibus delusa, & acer- „ bissimis corporis doloribus afflicta. „ Sic Deo permittente. Similiter in Vita S. Sampsonis Episcopi Dolensis *cap.* 4. *die* 28. *Julii* legitur, quod quidam Monachus, qui eidem Sancto venenum propinaverat, & facti impœnitens ad sacram Communionem accedens, statim a dæmonio arreptus fuit. De Sacramentali Confessione legitur in Vita S. Joannis Gualberti *part.* 9. 12. *Julii*, dæmonem sæpe mulierem obsedisse, ob tectum in confessione peccatum, sed tandem sincera facta Confessione, fuisse ejectum. De *irrisione* verò *Sacrorum* luculentum habemus exemplum

in

in Vita S. Petri Galatæ Eremitæ *die* 1. *Februarii*, ubi narratur, quendam a dæmone fuisse obsessum, quia ridiculè Monachorum ritus in dæmonis adjuratione erat imitatus. En verba: „
„ Cum ea (*nempe quædam mulier*) adduxisset
„ famulum coquum, qui a malo dæmone ve-
„ xabatur, rogavit (S. Petrum) ut ei suum non
„ negaret auxilium. Cum precatus autem es-
„ set vir divinus, jussit dæmoni, ut di-
„ ceret causam, cur haberet potestatem in Dei
„ creaturam. Ille autem..... stans ante Ju-
„ dicem, & jussus dicere, quæ fecit.... dixit:
„ Heliopoli ægrotasse quidem servi Dominum,
„ dominam autem conjugi utpote ægrotanti
„ assedisse; Ancillas autem domus in qua ma-
„ nebat, narrasse vitam Monachorum, qui phi-
„ losophabantur Antiochiæ, & quantas vires ha-
„ beant adversus dæmones: & has quidem,
„ utpote puellas, ludo delectatas, dæmonia-
„ cas, & insanas egisse; illum ipsum autem
„ famulum, monastica veste ex caprina pelle
„ confecta, indutum, illas Monachorum ritu
„ adjurasse. Cum hæc, inquit, fierent, ego stans
„ præ foribus, superbaque illa, & gloriosa, quæ
„ de Monachis dicebantur, non ferens, volui
„ facere periculum de illa, quam illos habere
„ juveniliter jactabant, potestatem. Ea de cau-
„ sa relictis Ancillis, in hunc me intus, volens
„ scire quemadmodum expellerer a Monachis.
„ Nunc autem, inquit, didici, nec ulla alia
„ egeo experientia, nunc autem te jubente ex
„ eo. Hæc dicens aufugit, fugitque liberatus
„ famulus. „ Aliud simile legitur exemplum apud D. Gregorium Turonensem in Vitis PP. *cap*. 8. de quodam Clerico casulam S. Nicetii parvipendente: scribit enim, quod Priscus Episcopus, qui S. Nicetio fuit semper adversus. „
„ Dia-

„ Diacono cuidam hujus Causulam tribuit :
„ erat autem valida, eo quod & ipse vir Dei
„ robusto fuisset corpore. Capsa autem (*nomi-*
„ *ne Capsa, intellige partem Casulæ*) hujus indu-
„ menti ita dilatata erat, atque consuta , ut
„ solent in illis candidis fieri, quæ per Pascha-
„ lia festa Sacerdotum humeris imponuntur,
„ ibatque Diaconus cnm hoc vestimento discur-
„ rens, & parvipendens de cujus usibus reman-
„ sisset: hoc habens in lectulo , hoc utens in
„ foro , de cujus fimbriis, si credulitas certa
„ fuisset, reddi potuit salus infirmis ; cui ait
„ quidam: O Diacone, si scires virtutem Dei,
„ & quis fuit, cujus vestimento uteris, cautius
„ te cum eo vivere oportebat; cui ille: vere,
„ inquit, dico tibi, quia, & hac casula tergo
„ utor, & de capsa ejus parte prolixiore decisa,
„ tegumen pedum aptabo : fecit illico miser ,
„ quod pollicitus est, suscepturus protinus divi-
„ ni judicii ultionem; verum ubi deciso cucullo,
„ aptatis pedulis (*nempe pedum indumentis*) pe-
„ des operuit , ex templo arreptus a dæmone
„ ruit in pavimento, . .. cumque spumas cruen-
„ tas ore projiceret, extensis ad focum pedibus,
„ pedes cum pedulis ignis pariter devoravit. "

Tandem *ob templorum, Ecclesiamque violationem*, ad quod probandum sufficiat tantum referre id, quod narrat uterque Gregorius, Romanus nempè, & Turonensis. Primus namque *lib.* 1. *Dialogorum cap.* 4. (quod est de S. Equitio Abbate Provinciæ Valeriæ) hæc habet : " Valeriæ Provinciam
„ Longobardis intrantibus, ex Monasterio Reve-
„ rendissimi viri Equitis in Oratorio ad sepul-
„ chrum ejus Monachi fugerunt. Cumque Lon-
„ gobardi sævientes Oratorium intrassent, cœ-
„ perunt eosdem Monachos foras trahere , ut
„ eos, aut per tormenta discuterent, aut gla-

„ diis

„ diis necarent. Quorum unus ingemuit, atque
„ acri dolore commotus clamavit: Heu, heu,
„ Sancte Equiti, placet tibi, quod trahimur,
„ & nos non defendis? Ad cujus vocem proti-
„ nus sævientes Longobardos immundus Spi-
„ ritus invasit. Qui corruentes in terram tam-
„ diu vexati sunt, quousque hoc cuncti, etiam
„ qui foris erant, Longobardi cognoscerent, qua-
„ tenus locum Sacrum temerare ulterius non
„ auderent." Secundus verò hæc narrat *lib.* 1. *Miraculorum cap.* 105. quod est de S. Vincentio Agenensi: "Tempore illo, quo contra Guada-
„ baldum commotus exercitus, ad Convenensem
„ Urbem directus est, ab hujus hostilitatis mul-
„ titudine Basilica ejus, (*nempe S. Vincentii*)
„ vallatur tota. Erat enim in ea plebs omnia
„ rerum suarum præsidia confidens de reve-
„ rentia Martyris, quod nullus ea præsum-
„ ptione temeraria auderet adtingere, & obse-
„ ratis ostiis, se ab intus cum rebus incluserat.
„ Circumdantes autem hostes, cum aditum per
„ quem ingrederentur invenire non possent,
„ ignem ostiis ædis subjiciunt, quem diù mul-
„ tumque succendentes, non adprehendebant
„ valvæ, donec iis impulsu securium comminu-
„ tis, ingressi sunt, diripientes res, populum-
„ que inclusum in ore gladii trucidantes. Sed
„ non diù hæc res remansit inulta, nam alii a
„ dæmone correpti .... vexabantur." Et de quodam milite, qui cum aliis exercitus Ludovici filii Lotharii Imperatoris, animo hostili Romam advenerat, narrat *Anastasius Bibliothecarius* in Sergio II. quod "in atrio (*Basilicæ Principis Apostolorum*) a dæmonio arreptus, in
„ conspectu Francorum omnium valde vexa-
„ tus est." Et quidem, *inquit Baronius*, *super hoc facto ad annum* 844. *num.* 11. " magna

„ providentia, unius vexatione iidem, qui ho-
„ ſtili venerant animo, timore correpti ſunt,
„ adeo ut omnes ſimul fuerint redditi mites,
„ depoſita quam conceperunt truculenta fero-
„ cia; videntes etiam dæmones, Deo diſpo-
„ nente, inſurgere vindices pro Eccleſiæ defen-
„ ſione; ut ſcirent omnino corripiendos divi-
„ na vindicta, ſi peccaſſent in Baſilicam Princi-
„ pis Apoſtolorum. „

LXXXI. Poſt huc uſque ſcripta, in quibus finem circa hoc facere decreveram, alia adinvenio peccata ſimili vindicta a Deo punita, quæ licet ſorte extra ordinem mihi præfixum, tamen hic breviter exarabo. In primis Michael Paphlago dæmoniacus factus eſt ob illud impedimentum dirimens matrimonium, quod a Theologis, & Jureconſultis *Crimen* vocatur. " Nam
„ Zoe Auguſta, *inquit Baronius ex Curopalata*
„ *ad annum* 1034. *num.* 31. venenum propina-
„ vit Michaeli Primo Imperatori ejus marito,
„ qui ab hoc deceſſit è vita, opera etiam dicti
„ Michaelis Paphlagonis adulteri ejuſdem Zoe,
„ formæ quidem pulcherrimi, ſed arte argen-
„ tarii, quem impudica fœmina deperibat. Ac-
„ cidit autem illud valde prodigioſum, ut
„ quem omnium pulcherrimum Zoe ſibi delege-
„ rat in maritum, idem novo accidente, in vin-
„ dictam ſceleris, divinitus orto, fieret defor-
„ miſſimus. Etenim (*ſunt verba Curopala-*
„ *tæ*) arreptus a diabolo dæmoniacus evaſit,
„ a quo horrendis modis diſtorqueretur; nec
„ valuit ullo remedio ſive ſacro per viros eccle-
„ ſiaſticos procurato, ſive a medicis adhibito,
„ aliquo modo ſanari, ſed ad obitum uſque
„ oſtentui factus omnibus, manſit in exemplum
„ Divinæ vindictæ." Secundò quidam Subdiaconus dæmoniacus evaſit *ob venenum propinatum*

Victo-

Victori Papæ. " Huic (*inquit Lambertus penes*
" *Baron. ad annum* 1055. *num.* 28. *de Victore*
" *Pontifice*) Subdiaconus toxicum in Calicem
" misit, quem cum ipse post Consecrationem
" levare vellet, nec posset, a Domino causam fa-
" cti inquisiturus, cum populo ad orationem
" prosternitur, statimque toxicator a dæmone
" arripitur. Ita igitur causa manifesta, Do-
" minus Papa Calicem cum Sanguine Dominico
" cuidam Altari jussit includi, & pro reliquiis
" in perpetuum conservari. Deinde iterum cum
" populo tamdiù ad orationem prosternitur,
" quousque Subdiaconus a dæmonio liberaretur.
Tertiò, *ob secretum non servatum*. In Vita san-
cti Joannis Eleemosynarii Episcopi *cap.* 2. *in Ja-
nuario Bollandiano die* 23. narratur: Mulierem a
dæmone vexatam fuisse ob fractum silentium,
seu secretum, ad quod tenebatur, quam po-
stea S. Episcopus precibus suis liberavit. Quar-
tò, *ob violationem Clausuræ Monasterii*. In Vita
S. Carilefi, *cap.* 3. *apud Bollandianos* 1. *Julii* legi-
tur: mulierem inverecundam a dæmone fuisse
arreptam eo quia Monasterii Virorum a Sancto
constructi Clausuram, etiamsi virili habitu in-
dutam, violavit. Quintò, tres Saraceni dæ-
" monio repleti, evaginatis gladiis, se ipsos con-
" ciderunt, eo quia captivum ducebant pul-
" chrum adolescentem Idolis offerendum, "
ut ex Sophronio *in Prato Spirituali cap.* 115. re-
fert Cardinalis Baronius *ad annum* 586. Sextò,
propter excommunicationem; *nam diabolo ma-
jor potestas sæviendi* in Excommunicatum *datur*,
*& spiritualiter, & corporaliter. Unde in pri-
mitiva Ecclesia, quando oportebat per signa ad
fidem homines invitare, sicut Spiritus Sancti do-
num visibili signo manifestabatur, ita & Excom-
municatio corporali vexatione a diabolo inno-*

tescebat, ut ait S. Thom. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 2. *art.* 1. *quæst.* 2. *ad* 3. & ex Apostolo, verbis supra relatis, dare colligitur. Exemplum habemus in Juda Iscariote, qui postquam permissionem accepit a Christo proditionis perpetrandæ illis verbis: *quod facis fac citius*, & ab Apostolorum consortio abire jussit. *Tunc introivit in eum Satanas*, ait S. Joannes c. 17. *non ut adhuc alienum tentaret, sed ut proprium possideret*, inquit S. August. *tract.* 62. *in Joan.* Tandem, *ob dæmonem invocatum*, ut habetur in Vita B. Ambrosii Sansedonii, penes Bollandianos Scriptores *die* 20. *Martii*. Ibi namque legitur quod quidam„ cum semel iret cum asello suo, & ca„ deret asellus, invocavit in auxilium dæmo„ nem fortuiti casus impatiens, „ & statim fuit arreptus, & postea ad sepulchrum Beati liberatus.

LXXXII. Sed non tantum ob peccata lethalia Deus homines vexari permittit a dæmone, sed etiam *ob venialia*. *Corporaliter*, ait Cassianus coll. 7. c. 25. *traditos Satanæ, vel infirmitatibus magnis, etiam viros Sanctos novimus pro levissimis quibusque delictis*. Quod exemplo comprobat *ibidem cap.* 27. inquiens: " Cum es„ set Moyses singularis, & incomparabilis vir, „ ob reprehensionem unius Sermonis, quem con„ tra Abbatem Macharium disputans, paulò „ durius protulit, quadam scilicet opinione „ præventus, tam diro confestim est traditus „ spiritui, ut humanas egestiones ori suo ab „ eo suppletus ingereret. Quod flagellum, pur„ gationis gloria se Dominus intulisse, ne sci„ licet in eo, vel momentanei delicti macula „ resideret, velocitate curationis ejus, atque „ aucto remedio, demonstravit. Nam continuo „ Abbate Machario in oratione submisso, di-

„ cto

„ cto citius nequam spiritus ab eo fugatus
„ abscessit. "

LXXXIII. Ob peccata venialia similiter obsessam fuisse quamdam Monialem narrat D. Gregorius *lib.* 1. *Dialogorum cap.* 4. in Vita S. Equitii inquiens: " Quadam verò die una Dei fa-
„ mula ex eodem Monasterio Virginum, hor-
„ tum ingressa est, quæ lactucam conspici-
„ ens concupivit, eamque signo crucis be-
„ nedicere oblita, avide momordit, sed arre-
„ pta a diabolo protinus cecidit. Cumque ve-
„ xaretur, eidem P. Equitio sub celeritate nun-
„ tiatum est, ut veniret concitus, & orando
„ succurreret; moxque in hortum idem Pater
„ ut ingressus est, cœpit ex ejus ore, quasi
„ satisfaciens ipse, qui hanc arripuerat diabous,
„ clamare dicens: Ego quid feci? ego quid feci?
„ sedebam mihi super lactucam..... venit illa,
„ & momordit me. Cui cum gravi indignatione
„ vir Dei præcepit, ut discederet, & locum in
„ omnipotentis Dei famula non haberet. Qui
„ protinus abscessit, nec eam ultra contingere
„ prævaluit. " Quid simile legitur in Vita S. Nazarii Episcopi Justinopolitani 19. *Junii*, nempe quod " civis cujusdam filius unicus ambu-
„ lavit per pratum versus fontem quemdam,
„ sitis levandæ causa, cumque faciendæ Cru-
„ cis oblitus, aquam non lustratam hausis-
„ set, cum ea simul & dæmonium hausit, cœ-
„ pitque furere, & intemperiis agere. " Præterea in Vita S. Celsi Episcopi Trevirensis, *lib. de ejus miraculis c.* 1. *apud Bollandum* 23. *Februarii* legitur, quendam puerum correptum fuisse a dæmone, ob aquam epotam, *poculum oblitus signare*. Idem legitur accidisse cuidam mulieri, quæ potum signare neglexerat, in vita B. Ambrosii Sansedonii *cap.* 19. *die* 20. *Martii*;

quæ omnia, ad ſummum, venialia peccata eſſe dicendum eſt.

LXXXIV. Sed non tantum ſic Deus punit peccata *propria*, ſive gravia, ſive levia, verum & aliquando *aliena*, ut ex ſequenti, quam refert D. Gregorius *lib. 3. Dialogor. cap. 33.* hiſtoria, conſtabit. " Quadam .... die dum iter caperet, (*S. Eleutherius*) facto veſpere, cum „ ad ſecedendum locus deeſſet, in Monaſterium „ Virginum devenit, in quo quidam puer par„ vulus erat, quem malignus ſpiritus omni no„ cte vexare conſueverat. Sed Sanctimoniales „ fœminæ, ut virum Dei ſuſceperunt, eum ro„ gaverunt dicentes: Tecum, Pater, hac nocte „ puer iſte maneat, quem ipſe benignè ſuſce„ pit, ſecumque eum nocte eadem jacere per„ miſit. Facto autem manè, cœperunt Sancti„ moniales fœminæ, eumdem Patrem vigilan„ ter inquirere, ſi quid ei pueri, quem dede„ rant, nocte eadem feciſſet. Qui miratus „ cur ita requirerent, reſpondit: Nihil. Tunc „ illæ, ejuſdem pueri innotuerunt cauſam, & „ quod malignus ſpiritus nulla ab eo nocte re„ cederet, indicaverunt, ſummopere poſtulan„ tes, ut hunc ſecum ad monaſterium tolleret, „ quia jam vexationem illius videre ipſæ non „ poſſent. Conſenſit ſenex: puerum ad Monaſte„ rium duxit, qui cum multo tempore in Mo„ naſterio fuiſset, atque ad hunc antiquus ho„ ſtis accedere minimè præſumpſiſset, ejuſdem „ ſenis animus de ſalute pueri immoderatius per „ lætitiam tactus eſt. Nam coram poſitis Fratri„ bus, dixit: Fratres, diabolus ibi cum illis ſorori„ bus jocabatur; at verò ubi ad ſervos Dei ven„ tum eſt, ad hunc puerum accedere non præ„ ſumpſit. Poſt quam vocem, hora eadem, ac „ momento idem puer coram cunctis Fratribus,

„ dia-

„ diabolo se invadente, vexatus est: quo viso „ senex, se protinus in lamentum dedit..... „ tunc se in orationem cum cunctis Fratribus „ stravit, & eo usque oratum est, quousque „ puer a vexatione sanaretur, qui tam per- „ fectè sanatus est, ut ad hunc malignus spi- „ ritus accedendi ausum ulterius non haberet." En quomodo ob leviusculam S. Eleutherii vanam gloriam (quam pariter agnoscit S. Gregorius subjungens: *Credo, quod ei elatio parva subrepserat*) puer a dæmone sit vexatus! Ob peccatum viri legitur mulier correpta a dæmone, in Vita S. Erminoldi Abbatis Pruseningensis, & Martyris, *die 6. Januarii*.

LXXXV. Præcipuè verò Deus *ob peccata Parentum* punit Filios dæmoniaca vexatione, ut observat Drutmarus, vulgò Grammaticus *in Matth. cap. 37.* penes Biblioth. PP. tom. 15. *Quicunque*, inquit, *dæmonio traditur, aut pro suo, aut pro parentum peccato traditur*. Quod pluribus ostendo. In Vita S. Auxentii Presbyteri, & Archimandritæ *cap. 2. die 14. Februarii* legitur, quod quidam huic Sancto Viro detraxit, ipsumque irrisit" vocans eum planum, im- „ postorem, & mercedem præbentem iis, qui „ se simulant esse dæmoniacos, propter tres, „ & sex obolos, ut videantur convinci, mul- „ tos jam deceptos esse" sed hic punitus fuit in filia, quæ a dæmone, Deo sic disponente, invasa fuit, quam Pater ad Sanctum pro liberatione adducere coactus, meritò audivit. "Pro- „ pter tres obolos, aut sex obolos ..... si etiam „ reliquis, ut tu dixisti, mercedem præbeo „ trium, & sex obolorum, filiæ tuæ quantum „ dedi? (*Innuens sic clarè, filiam ob ejus detra- „ ctionem fuisse possessam a dæmone.*) Cum ita- „ que .... puellam sanam restituisset, dimisit

 „ eos

„ eos in pace." In Vita S. Joannis Gualberti *parte* 10. *die* 12. *Julii*, legitur de puella energumena: „ Conjuratur dæmon, interrogatur; tacet ille. Demum....... circumferentes hinc „ inde truces minaciter oculos, in hæc tandem „ prorumpit verba, inde in Parentes puellæ ipsos „ oculos ignivomos defigens, inquit: Perditi „ miserique, senes, qui vestris sceleribus filiam „ unicam longè prius excruciatam, demum perdere curatis: scelesti, reddite, quæ furtim, „ clamve surripuistis..... inde discedam; secus autem, preces incassum.... fient. Cunctati aliquandiù sunt iniquissimi illi, alius „ alium circumspectantes, movit deinde pudor. Itaque.... habita prius suorum scelerum non sine lacrymis confessione, dæmon „ nullo strepitu, nulla voce emissa; alio versum contendit." In miraculis B. Joannis Taussiniani, Episcopi Ferrariensis, Ordinis Jesuatorum *cap.* 2. legitur: " David Borella filiam „ habebat, quæ ab immundo vexabatur spiritu, & cum super Beati Joannis sepulchrum „ foret constituta, spretis quodammodo conjurationibus, respondit, imperio B. Joannis se „ nunquam a corpore hujus puellæ exiturum, „ nisi illam, quam in concubinatu David Borella habebat, ipse David desponsaret; quæ „ quamprimum a David fuit desponsata: mox „ puella filia ab immundo spiritu.... est liberata." Et tandem in Vita S. Simeonis Stylitæ Junioris, *cap.* 11. apud Bollandianos *die* 24. *Maii* legitur, quod quædam mulier filiolam paralyticam habebat: „ causa paralyticæ infirmitatis, „ difficilis dæmon erat, qui puellam incesserat, atque iterum dæmonis sævientis causa „ peccatum matris, in punitionem nequitiæ paralysim proli afferens.

LXXXVI

LXXXVI. Sed frequentius filii dæmoni traduntur, Deo permittente, *ob Parentum Maledictionem*, cujus rei exempla hic fusè dabo, ut discant mulieres, quæ tam facilè filios suos subirate maledictis insequuntur ab hac adeo frequenti passione, se cohibere. Primum igitur exemplum illud sit, quod narratur in miraculis S. Erendrudis Abbatissæ Salisburgensis *die* 30. *Junii*." Quædam ex Monialibus concepit, & cum „ jam tempus parturiendi instaret, anxia ni- „ mis & turbata, nesciens qua via tegeret scelus „ commissum, & qualiter evaderet Abbatissæ „ acerbitatem, pœnamque sibi infligendam, & „ in oratione se prosternens in Capella S. Viti, „ uberrimasque lacrymas effundens, angustiis, „ & tribulationibus undique convoluta, non „ solum de sua pressura, & dolore imminen- „ te, verum etiam de partu quid esset factura, „ & sic in oratione posita obdormivit. Cumque „ evigilasset, & nihil consolationis humanæ, „ nec divinæ inveniret, in desperationem du- „ cta, invocato spiritu maligno dixit: O dia- „ bole, fer mihi auxilium in hac maxima tri- „ bulatione, & dabo tibi hunc fœtum, quem „ producam cum corpore, & anima in damna- „ tionem sempiternam. Interea dæmones gau- „ dentes transibant cellam Viri Dei Mazalini (*erat autem Mazalinus Abbas S. Petri, frater Uviradis Abbatissæ Monasterii S. Erendrudis, & sub ejus disciplina degebat rea monialis*) in Ere- „ mo pernoctantis in oratione, & quæsivit ab „ ab eis quò irent? Qui responderunt: gran- „ de negocium habemus; qui ait, ite, & per- „ acto negocio, per Deum viventem vobis præ- „ cipio, ad me redeatis. Qui euntes, invene- „ runt puerum jam natum, quem rapuerunt, „ & reversi sunt ad virum Dei narrantes ei,

quæ

„ quæ gesta sunt .... Hoc audiens Mazali-
„ nus .... præcepit eis per Deum vivum, &
„ verum, ut puerum sibi relinquerent. Qui
„ statim puerum in cella Viri Sancti projicien-
„ tes, volantes per viam suam obierunt. Ea-
„ dem autem nocte vir Dei surrexit, puerum
„ accipiens, & manè ante diluculum venit ad
„ portam Monasterii, expectans quando veni-
„ ret Abbatissa, & januas reseraret, quod per
„ se singulis diebus, & noctibus faciebat. Qua
„ veniente, & vidente fratrem suum, multum
„ attonita mirabatur, dicens ei: Ad quid ve-
„ nisti Frater? Qui respondens dixit Abbatissæ:
„ Propter austeritatem, & malitiam vestram,
„ quam exercetis in subditas vestras, (osten-
„ dens ei puerum) hæc anima in damnationem,
„ & potestatem diaboli fuerat tradita; sed me-
„ diante gratia, & misericordia Dei, eam eri-
„ pui de manibus spirituum malignorum, nar-
„ rans ei omnia per ordinem gestæ rei, præce-
„ pitque ei in virtute Dei, & sanctæ obedientiæ,
„ ut de cætero misericordius, exemplo B. Be-
„ nedicti cum subditis sibi ageret, & miseri-
„ cordiam judicio superexaltaret; fecitque pue-
„ rum statim baptizari, & tradi nutrici ad alen-
„ dum, quo usque in fide catholica instrui pos-
„ set, ac plenius informari. Vir autem Dei in
„ eremum ad cellam suam cum gaudio re-
„ meavit, gratesque Deo omnipotenti referens,
„ de ereptione animæ pueri a diabolica servi-
„ tute."

LXXXVII. Secundum sit illud, quod refert D. Antoninus in Vita S. Zenobii Episcopi Florentini 2. *part. hist. tit.* 10. *cap.* 12. §. 1. "Quendam
„ puerum a dæmone obsessum (nam cum ipsum,
„ febribus urentem, mater quadraginta vici-
„ bus in nocte vocitata ab eo, potasset, & ite-
„ rum

„ rum potum peteret ; attediata Mater potum „ obtulit cum ira dicens: Bibe in nomine dia- „ boli, & ex hinc dæmon illum invasit) obla- „ tum autem Sancto, à vexatione, oratione „ sua, liberavit. „

LXXXVIII. Tertium illud sit, quod *cap.* 16. Processus S. Yvonis legitur: " Yvo filius Yvonis „ Andreæ.... maledictus a matre, & datus & „ concessus diabolo, statim cecidit ad terram; „ & arripuit eum vexatio in corde, & per to- „ tum corpus, & cum venisset ad sepulchrum „ D. Yvonis.... statim dictus filius sensit se li- „ beratum...... ipse liberatus, loquens de ma- „ tre sua, & de se, & de tempore, & de aliis.... „ Specificans etiam, quod quodam serò Mater „ ejus ironicè prorupit contra eum in hæc ver- „ ba: Es tu qui diffamasti me? Deinde (*nota* „ *mulieris iram*) flexis genibus, & extractis ma- „ millis de sinu, dixit: ego do tibi maledi- „ ctionem meam, & mammillarum istarum, „ quas suxisti, & viscerum meorum, quæ te „ portaverunt, & quidquid peperi de te, to- „ tum trado, & concedo diabolo. „

LXXXIX. Quartum sit illud exemplum, quod refert Auctor Vitæ B. Ambrosii Sansedonii, 20. *Martii*. Cum quædam mulier comederet cum „ filia sua.... quæ ei indebitè respondebat, ma- „ ledixit ei mater sua, scilicet filiæ, quam sta- „ tim post maledictionem maligni spiritus in- „ vaserunt, " quæ postea ad sepulchrum Beati liberata fuit.

XC. Quintum exhibent nunquam satis laudati Patres Bollandiani *lib.* 2. *cap.* 2. Vitæ S. Romani Monachi *die* 21. *Maii*. Cuidam filio matri injurio " Mater dixit: mala, quæ mihi, fili, „ inconsulta impietate ingeris, super caput tuum „ redintegrentur. Talia intulit, atque illicò fi-

„ lius

„ lius potioris criminis, & majoris insolentiæ
„ fomitem incurrens, dæmoniacæ possessionis est
„ in hunc modum traditus excidio." Et tandem sextum. Ibidem legitur in Vita S. Petri Prioris Juliacensis *cap. 3. die 23. Junii.* " Quædam
„ mulier .... habebat filium parvulum, cui ira-
„ ta dixit: diabolo te commendo puerorum infe-
„ licissimè. Antiquus verò hostis ad vocem ma-
„ tris manum pueri arripiens, cœpit eum tra-
„ here ad se: quod puer sentiens, manum suam
„ ad se perterritus retraxit, quæ tam firmiter
„ pectori ejus adhæsit, ut inde nullo modo
„ posset avelli. Quod videns mater ejus, flens,
„ & ejulans adducit eum ad B. Viri sepulchrum,
„ qui mox, ut ibi dormivit, manus læsæ sani-
„ tatem recepit. „

LXXXXI. Loquendo verò de parvulis Baptismi fonte renatis, specialiter tres assignat rationes S. Augustinus, quare Deus permittat hos a dæmone vexari, & obsideri. Prima est, ut exinde cognoscamus vitæ hujus infelicitates, & ad desiderium æternorum accendamur. Hanc adducit *lib. 22. de Civit. Dei cap. 22.* inquiens: *Contra milleformes dæmonum incursus, quis innocentia sua fidit? quandoquidem, nequis fideret, etiam parvulos baptizatos, quibus certe nihil est innocentius, aliquando sic vexant, ut in eis maxime, Deo sinente, ista monstretur hujus Vitæ flenda calamitas, & alterius desideranda felicitas.* Aliam innuit causam ibidem, *lib. 21. cap. 14.* videlicet commutationem in meliorem vitam: *Nonnulli*, inquit, loquendo de parvulis, *& incursus spirituum malignorum aliquando patiuntur, quæ quidem passio absit ut eis obsit, si hanc vitam in illa ætate, etiam ipsa passione ingravescente, ac animam de corpore excludente, finierit.* Tertiam causam agnoscit *lib. 6. contra*

Julia-

Julianum cap. 10. nempè pœnam peccati originalis. *An non agnoscis*, inquit, *etiam hoc ad illud grave jugum pertinere, quod est super is fili Adæ, a die exitus de ventre matris eorum, usque in diem sepulturæ in matrem omnium? In hoc autem sæculo, a die ortus, usque in diem obitus, etiam ipsos* (Infantes) *sub eodem gravi jugo conteri, quandoquidem etiam Baptizati parvuli, inter alia mala vitæ hujus, nonnunquam & istos dæmonum patiuntur incursus*. Quartam addamus causam, quam adducit S. Auxentius Presbyter, & Archimandrita, ut legitur in ejus Vita *cap.* 4. *die* 14. *Februarii*; cum enim quidam adduxissent ad eum *infantem circiter trium annorum, qui possidebatur a dæmone.... cœpit dicere iis, qui aderant. Ne existimetis.... hunc puerum peccasse.... Sed hoc propter nos contingit, & propter nostram conversionem*.

LXXXXII. Si sermo sit de infantibus non baptizatis, non raro permittit Deus illos etiam a dæmonibus occidi, tum propter originale peccatum, quo infecti sunt, tum propter alias causas nobis incognitas, unde D. Hieronymus Epistola ad Paulam, de dormitione Blesillæ, de pueris obsessis generaliter loquens, ajebat: *Quid causæ est, ut sæpe bimuli trimulique, & ubera materna lactentes a dæmonio corripiantur? Judicia enim Domini abyssus multa, & ò profundum divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei, quam inscrutabilia sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus!*

LXXXXIII. Parcat Lector, si in solius tituli Commentario adeo fusè progressi sumus; id enim exigebant quædam, quæ tanquam prolegomena præmittenda erant, velut totius Operis fundamenta. Festinè igitur procedamus ad

DOCUMENTUM I.

SAcerdos, ſeu quivis alius legitimus Eccleſiæ Miniſter, vexatos a dæmone exorcizaturus, ea, qua par eſt, pietate, prudentia, ac vitæ integritate præditus eſſe debet, qui non ſua, ſed divina fretus virtute, ab omni rerum humanarum cupiditate alienus, tam pium opus ex charitate conſtanter, & humiliter exequatur. Hunc præterea maturæ ætatis eſſe decet, & non ſolum officio, ſed etiam morum gravitatum reverendum.

S V M M A R I V M.

1. *COnvenientius per Sacerdotem exorciſmi fiunt ſuper obſeſſos, quam per Clericum.*
2. *Hinc rejicitur Natalis Alexandri placitum.*
3. *Et multo magis Nicolai Aletenſis Epiſcopi ſententia.*
4. *Legitimus adjurationis dæmonum miniſter, debet ſaltem eſſe Ordine Exorciſtatus inſignitus, & num. 5.*
6. *Exorciſtatus eſt in Eccleſia antiquiſſimus.*

7. Eſt

7. *Est ordo habens veram rationem Sacramenti ad num.* 9.
10. *Aliqui tamen id negant, alii dubitant.*
11. *Argumenta negantia P. Christiani Lupi referuntur, ad num.* 13.
14. *Et solvuntur ad num.* 16.
17. *Alia ejusdem auctoris objectiones producuntur ad num.* 19.
20. *Quibus fit satis ad num.* 23.
24. *Dato etiam, quod Exorcistatus non esset Sacramentum, non infirmatur intentum nostrum, cum innegabile sit, potestatem exorcizandi dæmones esse in Ecclesia.*
25. *Non est tamen sacramentum, prout ministerium est.*
26. *Quod probatur contra P. Candidum Brognolum.*
27. *Præter potestatem Ordinis, requiritur in Ministro potestas jurisdictionis.*
28. *Hac duplici potestate, Exorcista potest adjurare infantes, & adultos baptizandos, cum quadam tamen limitatione.*
29. *Non tamen Moniales obsessas, absque peculiari Sacræ Congregationis licentia.*
30. *Pietas requiritur in Exorcista.*
31. *Item & prudentia.*
32. *Imo, & integritas Vitæ.*
33. *Potestas Exorcistæ est a Deo.*
34. *Debet Exorcista fugere omnem quæstum.*
35. *Debet in constantia perseverare.*
36. *Insuper humiliter segerere ad num.* 39.
40. *Exorcista debet esse ætatis maturæ.*
41. *Et officio, ac moribus reverendus.*

COMMENTARIUM.

Sacerdos.

I. COnvenientius eſt per Sacerdotem, ſuper vexatos a dæmone fieri exorciſmos, quia convenientius ab illis exercetur hoc munus, qui majorem habent ex vi characteris Sacerdotalis, dignitatem, poteſtatem, ac imperium ſuper dæmones: quique miniſterio ſuo exactius ſatisfacere poſſunt, utendo videlicet ſtola, dicendo: *Dominus vobiſcum*, cum ſuper energumenos Evangelia leguntur, Miſſam prius celebrando &c. quæ omnia a Rituali Romano præſcribuntur in hoc miniſterio obſervanda, ut videbimus circa finem hujus Operis.

II. Hinc aſſentiri non poſſum omnino iis, quæ tradit Natalis Alexander, in ſua Theologia Dogmatica, & Morali *lib.* 2. de Sacramento Ordinis *art.* 4. *§.* 3. ubi aſſerit: " Optimum interdum fore, illam exorciſtatus functionem non „ a Presbyteris, multò minus ab Epiſcopis, ſed „ ab Exorciſtis junioribus, ab adoleſcentulis ad „ hoc officium ordinatis, ac morum innocentia, „ & ſapientia huic miniſterio paribus, exerceri, „ ad majorem dæmonis *Contemptum*, & con„ fuſionem. „

III. Multò minus aſſentior iis, quæ ſcripſit D. Nicolaus Aletenſis Epiſcopus in Inſtructionibus Ritualis ſuæ Diœceſis, ubi de inſtructione circa exorciſmos loquens, hæc habet: „ certè ma„ ximè convenit ſolos deputari Exorciſtas ad hoc „ munus exequendum, non Presbyteros, non „ Epiſcopos, vel eos, qui majori fulgent in Ec„ cleſia, ſive poteſtate, ſive ordine; ſic enim, „ & ſuperbia diaboli labefactatur magis, & Exor-

„ ciſtarum

„ cistarum ordo a sui muneris administratione
„ non vacabit, & non perinvitus ab obsesso cor-
„ pore aufugiet dæmon, cui nullus erit suspi-
„ cioni locus, se ab hominibus aut coli, aut ho-
„ norari, dum videt se non expelli per Eccle-
„ siæ Optimates, Sacerdotes, & Episcopos, sed
„ sola eorum potestate, qui in ecclesiastica Hie-
„ rarchia infimum locum tenent." Hæc Aletensis Episcopus, cujus verba Gallico sermone conscripta latinè dedimus. An autem eadem sint, quæ profert eruditissimus P. Christianus Lupus *in scholiis, & notis ad librum Tertulliani de Præscriptionibus cap.* 41. quæque a se transcripta asserit *ex scholiis Ritualis Romani* ejusdem Episcopi Aletensis, ignoro; hoc unum scio, quod hic articulus est contrarius antiquis, & recentioribus moribus, ut colligere quisque facilè poterit ex catalogo quamplurimorum Sanctorũ, qui Sacerdotali, imo Pontificali honore insigniti; exorcismos egerunt, quem referam in Commentario Documenti VIII. num. 12.

Sive quivis alius legitimus Ecclesiæ Minister.

IV. Hic legitimus Ecclesiæ Minister debet esse saltem ad Ordinem Exorcistatus ab Ecclesia assumptus; licet enim hæc potestas dæmones adjurandi, & expellendi concessa videatur omnibus credentibus, juxta illud Christi Domini Marci ultim. v. 17. *Signa autem eos, qui crediderint hæc sequentur: In nomine meo dæmonia ejicient*; & revera in primitiva Ecclesia non tantum Clerici, sed & Laici a corporibus obsessis, in Christi nomine dæmones expellebant, ut colligitur ex Tertulliano, pluribus in locis *infra num.* 13.

num. 13. citandis tamen præsens Ecclesiæ disciplina est, solum Clericos saltem in Exorcistatus Ordine constitutos, posse hoc munus exercere, ut statuit Concil. Laodicenum *can.* 26. his verbis: *Eos adjurare non oportet, qui ab Episcopis promoti non sunt neque in Ecclesiis, neque in diebus*. Ad quem Canonem respiciens Alcuinus, scribit *lib. de Divinis officiis cap.* 35. de Tonsura Cleric. *Illud ministerium*, loquitur de officio Exorcistæ, *ut canones dicunt*, *nemo debet usurpare, nisi, qui officium habet, aut Presbyter, aut Diaconus, aut Subdiaconus, aut Exorcista*.

V. Quod serio monuerunt Patres Synodi Attrebatensis in Galliis anno 1025. celebratæ, penes D. Acheryum tom. 1. *Spicilegii*, ubi *tit. de sacris Ordinibus* legitur: *Quam effugandorum dæmonum potestatem nulla manuum impositione, aut Sacerdotalis benedictionis prærogativa donati, olim quidam usurpare volentes, ab obsessis corporibus dæmones per Exorcismum tentabant ejicere, sicut de Filiis Scevæ Judæi, liber Apostolorum commemorat. Qui cum in nomine Jesu, quem Paulus prædicabat, spiritus immundos exorcizarent, concito indignantis spiritus furore vexati, temeritatisque ausum ultore spiritu luentes, audierunt increpantis responsum hoc modo: Jesum novi, & Paulum scio; vos autem qui estis? & continuo insiluit in eos spiritu immundus*. Actor. 19. v. 15. *Quibus illa sui pœna furoris sane dedit judicium, quia non erant ex eorum numero, quibus hoc donum gratiæ, auctoritate Sacerdotali præstitum fuerat*.

VI. Non sufficit tamen sola potestas Ordinis, ut quis dicatur *Legitimus Ecclesiæ Minister*, sed insuper requiritur potestas jurisdictionis, de qua infra erit sermo. Interim, ut

vis

vis potestatis, quæ recipitur in Ordine melius percipiatur; in primis pro certo tenendum est, Exorcistatum esse in Ecclesia antiquissimum: illius namque meminit S. Ignatius in Epist. ad Antiochenos. *Saluto*, inquit .... *Exorcistas*. Author Constitutionum, quæ tribuuntur Apostolis meminit Exorcistæ *cap.* 26. Tertullianus *lib. de Præscriptionibus cap.* 41. D. Cyprianus, *Epist.* 77. & *alibi*. D. Cornelius, apud Eusebium, *lib.* 6. *c.* 43. dicit, Romæ fuisse *Exorcistas, Lectores, una cum Ostiariis quadraginta duos*. Synodus Romana sub Sylvestro *cap.* 7. statuit, quod *Acolytho Exorcista, Exorcista Lector .... in omni loco repræsentet obsequium, sive in publico, sive in gremio Ecclesiæ*. Ejusdem meminit, *cap.* 11. D. Ambrosius ad *cap.* 4. Epistolæ ad Ephesios: *Magistri*, inquit, *Exorcistæ sunt, quia in Ecclesia ipsi compescunt, & verberant inquietos*. S. Eusebius Vercellensis *Epist. ad Episcopos Italiæ*, meminit: Victorini Exorcistæ. Siricius *Epist.* 1. *cap.* 10. *Qui vero*, ait, *ætate grandævus, melioris propositi conversatione provocatus, ex Laico ad sacram militiam pervenire festinat, desiderii sui fructum non aliter obtinebit, nisi eo quo baptizatur tempore, statim Lectorum, aut Exorcistarum numero societur*. D. Hieronymus ad *cap.* 2. *Epist. ad Titum* dicit, etiam Exorcistas debere *magnopere providere, ut cunctum populum, cui præsident, conversatione, sermone, & scientia præcedant*. Concilium Carthaginense IV. can. 7. præscribit modum Ordinationis Exorcistæ. Zosimus *Epist. ad Hesychium cap.* 1. *Assuescat*, inquit, *in Domini castris in Lectorum primitus gradu, Divini rudimenta servitii, nec illi sit vile Exorcistam, Acolythum, Subdiaconum, Diaconum per ordinem fieri, nec hoc saltu, sed statu-*

tis majorum ordinatione temporibus. Ita ordinatum jam prius legimus S. Felicem Martyrem apud S. Paulinum in ejus Vita: ...... *Primis Lector servivit in annis, (inde gradum cœpit cui munus voce fideli) adjurare malos, & sacris pellere verbis*. Et tandem D. Isidorus Hispalensis de officiis Ecclesiasticis *lib.* 2. *cap.* 13. ait: *in primo ordine, & ministerio Ecclesiæ esse Exorcistas secundum officia, quæ in Templo Salomonis erant disposita, quæque posterius sunt ab Esdra dispartita invenimus; eosque quos Esdras actores memorat Templi, nunc esse Exorcistas in Ecclesia Dei*.

VII. Secundò, ut vis potestatis hujus ordinis magis, magisque explicetur, tenendum est, Exorcistatum veram rationem Sacramenti habere, perantiqua enim est in Ecclesia ejus mentio, ut jam dictum est, adeoque non aliundè, quam ex divina institutione, & traditione ad nos usque pervenisse credendum est.

VIII. Præterea D. Hieronymus *lib. adversus Vigilantium* dicit: *Episcopum, Diaconos, aliosque Clericos ordinantem, Christi Sacramenta tribuere*; quibus verbis significat omnes generatim Ordines habere rationem, & dignitatem Sacramenti, & consequenter etiam Exorcistatum. S. August. *lib. de bono conjugali cap.* 24. testatur, in omnibus Ordinatis permanere Sacramentum Ordinationis, etiamsi plebi congregandæ non serviant, vel ob culpam ab officio removeantur: *quemadmodum*, inquit, *si fiat ordinatio Cleri ad plebem congregandam, etiamsi plebis congregatio non subsequatur, manet tamen in illis ordinatis Sacramentum ordinationis; & si aliqua culpa quisquam ab officio removeretur, Sacramento Domini semel imposito, non carebit, quamvis ad judicium permanente*. Consequens

sequens ergo est hæc non tantum esse officia quædam humanitus instituta, sed Sacramenti vim habentia, quia semel accepta amitti non possunt propter characterem perpetuum, qui per ea confertur. Insuper in sacris Canonibus fit mentio *Ordinationis* non solum quando de Presbyteris, Diaconis, & Subdiaconis, sed etiam quando de Exorcistis, & inferioribus ministris constituendis agitur, eo autem vocabulo significari solet sacramentum Ordinationis; quod magis manifestum fit, si attendatur modus loquendi Concilii Carthaginensis IV. quod *can.* 3. ait: *Presbyter cum ordinatur*, can. 4. *Diaconus cum ordinatur*, & similiter can. 7. *Exorcista cum ordinatur*, ubi tamen cum can. 10. *ad Psalmistas*, can. 11. *ad Sanctimoniales*, & 12. *ad viduas* ventum est, nulla fit mentio *ordinationis*, sed solum *electionis*; unde sicut perspicuum est ordinationem Presbyteri, & Diaconi Sacramentum esse, ita de Exorcistæ ordinatione idem est sentiendum; alias enim Concilium de Exorcistis loqueretur, sicut de Psalmistis, Sanctimonialibus, Virginibus, & Viduis.

IX. Tandem assertum nostrum confirment Concilium Florentinum, & Tridentinum; primum enim postquam dixit in Decreto Eugenii, pro instructione Armenorum: *Sextum Sacramentum est Ordinis, cujus materia est illud, per cujus traditionem confertur ordo*; exemplificavitque de Presbyteratu, Diaconatu, & Subdiaconatu, statim subjungit: *& similiter de aliis*. Idem præstat post recitatam formam Sacerdotii his verbis: *& sic de aliorum ordinum formis; pro ut in Pontificali Romano continetur late*. Igitur censet, etiam in inferioribus ordinibus reperiri materiam, & formam Sacramenti, ac proindè existimat, omnes ordines veram

Sacramenti rationem obtinere, & consequenter etiam Exorcistatum. Secundum, nempè Tridentinum idem judicat; quamquam enim hanc veritatem disertè non explicet, tamen cum *sess.* 23. *cap.* 2. dixisset: *non solum de Sacerdotibus, sed & de Diaconis sacræ Litteræ apertam mentionem faciunt, & quæ maximè in illorum ordinatione attendenda sunt, gravissimis verbis docent, & ab ipso Ecclesiæ initio sequentium ordinum nomina, atque uniuscujusque eorum propria ministeria, Subdiaconi scilicet, Acolythi, Exorcistæ, Lectoris, & Ostiarii in usu fuisse cognoscuntur quamvis non pari gradu;* cap. 3. sequenti absolutè pronuntiat: *Ordinem esse verè, & propriè unum ex septem Sanctæ Ecclesiæ Sacramentis*, ubi nullam facit distinctionem inter Ordines, qui sint Sacramenta, & qui non sint. Quibus significat se nullum Ordinem, & consequenter nec Exorcistatum a ratione Sacramenti excludere. Quod evidentius declarat *can.* 3. ejusdem sessionis; nam cum *can.* 2. præmisisset *in Ecclesia Catholica alios ordines, & majores, & minores*, præter Sacerdotium, esse, statim subdit: *Si quis dixerit, ordinem, sive sacram ordinationem non esse verè, & propriè Sacramentum.... anathema sit;* ubi cum nullum discrimen proferat inter ordines, qui habeant rationem Sacramenti, & qui non habeant, haud dubium est, quia existimet omnes prorsus ordines, & consequenter Exorcistatum Sacramenti rationem obtinere.

X. Scio Durandum ex antiquis, Morinum, Juyeninum, Contensonum, aliosque perpaucos ex recentioribus asserere, Ordines minores non esse Sacramenta, Estium super hac re, sicut & Natalem Alexandrum nihil decernere; verum quia eorum communia argumenta soluta inve-

nies

nies apud Sylvium *in 3. parte q. 37. art. 2. quæsit.* 1. ideo ad hunc doctissimum Scriptorem lectorem remittimus, & solum in iis quæ profert P. Christianus Lupus immediatè contra Exorcistatus ordinem, quæque apud neminem, soluta (quod sciamus) reperiuntur, parumper immorabimur.

XI. Hic ergo præstantissimus Scriptor *tom. 9.* ejus operum editionis Venetæ 1727. in scholiis, & notis ad librum Tertulliani *de Præscriptionibus capite* 41. pluribus ostendere conatur, Exorcistæ munus in primitiva Ecclesia non fuisse ordinem, sed gratiam gratis datam, qua deinde cessante, Ecclesia Exorcistas Clericos instituit, & consequenter Exorcistatum non esse ordinem. Audiamus ejus argumenta. Primum est hujusmodi. De Christianis Exorcistis Romani Clementis Constitutiones lib. 8. cap. 26. *Exorcista non fit ordinatione. Certare enim pro præmio Exorcistæ liberæ voluntatis est, ac Dei gratiæ per Christum, & adventum Spiritus Sancti.* Exorcistæ munus vult esse non Ecclesiasticum Ordinem, sed gratis datam gratiam, qualis est gratia sanitatum, aut aliorum miraculorum.

XII. Consonat in homiliis super primam ad Corinthios Epistolam S. Joannes Chrysostomus *hom.* 29. Consueta enim in Baptismo donari charismata laudat, atque adjungit. *Quoniam Apostoli hoc quoque primum signum acceperat, fideles quique hoc accipiebant, nempè linguarum, & non hoc solum, sed etiam multa alia. Nam & mortuos multi excitabant, & dæmones expellebant, & plura alia faciebant miracula. Quin etiam multa alia habebant charismata, alii pauciora, alii plura.* Lucidè dicit, non in ordinatione, sed statim, licet non cunctis, in Baptismo donatam virtutem hanc, adeoque ipsam

non clericalem fuisse gradum, sed gratiam gratis datam.

XIII. Quod ipsum manifestè tradit in libro Apologetico noster Doctor: (loquitur de Tertulliano, cujus librum scholiis, & notis doctissimè illustrat) *Edatur hic aliquis sub tribunalibus vestris, quem dæmone agi constet, jussus a quolibet christiano loqui spiritus ille, tam se dæmonem confitebitur de vero, quam alibi Deum de falso*. Ejusmodi dæmonum adjurationem, atque ejectiones affirmat esse quotidianas, eo quod omnis illa mendax, & ficta paganorum divinitas subsit non tantummodo nostris clericis, sed quibuslibet christianis. Id ipsum affirmat in libro ad Scapulam Africæ Proconsulem, ac exemplis demonstrat cap. 2. & 4. *Quanti honesti viri, de vulgaribus enim non dicimus, aut dæmoniis, aut valetudinibus remediati sunt. Ipse enim Severus* Imperator, *Pater* regnantis tunc *Antonini* Caracallæ *Christianorum memor fuit. Nam & Proculum Christianum, qui Torpacion cognominabatur, Evodiæ procuratorem, qui eum per oleum aliquando curaverat, requisivit, & in palatio suo habuit usque ad ejus mortem*. Proculus ille erat omninò laicus; etenim clericum esse laicæ mulieris procuratorem nullo modo permittebat disciplina istius temporis. Et in libro de Corona Militis Doctor affirmat *cap.* 11. Christianum non posse fieri militem, & adjungit causam: *Excubabit pro templis, quibus renunciavit? & quos interdiu exorcismis fugavit, noctibus defensabit?* Nequaquam ad solos Clericos, sed manifestè concionatur ad omnes Christianos. Eosdem alloquitur in libro, ad Castitatem exhortatio: *si dæmonem adjurat, confidit sibi*. Plura habet istius modi loca. Quin igitur omnis tunc Christianus

exor-

exorcismos ageret, non est dubitandum. Hæc Lupus.

XIV. Verum ad hæc omnia responsionem habemus ex iis, quæ communiter docent Theologi, in primitiva nempe Ecclesia Exorcistas fuisse in duplici differentia, quidam enim vim habebant dæmones ejiciendi ex gratia gratis data, & absque ulla ordinatione: alii verò erant Exorcistæ per ordinationem, qui videlicet suæ ordinationis virtute potestatem habebant dæmones ab energumenorum corporibus ejiciendi. Porro de primis loquuntur SS. Patres a Lupo adducti, & primo Auctor Apostolicarum Constitutionum. Ipse quidem dicit, juxta Editionem Cotelerii: ***Exorcista non ordinatur***, sed statim subdit: ***Hæc enim certaminis laus pendet a libera, & bona voluntate, & a gratia Dei per Christum***. Imò agit de illa gratia energumenos liberandi, quæ est gratia curationum; ait enim post prælaudata verba: ***Qui enim accepit charisma, seu donum sanctionum***. Hanc autem esse gratiam gratis datam nemo non videt.

XV. Similiter S. Joannem Chrysostomum de gratia gratis data loqui non est dubitandum; ante enim prædicta arguentis verba scribit: ***Si quis fuerat baptizatus, linguis statim loquebatur, & non linguis solum, sed etiam multi prophetabant, quidam autem etiam alias plures ostendebant virtutes***, & assumit verba Apostoli: ***unicuique autem manifestatio Spiritus datur ad utilitatem***; subdens ***charismata, seu dona gratuita nominans manifestationem Spiritus***. Post hæc subdit textum a Lupo allatum, qui pariter totus est de charismatibus, & gratiis gratis datis, atque miraculis.

XVI. Hoc idem dicendum est ad Tertulliani testi-

testimonia, ut constat ex ipsius verbis in argumento allatis, & magis manifestum fit ex ipso Tertulliano, qui ibidem arguit mulieres procacitatis eo quod audeant exorcizare. *Ipsa mulieres hæreticæ*, inquit, *quam procaces! quæ audeant exorcismos agere*. Super quæ verba ipsemet P. Christianus Lupus quærens, quare Tertullianus fœminas ausas exorcizare arguat procacitatis, cum tamen plurimis Fidelibus, vel omnibus ex consueta Baptismi gratia competebat? Respondet, quia „ suo sexui non sunt do„ nata charismata. „ Quare sequitur, ideo viris etiam sæcularibus licuisse, quia charismata in Baptismate accipiebant; non sic autem mulieres, & consequenter de gratia gratis data apertissimè Tertullianum fuisse locutum. His omnibus ergo Patrum testimoniis, quibus statuitur expulsionem dæmonis esse ex gratia gratis data, non excluditur potestas, quæ ex ordine procedit, quod est id, quod P. Lupus probare deberet.

XVII. Dices tamen, excludi exorcisticam potestatem ordinis, & firmari solam potestatem, quæ ex gratia gratis data procedebat, si nulla a Patribus Latinis primi, & secundi sæculi ejusdem ordinis mentio fiat, imò nulla apud Patres Græcos cujuscunque sæculi. Porro res ita se habet; quod probari potest quoad PP. latinos ex reliquis argumentis, quæ profert idem Lupus *loco citato*, intendens Exorcistatus ordinem fuisse ab Ecclesia sequentibus temporibus institutum.

XVIII. Dudum, inquit, in latina Ecclesia soli Sacerdotes exorcistæ erant, ut colligitur ex Decreto Innocentii I. *Epist.* 1. *ad Decentium Episcopum Eugubinum* cap. 6. *De his*, inquit, *baptizatis, qui postea a dæmonio corripiuntur quæsivit dilectio tua, si a Presbytero, vel Diaco-*

no

no possint, aut debeant consignari? Quod hoc nisi Episcopis præcipere non licet. Nam ei manus imponenda omnino non est, nisi Episcopus auctoritatem dederit id efficiendi; ut autem fiat, Episcopi est imperare, ut manus ei vel a Presbytero, vel a cæteris Clericis imponatur. Nam quomodo id fieri sine magno labore poterit, ut longe constitutus energumenus ad Episcopum deducatur, cum si talis casus ei in itinere acciderit, perferri ad Episcopum, nec referri ad sua facile possit. Energumenos exorcizare erat tunc a minoribus Clericis adeo alienum, ut plures Italorum Episcopi censuerint privativè spectari ad se se solos, & sine singulari Episcopi mandato non poterat fieri. Hæc ille, inferens, apud latinos etiam non semper extitisse Ordinem Exorcistatus, cum hæc manuum impositio fieret a solis Sacerdotibus, & consequenter esse gradum ab Ecclesia institutum.

XIX. Confirmat hoc. In primo Officiorum libro *cap.* 44. scribit S. Ambrosius: *Alius Clericus distinguendæ lectioni aptior, alius Psalmo gratior, alius exorcizandis, qui malo laborant spiritu sollicitior, alius sacrario opportunior habetur. Hæc omnia spectet Sacerdos, & quod cuique congruerit, id officii deputet.* Loquitur, ait Lupus, de pleno universi cleri corpore, ideoque & de Presbyteris.

XX. Verum huic instantiæ respondeo, nullam fieri mentionem a Patribus Latinis primi sæculi ordinis Exorcistatus, quia propter paucitatem Fidelium omnia illa Ecclesiastica officia committebantur Diaconis. Procedente verò tempore, jamque numero fidelium, non diù post Ecclesiæ primordia, crescente, ministeria, quæ ab invicem erant separabilia, separata sunt, & in diversos ministros distributa, ut manife-

stum

ſtum eſt ex Patribus *ſupra num. 6.* relatis. Qua ratione non tunc de novo inſtituti ſunt ordines minores, ſed ſolum qui prius adminiſtrabantur per unum, cœperunt ſingulis diſtribui. Audiatur D. Thomas, cujus tota eſt doctrina *in 4. diſtin. 24. q. 1. art. 1. quæſtiunc. 2. ad 2.* qua ſoluta manent Lupi argumenta. *In primitiva*, inquit Angelicus Doctor, *Eccleſia propter paucitatem miniſtrorum omnia inferiora miniſteria Diaconis committebantur, ut patet per Dionyſium 3.* cap. Eccleſiaſticæ Hierarchiæ, *ubi dicit: Miniſtrorum alii ſtant ad portas Templi clauſas, alii aliud quid proprii ordinis operantur, alii cum Sacerdotibus proponunt ſuper Altare Sacrum panem, & benedictionis Calicem. Nihilominus erant omnes prædictæ poteſtates, ſed implicitè in una Diaconi poteſtate. Sed poſtea ampliatus eſt cultus divinus, & Eccleſia quod implicitè habebat in uno Ordine, explicitè tradit in diverſis.* Quod pariter docet D. Bonaventura *ibid. art. 2. q. 1. ad 3.* poſt quæ verba addit doctiſſimus Morinus *de Sacris Ordinationibus, part. 3. exercitat. 11. cap. 4. n. 13.* Secundum igitur illos Doctores inſtitutionis ſunt Eccleſiaſticæ, ſed in radice ſua, in fonte, & principio ſuo Apoſtolicæ, & Divinæ, Diaconatu videlicet, quem Apoſtoli inſtituerunt. Diaconatus enim non modo eminenter, ſed etiam formaliter continet omnes inferiores ordines, quos Eccleſia poſtmodum creſcente fidelium numero, de Diaconatu deduxit, & explicat, ſed Diaconus omnia illa miniſteria præſtabat.

XXI. Cæterum ſi ſeorſim reſpondere velimus Lupi momentis, quæ tamen Epiſcopi Aletenſis ſententiam *num. 3.* ſupra relatam evertunt, reſponſio in promptu eſt, & quidem ad teſtimonium Innocentii non incommodè dicere poſ-

possumus, ibi loqui S. Pontificem de potestate jurisdictionis, non de potestate Ordinis; quod eruitur ex verbis ipsis: *quod hoc nisi Episcopis pracipere non licet. Nisi Episcopus authoritatem dederit id efficiendi, ut autem fiat Episcopi est imperare, ut manus ei, vel a Presbytero, vel a cæteris Clericis imponatur.* Unde Itali Episcopi censuerunt privativè spectare ad se solos potestate jurisdictionis ordinaria manus energumenis imponere, cum Clericis solum jurisdictionis delegata posse concedi Pontifex declaret.

XXII. Ad illud Divi Ambrosii, dico ipsum non loqui, de universi Cleri corpore, ideoque non de Presbyteris, sed solum sermonem facere de minoribus Ordinibus, & Officiis, nam S. Ambrosius loquitur de illis Clericis, qui sunt *in lubrica ætate, in alacri adolescentia vita,* ut scribit paulò post S. Doctor. His singulis *quid congruat, id officii deputet* Episcopus. Presbyteri namque, D. Ambrosii tempore, non assumebantur ad tantam Sacerdotii dignitatem, nisi ætatis *anno* 35. ut ex Siricio, & Zosimo observat, & ostendit Thomasinus, de Ecclesiæ disciplina *tom.* 1. *part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 67.

XXIII. Quoad Græcos, possem in primis negare assumptum, cum S. Ignatius Epistola supra laudata, & D. Dionysius Areopagita, de *Ecclesiastica Hierarchia part.* 3. *cap.* 3. de Exorcistis mentionem faciant: verum quia aliqui, licet minus plausibiliter Auctorem dictorum Operum, adeoque, & eorum antiquitatem in dubium vertunt, respondeo, eo modo, quo supra dictum est ex S. Thoma, videlicet, apud ipsos hoc Ministerium Exorcistatus committi Diacono, & implicitè esse in Diaconi potestate, eo modo quo fiebat in primitiva Ecclesia.

XXIV. Sed ut ut ſit de hac controverſia; Demus, Exorciſtatus gradum non eſſe Sacramentum, nunquid propter hoc efficacia hujus poteſtatis Ordinis vacillat, & fluctuat? Neutiquam profectò. Conſtans namque Patrum, & Theologorum ſententia eſt, Chriſtum Dominum Eccleſiæ ſuæ ſponſæ poteſtatem reliquiſſe dæmones è corporibus expellendi. Et revera ſi talis erat poteſtas in Eccleſia Judæorum ejiciendi diabolum virtute Dei, ut colligitur ex illo Matth. 12. v. 22. *Si ego in Beelzebub ejicio dæmonia, filii veſtri in quo ejiciunt?* Ubi Toſtatus *quæſt.* 64. super eadem verba, in Perſona Chriſti ſic loquitur: *Non eſt veriſimile, quod dicatis, ſcilicet me ejicere dæmonia in Beelzebub, quia ego, & Filii veſtri ejicimus dæmonia in eadem poteſtate, & tamen non conceditis, quod filii veſtri ejiciant illa in Beelzebub, nec ergo debetis aſſerere, quod ego ejiciam in Beelzebub, ſed in virtute Dei, ſicut filii veſtri.* Deinde ſubdit: *Quod autem dicitur: Filii veſtri, accipitur de Exorciſtis, nam apud Judæos erant Exorciſtæ..... ſicque de iſtis Exorciſtis Chriſtus loquebatur, qui erant filii Judæorum, id eſt de gente illa.* Quæ interpretatio conformis eſt iis, quæ tradit D. Hieronymus ſuper hunc Matthæi locum: Si, inquam, talis in Judæorum Eccleſia poteſtas erat, nonne multo magis in Eccleſia Chriſti eſt admittenda? Profectò hanc Salvator tradit Matthæi 10. Marci 3. & Luc. 9. *Convocatis duodecim diſcipulis ſuis dedit illis poteſtatem ſpiritum immundorum, ut ejicerent eos;* & Marci 16. v. 17. *In nomine meo dæmonia ejicient. Per quæ*, inquit Alphonſus a Caſtro *lib.* 6. adverſus hæreſes, Verb. *Exorciſmus, promiſit non tantum Exorciſtis, ſed toti Eccleſiæ ſe nunquam illorum invocatione defuturum, qui nomen ipſius inter-*

po-

posuerit. Et Titus Bostrensis, sive alter, qui est Auctor Commentariorum in Matthæum cap. 12. penes Bibliothecam PP. *tom.* 4. super illa verba: *Ecce dedi potestatem calcandi super serpentes, & scorpiones*, ait: *Quod enim de serpentibus, & scorpionibus hoc loco scribitur, hoc totum ad diabolum, & dæmones, qui una cum illo a Christi Dei nostri servis, a quo tantam illi potestatem acceperunt, calcantur referendum est*. Hanc ergo potestatem communicat Ecclesia Exorcistis, cum nos per Episcopum *Idoneos ministros novi Testamenti facit* contra rectores tenebrarum, & consequenter si quis non acquiescat communi Theologorum sententiæ potestatem scilicet hanc conferri ex vi Ordinis, qui sit simul Sacramentum; fateri saltem debet, conferri voluntatem Ecclesiæ, ex facultate Christi, cum in Ordinatione ait: *Habeto potestatem imponendi manus super energumenos, sive baptizatos, sive cathecumenos*.

XXV. Non acquiesco tamen sententiæ P. Candidi Brognoli, alias in hac de qua agimus materia, apprimè versati, qui in Manuali Exorcistarum *part.* 1. *cap.* 1. *art.* 1. §. 4. *& seqq.* conatur ostendere, Exorcistatus Ordinem Sacramentum esse etiam prout Ministerium est, seu prout actu exercetur, quia scilicet in exercitio hujus Ordinis omnia concurrunt, quæ in Sacramentis. Causa enim principalis est Deus, qui dæmonem expellit; causa instrumentalis Exorcista, qui in nomine Jesu operatur; materia remota est dæmon expellendus; proxima, passiva dæmonis expulsio, cooperante vexato (si est capax rationis) per actus liberi arbitrii; nempe fidei, aliarumque virtutum: si verò non sit rationis capax, tunc pro eo supplet Ecclesia, ut in Sacramento Baptismi: forma remota sunt

verba a Christo instituta Marci ultimo v. 17. *In nomine meo dæmonia ejicient*; forma proxima prolatio hujusmodi verborum. Præterea requiritur in ministro intentio expellendi dæmonem, sive faciendi quod facere intendit Ecclesia, vel quod Christus instituit faciendum. Insuper Exorcismus infallibiliter suum producit effectum, si adsint omnia requisita, nec adsint defectus, sive ex parte intentionis Exorcistæ, sive materiæ, sive formæ, sive obsessi.

XXVI. Sed sicut nullus alius, quem viderim, auctor id asserit, ita hanc amplecti sententiam non audeo, eò vel magis, quod nunquam audivi, Exorcistam, si energumenum liberet, conficere Sacramentum. Præterea in Sacramento Pœnitentiæ, injuria fieret Sacramento super eandem materiam in una, eademque peccatorum Confessione, cum iisdem dispositionibus formam non semel, sed bis, vel ter proferre; licet enim non requiratur materia remota diversa, quia scilicet eadem peccata utile est sæpe cum dolore, detestatione, & satisfaciendi proposito confiteri; diversa tamen materia proxima pœnitentiæ necessaria est, ut absolutio iterum conferatur: Uni ergo Confessioni una respondet absolutio, sed cum diversæ sunt Confessiones, iterari absolutio eorumdem peccatorum potest, ut communiter docent Theologi. Et tamen exorcismi, qui essent forma, super eadem proxima materia repetuntur, & a nostro rituali tres successivè recitandi assignantur, qui *quatenus opus fuerit, repeti possunt*. Insuper forma Sacramentorum nedum est efficax, sed infallibilis, ita quod positis omnibus requisitis tam in ministro, quam in subjecto &c. infallibiliter suum producit effectum. In nostro autem casu non sic interdum evenit etiam positis requisitis in Exorcista, & dispo-

spositionibus in vexato, dicente D. Augustino lib. 83. *Quæstionum* quæst. 79. *Cum non cedunt his signis hujusmodi potestates, Deus ipse prohibet occultis modis, cum id justum, atque utile judicat*. Et Divus Bernardinus Senensis tom. 4. ait: *Si videris aliquem dæmoniacum, si vultis eum liberare .... liberabitur, si erit pro meliori anima sua*. Quod concedit etiam idem P. Brognolus in Manuali *parte* 3. *cap*. 4. *art*. 4. *quæst*. 1. §. 2. *num*. 708. Tandem gratiam Sanctificantem non confert exorcismus, & ideo a ratione Sacramenti distat Exorcistatus, quatenus ministerium est, seu quatenus actu exercetur.

XXVII. Expeditis iis, quæ ad potestatem Ordinis explicandam, tradere opportunum duximus, de potestate Jurisdictionis modo agendum est, & quidem brevius: nam & ipsa ad legitimum Ecclesiæ ministrum formandum requiritur, quia si superior subditos non assignet, nequit Exorcista Ordinis potestatem licitè exercere. Hinc in Concilio Mediolanensi IV. sub S. Carolo pro sua Diœcesi statutum est: *Ne Sacerdoti, Clericove sæculari, aut regulari Exorcismum energumenis adhibere liceat, nisi Exorcizandi facultatem scripto exaratam ab Episcopo impetraverit*. Quod & in aliis Diœcesibus in usu est, & in regularibus insuper sui superioris facultas exigitur.

XXVIII. An autem Exorcista obtenta jurisdictionis potestate possit exorcizare sive infantes, sive adultos baptizandos, negat Estius in 4. *dist*. 24. §. 12. quia scilicet Exorcismi, qui in Baptismo adhibentur non comprehenduntur in officio Exorcistæ, sed magis spectant ad officium Sacerdotis, qui baptizaturus est. Affirmat verò Honorius Augustodunensis *in Gemma Animæ cap*. 177. loquens enim de meris Exorcistis, ait: *In Ecclesia*

autem habent officium infantes catechizandos exorcizare, & per verba Dei, id est Baptizandorum corpora dæmonibus interdicere, ac de energumenis, id est de obsessis corporibus per exorcismos dæmonia arcere. Hanc sententiam amplectimur cum limitatione tamen, quam assignat S. Thomas in 4. dist.6. quæst.2. art. 3. quæstiunc.3. *Dicendum, quod exorcizare ad Exorcistas pertinet ex proprio officio ordinis; nihilominus tamen est superiorum Ordinum; tamen propter ostendendam unitatem Baptismi, consuetum est in Ecclesia, ut totum, quod ad Baptismum pertinet, expleatur ab uno, scilicet Sacerdote.... in primitiva Ecclesia quandoque magna turba simul ad Baptismum accedebat, & erant pauci Sacerdotes, unde hujusmodi Sacramentalia relinquebantur in minoribus Ordinibus constitutis.*

XXIX. Extra controversiam tamen est, Exorcistam habentem etiam a suo Ordinario potestatem jurisdictionis non posse Moniales exorcizare, sed requiritur Sacræ Congregationis facultas, juxta ejusdem Sacræ Congregationis Decretum relatum a Lezana *tom.* 2. Verbo *Clausura num.* 28. cujus tenor est: *Monialis nulla energumena infra Monasterii septa a quocunque Presbytero sæculari, vel regulari, etiam Confessario exorcizetur, sed ad Ecclesiam exteriorem ejusdem Monasterii, obtenta prius a Sac. Congregatione licentia, ea de causa deducatur &c.*

Pietate.

XXX. Pietas dupliciter usurpari potest, & eam usurpat S. August. *de Civit. Dei lib.* 10. *cap.* 1. nempe, & quatenus cultus Dei est, & quatenus opus misericordiæ est erga proximum. *Pietas*, inquit, *propriè Dei cultus intel-*

telligi solet .... more autem vulgi hoc nomen etiam in operibus misericordiæ frequentatur. Utroque modo Exorcistam pietate suffultum esse convenit, exhibendo scilicet in suo ministerio honorem debitum Deo, & opere suo misericordiam erga vexatum impendendo.

Prudentia.

XXXI. Hæc virtus est, *quæ ab utilibus inutilia discernit, & docet quid tenendum, quidve rejiciendum sit*, ex D. Bernardo Serm. 72. *de diversis*. Seu brevius ex D. August. lib. 83. *Quæstionum* quæst. 61. *est cognitio appetendarum, & vitandarum rerum*. Hanc porrò scientiam acquiret Exorcista, si Ritualis Romani præcepta, pleraque alia in his Commentariis indicata discet, atque observabit.

Vitæ Integritate.

XXXII. *Si quis enim*, ait S. Cyprianus ad Fortunatum de exhortation. Martyr. in Præfat. *dominica præcepta custodiens, & fortiter Christi vestigiis adhærens contra eum steterit* (nempe diabolum) *vincatur necesse est, quia Christus, quem confitemur, invictus est.* Quare S. Ecclesia considerans quàm necessaria sit morum integritas in Exorcistis, ut efficaciter, ac tutò suum exercere valeant officium, nedum hic, sed in ipsa ordinatione eos his verbis monet: *studete, ut sicut à corporibus aliorum dæmones expellitis, ita à mentibus vestris omnem immunditiam, & nequitiam ejiciatis; ne illis succumbatis, quos ab aliis vestro Ministerio effugatis. Discite post officium vestrum vitiis imperare, ne in moribus vestris aliquid sui juris*

inimicus valeat vindicare. Tunc etenim rectè in aliis dæmonibus imperabitis, cum prius in vobis multimodam eorum nequitiam superabitis. Pontific. Rom. in Ordinat. Exorcistæ.

Non sua, sed divina fretus virtute.

XXXIII. Et revera Exorcistarum potestas est a Deo, ut ex dictis supra *num.* 24. constat, & rursus magis fit clarum ex Sanctis Patribus, qui pro certo habent inesse Exorcistis virtutem divinam. Audiatur D. Cyprianus, qui in Epistola ad Demetrianum ait: Dæmones *voce humana, & potestate divina verbera sentiunt*. Et D. Justinus Martyr in Dialogo cum Triphone Judæo: *Hodie quoque*, inquit, de dæmonibus, *illi per nomen Jesu Christi .... adjurati nobis parent, ut inde etiam omnibus pateat, Patrem ei tantam dedisse potestatem, & virtutem, ut dæmonia nomini ipsius, & passioni ejus obitæ functioni subjecta sint*. Et tandem, ut cæteros omittam, D. Gregorius Nazianzenus *carm.* 61. ait:

Non mirum, namque sum Christi è populo nomen Sanctum;
Sæpe solum pronuntiavi, dæmon verò longè abiit
Stridens, renidens, & inclamans vim Altitonantis.

Ab omni rerum humanarum cupiditate alienus.

XXXIV. Per hoc monetur Exorcista omnem avaritiam fugere, hocque præcepit Christus Apo-

Apostolis, quibus postquam dixit: Matthæi 10. v. 8. *dæmones ejicite*, statim addit, *gratis accepistis gratis date*. Et id exquisitè fuisse observatum primis Ecclesiæ Christi sæculis eruitur ex Tertulliano, in Apologetico adversus Gentes: *Qui vos*, inquit, *ab illis occultis & usquequaque vastantibus mentes, & valetudines vestras hostibus raperet? A dæmoniorum incursibus dico, quæ de vobis sine præmio, sine mercede depellimus*. Et successivè etiam a Sanctis viris legimus observatum. Apud D. Antoninum 1. *part. hist. tit.* 8. *c.* 1. §. 31. refertur de S. Cyriaco Diacono, & Martyre, quod cum filiam Saporis regis Persarum a dæmonio liberasset,„ Rex B. Cyriaco mul-„ ta dona obtulit, at ille nihil accepit, nisi pa-„ nem, & aquam, quibus usus est cum sociis „ suis, & ait: Gratiam Christi pretio non offeri-„ mus, sed fide æstimamus." Apud D. Hieronymum, in Vita S. Hilarionis legimus, quod quidam Orionus nomine, qui a legione dæmonum possessus erat, cum a S. Hilarione curatus esset „ non post multum temporis cum uxore, „ & liberis venit ad monasterium plurima, quasi „ gratiam redditurus, dona afferens; cui San-„ ctus: non legisti, inquit, quid Giezi, quid Si-„ mon passi sint, quorum alter accepit pretium, „ alter obtulit, ut ille venderet gratiam Spiritus „ Sancti, hic mercaretur? Cumque Orionus flens „ diceret accipe, & da pauperibus, respondit: „ Tu melius potes tua distribuere.... Noli con-„ tristari fili, quod facio pro me, & pro te „ facio; si enim hæc accepero, & ego offendam „ Deum, & ad te legio revertetur. „ In Vita S. Donati Euroeæ Episcopi, 30. *Aprilis*, legitur: Filiam Theodosii Imperatoris a dæmone liberasse, ipsique dixisse Imperatorem: „ Quod si „ illam curaveris, semissem ex omnibus ejus

„ opibus, præmii loco, reportabis. . . . Imperatore dein promissa Episcopo offerente, nihil „ auri Sanctus admisit, sed cum pium ipsorum „ affectum cerneret, petivit locum; . . . . . in „ quo Templum sibi liceret condere. „ In Vita S. Hypatii Abbatis *cap.* 3. 17. *Junii* habemus, quod cum liberasset quemdam, Urbicium nomine, a præstigiis dæmonum, sanctus veniens, . . . „ gratiasque agens famulo Dei Hypatio . . . . . „ obtulit ei quoque mercedem, quam ille non „ acceptavit. „ Et tandem in Vita Sancti Deodati Episcopi Nolani, 17. *Junii* narratur, hunc Sanctum filiam Valentiniani Imperatoris a dæmone liberasse, & munera rejecisse: „ Restituta „ itaque puella saluti, voluit Imperator S. Deodatum suis ditare divitiis, quas constanti ipse „ respuit animo, lautiores se asserens habere the„ sauros. „ Hinc S. Carolus in Concilio Mediolanensi IV. statuit: *In hoc exorcizandi munere ejus occasione, non modo quæstum fugiat, sed ne doni, aut muneris quidquam vel minimum capiat Exorcista.*

Constanter.

XXXV. Cum virtus constantiæ nihil aliud sit, quam *stabilitas animi firma, & in proposito perseverans*, ex D. Petro Cœlestino *opusc.* 1. *part.* 5. *cap.* 3. in Biblioth. PP. *tom.* 25. requiritur in Exorcista hæc firma, & perseverans stabilitas usque ad illius consummationem; nam sine ipsa virtute, *nec qui pugnat victoriam*, *nec palmam victor consequitur*, ut ait S. Bernardus *Epist.* 129. ad Januenses. Quare Exorcista debet esse constans, & patiens nedum in instruendo, ac disponendo obsesso, sed etiam in sustinendis insultibus, injuriis, calumniis, quibus interdu

a dæmo-

â dæmone, Deo permittente impetitur, exemplo Sanctorum Patrum. De S. Theodoro Archimandrita narrat Gregorius Presbyter in ejus Vita, quod „ cum ad diem constitutam venisset puella annis 28. obsessa, & virum Sanctum aspiceret dæmonium in illa turbatum, „ clamare cœpit, & virum Sanctum detestari: „ Ovis inquiensque nunc adversum nos a spurio, & scorio proficiscitur! At servus Dei „ Theodorus ipsi signo Crucis increpuit, & dixit: Quamvis meretricis sim filius; ut ais, „ tamen ad gloriam filii Dei, & Domini nostri „ Jesu Christi præcipio tibi in nomine ejus, ut „ recedas ab hac muliere, nec amplius illam „ ingrediaris: Dæmon autem magna voce dixit: jussa tua quidem faciam, & egrediar. „ De S. Bernardo Clarævallensi Abbate refert Arnaldus Abbas Bonævallensis *lib.* 2. *cap.* 3. ejus Vitæ, quod „ inter eos qui vexabantur, mulier grandæva, in cujus pectore pluribus annis diabolus sederat, & jam ita suffocaverat eam ut „ visu, & auditu, & verbo privata videretur. „ Conversus Bernardus ad populum orare jubet attentius, & mulierem ibidem (*scilicet ad* „ *Altare*) jubet constitui, illa verò reluctans, „ & vi diabolica, non naturali virtute recalcitrans, non sine aliorum injuria, ipsum Abbatem pede percussit. Quem diaboli ausum mansuetè ille contempsit, & in ejus expulsione „ Deum invocat adjutorem, & ad immolationem „ hostiæ accedit.... Malignus quoties adversus „ eum signum Crucis intenditur percussum se „ indicans acrius sævit, & recalcitrans contra „ stimulum, quidnam toleret prodit invitus. „ Tandem in Vita S. Norberti Magdeburgensis Episcopi *cap.* 8. refertur, quod cum ad Sanctum adducta fuisset puella a dæmone obsessa, " sto-

„ la, & Alba indutus exorcismum agere aggressus est.... Tunc illa injecit manum ad stolam ejus, ut proximè collum ejus adstringeret. Cumque hi, qui aderant, vellent manus dimovere: Nolite, inquit, permittite illam. Si accepit a Deo potestatem, faciat quod potest. Tunc verò ejus audacia hoc verbo perculsa, tanquam reverentiam exhibens, manus sponte relaxavit. Ubi vides, quod propter hæc exorcismis, & liberatione vexati non destiterunt sancti, sed constantes, & perseverantes usque in finem fuerunt.

Et humiliter exequatur.

XXXVI. Hugo Rothomagensis Archiepiscopus lib. 2. *contra Hæreticos sui temporis*, *in Biblioth. PP. tom.* 22. Exorcistas ad exequendum suum ministerium cum humilitate his verbis hortatur cap. 6. *Apparet in hoc* (scilicet in officio exorcizandi) *Spiritus scientiæ, ne hoc sibi attribuant, ne inde superbiant, sed sciant quid fuerint per naturam, quid meruerint per culpam, & quid ipsi ab Episcopo consecrati, possint facere per gratiam. Sunt Beati, qui lugent suos, in quibus ante fuerant a bono defectus, ad mala proplapsus, sed consolatur in Domino Jesu Christo, qui eos a malis eruit, & Imperatores super satanam, ad propellendam ejus nequitiam potenter effecit. Benè igitur isti primum pro se ipsis, misericordia superna redemptis, deinde pro illis, quos potestate a Deo collocata eruunt a dæmonum nequitiis humiliantur sub potenti manu Dei, dicentes voce supplici: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. In hoc Spiritus scientiæ ei præsto est, quod licet pro officio*

ficio sint Imperatores, sciunt tamen pro fragilitate sua se esse peccatores.

XXXVII. Hanc virtutem efficacem esse ad dæmonem expellendum docet nos exemplum Sancti Nicetii Episcopi Trevirensis, qui ut narrat S. Gregorius Turonensis, in ejus Vita, ut coram multitudine energumenum liberaret, " sub vestimento suo, propter jactantiam evitandam „ scilicet, faciens crucem contra dæmonem, „ relaxari præcepit, qui protinus corruens,.... „ sanus erectus est &c. insuper nos docet id quod narrat S. Nilus Abbas *tract. de vitiis ad Eulogium, cap. 26. in Biblioth. PP. tom. 27.* Quidam, *ait*, probatissimorum movens sermonem de hu„ militate, & istud significavit; inquit nimirum, „ quod Pater eorum, qui valdè erant proba„ ti ab homine, quem dæmon corripuerat, qui„ que graviter insaniebat, in maxilla percussus, „ statim alternans, & aliam paratam proposuit; „ ille verò velut a fulgure humilitatis reper„ cussus, & clamans, confestim a creatura illa „ desiliit.

XXXVIII. Sed humilitatem efficacius forte Exorcistis suadebit exemplum subsequens ex Vita S. Joannis Gualberti *part.* 14. desumptum, 12. *Julii* „ de Senarum partibus mulier ad S. Ma„ riæ de Valle-Umbrosa monasterium ducta est, „ cui dæmoni, qui eam invaserat, dum Domi„ nus benedictus, qui postea S. Mariæ de Cuneo „ monasterio præfuit, more suo, temerè & in„ consideratè contumeliosa, & conviciis plena „ verba daret (ita ut quandoque fit ab impe„ ritis, dum ipsi dæmones interrogati, moram „ longam in respondendo faciunt) hoc videlicet „ ita sibi insulsè, & ineptè, & temerariè con„ jurationem, & exprobrationem fieri, dæmon „ ægerrimè ferens, tandem vultu truci, ter-

„ ribi-

„ ribilibusque oculis se in eum Benedictum con-
„ vertens, inquit: O omnium Monachorum pe-
„ stifere, omniumque stultorum stultissime;
„ quid tibi vis? Quorsumnam hæc tua fatuitas,
„ me parum considerate absque ulla supplicatio-
„ ne, seu devotione arguere, corripere, &
„ conjurare audeas? Agitur ne sic o omnium in-
„ sanissime, an quadam cum religione, & timo-
„ re? Abi, quo dignus es, in crucem tuam,....
„ & si tua solita improbitate perrexeris scelera-
„ tissime, tua coram omnibus pandam vitia......
„ Benedictus igitur ille Monachus, quem ma-
„ larum rerum conscientia forte instigabat, non
„ parvo timore correptus, veritus pejora, si
„ pergeret, timens, pavens, in Monasterium
„ concessit. Cui officio Monachus, qui succe-
„ debat, his, quæ dæmon in eum maledixerat
„ cognitis, scelera sua in primis alteri ex Sacer-
„ dotibus Monachis devote aperiens, & acta,
„ quæ sibi injuncta fuerat, pœnitentia, illuc,
„ ubi dæmon erat concedens dimisso vultu, &
„ voce supplici, dæmoni, ut exiret, in nomi-
„ ne Domini Jesu, & gloriosæ semperque Vir-
„ ginis Mariæ meritis, & S. Joannis imperare.
„ Cui dæmon: Istud est sapere: ita nos, ut tu,
„ in Dei virtute, & submisse conjurare, non ut
„ ille insanus paulò ante verbis tumidis, incon-
„ cinnaque voce exclamare, & superba, & mi-
„ nimè hoc in loco, & tali in officio condecen-
„ tia proferre. Eum profecto, ni fallor, ita
„ castigatum, ita mansuetum reddidi, ut post-
„ hac facilè perspiciet qua cum reverentia, &
„ religione divina omnia a mortalibus peragen-
da sint," & postea a corpore vexati abscessit.
Unde scite Concilium Mediolanense IV. sub S. Carolo monuit Exorcistam: *Magna cum humilitate .... memor potestatis, quam a Domino accepit*

pit expellendi dæmones, ad id munus obeundum accedat.

XXXIX. At non solum Exorcistæ convenit humilitas in adjurationis actu, sed etiam est necessaria ipsi post dæmonis expulsionem, ut colligitur ex Lucæ *cap.* 10. ubi cum Christus vidisset discipulos gaudentes de victoria supra dæmonibus, & dicentes, v. 17. *Domine etiam dæmonia subjiciuntur nobis in nomine tuo*, eos reprehendit dicens, v. 20. *In hoc nolite gaudere, quia spiritus subjiciuntur vobis &c.* Hinc S. Antonius Abbas, referente D. Athanasio in ejus Vita, ajebat: *neque verò ejectione dæmonum est gloriandum, ... neque eum, qui dæmones expellit solum admirari, neque eum, qui idem nequit, aspernari debemus.... Signa enim facere non nostrum, sed Domini Servatoris opus est. Ideò dixit Discipulis: in hoc nolite gaudere, quia spiritus vobis subjiciuntur, gaudete autem, quod nomina vestra scripta sunt in Cœlis.* Et S. Joannes Chrysostomus homil. 48. in cap. 13. Matth. ait: *Multi enim, qui dæmones ejecerunt, ob improbam ipsorum vitam haudquaquam clari evaserunt, sed etiam suppliciis affecti sunt.* Cui consonat S. Aug. lib. 2. contra litteras Petiliani c. 55. inquiens: *Nam de exclusione dæmonum, & de potentia miraculorum, quoniam plerique talia non faciunt, & tamen ad regnum Dei pertinent, plerique autem faciunt & non pertinent, nec nostri, nec vestri debent gloriari, si qui fortè ista possunt: Quandoquidem, nec Apostolos, qui vere ista salubriter, atque utiliter poterant, voluit Dominus gaudere de talibus, quando eis ait: nolite gaudere &c.* Quare cum S. Philippus Presbyter Agyriensis laudaretur a S. Eusebio Monacho ob expulsionem dæmonum factam, respondit humiliter: *Sit nomen Domini benedictum, frater, qui gratis miseretur,*

& sal-

& salvat Mundum totum, quia nos omnes cum simus peccatores nihil boni facientes, quod dignum ejus gloria offerri a nobis queat, aut æquale beneficiis ejus, perpetua in nos gratiæ suæ dona derivat. In ejus Vita *cap*. 3. 12. *Maii*.

Hunc præterea maturæ ætatis esse decet.

XL. Recole dicta supra in Comment. hujus primi Documenti *num*. 1. *& seqq*.

Non solum Officio, sed etiam morum gravitate reverendum.

XLI. Id est, exigat, & quodammodo ad se trahat officio, & moribus, tum vexati, tum aliorum debitum honorificationis cultum: Officio quidem, cum hujus potestas a Deo sit, divina sit ex dictis num. 24. & 33. & Exorcistæ imperium super satanam habeant. Moribus etiam reverendus erit, *si pietate, prudentia, Vitæ integritate, constanter, humiliter &c.* ut tradit Rituale nostrum, obsessos adjurabit. Talem fuisse quendam nomine Cardamam, paucis complectitur verbis S. Paulinus Nolanus, Epist. 24. quæst. 5. ad Amandum Episcopum. *Prorsus*, inquit, *per omnia Cardamas nobis tam bellus apparuit, ut Clericum probabilem* (En Cardamas morum gravitate, & bonitate reverendus) *& exorcistam dæmonibus terribilem videremus*. (Ecce eumdem pariter officio reverendum.)

DOCU-

DOCUMENTUM II.

UT igitur ſuo munere recte fungatur, cum alia multa ſibi utilia documenta, quæ brevitatis gratia hoc loco prætermittuntur, ex probatis Auctoribus, & ex uſu noſſe ſtudeat, tum hæc pauca magis neceſſaria diligenter obſervabit.

S U M M A R I U M.

1. *MOtivum ſequentis Commentarii adducitur.*
2. *Illicitum eſt Exorciſtæ uti fictionibus ad probandos obſeſſos.*
3. *Non eſt licitum eidem, quærere a dæmone per quem ſit expellendus, vel quinam ſit ejus major inimicus in cœlo.*
4. *Illicitum pariter eſt quærere a dæmone locum, in quo ſit egreſſurus.*
5. *Non licet Exorciſtæ energumenum alapis, flagellis &c. vexare.*
6. *Exorciſtæ non licet imperare dæmoni ſub pœna Excommunicationis.*
7. *Vel per terminos judiciarios.*
8. *Sicut nec conveniens imponere dæmonibus obſidentibus nomina irriſoria, aut eadem in charta ſcribere, & comburere.*

9. Illi-

9. *Illicitum similiter eſt eradere pilos, & capillos dæmoniaci.*

10. *Non eſt licitum præcipere dæmoni ſuperiori, ut inferiorem pellat, quamvis eidem præcipi poſſit, ut cum aliis exeat:*

11. *Neque imperare, ut in infernum, vel deſertum, aut alibi abeat.*

12. *Et tandem non eſt licitum connivere dæmoni petenti rem iniquam.*

13. *Hæc regula ultima clarius explicatur.*

14. *Plures aliæ regulæ indicantur remiſſivè.*

COMMENTARIUM.

I. IN toto iſto Documento nihil eſset, quod illuſtratione indigeret, cum potius introductio ſit ad ſequentia, Exorciſtamque ad probatos remittat auctores. Verum, ut ſcriptores hac de re agentes Exorciſta in offenſo decurrat pede, uſumque ab abuſu diſcernat, quaſdam regulas hic appoſitè dabimus, ut harum ductu, quæ præſertim reprobare debeat, in Auctoribus perlegendis facile dignoſcat. Sit igitur

II. Regula prima illicitum eſt Exorciſtè uti fictionibus ad probandum an quis verè ſit obſeſſus: exempli cauſa, adhibere oſsa bruti, vel hominis demortui, quaſi eſsent ſacræ reliquiæ: vel librum prophanum capiti energumeni ſuperimponere, ac ſi eſset Exorciſmorum liber, vel Evangeliorum, & his ſimilia excogitare, quibus ſi forte obſeſsus perturbetur, & moleſtiam aliquam præſeferat, opinantur aliqui evidenter colligere, omne ejus malum eſse fictum, & a phantaſia procedere. Ratio hujus noſtræ regulæ eſt, quia dedecet Miniſtros Chriſti, & Eccleſiæ, quibus ineſt virtus terrendi dæmones, uti

uti fraudibus, & mendaciis. Deinde dæmon, qui optimè novit, quomodo res se habeat, facilè potest fraudem fraude eludere; nempe latere, aut fingere se valde torqueri applicatione, & contactu ementitarum rerum sacrarum, ne vexatus, & circumstantes confugiant amplius ad remedia salutaria Ecclesiæ, & existiment malum diabolicum esse malum imaginarium.

III. Regula secunda. Non est licitum, quærere a dæmone per quam personam, vel per quem Sanctum sit expellendus. Ratio est, quia hoc esset asumere sibi dæmonem in magistrum. Insuper fateretur Exorcista suam auctoritatem a Christo, & ab Ecclesia acceptam, se ignorare, cum hæc sit in Nomine Jesu ad dæmonem expellendum. Similiter non est licitum quærere a dæmone quinam sint magis sui inimici in cœlo, quia hæc interrogatio esset injuriosa sanctis, cum quilibet sit sufficientissimus ex meritis suis liberationem a Deo impetrare a dæmoniaca vexatione obsessis.

IV. Regula tertia. Illicitum est quærere a dæmone locum, in quo sit egressurus. Ratio est, quia potestas dæmones expellendi non pendet a loco, sed a Deo. Potest quidem unus locus, præcipuè sacer, præ alio in Exorcista, vel obsesso majorem devotionem, fiduciamve exercitare, sed non est interrogandus dæmon ut ipse eligat, sed ab Exorcista est deputandus; sic namque esset se laqueis dæmonis capiendum exponere.

V. Regula quarta. Non licet Exorcistæ energumenum alapis, flagellis, sputis, & similibus vexare, & opprobriis dehonestare, nam si hæc adhibeantur, quia creditur habere aliquam virtutem directe in dæmonibus cruciandos, & affligendos, quia sic superstitionem saperet; licitum tamen aliquando erit, si adhibeantur (mo-

(moderatè, & cum prudentia) in dæmonis contumeliam; at nunquam licebit rerum immundarum, ut stercoris, unguium, cornuum fumo obsessos fatigare, quia indecens est etiam in contumeliam, his uti rebus.

VI. Regula quinta. Non licet imperare dæmoni sub pœna excommunicationis, quia excommunicatio fertur propter delicti emendationem, & animæ salutem. Insuper non est capax dæmon hujus censuræ, cum sit extra Ecclesiam. Et tandem esset sacras censuras derisioni diabolicæ exponere, quod quàm injuriosum sit ipsi Ecclesiæ; nemo non videt.

VII. Regula sexta. Neque licitum est Exorcistæ uti metodo, & terminis judiciariis, præcipiendo dæmoni, ut nunc exeat, & iterum tali die se judicio sistat ad reddendam rationem cur tale corpus obsederit. Ratio est, quia Exorcista non est judex dæmonis, neque lis intentatur cum dæmone.

VIII. Regula septima. Non est conveniens quod Exorcista imponat aliqua nomina irrisoria dæmonibus obsidentibus, ut exempli causa, si unus vocetur stabularius, alter pistor Beelzebub, alius coquus Acherontis &c. quia his auditis, adstantes in risum converterentur, & spectaculum lacrymis dignum, atque ad Orationem & compunctionem provocativum, fieret jocorum, & cachinnorum occasio, quod valde optant dæmones, & non solet res feliciter cedere his facetiis, & nugis. Nec unquam legimus, his epitetis Sanctos usos fuisse, sed verbis durioribus quidem, quibus pariter utitur Rituale nostrum, non propterea irrisoriis. Eadem ratione illicitum censeo nomen scribere, vel imaginem pingere dæmonis in charta, & deinde flammis tradere.

IX.

IX. Regula octava. Non est licitum radere pilos, & capillos dæmoniaci ad expulsionem dæmonis, quia hoc superstitiosum prorsus videtur, nihilque ad finem intentum conducit.

X. Regula nona. Non est licitum Exorcistæ præcipere dæmoni superiori, ut inferiorem pellat. Ratio est, quia vel dæmon superior est extra corpus, & hoc esset habere cum dæmone societatem, ab eoque beneficium petere, contra id, quod dicit Apostolus 1. Corinth. cap. 10. v. 20. *Nolo vos socios fieri dæmoniorum*, vel dæmon superior est simul cum inferiore in corpore obsessi, & hoc pariter illicitum esset, quia hoc non esset expellere dæmonem inferiorem, seu dæmones inferiores, sed dæmon superior esset, qui alios expelleret; quod similiter esset beneficium à diabolo petere. Et alia utriusque partis regulæ ratio esse potest, quia vel virtus exorcismorum est sufficiens ad superiores dæmones fugandos, vel non? Si non, derogatur Ecclesiæ, & Christi potestati; si est sufficiens, ad quid postulatur à dæmone superiore, quod inferiorem expellat? Potest tamen præcipi dæmoni superiori, ut perfectè exeat cum omnibus satellitibus suis, quia tunc non solum ipsi, sed omnibus expulsio præcipitur.

XI. Regula decima. Non est licitum Exorcistæ præcipere dæmoni, ut in Infernum abeat, vel in desertum, neque inde recedat; vel in stagnum ignis per annos mille. Ratio est, quia à Christo data solùm est potestas ad dæmones ejiciendos, non ad terminum ejectionis, & quamvis Asmodeus, qui Saram obsidebat religatus fuerit *in deserto superioris Ægypti*, ut dicitur Tobiæ 8. v. 3. & Apocalypsis 20. v. 2. dicatur, quod Angelus *apprehendit draconem, serpentem antiquum, qui est diabolus, & satanas, & ligavit*

gavit eum per annos mille, & misit eum in abyssum; & v. 9. *& diabolus.... missus est in stagnum ignis, & sulphuris.* Et iterum v. 14. *& infernus, & mors missi sunt in stagnum ignis,* tandemque id aliquando Sancti fecerint: Tamen magnum intercedit discrimen inter hos, & Exorcistas; hujusmodi enim Angeli si erant superiores, naturali virtute poterant hoc facere: si inferiores, hoc præstiterunt potestate divina, sicut & reliqui Sancti, qui ad hoc specialiter fuisse inspiratos credendum est.

XII. Regula undecima. Non est licitum connivere petitioni dæmonis ab obsessi corpore egressuri, quando rem iniquam petit, vel contra Dei honorem, vel in hominum perniciem; quia honor Dei omnibus aliis rebus præferendus est: & quia ex charitate tenemur saluti proximi providere. Hinc si petant dæmones aliquem alium hominem vexare, aut ad alios transire, audiendi non sunt: & quamvis Deus concesserit diabolo exoptanti Job affligere, hoc suum desiderium, ut dicitur Job v. 12. *dixit Dominus ad Satan: Ecce universa, quæ habet in manu tua sunt.* Et *Matthæi* 8. *v.* 31. permiserit Christus dæmones in gregem porcorum intrare. *Dæmones autem*, legitur, *rogabant eum dicentes: si ejicis nos hinc, mitte nos in gregem porcorum. Et ait illis: Ite.* Et tandem Paulus 1. *Corinth. cap.* 5. Corinthium quemdam satanæ tradiderit, sicut Hymenæum, & Alexandrum 1. *ad Timoth. cap.* 1. *v.* 20. tamen, his Deus talem potestatem specialiter concessit tam super homines, quam super dæmones, quod nunc in Exorcistis non contingit.

XIII. Scio aliquos Doctores asserere, quod aliquando licebit dæmonibus annuere ingressum in alios homines quadruplici concurrente conditione. Prima, ut his, quem dæmon obsessurus est,

sit

sit pessimus, & eo supplitio dignus. Secunda, ut adjurans habeat imperium in eum, quem dæmoni traditurus est, atque potestatem in ipsum dæmonem, summumque jus ipsum expellendi quandocunque libuerit. Tertia ut adsit boni majoris spes. Quarta ut absit voluntas placendi dæmoni, sed id tantum fiat utendo ipso tanquam lictore, & carnifice. Sed nec etiam cum his conditionibus licebit: nam prima quoad secundam partem cuilibet Exorcistæ prorsus est ignota, seclusa divina revelatione. Secunda nunquam adesse potest in puro homine, qualis est Exorcista. Tertia est frivola, cum non sint facienda mala ut eveniat bona. Quarta tandem non sanat malitiam hujus actionis.

XIV. Plures aliæ regulæ tum positivæ, tum negativæ, habentur in toto hoc Opere, & præcipuè in Commentariis tituli *usque ad num.* 17. inclusivè, Documenti IV. *num.* 2. *& seqq.* Documenti V. *num.* 5. 8. 9. *&c.* & *num.* 31. & *seqq.* Docum. VI. *num.* 1. & *seqq.* Documentii VIII. *num.* 57. Docum. IX. *num.* 1. Docum. X. *num.* 1. 2. 3. 4. 19. *&* 20. & Docum. XV. *num.* 8. *usque ad* 25. quibus Exorcista facilè discet quid cavendum, quidve sequendum in Auctoribus perlegendis.

DOCUMENTUM III.

IN primis ne facile credat, aliquem a dæmone obſeſſum eſſe, ſed nota habeat ea ſigna, quibus obſeſſus dignoſcitur ab iis, qui vel atrabile, vel morbo aliquo laborant. Signa autem obſidentis dæmonis ſunt: ignota lingua loqui pluribus verbis, vel loquentem intelligere. Diſtantia, & occulta patefacere. Vires ſupra ætatis, ſeu conditionis naturam oſtendere, & id genus alia, quæ cum plurima concurrunt, majora ſunt indicia.

SUMMARIUM.

1. *Plures videntur obſeſſi, qui revera non ſunt.*
2. *In fictos obſeſſos pœnæ ſtatutæ fuerunt a Concilio Trullano.*
3. *Quænam ſint hæ pœnæ explicatur, uſque ad num. 5.*
6. *Signa obſeſſionis alia ſunt probabilia, alia evidentia.*

7. Pri-

7. *Primum signum evidens explicatur.*
8. *Explicatur, quomodo dæmon possit cognoscere occulta. Usque ad num.* 12
13. *Iterum divisio signorum recensetur.*
14. *Enumerantur signa certa.*
15. *Item signa probabilia;*
16. *Et signa particularia pro infantibus indicantur.*

COMMENTARIUM.

In primis ne facile credat aliquem a dæmone obsessum esse.

I. S. Philippus Nerius ajebat: *in hac re haud facile credendum esse; quandoquidem inusitati quidam effectus sæpe non ex dæmone, sed ex morbis melancholicis, capitis debilitate, aliisque hujusmodi proveniunt; in fœminis verò, ex vehementi phantasmatum impressione aliisque tum animi, tum corporis ægritudinibus; non raro etiam ex malignitate, qua se se ob varias causas à dæmone obsessas simulant.... Has igitur ob causas vir sanctus suos in spiritu filios admonebat in hac re ne facile crederent*, inquit, Hieronymus Bernabeus in ejus Vita, penes Bollandianos Scriptores *die* 26. *Maii*.

II. Et longè prius hujusmodi fictos dæmoniacos agnoverunt Patres Synodi Trullanæ, anno Christi 692. celebratæ, qui contra eos hæc statuerunt can. 60. *Eos, qui se à dæmone correptos esse simulant, & morum improbitate eorum figuram, & habitum simulatè præseferunt, visum est omni modo puniri, & hujusmodi afflictionibus, laboribusque eos subjici oportere, quibus iis, qui verè a dæmone correpti sunt, ut a dæ-*

a dæmonis operatione liberentur, *jure subjiciuntur*.

III. Quænam autem sint pœnæ, afflictiones, labores, quibus subjiciebantur veri energumeni hic indicamus, ad majorem hujus canonis intelligentiam. Et primò incipiemus a pœnis spiritualibus. In primis energumenorum nomina ad Altare non recitabantur *Energumenum*, inquit Concilium Illiberitanum, anno 305. celebratum can. 29. *qui ab erratico spiritu exagitatur*, *hujus nomen neque ad Altare cum oblatione recitandum; neque permittendum ut sua manu in Ecclesia ministret*. Secundo, energumeni sunt irregulares, nec ad Ordines Ecclesiasticos admitti debent: *Clerici*, *qui in adolescentia a dæmonibus cognoscuntur obsessi ad superiorem Sacri regiminis gradum ascendere non possunt*, inquit Auctor Libri de Ecclesiasticis Dogmatibus, qui inter Opera D. Augustini extat. Concil. Nicenum primum *Can.* 1. juxta translationem ex Arabico P. Francisci Turriani, penes Labbeum tom. 2. Concilior. *Jubemus*, decernit, *ut dæmoniacus non possit admitti ad Clerum*. Et contravenientes his sanctionibus, fuerant a Deo puniti, ut de quodam Clerico, qui ad Ordines ascendit, quamvis a dæmone liberato, narrat D. Gregorius *lib.* 2. *Dialogor. cap.* 16. „ Eodem quoque „ tempore, *inquit Magnus Pontifex*, quidam „ Aquiensis Ecclesiæ Clericus, dæmonio vexabatur, qui a venerabili viro Constantio ejusdem „ Ecclesiæ Antistite per multa fuerat Martyrum „ loca transmissus, ut sanari potuisset: sed Sancti Dei Martyres noluerunt ei sanitatis donum „ tribuere, ut quanta esset in Benedicto gratia „ demonstrarent. Ductus itaque est ad omnipotentis Dei famulum Benedictum, qui Jesu „ Christo Domino preces fundens, antiquum

hostem

„ hostem de obsesso homine protinus expulit:
„ Cui sanato præcepit dicens: Vade, & post-
„ hac carnem ne comedas, & ad sacrum Or-
„ dinem nunquam accedere præsumas. Qua-
„ cunque autem die ad sacrum Ordinem acce-
„ dere præsumpseris, statim juri diaboli iterum
„ mancipaveris. Discessit igitur Clericus sanus,
„ & sicut terrere solet animum pœna recens,
„ ea quæ vir Dei præceperat interim custodi-
„ vit. Cùm vero post annos plurimos omnes
„ priores illius de hac vita migrassent, & mi-
„ nores suos sibimet superponi in Sacris Ordi-
„ nibus cerneret, verba viri Dei, quasi ex lon-
„ go tempore oblitus, postposuit, atque ad Sa-
„ crum Ordinem accessit, quem mox is, qui
„ reliquerat diabolus tenuit, eumque vexare
„ quousque animam ejus excuteret, non ces-
„ savit. „

IV. Imo Concilium Arauxicanum, non solum energumenum fieri Clericum vetuit, sed jam factum deponi jussit Canone 16. *Energumeni*, ait, *non solum non assumendi sunt ad ullum Ordinem Clericatus, sed & illi, qui ordinati jam sunt ab imposito Officio sunt repellendi.* Hanc autem disciplinam mitiorem reddidit Concil. Toletanum XI. *can.* 13. ubi hæc habet: *Communiter definimus, ut nullus de his, qui aut in terram arrepti a dæmonibus eliduntur; aut quolibet modo vexationis incursibus efferuntur; vel sacris audeant altaribus ministrare, vel indiscusse se ingerant Sacramentis divinis, exceptis illis, qui corporis incommoditatibus dediti, sine hujusmodi passionibus in terram probantur elisi, qui tamen, & ipsi tamdiu erunt ab officii sui ordine, & loco suspensi, quousque unius anni spatio per discretionem Episcopi inveniantur ab incursu dæmonum liberati.* Cui consonat Decretum 19. Ge-

lasii, in Epistola ad Episcopos Lucaniæ. Nec non canon. 78. Apostolorum. *Si quis dæmonem habeat, ne fiat Clericus, sed neque cum fidelibus precetur; purgatus autem recipiatur, & si sit dignus, fiat.*

V. Loquendo verò de pœnis corporalibus, olim energumeni cogebantur pavimenta Ecclesiæ verrere. *Pavimenta*, inquit Concilium Carthaginense IV. canon. 91. *domorum Dei energumeni verrant*. Et Canone 92. victum a Clericis recipere quotidianum debeant, & in Ecclesiis continuam moram facere: *Energumenis, in domo Dei assidentibus, victus quotidianus per Exorcistas opportuno tempore ministretur*. Utinam & nunc vigerent omnia hæc: sic enim fieret, ut plures dæmoniaci ficti è medio tollerentur. Et pro fœminis sæpè fictè energumenis debita pœna esset illa, quam interdum consulit S. Philippus Nerius, nempè *dira flagellatio*, ut legitur in ejus Vita, penes Bollandianos *loco citato num.* 1.

Sed nota habeat signa.

VI. In duplici differentia sunt obsessionis diabolicæ. Quædam tantum sunt probabilia, quædam verò evidentia, ut infra videbimus *num.* 13. *&* 14.

Signa autem obsidentis dæmonis sunt: ignota lingua loqui pluribus verbis, vel loquentem intelligere.

VII. Hoc signum, sicut & sequentia duo a Rituali Nostro adducta sunt certa, & evidentia.

tia. Primum intelligi debet de aliquo rudi, & ignotæ linguæ prorsus ignaro, nec sufficit ut solum unum, vel alterum verbum proferat, sed pluribus verbis loqui debet, ut evidens signum dici possit. Hoc signum dederunt quædam energumenæ liberatæ ad intercessionem Sancti Philippi Agyriensis Presbyteri: legitur enim in Collectione suorum miraculorum penes Bollandianos *in Commentario prævio ad Vitam Sancti*, *die* 12. *Maii* inter has „ Græcè quasdam, plures Latinè, Saracenicè, alias loqui „ ita perfectè, ut nihil purius ab expertissimo „ quoque in suo genere proferri possit „ sic energumena illa, quam apud Vagellum exorcizavit S. Norbertus tale signum dedit; nam „ dæmon „ irridens, Cantica Canticorum a principio usque „ in finem per os puellæ dedit, & de verbo ad „ verbum in Romana, deinde in Teutonica lin„ gua interpretatus est, ut refert D. Antoninus 2.*par.Hist.tit.*17. *cap.*1.§.3. Einhardus *lib.*3.*cap.*13. penes Baron. *ad annum* 828. *num.* 29. & 31. narrat quod „ Puella quædam annorum circiter „ sexdecim, ab erratico spiritu possessa ad Ba„ silicam Martyrum (*nempe SS. Petri, & Mar„ cellini*) a parentibus adducta est, quæ cum „ ante tumbam Sacra Corpora continentem ve„ nisset, & Presbyter super caput ejus exorcis„ mum, secundum consuetudinem perlegisset, „ ac deinde dæmonem qualiter, & quando in „ eam fuisset ingressus percontari cœpisset, non „ barbarica lingua, quam sola puella noverat, „ sed Romana locutione Presbytero respondit. „ Cumque Presbyter miraretur, (*non mirarer „ plane ego*) atque interrogaret, unde illi latinæ „ linguæ notitia cum parentes ejus, qui ibi præ„ sentes adstabant hujuscemodi sermonem peni„ tus ignorarent.... Ego, ait, sum satelles, & di-

scipu-

„ scipulus satanæ &c..... nec post exactum a se
„ dæmonem latinè loqui potuit, ut palam posset
„ intelligi non illam per se, sed dæmonium per
„ os ejus fuisse locutum. " Similiter: " Catharina
„ quædam puella, Aversa Campaniæ urbe,
„ Romam eo nomine perducta est, ut ab ea
„ dæmonium suis precibus meritisque Philippus
„ ejiceret. Hæc porrò cum nullas litteras
„ didicisset, tamen Græcè, ac Latinè loquebatur,
„ quasi in Scholis diu exercuisset. Præterea
„ ejus corpori tantum roboris accesserat,
„ ut multorum, vel fortium, ac robustorum
„ manibus teneri non posset. Quoties verò Beatus
„ Pater eam ad se perduci juberet quamvis
„ longè abesset, statim præsentiebat, ajebatque:
„ Nunc Presbyter ille me accersit.... Igitur
„ quadam die.... Philippus parentum calamitati,
„ & puellæ compatiens.... orationi se dedidit,
„ eodemque momento ab immundis spiritibus
„ liberam se sensit. „ ut refert P. Bernabeus in Vita S. Philippi Nerii *cap.* 31. penes Bollandianos *tom.* 6. *die* 26. *Maii*. Ubi vides, hanc mulierem tria evidentia signa a Rituali nostro enumerata dedisse, quia scilicet *ignota lingua* locuta est: *distantia*, *&* *occulta* patefecit, *&* *vires supra ætatis*, *&* *conditionis naturam* ostendit. Frequens est in Sacra Historia hujusmodi signa legere, dum de obsessis sermo occurrit; verùm in secundo signo parumper est immorandum, ut ejus genuina significatio percipiatur.

Distantia, & occulta patefacere.

VIII. Intellige de rebus occultis, quidem, sed externis, & opere consummatis, sive externo aliquo signo indicatis: nam occulta interna, ut sunt occul-

occultæ cordis cogitationes, dæmon cognoscere nequit, sicut nec Angeli boni; hoc enim solius Dei est proprium, ut ex sacris paginis colligitur, & præcipuè 3. Regum *cap.8. v. 39.* ubi dicitur: *Tu nosti solus cor omnium filiorum hominum.* Ecclesiastici 24. v. 18. *Abyssum, & cor hominum investigavit.* Jeremiæ 17. v. 9. & 10. *pravum est cor omnium, & inscrutabile: quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans cor, & probans renes. Quasi dicat*, subinfert solemnis noster Doctor Henricus Gandavensis quod libeto 3. quæst. 13. *& non alius: non ergo dæmones*; & in Psalmo 43. v. 22. *Ipse enim novit abscondita cordis*; unde nec Angelis bonis datum est, ut de malis testatur Augustinus *Serm. 91. de Verbis Evangel. Matthæi 22.* alias *de Tempore* 234. qui loquens de Jobo; *colebat*, inquit, *Deum, faciebat eleemosynas, & quo corde faciebat nemo sciebat, nec ipse diabolus, sed Deus noverat.* Et S. Hieronymus in Psalm. 16. ad vers. 11. *Diabolus*, ait, *in anima intrinsecus nescit quid cogitat homo*; & D. Isidorus Pelusiota lib. 3. Epist. 156. *Ea*, inquit, *quæ cogitatione volvuntur, minimè diabolo cognita sunt.*

Unum tamen objici potest ex D. Augustino, qui *lib. 1. contra Academicos cap. 6.* narrat de quodam Albicerio, qui a quodam alio interrogatus, *ut diceret, quid secum ipse tacitus volveret, Virgilii versum eum cogitare respondit. Cum ille obstupefactus negare non posset, perrexit quærere quisnam versus esset. Nec Albicerius, qui Grammatici scholam vix transiens vidisset, aliquando, versum ipsum securus, & garrulus canere dubitavit.* Cum igitur Albicerius non alia ope, quam dæmonis id præstare potuerit, dicendum videtur dæmones nosse cordis secreta.

Verùm

Verùm facilis responsio est, si dicamus ex aliquo signo, vel specie in Phantasia residente, potuisse dæmonem conjicere versum, quem alter animo volvebat, & Albicerio suggerere, quamvis iste eum non didicisset, eo modò, quo energumeni instinctu dæmonis multa dicunt, quæ nunquam didicerunt.

De virtutibus hominis interioribus sentiendum est, has non posse dæmones cognoscere, *quia si virtutum internam speciem*, inquit S. August. de Genes. ad litt. c.17. *possent in hominibus cernere, non tentarent, sicut illam in Job nobilem, ac mirabilem patientiam procul dubio si posset diabolus cernere, nollet a tentato utique superari.*

IX. Hinc cognoscere non possunt futurum statum animæ hominis morientis, cujus vita fuit virtutibus, & vitiis temperata, cum occulta possit esse contritio, aut etiam delictum, quia nempè hæc sola possunt cogitatione elici.

X. Possunt tamen per conjecturas, & per inditia nostras cogitationes cognoscere, ut colligitur ex Divo Hieronymo in cap. 15. Matth. *non debemus*, inquit, *opinari dæmonem occulta cordis rimari, sed ex corporis habitu, & gestibus æstimare quid versemur intrinsecus.* Ex S. Augustino de Divinat. dæmonum cap. 5. *dæmones*, ait, *aliquando hominum dispositiones non solum voce prolatas, verum etiam cogitatione conceptas, cum signa quædam ex animo exprimuntur in corpore, tota facilitate perdiscunt.* Et ex Cassiano, qui collat. 7. cap. 15. ait, *nulli dubium est, quod possint spiritus immundi cogitationum nostrarum attingere qualitates, sed indiciis eos sensibilibus forinsecus colligentes; id est ex nostris dispositionibus, aut verbis, ac studiis in quæ propensius conspexerint nos inclinari. Cæterum illas, quæ necdum de internis animæ prodierunt,*

dierunt, adire omnino non possunt. Ipsas quoque cogitationes quas ingerunt utrum susceptæ, vel quemadmodum susceptæ sint, non per ipsius animæ naturam, id est per illum interiorem motum in medullis, ut ita dicam, latitantem, sed ex motibus, atque indiciis exterioris hominis deprahendunt. Quamobrem arcanas hominum cogitationes, voluntatesque non vident Angeli, nec illas quidem, quarum instinctus eorum mentibus immittunt, utrum susceperint, nec ne, clarè, certoque cognoscunt, sed ex indiciis, ac signis, externisque commotionibus, quæ in corpus ex animo redundant divinando colligunt. Sic, ex pallore subito vultus, aut fervore sanguinis, & calore formidare aliquem, vel iracundia, aut amore concitari intelligunt: tum externus corporis, ac membrorum motus, velut aspectus, & incessus, quid intus deliberatum sit, ostendit.

XI. Solùm ergo in hoc sensu intelligendum est dæmonem *distantia, & occulta patefacere*; & revera sæpe patefacit, ut ex pluribus, quæ subjicimus exemplis, nedum ob dictorum confirmationem, sed etiam ad Lectoris levamen, fit manifestum. In Vita sancti Norberti Archiepiscopi Magdeburgensis, & Fundatoris Ordinis Præmonstratensis *cap.* 11. penes socios Bollandianos, legitur, quod cum adductus fuisset energumenus ad sanctum virum, cumque „ circum„ starent, & Clerus, & Populus, alii ob curio„ sitatem, alii propter pietatem, pessimus dæ„ mon per os invasi hominis, multorum pes„ simam vitam, & adulteria, & fornicationes „ cœpit detegere,& quidquid confessione tectum „ non erat, malitioso ejus ore detegebatur. Hæc „ audientes cœperunt omnes hac, illacque dif„ fugere, paucis cum Patre Norberto remanentibus.

„ tibus. „ In Vita S. Ursmari Episcopi, & Abbatis Lobiensis *cap.* 3. *die* 18. *Aprilis* narratur, quod ad quendam energumenum „ nullus ac„ cedere erat ausus, quoniam illico publica„ batur conscientia ejus, nam cum ante eum „ venisset quidam juvenis, eja, inquit, soda„ lis, quid ante modicum egeris, nonne remi„ nisceris? Ego sedebam super palum, cum tu „ sepe exturbata, studiosus informator chiro„ thecarum, festinabas ad quod scis scorti di„ verticulum. Erubuit ille conscientia convi„ ctus, Presbyteroque advocato, quid egerat „ est confessus: rediensque protinus sciscitaba„ tur ab illo, an aliquid in se cognosceret ex „ prioribus. Ille furibunda facie, torvis in eum „ oculis directis, tu, inquit, qui sis noveris; „ mihi autem cum abstractus sit aditus omnis, „ quid me interrogare quæris? „ In Vita B. Guillelmi Tolosani, Ordinis Eremitarum S. Augustini *cap.* 2. *die* 18. *Maii*, narratur similiter, quod cum Beatus ex obedientia accessisset ad visitandam obsessam, „ primo interrogavit dæmonia„ cam: de quo festo ego facio hodie? Et re„ spondit: de tali festo. Et alius honorabilior „ totius studii Tolosæ interrogavit, de quo fa„ ciebat ipse? & respondit dæmon: Tu dixisti „ meas matutinas, quia tu in nocte transacta „ jacuisti cum una meretrice. Et ex tunc de cæ„ tero nullus fuit, qui eum interrogaret. „

XII. Alia tria addamus exempla. Quo tempore S. Theodorus Studita in exilio cum discipulo suo frigus, & verbera patiebatur. „ Mulier „ in Bitynia, quam dæmon obsederat, vehe„ mentius ab infesto spiritu agitari cœpit.... at„ que hujusmodi verba intercisa voce profe„ rens: Leo meus (*nempe Leo Armenus Impe„ rator, Sacrarum Imaginum persecutor*) ver-

bera

„ bera iterum misit ad Theodorum, ejusque „ carnes laceravit.... Et hæc quidem mulier „ energumena, procul licet posita, longèque „ ab illo distans, annuntiabat. „ Ita ex Michaele S. Theodori discipulo scribit Baronius *ad annum* 819. *num.* 21. „ Calligraphus quidam Alexandriæ Venerabilis Vir, ex matutina vigilia domum vadens, media nocte videt statuas „ ex metallo æris abstractas, & voce grandi dicentes, interempum Mauritium, & Filios „ ipsius, atque omnes casus, qui apud Byzantium fuerunt gesti. Manè verò facto pergens, „ hæc Augustali retulit, qui præcepit ei, nullo hæc manifesta facere, scribensque diem præstolabatur exitum: die verò nona prætereunte, ecce nuntius venit, indicans Mauritii interemptionem. Tunc Augustalis dæmonum „ vaticinium publicavit. „ Idem Eminent. Baronius *ad annum* 602. ex Theophane *lib.* 17. Miscell. Theodobertus Rex cum aliis jussus fuit a S. Nicetio Episcopo Trevierensi communioni abesse, sed hoc non obstante, quadam die Dominica Rex Ecclesiam est ingressus." Lectis igitur „ Lectionibus, quas Canon sanxit antiquus, oblatis muneribus super Altare Dei, ait Sacerdos: „ non hic hodie Missarum solemnia consummabuntur, nisi communione privati prius abscedant. Hæc Rege renitente, subitò exclamat „ unus de populo arreptus a dæmone puer Juvenis, cœpitque valida inter supplicia torturæ „ suæ, & Sancti virtutes, & Regis crimina confiteri, dicebatque Episcopum castum, Regem „ adulterum, hunc timore Christi humilem, illum gloria Regni superbum, illum Sacerdotio „ impollutum, a Deo postea præferendum, hunc „ ab auctore sceleris sui velociter elidendum „. Hæc D. Gregorius Turonensis in Vita S. Nicetii.

Etid

Et id genus alia.

XIII. Duplicis generis sunt hujusmodi signa, alia certa, & evidentia, quæ provenire non possunt a causa naturali humana, sed necesse est ut proveniant a causa superiori, puta a dæmone; alia conjecturalia, seu probabilia: ut sunt ea, quæ sumuntur ab effectu, qui sæpius, vel ut plurimum procedit a dæmone, tanquam a causa; aliquando tamen provenire potest a causa naturali. Hæc signa collegit diligentissimè P. Candidus Brognolus, in Manuali Exorcistarum *par.* 1. *cap.* 2. *art.* 5. quæ transcribere non piguit, quibusdam meis interjectis notis ad quædam tantum signa. Quia verò signa certa, & probabilia sunt in duplici differentia; quædam enim deprehenduntur ex parte animæ, sive ejus potentiis tum intellectivis, tum sensitivis interioribus, & exterioribus; quædam desumuntur ex dispositione corporis: exordimur a primis.

Signa certa enumerantur ex parte animæ.

XIV. Primum ergo signum est, cum quis est rudis, & ignarus, si distinctè, & ordinatè discurrat, & disputet de arduis, & sublimioribus quæstionibus, ut de Philosophicis, vel Theologicis. Tale signum dedit quædam Monialis energumena, quæ " aliquando sic profundè lo- „ quebatur da Sancta Trinitate, quod videba- „ tur esse doctrix quædam peritissima in Sacra „ Theologia. Interdum autem videbatur, quod „ sciret omnia idiomata, " ut legitur in Vita

Ex Intellectu.

B. Co-

B. Coletæ Ordinis Minorum *cap. 7.* apud Bollandum *die 6. Martii.*

Secundum est, cum quis delirio, ac phrenesi laborat, nulla alia affectus ægritudine, si Exorcista dæmoni (si adsit) conditionaliter præcipiat in nomine Jesu, ut desinat nocere illi, ac cesset impedire eum in suis functionibus, & operationibus sensitivarum potentiarum; si, inquam, immediatè cesset delirium, & phrenesis recedat, & ritè, & ordinatè discurrat, & ad omnia seriò respondeat interrogata, dæmonem adesse præceptum factum intelligentem, signum est evidens. Ex intellectu.

Quando occulta annuntiat, remota adducit, futura prædicit, & similia opera, quæ naturaliter ab intellectu humano sciri, aut fieri nequeunt, nec dæmoniacam excedunt cognitionem, aut potentiam, si ex vitæ suæ sanctitate non arguatur talia a divina revelatione prodire, homo dæmoniacus est, vel diabolicus, videlicet vel est possessus a dæmone, vel cum dæmone habet commercium. (Vide, quæ diximus supra *num.* 8. *& seqq.* & infra dicenda in Commentario Documenti IX. *num.* 2. *& seqq.*)

4. Quando quis concidit velut mortuus, & surgit sine mora ad præceptum ab Exorcista factum dæmoni in nomine Jesu, signum est ibi esse dæmonem præceptum intelligentem.

5. Cum in aliqua corporis parte est aliquis dolor, vel tumor, si ad signum Crucis, & præceptum dæmoni factum in nomine Jesu ut recedat, aufugiat, & iterum, jubente Exorcista, accedat, diabolicæ præsentiæ signum est evidens.

6. Si Homo inopinato, sine ulla præcedente causa velit sibi mortem inferre, itaut se saxis collidat, in ignem se immittat, ac præcipitem det, nec tamen sequatur sibi aliquod malum, Ex voluntate.

ſignum eſt evidens dæmonem adeſſe hæc mala volentem, & intentantem, ſed Deum diabolicam malitiam impedientem, & patientem ab hujuſmodi periculis præſervantem: (talia ſigna dabat obſeſſus ille, de quo ſermo eſt in Evangelio *Matth.* 17.)

Ex imaginativa, ſeu phantaſia.

7. Quando imaginationi ſe præſentant res inhoneſtæ vehementer circa imagines Sanctorum, vel Beatiſſimæ Virginis, vel etiam Jeſu Chriſti, ſi eodem tempore ſimul ſentiat in capite, ea parte qua reſidet phantaſia, veluti plumbum, vel aquam frigidam, vel ferrum ignitum, aut quid ſimile, quod fugiat ad ſignum Crucis, & invocationem Sanctiſſimi Nominis Jeſu, & ſe recipiat ad alterum corporis membrum, ita ut eodem tempore etiam ceſſet imaginatio talium objectorum, ſignum eſt evidens præſentiæ diabolicæ.

Ab amore.

8. Quando quis timoratæ conſcientiæ, ac honeſtatis amator aliquam ardentiſſimè amat perſonam; præcipuè ſi aliqua adoleſcentula pura, & modeſtiæ, ac caſtitatis amatrix inopine incipit amare ardentiſſimè virum aliquem, vel juvenem, cum quo prius nullam domeſticam habuit converſationem, vel longam ipſius pulchritudinis aſpectionem, ac meditationem, & ſi videatur potius furere, quam amare, ſignum eſt evidens malefici amoris.

A deſiderio.

9. Quando aliquis homo, vel mulier timoratæ conſcientiæ cum aliqua perſona carnaliter commiſceri ita vehementer deſiderat, ut ſentiat ſibi pectus aduri, niſi illam quærat, & impatiens velit ad illam accurrere, vel clamet ſe mori, niſi ſibi illa adducatur, nulla præcedente diſpoſitione, puta domeſtica converſatione, allocutione, imaginis ipſius expreſſivæ, longa meditatione, vel beneficii alicujus acceptione, dæmonia-

moniacæ operationis signum est evidens: (circa hæc duo signa, vide Commentaria Documenti V.)

10. Quando quis bonæ mentis, & Christianæ modestiæ studiosus gaudet male agere, puta parentes contemnere, conviciis impetere; religiosos, & præcipuè Sacerdotes irridere, & subsannare, & hoc contra suam voluntatem, sentiens intrinsecus in corde repugnantiam, signum est evidens. A gaudio.

11. Quando quis, puta maritus, odio habet uxorem præsentem, quam absentem vehementer diligit, vel è converso, uxor maritum, vel pater filium, vel filius patrem. Mater filiam, vel filia matrem, vel alias hujusmodi personas, quas natura ipsa amare docet: Si hoc sit contra propriam voluntatem, nec adsit aliqua ratio ad odium excitans, signum est evidens. Ab odio.

12. Quando quis Sacramenta, sacramentalia, sanctorum tumulos, & reliquias, omnesque res sacras contra suam propriam voluntatem odit, & abhorret: (In Vita S. Marthæ Matris S. Simeonis Stylitæ Junioris *cap.* 5. *penes Bollandianos die* 24. *Maii* legitur, quod quidam vir „ duobus dæmoniis ab annis triginta insessus ne„ quibat in Choro Ecclesiæ psallentibus consiste„ re, aut Sacrosancto Missæ Sacrificio interesse „ omnino: expellebatur quippe statim a dæmo„ niis ex æde sacra, atque elisus terræ, cum do„ lore, ac ejulatu durabat: „ qui postea a Sancta fuit liberatus. Et in Vita S. Agnetis de Monte Politiano *cap.* 10. apud eosdem Patres Continuatores *die* 20. *Aprilis* legitur, quod „ vir „ quidam habebat filium, quem taliter ab æta„ te tenera maligni agitabant spiritus, quod „ nullo pacto alicujus sancti imaginem aspicere „ poterat, nec in Ecclesia, quando Divina ce-

„ lebrabantur, perſiſtere valebat. „ Et Innocentius III. in Bulla Canonizationis S. Homoboni Confeſſoris, penes codicem Canonizationum Romæ Anno 1729. impreſſum, accurante Illuſtriſſimo, ac Reverendiſſimo Domino Juſto Fontanino Archiepiſcopo Ancyrano, narrat, quod quædam energumena " Oblatam Euchariſtiam „ conſecratam abhorruit, nec recepit. ')

13. Quando nulla præcedente tribulatione, vel perſecutione, agitatus quis deſperat, ac propterea nunc veſtes, ac propria membra dilacerat, nunc pugnis ſe percutit, modo in puteis, modo in ſtagnis, aut lacunis ſe ſubmergit; aliquando in ignem ſe dejicit, aliquando ſaxis ſe collidit, vel ab alto loco ſe præcipitat, dæmoniacæ præſentiæ ſignum eſt evidens, ſi hoc faciat contra ſuam propriam voluntatem. (Tale ſignum dedit energumenus ille, de quo ſic legitur in Vita S. Honorati Epiſcopi Ambianenſis „ „ Paſtor quidam pecudes agens per paſcua, „ correptus a dæmonio, ſe in fluvium Sammonæ præcipitare tendebat: „ (*apud Bollandianos die 16. Maii*)

A deſperatione.

14. Quando ſtatim ac vir, & uxor ſunt in proſpectu, ſi alter alterum fugit, vel ita iraſcantur ad invicem, ut unus alterum aggrediatur calce, pugnis, unguibus, morſu, quaſi hoſtem inſenſiſſimum, licet ſeparati ſe ament ardentiſſimè, ſignum eſt evidens diabolicæ operationis.

Ab ira.

15. Cum ſubitò patienti lumen aufertur, & ſubitò reſtituitur; quod ſi frequenter accidat, ſignum eſt evidens.

Ex viſu.

16. Quando patiens diurno tempore nihil videt; nocturno verò benè videt, & ſi ſciat legere, legit ſine lumine; ita quod illi dies videtur nox, & è contra dæmoniacus eſt, vel diabolicus.

17. Quan-

17. Quando subitò variatur auditus, ita ut patiens sit surdus, & postea bene audiat, si hoc eveniat in audiendo spiritualia, evidens est signum. Ex auditu.

18. Quando ultra septem, vel novem dies patiens nihil comedit, vel parum, & tamen fortis est, & pinguis sicut prius, signum est evidens esse dæmoniacum, vel diabolicum. (In Vita S. Præcordii Presbyteri legitur liberatus energumenus ad ejus sepulchrum, qui „ nec potum „ sumpserat mense integro: „ *penes Bollandum die* 1. *Februarii*. Similiter apud eundem legitur, in Vita S. Macedonii Anachoretæ *cap.* 2. *die* 24. *Januarii*, sanctum curasse obsessam, quæ cibum, & potum sumere non poterat. Et apud ejusdem Bollandi Continuatores *lib.* 3. *cap.* 6. Vitæ S. Stanislai Episcopi Cracoviensis, & Martyris *die* 7. *Maii* refertur, quod quædam „ a „ dæmonio vexabatur, non sic quidem quod „ turbaretur in sensibus, sed sic eam spiritus „ exagitabat immundus, quod nec comedere, „ nec dormire eam sinebat.) Ex gustu.

19. Quando patiens vehementissimè ardet siti, nec tamen potest aquam, aut vinum bibere, imo quidquid aptum est extinguere sitim, abhorret.

20. Quando quis videtur fame perire, nec tamen cibum ullum gustare potest, imo omne comestibile fugit, & abhorret.

21. Quando inopinato vocem amittit, nec potest loqui, nec os aperire etiam volens, si postea loquatur ad præceptum dæmoni factum ab Exorcista in nomine Jesu, signum evidens est.

22. Cum varios absque connexione quis profert sermones, nisi sit phreneticus, vel mente captus, vel ebrius, vel sit mulier patiens defectum menstruorum, dæmoniacus erit. Ex loquela.

23. Quando quis, alioquin ſanus, & bene diſpoſitus canina, aut lupina fame vexatur, & licet maximam cibi quantitatem devoret, ſemper tamen eſurit. (Talis fuit energumena illa de qua in Vita S. Macedonii Anachoretæ legitur *cap. 2. apud Bollandum die 24. Januarii*, „ſanctum „ nempè liberaſſe illam comedentem in die triginta gallinas, nec poſſe appetitionem extinguere ſatietate, ſed adhuc alias appetere.

Ex potentia nutritiva.

24. Quando puer, vel puella, adoleſcens, vel adoleſcentula, qui alias erant natura pingues, & alacres, nulla apparente ægritudinis cauſa, non ſolum non augentur, & quantitate molis proficiunt, ſed potius decreſcunt, & continua macie afficiuntur, & conſumuntur, quamvis manducent, & bibant non ſolum more ſolito, ſed majori in quantitate.

Ex augmentativa.

25. Quando vir uxori, vel uxor viro appropinquare non poteſt, quia ſibi videtur aliquod eſſe corpus intermedium (v. Comment. Tituli num. 25.)

26. Quando vir non poteſt habere copulam cum uxore, vel perſona, quam amat, quia ſtatim elumbis, & elanguens recedere cogitur, quod tamen ei non evenit, ſi cum aliis mulieribus commiſcetur.

Ex generativa.

Signa evidentia ex diſpoſitione corporis.

27. Dolor continuus in capite ſine aliquo intervallo, ſive ſit per modum gravaminis, ſive per modum percuſſionis: ut cerebri, vel temporum indeficiens, & intima terebratio, ſi ad ſignum Crucis ſtatim ceſſet.

28. Ventus quidam vehemens, qui decurrit per

per totum corpus ad modum formicarum, vel ad modum serpentis velociter quaquaversum serpit, vel sicut mus modo in hanc, modo in illam corporis partem se intromittit.

29. Deportatio corporis, & illius elevatio contra voluntatem patientis, & non videtur a quo deportetur, signum est evidens diabolicæ præsentiæ. (Parcat Lector, si in sequenti adnotatione fusiores erimus, id eruditione exigente) Elevatam in aerem fuisse quandam obsessam puellam narrat, ex actis publicis quibusdam Baronius *ad annum* 713. *num.* 15. his verbis: „ „ ducta est puella ante Altare, & venit omnis „ congregatio Monachorum: & dum omnes fle- „ cterent genua, & dicerent Kyrie eleison, & „ cum tunc cœpisset sævius dęmon agitare puel- „ lam, confessus est se vehementissimè torque- „ ri ab Anastasio, qui præsens esset, (*nempe a S. Anastasio Martyre, cujus caput in Monasterio trium fontium Romæ asservatur, & antequod puella energumena constituta erat.*) Adeoque „ fuit violentus motus pessimi dæmonis in puel- „ lam, ut eam in aera elevaret, suspensamque „ teneret pedibus sursum capite deorsum ver- „ so. Ex quo violento motu, & naturæ huma- „ næ impossibili, potuit ab unoquoque, licet „ incredulo, certo sciri, a dæmone verè arre- „ ptam esse Virginem illam, ne fingere puta- „ retur. „ Simili modo in aerem elevatos alios obsessos scribunt Patres mox referendi. Advertendum tamen, quod licet diabolus fœminas sublimes interdum tenuerit pedibus sursum, capite deorsum versis, non per hoc permisit Deus ludibrio exponi pudorem, sed majori miraculo fecit vestes inhærere pedibus, non secus ac si iisdem essent funiculo colligatæ. Audiatur S. Hilarius Pictaviensis in libro contra Constan-

tium Imperatorem, *num.* 8. ubi ait: *Plus crudelitati vestræ Nero, Deci, Maximiane debemus; diabolum enim per vos vicimus. Sanctus ubique Beatorum Martyrum Sanguis exceptus est, & veneranda ossa quotidie testimonio sunt, dum in his dæmones mugiunt, dum ægritudines depelluntur, dum admirationum opera cernuntur elevari sine laqueis corpora, & suspensis pede fœminis, vestes non defluere in faciem*. S. Paulinus in natali VII. S.Felicis, penes Bibliothec. PP tom.6.

His etiam potiora, tamen spectata profabor.
Ante alios illum, cui membra vetustior hostis
Obsidet, ad sacri pia limina Martyris, ægra
Excussum de plebe rapi, admotumque Sacratis
Ante fores Sancti, cancellis, corpore verso
Suspendi, pedibus spectantem tecta supinis.
Quodque magis mirum atque sacrum est, nec in ora relapsis
Vestibus, ut rigidis, aut ad vestigia sutis,
Corporis omne Sacrum casto velatur operto,
Scilicet ut Divini operis reverentia tectis.
Corporibus maneat, nec pœna dæmon in ipsa
Qua cruciatur ovet, nudis prodendo pudorem
Artubus, illæso gravius torquetur honesto.
Recta licet versis sedeant cum tegmina membris.

Audiatur insuper Severus Sulpitius *in Dialogis Dialogo tertio* (in prælaudata Bibliotheca, tomo eodem) qui inquit: *Vidi quemdam appropinquante Martino in aere raptum, manibus extensis in sublime suspendi, ut nequaquam solum pedibus attingeret .... Tum verò cerneres miseros* (scilicet energumenos) *diverso exitu perurgeri, hos sublatis in sublime pedibus, quasi de nube pendere, nec tamen vestes defluere super faciem, ne faceret verecundiam nudata pars corporum.* Ex quibus apparet, Deum in his pepercisse pudori; non tamen semper id efficit, ut patet ex

his,

his, quæ scribit S. Hieronymus in Epitaphio Paulæ, sive Epist. 27. ad Eustochium Virginem, nam loquens de S. Paula, ait: *Cernebat variis dæmones rugire cruciatibus, & ante sepulchra Sanctorum ululare homines more luporum, vocibus latrare canum, fremere leonum, sibilare serpentum, mugire taurorum; alios rotare caput, & post tergum terram vertice tangere, suspensisque pede fœminis vestes defluere in faciem.* Scio eruditissimum P. D. Petrum *Coutant*, Ordinis S. Benedicti è Congregatione S. Mauri, cujus præcipue studio, & labore prodierunt S. Hilarii Pictaviensis Opera Parisiis 1693. Scio, inquam, in notis ad locum supra relatum S. Hilarii, ubi refert hunc D. Hieronymi testimonium putare addendam esse particulam *non*. Scribit enim: *Suspensisque pede fœminis, vestes* (adde *non*) *defluere in faciem*, hac solum innixus conjectura, quia cum hæc verba sint ad imitationem Hilarii expressa, indicio sunt, librum contra Constantium Imperatorem, Hieronymo ignotum non fuisse. Verùm cum ex una parte, nec in editione Operum Doctoris Maximi ann. 1518. Lugduni per Jacobum Saccon, nec in alia 1576. Romæ in ædibus Populi Romani, nec tandem in altera Erasmi, illa particula legatur; & ex altera, conjectura *P. Coutant* non satis me moveat, dicendum censeo, aliquando vestes non defluxisse, Deo sic providente ad servandum pudorem, aliquando verò defluxisse, vel in peccati inverecundiæ vindictam, vel ob occulta, justa tamen Dei judicia.

30. Vociferationes, clamores, scissio vestium, arrotationes dentium, vel quæcumque corporis agitationes sine ulla causa, si patiens non sit stultus., & ei displiceant, & cognoscat illa, & nollet.

31. Vis, seu impulsus supra naturam patien-

tis,

tis, ut cum homo natura debilis, non potest teneri a multis: cum manibus, ac dentibus frangit ferrum, & alia similia.

Signa probabilia ex parte Animæ.

XV. Primum est, quando patiens, alias bonus, & timoratæ conscientiæ, nulla de causa odio habet sacerdotes, religiosos, parentes, amicos, & maximè in sacris constitutos, eosque contra suam voluntatem propriam conviciis, & opprobriis afficit, si signum non est evidens dæmoniacæ præsentiæ, saltem valdè est probabile.

Ex voluntate.

2. Quando quis absque ulla præcedente causa (si non est mente captus) suos parentes, consanguineos, amicos, ac familiares, ut inimicos existimat, & ab eis tanquam sibi noxiis aufugit.

Ab æstimativa.

3. Quando quis, præter suam naturalem inclinationem, & consuetudinem remedia naturalia sibi utilia, & proficua, & omnia delectabilia, ut noxia judicat, & sibi inconvenientia, ac molesta existimat.

4. Quando continuè patienti fiunt apparitiones inhonestæ fortiter moventes phantasiam, etiam contradicente voluntate, ac si oculis corporalibus viderentur.

Ab imaginativa, seu phantasia.

5. Quando sæpius occurrunt imaginationi visiones horribilium præcipitiorum, ac periculorum, nec est natura timidus.

6. Quando apparent visiones rerum spiritualium frequenter, & patiens non habet fundamenta sanctitatis, ac virtutis.

7. Quando sentiuntur allocutiones interiores formatæ, & distinctæ, & cognoscitur illas a Deo non esse.

8. Quan-

8. Quando somnia sunt ordinaria horribilium, vel libidinum, in persona timorata, & casta.

9. Quando quis repente, absque ulla prævia ægritudine, obliviscitur omnium scientiarum, vel artium, quibus ritè, & perfectè instructus erat. A memoria.

10. Quando quis post multa, vel confusè enarrata, vel distinctè, sed naturæ suæ, & artis captum excedentia, repentè mutatur, & omnium, quæ dixerat amplius non recordatur.

11. Quando quis præter suam consuetudinem amat obscura, & tetra loca, & quærit horrores solitudinis. Ab amore.

12. Quando quis alias sanæ mentis inopinatò incipit pericula, & alia id generis sibi noxia amare, & quærere.

13. Quando quis parentes, amicos, & maximè in sacris constitutos odio habet, sine ulla præcedenti causa. Ab odio.

14. Quando quis fugit hominum, parentum, & amicorum familiaritatem, ac consortium, nec orationi, aut meditationi vacat, sed accedia pressus ac melancholia obrutus, præter suam naturalem inclinationem, ac solitam naturæ suæ consuetudinem solus permanet, sine ulla præcedenti gravi tribulatione. A fuga.

15. Quando quis absque ulla causa fugit Sacerdotes, Ecclesias, divina officia, Missarum celebrationi assistentiam, quamvis alias sit devotus, & timoratæ conscientiæ.

16. Quando quis fugit, & abhorret habitare magis in uno cubiculo, quam in alio, in una domo, quam in alia, in una Civitate, quam in alia, nec hujusce rei ullam habet rationabilem causam, nec ipse ullam adducere novit.

17. Quando quis oculis sanus fugit lucem omni suo conatu.

18. Quan-

A tristi- zia. 18. Quando quis triſtatur, & dolet, & qua de cauſa triſtetur, vel qua parte doleat proferre neſcit, nec adeſt aliqua cauſa triſtitiæ naturalis.

19. Quando quis triſtatur, ſudoriſque guttas emittit ad præſentiam Sacerdotum, & non aliorum, ad ſacrarum applicationem, ad Sanctiſſimi Sacramenti Euchariſtiæ perceptionem, ad ipſius in Miſsa elevationem, ad Confeſſionem Sacramentalem, & ad cætera ſpiritualia exercitia, & præcipuè ad præcepta dæmoni facta ab Exorciſta.

20. Quando quis triſtatur, ac dolet magis exiſtens in uno loco, quam in alio, in uno tempore, quam in alio, puta in aliquo menſe, hebdomada, die, vel hora determinatis, non habita ratione ad planetarum mutationes, & influxus, ſed quatenus talis hebdomada, talis dies, talis hora.

21. Quando magis triſtatur, ac dolet in vigiliis, ac ſolemnitatibus majoribus, ut in Quadrageſima, Adventu, Quatuor temporibus, non ratione jeiunii, ſed quia talis dies; vel in die Paſchatis, Pentecoſtes, Nativitatis Domini, & ſit hoc pluries a ſe obſervatum.

22. Quando quis in locis lætis, ac deliciarum, præter ſolitam ſuæ naturæ inclinationem, ac conſuetudinem non gaudet: & ubi alii lætantur ſonando, cantando, & ſaltando, ipſe magis ac magis triſtatur, nec habet aliquam triſtitiæ rationabilem cauſam, imo ſi ſolitaria loca quærat amica mœroribus: nec tamen ſtudio, aut orationi vacet.

23. Si quis ſperat, & ſe jactat conſequi aliquid nimis arduum, quod naturæ humanæ, & A Spe. induſtriæ vires, ac communem ordinem naturæ excedere videtur, ſi non eſt mente captus, dæmoniacus eſt, vel diabolicus.

24. Pa-

24. Patiens, qui audet facere aliquod excedens totam naturam humanam, vel industriæ vires; si id a Deo esse verisimiliter existimari non possit, dæmoniacus est, vel diabolicus. Ab audacia.

25. Quando quis subit spontè pericula mortis, puta se ab alto loco præcipitat, vel quid simile agit, ad quod deberet mors sequi, nec tamen sequitur, neque aliud malum, dæmoniacus est, vel diabolicus.

26. Quando quis sine ulla causa, timore, ac terrore subitaneo inaniter percellitur, & nescit quid timeat. A timore.

27. Quando, nulla causa præcedente, quis valde timet occidi, præcipuè ab amicis, & ideo ab eis fugit, & se abscondit.

28. Quando quis timoratæ conscientiæ, nulla præcedente causa contra se ipsum irascitur, vel etiam contra parentes, amicos, & domesticos, ac ira percitus profert blasphemias in Deum, Christum, Mariam Virginem &c. dæmonemque invocat in sui auxilium, dæmoniacus est, vel diabolicus. Ab ira.

29. Quando quis velut canis rabidus, aut lunaticus spumat, & dentibus fremit, si non est stultus, vel aliqua naturali infirmitate correptus, dæmoniacus est, vel diabolicus.

30. Quando patiens videt res in alia dispositione a sua propria, & naturali, ut si canem videret ut hominem, lignum pro homine, & alia hujusmodi, periculum est obsessionis, vel alterius dæmoniacæ perturbationis. Ex visu.

31. Cum oculus patientis sic perturbatur, ut terreat videntes, terribilesque, ac perlucidas monstrat oculorum acies.

32. Cum lacrymas emittit ab oculis absque alia causa, nesciens quid ploret.

33. Cum faciem Sacerdotis, & præcipuè Exor-

Exorcistæ patiens vix aspicere valet, & album oculorum variis modis mutat. Quod maximè attendendum in Infantibus, & puerulis, ex quibus alia signa difficillimè hauriri possunt.

34. Quando videt dæmonem sub aspectu minantis, aut jactantis se corpus ejus velle possidere, vel sub forma monstruosa gigantis, hominis atri, aut recenter mortui &c. Vel etiam canis, leonis, ursi, lupi, avis, serpentis, vel alterius generis &c. signum est dæmonem jam corpus possidere, vel tentare ingressum ut possideat.

35. Quando aliqua, quæ erant ante oculos, subtrahuntur, ut non videantur, deinde subito apparent, signum est diabolicæ illusionis.

Ex auditu.

36. Quando patiens audit quasdam voces se vocantes, & ille maximè attendit.

37 Quando est rumor continuus in auribus, nec adsit probabilis causa naturalis assignanda.

38. Quando Exorcismos, Evangelia, sacrasque lectiones non solum cum extraordinario tædio, sed etiam cum ingenti perturbatione; vel gravi sopore affectus auscultat.

39. Quando pulsantur Campanæ benedictæ, vel aliud signum datur spirituale; si gravi afficiuntur tædio.

Ex gustu.

40. Quando per multos menses non potuit gustare panem, vel carnem, quæ prius sine difficultate comedebat, nec tamen aliqua videtur correptus ægritudine.

41. Quando quis incessanter cruda devorat, nec satietatem præsefert.

42. Quando comedit bestialiter in magna quantitate, & bibit valdè excessivè contra suam consuetudinem, nec tamen unquam satiatur.

43. Quando patiens cum difficultate comedit, itaut violenter oporteat illum cibare, & nullam habet infirmitatem hoc causantem.

44. Quan-

44. Quando patiens magis abhorret cibum benedictum, quam alium.

45. Quando patiens gravi velut delirio correptus longam fert inediam.

46. Quando improviso exeunt ex ore hominis sani, nec vino, aut passione perturbati, vel phrenesi laborantis verba, quorum statim postea non recordatur, ac nescit se illa dixisse, vel nollet ea dixisse. Ex loquela.

47 Quando quis timoratæ conscientiæ absque ulla causa, verba profert parentes, vel amicos, quos honorare consuevit, miro modo pungentia, ac subsannantia.

48. Quando quis non ex instituto, nec liberè volens, voces interdum Brutis non parum absimiles emittit: (vide exemplum infra referendum in Commentario Documenti XVII.num.14.

49. Quando quis sacra verba difficillimè profert, nec nisi truncando, & balbutiendo, præcipuè cum recitat Psalm.50. *Miserere mei Deus secundum magnam &c.* vel Psal.90. *Qui habitat &c.* vel profert Sanctissimum Nomen Jesu, vel Beatissimæ Deiparæ Mariæ, aut initium Evangelii S. Joannis.

50. Quando quis aufugit Sacrorum odores, ut rerum benedictarum thuris, Rosarum, &c. si illos benedictos non abhorreat. Ex odoratu.

51. Quando de ore patientis exeunt fœtores infernales, ut sulphuris, picis, fuliginis, carbonum, & hujusmodi.

52. Quando quis tangendo nimis urit, vel ignescit, aut subito frigescit. Ex tactu.

53. Cum percutiendo leviter nimium infert dolorem.

54. Quando ad simplicem tactum manuum Sacerdotalium, patiens capitis gravedinem, vel rem frigidissimam sentit.

55. Quan-

Ex nutritiva potentia.

55. Quando, nulla naturali ægritudine affectus, cibum non poteſt attrahere ad ſtomachum, ad corpus nutriendum.

56. Quando cibum in ſtomacho retinere non poteſt, ſed illum vomitu rejicere cogitur, licet alias ſanus ſit; ſi verò ſit benedictus illum retinet.

57. Quando quis, alias ſanus, & benè diſpoſitus, cibum digerere non poteſt, licet magnam habeat in ſtomacho caliditatem.

58. Quando bolum fere perennem ſentit in ſtomacho, & perſæpè ad guttur accedentem, quo ſuffocari videtur, præcipuè ſi hoc contingat etiam immediatè poſt ſumptam medicinam evacuantem.

59. Cum quis vomitu rejicit cultros, clavos, acus, capillos, vitra, & alia id generis artificialia (vide Commentarium Documenti XIV. *num.* 5. & *ſeqq.*)

60. Quando quis per poſticum eadem emittit, vel quæcumque alia, quæ in corpore generari non poſſunt; vel continuum per multos menſes emittit ſanguinem nulla offenſus ægritudine.

Ex augmentativa.

61. Quando quis contra ſolitum naturæ ſuæ, ac complexionis curſum nimio tumore, ac pinguedine afficitur in aliquibus corporis partibus, vel etiam in toto corpore, nulla alia affectus ægritudine.

Ex generativa.

62. Quando perſonæ, vel corpora, aut generationis organa apparent horribilis formæ, vel fœditatis intolerandæ.

63. Quando vir, etſi calidæ ſit naturæ, & complexionis robuſtæ, non poteſt ſemen decidere intra vas muliebre, licet ſeminet extra.

64. Quando ex parte fœminæ vas muliebre, quod prius erat latum ita conſtringitur, ut a virga penetrari non poſſit, licet vir ſit robuſtus. (De his, vide Commentarium Documenti V.)

65. Quan-

65. Quando uterque Conjux ex parte suorum parentum sunt fœcundi, nec tamen generare possunt, eò magis si constat ex aliis causis uxorem esse maleficiatam, nec apparet causa naturalis sterilitatis. (*Sed de hac re nobis volentibus diligentius disputare, verecundia resistit, & compellit veniam a pudicis auribus poscere.... quisquis ergo ad has litteras impudicus accedit, culpam refugiat, non naturam; facta denotet suæ turpitudinis, non verba nostræ necessitatis, in quibus mihi facillimè pudicus, & Religionis Lector, vel auditor ignoscit.... legit enim hæc sine offensione, qui non exhorret Apostolum horrenda fœminarum flagitia reprehendentem, quæ immutaverunt naturalem usum in eum usum, qui est contra naturam; præcipuè quia nos non damnabilem obscœnitatem nunc, sicut ille commemoramus, atque reprehendimus, sed in explicandis humanæ generationis effectibus: verba tamen sicut ille obscœna vitamus*. Loquor cum D. Augustino lib. 14. de Civit. Dei cap. 23.

Signa probabilia ex parte Corporis.

66. Si statim ab initio, nullis peccantibus humoribus ex causa existentibus, morbus se prodit cum gravissimis symptomatibus, ut sunt: mentis quædam stupiditas, varia deliria melancolica, motus quidam convulsivi, qui epileptici videntur.

67. Repentinæ corporis passiones, & oppressiones, quas ipse oppressus explicare nescit.

68. Ejusdem generalis extenuatio, & color infaustus, puta viridis, pallidus, cedrinus, aut croco similis.

69. Spontanea nervorum, ossium, medulla-

 rum-

rumque vexatio, aut rigiditas, ut convulsionem præseferat.

70. Laceratio, & constrictio intestina viscerum, ac dolor in ventre cum maximo rumore, & revolutione vitalium.

71. Pulsatio arteriarum circa collum.

72. Cordis gravatio, & punctura, ac si acubus configeretur.

73. Dolor in stomacho perpetuus: ut puncturæ in ore per momenta pungentes, vel per modum indigestionis, vel magnæ debilitatis, aut duræ pilæ aggravantis, quo suffocari, ac strangulari videtur ægrotus.

74. Cibus semper indigestus, crebræque vomitiones, si hoc non eveniat, quando cibus est benedictus.

75. Ventris dejectio, inflatio, & tumor per flatum frigidissimum, vel calidissimum sensibiliter permeantem, discurrentem, & evanescentem.

76. Colli, & renum frequentes perpessiones.

77. Particulæ corporis velut nexibus ligatæ, & oculorum palpebræ ita astrictæ, ut vis aperiri possint.

78. Sudores leves circa noctem, quamvis temporis constitutio frigida vigeat, quorum Medici nesciunt causam naturalem assignare.

79. Syncoparum accidentia statutis horis advenientia, cum continuo vitæ tædio, gravamine melancholiæ, obstinata taciturnitate, & suspiriis, quæ luctuosa vocantur, absque manifesta causa emissis. (Sic de quadam muliere obsessa legitur, quod primò cujuscunque mensis die agitabatur, in Vita B. Jacobi de Oldo Presbyteri penes *Acta Sanctorum Bollandiana* 18. *Aprilis*.)

80 Tremor in membris, & præcipue in capite patientis causatus per præsentiam spiritualium rerum, vel personarum.

81. In-

81. Inquietudo, qua aliquis nullo modo quiescere potest nec stando, nec sedendo, nec decumbendo, & infirmitas nulla apparet.

82. Tussis sicca valdè molesta patienti, & aliis sine pituitæ expulsione, quæ nunquam consumatur, sed aggravatur dum spiritualia administrantur.

83. Oscitatio frequens cum maxima oris dilatatione, & præcipuè dum aliqua sacra lectio habetur.

84. Tumores subiti, qui in aliqua parte corporis citò oriuntur, & sine aliqua cura naturali citò evanescunt.

85. Decursus subiti caloris, vel frigoris excessivi per humeros, & renes.

Signa pro Infantibus particularia.

XVI. 1. Quando nunquam possunt lacte satiari, etiamsi continuè lac sugant nedum ex una, sed ex pluribus nutricibus, ac magis fiunt macilentes, signum est evidens, si verò etiam habeant faciem ad modum hominis senis eunuchi, & fiant ponderosissimi, periculum est, quod filii sint suppositii, id est a dæmone positi loco filiorum verorum. Reliqua vero signa mox enumeranda sunt probabilia.

2. Quando sæpius contremiscunt nulla apparente causa, maximè si adjungatur, quod continuè flent, & non dormiunt, & prius non erant tales.

3. Quando habent oculos timidos, ac pavidos, nec audent rectè aspicere Exorcistas, ac religiosos devotos. (Aliud huc spectans signum vide supra inter signa probabilia *num.* 33.)

4. Quando repentè, amissa bona faciei, ac totius corporis constitutione, fiunt pallidi, & macilentes, & præcipuè si mater, vel aliquis ex

domesticis esset maleficio affectus, & effectus consimiles pateretur; nam aliquando tota una familia maleficio afficitur.

5. Quando non amplius volunt lac sugere, & tenent os apertum.

6. Quando Infantes videntur sæpius mori, & non moriuntur.

7. Quando, nullis peccantibus humoribus si ex sanis repentè fiunt infirmi, & præcipuè in aliquo membro sint compressi, vel appareat aliquod foramen in corpore, aut sub lingua, in auribus, circa umbilicum, in pedibus &c.

8. Quando circa renes, vel in pectore sunt nigri.

DOCUMENTUM IV.

HÆc autem ut magis cognoscat, post unum, aut alterum exorcismum interroget obsessum, quid senserit in animo, vel in corpore, ut sciat etiam ad quænam verba magis diaboli conturbentur, ut ea deinceps magis inculcet ac repetat.

SUMMARIUM.

1. *SIgna probabilia evadere possunt certa, & quomodo?*

2. *Li-*

2. *Licet interrogare obsessum, ad quæ verba magis dæmones conturbentur.*
3. *Dæmones Exorcismis conturbantur, & torquentur,*
4. *Et magis per quædam verba quam per alia.*
5. *Assignatur cautela in hoc adhibenda.*

COMMENTARIUM.

Hæc autem, ut magis cognoscat &c.

I. PLura enim signa, quæ merè probabilia, & æquivoca sunt, exorcismi adminiculo evidentia evadunt.

Interroget Obsessum.

II. Aliud est interrogare dæmonem ad quænam verba magis crucietur, aliud obsessum ipsum interrogare. Hoc secundum a nostro Rituali admittitur; primum verò non, & esset illicitum, ut constat ex iis, quæ docuimus in Commentario Tituli *num.* 9.

Ut sciat etiam ad quænam verba magis diaboli conturbentur.

III. Dæmones conturbari, torqueri, uri exorcismis, docuerunt Patres. Tertullianus in Apologetico adversus Gentes fatetur, dæmones *dolentes* exorcizari. D. Cyprianus ad Demetrianum: *O si audire eos velles*, ait, *& videre quando a nobis adjurantur, & torquentur spiritualibus flagris, & verborum tormentis....*

quando ejulantes , & gementes voce humana, & potestate divina flagella, & verbera sentientes venturum Judicem confitentur. Et Epistola ad Magnum : *Quod hodie etiam* , inquit, *geritur , ut per Exorcistas voce humana, & potestate divina flagelletur , & uratur , & torqueatur diabolus*. Lactantius Institutionum Divinarum lib. 2. cap. 15. *Itaque* , ait , *maximis sæpe ululatibus editis verberari se sentiunt, & ardere .... proclamant*. S. Zeno Veronensis Sermone de Resurrectione scribit : *Vagi atque immundi spiritus .... utriusque sexus humani dolosa blanditiarum captione , seu violentia viventium domos corporales infringunt ..... At ubi ventum fuerit ad divini certaminis campum , cœperintque sacri nominis telo pulsari, tunc vexatum certari misereris : discoloratur enim per momenta color , figura sua tollitur a natura , in obliquos horroris insani vertuntur orbes oculorum, acies dentium spumatis horrida globis inter labia liventia stridit , intorta omnia passim membra tremore vibrantur , gemit , flet , denuntiatum pavet judicii diem , pellique se plangit .... At cum divina adjuratione in eculeo spirituali torquentur , nolentes , & inviti discedere compelluntur*. Et tandem S.Gregorius Nazianzenus *carm.*61. testatur quod dum exorcismos ipse agebat dæmon *stridens , renidens , & inclamans vim Altitonantis*, longè abiit.

Porrò dæmones magis per quædam verba, quam per alia torqueri constat ex praxi Ecclesiæ, nam ut notat Joannes Micrologus de Ecclesiasticis observationibus *cap.* 7. " Secundum „ Romanam auctoritatem nullam orationem „ *per eum , qui venturus est* , concludimus, „ nisi sit exorcismus , in quo diabolus per di„ vinum judicium , ut a creatura Dei disce-
„ dat,

„ dat, exorcizatur, sive adjuratur " & rationem hujus reddit Cæsarius Heisterbachius *lib.* 5. *cap.* 10. inquiens, " sentiunt, & timent dæmo-„ nes pœnam sibi præparatam, hinc est, quod „ omnes Exorcismi, qui ad illorum nequitiam „ enervandam fiant, per ignem, & extremum „ Judicium concluduntur " quod forte longe prius docere voluit Tertullianus, cum in Apologetico adversus Gentes cap. 23. scripsit: *Atquin omnis hæc nostra in illis* (spiritibus scilicet immundis) *dominatio, & potestas de nominatione Christi valet, & de commemoratione eorum, quæ sibi a Deo per arbitrum Christum imminentia expectant ..... ita de contactu, deque afflatu nostro contemplatione, & repræsentatione ignis illius correpti, etiam de corporibus nostro imperio excedunt inviti, & dolentes, & nobis præsentibus erubescentes.* Si ergo Ecclesia potius exorcismos concludit: *per eum qui venturus est judicare vivos, & mortuos, & sæculum per ignem*, quam per alia verba, ut magis dæmonis vires infringat, & nequitiam enervet, fatendum plane erit, diabolum ad quædam verba magis conturbari. Hæc dicta volui, ad vindicandum hoc Ritualis nostri monitum, quod ab aliquibus non satis probari videtur, & præcipuè a *P. Brognolo in Manuali Exorcist. part.* 1. *cap.* 3. *art.* 5. *quæst.* 7.

V. Advertendum est tamen, Exorcistam non nimis in hoc fidere debere, cum dæmon vaferrimus ostendere possit se gravissimè torqueri cum aliqua sacra proferuntur, & non ad alia forte efficaciora, & tamen haud sic esse, *sed cautus esse debet, innumerabiles enim sunt artes, & fraudes diaboli ad decipiendum hominem*, ut ait Rituale nostrum, Documento sequenti.

DOCUMENTUM V.

ADvertat quibus artibus, ac deceptionibus utantur dæmones ad Exorcistam decipiendum: solent enim ut plurimum fallaciter respondere, & difficilè se manifestare, ut Exorcista diù defatigatus desistat, aut infirmus videatur non esse a dæmonio vexatus. Aliquando postquam sunt manifesti abscondunt se, & relinquunt corpus quasi liberum ab omni molestia, ut infirmus putet se omnino esse liberatum: sed cessare non debet Exorcista, donec viderit signa liberationis. Aliquando etiam dæmones ponunt quæcunque possunt impedimenta, ne infirmus se subjiciat exorcismis; vel conatur persuadere infirmitatem esse naturalem: interdum in

medio Exorcismi faciunt dormire infirmum, & ei visionem aliquam ostendunt subtrahendo se, ut infirmus liberatus videatur. Aliqui ostendunt factum maleficium, & a quibus sit factum, & modum ad illud dissipandum; sed caveat, ne ob hoc ad magos, vel ad sagos, vel ad alios, quam ad Ecclesiæ Ministros confugiat, aut ulla superstitione, aut alio modo illicito utatur. Quandoque diabolus infirmum quiescere, & suscipere Sanctissimam Eucharistiam permittit, ut discessisse videatur: denique innumerabiles sunt artes, & fraudes diaboli ad decipiendum hominem, quibus ne fallatur Exorcista cautus esse debet.

SUMMARIUM.

1. *Ut artes, & deceptiones dæmonis Exorcista cognoscat, orare debet Deum, & Beatam Mariam.*
2. *Præcipuum dæmonis studium est fallere.*

3. *Hinc*

3. *Hinc dæmon non est fide dignus, etiam si vera loquatur.*
4. *Imò nec quando dicit se compelli a Deo, vel ab Ecclesia ad veritatem dicendam.*
5. *Illicitum proinde est Exorcistæ juramentum exigere a dæmone sui exitus a corpore obsessi.*
6. *Inter fallacias, quibus utitur, una est, difficile se manifestare.*
7. *Alia est se abscondere, postquam est manifestus.*
8. *Imò interdum relinquunt corpus, & deinde redeunt.*
9. *Petere signum exitus a dæmone, negant aliqui licitum esse.*
10. *Asseritur a nobis.*
11. *Quædam signa exitus enumerantur.*
12. *Alia fallacia est, persuadere obsesso infirmitatem esse naturalem.*
13. *Obsessi Parentibus,*
14. *Et Vulgo.*
15. *Facile hoc decipiuntur errore Medici.*
16. *Probatur homines vexari a dæmone posse per maleficium, quod revera dari ostenditur usque ad num. 17.*
17. *Triplex genus maleficii enumeratur.*
18. *Aliqua exempla maleficii soporiferi referuntur.*
19. *Maleficii amatorii mentio habetur in Sacra Scriptura.*
20. *Quædam exempla ejusdem maleficii narrantur ad num. 23.*
21. *Alia de maleficio hostili exhibentur.*

Dari etiam maleficium ligaminis, quod ad hostile spectat, ex sacris Canonibus ostenditur.

Et etiam exemplis.

Species cujusdam rari maleficii exemplo detegitur.

Colligi-

tegantur, de eorum cognitione Exorcista instruitur.

Tribus modis dæmon cognitionem accipit, ex SS. PP.

Et ex Sacra Scriptura.

Quousque hæc se extendat, explicatur per Regulas, cum quibusdam limitationibus usque ad num. 63.

64. *Voluntas dæmonis habet moralem necessitatem peccandi, & similem impotentiam ad actum moraliter bonum.*

65. *Et quamvis aliquem actum bonum facere videatur, tamen non bene eum facit.*

66. *Dæmon homines impugnat.*

67. *Imò hoc est ejus præcipuum ministerium.*

68. *Insuper gaudet de malo spirituali hominis.*

69. *Assignantur motiva hujus pravi gaudii, ad num. 70.*

71. *Deus tamen non sinit quantum diabolus vellet.*

72. *His de voluntate, & intellectu dæmonis explicatis, de ejus potentia dicendum occurrit.*

73. *Dæmonis potentia naturalis circa res corporeas explicatur.*

74. *Dæmon non potest miracula facere, ad num. 76.*

77. *Discrimina inter vera, & falsa miracula assignantur.*

78. *Non potest dæmon rem aliquam creare,*

79. *Nec formam substantialem immediatè producere.*

80. *Quid dicendum sit de serpentibus magorum Pharaonis, aperitur, ad num. 85.*

86. *Potest tamen producere quædam animalia.*

87. *Diversimodè tamen ac produxit Moyses.*

88. *Non potest in instanti aliquam mutationem facere.*

89. *Potest tamen brevi sanationes quasdam operari, demptis morbis incurabilibus.*

90. *Non*

90. *Non potest transmutare humana membra in bestialia.*
91. *Quamvis possit humana corpora affligere.*
92. *Non potest dæmon in instanti motum localem exercere.*
93. *Licet possit brevissimo tempore corpus movere.*
94. *Mens nostra circa realem magorum, & sagarum deportationem ad nocturna conventicula aperitur usque ad num. 99.*
100. *Non posse dæmonem impedire virtutem agentium naturalium ab intrinseco, quamvis ab extrinseco possit, ostenditur.*
101. *Nihil potest in corpora Cœlestia.*
102. *Et quid possit in elementa, traditur.*
103. *Potest terræmotus efficere, fulgura, &c.*
104. *Non potest mortuos suscitare; ubi de anima Samuelis per Pythonissam evocata disseritur. Usque ad num.* 108.
109. *Huc usque dicta videntur sufficere ad intentum.*
110. *Assignantur modi, quibus dæmon potest quidquid potest.*
111. *Quidquid potest dæmon, cum sua proportione posse ejus ministros, astruitur.*
112. *Quæ non potest dæmon facere, si facta videantur, illusiones sunt reputandæ.*
113. *Concluditur his omnibus, sufficienter instructum esse Exorcistam ad dæmonis fraudes cognoscendas.*

COM-

COMMENTARIUM.

Advertat quibus artibus, ac deceptionibus utantur dæmones ad Exorcistam decipiendum.

I. ET ut magis advertere possit, oret Deum Exorcista, ut tam versipellis hostis astutias cognoscere, & confringere possit. Hoc apertissimè docet D. Antonius Abbas referente D. Athanasio in ejus Vita, inquiens: *Multis precibus, atque exercitatione est opus, ut accepto quis spiritus dono discernendi spiritus, horum naturas nosse possit .... multi enim illorum sunt doli, multæ insidiæ, quas parant. Beatus itaque Apostolus, ejusque æmuli talia norunt cum dicerent: Non enim ignoramus cogitationes ejus.* Deinde oret Exorcista Beatissimam Virginem, ut ejus ope declinet versutias ejus, & machinamenta, & prælia subdola. „ Hoc autem, *inquit Joannes Gerson collat. de Angelis in initio*, ut „ nunc, & olim fiat, implorandum est illius au„ xilium, pro qua ad eum comminatus est Do„ minus dicens: *Et ipsa conteret caput tuum. (Genes. 3. v. 15.)*

Solent enim ut plurimum fallaciter respondere.

II. Hoc est unum ex præcipuis dæmonum studiis. *Fallunt autem*, ait D. Augustinus de Divinatione dæmonum cap. 6. *etiam studio fallendi, & invida voluntate, qua hominum errore lætantur.*

tantur. Non semper tamen fallunt, sed ut plurimum. *Diabolus* enim *interdum verum dicit ....., concessum est autem diabolo, & interdum veritatem dicere, ut mendacium suum rara veritate commendet. Si autem nunquam diceret verum, nec ad tentationem poterat sufficere seductio ejus*, ut ait Auctor Operis Imperfecti, *hom.* 19. *in Matth.* In vero autem, quod interdum profert, finem semper habet fallendi, ut pariter observavit D. Augustinus, de diversis quæstionibus ad Simplicianum *quæst.*3. dicens: *Miscent tamen isti fallacias, & verum quod nosse potuerint, non docendi magis, quam decipiendi fine prænuntiant.*

III. *Hinc cum veritatem loquitur, non fide dignus est veterator ille*, ut cum D. Athanasio *orat.* 1. *contra Arianos* loquar, quod exemplo suo nos docuit Salvator, dum silentium imposuit dæmoni verum clamanti: *Scio qui sis, Sanctus Dei;* statim namque *comminatus est ei Jesus, dicens: obmutesce*, ut refert S. Marcus *c.* 1. *v.* 24. & 25. ad quæ respiciens D. Antonius Abbas, referente D. Athanasio in ejus Vita, *ipse quoque Dominus*, ajebat, *quamvis dæmones vera loquerentur, vere enim dixerunt: Tu es filius Dei; tamen jussit obmutescere, fierique silentium, ne quando veritati quid vitii de suo aspergant, utque nos consuefaciat a talibus aures nunquam non avertere, etiamsi vera loqui videantur*. Super eadem Evangelii verba inquit Victor Antiochenus: *Salutare quoque documentum per hoc nobis tradidit, ne videlicet ullam unquam dæmonibus fidem habeamus, etiamsi vera se dicturos profiteantur*. Idem pariter tradit Euthymius Zigabenus Comment. in Evangel. Marci cap. 1. *Docuit nos*, inquit, (Christus) *ne dæmonibus unquam credamus, etiam vera dicentibus*. Et rationem

tionem supra assignatam adducit: *cum enim ament mendacium, sintque nobis inimicissimi, nunquam vera loquuntur, nisi ad fallendum, veritate, quasi esca quadam, utantur.*

IV. An autem dæmoni fides adhibenda sit, cum a Deo, aut ab Ecclesia ad veritatem dicendam se compelli dicat, affirmat Hadrianus Lyræus in Trisagio Mariano *lib.* 1. negat autem Bail, in quodam suo Opusculo a se indicato *tom.* 2. Summæ Conciliorum, ubi de Concilio Parisiensi sub Gregorio IV. anno 829. Primò, quia dæmon est mendax, & subdolus hostis humani generis, ideo fide indignus. Secundò, quia calumniator est justorum hominum. Tertiò, quia potestas data Ecclesiæ super energumenos extendit se ad ipsos è corporibus ejiciendos cum imperio, & & potestate, non ad inquirendam rerum occultarum veritatem. Quare si quid verum dicat diabolus, ut aliquando accidit, non id tribuendum virtuti ordinariæ exorcismorum, sed vel dæmonis voluntati propter fines illos, quos sibi proponit, vel forsan Sanctitati Exorcizantis. Quartò, quia facultas Parisiensis in Comitiis Ordinariis Sorbonæ anno 1623. die 2. Januarii, & iterum die 2. Martii damnavit quemdam librum editum cum hoc titulo: *Vera & memorabilis historia de tribus energumenis &c.* Motiva autem censuræ, & damnationis revocantur in Actis facultatis ad quatuor capita, quorum primum, & secundum, quæ ad rem nostram propius spectant, sunt: Primum: *Quod vellet Auctor & condemnat dæmonem si certis rationibus, quas profert, se Sacramento obstrinxerit non posse fallere, eique fidem esse adhibendam. Quod omnibus dolis, & deceptionibus viam sternit.* Secundum est: *si hoc præstito juramento asseveret dæmon se tanquam Ministrum Dei accepisse provinciam*

enuncian-

enunciandi aliqua ad Dei Gloriam, & fidelium institutionem, ei auscultandum, & obediendum esset. Quod aliquo pacto Idolatriam sapit: Cui Bail sententiæ libenter subscribimus tum ob ejus motiva, tum ob Patres a nobis relatos.

V. Hinc obiter notet Exorcista, illicitum esse exigere a dæmone juramentum sui exitus a corpore obsessi, quod juramentum exigitur a quibusdam Exorcistis antiquis, qui proinde cavendi sunt.

Et difficile se manifestare, ut Exorcista diu defatigatus desistat, aut infirmus videatur non esse a dæmonio vexatus.

VI. Enumerat hic Rituale nostrum plures ex fallaciis, quibus sæpe utitur dæmon, ut Exorcistam decipiat, sed aliquæ ex his nullo indigent Commentario: ex se enim patent.

Aliquando postquam sunt manifesti abscondunt se, & relinquunt corpus quasi liberum ab omni molestia, ut infirmus putet se omninò esse liberatum.

VII. Pluribus exemplis id comprobatum habemus. In parte 4. miraculorum S. Joannis Gualberti 12. Julii legitur, quod quidam vir a dæmonibus obsessus, adductus fuit ad monasterium, & sepulchrum Sancti „ fiunt itaque pre-

„ ces more solito.... Mira res! inter orandum
„ sæpius his agitabatur furiis, ut vix etiam fu-
„ nibus, & catena ligatus, & vinctus a quam-
„ pluribus viris atrocissimis teneretur. Non-
„ numquam verò quamdam præseferre humani-
„ tatem, & modestiam, ut qui aderant fere
„ major pars affirmaret, eum nullo affici do-
„ lore, nullo torqueri morbo, nulla indigere
„ curatione; nam in dæmone tantus dolus, tan-
„ ta calliditas, & astutia erat, ut signum Cru-
„ cis in hominis fronte fieri permitteret, &
„ quod majus est, Dominicam orationem, & Vir-
„ ginis Mariæ hymnum ipsum proferri fineret,
„ ita ut ex Monachis etiam nonnulli sanum,
„ & incolumem dicerent. Cæterum, ... cum
„ Religiosi Viri a pio opere non desisterent.....
„ dæmones..... cœperunt ipsi varias, & tarta-
„ reas emittere voces.... & demum ingenti vi funi-
„ bus effractis, cursum foras arripiens, eum vix
„ turba hominum in corona reducta cœperunt.
„ Non parvo itaque tempore in pio opere con-
„ sumpto, demum dæmones unus post alterum
„ exeuntes, eum fere vita hac privatum reli-
„ quere.„ Similiter in Vita S. Norberti *cap.* 13.
narratur, quod quidam pervasus a dæmone ad-
ductus fuit ad Sanctum Virum „ quem cum
„ P. Norbertus diligenter esset intuitus.... cœ-
„ pit hominem signare, & exorcizare, donec
„ quiesceret.... Rogabat siquidem orando San-
„ ctam Dei Genitricem, ... ut ejus miserere-
„ tur.... Quod videntes, qui adstabant, ga-
„ visi sunt valde, gratias agentes Deo, & dicen-
„ tes: Eja benedictus Deus per omnia.......
„ sed ille...... non est, inquit, ut vos pu-
„ tatis, quia numquam Spiritus iste nequam
„ recessit, sed latitat.... ex divinæ virtutis ti-
„ more ut non expellatur, sed nobis receden-

„ tibus

„ tibus acrius hunc miserum valeat cruciare„ qui deinde a S. Abbate liberatus fuit. Tamdem in Vita S. Kingæ, seu Cunegundis Virginis, apud Bollandianos Continuatores, *die* 24. *Julii* legitur, quod „ quædam puella decimum annum agens „ a dæmone obsessa, ... in cœnobium Sancti„ monialium, & ad Sepulchrum S. Cunegun„ dis .... adducta est ... Cognatis autem, & „ necessariis Sanctam Dei Cunegundim pro illa, „ & ejus liberatione suppliciter obsecrantibus, „ liberata est tam pro suo, quam amicorum, „ & assistentium judicio, nulla obsessionis, & „ vexationis dæmoniacæ perferens signa. Verum „ a Monasterio ad hospitium deducta, dæmon, „ qui fallaciter se ad tempus occuluerat, mor„ dacius illam excruciare cœpit „ quæ postea a Sancta ei apparente sanata fuit.

VIII. Imò revera interdum relinquunt corpus, & deinde redeunt. Tilmanus Bredembachius gravis æque, ac pius Auctor *lib.* 7. *Sacr. collat. cap* 39. „ Narravit mihi, *inquit*, Venera„ bilis Dominus N. ætate, doctrina, & vitæ „ sanctimonia commendatissimus, atque etiam „ nunc superstes, eo ipso die, quo novus „ Evangelista Martinus Lutherus defunctus „ est, universos homines, qui id tempus ad „ Gheelam Brabantiæ, spe liberationis, quam „ ad corpus S. Dymnæ divino beneficio pluri„ mi jam inde a multis retro annis consequi so„ lent, advecti erant, è teterrimis illis, & hor„ rendis dæmonibus, hospitibus suis liberatos; „ postridie verò ab iisdem rursus obsessos, & „ discruciatos fuisse: dæmones verò, cum in„ terrogarentur, ubi pridie delituissent, re„ spondisse, principem ipsorum, & Archidæ„ monem præcepisse; ut universi spiritus mali„ gni ad sui prophetæ, & fidelis cooperarii Mar-

„ tini Lutheri exequias confluerent; congruere „ enim, ut qui quamplurimos ad inferos redu- „ xisset, a quamplurimis ad eosdem solemniter „ reduceretur. „ *Et addit Tilmanus:* „ Hanc „ historiam cum referrem in præsentia quorum- „ dam virorum honoratorum, quidam magni „ Principis Consiliarius subjunxit, se fuisse Islebii „ in ædibus paternis Lutheri, in quibus & de- „ functus est: ibidemque paulò ante mortem „ Lutheri, quemdam Luthero a multis annis ser- „ vientem, forte è fenestra cubiculi, in quo id „ temporis erat Lutherus, fontem rivulos suos „ grato murmure emanantem voluisse conspi- „ cere, è cujus margine mox ille videret pluri- „ mos teterrimos cacodæmones, huc, illuc sal- „ titantes: quo viso, cum ille vehementer per- „ celeretur, animoque, & vultu totus permu- „ taretur, rogasse Lutherum palloris istius, & „ subitæ mutationis causam. Quam cum ille „ celaret, tandem resumpto spiritu, rursus „ paululum a fenestra prospexit, ac denuò dæ- „ mones terribilibus teterrimarum bestiarum „ formis aspiciens, majori horrore, ac trepidatio- „ ne concussus sit. Cumque rursus Lutherus „ instaret, ut quid vidisset ediceret; tandem „ illum rem visam Luthero aperuisse: Qui cum „ paulò post defungeretur, & cadaver Vvitem- „ bergam veheretur, toto illo itinere innume- „ rabilem corvorum, horrendum in modum „ crocitantium, multitudinem, funus super- „ volitasse, ac Vvitembergam usque comitatum „ suum præstitisse. Atque hi procul dubio fue- „ runt isti (addebat Consiliarius,) qui mandato „ sui Principis, & Archidæmonis, vasa, quæ „ prius occupaverant, dimittentes, ad exequias „ Martini Lutheri confluxerunt, ne quisquam „ istorum tantis deesse videretur solemniis. „

Sed

Sed cessare non debet Exorcista, donec viderit signa liberationis.

IX. Pater Candidus Brognolus in Manuali Exorcistarum *part.3. cap.4. art.5. §. 2.* superfluum esse asserit petere a dæmone signum exitus a corpore obsessi. Hujus ratio est, quia dæmon est mendax, & pater mendacii; potest enim lampadem extinguere, vitrum frangere, campanam pulsare, absque eo quod egrediatur ab energumeni corpore.

X. His tamen obstat usus Ecclesiæ, & Rituale nostrum, quod apertissimè indicat in 1. Exorcismo posito ante Evangelia legenda super Obsessum, hæc signa liberationis peti posse; & hic supponit, quia, licet dæmon aliquando possit esse fallax, raro tamen ita contingit, quando in signi postulatione servatur modus ab Ecclesia præscriptus. Nam signum hoc petitur, non ut conducens ad expulsionem, sed ut expulsio in nomine Christi sequuta, nobis manifestetur. Credendum namque est, quod Christus reliquit suæ Ecclesiæ potestatem ad expellendum dæmones, ut docuimus supra in Comment. Document. I. num. 24. non qualemcumque, sed manifestam, & consequenter ad expostulandum signum, quo expulsio nobis innotescat. Et quamvis dæmon sit pater mendacii, quotiescunque tamen cogitur virtute divina per Exorcismos Ecclesiæ, fallere nequit.

XI. Cæterum, nulla sunt signa infallibilia, quia ipsi non aliis rebus exire coguntur, nisi Dei voluntate, ac proinde potest plura signa egressus dæmon Exorcistis promittere, & minimè egre-

di, sed in obsessis latere. Signa autem probabiliter egressum manifestantia, in primis sunt, ipsorum spirituum confessio, qualis illa fuit de qua scribit D. Marcus cap. 1. v. 24. *Et clamavit dicens: quid nobis, & tibi Jesu Nazarene! Venisti ante tempus perdere nos.* Secundò, in terram collisio, & dejectio, ac si energumenus mortuus videatur, ut accidit illi, de quo Marci 9. v. 25. dicitur: *Exclamans, & multum discerpens eum, exiit ab eo, & factus est sicut mortuus, ita ut multi dicerent: quia mortuus est.* Tertiò, ingentes clamores, aut ejulatus, vel belluarum voces, ut legitur Actorum 8. v. 7. *Multi eorum, qui habebant spiritus immundos, clamantes voce magna exibant.* Plura alia hujusmodi signa colligi possunt ex historiis in hoc Opere adductis. Probabilius tamen signum, licet non adeo manifestum est, cum persona prius obsessa se veluti a quodam magno pondere exoneratam, a quodam ligamine solutam, & a quocumque dolore, & gravamine sublevatam, ac cor suum ob liberationem hilaritate, ac jucunditate repletum habere experitur, idque per multum temporis: licet enim dæmon possit se abscondere, ut vidimus supra num. 7. tamen diu ibi esse sine eo, quod aliquas molestias inferat, attenta ejus invidia, & in homines livore, moraliter est impossibile. Nam ut dicitur Proverb. 6. v. 37. *Numquid potest quis abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant.*

Conantur persuadere, infirmitatem esse naturalem.

XII. Hæc est una ex præcipuis astutiis dæmonis, qua utitur ad decipiendum ipsum vexatum, ut

ut docuit Auctor homiliarum, quæ S. Clementi tribuuntur, homil. 9. num. 12. editionis Coteleri, inquiens: *Itaque per latentes in eorum animabus dæmones, datur illis* (scilicet obsessis) *intelligi, se non a dæmone vexari, sed a corporis morbo, exempli gratia, vel ab acri materia, vel a bile, vel a pituita, vel a nimio sanguine, vel ab inflammata cerebri membrana, vel ab alio quopiam.*

XIII. Id ipsum persuadere conatur diabolus ipsis etiam energumenorum parentibus, ut habemus in Evangelio Matthæi 17. ubi narratur, quod accessit ad Christum homo genibus provolutus ante eum dicens: *Domine miserere filio meo, quia lunaticus est, & male patitur.* Super quæ verba apposite hæc scribit S. Petrus Chrysologus serm. 52. de dæmoniaco surdo, & muto: *Domine*, inquit, *miserere filii mei, quia lunaticus est, & male torquetur. Aut humanæ naturæ, aut cœlestis elementi dæmon, quod suæ artis fuerat, voluit videri, aptans lunæ cursibus hominis passiones. Vexabat corpus Lunaribus incrementis, ut esse Lunæ crederent, quod erat diabolici criminis, & furoris.*

XIV. Imò errorem hunc spargit dæmon in vulgus, ut notat Paschasius Rothobertus *lib.* 8. in Evangel. Matth. *Notandum*, inquit, super relata verba, *quod Evangelista eum etiam juxta patris vocem, & æstimationem vulgi lunaticum vocat, non quod a Luna aliquid pateretur molestiæ, qui spiritu vexabatur immundo, sed quia callidus hostis sic suis operabatur ludibriis in homine, justa lunarem cursum, ut ab ea pati æstimaretur a populo, quatenus per hoc Dei Creatura, quæ bona creata est, atque hominibus perutilis, & necessaria infirmaretur, ejusque infamiam ad Creatoris injuriam retorqueret.* Plu-

di, ſed in obſeſſis latere. Signa autem probabiliter egreſsum manifeſtantia [, in primis ſunt, ipſorum ſpirituum confeſſio, qualis illa fuit de qua ſcribit D. Marcus cap. 1. v. 24. *Et clamavit dicens: quid nobis, & tibi Jeſu Nazarene! Veniſti ante tempus perdere nos.* Secundò, in terram colliſio, & dejectio, ac ſi energumenus mortuus videatur, ut accidit illi, de quo Marci 9. v. 25. dicitur: *Exclamans, & multum diſcerpens eum, exiit ab eo, & factus eſt ſicut mortuus, ita ut multi dicerent: quia mortuus eſt.* Tertiò, ingentes clamores, aut ejulatus, vel belluarum voces, ut legitur Actorum 8. v. 7. *Multi eorum, qui habebant ſpiritus immundos, clamantes voce magna exibant.* Plura alia hujuſmodi ſigna colligi poſſunt ex hiſtoriis in hoc Opere adductis. Probabilius tamen ſignum, licet non adeo manifeſtum eſt, cum perſona prius obſeſſa ſe veluti a quodam magno pondere exoneratam, a quodam ligamine ſolutam, & a quocumque dolore, & gravamine ſublevatam, ac cor ſuum ob liberationem hilaritate, ac jucunditate repletum habere experitur, idque per multum temporis: licet enim dæmon poſſit ſe abſcondere, ut vidimus ſupra num. 7. tamen diu ibi eſſe ſine eo, quod aliquas moleſtias inferat, attenta ejus invidia, & in homines livore, moraliter eſt impoſſibile. Nam ut dicitur Proverb. 6. v. 37. *Numquid poteſt quis abſcondere ignem in ſinu ſuo, ut veſtimenta illius non ardeant.*

Conantur perſuadere, infirmitatem eſſe naturalem.

XII. Hæc eſt una ex præcipuis aſtutiis dæmonis, qua utitur ad decipiendum ipſum vexatum, ut

ut docuit Auctor homiliarum, quæ S. Clementi tribuuntur, homil. 9. num. 12. editionis Cotelerii, inquiens: *Itaque per latentes in eorum animabus dæmones, datur illis* (scilicet obsessis) *intelligi, se non a dæmone vexari, sed a corporis morbo, exempli gratia, vel ab acri materia, vel a bile, vel a pituita, vel a nimio sanguine, vel ab inflammata cerebri membrana, vel ab alio quopiam.*

XIII. Id ipsum persuadere conatur diabolus ipsis etiam energumenorum parentibus, ut habemus in Evangelio Matthæi 17. ubi narratur, quod accessit ad Christum homo genibus provolutus ante eum dicens: *Domine miserere filio meo, quia lunaticus est, & male patitur.* Super quæ verba apposite hæc scribit S. Petrus Chrysologus serm. 52. de dæmoniaco surdo, & muto: *Domine*, inquit, *miserere filii mei, quia lunaticus est, & male torquetur. Aut humanæ naturæ, aut cœlestis elementi dæmon, quod suæ artis fuerat, voluit videri, aptans lunæ cursibus hominis passiones. Vexabat corpus Lunaribus incrementis, ut esse Lunæ crederent, quod erat diabolici criminis, & furoris.*

XIV. Imò errorem hunc spargit dæmon in vulgus, ut notat Paschasius Rothobertus *lib.* 8. in Evangel. Matth. *Notandum*, inquit, super relata verba, *quod Evangelista eum etiam juxta patris vocem, & æstimationem vulgi lunaticum vocat, non quod a Luna aliquid pateretur molestiæ, qui spiritu vexabatur immundo, sed quia callidus hostis sic suis operabatur ludibriis in homine, justa lunarem cursum, ut ab ea pati æstimaretur a populo, quatenus per hoc Dei Creatura, quæ bona creata est, atque hominibus perutilis, & necessaria infirmaretur, ejusque infamiam ad Creatoris injuriam retorqueret.* Plu-

ra occurrunt exempla in Sacra Historia, sed unum sufficiat ex miraculis recentioribus S. Stanislai Episcopi Cracoviensis depromptum, penes Bollandianos Continuatores, *die* 7. *Maii*; intercessione namque ejusdem Sancti fuit liberatus „ „ energumenus a dæmone continuos cruciatus, „ molestias, dolores immensos, maximè vero in„ crescente, & decrescente Luna passus.... vi„ sitat ædiculam (*S. Martyris*) in eaque post „ Confessionem, & pœnitentiam, Sacra Synaxi „ percepta, liberatus a dæmone, multas gratias egit.

XV. Et facilius medicos hoc decipi errore, quam alios testatur idem Paschasius ibidem subdens: *Unde de talibus loquuntur Medici quod cumque volunt, qui nec eos immundum habere spiritum arbitrantur, sed corporalem aliquam passionem propter humorem cerebri in Luna cursu vitiatum, quia & Luna humidam habet naturam.*

Aliqui ostendunt factum maleficium.

XVI. Dupliciter homines vexantur a dæmone, seu obsidentur, vel immediatè per ipsum, vel mediante maleficio, quod nihil aliud est, quam facultas, qua quis ope dæmonis alteri damnum parat. Non me latet, aliquos dixisse, *quod maleficium*, ut cum D. Bonaventura loquar, in 4. dist. 24. quæst. 2. in corp. *nihil erat in Mundo, nec alicujus vis nisi in sola æstimatione hominum, qui multos naturales defectus attribuunt maleficiis dæmonum, propter defectum fidei. Sed ista positio derogat juri, & derogat opinioni vulgi, & quod majus est, experimento, & ideo*

non

non habet stabilitatem. Quod ante Doctorem Seraphicum docuerat etiam Doctor Angelicus *ibidem quæst.* 1. *art.* 3. *in corp.* Igitur contra istos nobis paulisper est immorandum, & ea, quam tradit S. Bonaventura methodo, utemur.

XVII. Hoc ergo assertum in primis *derogat juri*, & quidem divino, quod prohibet ad magos, & veneficos accedere; si enim non darentur hujusmodi homines, qui maleficiis auxilio dæmonis in aliorum hominum perniciem uterentur, ad quid diceretur Levitici cap. 19. v. 31. *Non declinetis ad magos, nec ab ariolis aliquid sciscitemini*; Et cap. 20. v. 6. *Anima, quæ declinaverit ad magos, & ariolos ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam* de *medio populi sui*. Et Deuter. 18. v. 11. & 12. *Non inveniatur in te* ..... *maleficus, nec incantator, neque qui Pythones consulat* .... *omnia enim hæc abominatur Dominus, & propter istiusmodi scelera delebit eos in introitu suo*.

XVIII. Nec pariter in maleficos, & Magos statuerentur pœnæ a Jure tum Canonico, tum Civili: & primo quidem; nam malefici excommunicandi sunt. *Concil. Rom.* 4. sub Damaso *c.* 4. Leo IV. *Epist.* 2. & maleficia exercentes per quinquennium pœnitere debent. *Conc. Ancyran. c.* 23. Imò maleficus occidens aliquem maleficio, neque in fine recipiendus est ad Communionem. *Concil. Eliberit. c.* 6. Nunc verò Innocentius VIII. *Constit.* 1. *Summis*, statuit hujusmodi maleficos esse puniendos per Inquisitores; & Gregor. XV. Constit 46. *Omnipotentis*, decrevit, quod si ex maleficio sequatur mors, curiæ sæculari malefici tradantur: si verò mors non sequatur, sed vel infirmitas, vel divortium, vel impotentia generandi, vel damnum in frugibus, vel aliis, muro perpetuo in carcere S. Officii claudantur.

XIX. Et jure civili statuitur, quod sortilegi, & multo magis magiæ superstitiosæ rei pœnam publicationis omnium bonorum, & ultimi supplicii, etiam aliquando per ignem inferendi, incurrant: *l. nullus 3. & l. nemo 5. C. de maleficis.* Per constitutionem verò Caroli V. magiam cum damno tertii exercentes, igne cremandi; sine aliorum damno autem, arbitraria pœna Judicis. v.g. relegationis, carceris, vel etiam ultimi supplicii, pro diversitate circumstantiarum puniuntur. Has juris civilis pœnas ex P. Anacleto Reiffenstuel in *lib. 5. Decretal. titul. 22. num. 13. & seqq.* deprompsi.

XX. Derogat secundò *opinioni vulgi*, ut certo certius est; quare remanet solum, ut postremo loco ostendatur, quod deroget *experimento*. Ut verò clare procedatur sciendum est, quod ad tria potissimum genera reduci solet maleficium, nempe ad *somnificum*, seu *soporiferum*; *Amatorium*, Græcis *Philtrum*; & *Hostile*. Primum est, cum magi, vel sortilegi, & sagæ aliqua potione malo carmine, & certis ritibus soporant, ut interea ope dæmonis aliquod damnum hominibus afferant. Secundum est illud, quo aliquis in amorem impudicum sui, vel alterius quempiam incendit, & ad parendum libidini suæ inflectit. Tertium est, cum Magus, aut sortilegus bonis animi, & corporis aut fortunæ damnum infert. De his tribus generibus exempla selecta adducam, ex quibus constabit, dari hujusmodi maleficia.

XXI. Et ut a primo genere incipiamus, narrat Ernaldus, seu Arnaldus Abbas Bonævallis in Vita S. Bernardi *lib. 2. cap. 6.* quod in regione Nannetensi „ Erat misera Mulier, quæ a „ quodam petulante diabolo vexabatur: (ap„ paruit autem ei lascivus ille diabolus in specie „ mili-

„ militis, valde pulchri aspectu, & in amorem
„ suum intus suggestione latenti, extra locutio-
„ ne blandienti animum ejus fallaciter inclinavit.
„ Cumque mulieris assensum obtinuisset expan-
„ sis brachiis pedes ejus super una manuum
„ suarum posuit: altera vero manu caput ejus
„ operuit, sibique eam fœderis hujus signo dota-
„ vit.) Habebat autem illa virum strenuum
„ militem, sed hujus tam execrabilis commer-
„ cii prorsus ignarum. Abutebatur ergo ea,
„ etiam in eodem lecto cubante Marito, invisi-
„ biliter impurissimus ille adulter, & incredi-
„ bili vexabat libidine. „ Quod non nisi per so-
porem in maritum immissum contingebat.

XXII. De secundo genere, scilicet de malefi-
cio amatorio, seu Philtro plura habemus exem-
pla, sed ante quam hæc afferamus, adverten-
dum est, quod hujusmodi maleficii mentio ha-
betur in Sacris Litteris, & in SS. Patribus. Sic
Nahum cap. 3. v. 4. *Propter multitudinem for-
nicationum meretricis speciosæ, & gratæ, &
habentis maleficia.* Ubi S. Hieronymus scribit:
*Facit enim amare eas, quæ odisse debuerunt, &
detestari, quæ amare debebant, ut cum deceptæ
fuerint, ... etiam alios malefica arte supplan-
tent.* Advertendum tamen quod *quamquam ho-
minem lacessere, atque aggredi ipsis* (nempe
dæmonibus) *permissum sit, nemini tamen illi
vim inferre possunt. In nobis enim situm est eo-
rum tela vel excipere, vel propulsare.* Ut ait
D. Joannes Damascenus *lib.* 2. fidei Orthodoxæ
cap. 4. Hinc Facultas Theologica Parisiensis an-
no 1389. inter alios, hunc articulum in ordi-
ne 14. damnavit: *Quod possibile est per tales ar-
tes cogere liberum hominis arbitrium ad volunta-
tem, sive desiderium alterius.* Vide dicta supra
in Comment. Tituli *num.* 38. & 39.

XXII.

XXIII. Nunc ad exempla accedamus, & primum illud sit quod narrat D. Hieronymus in Vita S.Hilarionis: „ De Gazensis emporii oppido „ Virginem Dei, vicinus juvenis deperibat, qui „ cum frequenter tactu, jocis, nutibus, sibilis, „ & cæteris hujusmodi, quæ solent moriturae „ Virginitatis esse principia, nihil profecisset; „ perrexit Memphim, ut confesso vulnere suo, „ magicis artibus rediret armatus ad Virginem. „ Igitur post annum doctus ab Æsculapii vatibus „ non remediantis animas, sed perdentis, ve- „ nit præsumptum animo stuprum gestiens, & „ subter limen domus puellæ tormenta quædam „ verborum, & portentosas figuras sculptas in „ æris Cyprii lamina defodit. Illico insanire „ virgo, & amictu capitis abjecto, rotare cri- „ men, stridere dentibus, inclamare nomen ado- „ lescentis: magnitudo quippe amoris eam in fu- „ rorem verterat. „ Hanc postea ab hoc maleficio liberavit S.Hilarion, ut videbimus infra in Comment. Documenti XV. *num.* 17. & 19.

XXIV. Secundum illud sit, quod legitur in vita S. Irenes Hegumenæ Virginis cap. 5. *penes socios Bollandianos die* 28. *Julii:* „ Mulier quæ- „ dam è nobilibus Cappadociæ, & ipsa genus „ trahens, accessit ad Irenen, fœminas inter, „ admiratione dignissimam. Coma capitis atton- „ sa, & una ex earum, quæ sub ipsa vitam mo- „ nasticam profitebantur, numero facta. Sed „ spiritus malignus, qui modis variis semper „ invidet bonis, sponsum in ipsius regione de- „ gentem vehementer subingressus, valdè ac- „ cendit, & amore sponsæ contabescere fecit, „ quo illa relicto, & omnibus contemptis, pro- „ pter amorem Domini ad Irenes popularis suæ „ disciplinam confugerat. Nec vero ignorabat „ infelix quod amor erga illam imposterum

„ su-

„ supervacaneus foret, prout res tunc erat: in-
„ telligebat enim, jam illam benignum Christi ju-
„ gum subiisse, sed (o diabolicæ improbitatis opus!)
„ discruciabatur, ægre ferebat, patiebatur quæ-
„ cumque tales pati par est. Denique ad Magum
„ quemdam currens, invenit ipsum veluti proba-
„ tissimum satanæ ministrum promittentem, quod
„ omnia, ex sententia ejus, facturus esset, & imple-
„ turus. Atque hæc quidem ille in Cappadocia
„ factitabat. Puellam vero fervor cordis invasit,
„ & totam mente captam præ lymphatico erga
„ sponsum, aliquando suum amore, coegit ad
„ desperationem. Neque permittebat coerceri se
„ vi, saltantem, clamantem, gementem, flentem,
„ magna voce nomen ejus ingeminantem, &
„ nisi quis ipsi dederit oculis eum videre, & con-
„ spectu ejus ad satietatem frui, ac communi-
„ catione, horrendis confirmantem juramentis.
„ quod se ipsam suspensura fuisset. Deinde cer-
„ nere ipsam erat ad fores accurrentem, & exi-
„ tum maturantem, atque hunc inconditis vo-
„ ciferationibus, & inverecundis gestibus januæ
„ custodiam imperantem. Postquam hæc ad aures
„ venerunt B. Irenes, ... dumque de more in-
„ gressa esset Diaconon, sorores ad se convo-
„ cavit .... Præcepit omnino neque panem, ne-
„ que vinum per totam simul hebdomadam
„ istam gustarent, sed solis ad vesperam fructi-
„ bus sustentarent corporis miseriam, ac ge-
„ nuflexiones ad Deum pro sorore singulas ip-
„ sarum per diem facere numero mille. Audi-
„ stis enim, inquit, Dominum nostrum dicen-
„ tem: quia hoc genus non exit, nisi in ora-
„ tione, & jejunio .... Hæc ubi præcepisset so-
„ roribus, ... ipsaque simul apposite, ac sine
„ intermissione Deum adorante, tertia jam qui-
„ dem dies præterierat; ad gallorum autem

„ can-

„ cantus diei quartæ subsequentis, quando ora-
„ tioni vacabat, manusque sursum Sancta habe-
„ bat, magnum videt Basilium ante oculos suos
„ adstare .....atque ad se dicere .... Domini
„ nostri Mater, ecce cras, mane in Blachernis
„ aderit. Tu accepta tecum tua discipula, quæ
„ malè affecta est, illic statim te siste, ac sani-
„ tatem omninò consequetur.... (*Erat autem in Blachernis Constantinopoli Templum, in quo Dei Genitrix summo honore colebatur, ut colligitur ex Baronio ad ann.* 717. *&* 740.) Hanc ac-
„ cipiens secundum jussa, una cum duabus præ-
„ cipuarum sororum, in Blachernas pervenit...
„ media autem circiter nocte .... visa fuit S.Ire-
„ ne videre ... Matrem Domini, ... & audire
„ vocem Virginis purissimæ, quæ Basilium vo-
„ caret, & Joannem... Et audivisse iterum quod
„ diceret: Anastasiam mihi advocate.... Vide-
„ batur..... vox audiri alicujus, quæ ad Ire-
„ nen diceret: Discede ad monasterium tuum,
„ & ibi sanabitur.... Sic visis fucatis credentes,
„ ad monasterium redierunt: (erat autem dies
„ Parasceve) Ad occasum verò solis, reliquis so-
„ roribus, ædem monasterii Sacram ingressa,
„ ut consuetas expleret orationes, visum nar-
„ ravit .... dum ab ipsis in longum extrahere-
„ tur precatio.... visi sunt in aere volantes pul-
„ chra Martyr Anastasia, & magnus Basilius,
„ & quædam vox eorum audiebatur ad Irenen
„ dicens: Explica sinum tuum, & cape hæc....
„ quem ubi explicasset, accipit delatum ex ae-
„ re fasciculum quasi libris tribus gravem. Con-
„ currunt autem sorores inopinato rei eventu
„ attonitæ, & percutientes pectora, Deiparam
„ glorificabant. Accensis verò cereis, cœperunt
„ solvere fasciculum. Continebat is intus omni-
„ genas imposturas implexas, & idola duo ex

plum-

„ plumbo confecta (hoc quidem Proci, aliud „ autem Monachæ, quæ male habebat, simi- „ litudinem referebat) & alia quædam mali- „ tiæ inventa, alia aliis implexa, & crinibus, „ ac filis colligata, nec non malitiæ fabricato- „ ris nomine, & dæmonum ipsum propugnan- „ tium vocabulis inscripta. Et sic traduxerunt, „ quod noctis erat reliquum dissolventes fasci- „ culum, & Matri Dei gratias persolventes. Or- „ to autem jam sole, cereos, incensum, & ma- „ leficia ista duabus monialibus, quæ una in „ Blachernis erant adfuturæ commisit. Tra- „ didit etiam ipsis eam, quæ male habebat, „ atque ad megalo martyris Anastasiæ Templum „ dimisit .... Quæ postquam discessissent, ... tem- „ pli præfecto, ac Clero miraculi seriem, prout „ gesta erat, exposuerunt. Dum autem omnes „ qui audierant, glorificassent Deum, templi præ- „ ses una cum mulieribus ad sepulchrum Mar- „ tyris descenderunt, & simul cum ipsis Deo „ actis gratiis, & sorore patiente lampadum „ Oleo inuncta, rediit iterum ad Templum, „ eoque afferri rogavit accensos carbones, cœ- „ pitque comburere præstigias. Et videre erat „ aliud post aliud sequi miraculum; quantum „ enim singulas præstigiarum consumebat ignis, „ tantum mulier occultis soluta vinculis, ad sa- „ num redigebatur mentis statum, gratias agens, „ & laudans eum, qui se liberasset. Postquam „ jam omnia in cinerem redacta essent, ita ut „ nihil foret super, clamores è carbonibus in- „ sonabant, velut si quis audiat vocem porco- „ rum multorum, dum mactantur. „

XXV. Prolixitatem hujus historiæ, quam fere integram retulimus, utpote inservientem ad roborandam ea, quæ dicturi sumus in Comment. Document. XV., compenset brevitas duarum,

quas

quas hic subnectimus. „ Cum quidam Juvenis „ amore mulieris cujuspiam teneretur, nec eam „ nullatenus posset habere, ipsam præstigiari fe- „ cit ab homine artis magicæ perito, taliter quod „ diu, noctuque clamando, juvenem semper „ proprio nomine nuncupabat. Cum pater huic „ tam enormi infamiæ remedium adhibere non „ posset, ad S. Torellum filiam duxit, qui post- „ quam per spiritum cognovit, quod dæmon „ habebat, illum adjurans sic inquit: Maligne „ spiritus, tibi ex parte Omnipotentis Dei præ- „ cipio, quod hinc recedas: & facto Crucis si- „ gno, abire eum coegit; Mulier autem ejecto „ magnis stridoribus dæmone, pristinæ est tra- „ dita libertati. „ Ita legitur in Vita B. Torelli Puppiensis Solitarii *apud Bollandum die 16. Martii.* In Vita S. Basilii Junioris Anachoretæ *cap.* 4. *apud eumdem die 26. dicti mensis*, narratur, hunc Sanctum redarguisse quamdam mulierem „ quæ „ per impuras dæmonum incantationes omnes „ pertrahebat in pudendam sui concupiscentiam, „ & magica Philtra conficiebat: „ *Et ibidem cap. 6.* legitur de alia muliere „ quæ erat libi- „ dinis adeo effrænatæ, ut intra breve tempus „ omnes, qui in circuitu commorabantur viros, „ magiis suis ad se pertrahebat.

XXVI. De tertio verò genere, scilicet de maleficio hostili habemus exemplum de eadem Muliere nunc memorata: Hæc enim „ virum suum „ a quo fuerat ob suæ malitiæ impudentiam ex „ merito verberata, usque adeo debilem per mor- „ bos reddiderat, ut ne muscam quidem posset „ a se repellere, nedum prohibere quominus „ ab irata, quandoque fuste, vel fune vapu- „ lans, expelleretur a cella ..... Si vel unum „ verbum ipsi ingratum dixisset quispiam, eum „ viribus destitutum tribus, vel quatuor an-

nis

„ nis affligebat lecto; si autem manus injecisset „ in eam, intra tertium diem letho dabat. „ Et in Vita B.Nicolai de Rupe *cap.* 14. *die* 22. *Martii* legitur : „ Filiolæ crura venefico contactu, „ seu fascino graviter intumuerant, & carbo„ ne nigriora, jam putredinem minabantur. Ni„ colaus veneficium omne brevi sustulit. „ In Analectis S. Agnetis de Monte Politiano, *cap.* 1. *penes Bollandianos Continuatores*, *die* 20. *Aprilis* legitur testimonium quoddam piissimi æque, ac doctissimi Cardinalis Bellarmini dicentis „Con„ cionabatur in summo Templo per Quadra„ gesimam (*in Monte Politiano*) vir quidam val„ de pius ex Ordine Prædicatorum; & nefarii „ quidam homines magicis incantationibus effe„ cerunt, ut cum is in suggestum ascenderet, „ continuo vox eum deficeret. Tandem voto „ concepto ad D. Agnetem, detectæ sunt incan„ tationes, & vox reddita. Ego illum in sug„ gestu vidi semel, atque iterum cum loqui „ nullo modo posset, & paulò post eumdem „ audivi cum in Templo S. Agnetis clarissima „ voce sermonem luculentum de ejusdem B.Vir„ ginis laudibus haberet ad populum, & simul „ miraculum enarraret, & vota persolveret. „ „ In Vita S. Theodori Siceotæ Episcopi Anasta„ sionopolitani *cap.* 5. *die* 22. *Aprilis* habetur, quod quædam mulier a dæmone vexabatur immisso a mago : dixit enim dæmon coactus a Sancto Theodoro „ ne mihi irascaris serve Dei; ... „ neque enim ego sum causa, sed invitus ingres„ sus sum; misit enim me Theodorus cognomen„ to Carappus ex oppido Mazameæ. „ Hic porro erat magus. In supplemento actorum B. Joannis Taussiniani Episcopi Ferrariensis §.6. *apud Bollandianos die* 24. *Julii* narratur, quod quædam Mulier erat „ ab immundo spiritu oppressa,

„ ac malis Necromantiæ artibus circumventa ; „ ita ut mortifero morbo laboraret „ quæ postea ad B. Sepulchrum fuit liberata. Hunc paragraphum claudat Guillelmus Abbas in Vita S. Bernardi *lib.* 1. *cap.* 10. „ Virum pauperem, *inquit*, ... uxor adultera maleficiis cruciabat. Sicut enim „ ei in ira, & furore fuerat comminata, egerat per malignas incantationes, ut miser homo, consumptis carnibus, nec posset mori, „ nec vivere sineretur. Sæpius denique, & vocis usum, & sensum omnem corporis amittebat, iterumque redibat, non ad vitam, „ sed ad mortem prolixiorem crudeliter revocatus „ qui deinde a S. Bernardo liberatus fuit. Plura alia hujusmodi exempla occurrunt in his Commentariis.

XXVII. Ad maleficium hostile, tanquam species ad suum genus reducitur maleficium, quod dicitur *ligaminis*, de quo hic agendum est, reliquis speciebus omissis, quia est nimis frequens, & est illud, quo sortilegi, & sagæ hominem frigidum, & maleficiatum, & ad actum conjugii impotentem reddunt, aut conjugem alterum alteri reddunt odiosum, vel invicem odiosos faciunt, aut impediunt, ne conjuges se mutuo contingere possint. De hac maleficii specie mentio habetur in Decreto c. 33. q. 1. c. 4. *Si per sortiarias, atque maleficas, occulto, sed nunquam injusto Dei judicio permittente, & diabolo præparante, concubitus non sequitur, hortandi sunt, quibus ista eveniunt*. Et in Constitutione Innocentii VIII. prima, *Summi desiderantes*, quæ extat in Bullario Romano tom. 1. *Sane nuper ad nostrum non sine ingenti molestia pervenit auditum, quod.... complures utriusque sexus personæ ....suis incantationibus, carminibus, & conjurationibus, aliisque nefandis superstitiosis, &*

sor-

sortilegis excessibus, criminibus, & delictus .... homines ne gignere, & mulieres ne concipere, virosque ne uxoribus, & mulieres ne viris actis conjugales reddere valeant, impediunt. Similiter in historiis memoratur, ex quibus aliquas tantum referam. . . .

XXVIII. Prima legitur apud D. Antoninum 2. *p. hist. tit.* 17 *c.* 1. §. 8. & est hujusmodi ., „ Circa ilud tempus, (*scil. anno* 1552.) floruit quidam sanctus vir Petrus nomine Tarentasiensis „ Episcopus.... Hic .... stupendum miraculum „ operatus est apud S. Symphorianum, quod „ est Castrum Lugdunensis Ecclesiæ. Ibi etiam „ cum esset quidam vir fidelis Petrus de Fraxineto, ... qui eum ad hospitium suum aliquando, quasi vim faciendo, pertraxit. Huic „ filia juvencula erat, miserabili incommoditate „ laborans. Egerat autem quædam mulier malefica per nequitiam, invidiæ socrus inducta, ut „ languore tepesceret desperato, nec viri sui præsentiam, nec aspectus ullatenus toleraret. Affectione autem muliebri genitrix persuasa, ut satanas satanam ejiceret, famosum quemdam maleficum accersivit. Astuit, & exploravit: agnovit & juvenculam, asserens esse inferratam: „ terit arborum cortices, & pocula verbis, „ & herbis infecta propinat. Mordet etiam propriis dentibus brachium miseræ mulieris, in „ duobus scilicet locis, circa frontem brachii, „ itaut utraque mensura scilicet superior, aut „ inferior distaret a fronte brachii quasi uno „ palmo. Res nova, res mira! Ab illo siquidem „ languore convaluit, sed non plene. Nam interdum velut ex corde sentiens acus procedere cruciabatur atrociter, donec per superiorem mensuram brachii, quam nulla cicatrix, sicut nec inferiorem obduxerat, acus

" educens vis occulta, jam in hunc modum plu-
" res per temporum intervalla, quasi trigin-
" ta acus prodierant: Quidam, ut vulgò dici-
" tur, *ex capsate*, quidam admittendis idonea
" filis foramina perferentes. Exhibetur igitur vi-
" ro Sancto a patre filia.... Et ecce mox eadem
" juvencula sentiens acum, gemebunda deplo-
" rat, ad quam accedens unus de fratribus laicis
" viro Dei serviens, cruentam extraxit, annis
" pluribus ad testimonium conservandam. Orat
" S. Petrus, & locum vulneris tangens, in virtu-
" te Dei pollicetur, nec ferrum, nec calibem
" ultra processurum factumque est ita, sed mu-
" tata est materia, malitia nòndum extincta pe-
" nitus. Per alteram brachii morsuram inferio-
" rem, quam vir Sanctus nondum tetigerat,
" quia nec adhuc aliquid inde exierat, cœpe-
" runt sudes lignei parvuli, quos vulgò *brocas*
" vocant, ex quercino robore, vel fraxineo pro
" ferreis acubus egredi grossiores spinis, & mo-
" dicè longiores, nec tamen omnes unius lon-
" gitudinis, vel grossitudinis, sicut nec acus
" fuerant. Sexdecim jam infra annum, & pau-
" cos menses ex muliere ligna prodierant. Af-
" fuit deinde Reverendus Antistes Petrus, cui
" divinitus servabatur tanti miraculi plenitu-
" do. Offertur mulier missarum solemnia cele-
" branti, sicut præceperat vespere præcedenti.
" Eadem hora ex carne Mulieris lignum egre-
" ditur, quod sub oculis omnium Capella-
" nus extraxit. Confitentem itaque Mulierem
" Præsul absolvit, & sacram ei tradens Eucha-
" ristiam, ab omni deinceps cujuscumque ma-
" teriei progressu jubet eam esse securam, ...
" sicque ab omnibus præstigiis liberata, adhæ-
" sit viro suo, liberosque procreavit, virtu-
" temque Viri sancti, quam experta fuerat in

se,

se, multis prædicavit. „ Secunda est, quam legimus in Vita S. Herinæ Aletinæ §. 2. *penes Scriptores Bollandian. tom.*2. *Maii*, in appendice *diei* 5. nempè quod „ Conjuges quidam jam „ multos annos veneficio, & incantationibus ob-„ structi, geniali thoro abstinebantur „ qui postea liberati sunt gossipio, quod ad ossa S. Herinæ admotum fuit. Tertia est, quæ ibidem legitur *die* 8. *Julii* in Vita S. Pauli novi, nempè, quod quædam „ Mulier, cum adhuc puella quin-„ quennis a dæmonibus possessa, ad adultam per-„ venisset ætatem, legitimoque Marito tradita „ fuisset, a dæmonibus, qui eam latenter læ-„ debant, non permittebatur maritali uti com-„ mercio. „ Quarta est, quæ habetur *penes eosdem die* 24. *Julii* in Vita B. Antonii Ordinis Eremitarum S. Augustini *cap.* 2. scilicet, quod quædam Mulier „ in juventute per invidiam „ magicis artibus incantata fuit, atque ita per „ 13. annos mansit fascinata, ut non tantum-„ modo maritum suum avversaretur, sed etiam „ sibi ipsi violentam mortem inferre conare-„ tur.... Ab hoc magico maleficio fuit liberata in Sacello dicti Beati.

XXIX. Addamus quintam historiam. Inter miracula S.Claudii Episcopi Vesontionensis *cap.*6. *penes Bollandian. socios* 6. *Junii* narratur, quod quædam mulier nomine „ Petronilla annorum duodeviginti..... insidiatorem sui pudoris pas-„ sa est magum nefarium,.... quem illa (ut „ erat pia, & pudica) cum generosè a se, lon-„ gequè ablegasset, parentum denique, & sua „ voluntate nupsit honesto viro populari suo. „ Contigit porrò venefici illius.... malis arti-„ bus, ut ipso nuptiarum die sponsum suum, „ quem casti eatenus dilexerat, mirum in mo-„ dum exhorescerct, atque hunc horrorem sub-

„ inde exceperit mœror ingens, quo illa confecta, non viri modo sui, sed & mortalium omnium (ut fit) congressum, aspectumque ipsum, quoad poterat, declinabat.... Accersitus est Parochus, ... confessam ritè absolvit, & Eucharistia Sancta communicavit, & liberata est.

XXX. His exemplis finem imponat quædam species maleficii hostilis, sed rara, ita ut ab Historico jure *nova* vocatur. Scriptor enim Vitæ B. Bernardi Patriarchæ Aquilejensis, & Martyris *penes Bollandianos die 6. Junii* hæc narrat: „ Lazara Uxor Joannis Odorici, Marculina relicta quondam Dominici Mitri, Joanna Uxor Piccotti, Maria Uxor Aulivi, Bertulina Uxor Joannis de Vivaro.... ætate admodum juvenes, quodam inaudito morbi genere ex maleficio cujusdam veneficæ mulieris contracti... pluribus diebus, & noctibus vexarentur, & ferè semper, licet compotes mentis essent, bacchantium more invicem tripudiarent, ac si in publico carnis privii spectaculo choream ducerent, cum maxima membrorum omnium agitatione, ita ut ex labore tam longæ, & continuæ vexationis, largo sudore madidæ, fatigata sæpius corpora in terram ponerent: (*quæ postea intercessione B. Præsulis*) totius dicti morbi furore deposito, ac vi ejus non modo mitigata, sed penitus extincta sanæ quidem, & liberæ, ut primum fuerant, surrexerunt. „

XXXI. Ex his omnibus apparet, quàm verum sit, quod ii, qui hujusmodi maleficia negant, contradicant juri, opinioni vulgi, & experimento. Quare ut concludam cum Joanne Gersone *tract. de erroribus circa artem magicam, dicto primo* „ ridendi sunt, imo dure corrigendi,

„ gendi, qui Theologos deridentmox ut ser„ monem de dæmonibus faciunt, mox ut eis ef„ fectus quosdam attribuunt, quasi fabulosa „ sit eorum responsio. Provenit error iste apud „ quosdam Litteratos, tum ex defectu fidei, „ tum ex debilitate, & infectione rationis. „ Quod prius docuerat D.Thom. in 4. dist.34. q.1. art.3. in corp. *Procedit*, inquiens, *hæc opinio ex radice infidelitatis, sive incredulitatis.*

Et a quibus sit factum.

XXXII. In hoc casu, nunquam maleficiatus judicet de proximo suo in particulari, etiamsi aliqua indicia habeat; facile enim tentaretur a diabolo, ut pro vindicta aliquod malum cogitaret, & tale judicium, ejus obesset liberationi. Hoc unum solum judicet, ejus malum a dæmone immediatè excitari, permittente Deo. Imò si vexatus certo personam maleficam noverit, nihil adhuc de hoc curare debet, quia si perfectè contra dæmonem munitus fuerit, maleficus nihil amplius mali poterit ei inferre, & Ecclesiæ auctoritas potestatem habet ad omne maleficium dissolvendum.

Et modum ad illud dissipandum, sed caveat ne ob hoc ad magos, vel sagas, quam ad Ecclesiæ ministros confugiat.

XXXIII. Id enim numquam licere, & grave peccatum esse colligitur ex Levitici cap. 19. v. 31. *Non declinetis ad magos, nec ab ariolis aliquid sciscitemini, ut polluamini per eos. Ego Domi-*

nus Deus vester; Et cap. 20. v. 6. *Anima, quæ declinaverit ad magos, & ariolos, & fornicata fuerit cum eis ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi mei.* Et Deuteronomii cap. 18. v. 10. *Nec inveniatur in te, qui lustret filium suum, aut filiam ducens per ignem: aut qui ariolos sciscitetur, & observet somnia, atque auguria, nec sit maleficus, & incantator, neque qui pythones consulat, nec divinos..... omnia enim hæc abominatur Dominus, & propter hujusmodi scelera delebit eos in introitu tuo.* Et ex D. Paulo ad Rom. *cap.3. v.8.* justam damnationem comminante illis, qui ipsi affingebant eum mala facere ut bona evenirent: *Et non*, inquit, *sicut blasphemamur, & sicut ajunt quidam nos dicere, faciamus mala ut veniant bona, quorum damnatio justa est.* Quibus significat grave crimen esse mala facere in bonum finem, quod revera facerent si maleficorum opera ad morbos pellendos abuterentur, & maleficia aliis maleficiis dissiparent. Hinc Henricus noster Gandavensis quodlib. 5. quæst. 33. ait: *Perniciosum est, operibus superstitiosis communicare, aut facere talia, qualia faciunt superstitiosi, communicando operibus dæmonum.* Cui consonat Illustrissimus noster Capitonius part. 2. explicat 23. his verbis: *Nec quidem major potest esse iniquitas, quam Deo relicto, a dæmone auxilium quærere.* Et facultas Parisiensis anno 1498. ut refert Joannes Gerson *opusc. de erroribus circa artem magicam, propè finem*, inter alios, hunc articulum in ordine 5. damnavit: *Quod licitum sit magicis artibus, vel aliis quibusdam superstitionibus a Deo, aut ab Ecclesia prohibitis aliqua facere pro quocumque bono fine, error; quia secundum Apostolum:* Non sunt facienda mala, ut eveniant bona.

XXXIV. Quod adeo verum est, ut nec etiam liceat confugere ad magos, vel sagas jam alias paratas maleficium maleficio tollere; quia non licet assensum præbere peccato alterius, juxta regulam, quam tradit Apostolus ad Rom. 1. v. 32. *digni sunt morte*, inquit, *non solum, qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus*. Et licet maleficus paratus sit, cum sit addictus dæmoni, hoc tamen peccatum isto tempore non perpetraret, nisi ad ipsum confugeretur. Aliam rationem tradit S. Augustinus *lib. 2. de Doctrina Christiana cap. 22.* quia nempe tollere maleficium alio maleficio per maleficum parato, provenit ex *quadam pestifera societate hominum, & dæmonum, quasi pacta quadam infidelis, & dolosa amicitiæ constituta, quæ penitus sunt repudianda, & fugienda homini Christiano*.

XXXV. Et licet primo, sit licitum ab usurario parato usuras petere in summa necessitate: secundo, sacramenta petere a Sacerdote in peccato mortali existente, & ad conferendum parato. Tertio, deferre jusjurandum Idololatræ, quem scimus per falsos deos juraturum. Quæ sunt argumenta sententiæ contrariæ, quam tuentur Petrus Aureolus *in 4. sent. dist. 39. q. 2.* & Angles *verbo Superstitio*, §. 13. Tamen dissimilis est ratio; illi enim inducuntur ad id, quod sine peccato facere possunt, si velint, nam & Sacerdos contritionis actum elicere potest, & si per tempus liceat, peccata sua confiteri, antequam Sacramenta conferat: Usurarius mutuum dare potest simpliciter, nihil exigendo ultra sortem: Idololatra per Deum verum jurare potest; at amotio maleficii per aliud maleficium est intrinsecè mala, nec sine peccato fieri potest, ideoque nec peti.

XXXVI. Aliam aliquorum oppositionem exponit

ponit Joannes Gerson *opusc. de erroribus circa artem magicam dicto* 3. his verbis : „ Ecce talis
„ infirmus est in grandem , & luctuosam to-
„ tius gentis unius perditionem , & ipse despe-
„ ratur a Medicis . Cur non , inquiunt , per su-
„ perstitiosa curabitur , præsertim si per su-
„ perstitiosa præsumitur in ægritudine teneri ,
„ & per similia promittitur liberari ? Nonne
„ vana vanis , sicut clavum clavo licet repelle-
„ re ? nonne sanitas , & auxilium undecumque
„ quæri possunt , sicut ab herbis , ita a verbis ,
„ & a virtute spirituum , sicut a virtute lapi-
„ dum , vel corporum ?

XXXVII. Sed responsio hauriri potest ex iis , quæ habet D. Joannes Chrysostomus *homil.* 8. *in Epist. ad Colossenses* , qui de Muliere Christiana loquens , cujus filius periculosè ægrotavit : *Infans* , inquit , *ægrotavit* , *non fecit amuleta* (superstitiosa nempè) *reputatur ei Martyrium ; mente enim sacrificavit filium . Et maluit infantem videre mortuum , quam pati idolatriam . Quomodo ergo ipsa est martyr , sive in se ipsa , sive in filio hoc faciat , sive in Marito , sive in aliquo , qui est ei charissimus , ita altera est cultrix Idolorum . . . . Ecce dico , & prædico vobis omnibus , quod si quispiam fuerit deprehensus , non parcam iterum , sive amuletum , sive incantationem , sive hujus artis aliquid aliud faciat . Quid verò ? morietur , inquit , infans . Si sic vixerit , tunc morietur , sin autem absque illis mortuus fuerit , tunc vivit . . . . Hic autem non est Idolatria , sed solum , inquit , incantatio . Hæc est cogitatio satanica , hæ sunt diabolicæ insidiæ : tegere imposturam , & in melle dare venenum ; quoniam novit se illa non persuadere , hac via est ingressus ad amuleta , & aniles fabulas . Et crux quidem effecta est ignominia ,*

lite-

literæ autem in majori honore sunt habitæ. Christus fuit ejectus, & introducitur anus ebria, & delirans Conculcatum est nostrum mysterium, & Chaos ducit fraus diaboli. Hæc Chrysostomus, cui concinit S. Augustinus serm. 286. alias de Diversis 39. *Multi*, ait, *ducunt Martyrium in lecto: Prorsus multi. Est quædam persecutio satanæ occultior, & astutior, quam tunc fuit. Jacet fidelis in lecto, torquetur doloribus, orat, non exauditur. Imò exauditur, sed probatur, sed exercetur, sed ut recipiatur filius flagellatur. Ergo cum torquetur doloribus, venit linguæ tentatio, accedit ad lectum aut muliercula aliqua, aut vir si vir dicendus est, & dicit ægroto. Fac illam ligaturam, & sanus eris. Ille & ille, & ille, interroga, sani inde facti sunt. Non cedit, non obtemperat, non cor inclinat; certat tamen. Vires non habet, & diabolum vincit. Fit martyr in lecto, coronante illo, qui pro illo pependit in ligno.* Quorum Patrum doctrina applicari potest, proportione servata, suprapositæ oppositioni, cum sive de amuletis superstitiosis loquamur, sive de maleficio, eadem sit ratio; utrobique enim pactum cum dæmone explicitum, vel implicitum saltem intercedit. Præterea, melius est denominationem martyris sibi adipisci, quam socii dæmonum, & melius sic consulitur ægrotantis saluti, etiamsi sic moriatur.

XXXVIII Hos Christianos Atletas imitatus est B. Jacobus de Oldo Presbyter tertii Ordinis S. Francisci, qui cum quodam morbo decumberet, „ venit aliquando ad eum præstigiatrix „ vetula, dixitque: Si vis Frater Jacobe faciam tibi signum, quo sanitatem recuperes. At ille, apage, inquit, malo enim justus mori, „ quam vivere injustus, „ ut legitur in ejus

vita

Vita *cap.*3. *die* 18. *Aprilis*, & hunc præivit „ Episcopus Theopentus nomine , natione Syrus, „ de civitate , quæ appellatur Constantia.... „ Veniens in hanc Civitatem Romanam filiam „ unicam, quam secum duxit, misit in monasterio ad discendas sacras literas.... Accidit „ autem, ut postquam implesset puella in monasterio menses decem & octo, ille invidus „ hostis antiquus humani generis immiserit se „ in puellam, & cœperit eam vexare, & stimulare. Et cum multi opus suum offerrent, „ ut facerent filacteria ad ejiciendum dæmonem, ipse nullo pacto acquievit, sed precibus, & lacrymis ad Deum conversus, in ipso „ habebat fiduciam, & ab ipso petebat auxilium, dicens; Surgam, & ibo ad Dominum „ nostrum Jesum Christum, & ad S. Martyrem „ ejus Anastasium, qui potest curare meam „ filiam a dæmonis vexatione „ & revera curata est, ut ex MSS. Bibliothec. Vallicel. narrat Baronius ad annum 713. *num.* 6. *& seqq.* Et quidem rectè , ac sanctè, nam *nulla utilitas*, inquit S. Thomas 2. 2. q. 95. art. 3. ad 3. *temporalis potest comparari detrimento spiritualis salutis, quod imminet ex inquisitione occultorum per dæmonum invocationem*. Unde merito stulti, & dementes hujusmodi vocantur in *cap. Qui sine salvatore* 26. *quæst.* 2. & eorum curatio mors potius , quam vita nuncupatur his verbis: *Qui sine salvatore salutem vult habere, & sine vera sapientia æstimat prudentem se fieri posse, non sanus sed æger ; non prudens, sed stultus in ægritudine assidua laborabit , & in cæcitate noxia stultus , ac demens permanebit . Ac proinde omnis inquisitio, & omnis curatio, quæ a divinis & magis, vel ab ipsis dæmoniis in Idolorum cultura experitur , mors potius*

dicen-

dicenda est, quam vita ; & qui ea sectantur, si se non correxerint, ad æternam perditionem tendunt, Psalmista dicente Psalm. 95. *Omnes Dii gentium sunt dæmonia, qui per deceptos homines, alios decipere quotidie gestiunt, ut perditionis suæ faciant eos esse participes.*

XXXIX. Quod si ab his quis abstinere nolit amore virtutis, abstineat saltem timore pœnæ, habeatque præ oculis illud memorabile exemplum, quod refert S. Gregorius Magnus *lib.* 1. *Dialogor. cap.* 10. de quadam muliere energumena, quam „ propinqui sui carnaliter amantes, & amando persequentes, ad obtinendum „ salutis remedium, maleficis tradiderunt, ut „ ejus animam funditus extinguerent, cujus „ carni magicis artibus ad tempus prodesse conarentur. Ducta est itaque ad fluvium, atque „ in aquam mersa, ibique diutius incantationibus agere malefici moliebantur, utis, qui „ eam invaserat diabolus exiret; sed miro Omnipotenti Dei judicio, dum arte perversa unus „ ab ea repellitur, in eam subito Legio intravit. Cœpit ex hoc illa tot motibus agitari, „ tot vocibus, clamoribusque perstrepere, quot „ spiritibus tenebatur. Hæc postea ad Martyris S. Sebastiani Reliquias liberata est.

XL. Sed non solum majus malum evenire potest ipsimet homini vexato, verum etiam interdum illi, qui maleficum adit, ut aliquem maleficiatum maleficio liberet, ut cuidam accidisse legitur in Vita S. Joannis Gualberti *part.* 5. *Miraculorum apud Bollandianos Continuatores, die* 12. *Julii* „ Ex Oppido Lancisa, quod in Arni „ superioris valle situm est, quemdam non in„ fimo loco natum, captum a dæmonio venisse „ ad hoc S. Mariæ Monasterium multis comi„ tantibus, vidimus. Forte tunc quidam, cui

„ Za-

„ Zanobio nomen erat, supervenit, ... qui
„ quidem affinium hujus invasi a dæmone pre-
„ cibus compulsus, quemdam necromantem
„ virum malignum, & dolis plenum Nepum
„ nomine, ob consilia inquirenda ab ipso, quid
„ in hoc homine agendum esset, adiverat. Cui,
„ quia ea quæ nefaria sunt agere tentaverat,
„ diabolica videlicet potius, quam divina in-
„ quirere auxilia, mirum, stupendumque ma-
„ lum accidit in vespere. Nam dum uno in
„ loco in hospitali conscenderent ambo, ipse,
„ scilicet a dæmone invasus, illic brevi interval-
„ lo, dato .... se se paululum dans quieti,
„ caput inter genua posuit, at paulò post
„ experrectus Deo gratias, inquit, convalui.
„ E contra Zanobius ille qui Nepum adiverat,
„ ab eodem correptus dæmone, insanire, bac-
„ cari furere cœpit. „

XLI. Licere tamen ad maleficum confugere, vel ipsum cogere, ut maleficum tollat, quando probabiliter creditur illum sine maleficio, modo aliquo licito, id facere posse, sive quandocumque non adest moralis certitudo, quod utatur modo illicito, non inficior, quia sic confugiens, utitur jure suo, & inducit magum ad id, quod facere tenetur, & sine peccato si velit, potest facere, hocque est conforme iis quæ docet Henricus noster, ut constabit infra in Comment. ad Documentum XV.

XLII. Adverto tamen cum Natali Alexandro, *in Theolog. Dogmat. & Moral. de Decalog. art.* 14. *Regula* 26. quod ille, qui confugit ad talem maleficum debet expresse protestari, se nihil commune cum diabolo habere velle, nolleque ejus opera sanitatem consequi, & omni pacto renuntiare. Cum ergo is, qui maleficii auctor esse creditur compellitur, aut rogatur, ut male-

ficium

ficium tollat, aut ipse, aut alius ad sanandum maleficiatum paratus occurrit, ab eo quærendum est, quo remedio sit usurus. Si dicere nolit, non est utendum ejus opera, quia hoc ipso satis indicat, se usurum remedio illicito, si vero indicet, remedium consideret, qui petit, si satis prudens, & doctus est, an sit licitum, nec ne. Si non est idoneus Judex, peritiores interroget; si dubitet an sit remedium naturale, adeat medicos; si dubitet an sit remedium divinum, quærat à Theologis. Si sacrum remedium esse dicant, qui sanitatem ægroto ex maleficio pollicentur, respondeat, satius esse ut a Sacerdote applicetur, si revera sacrum sit, & ab Ecclesia approbatum. Si dicant non profuturum, nisi ipsi adhibuerint, indicium est, adhibituros ex pacto convento. Illud itaque Christianus repudiet, ac rejiciat. Hucusque P. Natalis Alexander.

XLIII. Semper tamen utilius, ac securius erit uti remediis ab Ecclesia præscriptis, Ecclesiasticisque ministris, ut docet Rituale nostrum, & habetur in *Can. Si per sortiarias*, qui loquens de conjugatis maleficio affectis, hæc pro eorum sanitate remedia præscribit: *Hortandi sunt quibus ista eveniunt, ut corde contrito, & Spiritu humiliato Deo, & Sacerdoti ac omnibus peccatis suis puram confessionem faciant, & profusis lacrymis, & largioribus eleemosynis, & orationibus, atque jejuniis Domino satisfaciant, & per Exorcismos, ac cætera Ecclesiastica medicinæ munia ministri Ecclesiæ, tales, quantum Dominus annuerit, qui Abimelech, ac domum ejus Abrahæ orationibus sanavit, sanare procurent*. Quod pari ratione de aliis maleficiis dicendum est. Utilitatem hujus moniti experta fuit quædam „ nobilis generis Mulier, cujus filiam cum possideret dæmon, aliis nonnullis mediis frustra

„ ten-

„ tentatis, adhibuit ipsa omnium vanissimum, „ magicas scilicet incantationes, quas etiam fru„ stra experta Mater, & facti pœnitens ad se„ pulchrum S. Eneconis obtinuit facillimè quod „ per humanas, vel diabolicas artes frustra quæ„ sierat, „ ut legitur in Vita prædicti S. Abbatis *cap.7. penes Bollandianos die* 1. *Junii* vide supra *num.* 27.

Aut ulla Superstitione, aut alio modo illicito utatur.

XLIV. De illis tantum rebus superstitiosis, modisque illicitis loquitur Rituale nostrum, quæ ad maleficiati sanationem inservire possunt: quare omissis reliquis superstitionis speciebus, de illa solum, quæ *observantia sanitatum* dicitur, sermo, & quidem brevissimus, instituendus est. *Ad hoc genus pertinent molimina magicarum artium, & ligatura, & remedia, quæ medicorum quoque disciplina condemnat, sive in præcantationibus, sive inquibusdam notis quas characteres vocant, sive in quibuscumque rebus suspendendis, & illigandis, vel etiam aptandis quodammodo, non ad temperationem corporum, sed ad quasdam significationes, aut occultas, aut etiam manifestas, quæ mitiore nomine Physica vocant, ut quasi non superstitione implicare, sed natura prodesse videantur*, ut loquitur D. Augustinus *lib.2. de Doct.Christ. c.*20.

XLV. Porrò hæc omnia a SS. Patribus, & Sacris Canonibus reprobantur, & damnantur, quia scilicet ad pacta saltem tacita cum dæmonibus pertinent. Audiatur P. Gregor. Nazianzenus orat. in S.Baptismo. *Infans tibi est?* inquit, *ne occasionem improbitas arripiat, ab infantia*

stantia sanctificetur, ab ipsis unguiculis spiritui consecretur.... nihil tibi amuletis, nec incantamentis opus est, cum quibus pravus ille in leviorum hominum animas simul irrepit, venerationem Deo debitam furtim ad se transferens. Trinitatem ipsi da, magnum illud, & pulchrum amuletum. Audiatur S. Basilius homil. in Ps.45. *Multorum*, inquit, *est dicere: Deus noster refugium, sed eodem, quo Propheta noster, affectu dicere, nimis quam paucorum est..... Etenim cum tribulatione quapiam affligamur ad omnia potius, quam ad ipsum Deum nostrum recurrimus. Puer tibi ægrotat? Quaquaversum circumfers oculos, requirens incantatorem, aut certè eum, qui supervacaneos, vanosque characteres, seu figuras puerorum innocentium collo circumliget: vel ad postremum, ad medicum venis, & medicinas, eo interim contentim omisso, qui resistere potest sospitati.* Legatur D. August. suprarelatus num.2. & num.25. & audiatur in Ps.70. serm.1. ubi ait: *Quando filiis caput dolet, malæ, & infideles matres ligaturas sacrilegas, & incantationes quærunt.* Audiatur S. Cyrillus Hierosolymitanus cathechesi Mystalogica. *Prima auguria*, inquit, *divinationes, omina, aut amuleta, aut inscriptiones in foliis, aut aliæ malæ artes, & cætera hujusmodi, cultus diaboli sunt. Cave itaque ista.* Tandem audiatur D. Cæsarius Arelatensis serm. de auguriis, inter Augustinianos olim de tempore 241. nunc in appendice 278. *Ego*, inquit, *me apud Deum absolvo, dum iterum, atque iterum admoneo, pariter & contestor, ut nullus ex vobis caragos, vel divinos, vel sortilegos requirat, nec de qualibet eos, aut causa, aut infirmitate interroget. Nullus sibi præcantatores adhibeat, quia quicumque fecerit hoc*

malum, statim peribit Baptismi Sacramentum, & continuo sacrilegus, & Paganus efficitur: & nisi grandi eleemosyna, dura, & prolixa pœnitentia subvenerit, statim in æternum peribit. Et post pauca subdit: *Toto corde nostro ad Dei misericordiam eamus, & sacrilegas observationes fideliter relinquentes, de illius adjutorio semper præsumamus. Nam qui prædictis malis, id est caragis, & divinis aruspicibus, vel philacteriis, & aliis quibuslibet auguriis crediderit; etsi jejunet, etsi jugiter ad Ecclesiam currat; & si largas eleemosynas faciat, etsi corpusculum in omni afflictione suum cruciaverit, nihil ei proderit, quamdiu illa Sacrilegia non reliquerit: quia impia illa Sacrilegii observatio ista omnia bona obruit, & evertit*. Videatur D. Joannes Chrysostomus supra laudatus *num.* 25.

XLV. Sacri verò Canones harum rerum superstitiosos gravissimis pœnis subjiciunt. Concil. Laodicenum sub S. Silvestro Papa celebratum statuit can. 36. *Quod non oportet eos, qui sunt sacrati, vel clerici, esse magos, vel incantatores, vel mathematicos, vel astrologos, vel facere ea, quæ dicuntur amuleta, quæ quidem sunt ipsarum animarum vincula, eos autem qui ferunt, ejici ex Ecclesia jussimus*. Cui fermè in terminis consonat Concilium Agathense sub Symmaco anno 506. celebratum *canone* 68. Zacharias Papa *epist.* 1. ad Bonifacium Moguntinum Archiepiscopum, *Chilacteria, quæ gentili more observantur omnibus Christianis detestabilia, & perniciosa* esse asserit. Gregorius junior in Concilio Romano *cap.* 12. decrevit *apud Gratianum 2. parte Decreti, causa 26.* q. 5. c. 1. *Si quis ariolos aruspices, vel incantatores observaverit, aut philacteriis usus fuerit, anathema sit*. Plures alios hujusmodi canones ibidem legi possunt.

XLVI.

XLVI. Ratio horum est, quia, ut ait S. Thomas 2. 2. q. 96. art. 2. *cum hujusmodi res non videantur posse tales effectus naturaliter causare, consequens est, quod nec adhibeantur ad hos effectus causandos tamquam causæ, sed solum quasi signa, & sic pertinent ad pacta significationum cum dæmonibus inita*. Quod expressius docuit in responsione ad 1. si *simpliciter*, inquit, *adhibeantur res naturales ad aliquos effectus producendos, ad quos putantur naturalem habere virtutem, non est superstitiosum, vel illicitum. Si verò adjungantur vel characteres aliqui, vel aliqua nomina, vel aliæ quæcumque variæ observationes, quæ manifestum est naturaliter efficaciam non habere, erit superstitiosum, & illicitum.*

XLVII. Non tamen per hoc reprobantur sacra amuleta, seu brevia, nec Sanctorum Reliquiæ, figura Crucis, aliqui versiculi Psalmorum, Evangelium S. Joannis, imagines Christi, Deiparæ Virginis, vel Sanctorum, neque pietatis signa ab Ecclesia approbata, ut Rosarium, Coronæ, scapulare B. M. V. Dolorosæ, vel de Monte Carmelo, ad collum suspensa gerere, *quia*, ut ait D. Thomas loco citato art. 4. ad 3. *si portentur ex fiducia Dei, & Sanctorum, quorum sunt Reliquiæ, vel ad quos respectum habent, non erit illicitum*; imo laudandum, modo pio animo gerantur, quod docuit D. Augustinus Tract. 7. in Evang. S. Joannis: *Cum*, inquit, *caput tibi dolet, laudamus si Evangelium ad caput tibi posueris, & non ad ligaturam cucurreris. Ad hoc enim perducta est infirmitas hominum, & ita plangendi sunt homines, qui currunt ad ligaturas, ut gaudeamus, quando videmus hominem in lecto suo constitutum jactari febribus, & doloribus, nec alicubi spem po-*

fuisse, nisi ut sibi Evangelium ad caput poneret, non quia ad hoc factum est, sed quia prælatum est Evangelium ligaturis. Si ergo ad caput ponitur, ut quiescat dolor capitis: ad cor non ponitur, ut sanetur a peccatis? Fiat ergo.... ponatur ad cor, sanetur cor.

XLVIII. Hic usus piissimus deinde semper apud fideles perseveravit, pluraque ex hoc beneficia reportarunt, ut ex sequentibus exemplis, quæ ad rem nostram adducam, palam fiet. Legitur namque in Vita S. Eugendi Abbatis *cap.* 7. *apud Bollandum die* 1. *Januarii* quod dæmonem iste Sanctus expulit per epistolam quæ talis erat „ Eugendus servus Christi, in nomine „ Domini nostri Jesu Christi, Patris, & Spiri- „ tus sancti præcipio per scripturam istam, „ spiritus gulæ & iræ, & fornicationis, & amo- „ ris, & lunaticè, & dinaticè, & meridiane, „ & diurnè, & nocturne, & omnis spiritus „ immunde, exi ab homine, qui istam scriptu- „ ram secum habet. Per ipsum te adjuro ve- „ rum Filium Dei vivi, exi velociter, & cave „ ne, amplius introeas in eam. Amen. Alle- „ luja " qui statim egressus est ab obsessa. Et in Vita S. Bernardi Abbatis *lib.* 2. *cap.* 4. auctore Ernaldo, sive Arnoldo " Rusticus quidam Uxo- „ rem dæmoniacam secum adducens, quam „ ante pedes ejus lacrymabili voce intrinsecas „ protestans anxietates deposuit.... Orante at- „ tentius viro Dei, nequissimus ille victus abs- „ cessit, & mulier sibi reddita quantas potuit „ gratias egit. Revertitur igitur vir cum mu- „ liere.... sed .... ubi domus suæ limina mu- „ lier attigit, rursus eam intrat diabolus, & in- „ festior solito, miseram discerpit atrocius. „ Quid faceret miser maritus, quo se verteret „ nesciebat.... Surgit igitur, & assumpta se-

„ cum

„ cum muliere.... indicat viro Dei quid factum
„ sit, & ut gratiam inveniat, lacrymabiliter de-
„ precatur. Nec deest piæ petitioni, Abbatis
„ clementia, sed præcipit ut Ecclesiam....
„ ingrediatur, & orans expectet, donec ipse
„ sequatur. Itaque memor promissi, circa no-
„ ctis crepusculum, cæteris dormitum eunti-
„ bus, ipse, uno tantum prosequente, Eccle-
„ siam ingreditur, & tota nocte illa orationi
„ vacans, obtinuit a Domino quod petebat; &
„ impetrata mulieri sanitate jubet eam secu-
„ ram reverti ad propria. Sed cum illa redi-
„ tum ad se diaboli, sicut jam experta fuerat
„ formidaret, collo ejus ligari chartulam hæc
„ verba continentem præcepit: In Nomine Do-
„ mini nostri Jesu Christi præcipio tibi dæmon,
„ ne hanc amodo mulierem præsumas contin-
„ gere. Quod mandatum sic expavit diabo-
„ lus, ut mulieri regressæ ad propria numquam
„ deinceps appropinquare præsumpserit.

XLIX. In libro miraculorum S. Antonii Patavini, *cap.6.penes Bollandianos Socios die* 13. *Junii* narratur: quod cuidam mulieri a dæmone vexatæ apparuit in somnis S Antonius qui ei dixit: „ Surge mulier, & hanc custodi cedulam
„ per quam a vexatione dæmonis recipies sani-
„ tatem, & surgens a somno reperit in corde
„ suo quamdam cartam de pergameno, in qua
„ litteris aureis talia erant scripta: Ecce cru-
„ cem Domini, fugite partes adversæ, vicit Leo
„ de Tribu Juda, radix David, Alleluja, Al-
„ leluja. Et tunc illam tentationem amisit, &
„ quamdiu illam cedulam habuit, eam diabolus
„ non vexavit. Sed cum rex Dionysius (Lusi-
„ tanus) ista, viro referente, audivit, cedu-
„ lam prædictam habuit, & statim iterum dia-
„ bolus eam mulierem invasit. Vir autem Uxo-

„ ri compatiens.... Rescriptum cedulæ a Rege „ habuit, & datum mulieri, ipsam, ut principa- „ lis cedula, a vexatione dæmonum liberavit. "

L. In Vita S. Antonini Archepiscopi Florentini *c.* 8 *apud Continuatores Bollandianos ad diem* 25. *Maii, in additionibus* legitur, Quod quædam mulier dæmonem crudeliter collidentem ejus filium compescuit, Sancti Antonini „ Cilicii por- „ tione in modum brevis ligata collo pueruli „ sui lactentis. „ Et in Vita B. Ægidii pariter Ordinis Prædicatorum *cap. 7. ibidem die* 24. *Maii* narratur, quod quidam, Adolescentulus fre- „ quenter a diabolo arreptus, misere vexabatur, „ quem mater ad Patroni sepulchrum secum „ ducens, terram ex eo ad filii collum suspen- „ dit.... Portavit Adolescens ligatum ad col- „ lum pulvisculum, & integrum jam annum „ ab horrenda mali genii vexatione immunis, „ amuletum pulvisculi gestare neglexit. Quod „ sentiens inimicus, atrocius eum aggressus „ tam sæviter affligebat, ut bis nonnumquam „ in die eum collideret, ac laniaret. Compe- „ riens mater, quod ad collum terram sepul- „ chri minimè gestaret.... ad tumulum rediit, „ & sumptum ex eo pulverem, fiducia ma- „ gna, collo filii denuo alligavit.... & juve- „ nis cacodæmonis vexatione liber, & inco- „ lumis supervixit. "

LI. Circa tamen hujusmodi brevia, & amuleta, quæ interdum vere sacra, & pia videntur, *Cavendum*, inquit ex S. Thoma D. Antoninus in Summa 2. parte tit. 12. cap. 1. §. 13. *quod non reperiatur in eis aliquid horum. Primo ut non sit ibi aliquid pertinens ad invocationem dæmonum, quia sic esset superstitiosum. Secundo ut non contineat nomina ignota, nec sub illis aliquid lateat illicitum. Tertio, ne aliquid*

fal-

falsitatis contineat, quia sic ejus effectus non posset expectari a Deo, quia non est Testis falsitatis. Quarto, cavendum ne cum verbis sanctis contineantur aliqua vana; puta characteres scripti, & hujusmodi signa, præter signum Crucis. Quinto, ut spes non ponatur in modo scribendi, aut ligandi, puta quod scribatur in charta virginea, vel in ortu solis, vel dum legitur Evangelium, vel quod oportet ligari cum tot filis, vel appendi per Virginem hominem, vel quod nullus debet videre, & hujusmodi vanitatibus, quia illicita essent, & superstitiosa.... De portantibus autem Reliquias ad collum dicit Thomas, quod si hoc fit ex reverentia Dei, & Sanctorum, in quibus habent fiduciam, non adjuncta aliqua vanitate, licitum est de se; sed si addatur aliqua observantia, ut quia vas earum debet esse triangulare, & hujusmodi, superstitiosum erit, & malum.

LII. His maturè perpensis, facilè explicari possunt Auctor Operis imperfecti in Matthæum, *inter Opera S. Joannis Chrysostomi*; & S. Eligius Noviomensis Episcopus, sermone ad plebem, quem ejus Vitæ inseruit S. Audoenus lib. 2. cap. 15. Primus enim ait homil. 43. *Quidam aliquam partem Evangelii scriptam circa collum portant; sed nonne quotidie Evangelium in Ecclesia legitur & auditur ab omnibus? Cui ergo in auribus posita Evangelia nihil prosunt, quomodo possunt eum circa collum suspensa salvare! Deinde ubi est virtus Evangelii in figuris literarum, an in intellectu sensuum? Si in figuris, bene circa collum suspendit. Si in intellectu, ergo melius in corde posita prosunt, quam circa collum suspensa.* Secundus inquit: *nullus ad colla, vel hominis, vel cujuslibet animalis ligamina dependere præsumat, etiamsi*

„ ri compatiens.... Rescriptum cedulæ a Rege „ habuit, & datum mulieri, ipsam, ut principa„ lis cedula, a vexatione dæmonum liberavit. "

L. In Vita S. Antonini Archepiscopi Florentini *c.* 8 *apud Continuatores Bollandianos ad diem* 25. *Maii, in additionibus* legitur, Quod quædam mulier dæmonem crudeliter collidentem ejus filium compescuit, Sancti Antonini „ Cilicii por„ tione in modum brevis ligata collo pueruli „ sui lactentis. „ Et in Vita B. Ægidii pariter Ordinis Prædicatorum *cap. 7. ibidem die* 24. *Maii* narratur, quod quidam, Adolescentulus fre„ quenter a diabolo arreptus, misere vexabatur, „ quem mater ad Patroni sepulchrum secum „ ducens, terram ex eo ad filii collum suspen„ dit.... Portavit Adolescens ligatum ad col„ lum pulvisculum, & integrum jam annum „ ab horrenda mali genii vexatione immunis, „ amuletum pulvisculi gestare neglexit. Quod „ sentiens inimicus, atrocius eum aggressus „ tam sæviter affligebat, ut bis nonnumquam „ in die eum collideret, ac laniaret. Compe„ riens mater, quod ad collum terram sepul„ chri minimè gestaret.... ad tumulum rediit, „ & sumptum ex eo pulverem, fiducia ma„ gna, collo filii denuo alligavit.... & juve„ nis cacodæmonis vexatione liber, & inco„ lumis supervixit. "

LI. Circa tamen hujusmodi brevia, & amuleta, quæ interdum vere sacra, & pia videntur, *Cavendum*, inquit ex S. Thoma D. Antoninus in Summa 2. parte tit. 12. cap. 1. §. 13. *quod non reperiatur in eis aliquid horum. Primo ut non sit ibi aliquid pertinens ad invocationem dæmonum, quia sic esset superstitiosum. Secundo ut non contineat nomina ignota, nec sub illis aliquid lateat illicitum. Tertio, ne aliquid fal-*

falsitatis contineat, quia sic ejus effectus non posset expectari a Deo, quia non est Testis falsitatis. Quarto, cavendum ne cum verbis sanctis contineantur aliqua vana; puta characteres scripti, & hujusmodi signa, prater signum Crucis. Quinto, ut spes non ponatur in modo scribendi, aut ligandi, puta quod scribatur in charta virginea, vel in ortu solis, vel dum legitur Evangelium, vel quod oportet ligari cum tot filis, vel appendi per Virginem hominem, vel quod nullus debet videre, & hujusmodi vanitatibus, quia illicita essent, & superstitiosa.... De portantibus autem Reliquias ad collum dicit Thomas, quod si hoc fit ex reverentia Dei, & Sanctorum, in quibus habent fiduciam, non adjuncta aliqua vanitate, licitum est de se; sed si addatur aliqua observantia, ut quia vas earum debet esse triangulare, & hujusmodi, superstitiosum erit, & malum.

LII. His maturè perpensis, facilè explicari possunt Auctor Operis imperfecti in Matthæum, *inter Opera S. Joannis Chrysostomi*; & S. Eligius Noviomensis Episcopus, sermone ad plebem, quem ejus Vitæ inseruit S. Audoenus lib. 2. cap. 15. Primus enim ait homil. 43. *Quidam aliquam partem Evangelii scriptam circa collum portant; sed nonne quotidie Evangelium in Ecclesia legitur & auditur ab omnibus? Cui ergo in auribus posita Evangelia nihil prosunt, quomodo possunt eum circa collum suspensa salvare! Deinde ubi est virtus Evangelii in figuris literarum, an in intellectu sensuum? Si in figuris, bene circa collum suspendit. Si in intellectu, ergo melius in corde posita prosunt, quam circa collum suspensa.* Secundus inquit: *nullus ad colla, vel hominis, vel cujuslibet animalis ligamina dependere præsumat, etiamsi*

a clericis fiant, etsi dicatur, quod res sancta sit, & lectiones divinas contineat, quia non est in eis remedium Christi, sed venenum diaboli. Facile, inquam, hi Patres explicari possunt, dicendo, loqui de ligaturis, & amuletis superstitiosis, seu deficientibus a regulis a S. Thoma, & Antonino præscriptis.

Quandoque diabolus infirmum quiescere, & suscipere sanctissimam Eucharistiam permittit, ut discessisse videatur.

LIII. Experientia compertum est, aliquos dæmones conari, ne energumeni ad sacram Synaxim accedant. In Constitutione Innocentii III. qua inter Sanctos Cœlites adscribit S. Homobonum Cremonensem anno 1198. data, legitur: Quod " dum quædam mulier dæmoniaca ad se-,, pulchrum ejus (*nempè S. Homoboni*) dedu-,, cta fuisset, ... Eucharistiam abhorruit, nec ,, recepit, quæ & meritis ejusdem sancti libe-,, ta est." Similiter in Vita S. Eutychii Patriarchæ Constantinop. legitur: quamdam puellam a dæmone arreptam " non admittere sanctam Com-,, munionem, sed cum illa accipienda est, ma-,, gno timore, & tremore corripi, exclamare, ,, tristari, sanctum Potum aversari: " *Apud Bollandianos die 6. Aprilis*. Ibidem pariter in Vita B. Simonis Tridentini, Ordinis Eremitarum S. Augustini *cap. 3. die* 20. ejusdem mensis narratur. " Quod quædam mulier.... fuit posses-,, sa a dæmone, ... ita quod non poterat ,, aliquid operari, nec sinebat eam videre Cor-,, pus Domini nostri Jesu Christi. " Tandem

apud

apud eosdem Antuerpienses Socios, in Vita S. Udalrici *cap*.4. narratur: "Cum quidam im-
„ mundo spiritu possessus adduceretur, ut pro
„ ejus ereptione ad januam divinæ misericor-
„ diæ pulsaret, Jesu Christi famulus (*nempè*
„ *B. Udalricus*) exoratur; victus itaque tam
„ supplicantium prece, quam miseri hominis
„ vexatione, Salvatori nostro vivificatricem
„ passionis suæ hostiam pro illo immolaturus
„ ad Altare accessit, perceptaque sacrosancta
„ Communione, arreptitium, ut & ipse salu-
„ tare Sacramentum sumeret, adduci præce-
„ pit. Sed sævissimus inimicus, tanta fortitu-
„ dine ne adduceretur reniti cœpit, ut illum
„ tam viri præsentiam, quam sacram hostiam
„ exhorrere patenter intelligeres .... Sed ore
„ illius vi aperto, dandi Eucharistiam locum
„ dedit, qua data.... de manibus se tenen-
„ tium erupit infelix homo cum terribili insa-
„ nia.... Sed dum coactus subsisteret, super-
„ na gratia largiente, & B. Udalrici oratione
„ suffragante inimicus fugatur. „ Igitur vides energumenos, seu melius, dæmones in energumenis a Sacra Eucharistia abhorrere; ex altera parte quotidianum experimentum docet, plures obsessos Eucharistiam quietissimè sumere, ergo scitissimè Rituale nostrum innuit, quod etiamsi Dæmon permittat vexatum Corpus Christi sumere, adhuc non est signum, quod dæmon abierit.

De-

Denique innumerabiles ſunt artes, & fraudes diaboli ad decipiendum hominem, quibus ne fallatur, Exorciſta cautus eſſe debet.

LIV. Et revera aſtutias dæmonis contemplans D. Bernardus *ſerm.* 5. in quadrageſima: *Magnum*, inquit, *diſcrimen adverſus diabolicæ fraudis aſtutias tam crebros, imò continuos habere conflictus, quem nec videre quidem poſſumus, & quem nimis aſtutum fecerit tam natura ſubtilis, quam longa exercitatio malitiæ ejus.* Verum ut circa has magis cautus reddatur Exorciſta, neceſſe eſt, ipſum ſcire quæ poſſit, quæve non poſſit facere dæmon. Sed antequam de ejus potentia loquamur, de ejuſdem ſcientia, ſive cognitione, atque voluntate aliquid eſt dicendum. Multarum enim rerum cognitione præditos eſſe Angelos malos innuit ipſum dæmonum nomen, quod tum ſacræ litteræ, tum prophanæ paſſim ipſis attribuunt. *Dæmones enim dicuntur*, inquit D. Auguſtinus lib. 9. de Civitate Dei, cap. 20. *quoniam vocabulum Græcum eſt, ob ſcientiam nominati.* Et Lactantius lib. 2. divinar. Inſtit. cap. 14. *dæmones Grammatici dictos ajunt, id eſt peritos ac rerum ſocios.* Verum tamen eſt, quod hoc nomen ſemper in malam partem uſurpatur tum in ſacris Litteris, tum apud Prophanos Auctores, ut nos docet S. Auguſtinus *ibidem cap.* 19. inquiens; *Nos autem, ſicut Scriptura loquitur, ſecundum quam Chriſtiani ſumus, Angelos quidem par-*

partim bonos, partim malos, nunquam verò bonos dæmones legimus: sed ubicumque illarum litterarum hoc nomen positum reperitur, sive dæmones, sive dæmonia dicantur, non nisi maligni significantur spiritus, & hanc loquendi consuetudinem in tantum populi usquequaque locuti sunt, ut eorum etiam qui pagani appellantur, & Deos multos, ac dæmones colendos esse contendunt, nullus fere sit tam litteratus, & doctus qui audeat in laude, vel servo suo dicere, dæmonem habes: sed cuilibet hoc dicere voluerit, non se aliter accipi, quam maledicere voluisse dubitare non possit. Hinc apud Socratem *lib.* 5. *Hist.* in editione Valesii *cap.* 23. redarguitur imprudentia Libanii Sophistæ, qui Julianum Apostatam laudare volens dixerit: *O dæmonum quidem a lumine dæmonum discipule: dæmonum assessor.* Rationem addit Socrates his verbis: *Licet hoc aliter intelligeret, tamen cum ambiguitatem vocabuli, quod in malam partem etiam sumitur, nequaquam vitaverit, eadem visus est dicere, quæ Christiani exprobandi causa dicere consueverunt.*

LV. Præterea Patres docent, dæmones tribus modis cognitionem accipere. Pro omnibus stet D. Augustinus, qui *lib.* 2. *de Genesi ad lit. cap.* 17. inquit; *Quædam vera de temporalibus nosse permittuntur, partim quia subtilioris sensus acumine, partim quia corporibus subtilioribus vigent,* (hoc intellige tantum secundum sententiam, in quam forte inclinavit Augustinus) *partim experientia callidiore propter tam magnam longitudinem vitæ, partim sanctis Angelis, quod ipsi ab omnipotente Deo discunt, etiam jussu ejus sibi revelantibus, quæ merita humana ocultissimæ justitiæ sinceritate distribuit.* Experientia porro adjuvat, primo, quod nunquam

quam vel momento a cognitione rerum percipienda cessant, quia non fatigantur, aut somno, vel requies non indigent. Secundo: quod discurrere possunt per universum orbem, nec ullis corporeis obstaculis impediuntur.

LVI. Tandem, hoc idem colligitur ex Sacra Scriptura, quæ *Genesis 3. v. 1. & 2. Chorint. cap. 2. v. 11. & cap. 11. v. 3.* atque alibi. Diabolo, ac cæteris dæmonibus calliditatem, & versutiam tribuit, quæ quidem sine multa rerum cognitione esse non solet. Hinc D. Augustinus, *lib. 8. de Civit. Dei cap. 22.* vocat dæmones, *Spiritus fallacia callidos*.

LVII. Sed ut intelligatur quousque se extendat dæmonis scientia, sequentes tres regulæ tenendæ sunt. Prima sit: Cognitio dæmonum, quam habuerunt per naturam sive de Deo, sive de creaturis, nec ablata est ab eis; nec est diminuta. Constat hæc regula ex iis, quæ tradit S. Dionysius, de divinis nominibus cap. 4. §. 23. *Neque totum bonum*, ait, *quod illis concessum est penitus eversum est, sed ipsimet a toto bono, quod in iis traditum erat, exciderunt; neque dicimus angelicas dotes, quas acceperant penitus, unquam fuisse immutatas: sed etiam nunc integras esse, planeque conspicuas, quamvis eas ipsi minimè cernant, quod videndi vires obstruxerint, quibus bona sua possent intueri.* Ex quibus videtur consequens, non solum potentias naturales integras in dæmonibus mansisse, sed & eorum agnitionem naturalem, remanentibus in eorum intellectu omnibus rerum naturalium speciebus, quas habuerunt ab initio. Quod & S. Augustinus sentire videtur, dum *lib. 9. de Civit. Dei cap. 22.* inquit: *His Angelis bonis omnis corporalium, temporaliumque rerum scientia, qua inflantur dæmones, vilis est, non quod earum ignari sint,*

sed

sed quod illis Dei, qua sanctificantur, caritas cara est; & Ven. Beda tom. 8. lib. variarum quæstionum quæst. 9. ait: *Prævaricatores Angeli, Sanctitate amissa, non amiserunt vivacem creaturæ angelicæ sensum.*

LVIII. Advertendum tamen est, hanc regulam intelligendam esse de cognitione rerum naturalium, quæ naturali virtute cognoscuntur notitia speculativa, non tamen notitia practica; multarum enim rerum, quæ sciendæ essent, ignorantia, & multiplici errore tenentur, maximè circa ea, quæ agenda sunt, dicente Augustino lib. 20. de Civit. Dei cap. 1. *Nec sine illius alto, justoque judicio, & in hoc aerio Cœlo, & in terris, & dæmonum, & hominum miserrima vita est, erroribus, ærumnisque plenissima.* Et in Enchiridio *cap.* 24. loquens de Angelis, & hominibus ait: *Hoc primum est creaturæ rationalis malum, id est prima privatio boni: deinde etiam nolentibus subintravit ignorantia rerum agendarum, & concupiscentia noxiarum, quibus comites subinferuntur error, & dolor;* & ibidem cap. 25. *Verum hæc communia mala sunt, & hominum, & Angelorum pro sua malitia, Domini justitia damnatorum.* Et revera nesciunt, neque intelligunt se uni Deo servire, & subjici debere, quem justum, & summè bonum esse negant, ideoque, nec super omnia diligendum, colendum, honorandum credunt, sed magis putant his contraria, scilicet Deum tanquam injustè ipsos punientem, odientes, blasphemantes, & quantum in ipsis est, ejus imperio, & potentiæ resistentes; & quamvis male agere cognoscant, tamen ob propriam malitiam in his omnibus rectè se facere arbitrantur; unde est, quod in scripturis, interdum tenebrarum nomine designantur, ut ad Colossenses 1. v. 13. *qui eripuit nos de po-*

potestate tenebrarum. Lucæ 22.v. 53. *Hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum*, id est dæmonum, quos ita Scriptura appellat, quod in his quæ pertinent ad Deum colendum, sint ob ignorantiam, quasi meræ tenebræ. Tales facti sunt merito primi peccati, quamvis ne hoc ipsum scire, aut intelligere velint, se aliquando peccasse, & per peccatum in has tenebras incidisse, aut omnino in tenebris esse, ut testatur D.Dionysius de Divinis nominibus *cap.* 4. §. 23. dicens, Dæmones non videre, *quod quamvis eas* (tenebras nempe) *ipsi minimè cernant, quod videndi vires obstruxuerunt, quibus bona sua possent intueri*. Quod tamen sic ita intelligendum est, *non quod dæmones dicantur non videre sua naturalia, ita quod absolutè non videant, alioquin nihil cognoscere possent, ... sed quod non vident in ordine ad bona gratuita, a quibus considerandis avertit* (dæmon) *suam intentionem, solis suis naturalibus finaliter inhærens*, ut loquitur D.Thomas de malo *quest.* 16 *art.* 6. *ad.* 3.& in hunc sensum adaptatur illud Ezechielis *cap.* 28.17. *Perdidisti sapientiam tuam*; quare D.Damascenus lib.2. de fide cap.4.scripsit: *Dæmon dux a Creatore conditus, bonusque creatus, propria voluntate caligo factus est*.

LIX. Advertendum insuper est, quod multa contingunt in rebus ad quæ cognoscenda pertingit quidem naturalis facultas dæmonum, etiam post peccatum, sed quominus ea videant, & cognoscant sæpe illos a Deo, vel sanctis Angelis impediri, quale est, quod ex S. Ignatio D. Hieronymus refert in Matth. cap. 1. *Martyr*, inquit, *Ignatius quartam addidit causam, cur a desponsata conceptus sit* (Christus), *ut partus, inquiens, ejus celaretur diabolo: dum eum, putat non de Virgine, sed de Uxore generatum*. Quod & ab

Ori-

Origene homil. 6. in cap. 1. Lucæ adnotatum est his verbis: *Eleganter in cujusdam Martyris Epistola scriptum reperi, Ignatium dico Episcopum Antiochiæ, post Petrum, secundum, qui in persecutione Romæ pugnavit ad bestias. Principem sæculi hujus latuit Virginitas Mariæ, latuit propter Joseph, latuit propter Nuptias, latuit, quia habere virum putabatur. Si enim non habuisset sponsum, & putabatur virum, nequaquam potuisset principi mundi hujus abscondi.* Deinde conjecturis suis sæpè fallitur, dum ex malitia, & odio, & calumniandi studio pronior est ad facta hominum, & externa signa malè interpretanda, quam benè. *Hinc accusator Fratrum* dicitur etiam *injustus*, & *mendax*, cujus exemplum habemus in accusatione sancti Job, quem calumniatus est apud Deum, quod non sincere Deum coleret, sed propter bona temporalia: quod quidem verè eum putasse, & suspicatum fuisse testatur S. Augustinus enarratione 11. in Psalm. 118. *Numquid gratis colit Deum Job?* Ajebat inimicus. *Putabat enim*, inquit S. Doctor, *diabolus, quod in Deo colendo vir justus cor inclinatum haberet in avaritiam, & caussa emolumenti, vel utilitatis rerum temporalium, quibus eum ditaverat Dominus, velut mercenarius ei pro tali mercede serviret: sed quam gratis Deum coleret, tentatus apparuit*, Et enarratione 12. in eumdem Psalm. *diabolus*, scribit, *qui de occultis S. Job suspicatus est, quod non gratis Deum coleret, quem poposcit tentandum, ut crimen, quod objiceret, inveniret.* Ex his sequitur, dæmones ignorare quid de se boni agatur per divinam providentiam, dum permittuntur humanum genus tentare, seducere, affligere.

LX. Secunda regula est. *Cognitio, quæ est*

per gratiam in speculatione consistens, non est eis totaliter ablata, sed diminuta, inquit *D. Thomas* 1. *part. q.* 64. *art.* 1. nam dæmones, & damnati per signa evidentia convincuntur de pluribus mysteriis fidei, & gratiæ, exempli causa, quod Deus sit Trinus, & Unus; quod Christus sit Deus, & homo; quod Beati videant Deum, ideoque Jacobi 2. v. 19. dicitur: *dæmones credunt, & contremiscunt*. Et ad Philippenses 2. v. 9. & seq. de Christo ait Apostolus: *Propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod est super omne nomen: ut in Nomine Jesu omne genuflectatur cælestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jesus Christus in gloria est Dei Patris*. Quod clarissimè confirmavit S. Augustinus lib. 9. de Civit. Dei cap. 21. inquiens: *Ipsi autem dæmones etiam hoc ita sciunt, ut eidem Domino infirmitate carnis induto, dixerint: Quid nobis, & tibi Jesu Nazarene? Venisti ante tempus perdere nos. Clarum est in his verbis, quod in eis & tanta scientia erat, & caritas non erat. Pœnam quippe suam formidabant ab illo, non in illo justitiam diligebant. Tantum verò eis innotuit, quantum voluit: tantum autem voluit, quantum oportuit.... Innotuit ergo dæmonibus, non per id quod est vita æterna, & lumen incommutabile, quod illuminat pios... sed per quædam temporalia suæ virtutis effecta, & occultissimæ signa præsentiæ, quæ Evangelicis signis etiam malignorum spirituum potius, quam infirmitati hominum possent esse conspicua*.

LXI. Advertendum est tamen, quod hæc cognitio, qua dæmones cognoscunt quædam mysteria gratiæ, est supernaturalis metaphysicè, & præsuppositivè, non verò theologicè,

cum

cum per illam non ordinentur ad finem supernaturalem beatitudinis; & dum hæc mysteria supernaturalia credunt, & contremiscunt, non credunt illa per fidem piam, & theologicam, illisque utilem ad consequendam supernaturalem Beatitudinem, *sed dæmonum fides est quodammodo coactam, ex signorum evidentia*, ut ait S. Thomas 2. 2. quæst. 5. art. 2. ad 5. quod innuitur a D. Augustino, loco supra citato: *Innotuit ergo*, inquit, *dæmonibus non per id, quod est vita æterna, & lumen incommutabile, quod illuminat pios, cui videndo per fidem, quæ in illo est, corda mundantur, sed per quædam temporalia suæ virtutis effecta, & occultissima signa potentiæ, quæ angelicis sensibus, etiam malignorum spirituum potius, quam infirmitati hominum possent esse conspicua.* Loquitur de notitia, quam dæmones habuerunt de Christo, ac Mysterio Incarnationis.

LXII. Tertia regula est. Cognitio quæ habetur per gratiam effectiva, & productiva divini amoris, nulla prorsus est in dæmonibus, sicut nec ipsa caritas, quæ cognitionem supernaturalem includit. Est expressa Doctoris Angelici, loco supra citato, & deducitur ex illo Ezechielis 28. v. 17. *Perdidisti sapientiam tuam in decore tuo. Est ergo* ut concludam cum D. Augustino lib. 9. de Civit. Dei cap. 20. *in dæmonibus scientiam sine caritate.* Vide, quæ ad rem hanc spectare possunt in Commentar. Documenti III. *num.* 8. usque ad 12. & Document. IX. *num.* 2. & *seqq.*

LXIII. Hæc de scientia, seu cognitione dæmonum sufficienter sint dicta. Aliqua pro majori dicendorum notitia de eorum voluntate tradenda opportunè occurrunt. Voluntas itaque dæmonum ita depravata est, ut necessi-

tatem habeant moralem peccandi in omnibus suis actibus liberis, & impotentiam moralem faciendi ullum actum moraliter bonum in omnibus suis circumstantiis, ut communiter tradunt Theologi, eruuntque ex Sacra Scriptura; nam Ecclesiast. 9. v. 10. legitur: *Nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos*. Psalm. 6. v. 6. *Non est in morte, qui memor sit tui: in inferno autem, quis confitebitur tibi?* Job. 10. v. 22. *Ubi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat*; actus autem honesti sunt ordinati. Et ibidem *cap.* 41. *v.* 15. sermonem habens Job de diabolo sub figura Behemot, ait: *Cor ejus indurabitur quasi lapis*. Hinc S. Fulgentius lib. de fide ad Petrum cap. 3. ait: *In quo* (nimirum igne inferni) *omnes illi prævaricatores Angeli, nec mala possunt unquam voluntate carere*. Et inferius: *neque diabolus, neque aliquis Angelorum ejus, ex quo ruinæ illius merito in hanc inferiorem sunt detrusi caliginem, bonam potuit, aut poterit resumere voluntatem*. Et non multò post loquens de bona voluntate, *quam*, inquit, *sic amiserunt Angelis, cum haberent, ut amissam deinceps habere non possint*. Ac demum concludit: *Et si ibi erit stimulus pœnitudinis nulla tamen ibi erit correptio voluntatis. A talibus enim inquitas sua ita culpabitur, ut nullatenus possit ab eis vel diligi, vel desiderari justitia: voluntas enim eorum talis erit, ut habeant in se semper malignitatis suæ supplicium, nunquam tamen percipere possint bonitatis affectum. Quia sicut illi, qui cum Christo regnabunt, nullas in se malæ voluntatis reliquias habebunt: ita illi, qui erunt in supplicio ignis æterni cum diabolo, & ejus Angelis deputati, nullam ulterius habebunt requiem, sic nullatenus bonam*

nam habere poterunt voluntatem. Cui consonat S.Prosper, sive Auctor Librorum vitæ contemplativæ lib. 3. cap. 12. inquiens: *Quid est obmutescentes manibus, & pedibus ligari, nisi in inferno, ubi Deo nemo confitetur, actione privari? sicut in exteriores tenebras mitti nihil aliud erit, nisi a Domino, qui est mentium lumen expelli*.

LXIV. Et licet dæmon aliquod bonum facere videatur, non tamen bene facit. Audiatur Doctor Angelicus 1. *part. quæst.* 64. *art.* 2. *ad* 5. qui loquens de actu deliberato diaboli, sic rem explicat: *Talis actus dæmonis semper est malus, quia etsi aliquando aliquid bonum faciat, non tamen bene facit; sicut dum veritatem dicit ut decipiat, & dum non voluntarie credit, & confitetur, sed rerum evidentia coactus. Alius autem actus dæmonis est naturalis, qui bonus esse potest, & attestatur bonitati naturæ, & tamen tali bono actu abutitur ad malum*. Unde autem oriatur in dæmonibus necessitas hæc moralis peccandi in omnibus actibus liberis, & impotentia faciendi ullum actum moraliter bonum, non est nostrum disquirere, sed videri possunt Theologi Scholastici.

LXV. Loquendo verò præcipuè de mala voluntate, qua dæmones in homines feruntur, sufficiat indicare, quod illos impugnent, & tentent: Genesis enim 3. dicitur, *primos parentes a diabolo inductos fuisse ad peccandum*. *Joannis* 13. *v.* 2. habetur: *Cum diabolus misisset in cor Judæ, ut traderet eum*, Christum nempe. Ad Ephes. 6. v. 12. *non est nobis colluctatio adversus carnem, & sanguinem, sed adversus principes, & potestates &c.* 1. Petri 5. v. 8. *Adversarius vester diabolus tanquam leo*

rugiens circuit quærens quem devoret. Hinc S. Irenæus *lib.* 5. adversus hæreses *cap.* 24. loquens de hoc nostro hoste: *Numquam omnino*, ait, *quietus est, imò qui nec ipsas quidem gentes vult in tranquillo agere ..... hoc tantum potest, quod egit in principio, seducere, & abstrahere mentem hominis ad transgredienda præcepta Dei, & paulatim obcœcare corda eorum, qui conarentur servire ei*. S. Joannes Damascenus *lib.* 2. *de fide cap.* 4. loquens de dæmonibus: *Nullum*, inquit, *vitium, nullum impurorum affectuum genus est, quod non ab ipsis excogitatum sit*. Tertullianus in Apologet. cap.22. *Operatio eorum*, ait, *est hominis eversio*. Et tandem D. August. lib. 8. de Civit. Dei cap. 22. ait: *Dæmones esse spiritus nocendi cupidissimos, a justitia penitus alienos, superbia tumidos, invidentia lividos, fallacia callidos*.

LXVI. Imò hoc est præcipuum, & proprium eorum ministerium, homines scilicet ad peccandum inducere; nam statim a principio generis humani serpens antiquus, qui est diabolus, primos homines tentavit, & ad peccandum illexit, ut supra indicavimus ex Genesi 3. & explicuit Salvator *Jo*: 8. *v*. 44. dicens: *Ille homicida erat ab initio*. Et D. Paulus 2. ad Corinth. 11. v. 3. inquiens, *Timeo, ne sicut serpens Evam seduxit*, significat illam tentationem fuisse initium & quasi exemplar reliquarum. Attente legantur Patres num. præcedenti relati, & ea, quæ diximus in Comment. Document..... num.....

LXVII. Insuper gaudent de malo spirituali hominis, ut innuit Psalmista *Psal.* 12. *v*. 5. inquiens: *Qui tribulant me, exultabunt si motus fuero*, idest inquit D. Augustinus Enarrat. in eumdem Psalmum: *Diabolus, & Angeli*

ejus.

ejus. Et Psal. 37. v. 17. dicitur: *Nequando supergaudeant mihi inimici mei*. Et Psalm. 40. v. 12. *Non gaudebit inimicus meus super me*. Ecclesiastici 18. v. 31. *Si præstes animæ tuæ concupiscentias ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis*. Hinc S. Augustinus lib. 2. de Genesi contra Manichæos cap. 17. inquit de diabolo: *Pœna ejus est, ut in potestate habeat eos, qui Dei præcepta contemnunt, & inde major pœna est, quia de hac tam infelici potestate lætatur, qui solebat antequam caderet, de sublimi veritate gaudere, in qua non stetit*. Gaudere insuper dæmones de potestate in obsessos, quæ major est, sequitur ex paritate rationis.

LXVIII. Motiva verò quare dæmon homines libenter impugnet, assignat S. Thomas 1. part. quæst. 114. art. 1. scribens: *Impugnatio ipsa ex dæmonum malitia procedit, qui propter invidiam profectum hominum impedire nituntur, & propter superbiam divinæ potestatis similitudinem usurpant*. Utrumque motivum prius docuerunt Patres: De primo sic loquitur D. Clemens Alexandrinus lib. 2. Stromat. *Dominus ... diaboli calliditatem ab alto vidit a principio, qui homini invidens propter remissionem peccatorum, aliquas peccatorum causas servis Dei suggeret, astutè hoc molliens, ut ipsi quoque cum eo cadant*. Eusebius lib. 4. Demonstrat. Evangel. cap. 9. inquit: *Dæmon saluti hominum invidens, in contrariam partem trahebat, omnisque generis malitiæ machinis, cunctis gentibus, ipsique etiam sorti Domini ex invidia bonorum insidiabatur*. D. Antonius Abbas, apud S. Athanasium, in ejus Vita: *Hostes sunt nobis acres, & callidi mali dæmones .... nobis Christianis invidendo, atque lapidem movendo, nostrum in Cælis ascensum impedire cupiunt, ne illuc unde*

ipsi delapsi, *nos ascendamus*. S. Augustinus lib. contra Priscillianistas ad Orosius cap. 5. *Illi*, inquit de dæmonibus, *non ob aliud*, *nisi invidentiæ stimulis agitati*, *nostra itinera*, *quibus in Deum tendimus*, *perturbare conantur*. Idem sentit lib. 8. de Civit. Dei cap. 23.

LXIX. De secundo verò motivo, imò de utroque sic loquitur S. Basilius homil. *quod Deus non est auctor mali: Quæris igitur unde illi sit contra nos bellum? quoniam cum omnis ipse mali promptuarium existeret, invidiæ quoque morbum in se recepit, & invidit nobis illatum honorem, nec facilè tulit vitam in Paradiso beatam ducere. Quamobrem dolis hominem aggressus, eadem ambitionis cupiditate, quam ipse ab initio habuit velle similem esse Deo, hac rursus ad decipiendum nos usus, lignum ostendit, per cujus degustationem pollicitus est hominem similem fore Deo*. Theodoretus *lib. 3. de Græcarum affectionum curatione*, inquit de malis Angelis: *Cum enim datis sibi muneribus contenti non essent, sed altiora quoque appeterent, contraxisse laborem superbiæ illos dicimus, ...subinde autem rabie quadam contra humanum genus incitatos, quod ad Imaginem Dei factum videbant, atro bellum adversus hominem suscepisse*. Similia habet S. Gregorius Nazianzenus *orat. in S. lumina*, & D. Irenæus *lib. 5. adversus hæreses cap. 24.*

LXX. Sed gratias Deo Optimo, Maximo, qui non sinit dæmonem, quantum vult, homines impugnare. *Diaboli*, inquit Augustinus in Psalm. 61. v. ult. *potestas quædam est, plerumque tamen vult nocere, & non potest, quia potestas ista sub potestate est. nam si tantum posset nocere diabolus, quantum vult, non aliquis justorum remaneret, aut aliquis fidelium esset in terra*. Vide Comment. in Titul..... num.....

LXXI.

LXXI. His præmissis circa vulneum ratintellectum, ut pravam dæmonis voluntatem melius percipiamus quid possit, quidve non possit agere, ut deinde facilius Exorcista cognoscere valeat tam callidi hostis astutias.

LXXII. Potentiam naturalem Angelorum bonorum, ac malorum circa res corporeas immutandas latissimè, patere ea ratione ostenditur, quod natura rerum sic instituta sit a Deo, ut creatura corporea naturæ Angelicæ, tamquam præstantiori, ac digniori, subjiciatur, atque ab ea regatur. Hoc autem fieri nequit, nisi competat Angelis potentia quædam naturalis, quæ res corporeas movere, aut immutare possit. Hujusmodi potentiam, ac præfecturam Angelis in genere tam bonis, quam malis Patres attribuunt. Sufficiat pro omnibus D. Augustinus, qui *lib.83. Quæstionum* quæst.79. ait: *Unaquæque res visibilis in hoc mundo habet potestatem Angelicam sibi præpositam.* Neque id sine auctoritate Sacræ Scripturæ: nam *Apocalyps.7. 14. & alibi*, certos Angelos certis corporeis creaturis præfectos legimus: & quod ad malos Angelos attinet, de diabolo *Job.41.v.24.* dicitur: *Non est super terram potestas, quæ comparetur ei.* Et eumdem vocat Apostolus ad Ephes. 2. v. 2. *principem potestatis aeris hujus;* & dæmones cap. 6. v. 12. appellat *principes, potestates, & mundi rectores tenebrarum harum.* Ad hanc igitur dæmonis super rebus corporeis potentiam distinctius explicandam, tenenda sunt quæ sequuntur.

LXXIII. Primo, *Dæmones miracula facere non possunt, nec aliqua creatura*, inquit S. Thom. 1. *part. quæst.* 114. *art.* 4. idque docent Sacræ Litteræ; nam *Psalm.* 71. *v.* 18. dicitur: *Benedictus Dominus Deus Israel, qui facit mirabilia solus;* super quæ verba scribit S. Augustinus enarrat

in eumdem Psalm. *Solus, quoniam quicumque faciunt, ipse in eis operatur, qui facit mirabilia solus*. Et B. Bruno Herbipolensis Episcopus in eumdem: *Qui facit*, inquit, *mirabilia solus, quia nullo indiget adjutorio; nam licet Angeli, & multi justi faciant mirabilia, non soli tamen, sed adjuvante Domino perficiunt*. Item Psalm. 135. v. 4. dicitur: *Qui facit mirabilia magna solus*, ubi S. Hilarius Pictaviensis tract. in eumdem Psalm. *In plurimis*, inquit, *quidem humanorum operum gestis multa magna, & mirabilia extiterunt: sed quidquid in his gestum est, ad eum refertur, cujus virtus illa gessit*. Et Theodoretus in eumdem locum: *Miraculorum editiones*, ait, *sunt etiam benevolorum servorum ejus; etenim Divinas vocamus res Mosis, & Jesu, & miracula Eliæ; similiter autem & signa, quæ a Sacris Apostolis sunt facta; jure igitur ipsum vates solum dicit maximum miraculorum opificem esse*. Hinc Illustriss. noster Felicianus Capitonius Narniensis, & Archiepiscopus Avenionensis in suis doctissimis explicationibus Catholicis *part.* 1. *explicat.* 29. asserit, *id esse de fide*. Rationem dat Divus Thomas loco citato, scilicet, *quia miraculum proprie dicitur, quod fit præter ordinem totius naturæ creatæ, sub quo ordine continetur omnis virtus creata*.

LXXIV. Nec obstat, quod *Matth.* 24. *v.* 24. dicatur: *Surgent pseudochristi, & pseudoprophetæ, & dabunt signa magna, & prodigia*. Et Apoc. 13. v. 13. & 14. Joannes loquens de bestia, quæ denotat Antichristum. *Fecit*, inquit, *signa magna, ut etiam ignem faceret de Cœlo descendere in terram, ... & seduxit habitantes in terra propter signa, quæ data sunt illi facere &c.* Et ibidem cap. 16. v. 14. *Sunt spiritus dæmoniorum facientes signa*.

LXXV.

LXXV. Non, inquam, obstat; siquidem *dicitur quandoque miraculum largè*, & est illud, *quod excedit humanam facultatem, & considerationem, & sic dæmones possunt facere miracula, quæ scilicet homines mirantur, inquantum eorum facultatem, & cognitionem excedunt;* ut inquit D. Thomas 1.part. quæst. 114. art. 4. *& ita intelligendum est illud: Spiritus dæmoniorum facientes signa.* Sic pariter intelligendi sunt reliqui Scripturæ allati textus, qui de Antichristo loquuntur. Responsionem dat S. Paulus 2. ad Thessalonicenses cap. 2. v. 9. *Cujus est adventus*, inquit, *secundum operationem satanæ in omni virtute, & signis, & prodigiis mendacibus.* In id conspirant Patres. S. Athanasius quæst. 109. ad Antiocum, ait: *Quod Apostolus de Antichristo dicit, eum se se exhibiturum in omnibus signis, & virtutibus mendacii, liquet quod etiam mortuum a se excitatum ostentabit, id autem non verè, sed tantum ex phantasia.* D. Hieronymus ad Algasiam quæst. 11. *Sicut*, inquit, *in Christo plenitudo Divinitatis fuit corporaliter: ita & in Antichristo omnes erunt fortitudines, & signa, & prodigia, sed universa mendacia.* S. August. de Civit. Dei lib. 20. cap. 19. *Solvetur*, ait, *Satanas, & per illum Antichristus in omni sua virtute, mirabiliter quidem, sed mendaciter operabitur.* Theodoretus in eumdem Pauli locum, inquit: *Porrò autem docet etiam ea, quæ futura sunt, non fore vera miracula. Talia autem faciunt, & præstigiatores: ostendunt enim aurum, quod verè aurum non est, & quædam alia, quæ paulò post arguuntur.* Et tandem Berengardus expositione in Apocalyp. inter D. Ambrosii Opera, hæc habet visione 6. cap. 13. *Faciet miracula Antichristus arte diabolica; facient & discipuli ejus, sed eorum miracula falsa erunt, & non ve-*

vera, ſicut dicit Apoſtolus: cujus adventus erit, &c. Sed etſi *erunt veri affectus, non tamen vera miracula, quia erunt per cauſas naturales operata. Quæ etiam mendacia dicuntur, quantum ad intentionem facientis, qui per hujuſmodi mirabilia opera inducit homines ad credendum mendaciis*, ut concludam cum D. Thoma *de potent q. 6. art. 5. ad argumentum in contrarium.*

LXXVI. Quibus autem modis ſoleat Deus vera miracula a falſis diſcernere, diverſimodè colligitur, & aliqua in primis adducit diſcrimina S. Auguſtinus de diverſis Quæſtionibus 83. *q.79.* inquiens: *Cum talia faciunt magi, qualia non nunquam Sancti faciunt, talia quidem viſibiliter eſſe apparent, ſed & diverſo fine, & diverſo jure fiunt. Illi enim faciunt quærentes gloriam ſuam, iſti quærentes gloriam Dei, & illi faciunt per quædam poteſtatibus conceſſa in ordine ſuo quaſi privata commercia, vel veneficia; iſti autem publica adminiſtratione juſſu ejus, cui cuncta creatura ſubjecta eſt .... quapropter aliter Magi faciunt miracula, aliter boni Chriſtiani, aliter mali Chriſtiani: Magi per privatos contractus, boni Chriſtiani per publicam juſtitiam, mali Chriſtiani per ſigna publicæ juſtitiæ.* Hæc S. Doctor, qui ut intelligatur, legenda eſt tota ejus *quæſtio* 79. Alia tria diſcrimina aſſignat Theodoretus, loquens de miraculis Moyſis, & Magorum Pharaonis *queſt.* 18. *in Exodum.* Primum eſt: *Mutabant*, inquit, *illi* (nempè Magi) *etiam virgas in ſerpentes, ſed virga Moſis illorum virgas devorabat. Mutabant etiam aquam in ſanguinem, ſed aquam in priſtinam naturam reducere non poterant. Ranas quoque produxerunt, non tamen ab illis potuerunt liberare domos Ægyptiorum. Conceſſit itaque Deus incantatoribus, ut hæc facere poſſent, ut Ægyptios caſtiga-*

stigarent, non tamen dedit illis, ut ultionem sedarent; nam dum a Deo puniretur Ægyptiorum, rex, non fuit contentus plagis a Deo illatis sed præcepit incantatoribus ultionem augere. Itaque per eos Deus illum affligebat: quasi verò dixisset: quia plecti te delectat, tuorum etiam servorum opera te castigabo, & per tuos te plectam. Secundum est: *Cum autem illum* (nempè Regem) *vehementius indurari videret, hariolorum illorum facultatem cohibuit: ut qui majora animalia, nempe ranas, antea produxerant, crabronem minutulum educere non possent, sed plagam illam esse digitum Dei confiterentur.* Tertium est *illorum*, nempe Magorum, *corpora pustulis etiam afflixit, ut tum illi, tum fatuus eorum rex cognosceret, quod non tantum plagas a Deo immissas auferre non possent. sed etiam illi cum reliquis plecterentur.* Alia quatuor signa adducit Cornelius a Lapide *Comment. in Exodum cap. 7.* Primum est: Qui faciunt vera miracula sunt fideles probi, & sancti ut plurimum; qui verò falsa faciunt, sunt improbi, flagitiosi, & sæpè malefici. Secundum: quæ faciunt magi, sæpè sunt tantum phantastica, & simulata, ideoque non sunt diuturna, sed mox detegitur eorum falsitas, & vanitas, vel sunt plane inutilia, imò etiam perniciosa; vera autem miracula sunt opera vera, & solida, & utilia hominibus, nec nisi magna quapiam utilitate aut necessitate facta. Tertium est, quod magi in suis utuntur multis præstigiis, mendaccis, ludificationibus hominum, varisque signis, & figuris, litteris, verbis, vel nihil, vel absurda significantibus, aliisque superstitiosis cæremoniis, miscentque sacra prophanis. Nihil tale faciunt sanctis, sed per preces, signum Crucis, aliasque res sacras miracula ope-

operantur. Quartum tandem: magi, & dæmones mira faciunt malo fine, ob lucrum, vanam ostentationem, gloriam, vel honorem, ut divinum nomen, & cultum sibi concilient, vel ut pervertant veram fidem, falsamque hominibus persuadeant, vel ad patranda maleficia, & scelera, uti sunt furta, adulteria, neces hominum, & animalium; Sancti verò ea faciunt, ut Deum honorent, & glorificent, utque Sanctam Ecclesiam ædificent & illustrent, atque homines tum in corpore, tum magis in animo, & spiritu adjuvent. Hinc S. Augustinus loco supra citato ait: *Magi faciunt, quæ videntur miracula, quærentes gloriam suam: Sancti verò faciunt miracula quærentes gloriam Dei.*

LXXVII. Secundo, non potest dæmon rem aliquam creare. Audiatur D. Augustinus, qui lib. 18. de Civit. Dei cap. 18. clarissimè inquit: *Nec sanè dæmones naturas creant, si aliquid tale faciunt, de qualibus factis ista vertitur quæstio, sed specietenus, quæ a vero Deo sunt creata, commutant, ut videantur esse quod non sunt.* Et ratio est, quia creare est solius omnipotentiæ Dei: Ecclesiastici namque 1. v.8. *Unus est Altissimus creator omnipotens.* Isaiæ 44. v. 24. *Ego sum Dominus faciens omnia, extendens Cœlos solus, stabiliens terram, & nullus mecum.* Ad Hebræos 3. v. 4. *Qui omnia creavit Deus est.* Apoc. 4. v. 11. *Tu creasti omnia.* Ad Ephes. 3. v. 9. *Qui omnia creavit:* quare D. Fulgentius *lib. de Fide ad Petrum Diaconum cap.* 3. docet, in Dei omnipotentiam intelligi, quod omnem creaturam de nihilo fecit. *In eo,* inquit, *ejus omnipotentia intelligitur, quia omnem creaturam visibilem, atque invisibilem, idest corporalem, atque spiritualem de nihilo fecit.* Et S. Athanasius lib. 3. contra Arianos: *Neque,* inquit, *vel Angeli quidquam*

crea-

creare possunt, cum & ipsi sint creaturæ .... Condere, & creare solius est Dei, ejusque verbi, & sapientiæ. D. Cyrillus Alexandrinus lib. 6. Thesauri cap. 2. *Nulla*, ait, *creatura umquam substantiam a nihilo producere poterit; infinitæ namque virtutis esse non potest.* Rursus lib. 14. cap. 6. *Potestas creandi, divinæ solummodo inest naturæ.* Et lib. 2. contra Julianum: *Hoc maximè, contra divinam gloriam militat, etiam alios putare posse creare, & ex nihilo producere .... Congruit autem ipsi, & soli, & ad summam pertinet gloriam ejus res illa.* Et D. Augustinus lib. 9. de Genesi ad litt. cap. 15. *Angeli nullam*, inquit, *omnino possunt creare naturam; solus enim cujuslibet naturæ seu magnæ, seu minimæ creator est Deus.* Iterum lib. 12. de Civit. Dei cap. 14. *Neque fas est ullius naturæ quantumlibet minimæ, mortalisque, creatorem nisi Deum credere, ac dicere.* Et tandem S. Joannes Damascenus lib. 2. de fide ad Petrum cap. 3. *Quotquot sunt, qui essentiam ullam, quæcumque tandem illa sit, ab Angelis procreatum esse contendunt, horum ore pater ipsorum diabolus loquitur. Deus enim est, qui omnia fecit, omnibus providet, ac prospicit.*

LXXVIII. Tertio non potest formam substantialem corpoream immediatè producere, quia materia corporalis non obsequitur Angelis ad nutum, idest immediatè ad transmutationem formalem, ut tradit D. August. lib. 3. de Trinitate cap. 8. *Non est putandum*, inquit, *istis transgressoribus Angelis ad nutum servire hanc visibilium rerum materiam, sed Deo potius, a quo hæc potestas datur.*

LXXIX. Nec obstat quod legitur Exodi 7. v. 10. & seqq. *Tulitque Aaron virgam cum Pharaone, & servis ejus, quæ versa est in colubrum. Vocavit autem Pharao sapientes, &*

maleficos, *&* *fecerunt etiam ipsi per incantationes Ægyptiacas & arcana quædam similiter, projeceruntque singuli virgas suas, quæ versæ sunt in dracones*.

LXXX. Non, inquam, obstat, quod ut appareat, sciendum est, aliquos putare magos hos non veros exhibuisse dracones, sed per præstigias suas illusisse oculis spectantium, vel eis objecisse tantum larvas, & simulacra quædam draconum. Ita S. Prosper, sive Auctor *lib. de Promissionibus* part. 1. cap. 35. *Magi*, inquiens, *quoque Pharaonis .... projicientes virgas suas, etiam ipsi serpentum species ostenderunt*. S. Justinus, sive quisquis Auctor sit quæstionum orthodoxarum, quæst. 26. *Miracula*, ait, *quidem a Moyse præstita, ut quæ divina vi, & efficacia essent edita, per transmutationem naturæ ejus, quod perficiebatur sunt facta: quæ autem incantatores edidere, dæmonum operatione sunt exhibita, oculos spectantium præstigiis decipientium, ut serpens, qui non esset, tamquam serpentem .... cernerent*. Idem docet de ranis, & aqua in sanguinem versa. Et Tertullianus lib. de anima cap. 57. *Corpora*, inquit, *videbantur Pharaoni, & Ægyptiis magicarum virgarum dracones, sed Mosei veritas mendacium devoravit*.

LXXXI. Alii Interpretes opinantur veros dracones aliundè adductos ope dæmonis, virgarum loco fuisse substitutos, fallendo oculos, ut nemo præstigias illas animadverteret. Ita Jansenius in *cap. 7. Exodi*, Tostatus *ibidem q.* 20. aliique.

LXXXII. Alii tandem asserunt magorum dracones fuisse veros. Origenes homil. 13. in Numer. *Quis potest*, ait, *hominum fortitudine corporis virgam mutare in serpentem, quod ab illis*

lis factum refertur ? .... Fecerunt tamen hoc Ægyptiorum incantatores , & magi. Fecerunt enim hæc prius Moyses..... Efficit tamen similiter & contraria virtus virgam serpentem, sicut fecerat Virtus Dei. S. August. *quæst.* 21. *in Exodum* , proposita sibi hac controversia , respondet, ex ipsa Scripturæ phrasi par utrinque, & in Moyse , & in magis prodigium satis designari: *Cur ergo* , inquit , *ex utraque parte, & virgæ dicuntur , & dracones , ut de figmentis illis nihil differat loquendi modus ?* Et lib. 3. de Trinit. cap. 7. *Magi Pharaonis similiter serpentes fecerunt , & alia similia .* Theodoretus de selectis Sacræ Scripturæ quæstionibus ambiguis, *quæst.* 18. *in Exodum* differens, ait: *Mutabant illi etiam virgas in serpentes .... Concessit itque Deus incantatoribus , ut hæc facere possent* . Quam sententiam secutus D. Thomas 1. part. quæst. 114. art. 4. ait: *Magi Pharaonis per Virtutem dæmonum veros serpentes, & ranas fecerunt .* Hanc sequitur eruditissimus P. Calmet Dissert. in Exod. *de veris , fictisque prodigiis .*

LXXXIII. Si primam , vel secundam sequamur opinionem, jam sua sponte sequitur, dæmonem formam substantialem immediatè non produxisse , cum non produerit veros serpentes, sed solum per ludificationem apparentes; vel si veros , non tamen ab eo productos, sed aliunde adductos.

LXXXIV. Si verò tertiam amplectamur , nec proinde sequitur veros serpentes ope dæmonis fuisse immediatè productos , sed solum activa passivis applicando , ut innuit D. Augustinus quæst. supra citata . *Insunt enim* , ait, *corporeis rebus per omnia elementa mundi quædam occultæ sæminariæ rationes , quibus cum data fuerit opportunitas temporalis atque causalis pro-*

rum-

rumpunt in species debitas suis modis, & finibus, & sic non dicuntur Angeli, qui ista faciunt, animalium creatores, sicut nec agricolæ segetum, vel arborum, vel quorumque in terra gignentium, creatores dicendi sunt, quamvis noverint præbere quasdam visibiles opportunitates, & causas, ut illa nascantur. Quod autem isti faciunt visibiliter, hoc Angeli invisibiliter. Deus verò solus creator est, qui causas ipsas, & rationes seminarias rebus inservit. Et lib. 3. de Trinit. cap. 8. *Nec sane*, inquit, *creatores illi mali Angeli dicendi sunt, quia per illos magi resistentes famulo Dei, ranas, & serpentes fecerunt: non enim ipsi eas creaverunt. Omnium quippe rerum, quæ corporaliter visibiliterque nascuntur occulta quædam semina in illis corporeis mundi hujus elementis latent. Alia sunt enim hæc jam conspicua oculis nostris ex fructibus, & animantibus; alia verò illa occulta istorum seminum semina, unde jubente Creatore produxit aqua prima natabilia, & volatilia; terra autem prima sui generis germina, & prima sui generis animalium. Neque enim tunc in hujuscemodi fœtus ita producta sunt, ut in eis quæ producta sunt vis illa consumpta sit: sed plerumque desunt congruæ temperamentorum occasiones, quibus erumpant, & species suas peragant.* Et post fusè explicatam hanc doctrinam concludit: *Sicut ergo nec parentes dicimus creatores frugum, quamvis eorum extrinsecus adhibitis motibus ista creanda Dei virtus interius operetur, ita non solum malos, sed nec bonos Angelos fas est putare creatores, si pro subtilitate sui sensus, & corporis, semina rerum istarum nobis occultiora noverunt, & ea per congruas temperationes elementorum latenter spargunt, atque ita gignendarum rerum,*

rum, & acceleratorum incrementorum præbent occasiones. Quod idem sentiendum est de aquis in sanguinem, magis auctoribus, transmutatis, ac de ranis ab iisdem productis. Quare satis constat non posse dæmones immediatè formam aliquam substantialem producere, & ideò si videatur producta, vel res apparens est; vel si vera, non immediatè a dæmone est producta, sed per applicationem activorum ad passiva, dispositionibus sibi notis.

LXXXV. Ex hac doctrina sequitur, posse dæmonem applicando activa passivis per dispositiones necessarias facere, ut nascantur animalia, quæ possunt etiam sine genitoribus nasci, ut serpentes, & ranæ.

LXXXVI. Ne autem dicatur, quod talis fuerit etiam mutatio virgæ Aaronis in serpentes, atque adeo quod non fuerit verum miraculum, necessarium est advertere latum esse inter has mutationes discrimen. Audiatur Origenes, loco supra laudato: *Efficit*, ait, *similiter & contraria virtus virgam serpentem, sicut fecerat virtus Dei; sed serpens qui per virtutem Dei factus fuerat, absorbuit, & devoravit omnes illos serpentes, qui arte magica ex virgis versi fuerant in serpentes. Non enim potuit virtus dęmoniaca malum, quod ex bono fecerat, restituere in bonum. Potuit ex virga facere serpentem, virgam verò reddere ex serpente non potuit, & ideo consumuntur omnes ex ea virga, quæ Dei virtute versa fuerat in serpentem. Postea verò per divinam virtutem naturæ suæ redditur, ut naturæ Dominum fateretur, fecerunt incantatores Ægyptiorum, ut & aquæ verterentur in sanguinem, sed non potuerunt iterum sanguinem vertere in aquam. Dei autem virtus non aquam, sed totum fluvium vertit in*

sanguinem; & rursum: *orante Moseo, lympidis eum, ac naturalibus reddidit fluentis, & iterum produxerunt magi Ægyptiorum sciniphes; sed non potuerunt repellere eas. Moses vero & produxit sciniphes, & repulit: Deus enim noster delere facit, & restituit; contraria autem virtus male quidem facere aliquid potest, sed restituere in integrum non potest.* Origeni consonat Theodoretus, ut videri potest in Textu supra allato num. 75.

LXXXVII. Quartò, non potest dæmon in instanti efficere aliquam transmutationem, una simul cum dispositione subjecti, quia cum alteratio sit motus successivum, ut Philosophi loquuntur, fieri necesse est cum tempore, & quamvis dæmon sciat media, quæ alterare possunt, & disponere subjectum ad hanc, vel illam formam, exempli causa serpentis, ranæ &c. & possit media applicare, ipsa tamen suo naturali modo, & in tempore agere debent. Potest verò dæmon hanc facere celerius duplicando media, & auferendo impedimenta ipsi optime perspecta.

LXXXVIII. Quintò, propter eamdem rationem potest dæmon brevi sanationes illas operari, quas natura, & ars medicinæ per apta media multo tempore operaretur, cum perfectè calleat medicam facultatem, & medicamentorum virtutem. *Nihil enim* (inquit D. Thomas in quæstionibus disputatis, quæst.6. de miraculis art. 5. ad secundum) *prohibet dæmonum arte velocius aliquem posse sanari, quam per naturam, si sibi relinquatur, quia hoc etiam vidimus per artem hominis fieri: non tamen videtur quod possint subitò sanare, licet aliquos alios effectus possint facere quasi subitò, quia medicina corpori humani exhibita, operantur ad sanitatem*

tem quasi instrumenta : natura autem est sicut agens principale ; unde debent talia adhiberi , quæ possint a natura moveri .... Insuper potest se in corpus intromittere , humores noxios removere, quam citò sistere, si opus sit, vel remedia propria propinare. Non potest tamen incurabiles morbos mederi, ut cœcitatem a nativitate ex interno defectu provenientem, aut ægrum , cujus organa sint destructa , & universaliter loquendo, nullum morbum sanare ex iis, qui etiam perfecta medicinæ arte sunt incurabiles. Hæc enim cum supra totam naturam sint, sunt etiam supra ejus activitatem, ut dictum est supra *num.* 72. & expresse docet Angelicus Doctor loco citato, inquiens: *Unde etiam illæ infirmitates, ad quarum sanitatem naturæ virtus nullo modo potest, operatione dæmonum sanari non possunt.*

LXXXIX. Sextò, non potest transmutare humana membra in bestialia, vel in arbores &c. Hoc docet S. Aug. lib. 18. de Civit. Dei c. 18. *Nec corpus quidem*, inquit, *ulla ratione crediderim dæmonum arte, vel potestate in membra, vel lineamenta bestialia veraciter posse converti. Sed phantasticum hominis , quod etiam cogitando , sive somniando per rerum innumerabilia genera venatur , ut cum corpus non sit, corporum tamen similes mira celeritate formas capit.* Et explicans modum, quo id evenire potest, ait : *Sopitis , aut oppressis corporeis hominis sensibus ad aliorum sensum, nescio quo ineffabili modo figura corporea posse perduci : itaut corpora ipsa hominum alicubi jaceant, viventia quidem, sed multo gravius, atque vehementius, quam somno suis sensibus obseratis ; phantasticum autem illud veluti corporatum in alicujus animalis effigie appareat sensibus alienis, talisque etiam sibi homo esse vi-*

deatur , sicut talis sibi videri posset in somnis , & portare onera : quæ onera , si vera sunt corpora , portantur a dæmonibus , ut illudatur hominibus , partim vera onerum corpora , partim jumentorum falsa cernentibus . Nam quidam nomine Prestantius Patri suo contigisse indicabat, ut venenum illud per caseum in domo sua sumeret , & jaceret in lecto suo quasi dormiens ; qui tamen nullo modo poterat excitari . Post aliquot autem dies cum velut evigilasse dicebat , & quasi somnia narrasse , quæ passus est , caballum se scilicet factum , annonam inter alia jumenta bajulasse militibus , quæ dicitur Retica , quoniam ad Retias deportatur . Quod ita , ut narravit , factum fuisse compertum est : quæ tamen ei sua somnia videbantur . Aliud simile exemplum narrat S. Antoninus 2. part. hist. tit. 16. cap. 7. §. 5. „ „ *eo tempore*, inquit, *erant* duæ aniculæ in strata, qua Romam itur uno in tugurio commorantes, uno imbutæ maleficio, quæ hospitem, si quando solus superveniebat, in equum, aut asinum, autem suem mutabant : & hoc lector sanè intellige, quia mutatio ista non secundum naturam erat, sed secundum apparentiam phantasiæ aspicientium sic alterata, & oculis aspicientium sic præstigiata, ut sibi, & aliis sic esse viderentur. „ Quod idem docuit Concilium Ancyranum *cap.* 1. & habetur in can. *Episcopi* 26. q. 5. *Quisquis*, inquit, *aliquid credit posse fieri, aut aliquam creaturam in melius, aut in deterius immutari, aut transformari in aliam speciem, vel similitudinem, nisi ab ipso Creatore, qui omnia fecit, & per quem omnia facta sunt, procul dubio infidelis est, & paganus*. Et ibidem cap. *Nec mirum*, legitur : *Fertur etiam in gentilium libris , quod quædam maga famosissima Circe socios Ulyssis mutaverit in bestias . Legitur*

gitur & de Sacrificio, quod Arcades Deo suo Lycaeo immolabant, ex quo quicumque sumerent, in bestiarum formas convertebantur; sed haec omnia magicis praestigiis potius fingebantnr, quàm rerum veritate complerentur. Quod desumptum est ex *lib.* 18. *de Civit Dei S. Augustini cap.* 17. Et ratio horum esse potest, *quia hoc esset praeter ordinem a Deo naturae inditum*, ut loquitur S.Thomas *quaest.* 16. *de malo, art.* 19. *ad* 1.

XCI. Potest tamen humana corpora variis morbis, Deo permittente, affligere, applicando scilicet activa passivis per dispositiones proprias, ut patet in Job, quem a planta pedis usque ad verticem capitis percussit, & in pluribus aliis saepè in hisce Commentariis indicatis. Idem dicendum est de animalibus.

XCII. Septimò, non potest in instanti motum localem exercere sive in se, sive in alio corpore, quia motus localis necessario est successivus, & quamvis Tertullianus in Apologetico cap. 22. scribat: *Angeli, & daemones momento ubique sunt. Totus orbis illis locutus est;* tamen sic hoc dictum intelligendum est, ut nempè citissimè moveantur, quodque non habeant locum ita determinatum, ut nequeant ad alium pergere. Respectu verò ad corpora, quae movere possunt, eadem est ratio; imò sequeretur, eo motu aut nullum pertransiri spatium, aut idem corpus simul in pluribus locis esse, quod utrumque naturaliter saltem, est impossibile, ut ex philosophicis suppono.

XCIII. Potest tamen daemon movere corpus quodlibet de loco ad locum, & brevi tempore in longinquam deferre regionem, Deo permittente; nam daemones assumpta a se corpora movent, & rerum semina ad aliquid producendum colligunt. Item satan Christum per aera tran-

transvexit : Nam Matth. 4. v. 5. legimus : *Tunc assumpsit eum diabolus in Sanctam Civitatem, & statuit eum super pinnaculum Templi* ; ubi Interlinearis : *ex permissione , non ex imbecillitate*. Et v. 8. *Iterum assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde , & ostendit ei omnia regna mundi*. Notum est autem ex Christiano Adricomio, in descriptione Terræ Sanctæ *num.* 97. hoc desertum esse propè Jerico, multumque distare ab Jerusalem . Item certum est montem illum, in quo tentatus est Dominus, altissimum esse, & pinnaculum templi esse fastigium templi, quod 120. cubitis distabat a terra. Insuper, Simonem magum in altum subvexit, ut pluribus adductis Patrum testimoniis , latè probat Baronius *ad annum Christi* 68. Tandem , localiter movet obsessorum corpora , vel ad incessum, vel etiam prorsus violenter , ut constat ex Evangelio de illo dæmone , qui puerum projiciebat nunc in ignem , nunc in aquam : & de alio projiciente hominem in terram, & de iis, qui porcos præcipitaverunt in mare, de quibus omnibus dictum est in Commentario Tituli, *num.* 19. Compertum quoque est in aera energumenos elevari, ut docuimus in Notis ad 29. signum evidens , in Commentar. Documenti III. *num.* 13.

XCIII. An autem de facto verè dæmon traducat Magos , & sagas ad nocturna conventicula, celebris quæstio est, sed opinio affirmans est communissima tum apud Jurisconsultos , tum apud Theologos , qui hac de re scripserunt, & inter in numeros recensentur illi tres præstantissimi , Sixtus Senensis *lib.* 5. *Biblioth. Sanctæ , annotatione* 73. Alfonsus a Castro *lib.* 1. *de justa hæreticorum punitione cap.* 16. & Abulensis *quæst.* 47. *in cap.* 4. *Matth.* qui , *hanc sententiam non posse sine impudentia negari*, scribit , teste Suarez *tom.* 1.

de

de Relig. lib. 2. *de ſuperſtit. cap.* 16. *num.* 24. opinionem autem contrariam *falſam* , *& reipublicę perniciosſam*, vocat Lemus de Juſtitia lib. 2. cap. 44. *de magia*, *dubit.* 3. *num.* 15. cui cenſuræ conſonat Cæſar Carena *tract. de Offic. S. Inquiſitionis part.* 2. *tit.* 12. §. 2. *num.* 5. & Binsfeldius *lib. de Confeſſione maleficarum*, *conclus.* 12. tradit , quod contradicere huic noſtræ ſententiæ *repugnat Theologia, Philoſophia* , *& rerum experientię certiſſimę*, penes Cardinal. Albitium *de inconſtantia in fide cap.* 32. *num* 174. Et tandem Fagund. *in* 1. *Præceptum Decalogi lib.* 1. *cap.* 41. *num.* 9. ſcribit opinionem, quam amplectimu, tam certis teſtimoniis , ac tam evidenti rerum experientia comprobatam eſſe, ut id negare ſit prorſus inſanire.

XCIV. Et revera poteſt diabolus per ſuam poteſtatem, quam habet circa corpora in ordine ad motum localem id exequi , ut ſupra dictum eſt *num.* 9 . Præterea Deus id permittere poteſt, ſicut alias translationes permiſit, ut obſervavimus *num.* 91. & tandem plura exempla a Scriptoribus fide dignis referuntur , quorum aliqua videri poſſunt apud prælaudatum Alphonſum a Caſtro.

XCV. Scio alios ſcribere „ ſe expertos eſſe, „ lamias iſtas non corpore, ſed ſpiritu deferri, „ quia dum illæ ſic ſe delatas eſſe putabant, „ aliis videntibus , qui de hac re teſtimonium „ præbuerunt, veluti dormientes jacebant in „ terra. At nihil hoc contra ea , quæ diximus, „ agit. Non enim dicimus ſemper illas cor- „ pore deferri , ſed hoc fieri poſſe , & aliquan- „ do factum eſſe contendimus, concedentes in- „ ſuper aliquando etiam fieri oppoſitum , ita „ ut non corpore , ſed ſolo ſpiritu per illius „ phantaſticam imaginationem a dæmonibus

„ de loco ad locum deferantur. Veram igitur „ esse illorum experientiam concedimus: sed „ oportet ut etiam illi nostram veram esse „ credant, quia altera alteri non repugnat, „ sed utraque alternis vicibus contingere po- „ test. „ Hucusque a Castro.

XCVI. Sed quod aliquem scrupulum gignere potest illud est, quod ex Concilio Ancyrano habetur, relatum in Decreto 26. *quæst.* 5. can. *Episcopi*, cujus verba damus non ex decreto Gratiani transcripta, sed ex *tom.* 1. Conciliorum Labæi deprompta. *Illud non est omittendum, quod quędam sceleratæ mulieres retro post satanam conversæ dæmonum illusionibus, & phantasmatibus seductę, credunt, & profitentur se nocturnis horis cum Diana Paganorum Dea, vel cum Herodiade, & innumera multititudine mulierum equitare super quasdam bestias: & multa terrarum spatia intempestæ noctis spatio pertransire, ejusque jussionibus velut dominæ obedire, & certis noctibus ad ejus servitium evocari*. Deinde declarat, quod hæc omnia operetur dæmon per phantasmatum illusionem somnii tempore, unde subdit: *Et cum solus spiritus hoc patitur, infidelis mens, hæc non in animo, sed in corpore opinatur evenire. Quis enim non in somniis, & nocturnis visionibus extra se educitur, & multa videt dormiendo, quæ nunquam videret vigilando? Quis verò tam stultus, & hebes est, qui hęc omnia, quæ in solo spiritu fiunt, etiam in corpore accidere arbitretur?* Deinde infra: *omnibus itaque publicè annunciandum est, quod qui talia, & similia credit, fidem perdit. Et qui fidem rectam in Domino non habet, hic non est ejus, sed illius, in quem credit, id est diaboli*.

XCVII. At scrupulus evanesceret, si cum

ali-

aliquibus diceremus, Decretum hoc non esse Concilii Ancyrani; Gratianus enim illud refert ex Concilio *Anquirensi*, quod Concilium nunquam extitit; & etiam si legendum esset *Ancyrano*, in nullo Exemplari habetur aut Græco, aut Latino, neque impresso, neque manuscripto, sed desumptum est ex ejusdem appendice confecta ex quodam libello sexdecim librorum partialium *lib. 6. cap. 7.* ut in 1. tomo Conciliorum, qui libellus non videtur certæ auctoritatis. Deinde magna pars illus canonis invenitur in libro *de Spiritu, & Anima cap. 28.* qui Augustinum præseferebat auctorem, sed verius agnoscit parentem, sive Ugonem Victorinum, sive Alcherum Cisterciensem Monachum, sive alium Anonymum, ut observant PP. S. Mauri in admonitione hujus libri *tom. 6. Operum S. Augustini, in Appendice.* Nihilominus omnes canonem illum recipiunt ut authenticum, sed alii conditum putant in quodam Concilio Romano sub S.Damaso, ut Baron. *ad annum* 382. *num.* 20. *&* 22. qui haberi, inquit, in Actis Damasi Papæ, quæ in Ecclesia recitari solebant. Et Justus Fontaninus Archiepiscopus Ancyranus in notulis ad hunc Canonem in Decreto Gratiani, quod secundum methodum Cardinalis Turrecrematæ edidit Romæ 1726. ait, eadem ferme verba haberi in pervetusto codice S. Mariæ Majoris de Vita Damasi. Alii verò adscribendum illum Canonem putant Concilio Ancyrano, quia traditione antiqua receptum est, a qua non videtur facile recedendum, maximè quia id, quod ex Concilio Romano sub Damaso anno 382. celebrato, affertur, non est contrarium; ibi enim solum dicitur: *Omnes maleficos, sacrilegos, augures, aliisve superstitionibus vacantes excommunicandos esse. Fœmi-*

minas illas, quæ a dæmone illusæ putant se noctu super animalia ferri, atque cum Herodiade circumvagari, eadem sententia plectendas esse. Quod potuit rectè fieri etiam si in Ancyrano Concilio, quod antiquius est, (celebratum nempè fuit anno Christi 314.) Canon ille conditus fuisset. Qua ratione Auctor libri *de Spiritu, & Anima cap.* 18. potius transcribit ex Canone, quam è contra, etiamsi Parentem liber iste agnosceret Augustinum.

XCVIII. Sed ut sit de Auctore hujus canonis, qui certè suam habet auctoritatem, quam libenter admittimus, primò dicimus, in eodem non agi de Lamiis, & strigibus, sed de quibusdam Hæreticis, qui credebant, quod Diana fuit in Deam conversa, & quod creaura mutari, aut transformari potest ex una substantia in aliam; unde subdit præfatus Canon: *Quisquis ergo credit posse fieri aliquam creaturam, aut in melius, aut in deterius immutari, aut transformari in aliam speciem, vel similitudinem nisi ab ipso creatore, qui omnia fecit, & per quem omnia facta sunt, procul dubio infidelis est, & pagano deterior.* Secundò dicimus, quædam in illo Canone narrari, quæ per naturam rerum a dæmone perfici non possunt, ut equitare cum Diana, vel Herodiade, cum nec ulla sit Diana Dea, nec Herodias illa ullibi in terris equitet, sed in inferno crucietur. Item quod equitent super illas bestias, quæ tanta spatia tam cito, & per aerem conficere nequeunt. Item cognoscere aliquam naturam divinam præter Deum, hæreticum est. Quo circa illa merito a Canone proscribuntur, & damnantur. Vera itaque canonis explicatio est, eos hæreticos esse censendos, qui credunt: Primo, quod aliqua sit Dea, quæ vocatur Diana, vel Herodias. Secundo,

do, quod aliqua deportetur ad serviendum alicui tali Deæ. Tertio, quod aliquis possit ab alio, quam a Deo in aliam speciem converti. Non autem censet canon esse hæreticos, qui contendunt striges, & sortiarios personaliter ad dissita loca deportari. Et quamvis ibi sermo etiam sit de translatione, quæ contingat per illusionem, & solum in phantasmate, tamen ,, Synodus non
,, decernit vectationes & translationes illas mu-
,, lierum fieri non posse corporaliter, neque de-
,, finit motiones illas sola semper imaginatio-
,, ne fieri, & nunquam in corpore sed id tan-
,, tum affirmat, mulieres illas falsis imagina-
,, tionibus decipi, quod & nos non inficiamur
,, interdum evenire, imò asserimus fœminas hu-
,, jusmodi aliquando immobiliter domi jacuisse,
,, cum se crederent in remotis regionibus aspor-
,, tatas ,,. Hæc Sixtus Senensis, loco citato.

XCIX. Octavo, non potest impedire virtutem agentium naturalium ab intrinseco, ne suos effectus producant, quia impedimentum ab intrinseco est per subtractionem concursus, ut accidit, cum *Dominus mare vertit in siccum divisaque est aqua, & ingressi sunt Filii Israel per medium sicci maris, & erat aqua quasi murus a dextera eorum, & leva, ut dicitur* Exodi 14. v. 21. & 22. *Et cum Sidrach, Misach, & Abdenago missi sunt in medium fornacis ignis ardentis.... & ambulabant in medio flammæ laudantes Deum;* ut habetur *Daniel.* 3. *v.* 21. & 24. Potest tamen dæmon ab extrinseco impedire per externa remedia effectus talium agentium, cum ea media dæmon optimè calleat.

C. Nono, non potest sistere Cœlum, aut contrario motu, aut celerius, tardiusve ipsum movere, quam secundùm inclinationem naturalem ipsius movetur: aut stellam Cœlo deducere, quia con-

nexio,

nexio, & ordo universi semel a Deo institutus non potest ab ulla particulari causa mutari; hinc S. Augustinus *lib.21. de Civit. Dei cap.8.* non dæmoni, sed Deo conditori tribuit: *Quod in stella veneris nobilissima, quam Plautus Vesperuginem, Homerus Hesperon appellat, pulcherrimam dicens, Castor scribit tantum portentum extitisse, ut mutaret colorem, magnitudinem, figuram, cursum; quod factum ita neque antea, neque postea sit.* Qua de re legendum est totum caput 8. citatum.

CI. Hac eadem ratione non potest dæmon aliquod integrum elementum, vel magnam partem destruere, aut è loco suo movere: Quapropter D.Cyprianus *Epist.75. Ita*, inquit, *principalium dæmoniorum impetu* (mulier prophetissam se simulans) *ferebatur, ut & facere se terram movere polliceretur. Non quod dæmoni tanta esset potestas, ut terram movere, aut elementum concutere nisu valeret, sed quod nonnunquam spiritus nequam præsciens, & intelligens terræmotum futurum, id se facturum esse simularet, quod futurum videret.*

CII. Potest tamen terræmotus efficere, immiso vehemente spiritu in cavernas terræ, qua ratione etiam possunt tempestates excitare, fulgura, tonitrua, grandines &c. ne tamen hoc, & præcipuè quæ scribimus de terræmotu, contrarium videatur superiori doctrinæ num.antecedenti traditæ; audiatur D.Thomas, qui utrumque conciliat: quæst.16. de malo, art. 10. ad 8. *Dicendum*, inquit, *quod idem est naturalis motus totius, & partis, non tamen eadem vis sufficit ad movendum totum, quæ movet partem: unde licet dæmones possint movere aliquam partem terræ, non sequitur, quod possint movere totam terram, quia hoc non est proportionatum naturæ*

ipso-

ipsorum, ut mutent ordinem elementorum Mundi.

CIII. Decimò, non potest mortuos suscitare, se uniendo corpori refecto vel animam evocando. Prima pars certa est ex his, quæ diximus in Commentar. Tituli *num.* 32. & 33. ubi pluribus ostendimus dæmones corpora assumere, non tamen se illis unire tamquam eorum formas. Non minus etiam certa est secunda pars; sed tota difficultas sita est in eo, quod legitur 1. *Regum cap.* 28. de Samuele per Pythonissam suscitato. Hæc enim traduntur: *Dixit Saul servis suis: Quærite mihi mulierem habentem Pythonem, & vadam ad eam, & sciscitabor per illam. Et dixerunt servi ejus ad eum: Est mulier Pythonem habens in Endor. Mutavit ergo habitum suum, vestitusque est aliis vestimentis, & abiit ipse, & duo viri cum eo, veneruntque ad mulierem nocte, & ait illi: Divina mihi in Pythone, & suscita mihi quem dixero tibi. Et ait mulier ad eum: Ecce tu nosti quanta fecerit Saul, & quo modo eraserit magos, & ariolos de terra: quare ergo insidiaris animæ meæ ut occidar? Et juravit ei Saul in Domino dicens: Vivit Dominus, quia non eveniet tibi quidquam mali propter hanc rem. Dixitque ei mulier: Quem suscitabo tibi? Qui ait: Samuelem mihi suscita. Cum autem vidisset mulier Samuelem, exclamavit voce magna, & dixit ad Saul: Quare imposuisti mihi? Tu es enim Saul. Dixitque ei Rex: Noli timere, quid vidisti? Et ait mulier ad Saul: Deos vidi ascendentes de terra. Dixitque ei: Qualis est forma ejus? Quæ ait: Vir senex ascendit, & ipse amictus est pallio. Et intellexit Saul, quod Samuel esset, & inclinavit se super faciem suam in terra, & adoravit. Dixit autem Samuel ad Saul: Quare inquietasti*

me,

me, ut suscitarer? Et ait Saul: Coarctor nimis, siquidem Philisthiim pugnant adversum me, & Deus recessit a me, & exaudire me noluit, neque in manu prophetarum, neque per somnia: vocavi ergo te, ut ostenderes mihi quid faciam. Et ait Samuel: Quid interrogas me, cum Dominus recesserit a te, & transierit ad æmulum tuum? Faciet enim tibi Dominus sicut locutus est in manu mea, & scindet Regnum tuum de manu tua, & dabit illud proximo tuo David, quia non obedisti voci Domini, neque fecisti iram furoris ejus in Amalec. Idcirco quod pateris, fecit tibi Dominus hodie, & dabit Dominus etiam Israel tecum in manus Philisthiim: cras autem tu, & filii tui mecum eritis: sed & castra Israel tradet Dominus in manus Philisthiim. Textum integrum retulimus, quia de eo, vel de ejus partibus redibit sermo.

CIV. Hoc posito, *nonnulli dicunt*, inquit Theodoretus in lib. 1. Regum cap. 28. *eam*, (nempè Pythonissam) *vere retulisse Samuelem*. Moventur, quia Sacra Scriptura sexies eum, qui Sauli Pythonissam consulenti visus est, *Samuelem* vocat, ut constat ex textu; & quia Ecclesiastici 46. v. 23. de Samuele dicitur: *Et post hoc dormivit, & notum fecit Regi, & ostendit illi finem vitæ suæ, & exaltavit vocem suam de terra in prophetia delere impietatem Gentis*. Cui porro regi nisi Sauli? Quando vero? nisi cum Pythonissam adiit, & consuluit, ab eoque audivit: *Cras tu, & filii tui mecum eritis?* Et quomodo exaltavit vocem suam de terra in prophetia, nisi cum visus est Pythonissæ de terra ascendere, & dixit mulier: *Deos video ascendentes de terra?* Denique, vere prophetavit: *& dabit Dominus etiam Israel tecum in manus Philisthiim*.

CV. Hanc sententiam docuerunt S. Justinus Martyr in Dialogo cum Triphone Judæo: *Animas*, inquit, *superstites manere etiam eo demonstraverim, quod & Samuelis animam ventriloqua Pythonissa, itaut Saul petierat, evocavit.* Origenes Comment. in lib. 1. Regum cap 28. *Samuelem verè esse eductum*, pluribus argumentis probat. S. Ambrosius in cap. 1. Lucæ: *Samuel*, ait, *post mortem, secundum Scripturæ Testimonium, futura non tacuit.* S. Augustinus *lib. 2. de Diversis quæstionibus ad Simplicianum quæst. 4.* utramque opinionem probabilem judicat, diligentiori tamen inquisitioni non præscribens. Verum in libro de octo Dulcitii Quæstionibus, *quæst. 6.* repetitis iis, quæ ad Simplicianum ea de quæstione scripserat, rem sic absolvit: *Sed quam non frustra dixerim, pedetentim nos in hac re gesta simulatam Samuelis imaginem maligno Pythonissæ ministerio præsentatam existimare debere, ne inquisitionibus diligentioribus præscribamus, mea posterior inquisitio declaravit, quando inveni in libro Ecclesiastico, ubi Patres laudantur ex ordine, ipsum Samuelem sic fuisse laudatum, ut prophetasse etiam mortuus diceretur. Sed si & huic libro ex Hebræorum, quia in eorum non est Canone, contradicitur, quid de Moyse dicturi sumus, qui certè & in Deuteronomio mortuus, & in Evangelio cum Elia, qui mortuus non est, legitur apparuisse viventibus.* Quibus consonant ea, quæ scribit in lib. *de cura pro mortuis gerenda, c. 15.* Severus Sulpitius lib. 1. histor. Sacræ: *Saul*, ait, *per Mulierem, cujus viscera Spiritus erroris impleverat, Samuelem evocatum consuluit.* S. Zeno Veronensis, seu alius antiquus Auctor Sermonis de resurrectione: *Samuel*, inquit, *egregius ille Sacerdos mortis jam lege dispunctus, Sauli regi desideranti sine ambiguitate, non tantum*

tum suam præsentiam exhibet, sed etiam ad consulta respondet, liberiusque canit mortuus, quam canere consueverat vivus, unde libet exclamare: Profectus potius est, quam mortuus. Et antiquus auctor Carminum contra Marcionem, sub Tertulliani nomine editorum, *lib.* 3. canit:

Mirificus Samuel, cui Reges ungere primum,
Præceptum dare Chrisma, vivos ostendere Christos,
Talibus in vitæ spatio laudabilis exit,
Ut quoque post requiem prophetica jura teneret.

Denique S. Thomas 2.2.*quæst.* 174. *art.* 5. *ad* 4. hanc sententiam probabiliorem censet, eique adhærere se significat.

CVI. *Nonnulli* prosequitur ibidem Theodoretus, *hoc idem refellerunt; dicunt autem quemdam dæmonem ostendisse figuram Samuelis.* Hanc opinionem veterum pars maxima tradit, ut Tertullianus *lib. de anima cap.* 57. S. Basilius Magnus in *cap.* 8. *Isaiæ.* D. Gregorius Nyssenus *Epist. ad Theodosium Episcopum.* Hieronym. *in cap.* 7. *Isaiæ &*, 13. *Ezechielis,* nec non 6. *Matthæi.* Cyrillus Alexandrinus *lib.* 6. *de adoratione in spiritu, & veritate.* Theodoretus *loco cit.* Philastrius *lib. de Heræsibus cap.* 26. Procopius Gazzæus in *cap.* 28. *lib.* 1. *Reg.* & in *cap.* 10. *lib.* 1. *Paralip.* nec non *in cap.* 8. *Isaiæ.* Anastasius Sinaita *quæst.* 39. Isidorus Hispalensis *lib.* 8. *originum cap.* 9. Et tandem Rupertus Abbas *lib.* 2. *in lib. Regum cap.* 17. quorum argumenta relata, & soluta videri possunt penes Natalem Alexandrum *in Hist. Ecclesiast. Veteris Testament. tom.* 2. *dissert.* 23.

CVII. Si hanc admittas sententiam, jam planè sequitur, dæmones non evocasse, virtute sua, animas. Si verò primam opinionem (quam nos secundæ anteponimus) amplecteris, idem etiam sequitur, cum id factum non fuerit virtute dæmonis, sed ex dispensatione divinæ voluntatis

permis-

permissum, ut non invitus, nec dominante, aut subjugante magica potentia, sed volens, atque obtemperans occultæ dispensationi Dei, ut loquitur Theodoretus *loco cit.* in idque conspirant omnes Sancti Patres primæ sententiæ, qui legi possunt circa hoc apud eumdem Natalem Alexandrum *ibidem*.

CVIII. Plura alia adduci possent, quæ dæmon facere vel non facere potest; sed hæc dicta sufficiant, additis iis, quæ tradidimus sparsim in hoc Opere, & præcipuè ubi egimus de ejus potestate circa animam, ejusque potentias, circa corpora assumenda &c.

CIX. Advertendum tamen, quod quidquid potest dæmon, solum his tribus modis potest. Primò, per illusionem sensuum tam exteriorum, quam interiorum, de quo modo locuti sumus in Comment. Tituli a *num.36. usque ad* 44. Secundò, per motum localem, vi scilicet potestatis, quam habet facilè movendi corpora. Tertiò, applicando activa passivis; sunt enim singulares quædam virtutes occultæ, ac ignotæ hominibus, ut in certis quibusdam aquis, terris, succis, gemmis, lapidibus, herbis, lignis, animalibus, & in ipso hominis corpore mirabilium, ac pene incredibilium operum effectrices. Hæ virtutes, quibus in rebus naturalibus insint, ubi locorum lateant, quibus cum rebus componi, misceri, ac temperari debeant, quo tempore tempestive, ac opportune ad operandum adhiberi oporteat, notissimum est dæmonibus; quamvis sub hoc tertio modo etiam primus comprehendatur, cum illusio sensuum fieri non possit, nisi forinsecus adhibitis quibusdam corporibus, aut intrinsecus commotis spiritibus animalibus, aliisve humoribus.

CX. Advertendum insuper, quod quidquid,

facere poteſt dæmon per ſe ipſum, poteſt facere per alium, id eſt per magum, vel ſagam, & vice-verſa regulariter, & cum ſua proportione loquendo, cum hi virtute illius ſolum agant.

CXI. Advertendum tandem, quod ea, quæ diximus dæmonem non poſſe facere, ſi aliquando faciat, non revera facit, ſed illuſiones, apparentiæ, & præſtigia dicenda ſunt.

CXII. His cognitionibus imbutus Exorciſta, auxilioque cœleſti, præcipueque Deiparæ implorato, ut diximus ſupra in Commentar. hujus Documenti *num.* 2. ſufficienter redditur cautus, *ne artibus, & fraudibus diaboli, ad decipiendum hominem fallatur*, ut loquitur Rituale noſtrum.

DOCUMENTUM VI.

QUare ſit memor, Dominum noſtrum dixiſſe, genus eſſe dæmoniorum, quod non ejicitur niſi per orationem, & jejunium; *Matth.* 17. Hæc duo potiſſimum remedia ad impetrandum divinum auxilium, dæmoneſque pellendos, exemplo Sanctorum Patrum, quoad ejus fieri poterit, tum per ſe, tum per alios curet adhiberi.

SUM-

SUMMARIUM.

1. *ORatio, & jejunium sunt necessaria ad quodlibet genus dæmoniorum expellendum, & num.* 2.
3. *Hanc necessitatem docuerunt Christus, & Patres.*
4. *Objectio circa jejunium.*
5. *Est necessarium in Exorcista, obsesso, ejusque propinquis.*

COMMENTARIUM.

Quare sit memor, Dominum nostrum dixisse, genus esse dæmoniorum, quod non ejicitur, nisi per orationem, & jejunium.

I. QUod non solum intelligitur de iis spiritibus, qui surdi, & muti dicuntur, scilicet, qui in corporibus hominum usum linguæ, aut auris, Deo permittente, non habent, ut explicat Euthymius in Evangel. Marci cap. 26. inquiens: *Mutum dixit spiritum, utpote impedientem filii sui loquelam, nec id tantum, sed & auditum ejus;* verum intelligendum est de omnibus omnino dæmonibus; nam D. Hieronymus illud Christi Domini *lib.* 3. *Commentar. in Matth.* cap. 17. *Hoc genus &c.* exponens, ait: *Dum docet quomodo nequissimus dæmon possit expelli, omnes instituit ad vitam;* ubi de omnibus indiscriminatim loqui videtur S. Doctor, sicut & alii PP. loquuntur, infra *num.* 3. referendi. Et Auctor Operis imperfecti *inter opera S. Joannis*

Chryſoſtomi homil. 58. in eumdem Caput, expreſſius loquitur: *Univerſum*, inquit, *dæmonum genus, non lunaticorum ſolummodo intellexerit.* Cui conſonat prælaudatus Euthymius *Comment. in* 4. *Evangelia cap.* 35. inquiens: *Genus dæmoniorum omnium non alio modo egreditur, niſi per orationem, & jejunium.* Et Victor Antiochenus ad cap. 9. Marci: *Per duo hæc*, ait, *aſſerit Dominus omne dæmoniorum genus profligari poſſe.*

II. Scio quoſdam expoſitores, inter quos præcipuè S. Leo Magnus, intelligere Chriſti Domini oraculum de quibusdam dæmoniis fortioribus, & atrocioribus: hæc enim habet S. Pontifex ſerm. 2. cap. 1. *In omni agone certaminis Chriſtiani utilitas continentiæ plurimum valet, ita ut quidam ſæviſſimorum ſpiritus dæmonum, qui ab obſeſſis corporibus nullis exorcizantium fugantur imperiis, ſola jejuniorum, & orationum virtute pellantur, dicente Domino: Hoc genus &c.* A qua explicatione diſſentire non videtur Rituale noſtrum, dum dicit: *Genus eſſe dæmonum, quod &c.* ſed ſtemus huic expoſitioni. Quid ex hac ſequatur, adverte. Si neceſſarium eſt jejunium ad quoſdam dæmones ejiciendos fortiores, & ſæviores; igitur utiliſſimum erit ad inferioris ordinis dæmones pellendos. Si tantæ eſt efficaciæ in illis; majoris profectò erit in iſtis. Quam conſecutionem agnoſcens Rituale Romanum, de omnibus indifferenter dæmonibus loquens, ſtatim ſubdit:

Hæc duo potissimum remedia ad impetrandum divinum auxilium, dæmonesque pellendos, exemplo Sanctorum Patrum quoad ejus fieri poterit.... curet adhiberi.

III. Hoc espresse docuerunt Sancti PP. Christi oraculo edocti, nimisque longum esset eos recensere. Uno, vel altero tantum contenti erimus. S. Eucherius Lugdunensis *homil.* 1. de Jejunio Quadrages. *Jejunii*, inquit, *beneficium, quid conferre possit adverte ..... Christum ipsum ab adversario esse tentatum cibi sollicitatione perspicias: ab illo saltem require, abstinere quid prosit, qui se contra diabolum pugnaturus ad informationem tuæ abstinentiæ virtute præcinxit: quam quidem vitam Apostolis suis Jesus insinuavit, ut requirentibus quod remedium ei, qui a dæmonio vexabatur, possent adhibere, responderit: Hoc genus dæmoniorum non ejicitur nisi per orationem, & jejunium. Vide quid commodi circa propriam operetur salutem, quod alio jejunante interdum etiam ad alienam pertinet sanitatem, ut homo per abstinentiam angelicam possit expugnare naturam. Ex hoc quantum in ea insit utilitatis intellige. Ecce extrinsecus virtus augetur, corpus affligitur, & diabolus effugatur*. D. Isidorus Hispalensis lib. 2. de summo bono, cap. 44. *Jejunia*, inquit, *fortia tela sunt adversus tentamenta dæmoniorum: citò enim per abstinentiam devincuntur. Unde etiam Dominus, & Salvator noster eorum incursus jejuniis, &*

orationibus præmonet superare, dicens : Hoc genus &c. Victor Antiochenus loco supra laudato. *Discis*, ait, *hinc quomodo Christus Servator noster doctrinam de jejunio proponat, ejusdemque necessitatem, & usum tacitè insinuet*. Et Christianus Drutmarus, vulgò Grammaticus in Matth. c.37. *Ad fugandos*, inquit, *dæmones abstinentia, & jejunium.... potissimum est remedium, nam per orationes, & jejunia noverimus, vel immundorum spirituum tentamenta esse superanda*. Hinc S. Carolus in Concilio IV. Mediolanensi statuit, quod Exorcista, *pridie illius diei, quo alicui Exorcismum adhibere incœperit se jejunio, & oratione præparare studeat*. Porrò si Sancti Patres hoc docuerunt, doctrinam Christi sequentes, hoc profectò ipsi executioni mandarunt, & eos prætermitto, cum certum sit abstinentiæ, & jejuniis pro Energumenorum curatione operam sedulam navasse, ut sæpissimè observavi in Vitis perlegendis eorum, quorum nomina recensebo in Commentario Documenti VIII. num. 12.

IV. *Neque mihi hic nunc paucorum quorumdam, qui citra jejunium dæmonia ejecerunt exemplum exponas*, ut loquar cum Victore Antiocheno, *loco cit.* qui sibi hanc objectionem efformat; nam cum eodem respondeo, quod *Etsi de uno forsan, aut altero malignos dæmones increpante, aut profligante verè istud asseri queat, attamen dæmonum vim patientes.... citra jejunium, ab ea insania quandoque liberari, quodammodo impossibile est*. Cui consonat Auctor Operis imperfecti *in Matth. homil.* 58. inquiens: *Nec mihi ea, quæ rara sunt dicas, quod scilicet absque jejunio ejecti dæmones aliquando fuerint; si enim unus, aut alter sic expulit, impossibile tamen est, si quis id patitur, & in deliciis vivit, ab hoc furore liberari. Hujusmodi enim morbo laborantibus, jejunio maximè*

opus

opus est. Qui Auctor aliam difficultatem sibi proponens, ad rem nostram solvit: *Sed si fide opus est*, inquies, *cur jejunare opus est? Quia una cum fide non parvas vires affert jejunium*.

Tum per se, tum per alios curet adhiberi.

V. Non tantum Exorcista se munire debet jejunio, sed etiam, & quidem præcipuè, Energumenus ipse. *Genus dæmoniorum omnium*, inquit Euthymius, loco supra laudato, *non alio modo egreditur nisi per orationem, & jejunium: non solum ejus, qui sanat, sed ejus etiam, qui patitur*. Imò, & propinqui, seu alii. Vidimus enim supra in Commentar. Documenti V. *num.* 22. quod B. Irenes omnibus suis Monialibus rigorosum præcepit jejunium, ut suam discipulam a dæmonis vexatione liberaret. Et de obsessa a dæmonio liberata a S. Auxentio Presbytero hæc referuntur ab Auctore Vitæ Sancti, *cap.* 2. *penes Bollandum die* 14. *Februarii* „ Cum itaque „ una hebdomada jussisset puellam manere cum „ parentibus precatione armatis, & jejunio, & „ ipsam sanam restituisset, dimisit eos in pace. „ Hæc de jejunio Exorcistæ; de jejunio verò vexati peculiarius erit sermo infra in Commentario Documenti VIII. *num.* 23. Pariter de Oratione Ministri, & aliorum fusè dicam ibidem *num.* 1. *& seqq.* Quare progrediamur ad

DOCUMENTUM VII.

IN Ecclesiam, si commode fieri potest, vel in alium Religiosum, & honestum locum, seorsim a multitudine perductus Energumenus exorcizetur, sed si fuerit ægrotus, vel persona nobilis, vel alia honesta de causa, in domo privata exorcizari poterit.

SUMMARIUM.

1. *IN Ecclesia exorcizari debent obsessi, ut etiam antiquitus fiebat.*
2. *Vindicatur quoddam Decretum Sac. Congregationis ab oppositionibus P. Sebastiani a S. Joachim: ad num. 7.*
8. *Et seorsim a multitudine, quamvis varians fuerit circa hoc Ecclesię disciplina: & num. 9.*
10. *Placitum Hieronymi Menghi refellitur.*
11. *In aliquo casu Exorcizari poterit obsessus in domo privata. & tunc quę observanda erunt, remissivè indicantur.*

COMMENTARIUM.

In Ecclesiam.

I. AD hanc ductos energumenos ut exorcizarentur legimus apud D. Joan. Chrysostomum *humil. 3. de incomprehensibili Dei natura*, versus

versus finem. *Agitatos*, inquit, *quoque.... Diaconus tempore illo* (nempe Sacrificii) *adducit, & jubet caput inclinare. Cum eos una cum Fratribus orare non liceat, adducit eos, ut tu miseratus, & quia tam acerbè vexantur, & quia vocem reddere nequeunt, tua facultate ad eorum utaris defensionem, & auxilium.* Hanc Disciplinam, quoad hanc partem, sanctè custodiendam tradit S. Carolus Borromæus in Concilio IV. *Non in ædibus laicalibus*, inquit, *locisve privatis, sed in Ecclesia, loco aperto, & conspicuo, nec in omni quavis Ecclesia, sed in iis solum, quas certas Episcopus statuerit.... Energumenum exorcizet, idque in inferiori Ecclesiæ parte, non in choro, non in Sacellis.* Hanc eamdem disciplinam adeo observandam præcipit Ecclesia Romanam, ut nec etiam Moniales in Monasteriis, sed in Ecclesiis exorcizandas velit. Referam hìc decretum Sacræ Congregationis, ex Lezana *tomo* 2. *verbo* Clausura, *num.* 28. *Monialis nulla energumena infra Monasterii septa a quocumque Presbytero sæculari, vel regulari, etiam Confessario Exorcizetur, sed ad Ecclesiam exteriorem ejusdem Monasterii, obtenta prius a Sacra Congregatione licentia, ea de causa deducatur, vel transferatur. In translatione autem hujusmodi, sicut & in actu exorcizationis honestæ personæ consanguineæ, vel aliæ mulieres provectæ ætatis, & probæ conversationis energumenam comitentur. Exorcista sit ad actum hujusmodi ab Ordinario approbatus. Exorcizatio minori, quo poterit, fiat strepitu, Ecclesiæ Janua eo usque occlusa remaneat, quousque exorcizatione completa, ad Monasterium energumena reducatur. Cæterum tam in reditu, quam in accessu ad Ecclesiam Monasterium respectivè, rectè, & sine diverticulo tendatur.*

II.

II. At huic Decreto ſtandum non eſſe contendit P. Sebaſtianus a S. Joachim, Auctor tractatus, inter alios, *de Audjuratione*, in Theologia Morali Salmaticenſium, puncto enim 6. *§. 3. num. 79.* ait: Quidquid ſit de hoc decreto, (quod forte pro Italia unicè fuit expeditum) ut certum tenendum eſt, nunquam licere energumenam Monialem a Monaſterio deducere ad eam exorcizandam, ſed ad crates ferreas adjuranda. Pro ratione adducit Concil. Trident. *Seſſ.25. de Regularibus, & Monialibus cap. 5.* ubi habetur: *Nemini autem Sanctimonialium liceat poſt profeſſionem exire a monaſterio, etiam ad breve tempus quocumque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda*. Quo decreto renovat Conſtitutionem Bonifacii VIII. *in cap. Periculoſo* de Regularibus in 6. Idipſum confirmavit S. Pius V. Conſtitut. *Circa Paſtoralis officii*, edita anno 1566. quarto Kalendas Junii, declaravitque in alia anno 1570. Kal. Februarii data, quæ incipit: *Decori, & honeſtati tom.* 2. Bullarii Romani, quænam eſſent cauſæ legitimæ aductionis Monialium è Monaſterio: *Nulli monialium*, inquit, *niſi ex cauſa magni incendii, vel infirmitatis, lepræ, aut epidemiæ, quæ tamen infirmitas, præter alios ordinum Superiores quibus cura Monaſteriorum incumberet, etiam per Epiſcopum ſeu alium loci Ordinarium... cognita, & expreſsè in ſcriptis approbata ſit a monaſteriis pręfatis exire, ſed nec in prędictis caſibus extra illa niſi ad neceſſarium tempus ſtare licere*. Nomine autem *infirmitatis*, inquit P. Sebaſtianus, nullus, quem viderim, aſſignat *dęmonum obſeſſionem*, quia hæc propriè infirmitas non eſt.

III. Proſequitur deinde ad ſuam ulterius opinionem roborandam pluribus aliis. Primò, quia

quia cum virtus Exorcismorum sit divina, potest agere in distans, & solum requirit indistantiam moralem, quæ indistantia daretur etiam si energumena sit ad crates ferreas aliis monialibus stipata, ut in necessitatibus occurrentibus ei subveniat. Secundò, quia sic tenet praxis, quæ in Hispania viget, quæ in Regno adeo Catholico sufficiens est ad legem faciendam, obligationemque inducendam, maximè cum in hoc honestati, & clausuræ Monialium valde provideat. Tertiò, quia si janua hæc ut licita ad egressum è monasterio aperiretur, vix esset Monialis, quæ energumena non esset, vix esset infirmitas, aut animi deliquia ex his, quæ communiter eis eveniunt, quæ dæmonis obsessionem non suspicarentur, imò & crederent. Tandem, si Monialis energumena ad Ecclesiam exorcizanda deferretur, quæ contentiones, quæ lites non orirentur inter eos, qui eam comitarentur, & blaterones, qui eam videre inhiarent? Quod murmur inter Cives non esset de re adeo nova, & famosa? Itaque ad Crates ferreas debet adjurari.

IV. Tota Auctoris hujus prima difficultas in eo sita est, quod nomine *infirmitatis*, quæ sola in nostro casu motivum esse potest egressus monialis a monasterio, non veniat dæmonum obsessio, cum nullus scriptor id eum docuerit. Edoctus tamen sum ego ab ipso supremo animarum nostrarum, corporumque medico, Salvatore nempe Jesu Christo, cui oblata fuit *mulier quæ habebat spiritum infirmitatis annis decem & octo, & erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere*; ut habetur *Lucæ* 13. *v.* 11. Hic porro *spiritus infirmitatis* erat *dæmonis Obsessio*, ut idem Christus declaravit ibidem v. 16. *Hanc autem*, dixit, *filiam Abrahæ*,

quam

quam alligavit ſatanas , ecce decem & octo annis non opportuit ſolvi a vinculo iſto die ſabbati? En quomodo *Obſeſſio dæmonis* nuncupatur nomine *infirmitatis* . Hac phraſi uſus eſt Rituale Romanum , quod in Documento V. *de Exorcizandis obſeſſis a dæmonio* energumenum ſexties *infirmum* vocat , & obſeſſionem ſemel *infirmitatem* ibi appellat : Imò Documento XIII. pro ſynonimis habet hæc nomina : *infirmus, obſeſſus*, ut legenti manifeſtum fiet. Quare ſtat optimè , quod obſeſſio reputanda ſit infirmitas, & conſequenter, quod relatum Sacræ Congregationis Decretum ſanctioni tum Synodi Tridentinæ, tum Conſtitutioni S. Pii V. non adverſetur.

V. Sed etiam dato (non tamen conceſſo) quod *obſeſſio infirmitas* non eſſet, licentia exeundi a Monaſterio dari poteſt ob alias æque graves cauſas in Conſtitutione prædicta non expreſſas, quia *de ſimilibus idem eſt judicium*, ut dicitur c. *Translato* de Conſtitut. *& ubi eadem eſt ratio eadem eſt juris diſpoſitio*, ut ait Gloſa in l. *Illud*, *ff. ad Legem Juliam*. Nec obſtat clauſula, ſeu dictio taxativa a Pio V. citato poſita, tum quia Concilium Tridentinum univerſaliter loquitur *de cauſa legitima* per Epiſcopum approbata, tum quia præfata dictio *taxativa* non excludit caſus ſimiles, tum quia ita habet praxis, & conſuetudo paſſim vigens, *quæ eſt optima legum interpres*, ut dicitur *l.* 37. *ff. de legibus.* Hanc doctrinam pluribus citatis tradit Anacletus Reiffenſtuel in Decretales *tom.* 3. *lib.* 3. *tit.* 35. §. 2. *num.* 30. ex qua objectio plane infirmatur.

VI. Ad reliquas rationes. Ad 1. utique indiſtantia moralis ſufficit, ſed interdum immediata neceſſaria eſt ; ſi enim dæmon ſtrepitus ulu-

ululatus ederet, minas intentaret, monialem sursum elevaret, ipsaque fugam arriperet, sufficeret ne, quod energumena esset sororibus stipata? Quis terror, quæ confusio, qui mestus in sexu adeo imbecilli? Deinde ad crates ferreas, quomodo extrema pars stolæ ad obsessæ collum circumponi potest; quomodo cruces in ejus fronte, pectore fieri, quomodo Reliquiæ ad caput ejus admoveri, & super ipsam manus apponi possent, ut a Rituali nostro præscribitur? Ad 2. Praxi Hispaniarum potiori jure oppono praxim Romanam, totiusque Italiæ, & Sacra Congregatio Majorem, imò totam vim habet condendi super hac re legem, quam praxis ipsa Regni Hispaniarum, licet Catholici. Ad 3. si serventur cautelæ summa prudentia appositæ in Decreto, nullum ex inconvenientibus adductis sequi potest, & insuper honestati, & clausuræ monialium sufficienter provisum est, ut ex Decreto liquet. Nec tandem est timendum, quod aperiretur janua ad facilem egressum a Monasterio; quia vix concipi potest, quod mulier sanæ mentis se obsessam fingat, ut per breve tempus è Monasterio ad Ecclesiam, & statim ab Ecclesia ad Monasterium sine diverticulo ducatur, cum in hac actione nec utile, nec delectabile appareat, imò potius oppositum eluceat; eo vel magis quod nostrum decretum huic inconvenienti satis occurrit per illa verba: *obtenta prius a Sacra Congregatione licentia;* quæ Sacra Congregatio facultatem non concedet nisi ipsi constiterit de vera Monialis obsessione per litteras Episcopi, vel Ordinarii.

VII. Ad illa verba initio difficultatis posita, videlicet: *quidquid sit de hoc decreto;* dico de identitate ipsius non esse prudenter dubitandum

dum, cum indicetur a Gavanto in Manuali Episcoporum, Titulo *Monialium cura Spiritualis num.* 30. dicatque expeditum a Sacra Congregatione Episcoporum 1. *Julii* 1606. referatur a Lezana loco jam citato, a Barbosa in Summa Apostolicarum Decisionum *collect.* 115. *num.* 5. Tamburino de jure Abbatissarum *disput.* 24 *quæst.* 4. citante Aldanum *in comp. canon Resol. lib.* 2. *tit.* 10. *num.* 26. Pellizzario de Monialibus *cap.* 5. *quæsito* 30. *num.* 67. & Monacello *Tom.* 3. Formularii legalis practici *formula* 47. *num.* 3. qui allegat Nicol. in flosc. Verbo *Exorcismus*, *num.* 2.

Seorsim a multitudine perductus Energumenus exorcizetur.

VIII. Sancti Joannis Chrysostomi temporibus coram multitudine perducebantur energumeni, ut colligitur ex ejus verbis supra relatis: ibi enim loquitur de efficacia orationis communis tempore Sacrificii. Quod idem colligitur ex D. Prospero, seu Auctore libri *de Prædictionibus, & Promissionibus Dei c.* 6. ubi narrat puellam in Ecclesia coram multitudine liberatam a dæmone, de qua mentionem faciemus in Commentar. Documenti VIII. *num.* 35. At hæc, quæ vigebat, disciplina variata est, & rectè quidem; nam dæmones valdè cupiunt numerum adstantium habere, ut multa vana, & plura mendacia, ac subtiles deceptiones ipsis spectatoribus infundant, ac quædam superstitiosa, sub prætextu devotionis, & pietatis persuadeant. Insuper, ut occulta crimina in proximorum injuriam revelent, ut sæpè faciunt, & de hoc exempla attulimus in Comment.

ment. Documenti III. *num.* 11. Rursus interdum conantur cogitationes pravas excitare; fingunt se quosdam ex adstantibus metuere tanquam sanctitate pollentes, ut vanæ gloriæ crimen incurrant: quæ omnia sunt vitanda. Præterea Exorcista se exponeret periculo inanis gloriæ, quam cavere debet, ut docuimus supra, in Commentario Document. I. *num.* 36. *& seqq.*

IX. Ad quæ omnia incommoda forte respiciens S. Martinus Turonensis: *Si quando*, inquit Severus Sulpitius in Dialogo cap. 6. *exorcizandorum dæmonum Martinus operam recepisset .... admotis energumenis, cæteros jubebat abscedere, ac foribus obseratis in medio Ecclesiæ cilicio circumtectus, cinere respersus, solo stratus orabat &c.* Quem S. Antistitem secutus est B. Ambrosius Sansedonius, ut legitur in ejus Vita *penes Bollandum* 20. *Martii*, cum enim ad eum accessisset energumenus „ percunctactus est vir Dei, an Populus „ adhuc in Ecclesia esset. Postquam jussu fra„ trum Populus de Ecclesia recessit, intra sacri„ stiam dæmoniacus introductus est. „ Imò sanctos hos viros in similibus prævivit exemplo suo Christus Dominus, de quo Lucæ 8. v. 51. legitur: *Et cum venisset domum, non permisit secum intrare quemquam nisi Petrum, & Jacobum, & Joannem, & Patrem, & Matrem Puellæ.* Super quæ verba hæc habet Theodoretus relatus a D. Thoma in Catena aurea in *cap.* 8. Lucæ: *Mortuam autem suscitaturus, ejecit omnes, quasi nos docens, absque inani gloria esse, & nihil ad demonstrationem facere, & quod cum quis debet miracula perpetrare, non decet esse in medio plurimorum, sed solitarium, & ab aliis separatum;* unde sequitur: *Et cum venisset &c. solos autem hos intromisit, tamquam discipulorum vertices, & potentes miraculum occultare, non enim volebat*

bat ipsum ante tempus pluribus revelari. Et quamvis expulsio dæmonum per Exorcismum, & ab habente, seu Charisma, seu Ordinem miraculum non sit, ut latè probat doctissimus Cardinalis Laurea in 3. *sent.* tom. 4. *de Miraculis, disput.* 20. *art.* 7. tamen ob paritatem rationis præindicatæ a Theodoreto, multitudo adstantium est excludenda.

X. Hinc non est sequendus Hieronymus Menghus *in flagello dæmonum documento* 4. qui adstantium multitudinem admittendam sustinet. Et quamvis, ut ipse asserit, Christus præsente turba dæmoniacos sanaret, & idem fecerint plures sancti Viri; tamen Christus impedire poterat per suam virtutem præindicata incommoda, nec in ipsum inanis gloriæ spiritus cadere poterat, & Sancti idem poterant ob uberem a Deo acceptam gratiam. Quare nostro Rituali omnino est obtemperandum, & S. Caroli monito adherendum in Mediolanensi Concilio IV. promulgato, Exorcistam scilicet *in conspectu multitudinis* non debere adjurare.

Sed si fuerit ægrotus, vel persona nobilis, vel alia honesta de causa in domo privata exorcizari poterit.

XI. In hoc casu observanda sunt inevitabiliter ea, quæ a nostro Rituali præscribuntur Documento X. & XIV.

DOCU-

DOCUMENTUM VIII.

ADmoneatur obsessus, si mente, & corpore valet, ut pro se oret Deum, ac jejunet, & Sacra confessione, & Communione sæpius ad arbitrium Sacerdotis se communiat, & dum exorcizatur totum se colligat, & ad Deum convertat, ac firma fide salutem ab eo deposcat cum omni humilitate. Et cum vehementius vexatur, patienter sustineat, nihil diffidens de auxilio Dei. Habeat præ manibus Crucifixum. Reliquiæ quoque Sanctorum, ubi haberi possint, decenter, ac tuto colligatæ, ac coopertæ ad pectus, vel ad caput obsessi reverenter admoveantur: sed caveatur, ne res Sacræ indignè tractentur, aut illis a dæmone ulla fiat injuria. Sanctissima verò Eucharistia super caput obsessi, aut aliter ejus corpori non admoveatur, ob irreverentiæ periculum.

SUMMARIUM.

1. Ostenditur necessitas fusè tractandi de oratione obsessi,
2. Qui debet orare Deum unum, & trinum, nempe Patrem,
3. Filium,
4. Et Spiritum Sanctum.
5. Non tamen per hoc excluduntur Sancti Cœlites.
6. Quapropter oranda est a vexato B. Maria Virgo; & num. 7.
8. Orandi sunt sancti Angeli,
9. Et præcipuè sancti Archangeli Michael, Gabriel, Raphael,
10. Nec non sancti Angeli Custodes,
11. Et reliqui sancti Cœlites,
12. Præsertim illi, qui viventes dæmonibus imperarunt, quorum quamplurium Catalogus prolixus datur.
13. Ab Exorcista proponendæ sunt vexato conditiones, quæ ad impetrandum requiruntur, & prima est attentio,
14. Secunda est, ut oratio sit fervida,
15. Tertia, ut sit assidua,
16. Quarta, ut sit fœcunda,
17. Quinta, ut sit pia,
18. Sexta, ut sit de necessariis ad salutem,
19. Septima, ut sit pro se ipso.
20. Explicatur quare non semper impetremus a Deo id quod poscimus, etiam positis fere omnibus enumeratis conditionibus. Et num. 21.
22. Hæc omnia ad Orationem Exorcistæ extenduntur.
23. Vis, & necessitas jejunii in vexato exponuntur:

24. De-

55. *Et formarum ceræ, quæ Agni Dei nuncupantur.*

56. *Eucharistia non est admovenda super caput Obsessi, licet aliter aliquando factum sit.*

57. *Similiter non est utendum hostia non consecrata ad explorandam dæmonis præsentiam.*

COMMENTARIUM.

Admoneatur Obsessus, si mente, & corpore valet, ut pro se oret Deum.

I. QUia Oratio est una ex præcipuis dispositionibus, quæ requiruntur in vexato, juxta illud Christi Domini, Matth. 9. v. 28. *Hoc genus in nullo potest exire nisi in Oratione &c.* ideo circa hanc est bene instruendus, & a nobis est hic uberius immorandum.

II. Igitur vexatus *oret Deum* Trinum, & Unum; ipse enim est fons, & origo omnium bonorum. *A Domino nostro*, inquit Augustinus serm. 56. alias de diversis 48..... *Deo Patre Prophetarum, Apostolorum, & Martyrum a Patre Domini nostri Jesu Christi, a Deo qui fecit cœlum, & terram, mare, & omnia, quæ in eis sunt, ab illo petendum est, si quid petendum est.*

III. Oret Deum, scilicet etiam æternum Dei Filium; ipse namque est *unus mediator Dei, & hominum, qui semetipsum dedit redemptionem pro omnibus.* 1. ad Thimoth. c. 2. v. 5. *Et qui salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum, semper vivens ad interpellandum pro nobis;* ad Hæbreos c. 7. v. 25. *Advocatum habemus*, inquit S. Joannes Epist. 1. c. 2. v. 2. *apud Patrem Jesum Christum.* Hinc ut

alios

alios mittam Patres, S. Bernardus Serm. in Nativit. B. M. V. de aquæ, ductu num. 7. ait: *Ad Patrem verebaris accedere solo auditu territus, ad folia fugiebas: Jesum tibi dedit mediatorem, Quid non apud talem Patrem Filius talis obtineat? Exaudietur utique pro reverentia sua.... Exaudiet Filium Patrem.... Quid enim? Potest ne Filius aut repellere, aut sustinere repulsam? Non audire, aut non audiri filius potest? Filius ostendit Patri latus, & vulnera.*

IV. Oret Deum, scilicet etiam *Spiritum Sanctum; Ipse* enim *postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus*, ut loquitur D. Paulus ad Rom. 8. v. 26. Hoc est *postulantes nos facit in quantum in nobis recta desideria causat*, inquit S. Thomas hic Lectione 5. *& gemitus in corde nostro causat*. Igitur ut bene, & efficaciter oremus, orandus est.

V. Nec per hoc, quod a nostro Rituali præscribatur, quod vexatus Deum oret, excludit orationem ad sanctos Cœlites; nam quamvis orentur alii sancti, semper tamen oratur Deus, quia a sanctis solum petimus, ut nostri patrocinium suscipiant, & pro nobis, & nobiscum orent *Deum*, nobisque *a Deo* impetrent ea, quorum indigemus. Hinc Deum invocantes dicimus: *Misere nobis, exaudi nos &c.* Cum autem Sanctos invocamus, dicimus: *Orate pro nobis, intercedite pro nobis.*

VI. Quare post Deum oranda est a vexato B. Virgo Maria; *quia sic est voluntas ejus*, inquit D. Bernardus Sermone prælaudato: *qui totum nos habere voluit per Mariam. Hæc, inquam, voluntas ejus est, sed pro nobis. In omnibus siquidem, & per omnia providens miseris, trepidationem nostram solatur, fidem excitat, spem roborat, diffidentiam abigit, eri-*

git pusillanimitatem. An verò trepidas & ad ipsum? (Mariæ Filium) *Hunc tibi Fratrem Maria dedit. Sed forsitan & in ipso majestatem vereare divinam, quod licet factus sit homo, manserit tamen Deus? Advocatum habere vis & ad ipsum? Ad Mariam recurre.... Nec dubius dixerim, exaudietur & ipsam pro reverentia sua. Exaudiet utique Matrem filius .... Hæc peccatorum scala, hæc mea maxima fiducia est. Hæc tota ratio spei meæ. Quid enim? Potest ne Filius..... repellere..... non audire?*

VII. Aliam peculiarem, ad rem nostram, rationem efficaciæ B. Mariæ Virginis ad impetrandum pro energumenis adducit idem Mellifluus Abbas *homil.2. super Missus est*, ubi explicans illud Genesis 3. v. 15. *Ipsa conteret caput tuum*, ait: *Qui hæc servata victoria est, nisi Mariæ? Ipsa procul dubio caput contrivit venenatum, quæ omnimodam maligni suggestionem tam de carnis illecebra, quam de mentis superbia deduxit ad nihilum*. Hinc S. Bonaventura de B. Virgine ait, in spec. Lect. 3. *Hæc virga Virgo Maria, virga virtutis contra inimicos infernales;* vocatque eam *Dominam Infernorum & dæmonum*. Et S. Germanus orat. in Zonam Deiparæ, eam sic alloquitur: *Tu nequissimi hostis contra servos tuos invasiones sola nominis tui invocatione sanctissima repellens, tutos, atque incolumes servas*. Nec dissimiliter S. Cyrillus Alexandrinus, *homil. contra Nestorium* inquit: *Per te.... fugantur dæmones*. Et mille in locis potentiam Virginis contra dæmones deprædicant Sancti Patres sed quid diutius immoramur? Nimis enim longum esset omnes super hac re vel leviter indicare. Dicat ergo vexatus ad Virginem cum Mellifluo serm.4. de assumptione B. M. V. *Virgo benedicta, sit*

pie-

pietatis tuæ ipsam, quam apud Deum gratiam invenisti, notam facere mundo, reis veniam, medelam ægris, pusillis corde robur, afflictis consolationem, periclitantibus adjutorium, & liberationem sanctis tuis precibus obtinendo.

VIII. Deinde orandi sunt sancti Angeli: *Assistunt namque hi precibus nostris, non pennarum flatu, sed donorum spiritu, quorum volasse voluisse est*, inquit Alcimus Avitus fragmento 6. *in Epist. ad Philipp.* Et clarius S. Augustinus enarrat. in Psalm. 62. *Adtendunt*, inquit, *nos peregrinos, & miserantur nos, & jussu Domini auxiliantur nobis. Neque enim*, sequitur D. Petrus Damianus lib. 1. Epist. 17. ad Alexandrum II. Pontificem; *versutiæ tam callidi, & exercitati hostis posset fragilitas humana resistere, nisi cum a tentationibus electorum virtus Angelica propulsaret.*

IX. Præcipuè tamen auxilium implorandum est Sanctorum Archangelorum Michaelis, Gabrielis, & Raphaelis, nec non Sanctorum Angelorum Custodum. De primo enim hæc scribit Alcimus, loco prælaudato: *Inter hos* (scilicet Angelos) *sibi vindicat Michael Princeps principem locum.... duo circa etiam hic Michael noster sinceritate voti ..... devotione populi provocatus adstat, conferendo magna, maxima obtinendo.* Et Ecclesia de eodem canit in hymnis:

Draconis hic dirum caput
In ima pellit tartara,
Ducemque cum rebellibus
Cœlesti ab arce fulminat. De secundo verò nosse sufficiat, quod interpretetur *fortitudo Dei*, justa Patres, & præcipuè S. Gregorium hom. 34. in Evang. *Si enim illum nuntiare veniebat, qui ad debellandas aereas potestates descendebat,* profectò ejus auxilium contra dæmones effica-

cissimum erit: quapropter Ecclesia pariter precatur eum

- - - - - - - ut hostes
Pellat antiquos ..... De tertio satis sit mente revolvere id, quod Tobiæ legitur *cap.* 8. hunc scilicet Archangelum apprehendisse dæmonium, illudque religasse in deserto superioris Ægypti; unde Ecclesia sic ipsum invocat:

Angelus nostræ Medicus salutis
Adsit e cœlo Raphael, ut omnes
Sanet ægrotos ....

X. De Sanctis Angelis Custodibus clarè colligitur ex Sacra Scriptura; Angeli namque custodes *omnes sunt administratorii spiritus in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capient salutis*, ut ait Apost. ad Hebr. 1. v. 14. Et in Psalmo 50. v. 11. legitur: *Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. Quare obsecrandi sunt Angeli pro nobis, qui nobis ad præsidium dati sunt*, inquit S. Ambrosius lib. de viduis cap. 9. & D. Bernardus serm. 11. super prædictum Psalmum. *Ascendunt*, inquit, *per contemplationem Dei, descendunt per compassionem tui, ut custodiant te in omnibus viis tuis*. Et quod præcipuè custodiant contra dæmonum vexationem constat ex Theologica ratione, quam adducit Guillelmus Parisiensis 2. *parte de universo cap.* 158. „ Si hominibus, *inquit*, „ datur potestas in homines, & preficiuntur „ eis rectores hominum, & hoc contra perturbatores publicè faciunt homines, atque privatè, quanto fortius contra malignos Spiritus, „ qui maximè infesti, maximè noxii sunt hominibus, necessarii sunt eis rectores, & defensores? Si igitur cura est Creatori, videlicet Deo Altissimo, ut omnes rectores, & defensores habeant sive Reges, & Principes contra infestatores,

„ &

„ & perturbatores homines; quanto fortius cura „ est eidem Creatori benedicto, ut sint eis recto- „ res, & defensores contra infestatores, & per- „ turbatores spirituales, videlicet malignos spi- „ ritus, ubi tanto magis indigent hujusmodi re- „ gimine, & cura, quanto majora sunt spiri- „ tualia bona, & mala corporalibus, & tem- „ poralibus „. *Quoties ergo* concludendum est cum D. Bernardo loco supra citato Serm. 12. *gravissima cernitur urgere tentatio, & tribulatio vehemens imminere, invoca Custodem tuum, Adjutorem tuum, in opportunitatibus, in tribulationibus, inclama eum, & dic Domine, salva nos perimus.*

XI. Nec omittendi sunt reliqui sancti Cœlites, quia & possunt, & volunt nobis benefacere. D. Bernardus Serm. in Vigilia SS. Apostolorum Petri, & Pauli id apertissimè fatetur: *Considerare*, inquit, *debemus, auxilium Sancti, quia qui potens in terra fuit, potentior est in cœlis ante faciem Domini Dei sui*. Ecce potentiam. *Si enim dum hic viveret misertus est peccatoribus, & oravit pro eis: Nunc tanto amplius, quanto verius cognoscit miserias nostras, orat pro nobis Patrem: quia beata illa Patria charitatem ejus non immutavit, sed augmentavit; neque enim, quia impassibilis omnino, ideo & incompatibilis factus est, sed nunc potius induit sibi viscera misericordiæ, cum ante fontem misericordiæ assistit*. Ecce voluntatem in nos beneficam, ad quam respiciens D. Basilius, postquam de Sanctis Martyribus dixit: *Hi sunt, qui quasi quædam turres contra adversariorum incursum refugium nobis exhibent*, statim exclamat: Orat. in 40. Martyres: *O Sanctum Chorum! O Sacrum Ordinem! O cuneum inexpugnabilem! O communes gentis humani Custodes! Optimi curarum socii,*

cii, precum, ac votorum invicem suffragatores, legati apud Deum potentissimi.

XII. Præsertim verò illi Sancti viri orandi sunt, qui dum inter viatores erant dæmonibus imperarunt; si enim ex regula, quam supra tradidimus ex S. Bernardo, dum hic viverent adversus dæmones potentes fuerunt, potentiores sunt in cœlis ante faciem Domini Dei sui; quare Catalogum hic subnectemus plurium eorum, qui sive virtute Charismatis, sive potestate Ordinis dæmones expulerunt, ut possint sive ab Exorcista, seu ab energumeno pro devotione, vel conjunctim, vel singillatim invocari, & rogari: hoc unum interim advertens, quod cum horum nomina ferè omnia ex eruditissimo, ac insigi Opere, quod Acta Sanctorum inscribitur a P. Bollando, ejusque Continuatoribus glorioso labore feliciter incepto, ac felicius prosecuto deprompserim, numquam hos celeberrimos Scriptores nominabimus, ne idem centies repetere coacti simus, sed solum vitam, caput, & diem, in quo mentionem faciunt, indicabimus, ut sæpe etiam factum est in referendis quamplurimis historiis. En ergo noster Catalogus, cui Lector plures alios Sanctos addere poterit, cum non omnes, sed solum illos, quos in excurrendis eorum Vitis adnotavimus referamus.

S. Achilleus Diaconus, & Martyr. *in ejus actis 23. Aprilis.*

S. Achillius Episcopus Larissensis. *In Vita 15. Maii.*

S. Adalgisus Presbyter, *in Vita cap. 1. 2. Junii*

S. Adelelmus Abbas, *in Vita cap. 4. 30. Januarii.*

S. Adjutor Monachus, *in Vita 30. Aprilis.*

S. Ægidius Abbas. D. *Antoninus 2. part. hist. tit. 13. cap. 6. §. 33.*

S. Agathangelus Diaconus, & Martyr. *in Actis S. Cle-*

S. Clementis Ancyrani, quæst. 3. 23. Januarii.
S. Agilus Abbas. D. *Antonin. loco citato §.* 22.
S. Aicardus Abbas, *in Vita penes Lipelloum* 15. *Septembriis.*
S. Albertus Ordinis Carmelitarum, *in Vita apud Surium 7. Augusti.*
S. Albinus Episcopus Andegavensis, *in Vita cap.* 2. 1. *Martii.*
S. Aldebrandus Episc. Forosemproniensis, *in Vita* 1. Maii.
S. Alferius Abbas Cavensis, *in Vita* 12. *Aprilis.*
S. Alphius Martyr. *in Vita* 9. *Aprilis.*
S. Alphius item Martyr. *in ejus Actis cap.* 3. 10. *Maii.*
S. Alpinianus Presbyter, *in Vita* 27. *Aprilis.*
S. Amandus Episcopus Trajectensis, *in Vita cap.* 26. *Februarii.*
S. Amator Episc. Autissiodorensis, *in Vita cap.* 2. 1. *Maii.*
S, Ambrosios Episcopus Mediolanensis. *Paulinus in ejus Vita.*
S. Ampelius Eremita, *in Vita cap.* 1. 14. *Maii.*
S. Andronicus, *in Vita* 17. *Maii.*
S. Anselmus Archiepiscopus Cantuariensis. D. *Antoninus* 2.*part. hist. tit.*16.*cap.* 11. §. 1.
S. Anthimus Episcopus, & Martyr. *in Actis SS. Indes, & Domnæ. Ex Metaphrast. apud Lipellorum* 2. *Decembris.*
S. Antonius Patriarca Constantinopolitanus, *in vita cap.* 4. 12. *Februarii.*
S. Antonius Magnus Abbas, *in vita c.* 4. 17. *Jan.*
S. Aphraas Anachoreta, *in vita* 7. *Aprilis.*
S. Apollinaris Episcop. Ravennæ, & Martyr. *D. Antonin.* 1. *part. hist. tit.* 6. *cap.* 27. §. 2.
S. Arbogastus Episc. Argentoratensis *in vita* 21. *Julii.*

S. Ar-

S. Armentarius Episc. Ticinensis. *Ferrarius in Catalog. SS. Italiæ.*
S. Arnolphus Martyr. *in vita cap.* 1. 18. *Julii.*
S. Arnulphus Metensis Episc. D. *Antonin.* 2. *part. hist. tit.* 13. *cap.* 6. §. 13.
S. Athanasius Episc. Metensis, *in vita cap.* 5. 31. *Januarii.*
S. Audoenus Episc. Rothomagensis. D. *Antonin. loco cit.* §. 17.
S. Aventinus Presbyter. *in vita cap.* 3. 4. *Febr.*
S. Aventinus Episc. Castrodunensis, *in vita* 4. *Februarii.*
S. Avitus Eremita, *in vita* 17. *Junii.*
S. Aurelianus Martyr. Romanus, *in actis* 22. *Maii.*
S. Ausonius Episcopus, & Martyr. Engolimensis, *in vita* 22. *Maii.*
S. Austregisillus Archiepiscopus Bituricensis, *in Vita lib.* 1. *cap.* 2. 20. *Maii.*
S. Auxentius Presbyter, & Archimandrita, *in Vita cap.* 1. 2. & 3. *die* 14. *Februarii.*
S. Baitheneus Abbas, *in Vita* 9. *Junii.*
S. Barbatus Episcopus Beneventanus, *in Vita cap.* 1. 19. *Februarii.*
S. Bartholomæus Eremita Farnensis, *in Vita cap.* 3. 24. *Junii.*
S. Basilius Magnus Neocesareæ Episc. D. *Antonin.* 2. *part. hist. tit.* 10. *cap.* 4. §. 1.
S. Bassianus Episc. Laudensis, *in Vita cap.* 2. & 4. 19. *Januarii.*
S. Benedictus Abbas. *D. Gregorius lib.* 2. *Dialogor. cap.* 16.
S. Berachius Abbas, *in Vita cap.* 2. 15. *Febr.*
S. Bernardus Abbas Claræuallensis. *in Vita ejus operibus præfixa lib.* 2. *cap.* 2. 3. & 4.
S. Bernardus Archidiaconus Augustæ Pretoriæ, *in Vita cap.* 2. 15. *Junii.*
S. Bertolfus Abbas Bobiensis. *Beda in ejus Vita.*

S. Bes-

S. Bessarion Abbas Anachoreta in Ægypto, *in Vita* 17. *Junii*.

S. Bonifacius Episcopus Lausanensis, *in Vita cap.* 3. 19. *Februarii*.

S. Bonitus Episc. Claramontanus, *in Vita cap.* 4. 15. *Januarii*.

S. Bruno Episc. Signiensis, *in excerptis ad ejus Vitam, cap.* 41. 18. *Julii*.

S. Cadroe Abbas, *in Vita cap.* 3. *&* 4. *die* 6. *Martii*.

S. Calogenus Eremita, *in ejus actis*, 18. *Junii*.

S. Caluppanus Presbyter, *in Vita* 3. *Martii*.

S. Cajus Papa, & Martyr, *in Actis S. Sebastiani cap.* 19. *die* 20. *Januarii*.

S. Canio Episc. Afer, *in Vita cap.* 3. *die* 25. *Maii*.

S. Cantianus Martyr. *in actis* 31. *Maii*.

S. Cantius Martyr. *ididem*.

S. Caradocus Prebsyter Eremita, *in Vita* 13. *Apr.*

S. Caraunus Martyr Carnotensis, *in Vita* 28. *Maii*.

2. S. Carthacus Episcopus Lismoniensis *in prima Vita* 14. *Maii*.

S. Carolus Borromæus. *in actis Translationis SS. Sissinii, & Socior.* 29. *Maii*.

S. Carus Episcop. Atini, & Martyr, *in Vita* 29. *April.*

S. Cassius Episc. Narniensis. 29. *Junii*.

S. Castrensis Episc. Afer. *in Vita cap.* 3. 11. *Februar.*

S. Castus Episc. & Martyr. *in Vita cap.* 1. *die* 1. *Julii*.

S. Castulus Martyr. *in actis* 26. *Martii*.

S. Charalampius Presbyter, & Martyr. *in Vita cap.* 2. 10. *Februarii*.

S. Chryspolitus Episc. Bettonensis, *in Vita* 12. *Maii*.

S. Clarus Abbas Viennensis, *in Vita cap.* 4. *die* 1. *Januarii*.

S. Clemens Ancyranus Episc. & Martyr. *in actis quæst.* 3. 23. *Januarii*.

S. Columba Abbas Hiensis, *in prima Vita cap.* 1. *die* 9. *Junii*.

S. Co-

S. Columbanus Abbas. *Beda in Vita c.* 20. *&* 24.
S. Comgallus Abbas Benchorensis, *in Vita cap.* 3. 10. *Maii.*
S. Conon Martyr, *in Vita* 5. *Martii.*
S. Conon Monachus, *in Vita* 28. *Martii.*
S. Contestus Episc. Bajocensis, *in Vita, in addendis ad diem* 19. *Januarii.*
S. Cosmas Martyr, *in Actis apud Surium* 27. *Septembris.*
S. Crescentius Subdiaconus Florentinus, *in Vita* 19. *April.*
S. Cronanus Abbas Rosveensis, *in Vita cap.* 2. 28. *Aprilis.*
S. Cuthbertus Episcop. Ludisfarnensis, *in Vita cap.* 5. 20. *Martii.*
S. Cyriacus Episc. Hierosolymitanus. D. *Antoninus* 2. *part. hist. tit.* 9 *cap.* 5. §. 7.
S. Cyriacus Diaconus, & Martyr. *idem* 1. *part. hist. tit.* 8. *cap.* 1. §. 13.
S. Cyrinus Marty. *in actis cap.* 3. 10. *Maii.*
S. Damianus Martyr. *in actis apud Sur.* 27. *Septembris.*
S. Daniel Stylita: *Ex Metaphraste apud Lipelloum* 11. *Decembris.*
S. Datius Episc. Mediolanensis. D. *Gregor. lib.* 3. *Dialogor. cap.* 14.
S. Desideratus Episc. Bituricensis, *in Vita* 8. *Maii.*
S. Deodatus Episc. Nolanus, *in Vita* 27 *Junii.*
S. Dius Archimandrita Thaumaturgus, *in ejus gestis* 19. *Julii.*
S. Dominicus Ordinis Prædicatorum Fundator. D. *Antonin.* 3. *part. hist. tit.* 23. *cap.* 1. §. 3.
S. Domitianus Episc. Trajectensis, *in secunda Vita* 8. *Maii.*
S. Domnolus Episc. Cenomanensis, *in Vita cap.* 2. 16. *Maii.*

S. Do-

S. Donatus Episc. Aretinus, & Martyr. D. *Antoninus 2. part. hist. tit. 9. cap. 5. §. 6.*

S. Donatus Episc. Euroeæ in Epiro, *in Vita* 30. *Aprilis.*

S. Donatus Presbyter, & Martyr Afer. *in Vita penes Lipelloum* 1. *Septembris.*

S. Dunstanus Abbas, & Episc. Cantuariensis. D. *Antoninus 2. part. hist. tit.* 16. *c.* 6. §. 2.

S. Eberhardus Archiepiscopus Salisbugensis, *in Vita cap.* 2. 22. *Junii.*

S. Ebremundus Abbas, *in Vita* 10. *Maii.*

S. Ebrulfus Abbas. *in Vita* 25. *Julii.*

S. Edmundus Cantuariensis Episcop. D. *Antoninus 3. part. hist. tit.* 19. *c.* 10. §. 2.

S. Eleutherius Abbas. D. *Gregorius lib.* 3. *Dialog. cap.* 33.

S. Eleutherius Episc. Tornacensis, *in prima Vita cap.* 2. *& in alia cap.* 5. 20. *Februarii.*

S. Eligius Episc. Noviomensis, *S. Audoneus in Vita lib.* 2. *cap.* 11. *&* 19. *penes* D. *Acherium tom.* 2. *Spicilegii.*

S. Elpidius Episc. Atellensis, *in Vita* 24. *Maii.*

S. Emanus Presbyter, & Martyr. *in Vita cap.* 2. 16. *Maii.*

S. Eneco Abbas Onniensis, *in Vita cap.* 3. 1. *Junii.*

S. Ephræm Syrus, *in Vita cap.* 3. 1. *Februarii.*

S. Epitectus Presbyter, *in Vita c.* 1. *&* 2. 8. *Julii.*

S. Epiphanius Episc. Ticinensis, *in Vita cap.* 8. *&* 13. 21. *Januarii.*

S. Eparchius Presbyter. D. *Gregor. Turonens. lib* 6. *hist. Francor. cap.* 8.

S. Equitius Abbas. D. *Antonin.* 2 *part. hist. tit.* 12. *cap.* 9. §. 2.

S. Erasmus Episc. Antiochenus. D. *Antonin.* 1. *part. hist. tit.* 8. *cap.* 1. §. 6.

S. Erminoldus Abbas Prusemigensis, & Martyr. *in Vita lib.* 2. *cap.* 6. 6. *Januarii.*

S. Eu-

S. Eucharius Treviris Episc. *in vita S. Valeris cap. 4. 29. Januarii.*

S. Eugendus Abbas, *in vita cap. 7. 1. Januarii.*

S. Evotius Episc. Aurelianensis, *in vita penes Surium 7. Septembris.*

S. Eusanius Martyr. *in actis cap. 2. 9. Julii.*

S. Euthimius Magnus, Abbas, *in vita cap. 24. 20 Januarii.*

S. Eutychius Patriarca C. P. *in vita cap. 6. 6. Aprilis.*

S. Eutyches Presbyt. & Mart. *in actis 15. April.*

S. Faustinus Presbyter, & Martyr. *in secunda vita cap. 2. die 15. Februarii.*

S. Fechinus Abbas, *in vita cap. 4. 21. Januar.*

S. Felicianus Episcop. Fulginei, *in vita cap. 3. 24. Januarii.*

S. Felix Presbyter, *in vita 14. Januarii.*

S. Felix Presbyter, & Martyr. *in actis 23. April.*

S. Flavianus Anachoreta, *in vita 16. Februarii.*

S. Florentius Presbyter, D. *Antonin. part. 2. hist. tit. 9. cap. 3. §. 4.*

S. Fortunatus Episcopus Tudertinus. D. *Gregor. lib. 1. Dialogor. cap. 10.*

S. Fortunatus Diaconus, & Martyr. *in actis S. Felicis Martyr. 23. Aprilis.*

S. Franciscus Assisias. D. *Anton. 3. part. hist. tit. 24. cap. 2. §. 6.*

S. Franciscus de Paula, *in vita cap. 4. 2. Apr.*

S. Frodobertus Abbas Trecensis, *in vita cap. 2. 8. Januarii.*

S. Fructuosus Archiepiscop. Bracharensis, *in vita cap. 2. 16. Aprilis.*

S. Furseus Confess. *in vita cap. 7. & in lib. miracul. cap. 2. 16. Januarii.*

S. Gallus Abbas. *apud Lipelloum 16. Octobris.*

S. Gaudentius Episc. Novariensis. *in vita cap. 1. 22. Januarii.*

S. Ge-

S. Geminianus Episc. Mutinensis, *in Vita cap. 1. & 2. 31. Januarii.*
S. Genesius Episc. Claromontanus, *in vita 3. Junii.*
S. Genulphus Episc. Cathurcensis, *in vita cap. 3. 17. Januarii.*
S. Georgius Episc. Mitylenensis, *in vita 7. April.*
S. Georgius Solitarius, *in vita 4. Aprilis.*
S. Germanus Episc. Parisiensis, *in vita cap. 2. & 3. 28. Maii.*
S. Germanus Episcopus Antissiodorensis, *Beda Hist. Anglor. lib. 1. cap. 17.*
S. Germanus Episc. Ambianensis, & Martyr, *in vita cap. 2. die 2. Maii.*
S. Germanus Martyr, *apud Lipelloum 16. Octobr.*
S. Gervinus Abbas Aldemburgensis, *in vita 17. Ap.*
S. Gilbertus Fundator Ordinis Sempringhamensis, *in Commentario prævio §. 3. die 4. Februarii.*
S. Gildas Sapiens Presbyter, *in vita c. 2. 29. Jan.*
S. Gilduinus Canonicus Dolensis, *in vita cap. 2. 27. Januarii.*
S. Godehardus Episc. Hildesheimensis, *in vita cap. 4. 4. Maii.*
S. Godricus Eremita, *in vita cap. 2. 21. Maii.*
S. Gratinianus Martyr, *in vita part. 2. 1. Junii.*
S. Gregorius Thaumaturgus Episc. Neocæsareæ, *Brev. Rom. 17. Novembris.*
S. Gregorius Episcopus Lingonensis. *D. Gregor. Turonensis in vit. PP. cap. 7.*
S. Gualfardus Solitarius, *in vita 30. Aprilis.*
S. Gualterius Abbas Stirpensis, *in vita c. 3. 11. Mai.*
S. Guilelmus Politiensis Eremita, *in vita cap. 1. 16. Aprili.*
S. Guilielmus Abbas, Fundator Congregationis Montis Virginis, *in vita cap. 5. 25. Junii.*
S. Guthlacus Anachoreta, *in vita 11. Aprilis.*
S. Heribertus Archiepisc. Coloniensis, *in vita cap. 5. 16. Martii.*

S. Hermagoras Episc. & Martyr, *in actis cap.* 2. 12. *Julii.*
S. Hervæus Abbas, & Exorcista, *in Vita c.* 2. 17. *Junii.*
S. Hesychius Thaumaturgus, *in Vita* 16. *Martii.*
S. Hieronymus Episc. Papiensis, *in ejus elogio.* 22. *Julii.*
S. Hilarion Abbas. D. *Antonin.* 2. *part. hist. tit.* 15. *cap.* 5. §. 1.
S. Hilarius Episc. Arelatensis, *in Vita* 5. *Maii.*
S. Hilarius Abbas Galeatensis, *in vita c.* 1. 15. *Maii.*
S. Hillidius Arvenorum Episc. D. *Gregorius Turonensis lib.* 1. *hist. Francor.*
S. Hospitius Eremita Niciensis, *ibid. lib.* 6. *cap.* 6.
S. Hucbertus Monachus, *in Vita cap.* 3. 30. *Maii.*
S. Hugo Abbas Cluniacensis. *Baron. ad ann.* 1058. *num.* 8.
S. Hyacinthus Martyr, *in Vita* 17. *Junii.*
S. Hypatius Abbas, *in Vita* 17. *Junii.*
S. Hypolitus Presbyter, & Martyr, *in actis* 1. *Maii.*
S. Jacobus Alphæi, & Cleophæ Apostolus, *in actis* 1. *Maii.*
S. Jacobus Eremita, *in vita cap.* 2. 28. *Junii.*
S. Innocentius Episcopus Dertonensis, *in vita cap.* 2. 17. *Aprilis.*
S. Joannes Abbas Reomaensis, *in vita lib.* 1. *cap.* 3. 28. *Januarii.*
S. Joannes Eremita, *in vita cap.* 2. 27. *Martii.*
S. Joannes Gualbertus Abbas, & Fundator Ordinis Vallumbrosani. D. *Antonin.* 2. *p. hist. tit.* 15 *cap.* 17. §. 4.
S. Joannes Archiepisc. Eboracensis, *in vita* 7. *Maii.*
S. Joannes Abbas Pulsanensis, *in vita cap.* 3. & 4. 20. *Junii.*
S. Joannes a Cruce, *in Vita Romæ impressa* 1726. *lib.* 3. *cap.* 7.
S. Joannes Chrysostomus, *in Vita, penes Lipelloum* 14. *Septembris.*

S Jo-

S. Jovita Diaconus, & Martyr, *in secunda vita cap.* 2. 15. *Februarii.*
S. Isaac Abbas Syrus. D.*Gregor.lib.*3.*dialog. cap.*14.
S. Julianus Episc. Cenomanorum, *in Vita cap.* 6. 27. *Januarii.*
S. Juventius Presbyter. D. *Anton. secunda part. hist. tit.* 9. *cap.* 3. §. 4.
S. Juventius Episc. Ticinensis, *in Vita* §. 2. 8. *Feb.*
S. Ketingernus Episcop. Glascuensis, *in Vita cap.* 6. 13. *Januarii.*
S. Lanfrancus Archiepiscop. Cantuariensis. *D. Anton.* 2. *part. hist. tit.* 16. *cap.* 10. §. 1.
S. Launomarus Presbyter, & Abbas Curboniensis, *in Vita cap.* 3. 19. *Januarii.*
S. Laurentius Justinianus Patriarcha, *in Vita cap.* 8. *ejus operibus præfixa.*
S. Leo-Lucas Abbas Mulensis, *in Vita cap.* 3. & 4. 1. *Martii.*
S. Leo Episc. Catanensis, *in Vita* 20. *Februarii.*
S. Leo Papa IX. *in Vita cap.* 3. 19. *Aprilis.*
S. Leonardus Confessor, *apud Surium* 6. *Novembr.*
S. Leucius Episc. Brundusii, *in Vita cap.* 3. 11. *Jan.*
S. Leutfredus Abbas, *in Vita cap.* 3. 21. *Junii.*
S. Liborius Episc. Cenomanensis, *in Vita* 23. *Julii.*
S. Licinus Episc. Andegavensis, *in Vita cap.* 3. 13. *Februarii.*
S. Linus Papa, & Martyr. *Breviar. Rom.* 23. *Septembris.*
S. Longinus Miles, & Martyr, *in actis* 15. *Martii.*
S. Lucas junior, Thaumaturgus, *in Vita cap.* 9. 7. *Februarii.*
S. Ludovicus Bertrandus Ordinis Prædicatorum. *Clemens* X. *in Bulla Canonizationis.*
S. Lupus Senonensis Episc. D. *Anonin.* 2. *p. hist. tit.* 13. *cap.* 6. §. 34.
S. Lupus Episcopus Trecassinus. *Beda Hist. Anglor. lib.* 1. *cap.* 17.

S. Macharius Presbyter, & Abbas, *in vita secunda* 15. *Januarii*.

S Macedonius Anachoreta, *in vita* 2. 24. *Januar.*

S. Macharius Discipulus S. Antonii Abbatis. D. *Antoninus* 2. *part. hist. tit.* 15. *cap.* 6.

S. Macharius item alius Discipulus S. Antonii, *ibidem*.

S. Majolus Abbas Cluniacensis, *in secunda vita lib.* 2. 11. *Maii*.

S. Magnus Diaconus, *in vita cap.* 1. 16. *Januar.*

S. Malachias Episc. Hiberniæ. D. *Antonin.* 2. *part. hist. tit.* 17. *cap.* 2.

S. Marcellianus Diaconus, & Martyr. *in Actis S. Sebastiani cap.* 19. 20. *Januarii*.

S. Marcellinus Episc. Ebredunensis, *in vita cap.* 2. 20. *Aprilis*.

S. Marcellinus Episc. Ravennæ, *in vita apud Lipelloum* 5. *Octobris*.

S. Martianus Episcopus Syracusanus, & Martyr. *in vita cap.* 2. 14. *Junii*.

S. Marcianus Episc. Frequentinus, *in vita* 14. *Julii*.

S. Marcellus Martyr, *in actis Martyrii* 29. *Junii*.

S. Martinianus Eremita, *in vita cap.* 1. 13. *Februarii*.

S. Martinus Episc. Turonensis, *Venantius Fortunatus in vita lib.* 2. *& Sulpitius Severus cap.* 16. *Vitæ*.

S. Martinus Episcopus Tungrensis, *in vita* 21. *Junii*.

S. Martius Abbas Arvernus, D. *Gregor. Turonensis*, *in vit. PP. cap.* 14.

S. Marculphus Abbas, *in vita secunda c.* 2. 1. *Maii*.

S. Marcus Evangelista, *in ejus vita de Apostolatu Alexandrino* 25. *Aprilis*.

S. Marcus Episcop. Atini, & Martyr. *in vita cap.* 2. 28. *Aprilis*.

S. Mar-

S. Marcus Diaconus, & Martyr. *in actis S. Sebastiani cap. 19. 20. Januarii.*

S. Marcus Episcop. Lucerinus, *in vita cap. 2. 14. Junii.*

S. Maro Anachoreta, *in vita 14. Februarii.*

S. Maurus Abbas, *in vita cap. 7. 15. Januarii.*

S. Maurilius Episc. Andegavensis. D. *Antonin. 2. part. hist. tit. 10. cap. 13. §. 1.*

S. Medardus Episc. Noviomensis. *Fortunatus in vita, penes d'Acherium tom. 2. Spicilegii.*

S. Melanius Abbas. D. *Antoninns ibidem tit. 11. cap. 19. §. 4.*

S. Melanius Episc. Redonensis, *in vita cap. 2. & 3. 6. Januarii.*

S. Meneleus Abbas, *in vita cap. 6. 22. Julii.*

S. Modestinus Martyr. *in addendis ad primum tomum Februarii die 2.*

S. Mochua Abbas Legiensis, *in vita cap. 3. 1. Jan.*

S. Mochua Monachus Ballensis, *in vita c. 6. 1. Jan.*

S. Mochoemocus, seu Pulcherius Abbas Liatmorensis, *in vita cap. 3. 13. Martii.*

S. Montanus Martyr. *in actis cap. 1. 17. Junii.*

S. Morandus Monachus Cluniacensis, *in vita cap. 2. 3. Junii.*

S. Narcissus Episcop. D. *Antonin. 1. part. tit. 8. cap. 1. §. 18.*

S. Nicetas Confessor, *in vita cap. 3. 3. Aprilis.*

S. Nicetius Episc. Lugdunensis. D. *Greg. Turonen. in vitis PP. cap. 8.*

S. Nicetius Episc. Treverorum, *ibidem cap. 17.*

S. Nicolaus Tolentinas Ordinis Eremitarum S. Augustini *Eugen. IV. in Bulla Canonizationis.*

S. Nicolaus Peregrinus, *in vita cap. 3. 2. Junii.*

S. Norbertus Archiepisc. Magdeburgens. & Fundator Ordinis Præmonstratensis. D. *Antonin. 2. part. hist. tit. 17 cap. 1. §. 3.*

S. Odilo Abbas Cluniacensis, *in vita c. 15. 1. Jan.*

S. Oddo Abbas pariter Cluniacensis. D. *Anton. 2. part. hist. tit. 15. cap. 16. §. 2.*

S. Onesinus Episc. Svessionensis, *in vita 13. Maii.*

S. Orientius Episc. Ausciorum, *in secunda vita 1. Maii.*

S. Osuvaldus Archiep. Eboracensis, *in vita 29. Febr.*

S. Pachomius Abbas, *in vita cap. 4. 14. Maii.*

S. Pamphilus Episcop. Sulmonensis, & Corfiriensis, *in vita 28. Aprilis.*

S. Panutius Ægyptius Episc. D. *Anton. secunda part. hist. tit. 9. cap. 3. §. 4.*

S. Parthemius Episcopus Lampsaci, *in Vita cap. 1. 7. Februarii.*

S. Patapius Monachus Thebanus. D. *Andreas Cretensis, orat. in eumdem, apud* Bibliothec. *PP. tom.* 10.

S. Paternus Episc. Venetensis, *in Vita cap. 2. 15. Aprilis.*

S. Paternus Episc. Abrincensis, *in Vita cap. 3. 16. Aprilis.*

S. Patritius Hiberniæ Apostolus, *in Vita cap. 1. 17. Martii.*

S. Patroclus Diaconus, & Abbas. D. *Gregor. Turon. in vitis PP. cap. 9.*

S. Paulinus Episc. Nolanus. D. *Antonin. 2. part. hist. tit. 11. cap. 12.*

S. Paulus Apostolus. *Actor. cap. 16. v. 18.*

S. Paulus Mylasensis Episc. *in Vita S. Eusebiæ, sive Xenæ cap. 4. 24. Januarii.*

S. Paulus simplex, *in Vita cap. 2. 7. Martii.*

S. Petrus Apostolus. *Actorum cap. 5. v. 16.*

S. Petrus Abbas Cavensis Episc. *in vita c. 3. 4. Mar.*

S. Petrus Damianus Episc. & Cardinalis, *in vitis ejus operibus præfixis.*

S. Petrus Exorcista. D. *Antonin. 1. part. hist. tit. 8. cap. 1. §. 32.*

S. Petrus Galata Eremita, *in Vita 1. Februar.*

S. Pe-

S. Petrus Martyr, Ordinis Prædicatorum, *in Vita cap.* 3. 29. *Aprilis.*

S. Petrus Thaumaturgus Episc. Argivorum, *in vita* 3. *Maii.*

S. Petrus Tarentasiensis Episc. D. *Antonin.* 2. *par. hist. tit.* 17. *cap.* 1. §. 8.

S. Petrus de Alcantara. *Clemens X. in Bulla Canonizationis.*

S. Petrus Cœlestinus Papa, *in vita c.* 4. & 5. 19. *Maii.*

S. Petrus Athonita, *in vita cap.* 5. 12. *Junii.*

S. Philadelphus Martyr, *in actis c.* 3. 10. *Martii.*

S. Philibertus Abbas, *in vita apud Sur.* 20. *Augus.*

S. Philippus Presbyter Agyrensis, *in vita cap.* 2. & 3. 12. *Maii.*

S. Philippus Nerius Fundator Congregationis Oratorii, *in ejus vitis* 26. *Maii.*

S. Pius Papa V. Ordinis Prædicatorum, *in vita cap.* 7. 5. *Maii.*

S. Placidus Monachus. *D. Antonin.* 2. *part. hist. tit.* 15. *cap.* 14. §. 4.

S. Polycarpus Episc. & Martyr, *in vita cap.* 3. & 6. 26. *Januarii.*

S. Pontius Abbas, *in vita* 26. *Martii.*

S. Poppo Abbas Stabulensis, *in vita cap.* 10. 25. *Januarii.*

S. Potitus Martyr. *in vita cap.* 3. 13. *Januarii.*

S. Procopius Abbas, *in Commentar. prævio ad vitam* §. 1. 4. *Julii. Et ibidem, in vita cap.* 2.

S. Procopius Lector, & Martyr. *in actis* 8. *Julii.*

S. Proculus Episc. & Martyr. *in actis relatis in tract. præliminari ad tom.* 1. *Junii.*

S. Psalmodius, *in vita* 13. *Junii.*

S. Pulchronius Episc. Virdunensis, *in vita* 17. *Februarii.*

S. Quintianus Episc. Rutenorum. *D. Gregor. Turonen. in vitis PP. cap.* 4.

S. Quintinidius Episc. Vasionensis, *in vita cap.* 3. 15. *Februarii.*
S. Quintus Thaumaturgus, *in vita* 1. *Martii.*
S. Rabulas Abbas, *in vita* 19. *Februarii.*
S. Raynaldus Episc. Nucerinus, *in vita cap.* 2. 9. *Februarii.*
S. Raynerius Pisanus, *in vita cap.* 6. 17. *Junii.*
S. Regulus Episc. Arelatensis. D. *Antonin.* 1. *part. hist. tit.* 6. *cap.* 28. §. 2.
S. Regulus Episc. Silvanectensis, *in secunda vita cap.* 2. 30. *Martii.*
S. Rembertus Archiepisc. Hamburgensis, *in vita cap.* 6. 4. *Februarii.*
S. Remigius Episc. Remensis. *Flodoardus in hist. Ecclesiæ Remen. lib.* 1. *cap.* 12. *in Bibliothec. PP. tom.* 17.
S. Robertus Abbas Casæ-Dei, *in vita cap.* 3. 24. *Aprilis.*
S. Rodanus, sive Ruadanus Abbas Lothrensis, *in vita cap.* 1. 15. *Aprilis.*
S. Romanus Abbas, *in vita cap.* 1. 28. *Februar.*
S. Romanus Episc. in Britania Armorica, *in vita* 1. *Junii.*
S. Romualdus Abbas Fundator Ordinis Camaldulensis, *in vita cap.* 16. & 18. 7. *Februarii.*
S. Romulus Episc. & Martyr. *in actis cap.* 2. 6. *Julii.*
S. Romolus Episc. Fesulanus. D. *Antonin.* 1. *part. hist. tit.* 6. *cap.* 27. §. 4.
S. Rumuldus Episc., & Martyr, *in vita cap.* 2. & 4. 1. *Julii.*
S. Sabas Martyr, *in vita* 24. *Aprilis.*
S. Salvius Episc. Ambianensis, *in vita cap.* 3. 2. *Januarii.*
S. Sampson Episc. Dolensis, *in vita c.* 2. 18. *Jul.*
S. Secundinus Episc. & Martyr, *in vita cap.* 1. 1. *Julii.*

S. Se-

S. Senoch Abbas Turonensis. D. *Greg. Turonensis, in vita PP. cap.* 15.
S. Servandus Martyr, *apud Lipelloum* 23.*Octobr.*
S. Servandus Episc., *in vita* 1. *Julii*.
S. Servulus Martyr, *in vita* 24. *Maii*.
S. Severinus Abbas Agaunensis, *in vita cap.*2. 11. *Februarii*.
S. Severinus Noricorum Apostolus, *in vita cap.*10. 8. *Januarii*.
S. Severus Episc. Abriacensis, *in vita cap.* 5. 1. *Febr.*
S. Silvinus Episc. Alcianensis, *in vita cap.*2. 17. *Febr.*
S. Simeon Priscus Abbas Montis Amani, *in vita* §. 1. 26. *Januarii*.
S. Simeon Stylita Senior, *in secunda vita cap.* 3. 5. *Januarii*.
S. Simeon Stylita junior, *in vita cap.* 7. 24. *Maii*.
S. Simeon Eremita Trevirensis, *in vita cap.* 3. 1. *Junii*.
S. Simeon Monachus Padolironensis, *in vita cap.* 2. 3. & 4. 26. *Julii*.
S. Simeon Salus, *in vita cap.* 5. 1. *Julii*.
S. Sisoe Magnus, *in actis* 6. *Julii*.
S. Stephanus Sabaita, *in vita cap.* 3. 13. *Julii*.
S. Sulpitius Pius Episc. Bituricensis, *in vita cap.* 1. 17. *Januarii*.
S. Suvibertus Episc. *Baron. ad ann.* 705.
S. Syrus Episc. Genuensis, *in vita* 29. *Junii*.
S. Thalassius Anachoreta, *in vita* 22. *Februarii*.
S. Thallelæus Martyr, *in actis recentioribus cap.* 1. 20. *Maii*.
S. Theobaldus Eremita, *in vita cap.* 2. 30. *Junii*.
S. Theodoricus Presbyter, *in prima vita* 1. *Julii*.
S. Theodorus Martyr, *in secunda Vita cap.* 3. 7. *Februarii*.
S. Theodorus Trichinas Eremita, *in vita* 20. *Apr.*
S. Theodorus Siceota Episc. Anastasiopolitanus, *in vita cap.* 3. 5. 6. & 11. 22. *Aprilis*.

S. Theo-

S. Theodorus Episc. Papiensis, *in Vita* 20. *Maii.*
S. Theodorus Martyr, *in actis cap.* 2. 9. *Julii.*
S. Theophanes Monachus, *in Vita cap.* 2. 12. *Martii.*
S. Theotonius Presbyter, & Canonicus Regularis, *in Vita part.* 1. *cap.* 1. *& part.* 2. *cap.* 2. 18. *Febr.*
S. Tigernacus Episc. in Hibernia, *in Vita cap.* 2. 5. *Aprilis.*
S. Thimoteus Anachoreta, *in Vita* 21. *Februar.*
S. Thomas Thaumaturgus, *in actis* 7. *Julii.*
S. Tozzo Episc. Augustanus, *in Vita cap.* 1. 16. *Jan.*
S. Tranquillinus Presbyter, & Martyr, *in actis S. Sebastiani cap.* 19. 20. *Januarii.*
S. Valentinus Episc. Passaviensis, *in Vita cap.* 2. 7. *Januarii.*
S. Valentinus Episc. Batavensis, *in Vita cap.* 2. *tom.* 1. *in addendis.*
S. Valerianus Martyr. Forolivii, *in actis* 4. *Maii.*
S. Udalricus Presbyter, & Monachus, *in Vita cap.* 4. *&* 5. 10. *Julii.*
S. Veremundus Abbas Hyrachensis, *in Vita cap.* 1. 8. *Martii.*
S. Victor Presbyter Gallus, *in Vita cap.* 1. 26. *Febr.*
S. Victorianus Abbas Assanensis, *in Vita cap.* 2. 12. *Januarii.*
S. Vigilius Episcopus Tridentinus, & Martyr, *in actis cap.* 1. 26. *Junii.*
S. Vigor Episc. Bajocassinensis, D. *Antonin.* 2. *part. hist. tit.* 11. *cap.* 19. §. 7.
S. Vincentius Ferrerius Ordinis Prædicatorum, *in Vita lib.* 3. *cap.* 4. 5. *Aprilis.*
S. Virgilius Archiepisc. Arelatensis, *in Vita cap.* 1. 5. *Martii.*
S. Vitalis Abbas Armenti, & Rapollæ, *in Vita cap.* 3. 9. *Martii.*
S. Vitalius Abbas. *In vita S. Joannis Eleemosynarii cap.* 11. 23. *Januarii.*

S. Vi-

S. Viventius Presbyter, *in Vita cap.* 1. 13. *Januar.*

S. Uldaricus Presbyter, & Monachus, *in Vita cap.* 4. & 5. 10. *Julii.*

S. Ulricus Presbyter, & Eremita, *in vita cap.* 1. 20. *Februar.*

S. Vodalus Benedictus, *in ejus Vita* 5. *Februar.*

S. Urbanus Episcopus Lingonensis, *in Epitome vitæ* 23. *Januarii.*

S. Ursmarus Episc. & Abbas Lobiensis, *in Vita cap.* 2. & 3. 18. *Aprilis.*

S. Ursus Abbas Senopariensis. D. *Gregor. Turon. in Vita PP. cap.* 18.

S. Wandoegisillus Presbyter, & Abbas. D. *Antonin. in* 2. *part. hist. tit.* 13. *cap.* 6. §. 31.

S. Walaricus Abbas Leuconaensis, *in vita cap.* 2. 1. *Aprilis.*

S. Wilfridus Episc. Eboracensis, *in vita c.* 5. 24. *Apr.*

S. Willhelmus Abbas Roschildensis. *Honorius* III. *in Litteris Canonizationis.*

S. Vinebaudus Abbas Trecensis, *in Vita* 6. *Apr.*

S. Winvualseus Abbas, *in tertia V. lib.* 2. 3. *Martii.*

S. Wolffgandus Episcopus Ratisbonensis. *Apud Jodoccum Coccium in Thesauro Catholico tom.* 2. *lib.* 6. *de Eucharistia art.* 8.

S. Vulstanus Episc. Wigorniensis, *in Vita cap.* 2. 19. *Januarii.*

S. Yvo Presbyter, *in Vita cap.* 8. 19. *Maii.*

S. Zeno Episc. Veronensis, *in Vita* 12. *Aprilis.*

S. Zenobius Episc. Florentinus, *in Vita* 25. *Maii.*

XIII. Ut hos igitur, reliquosque Sanctos Cœlites ferventius oret vexatus, debet Exorcista ipsum seriò monere de eorum potentia, quod facilè præstare poterit, allata Sanctorum Patrum testimonia præ oculis habendo; & ut fructuosè hoc præstet, exponendæ erunt eidem vexato orationes conditiones; nam absque istis, profecto non assequetur finem. Prima ergo est *attentio.*

tentio. Sicut enim Deus adorandus est in Spiritu, & veritate, juxta illud Joannis 4. v. 24. *Spiritus est* Deus, *& eos, qui adorant eum in Spiritu, & veritate oportet adorare;* Sic non adoratur in spiritu, & veritate, si non versetur in corde, quod profertur in ore. *Quomodo enim,* (inquit D.Cyprianus lib. de Orat. Domini) *te audiri postulas a Deo, cum te ipse non audias? Vis esse Deum memorem tui, cum rogas, quando tu ipse tui non sis? Clamor ad Dominum*, prosequitur Augustinus enarrat.in Psalm.118. serm.29. *qui fit ab orantibus, si sonitu corporalis vocis fiat, non intento ad Deum corde, quis dubitet inaniter fieri? .... Tunc porrò in corde clamatur quando aliundè non cogitatur.*

XIV. Secunda est, ut oratio *fervens* sit, non tepida. O rem profluvio lacrymarum deplorandam! *Nonne aliquando*, inquit idem S. Doctor lib.1.ad Simplicianum, versus finem, quæst.2. *ipsa oratio nostra sic tepida est, vel potius frigida, ut pene nulla, imò omnino interdum ita nulla, ut neque hoc in nobis cum dolore advertamus? Quia si vel hoc dolemus, jam oramus.*

XV. Tertia conditio est, *ut assidua sit, & perseverans*. Ideo Lucæ 18. v. 1. habetur: *Oportet semper orare, & nunquam deficere*. Et Jacobi 5. v. 16. *Multum valet deprecatio Justi assidua*. Et Paulus 1. ad Thessalonicenses *cap.5. v. 17.* nos monet: *Sine intermissionem orate*.

XVI. Quarta orationis conditio est, *ut non sit sterilis, sed fœcunda*, hoc est bonis operibus sociata. *Orantes*, inquit D. Cyprianus lib. de Oratione Domini: *non infructuosi, nec nudis precibus ad Deum veniant. Inefficax petitio est, cum precatur Deum sterilis oratio .... & ideo Scriptura nos Divina instruit, dicens: Bona est oratio cum jejunio, & eleemosyna*. Similiter D. Augusti-

gustinus in Psalm.42. *Quam celeriter*, ait, *accipiunt orationes bene operantium! .... Vis orationem tuam volare ad Deum? Fac illi duas alas, jejunium, & eleemosynam.* Quod pulchre explicat D. Petrus Chrysologus serm.43. *Tria sunt*, inquit, *per quæ stat fides, constat devotio, manet virtus. Oratio, jejunium, misericordia. Quod oratio pulsat, imperat jejunium, misericordia accipit. Oratio, misericordia, jejunium sunt hæc tria unum; dant hæc sibi invicem vitam; Est namque orationis anima jejunium, jejunii vita misericordia est. Hæc nemo rescindat, nesciunt separari. Horum qui unum habet, ista qui simul non habet, nihil habet. Ergo qui orat jejunet, misereatur. Audiat petentem, qui potens optat audiri. Auditum Dei aperit sibi, qui suum supplicanti non claudit auditum.*

XVII. Quinta est ut oratio *sit pia*, idest ut vexatus orans habeat intentionem piam, & benevolam, & efficax desiderium impetrandi postulata. Ad quod necesse est impedimenta pro virili amovere: nam Deus peccatores non audit, quatenus peccatores sunt, & in affectu peccati perseverant, vel cum eorum postulatio interpres est concupiscentiæ, non pœnitentiæ. *Petitis*, ait D. Jacobus cap. 4. v.3. *& non accipitis, eo quod male petatis, ut in concupiscentiis vestris insummatis.* Horum oratio non exauditur; sic enim de Antioco scriptum est 2. Machabæorum cap. 9. v. 13. *Orabat hic scelestus Dominum, a quo non esset misericordiam consecuturus.* Et Isajæ cap. 1. v. 15. habetur: *Cum multiplicaveritis Orationem, non exaudiam: manus enim vestræ sanguine plenæ sunt.* Quare deponendus est animus, & affectus peccati. *Ante Orationem*, inquit Sapiens Eccl. 18. v. 23. *præpara animam tuam, & noli esse quasi homo, qui tentat Deum.*

Et

Et Job cap. 11. v. 14. & 15. dicitur: *Si iniquitatem, quæ est in manu tua abstuleris a te, & non manserit in tabernaculo tuo injustitia, tunc levare poteris faciem tuam absque macula, & eris stabilis, & non timebis*. Super quæ verba, ait D. Gregorius lib. 10. Moral. cap. 15. *Iniquitas in manu, est culpa in opere; injustitia in tabernaculo, iniquitas in mente; .... faciem levare, est in Deo animum per studia Orationis attollere. Sed elevatam faciem macula inquinat, si intendentem mentem reatus sui conscientia accusat. .... Hinc per Joannem dicitur: Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus apud Deum, & quidquid petierimus ab eo, accipiemus .... Qua in re hoc est salubre remedium, ut cum se mens ex memoria culpæ reprehenderit hoc prius in oratione defleat, quod erravit.*

XVIII. Sexta conditio est, ut sit de *necessariis* ad salutem, vel ad eam conducentibus. Hujusmodi interdum esse potest liberatio a vexatione, & obsessione dæmonis, quatenus ab ipsa immunis energumenus, non versaretur in tanto periculo offensæ Dei, ob graviores internas, quas patitur diaboli tentationes, sicque facilius sibi sterneret viam ad æternam salutem consequendam. Hinc quotidie Deum rogamus: *sed libera nos a malo;* sub quibus verbis comprehendi liberationem ab isto irreconciliabili malo inimico testatur D. Ambrosius lib. 5. de Sacramentis cap. 4. *A malo*, inquit, *hoc est, ab inimico, & a peccato liberetur. Potens est autem Dominus ....tueri, & custodire vos adversum diaboli adversantis insidias, ut non vobis obrepat inimicus, qui culpam generare consuevit*. Et D. Joannes Chrysostomus *homil. 9. ex variis Matth. locis*, ait: *Libera nos a malo. Quid est perfectum malum, nisi diabolus princeps hujus mundi, & auctor operis mali?*

mali ?

mali? Cum ab ipso nos liberaverit, vere liberi erimus.

XIX. Septima est ut sit *pro se ipso*. Quamvis enim oratio prosit omnibus, tamen infallibilem impetrationem non habet, nisi sit pro se, ut docet D. Augustinus tract. 102. In Joannem, super illa verba: *Si quid petieritis Patrem in nomine meo dabit vobis: ut ea beneficia significata sciantur his verbis, quæ ad eos qui petunt propriè pertinent. Exaudiuntur quippe omnes Sancti pro se ipsis, non autem pro omnibus exaudiuntur vel amicis, vel inimicis suis, vel quibuslibet aliis, quia non utrumque dictum est, dabit, sed dabit vobis*. Ratio autem, cur homines justi semper exaudiantur pro se, & non semper exaudiantur pro omnibus esse potest, quia non semper ii, pro quibus oramus idonei sunt, ut accipiant. Quare Dominus *Lucæ* 10. *v.*5, cum Apostolos monuisset, ut in quamcumque domum intrarent, primum dicerent: *Pax huic domui*; quoniam sciebat non omnes esse filios pacis: postea adjunxit *v.* 6. *Et si ibi fuerit Filius pacis, requiescet super illum pax vestra; sin autem, ad vos revertetur.*

XX. Alias conditiones dabimus appositè infra *n.*50.& *alibi*. Interim oritur dubium, quare scilicet positis omnibus orationis conditionibus, vel non statim, vel nullimodè interdum exaudiat Deus? sed occurritur primo cum D. Augustino *Enarrat. in Psalm.*144. dicendo: *Quomodo medicus si forte imponat aliquid vel oculo, vel visceribus, quod urendo sanet, si roget æger, ut tollatur illi, medicus expectat tempus, non facit quod rogat æger, non tamen recedit, & prope est, & non facit: & ideo magis non facit, quia prope est. Curando enim imposuit, quod imposuit, & curando non facit quod rogatur. Non te axaudit ad præsentem voluntatem, exaudi-*

diendo ad futuram sanitatem: & hoc utique ad voluntatem. Nam utique sanus esse vult etiam qui uri non vult.... Ita Deus, *etsi non faciat ad horam, faciet tamen .... vides ad hoc exaudire medicum, ut salvos faciat: quando hoc? Audi Apostolum dicentem: Spe enim salvi facti sumus: Spes autem, quæ videtur, non est spes: Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus.*

XXI. Secundò respondemus, multos nunquam exaudiri in eo, quod petunt, vel quia Deus majora, & ampliora bona impertitur, vel quia petunt, quod saluti eorum conducibile non est, contra conditionem supra assignatam *num.* 18. Primum docet D. August. enarrat. in Psalm. 59. *Quis enim*, ait, *sanitatem non petat cum ægrotat? Et tamen forte adhuc ægrotare ei utile est. Potest fieri, ut hinc non exaudiaris: non tamen exaudiaris ad voluntatem, ut exaudiaris ad utilitatem*. Et Sermone 354. *alias* 53. de Verbis Domini cap. 7. *Non habeatis pro magno exaudiri ad voluntatem: habete pro magno exaudiri ad utilitatem.... illi committite ut si prosunt, det; si scit obesse, non det; Quid autem obsit, quid prosit, medicus novit, non ægrotus.* Secundum pariter docet idem S. Doctor tract. 102. in Joannem ad illa verba: *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*; dicens: *Jam dictum est in superioribus hujus Dominici Sermonis partibus, propter eos, qui nonnulla petunt a Patre in Christi nomine, nec accipiunt, non peti in nomine Salvatoris, quidquid petitur contra rationem salutis.... qui verò.... in ejus nomine petit, & accipit quod petit, si non contra suam salutem sempiternam petit*. Hinc S. Bernardinus Senensis *Tom.* 4. *Serm.* 41. de amore ineffabili, ad rem nostram, loquens de energumeno, super quem invocantur nomen Jesu, ait:

ait : *Liberabitur, si erit pro meliori anima sua.*

XXII. Quæ hucusque dicta sunt de Oratione pro instructione vexati a dæmone, dicta volumus etiam de Oratione Exorcistæ, quæ & ipsi, ex oraculo Christi Domini, necessaria est, ut innuimus in Commentar. Documenti VI.

Ac jejunet.

XXIII. Aliqua de jejunio diximus supra. Aliqua item hic addemus, ut magis, magisque hujus remedii vis percipiatur. Jejunium itaque ad dæmonem superandum, & vincendum necessarium esse, Christus exemplo suo nos docuit, teste D. Athanasio, sive quocumque alio in Exhortatione ad Monachos, dicente: *His*, nempe jejuniis, *Jesus Salvator noster in carne hominis, quam assumpserat eruditus, suadelas diaboli tentantis obtundit, quas etsi aliter potuisset expellere, docendos tamen populos voluit hac imitatione formare.* Et S. Basilius homil. 2. de laudibus jejunii: *Non est*, inquit, *colluctatio adversus sanguinem, & carnem, sed adversus principatus, adversus potestates, adversus mundi dominos tenebrarum harum, adversus spirituales malitias, hos oportet per sobrietatem, ac jejunium ad certamen exerceri.... neque enim assultus dæmonum quidquam audet adversus jejunantem.* Quare oportet, ut vexatus a dæmone possit verè cum Psalmista dicere Psalm. 68. v. 11. *Operui in jejunio animam meam. Bonum operimentum*, prosequitur D. Ambrosius de Helia, & jejunio cap. 4. *quod animam tegit, ne a tentatore deprehendatur, ne a tentatore nudetur.*

Et Sacra Confessione.... se communiat.

XXIV. Hæc plurimum valet ad Deum placandum, ut omissis cæteris Patribus, colligo ex doctrina, quam tradit D. Augustinus enarrat. in Psalm. 84. super illud: *Veritas de terra orta est, & justitia de cœlo prospexit. Intende*, inquit, *illum Publicanum longe a Pharisæo in templo orantem, qui neque oculos ad cœlum audebat levare, sed percutiebat pectus suum, dicens: Domine propitius esto mihi peccatori. Ecce veritas de terra orta est, quia confessio peccatorum ab homine facta est: Orta est veritas de terra in confessione peccatorum, & justitia de cœlo prospexit, ut descenderet justificatus Publicanus ille magis, quam ille Pharisæus; nam, ut noveritis, quia veritas pertinet ad confessionem peccatorum, ait Joannes Evangelista: Si dixerimus quia peccatum non habemus nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Quomodo ergo veritas de terra oritur, ut justitia de cœlo prospiciat, audi illum sequentem, & dicentem: Si confiteamur peccata nostra; fidelis est, & justus, ut remittat nobis peccata, & purget nos ab omni iniquitate. Veritas ergo de terra orta est, & justitia de cœlo prospexit.... Veritas de terra orta est: confessio peccatorum ab homine: & justitia de cœlo prospexit: id est a Domino data est justificatio*. Quare si confessio peccatorum seu Pœnitentiæ Sacramentum iram Dei avertit, Deum iratum placat, imò ipsum ad nos convertit, hoc planè medio Deum sibi propitium reddet vexatus, a quo facilius suam liberationem sperare poterit. Et revera Pœnitentia, teste Chrysostomo homil. 3. de Pœnit.

nit. *est adversus Diabolum arma, gladius vim ejus pracidens, caput ejus amputans.*

XXV. Quod exemplis confirmare possemus quamplurimis, sed uno, vel altero contenti erimus. In Vita S. Guilielmi Eremitæ *part.* 2. *cap.* 7. penes Bollandum *tom.* 2. *Februarii die* 10. legitur, quod „ Puella a septennio, peccato-„ rum suorum nexibus exigentibus, tradita „ dæmonio immundissimo fuerat, quæ au-„ diens B. Guilielmi proferri miracula, illuc „ ex longinquis partibus non tam advenerat, „ quam accurrerat, & sperans de salute fidu-„ cialiter, coram sacro tumulo se se contulit „ procaciter. Sed revera eam malignus spiritus „ compede cujusdam incestuosi criminis illa-„ queaverat, & simul cum eo vasculum illud „ introjerat, ideo absque collega nequaquam „ exiturum decreverat. Cæterum miserabilis „ utriusque hospita peccatum suum Confesso-„ ri suo pandere non proposuerat; nam ad hoc „ forte dæmon ipsius laborabat, sed Dei virtus, „ qui salvat sperantes in se, illum coegit, ita „ quod, audientibus universis, dixit: Sumat „ de suo delicto pœnitentiam, & ego sine mo-„ ra recedam. Quo audito universi, qui ade-„ rant, ex Dei misericordia dictum esse cogno-„ verunt, & ad pœnitentiam accipiendam de „ suis mulierem criminibus vix tandem aliquan-„ do efficaciter adduxerunt. Et ò mira Confes-„ sionis virtus! O' mira confitentis salus! nam „ subito per sanguinis vomitum cum fœtore „ intollerabili, & clamore horribili immundum „ emisit spiritum. „

XXVI. In gloria postuma S. Ubaldi Episcopi Eugubini *cap.* 4. *die* 16. *Maii* legitur, quod ad sepulchrum Sancti „ adducta novennis puel-„ la, tamquam energumena a pluribus spiri-

„ tibus, post exorcismos admotos, dimissa est, „ uno solo remanente, qui identidem a collo ad „ pectus sursum, ac deorsum commeans, adjurantium se Sacerdotum operam ludere videbatur. Unus ergo eorum suspicatus occultum „ in puella latere peccatum, interrogavit parentes ejus, eoque deprehenso, confessam sacramentaliter, liberam dimisit. „ Ibidem pariter legitur, quod „ simili impedimento deprehensus est teneri Sanctes Andreæ, ne quidquam proficerent exorcismi; cum autem gravissimum, quod gerebat delictum, confessione facta, expiasset, subitò immunem se „ sensit ab ignota trium annorum infirmitate, „ propter quam accesserat ad S. Ubaldum, alia „ omnia remedia frustra expertus. Sic & civis „ quidam Eugubinus solitus ad biduum, triduumque in furias agi, deprehensus est ideo „ dæmonibus traditus, quia enormia quædam „ crimina occultabat: mox autem atque menti „ suæ redditus, ea confessus, sana deinceps mente permansit.

XXVII. Similiter ibidem narratur: „ Mulier, ... quæ annis multis obnoxia fuerat „ tribus dæmoniis, quorum immunditiis ægre „ resistebat: sed erat perquam devota Deiparæ, quam sabbathino jejunio solebat honorare.... & hanc ob causam impediebantur dæmones eam occidere, quemadmodum facere „ nitebantur. Hoc in statu peccatricem animam miserata Mater misericordiæ, eidem „ omni nocte apparebat, dicens: Vade, Filia, „ ad S. Ubaldum, & confitere Patribus peccatum istud, quod nosti præ verecundia numquam a te explicatum fuisse. Appropinquante „ autem Paschate, addebat Eadem: Quæso Filia, noli cum tanta spurcitie recipere corpus

„ Fi-

„ Filii mei; magis enim expediret tibi sic pollu-
„ tæ ferrum ignitum ore accipere. His mota,
„ illa ad Ecclesiam S. Ubaldi accessit, confessa-
„ que est quidem, sed non integre. Desiit ergo
„ ad mensem integrum apparere ei indignata
„ Deipara, quia tamen devotum jejunium conti-
„ nuabat mulier, rursum ei apparuit, repre-
„ hendens ipsam de non integre facta Confessio-
„ ne, & addens: Scito, Filia, quod nisi ego,
„ & S. Ubaldus te servaremus, jampridem fuis-
„ ses a dæmonibus suffocata. Hoc autem ut co-
„ gnosceret certius, accidit, ut occasione la-
„ vandæ supellectilis lineæ, vehementer impel-
„ leretur a dæmonibus, ut filiolum suum quem-
„ dam injiceret caldariæ bullientis lixivii, sed
„ simul audiebat ad aurem loquentis sibi Dei-
„ paræ vocem, atque a tanto scelere absterren-
„ tis tam efficaciter, ut denique portari se ad
„ S. Ubaldum jusserit, riteque confessa, plene
„ fuerit liberata.

XXVIII. Hinc S. Carolus Borromæus, in Concilio Mediolanensi IV. præscripsit: *Energumenis verò exorcismum ne adhibere incipiat* (Exorcista) *nisi illi primum confessi sint, ad hocque eos cohortetur, ut omnis anteactæ vitæ peccata diligenti conscientiæ discussione, confiteantur.* Cum prius dixisset: *Videat item*, Exorcista nempe, *an ille*, Energumenus scilicet, *excommunicationis vinculo irretitus unquam fuerit, atque absolutionem ritè perceperit.*

Et communione sæpius ad arbitrium sacerdotis se communiat.

XXIX. Eruditissimus S. Gaspar Juvenin, in Commentariis Historicis Dogmaticis de Sacra-

mentis, *Dissertatione* 4. *de Eucharistia*, *quæst.* 6. *cap.* 2. putat duplicem viguisse in Ecclesia disciplinam circa Communionem energumenis ministrandam; unam austeriorem, qua prohibebantur ad sacram mensam accedere: mitiorem alteram, qua sacra permittebatur sinaxis. Primam probat ex variis antiquis monumentis, quæ hic paulò fusiùs exhibemus, a suis fontibus hausta. Primum est Canon 78. Apostolorum, Gentiano Herueto Interprete; ibi enim statuitur: *Si quis dæmonem habeat, ne fiat Clericus, sed neque cum fidelibus precetur*. Secundum est liber 8. Constitutionum, quæ tribuuntur Apostolis, *cap.*7. in quo, post præscriptam Orationem pro energumenis faciendam, statim subditur: *Et dicat Diaconus: Exite energumeni; ac post egressum eorum dicat: Orate, qui baptismum petitis*. Tertium est D. Dionysius de Ecclesiastica Hierarchia cap. 3. §. 6. *Porro Cathecumenos, & Energumenos .... Sacrosanctæ Hierarchiæ mos patitur quidem audire sacram psalmodiam, divinamque sacrarum Scripturarum recitationem: Verum ad ea, quæ deinceps sequuntur sacrificia, spectaculaque, nequaquam eos convocat*. Et infra §. 7. *Quamquam etiam ipsis* (energumenis scilicet) *rerum sacratissimarum aspectus, communioque subtrahitur*. Quartum est, Concilium Eliberitanum, celebratum anno Christi 305. quod canone 29. sancivit: *Energumenus, qui ab erratico spiritu exagitatur hujus nomen neque ad Altare cum Oblatione recitandum*. Porrò ille qui non offerebat, nec Eucharistiam sumebat, ut eruitur ex Canone 28. ejusdem Concilii: *Episcopos placuit, ab eo, qui non communicat, munera accipere non debere*. Et tandem Canone 37. clarissimè statuit: *Eos, qui ab immundis spiritibus vexantur*,

tur, si in fine mortis fuerint constituti, baptizari placet; si Fideles fuerint, dandam esse Communionem.

XXX. Secundam mitiorem disciplinam incœpisse anno 441. quo celebrata fuit Arauxicana Synodus, tradit idem Auctor; in ipsa namque decretum fuit: *Energumeni jam baptizati, si de purgatione sua curant, & se solicitudini Clericorum tradunt; monitisque obtemperant, omnimodis communicent, Sacramenti ipsius virtute, vel muniendi ab incursu dæmonis, quo infestantur, vel purgandi, quorum ostenditur vita purgatior.*

XXXI. At præstantissimus Severinus Binnius unam tantum invariatam Disciplinam Ecclesiæ circa Eucharistiam obsessis dandam, agnoscere videtur, & quidem eam, quam mitiorem vocavimus; ipse enim in notis ad Canonem 37. relatum Concilii Eliberitani, asserit, Concilium loqui de energumenis, qui propter publica aliqua scelera publicè etiam a dæmonibus vexantur, & ab Ecclesia excommunicantur, juxta illud Pauli 1. Corinthiorum cap. 5. v. 5. *Judicavi tradere hujusmodi Satanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini.* Istos namque non modo a Sacramentorum, verum etiam Orationum pubblicarum participatione, & communione arcendos esse hoc capite decerni putat eruditissimus Scriptor, non verò intelligi debere de aliis, qui sui compotes sunt, & corporaliter dumtaxat, vel ad majorem Dei gloriam, vel ad peccati occulti pœnam, Deo sic disponente, vexantur. Hæc doctrina facilè applicari potest monumentis a Juvenino pro severiori disciplina stabilienda adductis; qua posita sequitur numquam Eucharistiam energumenis generaliter loquendo, fuisse interdictam.

XXXII. Verum, si liceret inter horum doctis-

ſimorum virorum diſcrepantes opiniones noſtrum aperire ſenſum, diceremus, antiqua monumenta pro auſteriore diſciplina tuenda relata, eſse intelligenda de illis energumenis, qui licet baptizati, de ſua ſanitate non curabant; qui ſe exorciſmis ſubdere negligebant, quique Exorciſtarum documentis non obediebant. Id colligi putamus ex Arauxicanæ Synodi Canone 14. ſupra relato, qui explicare videtur, quomodo intelligenda ſunt Patrum Eliberitanorum Decreta, dum ſic loquitur: *Energumeni jam baptizati, ſi de purgatione ſua curant, & ſe ſollicitudini Clericorum tradunt, monitiſque obtemperant, omnimodis communicent, Sacramenti ipſius virtute, vel muniendi ab incurſu dæmonii, quo infeſtantur, vel purgandi, quorum jam oſtenditur vita purgatior.* Non ergo generalis diſciplina Eccleſiæ fuit, quod energumeni arcerentur a ſynaxi, ſed tantum illi, qui non erant ex incluſis in Canone Arauxicano.

XXXIII. Hinc optimè conciliantur nedum teſtimonia primitivæ Eccleſiæ Patrum, ſed etiam ea, quæ apud Joannem Caſſianum *Collat.7.cap.29. & 30.* leguntur. Germanus dixit: *Et quomodo non ſolum eos*, loquitur de energumenis, *deſpici ab hominibus, vel horreri: ſed etiam a communione Dominica in noſtris Provinciis perpetuò videmus abſtinere?* Et cap.30. Abbas Serenus repoſuit: *Communionem verò eis Sacroſanctam, a ſenioribus noſtris numquam meminimus interdictam, quinimò ſi poſſibile eſſet, etiam quotidie eis impartiri eam debere cenſebant.* Et adducit exemplum Abbatis Andronici, infra referendum. Conciliantur, inquam, hæc loca ſi dicatur, Germanum loqui de iis, qui de purgatione ſua non curabant, hoc eſt crebro ad Eccleſiam ſe ſe non præſentabant, ut exorcizarentur, ſeu qui

ſe

se sollicitudini clericorum non tradebant, nec monitis obtemperabant; secus verò Abbatem Serenum fuisse locutum. Ita explicari non incommodè potest locus D. Dionysii, nisi dicere velimus, intelligendum esse de iis, qui nondum erant baptizati, ut intelligit D. Thomas 3. *part. quæst.* 80. *art.* 9. *ad* 2. quod tamen non assero.

XXXIV. Hæc conjectare, exercitationis tantum causa, mihi in votis fuit, totum libentissimè relinquens meliori eruditorum judicio, sed sive unica fuerit, sive diversa hac in re Ecclesiæ disciplina, certum est, non absque gravi fundamento Rituale nostrum statuere, quod energumenus *Communione sæpius, ad arbitrium Sacerdotis se communiat; Cum enim*, ut loquar verbis D. Cypriani Epist. 54. ad Cornelium, *ad hoc fiat Eucharistia, ut possit accipientibus esse tutela, quos tutos esse contra adversarium volumus, munimento Dominicæ saturitatis armemus. Et sicut*, ut phrasi utar S. Joannis Chrysostomi, *hom.*45. in Joannem, *Sanguis agni Paschalis, fronti ædium præfixus, eas ab Angelo exterminatore præservabat; ita dæmones, cum sanginem Dominicum in nobis vident, in fugam vertuntur*. Similia habet homil.ad Neophitos: *Cum te*, inquit, *egredientem post convivium Dominicum viderit inimicus, post Cœlestes æpulas, tanquam ignem leonis ore flammantem, fugit, & deserit omni vento velocior, nec appropinquare contendit, & cum cruentam linguam tuam de longe ille crudelis perspexerit, mihi crede, non stabit: & cum os tuum senserit rutilare, gressum suum retro cum timore torquebit*. Et S. Petrus Damianus *lib.* 4. *Epistolar. Epist.* 21. *ad Nepotem suum*, inter alia monita, hoc tradit: *Videat occultus hostis labia tua Christi cruore rubentia,*

quæ

quæ territus perhorrescat, & mox, in tenebrarum suarum latibula pavescendo, diffugiat. Et lib. 7. Epist. 19. ad Blancum, ait, *Terretur adversarius, cum Christiani labia, Christi videt cruore rubentia: Agnoscit enim præsto suæ perditionis inditium, & Divinæ victoriæ, qua captivatus est, & obtritus, non tolleret instrumentum.*

XXXV. Nec omittenda sunt, quæ habet Cassianus Collat. 7. cap. 30. *Sacrosancta Communio*, inquit, ... *quæ ab homine percepta, eum, qui in membris ejus insidet, spiritum, seu in ipsis latitare cognoscitur, velut quoddam exurens fugat incendium. Hoc namque modo curatum, & Abbatem Andronicum nuper aspeximus, aliosque quamplures.* Sic curatam fuisse quamdam puellam refert Auctor Libri de Promissionibus, & Prædictionibus Dei, qui D. Prospero tribuitur, *par.* 4. quæ incribitur: *Dimidium temporis* cap. 6. *Nostris quoque temporibus, inquit:*
„ Aspero VI. Cos. Chartagini constituto, hoc
„ signum diabolicum, monstruosumque, quod
„ illic accidit, quis illius patriæ civis ignorat?
„ Quædam Juvencula Araba natione, Ancillæ
„ Dei habitum gestans, cum in balneo lavans
„ simulacrum quoddam Veneris impudicè respi-
„ ceret, & se ipsam, eique se consimilans, do-
„ micilium se diabolo præbuit. Statim ille leo,
„ qui rugiens circuit, quem quærebat invenit.
„ Meatus igitur gutturis ipsius occupans, nul-
„ lum cibum, nullumque potum trajiciens, per
„ septuaginta ferme dies, totidemque noctes,
„ jejunium sibi diabolus, ex capto, possessoque
„ vase, exhibuit. Hoc monstrum Parentes puel-
„ læ per tot dierum spatia auferri posse speran-
„ tes, dum juge malum ulterius tollerare non
„ possent, simul cum filia se se ingesserunt sa-
„ cerdoti, quæ acta erant fideliter intimantes.

„ Hoc

„ Hoc tantum puella fatebatur, avem quam-
„ dam, noctis medio apparere, quæ sibi ore,
„ nescio quid infunderet... Accidit autem, ut... Do-
„ minicus illucesceret dies, ascendente nobiscum
„ sacerdote, ut matutinum illuc Sacrificium so-
„ litò offerretur. Puellam Præpositus ad Alta-
„ re perduxit..... Peracto itaque Sacrificio,
„ cum eadem inter cæteras brevem particulam
„ corporis Domini tinctam, a Sacerdote perci-
„ peret, semihora mandens, trajicere non vo-
„ luit, nondum illo fugato, de quo dicit Apo-
„ stolus: *Quæ consonantia Christi ad Belial?* Et
„ iterum: *Non potestis calicem Domini bibere,*
„ *& dæmoniorum; non potestis mensæ Domini par-*
„ *ticipare, & mensæ dæmoniorum.* Manu igitur
„ faciem ejus sustentante sacerdote, ne sanctum
„ projiceret, a quodam Diacono suggestum est,
„ ut calicem salutarem gutturi ejus Pontifex
„ applicaret. Quod ut factum est, statim ut
„ locum illum, quem diabolus obsederat, Sal-
„ vatoris imperio reliquit, Sacramentum, quod
„ ore gestabat, cum laude Redemptoris transglu-
„ tisse puella clamavit. Hinc lætitia, hinc voces
„ in gloriam Dei, quod post octoginta, & duos
„ dies, diabolo expulso, puella de potestate
„ fuerit eruta inimici. „

XXXVI. Sic plures alios a dæmone liberatos fuisse legimus. In Historia miraculorum intercessione SS. Justi, & Clementis Confessorum patratorum, *die 5. Junii*. „ Narratur, quod quæ-
„ dam Virgo Politiana, cum a spiritu nequissi-
„ mo modis omnibus torqueretur, cumque co-
„ ram Sanctorum Confessorum Reliquiis aliquan-
„ diu cum Matre, & propinquis aliquot stetis-
„ set.... in die Pentecostes sumpta Eucharistia,
„ spiritus nequam ab ea statim discessit. „ In
Vita S. Austregisilli Archiepiscopi Bituricensis

lib. 1.

lib. 1. *cap.* 2. *die* 20. *Maii* legitur, quod „ Puella „ adoleſcentula, ... quæ nequiſſimus ſpiritus „ oppreſſione, crudeli cruciatu vexabatur, ... „ adducitur ad.... virum Dei, ille intuens eam, „ cognovit callidi hoſtis contritione afflictam, „ præcepitque eam propius ad Altare admoveri, & accepto Pane, & Calice, more ſolito, „ Spirituales hoſtias Domino offerens, myſticum „ prece conficit Corpus Domini. Ille prius percepit, deditque Puellæ: at ubi illa accepit, „ ....ex illa hora fugato dæmonio, ... priſtinæ ſanitati reſtituta eſt. „ Hoc anno in Gallia (nempè 1566. ait Spondanus in Annal. Eccleſiaſtic. ex Florimundo Remundo, & ex Genebrardo ad eumdem annum *num.* 31.) „ apud Lugdunum, Nicolaa Obry, ex oppido Vervinio energumena, porrectione Sacroſanctæ Euchariſtiæ, „ ab Epiſcopo liberata eſt, circumſtantibus decem hominum millibus, & Notariis publicis, acta omnia excipientibus.

XXXVII. Sed pluribus aliis exemplis omiſſis, redeamus ad Caſſianum, qui *loco citato*, proſequitur: *Magis namque, ac magis inimicus inſultabit obſeſſo, cum eum a cœleſti medicina viderit ſegregatum, tantoque dirius, ac frequentius attentabit, quanto eum ab ſpiritali remedio longius ſenſerit abdicatum.*

XXXVIII. Hoc tamen intelligendum eſt, ſi obſeſſus *mente valet*, ut loquitur Rituale noſtrum, in initio hujus Documenti. Quod ſi mente non valeret, attendendum eſt id quod tradit Acto Epiſc. Vercellenſis, in ſuo Opuſculo, quod *Capitulare* inſcribitur, penes d'Ancherium tom. 1. Spicilegii. *Nulli liceat porrigere corpus, vel ſanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti energumenis, donec in eadem paſſione ſunt, niſi forte diſcrimen mortis incurrerint.* Et advertendæ ſunt

regu-

regulæ quas tradit Doctor Angelicus pro amentibus circa susceptionem Eucharistiæ, 3.*par.quæst.* 80. *art.* 9.

Et dum exorcizatur, totum se colligat, & ad Deum convertat, ac firma fide salutem ab eo deposcat.

XXXIX. Hic non parum nobis est immorandum, cum præcipue a fide, seu fiducia obsessi, ipsius liberatio pendeat. Clarum hoc fit ex eo, quod *Matth.* 17. *v.* 14. & *seqq.* legitur de quodam Judæo, qui Christo obtulit filium suum vexatum a dæmone, dicens: *Domine, miserere Filio meo, quia lunaticus est, & male patitur; nam sæpe cadit in ignem, & crebro in aquam, & obtuli eum Discipulis tuis, & non potuerunt curare eum. Respondens autem Jesus, ait: O generatio incredula, & perversa, quousque ero vobiscum, usquequo vos patiar?* Quasi diceret: O generatio sine fide; nam ille homo non credebat *firma fide*, quod Christus posset Filium ejus sanare; unde dixit ei: *Si quid potes, adjuva nos, misertus nostri.* Non dixit, *quia potes*, sed *si quid potes.* Quare Paschasius Ratbertus lib.8. in Evangel. Matth. ait: *Impossibilitas curandi non semper ad imbecillitatem curantium, sed ad eorum, qui curandi sunt fidem refertur, dicente Domino: Fiat tibi secundum fidem tuam.* Et perspicuè D.Cyprianus de Idolor. vanitate: *Dæmones*, inquit, *vel exiliunt statim, vel evanescunt gradatim, prout fides patientis adjuvat, aut gratia curantis aspirat.* Idem in terminis docet Minutius, in Octavio.

XL. Imò eſt adeo neceſſaria hæc fiducia in hoc ſacro Miniſterio, ut nedum in Exorciſta, in patiente, in parentibus requiratur, ſed etiam in adſtantibus. Quod manifeſtum fit ex eo, quod legitur in Vita S. Philippi Nerii, auctore Hieronymo Bernabeo, apud Bollandianos *tom. 6. Maii, die 26.* ſcilicet, quamdam nobiliſſimam fœminam ſolemni ritu Romæ adjuratam in Eccleſia S. Crucis in Hieruſalem, haud liberari potuiſſe, ob unius etiam aſtantis incredulitatem: *Scitote*, palam dixit S. Philippus, his qui aderat, *miſeram hanc, ob unius adſtantium incredulitatem nunc liberari non potuiſſe.*

XLI. Hæc ad intentum noſtrum forte ſufficerent; verum quia ad excitandam tum in Exorciſta, tum in vexato requiſitam a noſtro Rituali, imò a Chriſto Domino fiduciam, plures conſiderationes haud parum juvabunt: ideò eas hic dabimus a Miniſtro apud ſe meditandas, & ab eodem explicandas obſeſſo.

XLII. Itaque primum motivum excitandi fiduciam eſt conſideratio *omnipotentiæ Dei; Nulla enim res*, inquit Catechiſmus Romanus part. 1. de 1. Symboli articulo num. 13. *tam ad fidem, & ſpem noſtram confirmandam valet, quam ſi fixum in animis noſtris teneamus, nihil non fieri a Deo poſſe: quidquid enim deinceps credere oporteat, quamvis magnum, & admirabile, rerumque ordinem, ac modum ſuperet, illi tamen facile humana ratio, poſtquam Dei omnipotentis notitiam perceperit, ſine ulla hæſitatione aſſentitur.... quare hac fide præcipuè munitos nos eſſe oportet, vel cum admiranda aliqua opera ad proximorum uſum, & utilitatem edere cogimur, vel cum a Deo precibus impetrare aliquid volumus*. Quare a vexato contemplandum eſt, Deum eſſe Omnipotentem; dicente ipſo Geneſ. 17. v. 1.

Ego

Ego Deus omnipotens, Et c.18. v.14. *Nunquid Deo est quidquam difficile?* Et Job.42.v.2. *Scio quia omnia potes*. Matth. 19. v. 26. *Apud homines hoc impossibile est: apud Deum autem omnia possibilia sunt*. Marci 14. v. 36. *Abba, Pater, omnia tibi possibilia sunt*. Unde postquam energumenus divinam omnipotentiam meditatus fuerit, concludat cum D. Augustino serm.213. alias 119. de Tempore. *Credamus ergo in eum, & omnia nobis de ipsius misericordia promittamus, quia omnipotens est. Ideo in Deum Patrem omnipotentem credimus.*

XLIII. Secundum motivum est, *Divinæ providentiæ* contemplatio. Hæc enim apertissimè in Sacris insinuatur litteris, & ut innumera pene loca omittam, unum, vel alterum seligam. Prov. 15. v. 3. *In omni loco oculi Domini contemplantur malos, & bonos*. Quibus verbis utitur Salvianus *l.2. de gubernatione Dei* ad probandum id, quod prius dixerat, nempè: *Ecce habes præsentem, ecce intuentem, ecce in omni loco cura, ac provisione vigilantem: idcirco enim & bonos ab eo considerari, & malos dixit, ut probaret scilicet, nihil ab eo negligi, quem ostenderet universa rimari*. Psalm. 33. v. 16. *Oculi Domini super justos; & aures ejus ad preces eorum: vultus autem Domini super facientes mala: ubi intelligis generalem esse in omnes*, inquit idem Salvianus, *Domini visionem; Neque enim*, prosequitur S. Joannes Chrysostomus homil. de Paralytico sub finem, *res creatas tantum produxit Deus, sed & productas ipsas continet.... sive, ut semel dicam, omnia ipsius providentia perfruuntur*. Et revera, quis operator negligat operis sui curam? Inquit D. Ambrosius lib. 1. de officiis cap. 13. *Quis deserat, & destituat quod ipse condendum putavit? Si injuria est regere, nonne est major injuria fecisse? Cum aliquid non fecisse nulla injustitia*

tia sit; non curare quod feceris, summa inclementia. Quam rationem exemplificat, atque adducit etiam Nemesius lib. de Natura hominis cap. 43. dicens: *Necesse est autem, eumdem esse, qui res efficiat, & effectis provideat. Neque enim rectum est, nec decet alium efficere, alium ea quæ effecta sint, procurare. Nam hoc quidem certè imbecillitatis est; multa sunt etiam in animalibus simulacra, & imagines eorum, quæ diximus: Quidquid enim genuit, cibum quoque fœtui procurat. Et homo etiam de cæteris omnibus, quæ ad vitam degendam spectant, quoad ejus fieri potest, prospicit; quæ verò non provident, ob imbecillitatem non provident.* Quare projicite ò energumeni *omnem sollicitudinem vestram in ipsum, quoniam ipsi cura est de vobis,* ut loquitur D. Petrus Epist. 1. cap. 5. v. 7.

XLIV. Alterum motivum est contemplatio infinitæ *Dei bonitatis*, ex qua sequitur *misericordia. Universæ viæ Domini misericordia, & veritas.* Psalm. 24. v. 10. *Diligit misericordiam, & judicium, misericordia Domini plena est terra.* Psal. 32. v. 5. *Domine in Cœlo misericordia tua, & veritas tua usque ad nubes.* Psalm. 30. v. 6. *Deus meus misericordia ejus præveniet me.* Psalm. 58. v. 11. *Et misericordia ejus subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ.* Psalm. 22. v. 6. *Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis.* 2. Corinth. cap. 1. v. 3. Et quamvis etiam Dei justitia infinita sit, magis tamen misericordiam exercet, quam justitiam. Psalm. 144. dicitur v. 9. *Suavis Dominus universis, & miserationes ejus super omnia opera ejus.* Et Ecclesia canit: *Deus cui proprium est misereri semper, & parcere.* Hinc S. Hilarius in Psalm. 144. super illud: *memoriam abundantiæ suavitatis tuæ eructabunt, & justitia tua exultabunt,* scribit: *Habet Dei justi-*

justitia miserandi voluntatem.... Hoc in Deo præcipuum, hoc in potente laudandum.... misericordem esse, qui justus est; miserantem esse, qui rex est; dissimulantem esse, qui Deus est.

XLV. Præterea Deus Pater noster est: *Nunquid non ipse est pater tuus, qui possedit te, & fecit, & creavit te?* Deuter. 32. v. 6. & Malachiæ 2. v. 10. *Nunquid non Pater unus omnium nostrum?* Singulariter verò Deus est Pater Christianorum, qui non acceperunt *spiritum servitutis in timore, sed spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus: Abba (Pater.)* Hanc enim *charitatem dedit nobis Pater, ut Filii Dei nominemur, & simus.* Ad Rom. 8. v. 15. & 1. Joannis 3. v. 1. Quare redire debet energumenus ad Patrem cum Filio prodigo dicens: Luc. 15. v. 18. *Surgam, & ibo ad Patrem meum, & dicam ei: Pater, peccavi in cœlum, & coram te. Qua spe, qua fiducia, qua confidentia?* Interrogat S. Petrus Chrysologus, statimque respondet *serm.* 2. de duobus Filiis prodigo, & frugi: *qua spe? Illa, qua Pater est. Ego perdidi quod erat Filii: Ille quod Patris est non amisit. Apud Patrem non intercedit extraneus: intus in Patris pectore ipse, qui intervenit, & exorat affectus. Urgentur Patris viscera iterum Filium genitura per veniam.*

XLVI. Ultimum tandem motivum, quod gignere potest fiduciam pro vexati liberatione, est contemplatio *veracitatis, seu fidelitatis Dei* in suis promissis, & hæc omnino requiritur, quia ut ait D. Augustinus tract. 34. in cap. 8. Joannis: *Quis auderet sperare, quod Deus non dignatus esset, vel polliceri vel dare?* Hæc igitur consideratio erui poterit ex his quæ habentur Numerorum 23. v. 19. *Non est Deus quasi homo, ut mentiatur.* Ad Romanos 3. v. 4. *Est autem Deus*

verax; omnis autem homo mendax. Ad Hebræos 6. v. 18. *Est impossibile mentiri Deum*.

XLVII. Sed ubinam sunt, inquies, Divinæ promissiones de energumenorum liberatione? Audi Matthæum 7. v. 7. & 8. *Petite, & dabitur vobis: quærite, & invenietis: pulsate, & aperietur vobis: omnis enim qui petit, accipit, & qui quærit, invenit, & pulsanti aperietur*. Similia habentur Lucæ 12. v. 9. & 10. Matthæi 21. v. 22. *Omnia, quæcumque petieritis in oratione credentes, accipietis*. Marci 11. v. 23. *Habete fidem Dei. Amen dico vobis, quia quicumque dixerit huic monti: Tollere, & mittere in mare; & non hæsitaverit in corde suo, sed crediderit, quia quodcumque dixerit, fiat, fiet ei. Propterea dico vobis, omnia, quæcumque orantes petitis, credite, quia accipietis, & evenient vobis*; ubi *montis nomine*, inquit Beda lib. 3. Commentar. in hunc locum Marci, *nonnumquam diabolus significatur*. Et tandem Joannis 15. v. 7. *Si manseritis in me, & verba mea in vobis manserint: quodcumque volueritis petetis, & fiet vobis*. Hujusmodi promissionibus plena sunt Divina eloquia; (*V. Commentarium Tituli num.* 24.) Hinc Deus *Debitor factus est*, inquit D. Augustinus serm. 158. alias 16. de Verbis Apostoli. Rom. 8. *non aliquid a nobis accipiendo, sed quod ei placuit, promittendo .... Bonitas enim ejus, qui promisit, dabit, ne in malitiam fides convertatur; qui enim fallit, malus est*.

XLVIII. Et licet aliqui fructum harum promissionum non sint adhuc experti, audiatur quid istis respondeat S. Augustinus serm. 38. alias 245. de Tempore, de Verbis Eccl. 2. *Senti*, inquit, *quoniam qui promisit, verax est, nondum ostendit, quia nondum est tempus ut ostendat: multa jam tamen ostendit: Christum suum promisit*,

&c.

& dedit: resurrectionem ejus promisit, & dedit: evangelium suum promisit, & dedit: tribulationes ipsas, & aggeres calamitatum in rebus humanis prædixit, & ostendit. Quanta sunt, quæ restant? Implentur, quæ promissa sunt; implentur, quæ prædicta sunt, & titubas ne non veniat quod restat? .... lege, vide, quia omnia, quæ vides prædicta sunt: & crede te visurum esse quod nondum venit, numerans quanta venerunt. Tu autem videndo Deum ostendere, quæ prædixit, non credis daturum esse quod promisit? Ibi credere debes, ubi turbari cœpisti.

XLIX. His motivis perspicuè penetratis, excitabitur illa fiducia, qua mediante obsessus victoriam planè consequetur. Sed advertatur id, quod 1.Jo:3. scribitur: *Charissimi, si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum, & quidquid petierimus, accipiemus ab eo, quoniam mandata ejus custodimus, & quæ sunt illi placita, coram ipso facimus.* „ Hic jam (inquit „ noster Illustriss. Capitonius *explicat.* 17. *part.* „ 2.) clarè cernitur, quam vana sit illa fiducia, „ quæ in misericordiam Dei reposita, neque a „ peccatis cessat, neque præcepta Dei observat; „ ait enim: *Si cor nostrum non reprehenderit* „ *nos, fiduciam habemus ad Deum.* Tunc verò „ reprehendit nos cor nostrum, quando in pec- „ catis viventes, præceptorum Dei oblivisci- „ mur. „ Hæc quæ exposuimus motiva nedum a vexato, sed & ab Exorcista contemplari debent, cum utrisque fiducia necessaria sit.

Cum omni humilitate.

L. *Umilitas enim*, inquit D. Ambros. *de Officiis Ministrorum* lib. 2. cap. 14 *gratiam auget.* Supplicans igitur, coram Divina Majestate se deprimat, seque pulverem, imò nihil esse cogno-

gnoſcat, dicatque: *Loquar ad Dominum meum, cum ſim pulvis, & cinis*. Geneſ. 28. v. 27. Enim vero *Oratio humiliantis ſe nubes penetrat*. Eccl. 35. v. 21. *& odit pauperem ſuperbum*. *Omnes enim*, ait D. Auguſtinus ſerm. 83. alias 15. de Verbis Domini: *Quando oramus, mendici Dei ſumus, ante januam magni Patris Familias ſtamus, imò etiam proſternimur, ſupplices ingemiſcimus, aliquid volentes accipere, & ipſum aliquid ipſe Deus eſt*. Hac humilitate impetrabit energumenus quæ petit, juxta Domini oraculum, Iſajæ 66. v. 2. *Ad quem reſpiciam, niſi ad pauperculum, & contritum ſpiritum, & trementem ſermones meos? Quare*, ait S. Auguſt. enarrat. 2. in Pſalm. 29. *geme, & clama. Propinquat tribulanti, qui deſeruit ſuperbientem: Deus enim ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam*. Igitur *cum omni humilitate ſalutem depoſcat* vexatus, ſupplexque clamet cum Propheta: *Ego verò egenus, & pauper ſum: Deus adjuva me*. Pſalm. 69. v. 6.

Et cum vehementius vexatur, patienter ſuſtineat.

LI. Exemplo Job, qui percuſſus a Satana *ulcere peſſimo a planta pedis, uſque ad verticem ejus*, ajebat: *Si bona ſuſcepimus de manu Dei, mala quare non ſuſcipiamus?* Cap. 2. v. 7. & 10. & Jacobi habetur c. 5. v. 10. & 11. *Exemplum accipite, Fratres, exitus mali, laboris, & patientiæ, Prophetas, qui locuti ſunt in nomine Domini. Ecce beatificamus eos, qui ſuſtinuerunt. Sufferentiam Job audiſtis, & finem Domini vidiſtis, quoniam miſericors Dominus eſt, & miſerator*; cum prius dixiſſet cap. 1. *Omne gaudium exiſtimate fratres mei, cum in tentatio-*

nes varias incideritis : scientes quod probatio fidei vestræ patientiam operatur , patientia autem opus perfectum habet : ut sitis perfecti , & integri , in nullo deficientes.

Nihil diffidens de auxilio Dei.

LII. *Fides namque*, ait D. Augustinus in Enchiridio cap. 117. *impetrat , quod lex imperat . Postulet autem*, ait D. Jacobus in sua Epist. cap. 1. *in fide , nihil hæsitans ; qui enim hæsitat , similis est fluctui maris .... non ergo æstimet homo ille , quod accipiet aliquid a Domino .* Confer quæ diximus supra de fiducia num. 38. *& seqq.*

Habeat præ manibus, vel in conspectu Crucifixum.

LIII. Si enim figura Crucis tantæ est efficaciæ adversus dæmones, ut ostendam infra in Commentario Documenti XI. *num.* 12. & seqq. quantæ majoris virtutis contra diabolum erit Crucifixi imago? Primò, quia *figura Crucis, nulla parte similis est corpori ejus*, scilicet Christi. Secundò, quia *Imago Christi primum , & sine medio statim , & primo congressu speciem ejus indicat , & memoriam affert , siquidem eum , qui effigiatus est in ipsa effigie tamquam in speculo spectamus . Crux autem non hoc facit .* Tertiò, *Crux simplicem quodammodo , & sine varietate nobis passionem repræsentat .... Sacræ verò Imagines non solum passionem variant , & subtilius describunt , sed etiam .... quæ Christus fecit , latius , & clarius nobis exprimunt .* Quartò *Crux passionis symbolum est , modum, quo qui passus est , passionem sustinuit , in ænigmate significat .... Imago*

go ..... ipsum Christum nobis designat. Quintò; *nomen Christi hononyme de Imagine Christi prædicatur. Christus enim vocatur ipsa imago, sicut vocatur Rex, ipsa imago Regis: de Cruce autem non potest prædicari; nemo enim cordatus, crucem ullo modo apellabit Christum*. Sextò tandem: *Quod alicujus causa factum est, inferius est eo, propter quod factum est: Si igitur Crux propter Corpus Domini facta est, necesse est ut in figuris horum, Corporis scilicet Christi, & carnis ejus inferiores partes ferat figura Crucis*. Ita ad rem nostram discurrit S. Nicephorus Patriarca Constantinopolitanus opusc. *de differentia Imaginis Christi, & Crucis*. Et exemplo suo id ipsum confirmat S. Godricus Eremita; legitur enim in ejus Vita cap. 2. penes Bollandianos Continuatores *die* 21. *Maii*, quod cum Sanctus a dæmone ei apparente infestaretur „ Imaginem Salvatores scilicet, & Crucifixi, & B. Mariæ, & Joannis „ Evangelistæ, venerabiles, suæ Crucis assistrices in membrana depictas de sinu protulit, & „ seductoris ori festinanter obtulit. At ille tantæ virtutis impatiens .... evanuit. „

Reliquiæ quoque Sanctorum, ubi haberi possint decenter, ac tutò colligatæ, & coopertæ ad pectus, vel ad caput obsessi reverenter admoveantur.

LIV. B. Victor Papa III. *lib. 2. Dialogor. in Biblioth. PP. tom.* 18. narrat, quod quidam Adolescens a dæmone correptus, intercessione S. Mauri Abbatis in monte Cassino liberatus est, *cujus Reliquias*, inquit, *Fratres, qui cum eodem obses-*

obsesso in Ecclesia remanserant, super pectus ejus, magna cum devotione, ac spe posuerant. Et Baron. *ad ann.* 713. *num.* 7. *& seqq.* loquens de illa energumena, de qua sermonem fecimus in Commentar. Document. III. num. 14. *in Notis ad signum* 29. prosequitur, ex MSS. Biblioth. Vallicellanæ: „ Tunc sunt reliquiæ venerabilis Mar-
„ tyris Anastasii (id est caput ejus) positæ super
„ Altare. Petiit insuper Episcopus ab ipso Ab-
„ bate, ut ex eo aliquam modicam portiuncu-
„ lam acciperet, & appenderet ad cervicem Fi-
„ liæ suæ. Fecit Abbas, & unum dentem acce-
„ ptum appendit ad collum ejus.... elicientes
„ caput Beati Martyris de paropside argentea,
„ imposuerunt super caput puellæ. „ Non vacat hic immorari ad ostendendam utilitatem hujus moniti; ferè enim nomina omnium Sanctorum, quæ in Martyrologiis ennunciantur repetenda forent, si tantum indicare vellemus eos, ad quorum Sepulcra energumeni fuerunt liberati: Quare, omissis historicis monumentis, unum, vel alterum Patrem exhibebimus. S. Justinus Martyr quæst. 18. ad Orthodoxos: *Sanctorum corpora, inquit, & Sepulcra Martyrum dæmonum amoliuntur insidias.* Basilius Magnus orat. in 40. Martyres, loquens de reliquiis ipsorum per totam regionem dispersis, ait: *Hi sunt, qui nostram obtinentes regionem, quasi quadam turres, contra adversariorum incursum, refugium exhibent.* D. Gregorius Nazianzenus, *Jambico* 18. quod est *de virtute*, loquens de Sanctorum reliquiis, hæc habet.... *quid febres, ac dæmones*

Mirum hinc fugatos in modum recenseam?
Quin & sepulcra sacra, ubi olim corpora
Jacuere, pravos spiritus pellunt procul.

D. Joannes Chrysostomus, *sermone de virtutibus, & vitiis*, postquam dixit, quod *Pau-*

li vestes morbos fuderunt , *Petri umbra mortem fugarunt* , statim subdit : *Sanctorum martyrum cinis improbos dæmones expulit* . S. Ambrosius lib. 10. Epistol. 22. *editionis PP. S. Mauri* , quæ est de inventione Corporum SS. Gervasii, & Protasii , loquens de eorum Reliquiis, scribit : *Cognovistis , imò vidistis ipsi multos a dæmoniis purgatos* . D. Hieronymus lib. adversus Vigilantium , cap. 4. ait : *Spiritus est immundus qui hæc te cogit scribere : sæpe hoc vilissimo tortus est pulvere* , (nempe cineribus Sanctorum Martyrum) *imò hodieque torquetur* , *& qui in te plagas dissimulat* , *in cæteris confitetur* . Et tandem D. Augustinus Epist. 78. *alias* 137. inquit : *Nam & nos novimus Mediolani apud memoriam Sanctorum, ubi mirabiliter* , *& terribiliter dæmones confitentur* , *&c.*

LV. Ubi verò non possint haberi Reliquiæ, poterunt adhiberi cereæ formæ , quæ *Agni Dei* dicuntur; hi enim *Agnum pro nobis factum immaculatum designant* . Scribit Alcuinus Flaccus, *de Sabbato Sancto* , postquam dixerat , quod Fideles *ex eis in domibus suis faciunt accendi incensum ad fumigandum pro quacumque necessitate* ; unde ne dum ob id , quod repræsentant , sed etiam ob benedictionem , & consecrationem vim habebunt etiam in necessitate energumenum liberandi a dæmonis vexatione : quod expresse docuit Urbanus V. dum hujusmodi Agnos cereos ad Imperatorem Constantinopolitanum misit, inter alia hæc scribendo :

Morte repentina servat, satanæque ruina :
Si quis honoret eum, retinet super hoste trophæum ;
Parsque minor tantum tota hic valet , integra quantum .

Hæc Pontifex apud P. Macedo Schola 12. cap. 8. de Sacramentalibus .

San-

Sanctissima verò Eucharistia super caput Obsessi, aut aliter ejus corpori non admoveatur, ob irreverentiæ periculum.

LVI. In Vita S. Bernardi Clarevallensis Abbatis *l. 2. cap. 3.* Auctore Guillelmo Abbate, legitur, Sanctum virum in expulsione dæmonis a quadam muliere, Eucharistiam capiti ipsius imposuisse; sic enim scribit: „ Expleta Oratione „ Dominica, efficacius hostem aggreditur vir „ Beatus. Patenæ siquidem Calicis sacrum Do- „ mini corpus imponens, & mulieris capiti su- „ perponens, talia loquebatur: Adest, inique „ spiritus, judex tuus, adest summa potestas. „ Jam resiste, si potes. Adest ille, qui pro no- „ stra salute passurus. Nunc, inquit, princeps „ hujus mundi ejicietur foras. Hoc illud cor- „ pus, quod de Corpore Virginis sumptum „ est, quod in stipite Crucis extensum est, quod „ in tumulo jacuit, quod de morte surrexit, „ quod videntibus discipulis, ascendit in cœlum. „ In hujus ergo majestatis terribili potestate, „ tibi, spiritus maligne, præcipio, ut ab hac „ Ancilla ejus egrediens, contigere eam dein- „ ceps non præsumas. Cumque eam invitus de- „ serens, & manere ultro non valens, atrocius „ afflictaret, tam magnam iram, quam modi- „ cum tempus habens; rediens Pater Sanctus „ ad Altare, fractione hostiæ salutaris ritè „ complevit, diffundendamque in populum pa- „ cem ministro dedit, & confestim pax, & salus „ integra reddita est mulieri. „ Et *c.* 10. narrat, hominem a dæmone vexatum adductum fuisse

se ad S. Abbatem, qui cum eum vidisset „ Vehe-
„ menter indignans antiqui hostis malitiam, tan-
„ tum sibi in Christianum hominem usurpasse,
„ vocans duos è fratribus, ante sanctum Altare
„ jussit hominem deportari, ibique superpo-
„ sito capiti ejus vasculo Eucharistiam conti-
„ nente, in ipsius Sacramenti virtute, à læsione
„ Christiani jubet dæmonem prohiberi. Factum
„ est, ut præcepit, & miserum hominem, post
„ tantos cruciatas fides perfecta perfectè reddi-
„ dit sanitati. „ A qua tamen praxi ab hodiernis Exorcistis abstinendum omnino est, tum ob præscriptum Ritualis nostri, tum quia ab ipsis forte non adeo facilè arceri potest *irreverentiæ periculum*, sicut S. Abbas de isto non metuebat.

LVII. Et quia hic sermo est de Eucharistia super energumenos amovenda, non abs re erit Exorcistam monere, ut caveat ne Hostia non consecrata utatur ad dæmonis obsidionem explorandam; hoc enim illicitum omninò est. Ratio desumitur ex D. Augustino, qui Enarrat. *in Psalm.* 98. explicans illud: *Adorate scabellum pedum ejus, quoniam sanctum est*; intelligit Eucharistiam; deindeque subdit: *Nemo illam carnem manducat, nisi prius adoraverit.* Hinc D. Thomas 3. parte q. 80. art. 6. ad 2. ait: *Hostia non consecrata, nullo modo debet dari loco consecratæ, quia Sacerdos hoc faciens, quantum in se est, facit idolatrare illos, qui credunt esse hostiam consecratam, sive alios præsentes, sive etiam ipsum sumentem.* Et quodlib. 5. q. 6. art. 2. ad 3. *Peccat*, inquit, *Sacerdos fictionem faciens in Sacramento Christi.... Sacerdos gravius peccaret fictionem faciens in Sacramento veritatis.* Quæ rationes utique militant, etiamsi obsessus hostiam non consecratam non sumeret, sed tantum illa Exorcista uteretur ad exploran-

randam dæmonis præsentiam. Hinc non imitandum exemplum illius Exorcistæ, de quo legitur in Constitutione Canonizationis S. Homoboni Cremonensis, ab Innocentio III. exarata anno 1198. „ Dum enim quædam dæmoniaca „ ca mulier ad sepulcrum ejus, (*Sancti scilicet* „ *Homoboni*) deducta fuisset, ne aliqua fraus „ lateret, eadem primo fuit aqua non benedi-„ cta respersa: quæ se patienter aspergi permit-„ tens, aquam secundo respuit benedictam. Et „ ut res evidentiori experimento pateret, obla-„ tam non consecratam absque aliqua præscien-„ tia sibi recipiens præsentatam, Eucharistiam „ consecratam subsequenter abhorruit, nec recepit. „

DOCUMENTUM IX.

EXorcista ne vagetur in multiloquio, aut supervacaneis, vel curiosis interrogationibus, præsertim de rebus futuris, & occultis ad suum munus non pertinentibus: sed jubeat immundum spiritum tacere, & ad interrogata tantum respondere, neque ei credatur, si dæmon simularet se esse animam alicujus Sancti, vel defuncti, vel Angelum bonum.

SUM-

SUMMARIUM.

1. QUale peccatum ſit de vanis, & curioſis dæmonem interrogare, indicatur; & num. 2.

3. Refertur exemplum a P. Brugnolo de quodam, qui magiſterio dæmonis utebatur;

4. Sed refellitur, quia veritatem non continet; uſque ad num. 17.

18. Quatuor genera futurorum explicantur, & an a dæmone cognoſci poſſint, reſolvitur; ad n. 21.

22. Quomodo nonnumquam dæmones futura prædicant: ad num. 27.

28. Imperandum eſt dæmoni, ut taceat,

29. Et ad interrogata tantùm reſpondeat:

30. Nec ei credendum eſt, ſi dicat ſe eſſe alicujus animam, vel ſpiritum bonum. Et num. 31.

32. Afferuntur rationes, quare hoc mendacio non infrequenter diabolus utatur.

33. Aliquando dæmon ſe eſſe Angelum bonum, vel animam alicujus Sancti ſuadere conatur, & quare.

COMMENTARIUM.

Exorciſta ne vagetur in multiloquio, aut ſupervacaneis, vel curioſis interrogationibus.

I. IN his namque ſemper eſt aliquod peccatum, quamvis a mortali excuſet imperfectio actus, ſcilicet quando etſi actus ſit perfectè humanus, non tamen perfectè habet rationem actus ſocialis cum dæmone. Ita Cajetanus *in 2. 2. quæſt. 90. art.* 1. relatus ibidem a Sylvio.

II. Et

II. Et ut melius hæc doctrina intelligatur, tenendum est in primis, peccare mortaliter, qui longos, & inutiles sermones cum dæmone obsidente habet; quia jam hoc esset cum eo amicitiam inire, cum tantùm cum amicis ita familiariter agamus. Secundò, lethaliter peccare qui hanc, vel illam rem a dæmonio, media interrogatione, addiscere vult: etenim hoc est beneficium aliquod ab eo expectare, quod certè superstitiosum est. Tertiò, si adsit periculum, quod dæmon occulta delicta prodat, quia graviter tenemur infamiam proximi vitare. Quartò, si quis ea interroget non coactivè, sed deprecativè, quia hoc esset discipulus ejus fieri, & humiliter illi subjici, quod illicitum est. Deinde tenendum est, quod si coactivè, & imperativè hanc, vel illam rem vanam, & inutilem a dæmone interroget, tantùm committere peccatum veniale curiositatis; sed notandum est, quod hos communes actus exercere possumus cum diabolo, vel tanquam cum hoste, vel tanquam cum socio, seu cum non hoste. Primo modo, nullum est peccatum, quia sic agimus contra eum compellendo, vel exorcismis, vel Divina virtute, ut ab obsessis exeat. Secundò modo, quandoque est mortale, quandoque est veniale; est mortale, si cum eo amicitiam inimus, aut actum perfectè socialem habemus; est verò tantum veniale, quando actum imperfectè socialem cum eo gerimus. Notandum secundo, quod actus socialis cum dæmone & potest esse perfectus, & imperfectus; actus socialis perfectus, est uti voluntaria dæmonis confabulatione, servitio, doctrina, & similibus, quia hæc sunt munera propria socialis vitæ. Actus verò socialis imperfectus est, si quis ex levitate, aut curiositate, non credens se in hoc

Divi-

Divinam majestatem offendere, cum dæmone casu occurrente in assumpto corpore, vel arreptitio, per modum transeuntis, loquitur, inquirit curiosa, exigit aliquid vanum ab eo fieri, puta movere lapidem &c. In his enim actibus, licet sit perfectè ratio humani actus, non tamen est perfecta ratio socialis. Sic explicatur nostra doctrina ex Cajetano desumpta, loco supra citato.

III. Actum socialem perfectum habuisse cum dæmone quemdam Puerum, suumque Magistrum, quia videlicet doctrina, & diaboli magisterio uterque utebatur, narrat P. Candidus Brognolus *part.* 2. *Alexicac. cap.* 2. *sect.* 1. §.6. *nu.*267. *pag.*142. *Editionis Venet.* 1714. *apud* Pezzana. Ibi enim, postquam scripsit, quod scientia ope dæmonis acquisita evanescit, cum quis relicto diabolico magisterio ad veram lucem pervenit, statim subdit: „ Hoc evenisse in comperto est Romæ anno Domini 1647. dum ibi com-
„ morabar. Pervenit illuc quidam puer annos
„ circiter octo ætatis habens cum suo Magistro
„ Religioso cujusdam Religionis, quos ego vidi:
„ qui quidem puer publicas theses proposuit
„ disputandas, continens (*fortè* continentes *le-*
„ *gendum est*) totam Philosophiam, ac Theolo-
„ giam universam D. Thomæ, quas dicavit sum-
„ mo Pontifici felicis recordationis Innocentio X.
„ easque publicè defendit in Ecclesia Minervæ,
„ præsentibus multis Cardinalibus, Episcopis,
„ Prælatis, Theologis, Religiosis, ac cujuslibet
„ conditionis, ac status hominibus, qui omnes
„ hujusmodi puerum ut prodigiosum admira-
„ bantur, post quarum defensionem multis a
„ Cardinalibus denariis acceptis, una cum suo
„ Magistro è Roma honorificè discessit. At cum
„ Lauretum pervenisset, & quidam Prælati in

„ ma-

„ magnam Ecclesiam Lauretanam eum adduxis-
„ sent, observarunt, quod nec aqua benedicta fron-
„ tem abstersit, nec signo Crucis Christianorum
„ more se munivit, at tandem dum in Sanctissi-
„ mam Ædiculam beatissimæ Virginis introducere
„ vellent, illicò dæmon illum se possidentem pro-
„ didit voces clamorosas emittendo; Magister ve-
„ rò illius aufugit, qui cum a Ministris Sanctæ In-
„ quisitionis quæreretur, seipsum voluntariè ex
„ alta turri præcipitem dedit. Puer verò dæ-
„ moni abrenuntias, totam illam scientiam a dæ-
„ mone infusam amisit, ac pristinæ ignorantiæ
„ restitutus in quodam Conventu piorum Re-
„ ligiosorum inclusus sub Magistro Catholico,
„ ac pio educatus vitam in melius commutavit.
„ Ex quo patet, quod illius pueri scientia in
„ publica Ecclesia Minervæ patefacta non fuit
„ habitus acquisitus, vel infusus, sed potius
„ dæmonis illusio, seu fanatica conspersio, at-
„ que infectio.„ Hucusque Pater Brognolus.

IV. Verum hic, alias clarissimus Scriptor vel labitur, vel imponit; & cum Puer, de quo hic sermo est, fuerit Jacobus Martini Modanesi Butriensis, Magister verò ejus P. Joannes Baptista Mezzetti, pariter de Butrio ditionis Bononiensis Instituti nostri Servorum B. M. V. in sacra Theologia Magister, & in Felsinea Universitate Doctor Collegiatus, hinc in gratiam tanti Viri, & multò magis in obsequium veritatis, aliquantis per digressionem facere, & brevem Apologiam texere cogor.

V. Et licet verum sit, hunc Puerum adhuc septennem Romæ anno 1647. coram insigni Virorum Illustrium, & Ecclesiæ Procerum, & maximè S R. E. Cardinalium, qui numero undecim fuere, diebus Pentecostes, & SS. Trinitatis summa omnium admiratione honorificentis-

ſime Profeſſoris ad inſtar plures Concluſiones propugnaſſe; attamen has non in templo *Minervæ*, ſed in Eccleſia S. Marcelli noſtri Ordinis publicè, plauſibiliterque defendit.

VI. Licet verum ſit propoſuiſſe Theſes diſputandas, totam Philoſophiam ac Theologiam univerſam continentes; non tamen has ſolas, nec ad mentem *D. Thomæ*, ſed Concluſiones propugnavit ex Grammatica, Rhetorica, Logica, Phyſica, Metaphyſica, Ethica, Polytica, Theologia, S. Scriptura, Medicina, & Juriſprudentia, pluribus indiſcriminatim (pro ut lubebat, & dato omnibus arguendi loco) argumenta in oppoſitum producentibus, inter quos P. Sfortia Pallavicinus Soc. Jeſu inſignis Theologus, poſtea S. R. E. Cardinalis. Inſuper quoſdam miſcellaneas Theſes expoſuit ex variis diſciplinis, & Nationum Characteribus deprompta; nempe diſceptavit de Charactere Syrarmeniaco, Arhrorabnico, Maronitico, Brachmanico, Sabæo, Ægyptiaco, Æthiopico, Indico, Græco, Chaldaico, Hæbraico, Armeno, Scythico, Arabico, Syriaco, Saraceno, & Turcico,

VII. Licet verum ſit è Roma *honorificè*, id eſt magna proprii nominis fama, cum Magiſtro ſuo diſceſſiſſe, tamen verum non eſt, *multis donariis acceptis* iter ſuſcepiſſe; nam ſi de Magiſtro loquamur, hic poſt tot itineris, Typographi, & Inciſoris, aliorumque expenſas, poſt tot vigilias, labores, incommoda videns ſe præmio, & ſpe præmii orbatum, in tantam animi triſtitiam devenit, ut pene extra ſe videretur, & eſſet. Ex hac porro ſpiritus graviſſima amaritudine factum eſt, ut inopinato caſu mortem obiret anno ſequenti, non quod a *Miniſtris S. Inquiſitionis quæreretur*, ut melius infra videbimus. Si verò ſermo ſit de Puero, adeò pauper

per ab Urbe discessit, ut eodem pariter sequenti anno, nempe 1648. dum Habitum nostrum induere cogitaret, coactus fuerit Eminentissimus Cardinalis Sachettus Ordinis Protector, per suas litteras *die* 30. *Maii* anni prædicti datas, Patres Conventus nostri Servorum de Bononia hortari, ut eumdem reciperent sola medietate modicæ pecuniæ contenti, quæ pro victu anni Probationis, sive Novitiatus tradi consuevit, *in riguardo*, ait Cardinalis, *della sua povertà*. Ad summum (si verum est, quod fama refert) ejus Pater Cellæ vinariæ Lauretanæ custos electus fuit, ut illius ministerii annuo parvo censu posset suum Filium aliquo modo providere, maximè in scientiis eo magis acquirendis. De hoc tamen nihil scriptum habemus.

VIII. Reliqua, quæ adducit P. Brognolus, imposturam profectò redolent. In primis constans firmaque traditio est, quod Jacobus noster *Lauretum non perrexerit*, sed Florentiam, deinde Pisas recto tramite adierit a Magno Etruriæ Duce, & a publicis Pisanæ Universitatis Artium Professoribus expetitus, ut hoc Millenarium, & penè monstruosum ingenium perbegnissimè intuerentur.

IX. Sed dato etiam, quod sacram Ædem invisisset; quo fundamento prædictus Auctor scribit, *quod nec aqua benedicta frontem abstersit*, nec signo Crucis Christianorum more se munivit? Quosnam testes adducit? Prælatos? Quinam fuere? Quis hos numeravit? Quis hoc scriptis mandavit? Si Cathedram Romæ ascendit, profectò de more hoc saluberrimo signo frontem suam signavit.

X. Præterea si dæmonis arte scientias didicit, quomodo Magister ejus patientia, studio, assiduitate, labore ipsum disciplinis imbuisset?

Quomodo graves ei minas intentasset, ad ipsum usque per fenestram projiciendum, si Lectionibus improbo labore non incubuisset? Primum constat ex teste de visu, qui id scriptum in uno ex Documentis infra citandis reliquit. Secundum ex teste de auditu omni exceptione majore, & in dignitate constituto, qui sacro juramenti vinculo fatetur se id audivisse a quodam nostri instituti Professore, qui & ipse una simul cum Jacobo nostro discipulus P. Mezzetti erat. Certè quod diaboli ministerio discitur, aut traditur, non tanto labore, & arte traditur, vel discitur.

XI. Quomodo & Adolescens, & Magister ejus in schemmate suarum Thesium posuissent insculpta sacræ Paginæ verba: *Laudate pueri Dominum, quia initium sapientiæ est timor Domini*; & hæc alia: *hæc est autem vera sapientia nosse te Deum verum, & quem misisti Jesum*; & alia: *Non nobis Domine, non nobis*; & *Abscondisti hæc a sapientibus, & revelasti ea parvulis.* Et rursus: *Nisi efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in Regnum cœlorum*; & *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax*. Et tandem: *Testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis*.

XII. Profectò P. Magister Mezzettus vir erat non modicæ pietatis, ut ipsi tale quid imponere, mera calumnia videatur; nam præter dicta, quæ ipsum virum catholicum, humilem, timentem Deum clarè demonstrant, certum est, animarum salutem, & verbis, & scriptis procurasse; ipse enim & Evangelium publicè prædicavit, & documenta catholica publici juris fecit, ad Christianorum utilitatem. Adhuc invisitur Liber in 16. cui titulus est: *Affetti pietosi, ne' quali giornalmente dovrebbe esercitarsi ogni Cristiano. Operetta del P. Fr. Gio: Battista*

Mez-

Mezzetti dell' Ordine de' Servi di M. V. Professore di Theologia nel pubblico Collegio di Bologna, ed al presente Predicatore ne' Servi di Bologna. Hunc Libellum edidit Bononiæ Typis Jacobi Monti anno 1644. eodem ſcilicet tempore quo Jacobum ſcientias docebat, cum incœperit ipſum inſtruere anno 1643. *nel timor di mio*, ut ait teſtis de viſu infra citandus *num.* 17.

XIII. Deinde Butrii ſub Porticu Conventus, & Eccleſiæ Parochialis S. Laurentii Ordinis Noſtri, adhuc ſequens Elogium inviſitur.

Hic
Imago virtutum clauditur.
P. M. Jo: Bapt. Mezzettus a Butrio Cœnobii Filius,
Patriæ decus.
Viator: excellens in arte mori non debet
Ornatu linguarum omnium,
Scientias parvulo ſeptenni tanta facilitate dictavit,
Ut Romæ certamini publico expoſitas
Tribus diebus in Ædibus S. Marcel. Ord. Ser. B. M. V.
Anno Domini MDCXLVII.
Nova Urbis, & Orbis admiratione probaverit.

Porrò ſi a *Miniſtris S. Inquiſitionis* ob commercium cum diabolo quæſitus fuiſſet, Butrii planè non ſe recepiſſet, ubi in Conventu PP. inclytæ S. Dominici Familiæ S. Tribunal erectum eſt, nec ibi impunè, pacificè, & liberè cum ſuo diſcipulo moratus fuiſſet, ut videbimus infra num. 15. neque præfatum etiam nunc exiſtens Elogium S. Officium aut tum permiſiſſet, aut nunc toleraret.

XIV. Sed ad noſtrum Jacobum redeamus, & obſervemus, an *Puer dæmoni abrenuntiaverit*, an *totam illam ſcientiam a dæmone infuſam amiſerit?* Poſt ſomniatum Lauretanum iter, adhuc Urbi, & Orbi admirationi erat; nam præter ſupra dicta num. 8. pluribus aliis in locis ingenii

genii sui, atque suæ doctrinæ præclara specimina exhibuit. Insuper die 8. Junii anni 1648. unanimi PP. consensu in Cœnobio Servorum Bononiæ receptus fuit ad Religionis Habitum, tamquam ejusdem Conventus Alumnus, urgente potissimùm Eminentissimo Cardinali Sachetto per Litteras jam supra laudatas, valdè honorificas, habilitatem, ingenium, scientiam commendantes, licet hoc executioni demandatum non fuerit, propter obitum proximè secutum ejusdem Pueri, ejusque Magistri. Porrò, si suspicio fuisset tunc de actu sociali cum dæmone habito, factum ne fuisset ut Patres nostri ipsum in Fratrem, & Filium acceptarent? Prædictus Cardinalis ipsum ne commendasset! Absit omninò.

XV. Observemus tandem, *an in quodam Conventu piorum Religiosorum inclusus sub Magistro catholico, ac pio educatus vitam in melius commutaverit?* Hoc totum verum est; at quinam fuit Conventus piorum Religiosorum? profectò noster Butriensis. Quinam fuit Magister iste Catholicus, ac pius? P. Magister Joannes Baptista Mezzetti. Audiatur præfatus Eminentissimus Cardinalis in pluries indicatis Litteris sub die 30. Maii 1648. datis, atque incipientibus: *Se il Putto Giacomino che si trattiene presso il P. Mezzetti ha fatto onore alla Religione de' Servi fin sotto l'ombra di essa, pare &c.* Quo nil clarius ad rem nostram.

XVI. Sed ad radicem falcem imponamus. Non defuere quidem, qui Romæ vererentur de quodam hujus Pueri, & sui Magistri cum nefariis spiritibus commercio; quapropter a sacris Censoribus in Urbe ad examen noster Jacobus vocatus fuit, ut suæ doctrinæ, & quomodo ipsam assecutus fuisset, exactam rationem redderet. Verum ipsa rei veritate, & Pueri innocentia

tia protegente, censura quacumque superior, libere dimissus, a prælaudato Cardinali circumductus per Urbem fuit candido indutus habitu ad innocentiæ significationem, & palmam manibus præferens ad indicandam victoriam de hostibus reportatam. Quam victoriam etiam nunc tum ipse, tum ejus Magister referunt de Patre Candido Brognolo, qui eis tam falsa, tamque gravia verè, sed non candidè imposuit.

XVII. Et ne quis putet has vindicias me proprio marte, & sine Auctore scripsisse, hæc omnia me decerpsisse sciat ex Annalium nostrorum *tom.* 3. *cent.* 5. *lib.* 2. *cap.* 14. postremæ Editionis Lucensis Typis Marescandoli 1725. *ad ann.* 1648. Ex Libro, vulgò *Campione* existent. in Archivo Conventus Servorum Bononiæ obsignato *num.* 7. rerum notabilium ejusdem Cœnobii *fol.* 61. *tergo* §.3. Ex altero ejusdem Conventus Libro, vulgò *de' Partiti* ibidem existente, obsignato num.4. *fol.* 142. in quo præindicatæ Litteræ Cardinalis Sachetti per extensum referuntur. Ex schemmate conclusionum, quas incidit Franciscus Curtus Bononiensis, penes me existen. Et tandem ex Libro Thesium ejusdem Pueri Romæ Typis Vitalis Mascardi 1647. impresso. Parcat interim Lector, si fortè nimis in longum, ultra quam proposueram, digressus sum, & usurpet illud Adagium: *Cicero pro domo sua.*

Præsertim de rebus futuris, & occultis ad suum munus non pertinentibus.

XVIII. Quomodo occulta cognoscere possit dæmon, vidimus supra in Comment. Documenti III. a num. 8. Quomodo verò futura, explicandum

est in præsenti. Quadruplicis generis sunt futura, Alia sunt, quæ habent causas necessarias, & eodem modo semper se habentes, ut cœlestium orbium conjunctiones, solis, ac lunæ defectiones &c. Hæc certò cognoscuntur ab Angelis, & dæmonibus, secundum usitatum, & ordinarium cursum. Tamen ita absolutè, & certò sciri non possunt, ut non secus evenire possint, arbitrio Creatoris; nam solem in medio cursu sistere jussit Josue, & ad Isaiæ, atque Ezechiæ nutum retrocessit.

XIX. Alia sunt futura, quæ naturales quidem causas habent, sed eas multas, & varias, quæ invicem fortuitò connectuntur, ut sunt cometæ, terræmotus, tempestates, ac venti: item morbi, & elementorum, ac corporum affectiones: tum quæ casu, ac fortuna evenire dicuntur, probabili ratione colliguntur a dæmonibus, & sæpè eos conjectura fallit; etenim supradicta non rarò prohibentur hominum precibus, meritisque Sanctorum, tum contra, aut præter ordinem conflantur, ut cum eadem a Prophetis immissa sunt ad Populorum supplicium, dicente D. Augustino de Divinatione dæmonum cap. 6. *Falluntur, quia cum suas dispositiones prænuntiant, ex improviso desuper aliquid jubetur, quod eorum consilia cuncta perturbet.*

XX. Alia insuper sunt futura, quæ tota ex libera voluntate pendent, vel hujus impulsu geruntur extrinsecus. Hæc prorsus sunt ignota dæmoni, ut cogitationes liberæ &c. Ex quibus solis futura illa proficiscuntur. *Quis enim,* ait Apostolus 1. ad Corinth. cap. 2. v. 11. *hominum scit, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est? Ita & quæ Dei sunt nemo cognovit, nisi spiritus Dei.*

XXI. Alia tandem sunt futura mixta, quæ sci-

scilicet ex libero, & necessario pendent, quorum efficiens causa est voluntatis arbitrium, sed cum eo externa quoque concurrunt, ut aeris, & corporum qualitates, & quæ extrinsecus adjacent, magnamque vim habent ad commutandos, & quodammodo afficiendos hominum animos. Sic bella, seditiones, mores tum publici, tum privati, ac reliqua hujusmodi, quorum origo magna quidem ex parte ad voluntates refertur hominum, sed multum tamen ad ea conferunt habitus corporum, & locorum, ac cœli temperies, & alia hujusmodi, quæ a corporibus in animos solent redundare. Hæc non certo præsentiunt dæmones, quamvis aliqua probabilitate divinare possint. Quare concludendum est cum D. Anselmo lib. 1. Elucidarii cap. 9. *Futura nesciunt* (dæmones) *nisi quantum ex transactis colligunt, vel quantum Deus eos sinit scire.*

XXII. Quomodo autem, his non obstantibus, nonnunquam dæmones futura prædicant, dico primò: Ex syderum cœlestiumque corporum contemplatione, ex conjecturis, & syderum influentiis, quas optime norunt: *Nam*, inquit Tertullianus in Apologetico cap. 22. *habent de incolatu aeris, & de vicinia syderum, & de commercio nubium cœlestes sapere paraturas, ut & pluvias, quas jam sentiunt, repromittant*, juxta tamen dicta supra *num.* 3.

XXIII. Secundò, experientia præteritorum. *Sicut medici*, ait D. Augustinus lib. 4. de Trinit. cap. 17. *multa prævidendo etiam litteris mandaverunt, quæ ipsi experta notaverunt: sicut denique agricolæ, vel etiam nautæ multa prænuntiant, ita dæmones plura prædicunt, quam homines, partim, quia subtiliori sensus acumine, ... partim experientia callidiore, pro-*

pter tam magnam longitudinem vitæ, ut ſcribit idem S. Doctor *lib. 2. de Geneſi cap.* 17. Quare, cum naturas omnium rerum, & animantium, hominumque propenſiones, & indoles accuratè calleant, quid ex iis tam ſingulis, quam invicem conjunctis effici, atque oriri conſuevit, intelligunt.

XXIV. Tertiò, futurorum notitiam dæmones percipiunt ſive ab Angelis bonis ea ſignificantibus, ſive a Prophetis: *Audiunt*, ait S. Auguſtinus lib. 4. de Trinit. cap. 17. *& aereæ poteſtates, ſive Angelis ea nuntiantibus, ſive hominibus, & tantum audiunt, quantum opus eſſe ille judicat, cui ſubjecta ſunt omnia*. Et Tertullianus in Apologetico cap. 22. *Diſpoſitiones etiam*, ait, *Dei, & nunc Prophetis concionantibus exceperunt, & nunc lectionibus reſonantibus carpunt. Ita, & hinc ſumentes quaſdam temporum ſortes æmulantur Divinitatem, dum furantur divinationem.*

XXV. Quartò, futura prænuntiant aperiendo ea, quæ jam jam imminere alio in loco certo ſciunt: *Tanquam*, inquit Auguſtinus loco citato, *ſi quiſquam de montis vertice aliquem longè videat venientem, & proximè in campo habitantibus antenunciet*: etenim *omnis Spiritus ales eſt*, ut ſcribit Tertullianus loco prælaudato, *hoc, & Angeli, & dæmones. Igitur momento ubique ſunt. Totus orbis locus illis unus eſt. Quid ubi geratur tam facilè ſciunt, quam enunciant, velocitas divinitas creditur, quia ſubſtantia ignoratur: ſic & auctores interdum videri volunt eorum, quæ annunciant.*

XXVI. Quintò: *aliquando iidem nefandi ſpiritus etiam quæ ipſi facturi ſunt, velut divinando prædicunt*, inquit S. Auguſtinus *lib. 2. de Geneſ. ad lit. cap.* 17. quemadmodum, & accepta divinitas poteſtate lædunt primò, deinde re-

media præcipiunt curiosa, sive contraria, postque desinunt lædere, & curasse creduntur.

XXVII. Sextò videntur futura prædicere, ex responsorum ambiguitate. *Fallunt autem etiam studio fallendi*, ait D. Augustinus lib. de Divinat. dæmon. cap. 6. *& invida voluntate, qua hominum errore lætantur: Sed ne apud cultores suos pondus auctoritatis amittant, id agunt, ut interpretibus suis, signorumque suorum conjectoribus culpa tribuatur, quando, vel decepti fuerint, vel mentiti*. Quod duobus exemplis ostendit D. Hieronymus ad cap. 41. Isaiæ propè finem: *Quod si aliquis*, inquit, *dixerit, multa ab idolis esse prædicta, hoc sciendum est, quod semper mendacium junxerint veritati, & sic sententias temperarint, ut seu boni, seu mali quid accidisset, utrumque posset intelligi, ut est illud Pyrrhi Regis Epirotarum:*

Scio te Æacide Romanos vincere posse; & Crœsi:

Crœsus trangressus Halym maxima regna perdet.

En quomodo de rebus futuris loqui possint dæmones. A quarum tamen interrogatione abstinere Exorcistam jubet Rituale nostrum.

Sed jubeat immundum spiritum tacere.

XXVIII. Exemplo Christi Domini, qui ut habetur Marci 1. v. 25. *Comminatus est, ei dicens: Obmutesce*; & iterum v. 34. *Non sinebat ea loqui*. *Nos per hoc*, ait Victor Antiochenus, in hunc locum, *docere volens ne ullum omnino testimonium a dæmonibus recipiamus*. Hanc praxim secuti sunt sancti Dei homines, ut pluribus docere possem: verum unum, vel alterum sufficiat. S. Leucius Episcopus Brundusii cui-

dam

dam energumeno ipsi adducto statim ait: *Obmutesce spiritus diaboli*, & deinde eum liberavit, ut legitur in ejus Vita cap. 3. *penes Bollandum die* 11. *Jan.* S. Auxentius Archimandrita,, „ imposita manu ejus capiti (*puellæ nempe ob-* „ *sessæ*) cum esset precatus, spiritum quidem „ non sinit loqui,, Vide quæ diximus in Comment. Documenti V.

Et ad interrogata tantum respondere.

XXIX. Interrogationes autem debent esse de rebus ad expulsionem dæmonis conducentibus, cum solum ad hunc effectum sit data Ecclesiæ spiritualis potestas, & consequenter etiam ad media conducentia ad hunc finem; unde Abulensis q. 60. in cap. 10. Matth. ait: *Potestas data Apostolis super dæmones, non fuit absoluta, itaut possent quidquid vellent super dæmones, sed solum ut possent eos ejicere.* Interrogationes autem sive utiles, sive necessarias assignat infra Rituale Nostrum Documento sequenti.

Neque ei credatur si dæmon simularet se esse animam alicujus sancti, vel defuncti, vel Angelum bonum.

XXX. *Frequenter*, inquit D. Thomas 1. p. q. 117. art. 4. ad 2. *dæmones simulant se esse animas mortuorum;* & revera legitur in vita B. Ambrosii Sansedonii Ordinis Prædicatorum *apud Bolland. die* 20. *Martii*, quod quædam energumena,, cœpit cla-

„ clamare, & dicere, talis, & talis me cruciant, „ aliquos defunctos, secundum deceptionem, „ dæmonis, nominando. „ Et in Vita B. Ritæ de Cassia Ordinis Eremitarum S. Augustini *cap.* 3. *die* 22. *Maii* narratur: „ Quod quædam mulier „ „ nomine Cassandra correpta a dæmone fuerat, „ fingente se spiritum esse Filii *sui* defuncti. Intro- „ duxerunt ubi corpus sanctum erat.... Casan- „ dra.... ruit velut mortua. Dum interim, videba- „ tur guttur ejus inflari, auditus est spiritus tam- „ quam si filii fuisset, clamare: miraculum, mi- „ raculum! Hæc sunt signa, quæ me daturum „ promiseram, quando a corpore matris meæ „ discederem. „ Et tandem in parte 14. miraculorum S. Joannis Gualberti *penes Continuatores Bollandianos die* 12. *Julii* scribitur, quod quædam Mulier fuit obsessa „ & dæmon, qui „ eam invaserat, ut plurimum solent, se cu- „ jusdam Liguris, cui nomen Baltramo, ani- „ mam fuisse fatebatur.

XXXI. Hoc totum longè prius docuerat Tertullianus lib. de anima cap. 57. *Hanc*, inquiens, *quoque fallaciam spiritus nequam sub personis defunctorum delitescentis, nisi fallor etiam rebus probamus, cum in Exorcismis interdum aliquem se ex Parentibus hominem sui affirmat, interdum gladiatorem, vel bestiarium, sicut & alibi Deum, nihil magis curans, quam hoc ipsum excludere, quod prædicamus, ne facile credamus, animas universas ad inferos redigi, ut & judicii, & resurrectionis fidem turbent. Et tamen ille dæmon, postquam circumstantes circumvenire tentavit, instantia divinæ gratiæ victus, id quod in vero est, invitus confitetur*. Et S. Joannes Chrysostomus homil. 29. in cap. 8. Matth. inquiens: *Dæmones perniciosissimam opinionem ingerere hominibus conantur, quod homi-*

num

num, qui obierunt, animæ dæmones fiant, quod etiam a cogitatione noſtra utinam abſit. Sed quid reſpondebis, objiciet quiſpiam, cum multi incantatores pueros nacti, eos jugulent, ut habeant animam ſibi poſtea ſubſervientem, & ipſos juvantem? Sed unde hoc patet? quod quidem jugulent, multi aſſerunt, quod verò immolatorum puerorum animæ ipſis cooperentur, unde mihi perſuadebitur? An quia ipſos dæmoniacos clamare nonumquam audiſti: Anima talis ego ſum? Verum hæc quoque oratio a fraude, atque deceptione diabolica eſt. Non enim anima defuncti eſt, quæ iſta dicit, ſed dæmon, qui hæc, ut audientes decipiat, effingit. Et Concione 2. de Lazaro, ait: *Hic malum quemdam morbum cupio veſtris animis eximere. Sunt enim plerique ſimplices, qui putant animas violenta morte decedentium fieri dæmones. Hoc autem non fit, non fit, inquam, iſtud; non enim animæ violenta morte decedentium fiunt dæmones, ſed animæ potius in peccatis viventium; non quod mutetur illarum ſuſtantia, ſed quod voluntas dæmonum pravitatem imitetur.* Et poſt pauca addit: *Verum non ſunt iſta vera, non ſunt inquam. Quid igitur eſt, quod dæmones dicunt: Monachi illius ſum anima? Sane propter hoc ipſum, non credo quia dæmones dicunt: decipiunt enim auditores.* Hunc errorem latè impugnat S. Pater tum hic, tum homilia ſupra laudata.

XXXII. Rationem hujus non infrequentis dæmonis mendacii dat ibidem S. Doctor his verbis: *At cujus rei gratia diabolus iſtam perverſam opinionem invexit? Conatus eſt martyrum defodere, & obruere gloriam. Etenim cum illi morte violenta deceſſerint, cupiens pravam de illis gignere ſuſpicionem, hoc fecit: Verum quod voluit non potuit. Perſeverant enim martyres*

tyres proprium obtinentes splendorem. Quin aliud multo crudelius perpetravit maleficis, ipsisque inservientibus per has opiniones persuasis, ut tenera multorum adolescentium corpora trucidarent, sperantes futurum, ut fiant dæmones, rursusque ipsis inservirent. Verum non sunt ista vera &c. Alia ratio adduci potest, scilicet ad inducendam hæresim, quam deinde docuit Tertullianus, ex quo Tertullianistæ, de qua S. Augustinus *de Hæresibus ad* Quodvultdeum *hæresi* 86. scribit *Dicit sanè* (Tertullianus) *etiam ipse, animas hominum pessimas, post mortem, in dæmones verti.* Similem aliam rationem reddit D. Thomas 1.p.q.117. art. 4. ad 2. nempe *ad confirmandum Gentilium errorem, qui hoc credebant.*

XXXIII. Suadere deinde conatur esse sive Angelum bonum, sive animam alicujus Sancti, vel ut hunc errorem inducat, contra quem nos admonet Apostolus 2. *Cor. v.* 11. dicens: *Ipse satanas transfigurat se in Angelum lucis*, vel ut Patiens non credat, se esse a dæmonio vexatum, sicque sui liberationem negligat.

DOCUMENTUM X.

NEcessariæ verò interrogationes sunt, ut de numero, & nomine spirituum obsidentium, de tempore, quo ingressi sunt, de causa, & aliis hujusmodi. Cæteras autem dæmonis nugas, risus, & ineptias Exorcista cohibeat, aut contemnat, & circumstantes, qui pauci esse debent, admoneat ne hæc curent, neque ipsi interrogent obsessum, sed potius humiliter, & enixè Deum pro eo precentur.

SUMMARIUM.

1. *LIcet interrogare dæmones de numero eorum in corpore obsessi.*
2. *Sententia P. Brognoli refertur,*
3. *Et refellitur.*
4. *Similiter licet interrogare de nomine spirituum obsidentium, & aliquibus aliis num. 6.*
7. *Nomina dæmonum sunt nomina Officii, non naturæ.*

8. Affe-

8. *Afferuntur eorum nomina, quæ in Sacris litteris reperiuntur.*
9. *Et quædam alia ignotorum Angelorum.*
10. *An sint nomina bonorum Angelorum hinc inde dissleritur, ad num.* 12.
13. *Item alia nomina latina, quibus dæmones in Sacra Scriptura appellantur, exhibentur, & num.* 14.
15. *Talia autem nomina, non ita sunt propria unius, ut nequeant aliis competere, & num.* 17.
18. *Respondetur objectis, ad num.* 19.
20. *Licitum est dæmonem interrogare de tempore obsessionis,*
21. *Et de causa ingressus, & num.* 22.
23. *Non est permittendum ab Exorcista dæmoni, ipsum nugas agere, & num.* 24.
25. *Serio monentur astantes, ut humiliter, & enixè Deum pro vexato precentur.*

COMMENTARIUM.

Necessariæ verò interrogationes sunt, ut de numero.

I. EXemplo Christi Domini, qui numerum obsidentium dæmonum manifestari voluit, dum *Marci* 5. *v.* 9. interrogavit: *Quid tibi nomen est?* super quæ verba scribit Victor Antiochenus: *Quamvis Dominus dæmonum, qui in homine habitabant multitudinem non ignoraret, attamen, quod illi, qui spectaculo huic aderant, unum tantum hominem cernerent, unamque solam vocem haurirent, ne ipse multos esse dicere compellatur, sed ipsimet dæmones palam, id profiteantur, propterea, quod tibi nomen est interrogat.*

II. At

II. At P.Candidus Brognolus *in Manual.Exorcistar. part.* 1. *art.* 5. *quæst.* 3. asserit, hanc interrogationem fallacem esse, imò Divinæ Omnipotentiæ injuriosam. Rationem primi esse ait, quia dæmon est fallax in suis responsionibus: rationem verò secundi, quia cum Exorcista operetur virtute Dei, virtute scilicet infinita, & illimitata, ac potestate totius inferni superiore, tam facilè expellet centum millia dæmoniorum, ac unum tantum, si adsint omnes aliæ dispositiones.

III. Sed quam inefficaciter hæc adducat P.Brognolus, videamus. Utique dæmon sæpè fallit, at nonne in pluribus obedire tenetur? Nonnè obtemperat aliis Exorcistæ præceptis? Quare ergo non obediet præcepto de numero spirituum obsidentium, ipsi facto in Nomine Jesu? *Dæmones*, inquit Tertullianus in Apologetico cap.2. & 3. *Christiano mentiri non audent*; quod tamen intelligendum est in dicto nostro sensu. Ad aliam rationem. Verum quidem est, virtutem Exorcistæ, quatenus provenientem a virtute Dei, longè superiorem esse, ac majorem omnibus dæmonibus simul sumptis: sed non per hoc interrogatio de nomine injuriosa evadit Divinæ Omnipotentiæ, imò respicit Divinæ gloriæ incrementum. Sicut enim Christus Dominus interrogavit dæmonem de nomine, *ut confessa peste virtus curantis gratior emicaret*, ut num. sequenti videbimus; & ideo ut suam potestatem magis manifestaret, postquam audivit esse legionem in corpore obsessi, ait: *Exi spiritus immunde ab homine*; super quæ verba subtilissimè notat Euthymius Zigabenus in Evangel. Marci cap.11. *Multis dæmonibus imperat, quasi unus esset, propter imbecillitatem ipsorum*. Ita interrogatio ad hoc conducere poterit,

terit, ut cognito dæmonum numero, virtus nominis Christi efficaciter appareat; sicque hæc interrogatio ad majorem Dei gloriam, ejusque SS. Filii nominis cedat.

Et nomine spirituum obsidentium.

IV. Hoc pariter statuit Rituale nostrum exemplo Salvatoris, qui *Marci* 5. *v.*9. interrogavit dæmonem: *Quod tibi nomen est? Non velut inscius*, ait Beda in Evangel. lib. 3. super Lucæ cap. 8. *nomen inquirit, sed ut confessa coram peste, quam furens tollerabat, virtus curantis gratior emicaret*. Sic ejus ministri de nomine spirituum obsidentium, per quod pestis, & potestas, atque malitia ipsius manifestatur, interrogare poterunt, ut virtus Dei curantis gratior emicet. Quod profectò valdè cedit in honorem Dei, nostræque Christianæ religionis, ut ad rem Lactantius advertit, *lib.* 2. *Divinar. Institut. cap.* 15. his verbis: *Dei cultores metuunt* (dæmones) *cujus nomine adjurati, de corporibus excedunt, quorum verbis tamquam flagris verberati non modo dæmones se esse confitentur, sed etiam nomina sua edunt, illa, quæ in Templis adorantur, & quod plerumque coram cultoribus suis faciunt, non utique in opprobrium religionis, sed honoris sui, quia nec Deo per quem adjurantur, nec justis quorum voce torquentur, mentiri possunt..... tantum habet Dei cognitio, ac justitia potestatis*.

V. Sed & tempore S. Bedæ viguisse hanc consuetudinem apud Exorcistas interrogandi de nomine, docet idem Venerabilis Doctor loco citato: *Sed & nostri*, inquit, *temporis sacerdo-*

tes, qui per Exorcismi gratiam dæmones ejicere norunt, solent dicere, patientes non aliter valent curari, nisi quantum sapere possunt, omne quod ab immundis spiritibus.... pertulerint, confitendo patenter exponant, & nomen dæmonis, quo se censeri dixerit. Hæc omnia maturè perpendantur, deinde inferatur quam irrationabiliter P. Candidus Brognolus *loco citato q.* 2. conetur ostendere, hanc interrogationem de nomine *superfluam esse*, ac ipsi Exorcistæ *periculosam*. Quare ut cum ejusdem Bedæ verbis concludam contra P. Candidum. *Hæc contra fraudes dæmonum paucis explicare curavi, ut quam non frustra Dominus Nomen ejus, quem expulsurus erat spiritus, interrogaret, intelligas.*

VI. Ex doctrina num.4. posita sequitur, non esse illicitum Exorcistam aliquid a dæmone semel, aut iterum coactivè quærere, quod ad gloriam Dei, & proximorum utilitatem cedit, nam D.Thomas 2. 2. *q.*95. *art.*4.*ad* 1. post illa verba Bedæ, quæ & ipse refert, ait: *Aliud autem est inquirere aliquid a dæmone sponte occurrente, quod quandoque licet propter utilitatem aliorum, maximè quando Divina virtute potest compelli ad vera dicenda: Et aliud dæmonem invocare ad cognitionem occultorum inquirendam ab ipso.* In quibus verbis primò docet, quod licet non frequenter, *quandoque* tamen licitum est inquirere a dæmone sponte occurrente aliquid, ad aliorum utilitatem conducens. Secundò docet, quod hoc præcipuè licet *quando Divina virtute potest compelli ad vera dicenda;* Divina autem virtus, qua compelli potest, est virtus in Exorcismis, & Ecclesiæ ministris existens. Tertiò in auctoritate allata contradistinguit S. Doctor, invocare dæmonem ad cognitionem occultorum ab ipso acquirendam, & quærere ab eo sponte occurrente

rente aliquam utilem veritatem: & differentiam docet esse in eo, quod invocatio affert secum pactum explicitum cum dæmone, & ideo est illicita: inquisitio verò veritatis utilis, nullum pactum, seu societatem cum dæmone habet. Sed ad rem nostram redeamus.

VII. Advertendum tamen, quod sicut nomina Sanctorum Angelorum sunt nomina officii, non naturæ, ut docet D.Gregor. homil. 34. *Et cum ad nos aliquod ministraturi veniunt, apud nos etiam nomina à ministeriis trahunt*, ut exemplificat in nominibus SS. Angelorum Michaelis, & Gabrielis; ita & nomina malorum Angelorum officii, non naturæ esse dicimus. Nomina autem horum, quæ in Divinis Scripturis habentur, cum eorum litterali interpretatione ad majorem Exorcistæ eruditionem hic dabimus, ex Dictionario Sac. Scripturæ a Doctissimo P. D. Augustino Calmet composito, deprompta.

VIII. *Abadon*, sive *Abaddon*, Apoc. 9. v. 11. Job. 28. 22. interpretatur *abyssus exterminans*, vel *perditio*. *Anamelech*, 4. Reg. 7. v. 31. unum ex Idolis Sepharvaim urbis Asyriorum. *Responsum*, sive *Canticum Regis*, vel *consilii*, ex bona, responsum, & *Melec* Rex, sive *consilium* juxta ætymologiam Caldæam, sive *Rex*. *Asima*, Idolum, 4. Reg. 17. v. 30. *Delictum*, ex *ascham*; *situs* ex *sum*, *ponere*; *Ignis maris*, ex *esch*, & *jam*, *mare*. Nomen est ab hebræo alienum. *Asmodæus*, *Dæmon*, Job. 3. v. 8. *Mensurans ignem*, ex *esch*, & *madad*, *mensurare*. *Crimen abundans* ex *Ascham*, *crimen*, seu potius *Vastator*, *exterminator* ex *Sichamad*. *Astarthen*, *Astaroth*, *Aseroth*, 3. Reg. 11. v. 5. Dea Sidoniorum.

Baal, Idolum Moabitarum, 2. Num. 22. v. 41. *Dominans*, & *subjiciens*. *Herus*, *Dominus*, *vir*. *Baal-Berith*. Idolum Sichimitarum, *Judic.* 9. v. 4.

Idolum fœderis ; possidens, sive *submittens se fœderi*, *ex Baal*, *& Berith*. *Fœdus* ,*pactum*. *Beel-Phegor* , Idolum Moabitarum , Josue 22. v. 17. in hebræo tantum *Phegor*, *Dominus*, *hiatus*, ex *Bel*, *Dominus*, *Deus*, & *pahar* , sive *pagar* , *aperire*. *Beemoth*, Job.40. v.20. *Bellua* , vel *Elephas*; ex plurali *beem* animalia utcumque significante. *Bel*, Idolum Babyloniorum , Isai. 46. v.1. Danielis 14. v.2. *Vetus*, ex *bala*, *senescere* , *deperire*; *nihil*, ex *beli* , *non*, unde *belima*, *nihil*. *Beelzebub*, Idolum Accaronitarum, 4.Reg. 1. v.2.*Deus Musca* ex *baal*, & ex *Zebub*, *musca*. *Belial*, 2. Corinth. 6. v. 15. significat *inutilem*, *impatientem jugi*, *impium*, *rebellem*, *contumacem*.

Dæmon nomen ex Græco *Daimon*, scilicet *Sapiens*, *intelligentia præditas*. *Dagon*, Idolum Philisthinorum , Judic.16. v.23. *Frumentum*, *piscis* ex *Dag*, *piscis*. *Diabolus*, 1. Macch.14. v.16. *Calumniator*, *accusator* , Græcum est.

Leviathan, Job.40. v.20. *Monstrum marinum*, *crocodilus :* Ad litteram, *magnus piscis*, *glutine junctus ;* fortè ob squamas durissimas, & impenetrabiles , ex hebræo *than*, *magnus piscis*, & *levi*, *junctus*.

Mammona,Luc.16.v.9.Chaldæa vel Syriaca vox, *Divitiæ* . Vera lectio est : *Matmon* , *avaritia* , *cupiditas* , *divitiæ* . *Melchom*, sive *Moloch*, 4.Reg. 23. v. 10. & 13. *Eorum Rex* , ex *Melec* , *Rex*, & pronomine *am*, *eorum*.

Nergel, numen Cuthæorum , 4. Reg.17. v.30. *Explorator*,*pedester*,ex *Ragal: lumen detectum*, vel *servatum;* ex *ner* , *lumen* , & *galal*, *explicare : novalia detecta* ex *nir* , *novale* ,& *galal*, *explicare*.

Rempha , Idolum , juxta Septuaginta, Amos 5. v.26. Vulgata habet , *sidus Dei vestri*. Hebræum est *chiun* uti , & Aquila , & Symmachus: *basis*, *pedamen* , *& præparatio*.

Sa-

Satan, vel *Satanas*, 2. Reg. 19. *Hostis*, *contrarius*. Hæc ex prælaudato P. Calmet.

IX. Hic addenda sunt quædam nomina ignotorum Angelorum, quos Albertus in Oratione a se composita invocabat, ut constat ex fragmento quod in Synodo Romana habita sæculo VIII. sub Zacharia Pontifice, recitatum est: *Precor vos, & conjuro vos, & supplico me ad vos Angele Uriel, Angele Raguel, Angele Tubuel: Angele Michael, Angele Inias, Angele Tubuas, Angele Sabaoch, Angele Simiel.* Quibus de nominibus Romana Synodus dixit: *Non enim nomina Angelorum, præter nomen Michaelis, sed nomina dæmonum sunt, quæ in suis orationibus invocavit, ad præstandum auxilium. Nos autem, ut a vestro Sancto Apostolatu edocemur, & divina tradit auctoritas, non plus quam trium Angelorum nomina cognoscimus, id est Michael, Gabriel, Raphael.* Item Concilium Aurelianense statuit: *Ne falsa Angelorum numina colant, sed ea tantum, quæ prophetica, & Evangelica docet Scriptura, id est Michael, Gabriel, Raphael.* Ex quibus colligi videtur, prædicta nomina, præter nomen Michaelis, malorum Angelorum nomina esse.

X. Verum aliqui credunt *Uriel*, quod interpretatur *lux mea Deus*, esse nomen bonum, his rationum monumentis. Primò, ejus nomen legitur in libro, licet apocripho, Judæorum inscripto: *Oratio Josephi*, in quo Jacob cum Uriele, & Raphaele sermonem miscens inducitur. Secundò, ejus nomen tamquam boni Angeli occurrit in Esdra lib. 4. c. 5. v. 20. *Sicut mandavit mihi Uriel Angelus.* Tertiò, occurrit & apud Ambrosium, lib. 3. de Fide c. 3. *Non moritur Gabriel, non moritur Raphael, non moritur Uriel.* Quartò, *Suriel* sive *Uriel* tamquam bonus Angelus invocatione colitur in Liturgiis Orientalibus, & Eucologiis

Græcorum: *Honoremus Surielem, quartum inter Angelos;* quæ sunt verba Eucologii Cophtorum. Quintò, nec desideratur in veteribus Litaniis, iis potissimum quas P. Mabillon publici juris fecit *tom.2. Analect.* atque Carolinas, quod Caroli Magni ætatem referant, appellavit; in quibus non solum invocatur *Sancte Oribel, ora;* sed etiam dicitur, *Sancte Raguel, ora. Sancte Tobibel, ora.* Tandem inventum Romæ ann.1544. Sepulcrum Mariæ Imperatricis, Honorii Uxoris, refert Surius, in quo lamina aurea insculpta Græco charactere hæc nomina præferebat: *Michael, Gabriel, Raphael, Uriel.*

XI. Alii verò, & præcipuè clarissimus Thiersius in Epistola dedicatoria ad S. Lucam Dacheryum, libro suo *De retinenda voce Paraclitus,* præmissa, nomen *Uriel* malum Angelum designare contendit, præcipuè supra adductis Conciliorum testimoniis fretus.

XII. Sed quidquid sit de hoc dissidio, certum est, non licere alia nomina Angelorum invocare, præter nomina Michaelis, Gabrielis, & Raphaelis, ex prælaudato Concilio Romano, sed reliqua nomina ignota, esse saltem suspecta, nec constare nobis num bonorum, vel malorum sint Angelorum.

XIII. Porrò, ut ad intentum nostrum redeamus, alia quædam latina nomina, quæ in Divinis Scripturis dæmoni tribuuntur enumerabimus. Dicitur itaque: *Angelus crudelis,* Proverb.17. v.11. *Angelus Satanæ,* 2.Corinth.12. v.7. *Angelus Abyssi,* Apoc.9.v.11. *Accusator nostrorum Fratrum,* Apoc.12. v.10. *Adversarius noster,* 1. Petri 5. v.8. *Bestia habens septem Capita,* Apoc. 13. 14. 16. 17. & 18. *Deus hujus sæculi, mentes infidelium excæcans,* 2.Corinth.4.v.4. *Dii gentium dæmonia,* Psalm.95. v.5. *Dæmonium meridianum,*

Psalm.

Psalm. 90. v. 6. *Draco*, Isajæ 13. v. 34. *Draco magnus*, Apoc. 12. *Draco*, Ps. 103. v. 26. *Habens mortis imperium*, Ad Hebræos 2. v. 14. *Homicida ab initio, qui in veritate non stetit*, c. 8. v. 44. *Habens iram magnam*, Apoc. 12. v. 12. *Inimicus*, Luc. 10. v. 10. *Malus*, Ephes. 6. *Meretrix Babylonica*, Apoc. 17. *Leo*, Isa. 13. v. 34. & 1. Petri. *Principatus, Potestates, mundi rectores tenebrarum harum, Spiritualia nequitiæ in Cœlestibus*, Ad Ephes. 6. v. 12. *Princeps potestatis aeris hujus*, ibid. 2. v. 2. *Princeps hujus mundi*. Jo: 14. & 16. *Qui seducit universum Orbem*, Apoc. 12. v. 9. *Rex super universos Filios superbiæ*, Job. 41. v. 25. *Serpens*, Genes. 3. *Serpens antiquus*, Apoc. 12. v. 9. *Serpens tortuosus*, Isai. 27. v. 1. *Scorpio*, Luc. 10. v. 19. *Spiritus Dei malus*, 1. Reg. 16. v. 15. *Spiritus nequam malus*, Ibid. v. 14 *Pessimus*, Jud. 9. v. 23. *Spiritus ad vindictam creati*, Eccl. 39. v. 33. *Spiritus vertiginis*, Isai. 19. v. 14. *Spiritus fornicationum*, Oseæ 4. v. 12. *Spiritus Divinationis*, Levit. 20. v. 27. *Spiritus mendax*, 3. Reg. 22. v. 22. *Spiritus immundus*, Matth. 10. v. 1. Marci 3. v. 11. Lucæ 9. v. 43, Actor. 5. v. 16. *Spiritus erroris*. 1. ad Timoth. 4. v. 1. *Spiritus iræ*, Job. 4. v. 9. *Tentator*. Matth. 4. v. 13. *Ultor*, Psalm. 8. v. 3. *Venator, laqueus, timor nocturnus, sagitta volans in die, pestis in tenebris grassans &c.*

XIV. *De quorum diversitate*, ut loquar cum Cassiano collat. 7. c. 32. *perlongum est, si volumus omnia Scripturarum volumina, perscrutantes sigillatim percurrere, qui per Prophetam onocentauri, qui sirenæ, qui lamiæ, qui ululæ, qui struthiones, qui ericii designantur, qui aspis, qui basiliscus in Psalmo, qui leo, qui draco, quive scorpius in Evangelio nuncupatur; qui Princeps mundi hujus, qui rectores tenebrarum harum, quive spiritualia nequitiæ ab Apostolo nominentur.*

Quæ vocabula non casu, nec fortuito indita illis debemus accipere; sed significationes istarum ferarum, quæ apud nos vel minus noxiæ, vel magis perniciosæ sunt, illorum ferocitates, rabiesque distingui, & ex similitudine nequitiæ virulentæ, seu principatus, quem istis inter cæteras feras, sive serpentes, quædam excellentia malitiæ suæ confert, illos quoque eorum vocabulis nuncupari, ut scilicèt alius quidem, ob vehementiam furoris, & rabiem ferocitatis suæ, Leonis appellationem, alius basilisci, ob illud mortiferum virus, quod priusquam sentiatur, interimit; alius verò ob temporem malitiæ suæ onocentauri, aut ericii nomen, struthionisve sortitus sit.

XV. Licet autem hæc sint nomina, quæ ex diversitate officiorum sortiuntur dæmones, non tamen ita propria unius esse putes, quin etiam alteri competere possint. Fuit ejusdem Cassiani sententia, dæmones ita inter sese distinctas functiones habere, ut alius uni vitio, alius alteri præsit. *Hoc tamen*, inquit Collat. 7. cap. 17. *nosse debemus, non omnes dæmones universas hominibus inurere passiones, sed unicuique vitio certos spiritus incubare, & alios quidem immunditiis, ac libidinum sordibus oblectari, alios blasphemiis, alios iræ, furorique peculiarius imminere, alios pasci tristitia, alios cenodoxia, superbiaque mulceri, & unumquemque illud vitium humanis cordibus, quo ipse gaudet, inserere.* Quæ opinio tribuitur Origeni, *homil.* 14. *super Josue*, S.Hieronymo *in Comment. ad Ephes.* 6. & D.Gregorio, qui *lib.* 15. *Moral. cap.* 27. hæc habet: *Maligni spiritus certis quibusque vitiis singuli obsequi sunt credendi*; Et infra: *In cujus ergo mentem vitia vitiis succedunt, rectè de eo dicitur: Vadent, & venient super eum horribiles:*

les: quia quot vitiis decedentibus, & succedentibus premitur, tot malignis spiritibus ejus animus, quasi euntibus, ac redeuntibus, devastatur. Hanc secutus est Magister *in 2. dist. 6.* qui hoc ex Scriptura argumentum profert: *Unde dicitur spiritus Superbiæ, spiritus Luxuriæ, & hujusmodi, quia de illo vitio maximè potest homines tentare, a quo dominatur. Inde etiam est, quod nomine dæmonis divitiæ vocantur, scilicet Mammona. Est enim mammon nomen dæmonis.*

XVI. Verum, licet hæc opinio probabilis sit, & facilè defendi possit, ut ait Suarez *de Angelis lib. 8. cap. 21. num. 28.* nec ipse animo impugnandi eam, argumenta sua contraria proferat, tamen opposita communiter a Theologis sustinetur, quia dæmonum quisque per se paratissimus, & cupidissimus est ad tentandum, & solicitandum homines ad quæcumque vitia, & peccata; nec enim eis, ad hoc faciendum peritia, & malitia deest, modo permittantur a Deo. Præterea, idem ipse dæmonum princeps de triplici, aut quadruplici peccato Dominum tentasse legitur in Evangelio *Matthæi cap. 4.* super quod hæc scribit D. Gregor. homil. 16. *Per gulam quippe tentat, cum dicit: Dic ut lapides isti panes fiant. Per vanam gloriam tentat, cum dicit: Si Filius Dei es mitte te deorsum. Per sublimitatis avaritiam tentat, cum regna omnia mundi ostendit, dicens: Hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraveris me.* Nec apparet ratio, cur non & per Angelos suos, etiam singulos, similia faciat.

XVII. Quidquid verò sit de auctoritate Origenis, quæ certè hac in re pluris fieri non debet, cum multa de Angelis tam bonis, quam malis commentus sit, quæ Ecclesia Christi non recipit: ad D. Hieronymum respondeo, ipsum Origenis sententiam lege Commentarii transcripsisse,

ſe, non approbaſſe; ſcribit enim: *aiunt*. Satis per hoc ſignificans alienam ſe ſententiam referre, pro qua certare nolit.

XVIII. Ad D. Gregorii auctoritatem reſpondere poſſumus, ſpiritus, de quibus loquitur, ſecundum nomina intelligi diverſa. Quoniam, enim dæmonibus nomina tribuuntur ex Officio; hinc ſi mutetur Officium, ſive perſona ſit eadem, ſive non, quaſi mutato nomine plures atque alios videri, quod & de Angelis contingere poteſt. Cæterum hanc eſſe Magni Gregorii mentem colligitur ex ejuſdem verbis prolatis *lib.33. Moral. cap.* 38. ubi uni Leviatham tribuit, quod *humanas mentes ad delectationes illicitas pertrahit: Alias nempè Superbiæ, alias Invidiæ, alias Luxuriæ, alias Avaritiæ facibus inflammat. Superbiæ quippè facem menti Evæ ſuppoſuit, cum hanc ad contemnenda verba Dominicæ juſſionis inſtigavit. Invidiæ quoque flamma Cain animum ſuccendit, cum de accepto Fratris ſacrificio doluit, & per hoc uſque ad fratricidii facinus pervenit. Luxuriæ facibus cor Salomonis exuſſit, quem tanto mulieribus amore ſubdidit, ut uſque ad Idolorum venerationem deductus, dum carnis delectationem ſequeretur, Conditoris reverentiæ obliviſceretur. Avaritiæ quoque igne Achab animum concremavit, cum eum ad appetendam alienam vineam impatientibus deſideriis impulit, & per hoc uſque ad reatum homicidii pertraxit.*

XIX. Similis adhibetur ſolutio ad Scripturas a Magiſtro relatas, in quibus leguntur hæc nomina: *Spiritus mendacii, ſpiritus fornicationis, ſpiritus vertiginis, ſpiritus zelotypiæ &c.* nam unus, & idem dæmon, quatenus ad diverſa vitia ſollicitat, variis ſignificari poteſt nominibus, ſicut Spiritus Sanctus, cum ſit unicus, vocatur

tur Isai. 11. v. 2. *Spiritus sapientiæ, & intellectus, Spiritus consilii, & fortitudinis, Spiritus scientiæ, & pietatis .... Spiritus timoris Domini*. Neque enim Scriptura dicit, hos spiritus esse plures, aut inter se distinctos.

De tempore, quo ingressi sunt.

XX. Hoc Ritualis nostri monitum ex Christi exemplo sumptum est, qui cum ipsi oblatus fuisset quidam habens spiritum mutum, interrogavit: *Quantum temporis est, ex quo ei hoc accidit?* Marci 9. v. 20. cui responsum fuit: *Ab infantia*. Quod Christi exemplum secuti sunt Sancti, nam in Vita S. Hermagoræ Episcopi Aquilejæ, & Martyris *cap. 2. penes Bollandianos die* 12. *Julii*, qui passus est sub Nerone, legitur, quod cum ad eum reductus fuisset puer a dæmonio vexatus, interrogavit: *Quantum tempus est, ex quo hæc causa ei evenit?* cui respondit Pater pueri: *Hodie per triennium non est dies, neque nox, in quo potuerit modicum quid a vexatione quiescere*. Et de S. Parthemio Episcopo Lampsaci narratur, quod antequam energumenum liberaret, dæmonem interrogavit: *Est ne longum tempus ex quo in eo inhabitas? Dixit dæmon: A pueritia*. Bolland. in ejus Vita secunda *cap.* 1. *die* 7. *Februarii*. Porrò hæc interrogatio necessaria est, ut sciat Exorcista, quæ media adhibere debeat ad disponendum vexatos, qui difficilioris sunt curationis, si a multo tempore sint obsessi, non quidem ex parte virtutis nominis Jesu, sed ipsius energumeni, dicente D. Clemente lib. 4. Recognitionum: *Igitur dæmones, ... si multo tempore permaneant in eis* (scilicet corporibus hominum) *per negligentiam ipsorum, quia animæ suæ quod est utile*

non

non requirunt ; necessario cogunt eos habitantium in se dæmonum facere voluntates . Quæ tamen ultima verba intelligenda sunt , juxta dicta in Commentario Tituli *num.* 38.

De Causa, & aliis hujusmodi.

XXI. Hanc praxim secuti sunt sancti Exorcistæ , aliique qui huic muneri operam navarunt. In Vita S. Vincentii Ferrerii *cap.* 4. *penes Continuatores Bollandianos die* 5. *Aprilis* narratur , sanctum , priusquam puellam energumenam liberaret , de causa interrogasse dæmonem , præcepto in nomine Jesu facto dæmonemque respondisse . „ Septem anni sunt , quod „ ego una cum nonnullis sociis meis domum „ Parentum hujus puellæ media nocte ingressi, „ conati sumus viro suggerere , ut uxorem „ suam dormientem trucidaret ; verum longè „ aliter evenit ; ipsa enim uxor ob magnum „ strepitum , quem fecimus , somno excitata, „ munivit se Crucis signaculo , nomenque Chri„ sti , & Mariæ Virginis nominavit .... Itaque „ nos cernentes eam munitam tam fortibus „ armis , indignantesque totam domum magnis, „ & terribilibus motibus concussimus : puella „ autem hæc , quæ tunc erat decennis , me„ tuens ne domus ipsa corrueret , sub lectum „ fugit , putans se ibi fore tutiorem .... , vi„ densque me nemini nocere posse , quoniam „ omnes se se signo crucis muniverant , corpus „ hujus puellæ , quæ nihil tale fecit , confe„ stim intravi . „ In Vita S. Domnoli Episcopi Cenomanensis cap. 2. *apud Bollandianos die* 16. *Maii* legitur : „ quod adducti sunt ad eum duo „ dæmoniaci ..... sciscitabatur autem ex eis „ S. Antistes , cur id ipsis accidisset , & per eo-

„ rum

„ rum ora respondebant immundi spiritus, se „ torqueri ab ipso, nec posse coram eo celare „ præstigias suas. „ Plura alia similia exempla vide passim in hoc Opere nostro, & præcipuè in Commentario Tit. *num.* 59. 69. & 78.

XXII. Necessariam esse hanc interrogationem tradunt communiter Doctores, ut nempe causa cognita, possint eadem tolli, & consequenter etiam effectus; & si sit aliquod peccatum obsessi, eo expiato facilius liberetur energumenus, quidquid in contrarium dicat P. Candidus Brognolus *in Manuali Exorcistarum parte* 1. *cap.* 3. *art.* 5. *quæst.* 4. qui tamen prudenter advertit, magnam cautelam esse adhibendam in hac interrogatione, quæ fieri non debet, nisi paucis ipsius obsessi consanguineis, vel parentibus præsentibus: nec verbis dæmonum credendum est, nisi veritati rei sint conformia. Hoc ultimum P. Candidi dictum consonat Documentis V. VII. XIV. & præsenti Ritualis nostri. Utinam & tale esset antecedens ejus dictum.

Cæteras autem dæmonis nugas, risus, & ineptias Exorcista cohibat, aut contemnat; circumstantes, qui pauci esse debent, admoneat, ne hæc curent, neque ipsi interrogent, &c.

XXII. Solet enim dæmon verbis, & factis nugari, & lepidum habemus exemplum in miraculis S. Joannis Gualberti, parte 3. *apud Bollandianos Scriptores die* 12. *Julii*. „ Anus quædam, ex Milliano monte, quam ridiculus

„ in-

„ invaserat dæmon, a suis ad hoc Virginis Ma-
„ riæ Cœnobium ducta est, jucundum de se,
„ & mirabile spectaculum præbens, ut etiam Re-
„ ligiosis viris gravitate ornatis, risum nonnum-
„ quam concuteret. Dæmon enim & hymnum
„ Angelicum, & Kyrie eleyson, quandoque
„ etiam & Psalmos canens, itaut Sacerdotis
„ alicujus animam putares, haud fieri pote-
„ rat, quin præ insolita re risum præsentibus
„ non daret: interdum verò Sacerdotis jus-
„ su his silentium faciens, ut in rem suam
„ iret, conjurabatur. Cui ille cachinnans in-
„ quit: Concedam alio, si me paululum an-
„ tiphonam, seu Psalmum canere jusseritis,
„ nulli vestrum in psallendo, & ritè canendo
„ cederem: & his finitis, nullum a Sacerdote
„ expectans responsum, dulciter, more solito,
„ divinum aliquid canendo dicere. Cæterum
„ Monachis moram longam in hujusmodi nugis
„ & ridiculis non valentibus perferre, Sacer-
„ doti a Decano imperatum fuit, ut his canti-
„ lenis juberet finem imponi. Quid multis opus
„ est? Tandem dulciter canendo, absque ulla
„ aniculæ læsione, ut fertur, lætitiam osten-
„ dens, abiit. „ Has, & similes nugas cohibe-
„ ri jubet Rituale nostrum, ut prædicti Mo-
nachi fecerunt, & ut etiam cohibuit S. Auxen-
tius Presbyter, & Archimandrita, de quo in
ejus vita *cap.4.* legitur, quod „ quædam puel-
„ la.... vexata a sævo dæmone, ... scissa ve-
„ ste, cucurrit ad Beatum. Cum autem vidisset
„ Christi athleta ejus cum vexaretur a dæmo-
„ ne nuditatem, magna ira percitus, non sinit
„ eam loqui: sed cum increpasset immundum
„ spiritum, clamans voce magna dixit: egre-
„ dere immunde spiritus ex hac creatura in no-
„ mine Domini nostri Jesu Christi, qui in-

„ car-

„ carnatus fuit de Spiritu Sancto ex Maria Vir-
„ gine. Stridens itaque, & ejulans dæmon, exiit
„ protinus a puella, cum nec ei quidem fuisset
„ omnino permissum nugari per creaturam. „
Apud Bollandum 14. *Februarii.*

XXIV. Rationem hujus saluberrimi moniti dat Angelicus Doctor 1. 2. *q.* 89. *art.* 4. *ad* 3. ubi docet, quod *Angeli mali.... provocando homines ad risum, & ad alias hujusmodi levitates, ... procurant, ut homines ad sui familiaritatem attrahant, & sic deducant eos in peccatum mortale.* Aliam rationem deducere possumus ex quodam facto S. Eberhardi Archiepiscopi Salisburgensis, *apud Bollandianos Continuatores die* 22. *Junii.* Scribit enim Auctor vitæ „ quædam dæmoniaca adducitur, supra quam
„ cum Exorcismum legeretur, spiritus nequam,
„ qui inerat, variis linguis fabulabatur. Dum
„ verò fit illi comminatio a Clero per Beatum
„ Virgilium, dæmon Clerum subsannat, & in in-
„ ferno reliquisse clamat. Quæritur ergo quis,
„ vel cujus ille Virgilius sit? At ille, Mantua-
„ num Poetam fuisse respondi, Virgilium au-
„ tem, per quem adjurabatur dæmon, erat
„ S. Virgilius Salisburgensis Episcopus, qui co-
„ litur 27. Novembris. Ex quo apparet, dæ-
„ monem nugari non solum ut homines in pec-
„ catum inducat, sed etiam ut justos infamet.

Sed potius humiliter, & enixè Deum pro eo precentur.

XXV. Si enim hæc non observabunt adstantes, sed potius curiositate ducti, functioni intersunt, caveant, ne ipsis accidat quod cuidam evenit, de quo habetur sermo in colle-

ctio-

ctione miraculorum S. Philippi Presbyteri Agyriensis, indicata a Bollandianis in Commentario prævio ad Vitam Sancti *die* 12. *Maii*. Legitur enim, quod cum in festo S. Philippi energumenæ 200. quæ ad festum convenerant, fuerint liberatæ „ dæmon ab ipsa (*scilicet una dæmo-*
„ *niaca*) mox in servum quemdam hæc curio-
„ sius inspicientem.... migravit. „

DOCUMENTUM XI.

EXorcismos verò faciat, ac legat cum imperio, & auctoritate, magna fide, & humilitate, atque fervore: Et cum viderit spiritum valdè torqueri tunc magis instet, & urgeat, & quoties viderit obsessum in aliqua corporis parte commoveri, aut pungi, aut tumorem alicubi apparere, ibi faciat signum Crucis, & aqua benedicta aspergat, quam exorcizando in promptu habeat.

SUMMARIUM.

1. *QUid sit Exorcismus.*
2. *Fiat cum imperio, cum insit in eo magna vis;*

3. Et

3. *Et vis Exorcistæ explicatur, usque ad num. 7.*
8. *Fides Theologica requiritur in Exorcista, usque ad num.* 11.
12. *Quædam difficultas refertur,*
13. *Et solvitur.*
14. *Fiducia, quæ est necessaria Exorcistæ definitur, & explicatur.*
15. *Ejus necessitas ostenditur,*
16. *Et qualis esse debeat.*
17. *Hæc petenda est a Deo.*
18. *De humilitate Exorcistæ, aliqua indicantur remissivè.*
19. *Exponitur vis signi Sanctæ Crucis, & n.* 20.
21. *Ubi faciendum sit hoc signum traditur,*
22. *Et quam frequenter,*
23. *Et qua fiducia.*
24. *Assignantur rationes, quare tanta vis insit signo Crucis, & num.* 25.
26. *Aliæ item rationes adducuntur quare non semper suum producat effectum.*
27. *Vis aquæ Benedictæ,*
28. *Et usus ejus in exorcizando obsessos,*
29. *Et in abigendis dæmonum terriculamentis,*
30. *Et ad Maleficia, & præstigia dissolvenda, & num.* 31.
32. *Quare non semper idem operetur, explicatur.*

COMMENTARIUM.

Exorcismos.

1. EXorcismus, ex D. Isidoro lib. 2. de Ecclesiasticis officiis cap. 20. *Est sermo increpationis contra immundum spiritum in energumenis, sive Cathecumenis factus, per quem ab illis diaboli nequissima virtus, & invete-*

 rata

rata malitia, *vel excursio violenta fugatur.* Exorcismi forma tradit Prudentius in Apotheosi contra Judæos his versibus:

- - - - - torquetur Apollo
Nomine percussus Christi, nec fulmina verbi
Ferre potest: agitant miserorum tot verbera linguæ,
Quot laudat Dei resonant miracula Christi.
Intonat Antistes Domini: fuge callide Serpens,
Exue te membris, & spiras solve latentes.
Mancipium Christi fur corruptissimè vexas:
Desine, Christus adest, humani corporis ultor:
Non licet ut spolium rapias cui Christus inhæsit.
Pulsus abi ventose liquor, Christus jubet, exi.
Has inter voces, &c.

Faciat, ac legat cum Imperio, & auctoritate.

II. Sic legimus fecisse Christum, de quo scribitur Matthæi 17. v. 18. *Et increpavit illum Jesus, & exiit ab eo dæmonium.* Et Marci 9. v. 24. *Et cum videret Jesus concurrentem turbam, comminatus est spiritui immundo, dicens illi: Surde, & mute spiritus, ego præcipio tibi, exi ab eo, & amplius ne introeas in eum;* Præterea, maxima vis inest exorcismis, interposito Jesu Nomine: *Divini enim sunt, atque ex divinis scripturis collecti*, inquit S. Cyrillus Hierosolymitanus, *in Præfat. Catecheseon*. Sed audiatur S. Justinus Martyr in Dialogo cum Triphone: *Dei nominis*, inquit, *potentiam dæmones tremunt, & reformidant, & hodie quoque illi per nomen Jesu Christi Crucifixi sub Pontio Pilato, qui Judææ procuratorem egit, adjurati, nobis parent, ut inde etiam omnibus pateat, Patrem ei tantam dedisse potentiam, &*

virtutem, ut & dæmonia nomini ipsius, & passionis ipsius obitæ functioni subjecta sint. Quemadmodum, explicat S. Cyrillus Hierosolymitanus loco citato, *aurifabri per quædam subtilia instrumenta sufflantes ventulum igni, & aurum in fornace conflantes, excitantesque propositam flammam, id quod quærunt reperiunt: sic cum Exorcistæ per Spiritum sanctum incutiunt timorem, & in corpore, tamquam in fornace, animam accendunt, fugitque tunc inimicus dæmon*. Et Catechesi Mystagogica 2. *Dei invocatio*, ait, *tamquam vehementissima quędam flamma urit dęmones, & in fugam convertit*.

III. Hinc tenendum est, in Exorcismis inesse virtutem ex opere operato, ut colligitur ex D. Thoma *3.p. quæst.71. art.3.* inquirens enim: *An ea quę aguntur in exorcismo aliquid efficiant;* in corpore articuli sic respondet: *Dicendum, quod quidam dixerunt, ea, quę in exorcismo aguntur, nihil efficere, sed solum significare: sed hoc patet esse falsum per hoc, quod Ecclesia in exorcismis imperativis verbis utitur ad expellendam dæmonis potestatem; puta cum dicit: Ergo maledicte diabole exi ab eo, &c. Et ideo dicendum est, quod aliquem effectum habet, differenter tamen ab ipso Baptismo*. Idem docet *in 4. dist.6. q.2. art. 3. quæstiuncula 2.* Cum autem ejusdem rationis sint Exorcismi, quibus adjuratur baptizandus, ac energumenus liberandus, sequitur, quod si primi semper aliquid operantur in ordine ad dæmonis expulsionem, ita & secundi, & consequenter ex opere operato.

IV. Et quamvis expulsionem dæmonis infallibiliter non consequantur (ut præter experientiam, patet Matth. 17. v. 14. & 15. *Accessit ad*

cum homo genibus provolutus ante eum, dicens: Domine miserere Filio meo, quia lunaticus est, & male patitur: nam sæpe cadit in ignem, & crebro in aquam, & obtuli eum discipulis tuis, & non potuerunt curare eum) sicut consequuntur Sacramenta, quæ quia gratiam ex opere operato causant, semper causant quantum est ex se, si ex parte subjecti non ponatur obex.

V. Tamen adhuc stat, quod virtutem ex opere operato habeant Exorcismi, ac proindè semper suum causent effectum; dæmonis namque expulsio dupliciter considerari potest; Primò completè, & perfectè: Secundò incompletè, seu inchoatè. Primo modo importat expulsionem totalem dæmonis a corpore obsessi, ita ut nullimodè in eo remaneat: Secundo modo non dicit hanc expulsionem totalem, sed inchoatam, in quantum potestas, & virtus dæmonis, in ordine ad torquendum energumenum, aliquo modo per exorcismos minuitur, & attenuatur; & dicitur expulsio inchoata, quia est via, & principium, quo pervenitur ad ultimam, & perfectam dæmonis expulsionem. Itaque Exorcismi ex opere operato habent virtutem ad expellendos dæmones, vel expulsione perfecta, & completa, vel saltem expulsione imperfecta, & inchoata, ac proinde infallibiliter semper aliquem ex his effectibus obtinent; vel primum, si Deo placet; vel secundum. Hæc Doctrina deducitur ex D. Thoma *loco citato*, ubi concedit Exorcismo, qui fit in Baptismo aliquem infallibilem effectum; quæ ratio militat etiam in aliis exorcismis, cum ejusdem generis sint, ab eademque Ecclesiæ auctoritate dimanent.

VI. Sic intelligenda sunt, quæ diximus in Commentar. Document. I. *num.* 26. quod scilicet forma Sacramentorum nedum est efficax, sed infal-

infallibilis in ordine ad suum effectum complectum, positis omnibus requisitis; in exorcismis verò non sic interdum evenit, etiam positis omnibus conditionibus, loquendo de expulsione completa, non verò de inchoata, cum hæc semper sit infallibilis. Eodem modo intelligendi sunt S. Augustinus, & D. Bernardinus *ibidem* adducti.

VII. Imò tanta est Exorcismorum vis, ut non solum voce prolati, sed & solum scripti dæmones abigant, ut colligitur ex facto quodam S. Philippi Presbyteri Agyrinensis, qui floruit Sæculo IV. nam hic Sanctus a Pontifice Romano Sacerdos creatus, ab eodem accepit librum Exorcismorum, per quem *signo facto, visa est dæmonum turba instar lapidum volutari ex montis vertice,* (montis scilicet Argyri in Sicilia, qui est è regione Ætnæ) *fugientesque lugubri voce clamabant: Væ nobis .... hinc pellimur!* ut legitur in ejus Vita *cap.* 2. *penes Bollandianos* 12. *Maii.* Vide quæ diximus in Comment. Document. IV. *num.* 3.

VIII. Præter vim Exorcismorum, attendenda etiam est auctoritas ipsius Exorcistæ, de qua Hugo Rothomagensis *lib.* 2. *contra Hæreticos sui temporis cap.* 6. hæc scribit: *Exorcistas benedictio Pontificalis Imperatores facit, non emolumenti terreni, non potentia carnalis, sed ex virtute Dei, qua Satanam, & omnem nequitiam ab energumenis, & quibusque dæmoniacis, invocato nomine Jesu, præmissa oratione, facta exufflatione, propellunt.* His Patrum testimoniis perspectum habet Exorcista, quo imperio, & auctoritate adjurationes legere debeat,

Magna fide.

IX. De fide plura diximus ſupra in Commentario Documenti VIII. *num.39.* & *ſeqq.* quæ ad inſtructionem tum vexati, tum Exorciſtæ pertinent. Hic ſolum aliqua addemus ſolius Exorciſtæ Officio accomodata. Igitur nomine fidei poteſt hic intelligi fides Theologica, & fides, quæ vocatur fiducia. Si de prima loquamur, in Exorciſta planè requiritur, ut conſtat ex Marci ultimo v. 17. *Signa autem eos qui crediderint hæc ſequentur : in nomine meo dæmonia ejicient.* Et ratio eſſe poteſt, quia ſi debent Exorciſtæ expellere dæmonem per invocationem nominis Dei; quomodo invocabunt in quem non credunt? ut loquitur Apoſtolus *ad Rom.* 10. *v.* 14. Hinc Hæretici dæmones ejicere non ſolent ob defectum Theologicæ Fidei, & id audentes illis accidit, quod ſeptem filiis Scevæ, qui Paulum exorcizando imitabantur, de quibus *Actor.*19. *v.*13. dicitur: *Tentaverunt autem quidam, & de circumeuntibus Judæis Exorciſtis invocare ſuper eos, qui habebant ſpiritus malos, nomen Domini Jeſu, dicentes: Adjuro vos per Jeſum, quem Paulus prædicat. Erant autem quidam Judæi Scevæ Principis ſacerdotum ſeptem filii, qui hoc faciebant. Reſpondens autem ſpiritus nequam dixit eis: Jeſum novi, & Paulum ſcio, vos autem qui eſtis? Et inſiliens in eos homo, in quo erat dæmonium peſſimum, & dominatus amborum invaluit contra eos, ita ut nudi, & vulnerati effugerent de domo illa.* Huic ſimile legitur in Vita S. Polycarpi Epiſc. & Martyris *cap.* 3. *apud Bolland.* in actis Sanctorum *tom.*2. *Januarii die* 24. ubi narratur, quod ſervus cujuſdam Ducis, „ a dæmone arreptus vociferabatur, neque ſui

„ ipse compos erat..... adfuerunt Judæi incan-
„ tare eum cupientes: Ipse verò unicus cum
„ esset, ii verò multi, ita illos verberibus mul-
„ ctavit, ut parum abfuerit, quin eos interfi-
„ ceret, & dilacerans eorum vestes, nudos, &
„ sanguine consperfos dimisit. „ Nec absimile est illud, quod refert Staphilus in responsione contra Jacobum Schmidelinum: „ Possum ego, in-
„ quit, redigere mihi in memoriam anno 1545.
„ dæmoniacam quamdam puellam è Misniæ di-
„ tione, adductam Wittembergam ad Lutherum
„ ea spe, quod Lutherus puellam illam a malo
„ dæmonio liberaturus esset. Quamvis autem
„ Lutherus ad hoc admirandum, & magni mo-
„ menti opus initio non parum difficilem se
„ ostenderet, ac tandem tamen jussit puellam
„ adduci in Parochianæ Ecclesiæ Wittembergen-
„ sis sacrarium, illicque coram aliis plerisque
„ Doctoribus, & eruditis viris (inter quos ego
„ tum quoque magister Juvenis aderam) dæ-
„ monem cœpit adjurare, & exorcizare; sed
„ id tamen more suo, non eo, qui apud catho-
„ licos receptus, & usitatus est. Cum autem
„ ille diù multumque adjurasset dæmonem, ce-
„ dere ille noluit; sed eas in angustias, sit ve-
„ nia verbo, Lutheri caligas redegit, ut is
„ quamprimum è sacrario se proripere vellet.
„ At quid accidit? Malignus ille dæmon usque
„ adeo fores sacrarii obstruxerat, ut neque fo-
„ rinsecus, neque intrinsecus aperiri possent.
„ Quæ res Lutherum in majores etiam angu-
„ stias adduxit, itaut etiam ad fenestram pro-
„ peraret, sperans per eam se posse effugere,
„ & exilire. Verum obstabant illi cancelli ferrei,
„ sicque compulsus est una nobiscum tantisper
„ inclusus hærere, donec per cancellos ferreos
„ ab æditue nobis oblata securis, mihique, ceu

„ Juveni ultro tradita, ut ea fores effringerem, „ quod equidem tum conatus sum, ut ad effe- „ ctum perduxi. Interea verò risu admirandum „ erat, ut Lutherus angoribus correptus, sur- „ sum, deorsumque cursitaret, atque instar „ parturientis, huc, illucque se inverteret. „ Hæc Staphilus.

X. Id mirè confirmant ea, quæ ex Surio tradit Odoricus Raynaldus in Annal. Ecclesiastic. *tom.* 21. *part.* 2. *ad ann.* 1563. *num.* 225. „ Mense Mar- „ tio hujus anni, in suburbio Augustæ Vinde- „ licorum, apud S. Georgium, Textor quidam „ habuit Filiam annorum viginti a malo dæmo- „ ne obsessam, atque dirissimè vexatam, adeo „ ut Parentes ejus tantam calamitatem cernere „ amplius non sustinentes, Augustanæ Confes- „ sionis Lutheranos Concionatores ejusdem ur- „ bis (erant enim ipsi quoque Lutherani) con- „ silii, & opis petendæ causa adierunt. Et ve- „ nerunt quidem nonnulli ex evangelicis illis „ præconibus ad puellam dæmoniacam, arbi- „ trati se virtute, & efficacia Lutherici evan- „ gelii satanam illum expulsuros, sed satanas „ satanam non ejicit. Conati sunt tamen aliqui „ facere, sed securus eos contempsit teter spi- „ ritus, quippe qui Lutheri carnale evangeli- „ um floccipendat; ne tamen nihil fecisse puta- „ rentur, jusserunt Parentes diligentem habere „ puellæ curam. Posse enim Deum facilè rursus „ liberare puellam, si ejus permissu id illi ac- „ ciderit. Porrò virgo quædam Mathiæ Jurati, „ ejus urbis quondam Chirurgi Filia, Anna „ nomine, cum famula Margarita ex pia qua- „ dam Christianæ pietatis commiseratione ad „ eamdem puellam, invisendi gratia, in Hy- „ pocaustum venit, perspectaque ejus miseria, „ cum existimaret eam non posse unum vivere

„ die n

„ diem, ægrè tantum Parentes puellæ permo-
„ vere potuit, ut accersitum mitterent D. Si-
„ monem sacræ Theologiæ Doctorem, & apud
„ D. Mauritium Augustæ Catholicum Ecclesia-
„ stem. Rogatus ille, ut laboranti puellæ suam
„ præsentiam non denegaret, ad iter se accin-
„ xit..... & ad limen domus, ubi ea jacebat,
„ accessit.... Postquam verò Theologus Dei cœ-
„ pit implorare opem, ... simul atque a Theo-
„ logo dictum est: Præcipio tibi &c. aliquanto
„ post respondit: Compellor igitur hinc egredi?
„ Ait Theologus: In nomine Jesu Regis Gloriæ
„ præcipio tibi. Tunc aliqua interjecta mora....
„ puella.... sursum erectis luminibus, Deo lau-
„ des, gratesque agens, ita ait: Jam nunc ego
„ agnosco, & video Deum meum .... liberata
„ sum Dei gratia.... Hanc historiam quisquis
„ sincero perlegit animo, facilè videt, apud
„ Sectarios nullam esse dæmonum expellendo-
„ rum potestatem, eamque apud Catholicos in
„ hanc usque diem permanere; nec erit quis-
„ quam tam impudens, qui rei hujus verita-
„ tem negare ausus sit; cum graves viri eam
„ apud Augustanos compertissimam esse testen-
„ tur. „ Hucusque Surius.

XI. Sed quomodo Hæretici interdum obsessos liberaverint, audiatur a Spondano in Annal. Ecclesiast. *ad ann.* 1562. *num.* 50. qui hæc scribit: „
„ Quo eodem anno (*nempe* 1562.) acta est in
„ Belgio apud Insulanos fabula minimè tacenda,
„ quam idem ipse, qui egit, Matthæus Lau-
„ noy Gallus descripsit in responsione ad Calvi-
„ nistas, ex quorum ministerio ad Catholicam
„ Ecclesiam rediens, causas reditus in publicum
„ ediderat, contra quas Calvinistæ scripserant.
„ Igitur is, cum Tornaci hæresim magno no-
„ mine prædicaret, ac contigisset in Insulis, Ec-

„ clesiæ

„ clesiæ Catholicæ Ministerio, dæmon è quodam
„ honorato homine exorcismis pulsus esset, mul-
„ tique pariter Rotornaci urbe Flandriæ Sancto-
„ rum precibus curari dæmoniaci dicerentur:
„ ejus ditionis seniores hæreticorum multum
„ suæ apud homines existimationi decessurum
„ rati, si quod esset ab Apostolis factitatum, & in
„ Ecclesia Papistica, ut vocabant, fieri homines
„ coram intuerentur, id præstare suæ reforma-
„ tionis Antistites minus possent: cum quodam
„ Ludovico in Pago Quesnoy, & uxore cujusdam
„ ipsorum Diaconi Perenchei, ejus item ditio-
„ nis Pago commorantibus paciscuntur, nume-
„ rata pecunia, atque in annos singulos certo
„ redditu, ut dæmoniacos se se profiterentur, cu-
„ rarique se a suis paterentur. Pactis susceptis,
„ illisque indecoris motibus, & inconditis ser-
„ monibus rem mentientibus, rogatur Mat-
„ thæus technæ inscius, eorum curam suscipe-
„ re; qui diù reluctatus, demum expugnatus
„ ad eos seorsim accedens, primo mulierem,
„ deinceps & virum, egregiè suas collusionis
„ partes agentes, post multos ludos & repu-
„ gnantias, tandem liberasse visus est, tamquam
„ vir Divinus, inde ab omnibus cultus. Qui
„ post aliquos annos technam edoctus, occasione
„ litis, quam illi dæmoniaci movere debitori-
„ bus, ob pecunias non præstitas, obstupuit
„ ad fraudem, & facinus detestatus, publicum
„ illud facere voluit in confusionem falsæ, &
„ deceptricis religionis, quod etiam Florentius
„ Vanderhaer eodem fine inserere tractatui suo
„ de initiis tumultuum Belgicorum consenta-
„ neum judicavit. „ Ecce quomodo Sectarii
energumenos liberent.

XII. Scio quid referat S. Irenæus *lib. 2. cap. 5.* de Judæorum Exorcismis his verbis: *Divini no-*
minis

minis invocationem tremit universa creatura, & principatus, & potentia, & omnis subjecta virtus. Et propter hoc Judæi usque nunc hac ipsa advocatione dæmones effugant, quando omnia timeant invocationem ejus, qui fecit omnia: Non me latet quod scribit S. Martyr Justinus in Dialogo cum Tryphone Judæo. *Si dæmonia*, inquit, *adjuretis per nomina vestrorum regum, Prophetarum, Patriarcharum, atque Justorum nullum non erit contumax. At siquis vestrum adjuret ea per Deum Abraham, Isac, & Jacob, fortasse obsequentur:* & consequenter a perfidis Judæis absque fide olim fuisse ejecta dæmonia.

XIII. Verum hæc obstare minimè videntur; dicerem namque id interdum Deum permisisse Judæis, ut ostenderet efficaciam sanctissimi sui nominis, atque etiam per tale medium ad credendum in eum, quem crucifixerunt, induceret. Præterea, id permisisse, ut omnipotentiam suam, ac bonitatem apud omne hominum genus manifestaret, ac effunderet: cæterum de lege ordinaria hoc non evenire certum est tum experientia, tum ex regula Christi: *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: in Nomine meo dæmonia ejicient*. Addo, quod D. Justinus dubitanter loquitur; ait enim, *fortasse*; imò videtur asserere hoc accidisse Judæis propter media superstitiosa, & magica, quæ in invocatione Dei adhibebant: statim enim subjungit: *utuntur tamen vestri Exorcistæ arte hac, sicut & Gentes, adhibendo suffitus, & alligamenta*.

XIV. Si sermo sit de fiducia, quæ ex D. Thoma 2. 2. q. 129. art. 6. *est robur spei proveniens ex aliqua consideratione, quæ facit vehementem, & firmam opinionem de bono assequendo, credendo verbis alicujus auxilium promittentis*,

est necessaria in Exorcista, & expressius definiri potest, quod sit spes firmissima, & robustissima futuri auxilii concepta ex frequentatis actibus fidei Theologicæ, qua quis firmiter credit Deum nedum posse ratione suæ Omnipotentiæ, sed ratione etiam suæ infinitæ bonitatis, benignitatis, ac fidelitatis velle ei concedere quod animæ est salutare.

Fides, & fiducia minimè idem sunt, imò longè differunt. (Ut loquar cum nostro doctissimo Capitonio in explicationibus catholicis *part. 2. explicat.* 17.) „ Primum enim Deum agnoscere, in „ illumque credere, quod est fides, quam in illum „ confidere oportet, sicut 2. *ad Timoth.* 1. de se „ dixit Apostolus: *Scio cui credidi*, en tibi fi„ des, *& certus sum, quia potens est depositum* „ *meum servare in illum diem*; en fiducia. Ju„ das Christi Discipulus credebat utique in eum, „ sed magno traditionis scelere considerato, fi„ duciam salutis non habuit. „ Non ergo una res fides, & fiducia. Hucusque Capitonius. Differt insuper fiducia a fide theologica, ut docet Sylvius in 2. 2. *q.* 1. *in initio*; quia fides residet in intellectu, fiducia in voluntate; fides versatur circa bona, & mala, fiducia tantum circa bona; fides omnem dubitationem excludit; fiducia compatitur secum aliquid dubitationis: hoc est, fiducia non requirit certitudinem intellectus de re impetranda, sed solum firmam adhæsionem voluntatis erga bonitatem Dei, a qua sperat homo se impetraturum quod postulat, ut explicat Bellarminus *tom.* 4. *Controversiar. lib.* 3. *de Justificatione cap.* 13. *in responsione ad primum argumentum Buceri*. Bona enim, prosequitur Sylvius, cum fiducia quadam tenemus, de quibus non sumus planè certi, neque omnino firmiter ea existimamus, ut nos obtinuisse

se remissionem peccatorum, esse in statu gratiæ &c.

XV. Ratio autem quare hæc fiducia in Exorcista requiratur; est primò, quia hæc fide, ac spe solidata, imò fidem, & spem perficiens, virtutem habet impetrandi, juxta illud: *fides*, hoc est fiducia, *impetrat*. Secundò, quia Christus Dominus cum interrogatus a Discipulis fuit, quare ipsi non potuissent expellere dæmonem ab illo lunatico, sicut ejecerant ab aliis obsessis: *Quare nos non potuimus ejicere illum*, respondit, Matth. 17. v. 19. *Propter incredulitatem vestram*, scilicet propter vestram modicam fiduciam. Hinc apposite Paschasius Ratbertus lib. 8. in Evang. Matth. ait: *Ideo quotiescumque petentes non accipimus, non Salvatoris nostri est impossibilitas, sed culpa deprecantium, dum aut male petunt, aut non cum integra fide petunt*.

XVI. Porrò hæc fiducia talis esse debet, ut excludat timorem, vel animi trepidationem; juxta supra datam explicationem, nam ut ait D. Thomas 2. 2. *q.129. art.6. ad* 2. Cum fiducia sit *quoddam robur spei*, *ideo opponitur timori*; *debet esse non trepida, nec tepida, sed sit fiducia, id est, fides non ficta, seu spes non infirma*, ut ait Guarricus Abbas Ignaciensis *serm. 2. de S. Benedicto in Biblioth. PP. tom. 23.* Debet esse sicut granum synapis, dicente Christo Domino Matth. 17. v. 19. *Si habueritis fidem sicut granum synapis, & dicetis monti huic: Transi hinc, & transibit*. Super quæ verba ait Christianus Drutmarus, vulgò Grammaticus in cap. 37. Matthæi: *Non ideo fides grano Synapis comparatur, quod parva sit, sed quia flagrans est, & magna.... Dicetis huic Monti transi inde, & transibit. Mons hic ipse diabolus, intelligitur, quia ejectus fuit tunc de*

bo-

homine, & inde dicit monti huic; unde in Apocalypsi dicitur: diabolus tamquam mons magnus missus est in mare; & in alio loco: mons pestifer, qui corrumpit omnem terram.

XVII. Hæc eadem fiducia a Deo petenda est, cum sit donum ejus, ex D. Augustino, *enarr. nat in Psalm.* 88. *serm.* 1. dicente: *Deus dat nobis ad eum fiduciam, non meritum nostrum, sed illius misericordia.* Hoc tamen non obstat, quin nos gratiæ Dei cooperantes, eam fiduciam excitare in nobis, atque accipere possimus, considerando promissiones Dei, ejus veritatem, fidelitatem &c. ut dictum est in Commentario Documenti VIII. a *num.* 42

Et humilitate, atque fervore.

XVIII. De humilitate similiter videantur, quæ diximus in Commentar. Documenti I. *num.* 36 & de fervore, confer pariter Commentarium Documenti VIII. *num.* 14.

Et quoties viderit obsessum in aliqua corporis parte commoveri, aut pungi, aut tumorem alicubi apparere, ibi faciat signum Crucis.

XIX. *Quanto terrori sit dæmonibus hoc signum,* inquit Lactantius Institut. Divinar. lib. 4. cap. 27. *sciet, qui viderit quatenus adjurati per Christum* de *corporibus, quæ obsederint fugiant.... Sectatores ejus* (nempe Christi) *eosdem spiritus inquinatos, de hominibus & nomine magistri*

stri

stri sui, & signo Passionis excludunt. Rursus D. Athanasius Orat. de Incarnatione Verbi, ejusque corporali ad nos adventu: *Solo*, ait, *Crucis signo utens homo, dolos illorum* (scilicet dæmonum) *a se propellit*; cum prius dixisset: *Signo Crucis omnia magica compescuntur, veneficia inefficacia fiunt*.

XX. Hanc vim agnoscentes Sancti, interdum solo Crucis signo dæmones effugarunt. Sic S. Furseus Confessor " facto Crucis signaculo „ effugavit dæmonium, reddiditque.... salu- „ tis remedium " duobus energumenis, ut *cap*.7. *Miraculorum ejus*, legitur penes Bollandum *die* 16.*Januarii*. Sic S.Gregorius Episc.Lingoniensis " sine ullo tactu, facto tantum signo Crucis „ è contra, dæmonia discedere imperabat: quod „ illa protinus audientia, corpora quæ sua ne- „ quitia divexerant absolvebant. " Ut narrat S. Gregorius Turonensis *in Vitis PP.cap*.7. Sic de S. Hicetio Treverorum Episcopo, narratur pariter *ibidem*, quod " tres energumeni pressi sopore quiescebant, cernensque eos somno dedi- „ tos, fecit signum Crucis è contra, statimque „ expergefacti elevantes in sublime voces, da- „ to impetu ad vomitum, emundati sunt. " S. Petrus Cluniacensis Abbas *lib*. 2. *de Miraculis cap*. 20. scribit: quod Matthæus Cluniacensis, & Episc. Albanensis " morbo diutino fatigatus, quie- „ scentibus sociis, in lecto decumbebat. Et ec- „ ce subito velut in perturbatam vocem pro- „ rumpens, circumjacentes vocavit. Quibus „ astantibus horribilem malignorum spirituum „ turbam sibi apparuisse, seque valde terruis- „ se narravit. Ita, inquit, mihi conspicui fue- „ runt, ut mirum mihi sit si vos latere potue- „ runt; qui signo quidem Crucis a me facto, „ pavefacti statim disparuerunt. " S. Andreas

Cre-

Cretensis *orat. in S. Patapium Monachum Thebanum tom. 10. Biblioth. PP.* scribit, quod hic Sanctus energumenum liberavit " digito in aere „ Crucis figuram exprimens. " S. Beda *in vita S. Arnolfi Episcopi*, narrat, quod" opposito Crucis „ vexillo, liberavit mulierem ab hoste maligno." D. Antoninus 2. *part. hist. tit.* 10. *cap.* 13. §. 1. hæc refert de S. Maurilio Episcopo Andegavensi, quod „ dæmonia in Idolis latentia clamare cœperunt, quid nos Maurilius hic etiam persequeris? .... Signo autem Crucis per ipsum opposito, repente rugitu magno dæmonia non „ sine immenso fetore fugerunt. „ Tandem, ut plura alia omittam exempla, de S. Melanio Episcopo Rhedonensi in ejus Vita *cap.* 3. narratur: „ mox verò ut signum Sanctæ Crucis Sanctus „ Dei Antistes Melanius contra eam (*scilicet* „ *energumenam*) digitis expressit, ab ea protinus „ malignum spiritum expulit, & eam sanam, „ Domino cooperante, reddidit. „ *Penes Bollandum 6. Januarii.*

XXI. In casu a nostro Rituali proposito, faciendum est signum Crucis in parte corporis singulariter a dæmone vexata; at verò extra prædictam hypotesim, potest fieri in aere *contra locum*, ubi adversarius timetur, ut quibusdam relatis exemplis patet. Secundò, in *fronte*. *Non pudeat*, ait S. Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi 13. *nos Crucifixum confiteri, sed in fronte confidenter signaculum Crucis digitis imprimatur ...... magna hac est custodia, ... & timor dæmonum*. D. Cyrillus Alexandrinus lib. 6. contra Julianum: *Ipsum impugnat, eo quod garriat,* Catholicos *Domus, & frontes signo pretiosæ Crucis signare*; & S. Hieronymus Epist. ad Demetriadem: *Cludas*, inquit, *cubiculum pectoris, & crebro signaculo Crucis munias frontem tuam,*

ne

ne exterminator Ægypti in te locum reperiat. Tertiò in *corde*. Aurelius Prudentius in Hymno ante somnum, canit:

Fac, cum vocante somno
Castum petis cubile,
Frontem, locumque cordis
Crucis figura signet.

Sic energumenos liberabat S. Frodobertus Abbas Trecensis, signando scilicet eos in fronte, & in pectore; legitur namque in ejus Vita *cap. 2. penes Bollandum die 8. Januarii.* „ In effugandis „ dæmonibus ea virtutis præstantia præpolle- „ bat, ut cuicumque energumeno in fronte, vel „ pectore signum Crucis imprimeret, mox, „ ejus compellente imperio, malignus spiritus „ effugatus abiret. „ Quartò, in *ore*. Martialis *Epistol. ad Burdigalenses cap.* 8. scribit: *Crucem Domini, in quem credidistis Deum verum, & Dei Filium, semper in mente, in ore, in signo tenete. Crux enim Domini armatura vestra invicta contra satanam, galea custodiens caput, lorica protegens pectus, clypeus tela maligni repellens, gladius iniquitatem, & angelicas insidias perversæ potestatis sibi propinquare nullo modo sinens.*

XXII. Quam frequenter autem adhibendum sit hoc salutiferum signum, constat nedum ex Hieronymo supra relato, sed etiam ex Cyrillo Hierosolymitano, qui post prælaudata verba statim subdit: *In aliis omnibus Crux fiat: in panibus comedendis & poculis bibendis, in egressu, & ingressu; ante somnum recumbendo, & surgendo, eundo, & quiescendo.* Et Tertullianus lib. de corona Militis cap. 3. *Ad omnem*, inquit, *progressum, atque promotum: ad omnem aditum, & exitum, ad vestitum, & calceatum, ad lavacra, ad mensas, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia,*

quacumque nos conversatio exercet, frontem Crucis signaculo terimus. Si ergo tam frequens esse debet Christianis omnibus signum S. Crucis; qua frequentia adhibendum erit ab obsessis?

XXIII. Advertendum tamen, quod cum fiducia fiat, ut monet S. Joannes Chrysostomus homil. 55. in Matth. *Quando*, inquit, *te Cruce signas, magna tuam frontem arma fiducia,* .... *nam si hoc modo eum faciei tuæ impresseris, nullus scelestorum dæmonum cum hastam videat, qua lethale vulnus suscepit, congredi tecum audebit.*

XXIV. Si autem quæras, ex quo proveniat tanta vis signi Crucis adversus dæmones, rationes colligere poteris ex allatis SS. Patribus. Duas tamen potissimas dabo. Prima est, tantam vim oriri ex virtute ipsi signo a Deo impressa, quod contra dæmones vim habet vi sua, seu ex opere, ut ajunt, operato; cum valeat etiamsi ab infidelibus adhibeatur, ut D. August. scribit *lib.* 83. Quæstionum, *quæst.* 79. inquiens: *Nec mirum est, quod hæc signa valeant, cum a bonis Christianis adhibentur, quando etiam cum usurpantur ab extraneis, qui omnino suum nomen ad istam militiam non dederunt: propter honorem tamen excellentissimi Imperatoris valent.* Hanc S. Doctoris doctrinam mirè probat id, quod refert S. Gregorius Magnus *lib.* 3. *Dialogor. cap.* 7. " Judæus quidam, *scribit*, ex Cam-
„ paniæ partibus Romam veniens, Appiæ car-
„ pebat iter, qui ad Fundanum clivium per-
„ veniens, cum jam diem vesperasse cerneret,
„ & quo declinare posset minimè reperiret,
„ juxta Apollinis templum fuit, ibique se ad
„ manendum contulit. Qui ipsum loci illius
„ sacrilegium pertimescens, quamvis fi-
„ dem Crucis minimè haberet, signo tamen
„ se Crucis munire curavit. Nocte autem media

ipso

„ ipso solitudinis pavore turbatus, pervigil ja-
„ cebat, & repentè conspiciens, vidit maligno-
„ rum spirituum turbam, quasi in obsequium
„ cujusdam potestatis præire; eum verò, qui
„ cæteris præerat, in ejusdem gremio loci con-
„ sedisse, qui cœpit singulorum spirituum obse-
„ quentium sibi causas, actusque discutere,
„ quatenus unusquisque, quantum nequitiæ
„ egisset, inveniret .... Cumque Judæus, qui
„ advenerat, hoc vigilans cerneret, & magnæ
„ formidinis anxietate palpitaret, ab eodem spi-
„ ritu, qui cunctis illic obsequentibus præe-
„ rat, jussum est, ut requirerent quisnam esset
„ ille, qui jacere in templo eodem præsum-
„ psisset. Quem maligni spiritus pergentes, &
„ subtilius intuentes, Crucis Mysterio signatum
„ viderunt, mirantesque dixerunt: Væ, Væ,
„ vas vacuum, & signatum. Quibus hoc re-
„ nunciantibus cuncta illa malignorum spiri-
„ tuum turba disparuit. Judæus verò, qui
„ hæc viderat, illicò surrexit, &c.

XXV. Secunda ratio desumitur ex apprehensione dæmonum, qui ubi Crucem vident, mox recordantur se Cruce Christi victos, atque superatos fuisse. Hanc rationem dat Origines homil. 6. in Exodum. *Quid timent*, ait, *dæmones? Quid tremunt? Sine dubio Crucem Christi, in qua triumphati sunt, in qua exuti sunt principatus eorum, & potestates. Timor ergo, & tremor cadent super eos, cum signum in nobis viderint Crucis fideliter fixum*. Consonat S. Athanasius in Vita S. Antonii: *quia*, inquit, *metuunt illud trophæum, in quo Salvator aereas expolians potestates, eas fecit ostentui*. Nec dissonat D. Cyrillus Hierosolymitanus *Catechesi* 13. ubi postquam dixit, signum Crucis esse timorem dæmonum, addit: *Trium-*

phavit enim de illis in hoc signo. Ostenta illud audacter. Quando enim viderint Crucem, recordantur Crucifixi: metuunt eum, qui contrivit capita draconis.

XXVI. Porrò, si iterum petas, quare non semper suum producat effectum signum Crucis, quamvis ex opere operato vim habeat, & illud dæmones ad eo reformident, respondet D. August. loco supra citato: *Cum autem non cedunt his signis hujusmodi potestates, Deus ipse prohibet occultis modis, cum id justum, atque utile judicat; nam nullo modo ulli spiritus audent hæc signa contemnere. Contremiscunt hæc ubicumque illa conspexerint.* Aliam rationem habes ex D. Chrysostomo supra relato *num.* 16. scilicet quando non fit cum fiducia.

Et aqua benedicta aspergat, quam exorcizando in promptu habeat.

XXVII. *Nam*, inquit Alexander I. Epistola ad omnes Orthodoxos, apud Gratianum 2. p Decreti, cap. *Aquam* de Consecr. dist. 3. *Si cinis vitulæ sanguine aspersus populum sanctificabat, atque mundabat; multo magis aqua sale aspersa, divinisque precibus sacrata populum sanctificat, atque mundat. Et si sale asperso per Helisæum Prophetam, sterilitas aquæ sanata est, quanto magis divinis precibus sacratus, sterilitatem rerum aufert humanarum, & coinquinatos sanctificat, atque mundat, ... & insidias diaboli avertit, & a phantasmatum versutiis homines defendit?*

XXVIII. Ad hanc vim aquæ benedictæ respicientes antiqui Patres, præsertim contra dæmones

mones, in ipsam energumenos immergebant pro eorum liberatione. Richerius namque in Historia Abbatiæ Senonensis lib. 1. cap. 19. *apud d' Acherium tom. 2. Spicilegii*, scribit: *Habebatur in ipso Oratorio dolium aqua exorcizata plenum, ut energumeni, & alii a dæmoniis obsessi, in ipso mersi sanarentur, quod ita fiebat*. Et Fulcuinus, de gestis Abbatum Lobiensium cap. 34. *penes eumdem d' Acherium, ibidem*, narrat: *Nuper quoque quidam energumenus ad supradictam memoriam* (nempe S. Ursmani) *est delatus, quem Clerici Ecclesiæ .... per se tentant increpare, immissumque in aqua consecrata, Exorcistarum more exorcizavere*. Et tandem Auctor Vitæ S. Norberti *cap.* 8. narrat, quod cum ad Sanctum adducta fuisset quædam puella a dæmone obsessa, *Pater Norbertus consilium duxit, ut in aqua exorcizata eam imponeret, & ita factum est...., & perfectè sanata apparuit*. Et cap. 11. de alio energumeno scribit: *Ponitur in aqua exorcizata, ... tandem exivit dæmon*.

XXIX. Sed non tantum hæc consuetudo fuit in usu, sed etiam aspersio aquæ, quæ *obsessos* liberavit, dæmones *apparentes* atque terrentes abegit, & insuper eorum *præstigias*, & maleficia dissolvit. De primo plura exempla habemus; nam S. Viventius Presbyter „ aquam conceptis precibus, & signo Crucis consecrat, & „ potandam Cleopatroniæ dat, simul dæmonem „ increpans, ... ut illicò facessat. „ Ita legitur in Vita S. Cleopatronæ Virginis *penes Bollandum 8. Martii*. S. Parthemius Episcopus Lampsaci duos energumenos liberavit aqua eos aspergens, ut habetur in ejus Vita *cap. 2. ibidem die 7. Februarii*. S. Ulricus Presbyter Eremita: „ Aqua „ benedicta contra faciem inimici aspergens, „ ipsum

„ ipsum valdè confusum.... effugavit, „ ut narratur in Vita cap. 2. *apud Bollandum* 20. *Februarii*.

XXX. De secundo plura alia habemus exempla passim in Historia Ecclesiastica; unum vel alterum transcribam. „ Infirmitate carnis ur-„ gente, Laicus quidam.... monachico habi-„ tu .... indutus, ... ad domum infirmorum „ delatus, per aliquot dies inter vitæ mortis-„ que confinia laborabat. Nocte itaque obi-„ tus sui diem præcedente in lecto jacebat, „ & velut morti jam proximus, a duobus fa-„ mulis per vices sibi succedentibus custodie-„ batur.... Illa igitur noctis vigilia.... vigi-„ lantem famulum æger ille vocavit, qui cum „ ei astans, quid sibi vellet quæsisset, ... Non „ cernis, ait, tetros homines omne jam hujus „ domus spatium complevisse, quorum hor-„ renda species, & rostris longissimis facies „ exacutæ terrorem mihi non parvum impor-„ tant? Tunc..... famulus intellexit.... non „ hominum, sed malignorum spirituum hanc „ esse frequentiam; ... unde vas, quod forte „ cum aqua benedicta in proximo dependebat, „ fide plenus, arripit, & sanctificatum elemen-„ tum huc, illlucque confidenter aspergens, „ omnia illius habitaculi loca infudit. Hoc dum „ faceret, clamare ille fortiter cœpit: Eia, in-„ quit, eia fac quod facis, insta, perurge „ adversarios, quoniam ecce velut a facie gla-„ dii fugientes, summa cum celeritate exire „ contendunt; & quia moras patiuntur, in „ alterutrum impingentes, primos hi, qui se-„ quuntur, violenter impellunt. Quo ille au-„ dito, instare acriter, & aqua benedictionis „ filios maledictionis a domo excludere conten-„ debat, " ut narrat S. Petrus Cluniacensis

Abbas

Abbas *lib. 1. de miraculis cap. 7.* Similiter in Vita S. Bartholomæi Eremitæ Farnensis *cap. 3. apud Bollandianos die* 24. *Junii* legitur, quod hic Sanctus dum officia charitatis erga Priorem sui Monasterii, in extremis laborantem, exhiberet, " vidit diabolum in angulo propius assiste-
" re.... allata autem Bartholomæus aqua be-
" nedicta, locum simul, & bestiam aspersit.
" At illa tactum aquæ declinans resiliit, &
" protinus in angulum rediit. Cumque aliquo-
" ties hoc faceret, & aquarii sollicitudinem
" hostis deluderet, sumpto, vir Domini, in
" manibus vase aqua benedicta pleno, in fa-
" ciem ejus projecit, & omni loco rore perfuso,
" diversas tandem in formas paulatim deficiens
" hostis, evanuit." Quid simile legitur in Vi-
" ta S. Philippi Nerii, ab Antonio Galonio conscripta, *apud eosdem Continuatores tom. 6. Maii die 26.* Cum S. Pater ad invisendum Persianum rosa ægrotantem accessisset, æger " clamare continuò cœpit: Adjuva me S. Philippe: est hic canis
" colore nigerrimus, qui me lacerare nititur;
" succurre, quæso, succurre quod potes, ne
" devorer. Quibus verbis motus Beatus Pater,
" humi illico.... se se prostravit. Quod cum
" faceret, ecce sibi ille de repente magna voce
" dicere cœpit: Canis recedit, fugit canis: en in
" limine ostii stat. Tunc surgens ab oratione
" Philippus, piacularis aquæ aspersione dæmo-
" nem ab eo etiam loco fugavit, magno cum
" solatio morientis."

XXXI. De tertio verò duo pariter exempla referam. Primum sit illud, quod narrat Palladius in Historia Sanctorum Patrum *cap. 19. & 20.* " Ægyptius quidam captus amore cujus-
" dam mulieris ingenuæ, quæ viro nupserat, cum
" non posset eam inescare propter pudicitiam, &

„ castitatem erga suum maritum Parthenicum,
„ convenit improbus præstigiatorem, dicens: Aut
„ eam incita, ut me amet, aut arte tua effice, ut
„ ejus maritus eam dimittat. Cum ergo præstigia-
„ tor satis ab eo accepisset, usus est suis præsti-
„ giis, & incantationibus, & cum non posset ejus
„ animum movere, ut ei assentiretur, efficit,
„ ut videretur iis, qui eam intuebantur, equa.
„ Cum ergo foris venisset ejus maritus, aspexit
„ uxorem suam in forma equæ; cumque in suo
„ lecto cubuisset, alienum ei videbatur, quod
„ in suo cubili equa jaceret. Flet ergo mari-
„ tus ejus ...... quæ, cum esset adducta ad
„ Macharium, aquam benedixit, in caput ejus
„ nudum effudit, statimque effecit, ut omnibus
„ videntibus, fœmina videretur. „ Secundum
sit illud, quod refert S. Epiphanius *lib.* 1. *adver-
sus hæreses, hæresi* 30. *quæ est Ebionitarum*, *n.*12.
„ Josephus Tiberiade Ecclesiam ædificare cœ-
„ pit. Erat in eadem Urbe templum ingens
„ olim extructum, quod Adrianum, nisi fal-
„ lor, appellabant. Quod cum imperfectum
„ hactenus mansisset, oppidani publicos in bal-
„ neos commutare studebant. Hoc Josephus na-
„ ctus, ad id, quod animo conceperat, accom-
„ modare instituit. Et ut quadrato lapide qua-
„ ternum cubitorium certam ad altitudinem
„ erectum invenerat, veteri structuræ novam
„ Ecclesiæ molem imponere statuit. Ad id calce
„ viva opus erat, reliquaque omni materia. Igi-
„ tur caminos extra urbem fieri non paucos im-
„ perat, septenos circiter, quos vulgò forna-
„ ces nominant. Sub hæc Judæi ad audenda
„ quælibet projecti, ad usitata ei genti malefi-
„ cia confugiunt. Etenim magicis carminibus,
„ ac præstigiis vim ignis impedire egregii ho-
„ mines aggressi sunt: sed non perpetuò po-
„ tue-

„ tuerunt. At initio tamen cessabat ignis, ni-
„ hilque coquebat, naturæ suæ velut officio
„ destitutus. Tum qui suppeditando igni pa-
„ bulo, virgultis scilicet, ac fructibus erant
„ appositi, cum nihil se proficere animadverte-
„ rent, rem ad Josephum deferunt. Pupugit
„ ea res hominem, statimque cœlesti in Domi-
„ num ardore succensus, extra Urbem advo-
„ lat, aquam postulat: affertur in æneo vase,
„ quod Campsacen vulgò, illic Cacubium vo-
„ cant. Eo coram omnibus accepto, (nam ad
„ hoc spectaculum Judæorum turba convene-
„ rat, ut rei eventum, ac quid tandem Jose-
„ phus ageret, viderent) Crucis signum super
„ illud digito ducit, ac Jesu nomen invocans,
„ magna voce sic loquitur: In Nomine Jesu Na-
„ zareni, quem mei pariter, atque horum
„ omnium, qui hic adstant, majores in Cru-
„ cem egerunt, hæc aqua vim habeto ad ma-
„ gicas artes, maleficiaque omnia restinguen-
„ da, quæ isti compararunt, ab eademque vis
„ igni sua restituatur, quo Domini domus
„ absolvi possit. His dictis, fornacibus singulis
„ aquam aspergit. Ita dissolutis præstigiis co-
„ ram omnibus ignis afferbuit, quo miraculo
„ commota turba magnis vocibus exclamavit:
„ unus est Deus, qui Christianos adjuvat. Ita-
„ que discessit." His omnibus clarum fit, quàm merito Rituale nostrum dicat: *Et aqua benedicta aspergat &c.*

XXXII. Advertendum tamen, quod si aliquando aqua benedicta aspersa suum, & optatum non habeat effectum, hoc non provenit ex sui imbecillitate, sed ex vexati obice, quod clare colligitur ex alio exemplo, quod loco prælaudato *c.* 6. narrat idem S. Petrus Cluniacensis, scilicet quemdam Monachum a diabolo in for-

ma

ma equi vexatum non potuisse a vexatione liberari aqua benedicta propter peccatum: *Sed ne miretur aliquis*, statim subjungit, *benedicta aqua aspersione dæmonem non fugatum; agnoscat, tabe interius latente, unguenta exterius adhibita nihil proficere posse.... Sic ager iste, & aqua salutari potuit aspergi, & tamen propter occultam, ut post apparuit, peccati labem, non potuit a dæmone liberari.*

DOCUMENTUM XII.

OBservet etiam ad quæ verba dæmones magis contremiscant, & ea sæpius repetat, & quando pervenerit ad comminationem, eam iterum, & sæpius proferat, semper pœnam augendo, ac si videat se proficere in ipsa perseveret per duas, tres, quatuor horas, & amplius, prout poterit, donec victoriam consequatur.

SUMMARIUM.

1. *DÆmones magis torqueri per quædam verba potius, quam per alia remissivè ostenditur.*

2. Item

2. Item remissivè alio de vi Exorcismorum indicantur.

3. Quomodo intelligenda sint ultima verba hujus Documenti, explicatur.

COMMENTARIUM.

Observet etiam ad quæ verba dæmones magis contremiscant, & ea sæpius repetat.

I. VIde, quæ diximus in Commentario Documenti IV. *num.* 3. 4. & 5.

Et quando pervenit ad comminationem, eam iterum, & sæpius proferat, semper pœnam augendo.

II. Sic enim magis magisque vires dæmonis debilitantur, & confringuntur. Vide, quæ diximus de vi Exorcismorum supra, in Commentario Documenti XI. *num.* 2.

Et si viderit se proficere, in ipsa perseveret per duas, tres, quatuor horas, & amplius, prout poterit, donec victoriam consequatur.

III. Quæ intelligenda videntur de objurgatio-

ne,

ne, quæ est operationum dæmonis reprehensio, quæque ejus superbiam coercet, & impedit, ne actu ita acriter vexatum tentet, & affligat; vel intelligenda sunt de præcepto, quod vocant lenitivum, per quod scilicet tolluntur actuali energumeni vexationes, & coincidit cum objurgatione; vel tandem de præcepto instructivo, quod scilicet ad ostendendam vexato dæmonis obedientiam ei imponitur: nam præceptum expulsivum nunquam fieri debet, nisi cum obsessus ad suam liberationem perfectè dispositus fuerit, atque probatus; in hoc enim casu non tanto labore opus erit Exorcistæ, sicut requiritur ad disponendum, sed fermè statim victoriam consequetur.

DOCUMENTUM XIII.

CAveat proinde Exorcista, ne ullam medicinam infirmo, vel obsesso præbeat, aut suadeat: sed hanc curam medicis relinquat.

SUMMARIUM.

1. *NUlla res corporea vim habere potest in dæmones.*
2. *Tres objectiones referuntur.*
3. *Quibus luculenter fit satis; ad num. 8.*
9. *Ex doctrina tradita oritur difficultas in specie gravis.*
10. *Quidam naturalibus remediis indirectam vim in dæmones tribuunt;*

11. *Alii etiam hanc negant.*
12. *Quæ sententia magis arridet.*
13. *Ex qua, sicut ex aliis rationibus, conciliatur cum Rituali Romano nostra doctrina, & difficultas num. 9. indicata solvitur; & num. 14.*

COMMENTARIUM.

Caveat proinde Exorcista, ne ullam medicinam infirmo, vel obsesso præbeat, aut suadeat.

I. CUI enim bono id ageret Exorcista? nam, ut loquitur S. Th. de Potentia q. 6. art. 10. *Non est potestas super terram quæ ei possit comparari, scilicet diabolo: major autem potestas non cogitur à minori; ergo per nihil terrenum dæmones cogi possunt.* Cui consonat Henricus noster quodl. 18. quæst. 35. *Vis diaboli naturaliter omnem corpoream creaturam excedit; nec est aliqua vis in lapidibus, aut herbis, quæ ipsum cogere potest, vel fugare ullo modo.* Quæ Doctoris Angelici, & solemnis ratio sumpta est ex illo Job. 41. v. 24. *Non est super terram potestas, quæ comparetur ei.* Aliam adducit rationem Liranus in 1. Reg. cap. 17. *Nulla*, inquiens, *res sensibilis, aut virtus corporalis potest in eis aliquid agere directè, vel indirectè, cum sint omninò spirituales substantiæ, per quod possint ad aliquid compelli, nec per consequens ab obsessis corporibus expelli.* Quod idem docet ex nostris Capitonius Avenionis Archiepiscopus Explicat. Catholicar. *part.* 1. *explicatione* 54. his verbis: „ dæmones „ nequeunt aliqua re sensibili, præter eorum „ voluntatem compelli.... quod verò plerum-

„ que

„ que accidit sive minis, sive herbis, aut lapi-
„ dibus, aut verbis incognitis tamquam fugatos
„ dæmones videri, a corporibus obsessis ejici, est,
„ quod se projectos, & compulsos simulent:
„ quo decepti homines Idololatriam, supersti-
„ tiones, & pacta cum illis sequantur." Hinc rejiciendi omninò sunt Exorcistæ illi, (non quidem pauci) qui varia medicamenta tum simplicia, tum composita assignant tradenda obsessis, ut seu simpliciter, seu facilius liberentur, dæmonesque fugentur.

II. Verum tria huic doctrinæ opponi videntur. Primum est illud, quod legitur *Tobiæ* 6. *v.* 8. ubi dicitur, quod Tobiæ juniori interroganti, quam virtutem haberent ea, quæ servata erant ex pisce, Angelus respondit: *Cordis ejus particulam, si super Carbones ponas, fumus ejus extricat omne genus dęmoniorum, sive a viro, sive a muliere, ita ut ultra non accedat ad eos.* Secundum est id, quod habetur 1. Reg. cap. 16. v. 23. *Quandocumque spiritus Domini malus arripiebat Saul, David tollebat citharam, & percutiebat manu sua, & refocillabatur Saul, & levius habebat. Recedebat enim ab eo spiritus malus.* Tertium est id, quod scripsit Josephus *Antiquitatum* lib. 8. cap. 2. *Vidi etenim*, inquit, *quemdam Eleazarum de gente nostra, pręsente Vespasiano, & ejus filiis, & Tribunis, alioque simul Exercitu curantem eos, qui a dęmonibus vexabantur, dęmoniaci naribus admoto annulo, habente sub signaculo radicem a Salomone monstratam: deinde per nares odorantis dęmonium abstraxit, & repente cecidit homo. Postea id adjuravit, ne amplius rediret.* Et lib. 7. de bello Judaico cap. 25. de quadam radice, ait: *Nam quę vocantur dęmonia, pessimorum*

rum hominum spiritus, vivis immersa, eosque necantia, quibus subventum non fuerit: hæc cito, etiamsi tantummodo admoveatur ægrotantibus, abigit.

III. Sed ad primum dico cum Lirano, loco supra citato: *Quod fumus illius jecoris non expulit dęmonem, sed meritum orationis Tobię, quod per fumi odorem designabatur; & hoc patet per illud, quod ibidem dicitur, quod Angelus Raphael apprehendit dęmonem, & religavit eum in superioribus Ægypti. Ex quo patet, quod non ex virtute fumi jecoris, sed virtute S. Angeli voluntatem Divinam exequentis fuit ille dęmon expulsus.* In hac eadem sententia est Capitonus noster supra laudatus *part.1.explicat.* 54. Quare autem voluerit Raphael cremari jecur piscis, cum ipse solus virtute sua dæmonem expulerit; dici potest hoc fecisse, ut se occultaret; nam cum esset Angelus, & in forma viri se repræsentaret: dixerat enim cap. 5. v. 18. *Ego sum Azarias Ananiæ magni filius*, nolletque se manifestare, usquequò omnia completa essent, ut legitur *cap.* 12. *v.* 15. tacuit se velle religare dæmonem in deserto, ne se Angelum patefaceret, & dixit, fumum jecoris illius piscis, callidis scilicet, dæmones effugare. Nec per hoc mendacium protulit; usurpavit namque (ut sæpe fieri solet) signum pro signato: fumus enim ille ex Dei, & Angeli beneplacito assumptus fuit ad significandam vim, quæ inerat non in corde piscis, sed in oratione Tobiæ ex corde prosilientis.

IV. Aliam responsionem allegorico innixam sensui tradit D. Prosper, sive alius, qui sit Auctor libri de Prædictionibus, & Promissionibus Dei; vim scilicet illam cordis ei fuisse insitam,

ob

ob relationem ad Christum Dominum, qui & Magdalenam a dæmonibus, a quibus possessa erat, & nos a tyrannide diaboli liberavit: sic enim loquitur part. 2. cap. 39. *Mysticum verò actionis hujus hoc est, quod ex interioribus piscis & dæmon fugatus est, & Tobias illuminatus. Hoc agit piscis magnus, ex passione sua, Christus, purgans Mariam, aqua expulit septem dæmonia: anima sic capta desperationem tollens, quam septem spiritus nequiores, dum vexaverint, purgari, sanarique etiam talem necesse est per jecinora nostri piscis, si pœnitens reversa intelligat, quia ex illa spiritus maligni fugentur, eosque caveat inimicos. ἰχθὺς namque latinè piscem sacris litteris majores nostri hoc interpretati sunt, ex sybillinis versibus colligentes, quod Jesus Christus filius Dei Salvator, piscis in sua passione decoctus, cujus ex interioribus remediis quotidie illuminamur, & pascimur.* Quod fortè desumpsit *ex lib.* 18. *de Civit. Dei* D. Augustini *cap.* 23. ubi colligit ex verbis Sibillæ Erythrææ, sive, ut quidam magis credunt, Cumææ, quod Christus dicatur *piscis. Piscis*, ait, *in quo nomine mysticè intelligitur Christus, eo quod in hujus mortalitatis abysso, velut in aquarum profunditate vivus, hoc est sine peccato esse potuit.*

V. Ad secundum responderi potest primò, quod Josephus *lib.6. antiquit. cap.9.* censet correptum fuisse Saulem violenta morbi vi a dæmone causati, qui sanè morbus adeo hominem suffocabat, ut nullum aptius rimedium succurreret medicis, quam ex cantare miserum, vel pulsu. Suavium instrumentorum muliere. In ea enim persuasione fuit Josephus, eo morbi genere laborasse Saulem, quod veteres pelli censebant ex cantationibus, & musica, ut ali-

quibus

quibus adductis, probat eruditissimus P. Calmet *Comment. in 1. lib. Reg. cap. 16. v. 14.*

Secundò responderi potest cum Judæis Doctoribus, aliisque Christianis Scriptoribus, hunc Saulis morbum ab atra bili, & mania potius, quam a dæmone profluisse, ut allatis horum congruentiis indicat idem clarissimus Scriptor ibidem. Quare si prima, vel hæc secunda sententia amplectatur, difficultas prorsus evanescit.

Verum quia communior Patrum, & Scriptorum sententia est, Sauli dæmonem revera insedisse, responde in primis cum prælaudato Nicolao de Lira ibidem: *Quod per melodiam virtute naturali Saul levius poterat ferre, sed per eam, ut sic dæmon non recedebat, sed magis virtute Divina immediatè, videlicet mediantibus Angelis Sanctis, ex merito David, qui laudes Divinas in cithara canebat pro salute Saulis, sicut per orationes Sanctorum frequenter leguntur dæmones expulsi a corporibus obsessis. Melodia etiam ad hoc aliquo modo faciebat, non agendo in dæmonem, sed in quantum devotionem David excitabat;* cui adhæret Illustriss. Capitonius Explic. Cathol. *explic. 54. par. 1.* Et revera, quod David laudes Divinas in cithara caneret, colligitur ex ipso textu, in quo eodem capite *v. 15. & seqq.* habetur: *Dixeruntque servi Saul ad eum: Ecce spiritus Dei malus exagitat te. Jubeat Dominus noster, & servi tui, qui coram te sunt, quærent hominem scientem psallere cithara, ut quando arripuerit te spiritus Domini malus, psallat manu sua, & levius feras.... Misit ergo Saul nuntios ad Isai dicens: Mitte ad me David Filium tuum.* Ecce, quod David nedum citharam percutiebat, sed & psallebat. Porrò *Psalmus*, inquit D. Basilius in proemio Psalmorum, est *profligandis dæmonibus, ac depel-*

pellendis quoddam amuletum. Et D. Ambrosius Præfat. in Psalm. *Psalmus*, inquit, *iracundiam mitigat, sollicitudinem abdicat, mærorem allevat*. Quod verò devotionem in David excitaret, ejusque orationem Deo gratiorem redderet, hoc facile intelligi potest, cum iste sit unus ex præcipuis musicæ sacræ effectibus, quos in se expertus fuit D Augustinus, ut lib. 9. Confessionum cap. 6. testatur: *Quantum flevi*, inquit, *in hymnis, & canticis tuis suave sonantis Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter. Voces illæ influebant auribus meis, & eliquabatur veritas tua in cor meum, & exæstuabat inde affectus pietatis, & currebant lacrymæ, & benè mihi erat cum eis.*

VI. Respondeo secundò, fugatum dæmonem pulsu citharæ, sed in virtute, ac merito Crucis Christi, cujus figura illa cithara fuit. Hunc allegoricum sensum similiter nobis exhibet D. Prosper *loco citato parte 2. cap.* 25. ubi postquam dixit Davidem signare Pastorem unctum Christum Dominum: *Suavi*, inquit, *sono citharizans David, non tantum animalium mulcebat auditus, quantum etiam in ipso Saule vexationem mali spiritus temperabat. Si nostri temporis manu fortis Christi Domini citharam respicias personantem, quam ligno Crucis carnis membrorumque suorum aptatam plectro dum tangit Sancti spiritus, omne animal replens benedictione ipsum quoque diabolum fugavit de cordibus inimicorum.*

VII. Ad tertium tandem respondeo cum prælaudato Lirano ibidem: *Quod hoc arte magica faciebat* (Eleazarus) *per pacta cum dæmonibus inita tacita vel expressa, quibus se expelli fingunt, ut homines in errore teneant, & in sua servitute.* Quæ responsio fit manifesta, si attendantur ea,

quæ

quæ habet idem Josephus locis citatis. In libro enim Antiquitatum, post relata verba, ait: *Postea id adjuravit, ne amplius rediret, Salomonis interim mentionem faciens, & incantationes ab illo inventas recitans. Volens autem satisfacere, ac probare præsentibus Eleazarus hanc se habere virtutem, ponebat ante eos aut calicem, aut pelvim aqua plenum, & dæmonio imperabat, ut ab homine egressum ea averteret, ut videntibus præberet indicium, quod hominem reliquisset. Quo facto sapientia Salomonis omnibus innotuit.* Hoc profecto superstitionem sapit, cum Eleazarus iste, & Salomonis mentionem faceret, & *incantationes* ab illo inventas recitaret. Nec mirum sit alia de Salomone Flavius Josephus proloquatur, & nos ipsi assentiamur; siquidem alii doctissimi viri hoc idem sentiunt. Audiatur D. Thomas de potentia q. 6. art. 10. ad 3. *Si Salomon Exorcismo suos eo tempore fecit, quando erat in statu salutis, potuit esse in illis exorcismis vix cogendi dæmones ex virtute Divina. Si autem tempore illo, quo Idola adoravit, ut intelligatur eum per magicas artes fecisse, non fuit in illis Exorcismis vis cogendi dæmones, nisi modo prædicto, scilicet, non rebus corporalibus propter se ipsas .... sed in quantum homines per eas in peccatum adducuntur, & inde est, quod alliciuntur mendaciis, & his, quæ homines in errorem, vel peccatum inducere possunt.* Cui consonat Liranus *loco memorato;* Joannes Gerson, *de erroribus circa artem magicam dicto* 3. & omnes penè Theologi.

VIII. Porrò ad id, quod attinet ad radicem, de qua agit Josephus *lib. 7. de bello Judaico cap. 25.* sufficit, quod vel leviter inspiciamus modum evellendi talem radicem, ut cognoscamus totam rem a superstitione, seu pacto cum dæmone pen-

dere. Subjiciamus ergo eruditi Lectoris oculis Flavii verba: *Quidam*, inquit, *locus Baaras appellatur, ubi radix eodem nomine gignitur, quæ flammæ quidem assimilis est colore, circa vesperam verò velut jubare fulgurans, accedentibus, eamque evellere cupientibus facilis non est, sed tandiù refugit, nec prius manet, quam si quis urinam muliebrem*, (nota Lector) *vel menstruum sanguinem super eam fuderit; quia etiam tunc si quis eam tetigerit, mors certa est, nisi forte illam ipsam radicem ferat de manu* (iterum adverte) *pendentem. Capitur autem alio quoque modo sine periculo, qui talis est. Totam enim circumfodiunt ita ut minimum ex radice terra sit conditum, deinde ab ea religant canem*, (rursus reflecte) *illoque sequi eum, a quo religatus est, cupiente, radix quidem facile evellitur, canis verò continuo moritur tamquam ejus vice, a quo herba tollenda erat, traditus; nullum enim postea accipientibus metus est. Tantis autem periculis propter unam vim capi eam operæ pretium est. Nam quæ vocantur dæmonia &c.*

IX. Sed quod majorem gignit difficultatem, est Rituale nostrum, quod postquam interdixit Exorcistis, ne obsessis medicamenta præbeant, statim subjungit: *Sed hanc curam medicis relinquat*; si enim res naturales nihil in dæmones possunt, quare ad medicos provocat? At solutio difficultatis ex sequenti Commentario mox patebit. Igitur

Hanc curam medicis relinquat.

X. Communiter naturalibus medicamentis secundariam, & indirectam vim tantum tribuunt in dæmones Theologi, & Medici, quos usque ad vigintiquatuor enumerat P. Candidus Brogno-

gnolus *tom.2. Alexicacon disput.2.art.2.num.*378. In explicanda autem hac indirecta, & mediata vi, fere omnes conveniunt, quod dæmon, ut plurimum, homines vexare consuevit prius per aliquam rem sensibilem, causando dispositionem in corpore humano, per quam fit aptum ad suscipiendam dæmonis actionem. Excitetur v.g. a dæmone in homine humor melancolicus, quo maleficiatus, vel obsessus affligatur, & continuis teneatur angustiis, ut sæpissimè evenire solet; nonne poterit medicus suis pharmacis saltem compescere humorem? Sicque ablata causa, per quam afflictio causatur, fugabitur dæmon, qui per talem humorem afflictionem inducit.

XI. Sed P. Brognolus *loco citato*, contendens, quod nec indirectè res sensibiles in dæmones agere possint, insurgit, & arguit, & ut puto non inefficaciter. Licet aliqui a dæmone vexentur quandoque per prævias dispositiones ab eo in corpore inductas, exinde tamen non sequitur, quod per medicamina purgato tali humore, cesset dæmon vexare hominem obsessum, vel maleficiatum. Nam cum dæmon sit causa libera, non necessaria, a corpore humano non dependens, qui se occultè in illud potest intromittere, adhuc iterum, & iterum potest illicò novos excitare humores, novasque dispositiones inducere, & fovere, quibus continuos causet dolores, imò sine hujusmodi præviis dispositionibus acerbissimas valet excitare torsiones.

XII. Quare cum Lirano in 1.Reg. cap. 16. dico: *Nulla* res *sensibilis, aut virtus corporalis potest in eis* (dæmonibus scilicet) *aliquid agere directè, vel indirectè .... Videtur tamen rationabiliter concedendum, quod per sensibilia possunt afflicti a dæmonibus afflictionem levius ferre. Uno modo*,

quia actus activorum sunt in patiente prædisposito, ut dicitur 2. de anima. *Dæmones autem non possunt materiam corporalem, secundum suam voluntatem transmutare, sed hoc faciunt mediantibus activis corporalibus, propter quod in suis actibus homines affligendo, aliquando considerant dispositionem materiæ corporalis, unde & dicuntur aliqui lunatici, ut habetur* Matth. 4. & 17. *quia secundum variam dispositionem lunæ affliguntur a dæmonibus ex divina permissione, quia Luna habet dominium super humida, & secundum hoc cerebrum hominis, quod inter omnes partes corporis est magis humidum, magis est actum ad suscipiendum actionem dæmonis uno tempore, quam alio secundum varium motum Lunę; & eodem modo ad contrarium per aliquam rem sensibilem potest causari dispositio in corpore humano, per quam minus subjicitur actioni dæmonum, & sic afflictio ab eis causata diminuitur, & alleviatur. Alio modo potest hoc contingere, quia ad afflictionem requiritur perceptio. Delectatio enim est conjunctio convenientis cum convenienti cum perceptione ejusdem, ita quod ubi nulla est perceptio, nulla est delectatio. Et eodem modo est de tristitia, seu afflictione, quæ est de præsenti malo, seu conjunctio cum perceptione ejusdem, & ideo illud, quod diminuit perceptionem hujusmodi, diminuit, & alleviat afflictionem. Melodia vero (* loquitur de cithara David, quæ Saulem alleviabat *) extrahit ad semet attentionem, & per consequens ab alio retrahit, & sic potest alleviare afflictionem a dæmone causatam in homine, in quantum attrahit ad se attentionem, & retrahit ab afflictionis perceptione, sed dæmonem affligentem non potest expellere.*

XIII. Est & alia ratio, quare ad medicos remittat

mittat Rituale nostrum; quia, si infirmitates à dæmone inductæ per res naturales, exempli gratia per venena, venenatasque potiones, vel id generis in corpore immissas, a medico agnoscantur, nec dæmon amplius malefaciendo assistat, sed spontè, vel coactè per Exorcismos, vel alia remedia spiritualia ab ægroto totaliter recesserit, poterit medicus remediis naturalibus morbos curare; quæ enim mediantibus causis naturalibus proveniunt, mediantibus contrariis ejusdem ordinis tolli possunt.

XIV. En quare Rituale nostrum ad medicos provocet, quia licet nullum medicamentum, nec quælibet alia res sensibilis vim habeat sive directam, sive indirectam in dæmones, tamen per res sensibiles potest morbus causatus a dæmone mitigari, & alleviari, pro modico saltem tempore, secundum Lirani doctrinam, vel in totum tolli, si relinquatur post expulsionem dæmonis. Unde in hoc sensu inquit: *Sed hanc curam medicis relinquat.*

DOCUMENTUM XIV.

MUlierem exorcizans, semper secum habeat honestas personas, quæ obsessam teneant, dum exagitatur a dæmonio, quæ quidem personæ sint patienti, si fieri potest, cognatione proximæ, atque honestatis memor Exorcista, caveat, ne quid dicat, vel faciat, quod sibi, aut aliis occasio esset possit pravæ cogitationis.

SUMMARIUM.

1. *IN hoc unico paragrapho Exorcista suadetur pluribus ad morum gravitatem, modestiam, & sanctitatem in muliere exorcizanda adhibendam.*

COMMENTARIUM.

I. IN tota hac saluberrima sanctione nihil est, quod addam, nisi quod conforme huic monito scribit S. Paulus ad Romanos *cap.* 12. *v.* 17. monens eos ut provideant *bona non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus*. Et 2. *ad Corint*.8. *v*.20. & 21. testatur, se cum suis servare hanc regulam in ministe-

nisterio Apostolatus, *devitantes*, inquit, *hoc, ne quis nos vituperet in hac plenitudine, quæ ministratur a nobis. Providemus enim bona non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus.* Quod expressius in simili scriptum reliquit D. Hieronymus ad Nepotianum, de vita Clericorum, inquiens: *Si propter officium clericatus, aut vidua visitatur, aut virgo, numquam domum solus introeas. Tales habeto socios, quorum contubernio non infameris .... solus cum sola, secreto, & absque arbitro, vel teste non sedeas. Si familiarius est aliquid loquendum: habet nutricem majorem domus, virginem, viduam, vel maritatam: non est tam inhumana, ut nullam præter te habeat, cui se audeat credere. Caveto omnes suspiciones, & quidquid probabiliter fingi potest, ne fingatur, ante de vita.* Hinc S. Carolus in Concilio Mediolanensi IV. statuit: *Non remotis tamen arbitris*, (loquitur de Exorcista) *sed præsentibus viris honestis, atque ætate gravibus, in iisque uno saltem, vel duobus Ecclesiasticis hominibus. Mulieri autem energumenæ cum exorcismum adhibet, id præstet duobus ætate, vitaque probatis viris, tum fœminis itidem probatis præsentibus, iisque omnibus, si fieri potest, energumenæ consanguineis, vel affinibus. Mares, aut alios præsentes adesse ne omninò patiatur, nisi unum Ecclesiastici ordinis hominem.* Et S. Philippus Nerius sapienter discipulos monebat, *sibi ipsis caverent, ne energumenas fœminas, nisi astantibus multis, adjurare præsumerent*; ut refert P. Antonius Gallonius in ejus Vita *cap.* 8. *penes Bollandianos Continuatores tom.* 6. *Maii die* 26.

DOCUMENTUM XV.

DUm exorcizat, utatur Sacræ Scripturæ verbis potius, quam ſuis, aut alienis. Jubeatque dæmonem dicere an detineatur in illo corpore ob aliquam operam magicam, aut malefica ſigna, vel inſtrumenta, quæ ſi obſeſſus ore ſumpſerit, evomat: vel ſi alibi extra corpus fuerint, ea revelet, & inventa comburantur. Moneatur etiam obſeſſus, ut tentationes ſuas omnes Exorciſtæ patefaciat.

SVMMARIVM.

1. *VIs verborum S. Scripturæ adverſus dæmones oſtenditur.*
2. *Explicatur quomodo dæmon detineatur aliquando in corpore hominis per operationem magicam.*
3. *Signa maleficii non ſunt cauſæ phyſicæ, ſed morales dæmoniacæ vexationis, quibus dæmon delectatur Deum emulando; & num.* 4.
5. *Signa hæc interdum vere ſunt interna,*

6. *Quæ*

6. *Quæ pluribus modis in corpus humanum immitti possunt.*
7. *Aliquando enim ab homine videntur, sed solum apparenter.*
8. *Licitum est absolutè signa externa maleficii destruere.*
9. *An verò id licitum sit spe cessationis nocumenti, hinc inde ab Auctoribus disputatur.*
10. *Sententia Henrici affirmativa statuitur.*
11. *Ejusque ratio expenditur, & tota res confirmatur ad num.* 13.
14. *Objectiones proponuntur, & solvuntur, ad num.* 19.
20. *Talis curatio moralis dicenda est.*
21. *Non tamen est necessarium signa maleficii destruere pro sanitate obtinenda, ad num.* 24.
25. *Licitum est jubere, non tamen petere, ut dæmon signa maleficii revelet.*
26. *Utilissimum erit obsesso omnes suas tentationes Exorcistæ patefacere.*

COMMENTARIUM.

Dum exorcizat utatur Sacræ Scripturæ verbis potius, quam suis.

1. ET rectè, nam *omnis sermo Dei ignitus clypeus est sperantibus in se*, ut legitur *Prov.*30. *v.*5. & S. Justus Orgelitanus *in Cantic.* ad illud: *Mille clypei pendent*, ait: *In Sancta Scriptura omnis armatura fortium reperitur, ex qua vel contra diabolum, vel contra ministros ejus fortiter repugnatur. Nam, & ipse Dominus, cum in deserto a diabolo tentaretur, ex hac turri arma produxit, cum eum, prolatis ex Sacra Scriptura testimoniis, usque-*

quaque devicit. Hinc S. Rabulas Abbas Sacræ Scripturæ verbis utebatur ad dæmones coercendos, ut legitur in ejus Vita *apud Bollandum die 19. Februarii. Quando vero improbus diabolus in eum irruebat, multis injuriis lacessendo, tunc munitus Scripturis Sacris è vetere, & novo testamento petitis, eum pari pondere repressit, operibusque ipsis in fugam conjecit:* Sic S. Abramius a se dæmonia pluries repulit, ut narrat in ejus Vita S. Ephræm Syrus: „ orante eo no„ ctu, *scribit*, tenens securim satanas cœpit „ Cellam ejus evertere, cumque jam eam vide„ retur perforasse, magna exclamavit voce, di„ cens: Festinate celeriter, o Amici mei, fe„ stinate, & introeuntes citò eum suffocate. „ Beatus autem vir Dei, contra illum: *Omnes*, „ inquit, *Gentes circumderunt me, & in nomi„ ne Domini ultus sum in eos*. Ille verò pro„ tinus hac voce audita, evanuit.... Iterum„ que, paucis inter labentibus diebus aliis, dum „ media nocte Psalmodiæ vacaret, conspiciens „ stoream, super quam Psallens consistebat, vehe„ menti flamma comburi, ignem intrepidus con„ culcans, ajebat: *Super aspidem, & basiliscum „ ambulabis, & conculcabis leonem, & draconem*, „ omnemque potentiam inimici in Nomine Do„ mini nostri Jesu Christi mihi auxiliantis su„ perabo: diffugiens autem satanas, &c.„

Jubeatque dæmonem dicere, an detineatur in illo corpore ob aliquam operam magicam, aut malefica signa, vel instrumenta.

II. Interdum detentio dæmonis in corpore pendet

det ab arte ipsa Magiæ, & solent aliquando magi, seu malefici signa quædam conficere externa, vel interna, quibus durantibus durat effectus maleficii, & illis destructis cessat. Sic aliquando signa externa maleficii sunt capilli ligati, statuæ cereæ, acus, paleæ, plumæ, ossa &c. His enim, & similibus instrumentis solent veluti firmari pacta inter maleficum, & dæmonem, ut, quamdiu signum permanet, teneatur dæmon malefacere ex vi pacti: destructo autem signo, vel cesset obligatio, vel etiam teneatur dæmon a malefaciendo cessare. Rituale nostrum jubet interrogare an per hujusmodi signa detineatur dæmon in corpore. Hinc audiendus non est P. Brognolus in Manuali Exorcistarum *part.* 1. *c.* 3. *a.* 5. *quæst.* 10. *pag. mihi* 126. qui apertis verbis ait: *Ad quid quærere, ut dicat, an sit alligatus? Nonne hæc est mera fatuitas?* Ipse tamen non sibi constat; cum *ibid. cap.* 2. *art.* 1. *quæst.* 4. §. 2. *pag. mihi* 134. de se ipso narret: *At tandem cum illi* (nempe dæmoni) *præcepissem, ut diceret, an ingressus esset missus ab aliqua saga opere maleficii? Respondit, &c.*

III. Advertendum tamen, quod hujusmodi signa non sunt causæ physicæ, quia virtutem non habent ex se producendi tales effectus, quales dæmon, & malefici intendunt; sed merè morales, & quidem latè usurpatæ, seu puræ conditiones, quia signa sunt, & symbola externa, quibus positis, maleficus dæmonem invocat, & dæmon ad malefici placitum operatur, ut docet noster solemnis Doctor Henricus *quodlib.* 5. *quæst.* 33. inquiens: *Maleficia virtutem, aut efficaciam non habent ex natura propria, sed cuncta, quæ apparent fieri compositis maleficiis, immediatè fiunt libera voluntate a dæmonibus, ut*

eis

eis sibi homines associent, & associatos decipiant, à vero Deo avertentes, secundum quod dicit Augustinus, loquens de talibus factis super Psalm. 38. *Exurge in adjutoruim mihi: nihil maxime suggeritur humano cordi ab invisibiliter expugnantibus inimicis, nisi quia Deus non est adjutor; ut requirentes aliena adjutoria, inveniamur invalidi, & ab inimicis ipsis capiamur. Ut enim dicit* lib. 2. de Doctr. Christiana, *quæcumque fiunt in maleficiis sunt ex institutione superstitiosa, & pactione quadam dæmonum*. Cum enim Deum in hominibus studeat dæmon æmulari, sicut Deus in sacramentis colitur, ita signis mirificè delectatur. Quod D. August. *lib.* 21. *de Civit. Dei cap.* 6. apertè docet: *Dæmones*, inquit, *alliciuntur per varia genera herbarum, lapidum, lignorum, animalium, carminum, rituum, non ut animalia cibis, sed ut spiritus signis, in quantum scilicet, hæc eis exhibentur in signum divini honoris, cujus ipsi sunt cupidi.* Quod longè prius clarissimè docuerat Tertullianus de Præscriptionibus cap. 40. *Diaboli*, inquit, *sunt partes intervertendi veritatem, qui ipsas quoque res sacramentorum divinorum in Idolorum mysteriis æmulatur. Tinguit & ipse quosdam utique credentes, & fideles suos expiationem de lavacro re promittit, & sic adhuc initiat mithræ: signat illic in frontibus milites suos, celebrat & panis oblationem, & imaginem resurrectionis inducit, & sub gladio redimit coronam. Quid? quod & summum Pontificem in unis nuptiis statuit? Habet & virgines, habet & continentes? Cæterum si Numæ Pompilii superstitiones revolvamus, si sacerdotalia officia insignia, & privilegia, si sacrificalia ministeria, & instrumenta, & vasa ipsorum sacrificiorum, ac piaculorum, & votorum curiositates consideremus, nonne manifestè dia-*

diabolus morositatem illam Judaicæ legis imitatus est? qui ergo ipsas res, de quibus sacramenta Christi administrantur, tam æmulanter affectavit exprimere, in negotiis idolatriæ utique, & idem, & eodem ingenio gestiit, & potuit instrumenta quoque divinarum rerum, & sanctorum Christianorum sensum de sensibus, verba de verbis, parabolas de parabolis, prophanæ & æmulæ fidei attemperare.

IV. Id manifestè apparet, si attendamus explicationem datam signis cujusdam maleficii a S. Andrea Salo, ut narratur in ejus Vita a Coævo conscripta *apud Continuatores Bollandian. tom. 6. Maii die* 28. Porrò signa erant elychnium, oleum, lampas, ignis, & zona nodis quatuor in ea formatis, quarum rerum significatio ita exposita fuit a prælaudato S. Andrea. „ Jussit (magus nempè) parari lampadem, oleum, elychnium, „ zonam, & ignem, quo sacri baptismi, gratia „ mulierem exueret. Lampas quippè pro sacra „ baptismali concha, aqua pro aqua illius sancta; „ oleum pro sacro Oleo: elychnium, & ignis pro „ cereis accensis: zona pro illa, qua in Baptismate cincta fuerant deposcebantur.... Imò, & „ in Imaginibus.... clam illas obltinendo, arefacto stercore, & in lampadem conjiciendo: „ atque ita opus suum, uti oblationem in sacrificium offerens, pessimo dæmoni consecravit. Ad quaternos, quod attinet, zonæ nodos, vinctus iis adstringebatur satanas (*intellige moraliter ex pacto*) nec poterat abire, nisi combusta Zona: præceperat enim mulieri „ magus, illam intra vestes gestandam, quo „ scilicet ad lumbos circumferret dæmonem „ Hæc S. Andreas. Sed ut totum melius intelligatur, legenda est integra Historia, quam infra refero, *num.* 13. Quare manifestum est dæ-

dæmonem, hujusmodi suis signis Deum æmulari.

Quæ si Obsessus ore sumpserit, evomat.

V. Interdum enim signa maleficii interna sunt, ut pluribus exemplis indubiè colligitur. In miraculis namque S. Dympnæ Virginis, & Martyris *cap.* 4. *penes Bollandianos die* 15. *Maii*, leguntur, ad ejus sepulcrum liberatum energumenum „ qui expositus exorcismis, ejecit uncos „ acicularum, fragmenta vitrorum, partes se„ ricorum, & capillorum, & similia. „ Ibidem in Vita secunda S. Bernardi Senensis *cap.* 6. refertur, liberatam obsessam ad ejus sepulcrum, quæ „ evomuit carbonem quemdam extin„ ctum, ita vehementer calidum, ut manum „ recolligentis eum non aliter, quam si ignis „ feret, supercalefaciebat. „ Item carbones ejecti leguntur in Vita B. Francisci Fabrianensis *cap.*3. *in additionibus ad tom.*3. *Aprilis*, apud eosdem eruditissimos Scriptores. In supplemento Actorum B. Joannis Taussiani, Episcopi Ferrariensis §. 6. die 24. Julii narratur de quadam muliere energumena, quod „ cum se magno „ stomachi dolore opprimi sentiret, a Fr. Hie„ ronymo de Bononia cum annulo Episcopali „ benedicta, ferrum ex ore projecit, idest Cla„ vum equinum, & illum magnis viribus evo„ muit, & alium majorem clavum de pectore „ traxit, ac statim incolumis meritis Beatissimi „ Episcopi, evasit. „ Similiter in miraculis S. Joannis Gualberti *part.*13. *penes Bollandianos eosdem Continuatores die* 12. *Junii* legitur, quemdam obsessum ad Monasterium Vallis-Umbrosæ

adductum „ qui quosdam nigerrimos carbones „ paulatim evomens, Deo gratias, Deo gratias, „ inquit, convalui. Ad hæc videnda sociorum, „ aliorumque fit concursus: nequibant satis „ mirari unde illi carbones, præsertim cum se „ numquam comedisse fateretur. „ Præterea in actis S. Franciscæ Romanæ *cap.3. apud Bollandum die 9. Martii* legitur, quod „ quidam Hungarus obsessus a malignis spiritibus, ductus vio„ lenter ad corpus B. Franciscæ, expuit coram „ omnibus tres carbones, & recessit liberatus. „ Insuper scriptor Vitæ S. Isidori Episc. Hispalensis *die* 4. *Aprilis*, *apud Bollandianos*, refert, plures energumenos ad ejus sepulcrum fuisse liberatos, inter quos fuit adolescentula quædam, quæ in actu liberationis expulit „ num„ mum. Nummus autem, *inquit*, apud nos „ ad ejus confusionem diligenter habetur repo„ situs. „ Tandem in Vita S. Hugonis Monachi, & Prioris Enziacensis *cap.* 3. *die* 20. *Aprilis*, quædam dæmoniaca „ evomuit in modum „ scarabeorum tria reptilia. „ Et similiter altera „ reptile quoddam oestro consimilem vi„ vum, & repens evomuit „ ut narratur in Vita S. Eutropii *cap.*3. *penes Antuerpienses Socios* 30. *Aprilis*. Lege exemplum, quod ex D. Antonino supra retulimus in Commentario Documenti V. *num.* 26.

VI. Tribus autem modis res solidæ, & quantitativæ in corpus humanum immitti possunt, juxta Doctores. Primò per extensionem, & occlusionem pororum, qui ita dilatantur a dæmone, ut hæc duriosa inseri possint, rursumque iis insertis ita clauduntur, ut hujusmodi hiatus nullum postea vestigium remaneat. Sic fulminis radius poros vaginæ penetrat ferrum, & ensem liquat sine ejusdem vaginæ

 læsione

læsione. Secundò per divisionem eorum, quæ ingerenda sunt; dæmon enim res solidissimas dividit, & comminuit in partes minutissimas, etiam instar pulveris, tum illas sensim immissas, & ingestas iterum unit & compingit, atque in pristinam molem restituit, idque tam citò, & subtiliter, ut adstantium oculi talem operationem ob nimiam ejus subtilitatem & celeritatem advertere nequeant: & hoc ex imperio, quod, Deo permittente, in naturam, & res naturales exercet. Tertiò per carnis vulnus citissimè apertum, & consolidatum, per quod materia dura introducitur: dæmon enim sua subtilitate scientiæ, & potentiæ virtute homini somnum profundissimum immittere potest, ut soporatus dolorem non sentiat, tum sopore immisso,&adempto doloris sensu,scissione carnem dividere, & post materiam duram, & solidam immittere, deinde aliis naturalibus, & efficacibus remediis brevissimo tempore vulnus consolidare, itaut nulla cicatrix vel vestigium incisionis relinquatur. Ex his tribus dicendi modis, elige quem vis, ac vide si lubet Martinum Delrio *Disquisit. magic. lib.3.par.1. quæst.3. sect. 6.*

VII. Advertendum tamen, quod aliquando instrumenta illa, quæ evomuntur a maleficio affectis, non verè, & realiter in corpora immittuntur, nec è corporibus ejiciuntur, sed aliundè citò accipiuntur, & statim supponuntur. Sic in Vita S. Isidori Hispalensis Episcopi *loco supra laudato* legitur, quod dum ad ejus sepulcrum a quadam energumena egrederentur dæmones „ unus illorum dæmonum per os Mulierculæ „ projecit nummum, & alius lapillum, quem „ de pelago Salmantino se eodem momento as- „ seruit extraxisse: tertius autem plumbum....

„ quod

„ quod eadem mulier in summitate vittæ col-
„ ligatum circumferebat. „ Aliquando res, quæ evomuntur nec suppositæ, nec reales sunt, sed tantum apparentes, oculos adstantium perstringendo, adeo ut cum vomitione & excrementis educta esse videantur. Sic in Vita B. Joannis Taussiniani Episcopi Ferrariensis *cap. 2. loco supra relato* narratur, quod „ Vir Dei Joannes cum se-
„ mel ad visitandum quamdam mulierem .... a
„ dæmone vexatam, nec non maleficiis diaboli-
„ cis pene consumptam, venisset .... non mul-
„ to post sacerdos ad Infirmam cum Dominico
„ Domini nostri Jesu Christi corpore venit, tum
„ ut eam communicaret, tum ut spiritum eam
„ vexantem ab eo corpore exire conjurationibus
„ compelleret. Sacerdos cum vix intra cubiculum
„ cum sacramento Dominici corporis venisset,
„ illa mulier statim clavos, acus, ærisque frusta
„ ad vomitum conversa evomere videbatur.
„ Qui huic aderant spectaculo omnes stupe-
„ bant, & unus, qui vas evomitionis ad os mu-
„ lieris tenebat, cum B. Joanne contendere cœ-
„ pit, an quæ evomuerat hæc mulier essent ve-
„ ra, & ea vera fore asserebat; sed in contrari-
„ um Vir Dei veritatem esse asseverabat, nam
„ clavos, acus, & æris frusta non vera, sed dia-
„ bolico præstigio ita videri, & hoc diabolo ocu-
„ los astantium præstigiante; at ille pertinaci
„ fronte Beato viro resistens, manum in catino
„ apponens, clavos, acus, & æris frusta sua
„ manu elevabat, & Episcopo ut videret por-
„ rigebat, quæ astantibus omnibus cernenda o-
„ stendebat. Sed vir Dei eorum cœcitatem videns,
„ immundo spiritui ex illo mulieris corpore exi-
„ re præcepit. Hoc imperato, cum fetore ma-
„ ximo immundus spiritus ex illo exivit corpo-
„ re, & quæ prius in clavos, & acus, & æris

„ frusta cernebantur, modò non nisi in flegma, „ sicut juxta veritatem prius erant, conspiciunt. Tunc Vir Dei diaboli præstigium aperuit, & astantium cœcitatem propulsavit, asserens talia non clavos, non acus, non æris „ frusta fore, sed flegma. „ Pariter in Vita S.Catharinæ Svecicæ legitur quamdam Mulierem obsessam, ad tumulum sanctæ Birgittæ liberatam evomuisse diversis vicibus „ tres serpentes, qui „ erant secundum mulieris æstimationem in longitudinem duplicis ulnæ.... & secundo evomuit materiam horribilem, quasi globum, „ vel modum...... Quidam Peregrinus cœpit „ movere materiam, & apparuerunt ibi plusquam viginti capita „ *penes Bollandum* 24. *Martii*.

Vel si alia extra corpus fuerint ea revelet, & inventa comburantur.

VIII. Henricus noster Gandavensis quodlib. 5. quæst. 33. hoc docet his verbis: *Licitum est maleficium deponere simpliciter, quemadmodum licitum est idolothytum in cloacam projicere*. Idolothytum porrò ex communi Patrum, & Doctorum propriè ad cibos Idolis immolatos pertinet, licet Tertullianus accipiat pro omni eo, quod Idolis sacratum est, ut observat Jacobus Pamelius *in lib. Tertulliani de Idolatria c.* 13. sicut ergo licitum est Idolothyta in cloacam projicere, eadem profectò ratione licitum, imò *catholicum* erit, inquit Doctor solemnis *destruere opus superstitiosum dæmonis, & in hoc ei contrariari*, quale est signum maleficii a malefico positum.

IX. Sed

IX. Sed major difficultas est an, liceat signa maleficii removere, vel comburere spe cessationis nocumenti, & pristinæ valetudinis recuperandæ. Hanc quæstionem primus omnium ex professo instituit Henricus noster *quodlibeto supra-citato*, quem postea communiter secuti sunt Theologi, quos supra 47. enumerat Brognolus *in Alexicacon. tom.*2. *disp.*3. §. 5. quibus tamen non adhærent Joannes Hessels a Lovanio in prælectione *lib.*4. *Sent.* Estius *in* 4. *dist.* 34. §. 8. Franciscus Sylvius *in* 2. 2. *q.* 96. *art.* 4. qui tamen ut probabilem admittit Henrici sententiam: & Pignatellus novissimarum Consultationum *tom.* 1. *consult.* 59.

X. Henricus itaque quodlib. 5. quæst. 33. ait: *Licet autem perniciosum est operibus superstitiosis communicare, aut facere talia, qualia faciunt superstitiosi, communicando operibus dæmonum: Catholicum tamen est destruere opus superstitiosum dæmonis, & in hoc ei contrariari. Et sic dico, quod licitum est maleficium deponere simpliciter, quemadmodum licitum est Idolothytum in cloacam projicere: & etiam ut curetur infirmus maleficiatus non credendo, quod virtute illius maleficii morbus ille contingat; hoc enim infidelitatis esset... Sed credendo contrarium, & quod fiat sola dæmonum actione ex divina permissione; qui non consueverunt secundum pactionem suam maleficiatum vexare, nisi stante illo maleficio.* Quæ sententia conformis videtur his, quæ habet D. Joannes Epist. 1. cap. 3. *Christus venit in mundum, ut destruat opera diaboli.* Igitur Christi imitato erit, qui maleficiorum signa, quæ diaboli sunt opera destruit.

XI. Expendamus modo Henrici rationem, quæ est hujusmodi: *Quod genere suo non est malum, & potest fieri intentione bona, licitum est;*

deponere autem maleficium .... ex genere suo non est malum, & fit bona intentione quando fit ad movendum malum, quod est in proximo, ergo &c. Porrò in destructione maleficii nulla est societas cum dæmone, neque ulla honoratio ejus; nam actio illa potius tendit ad destruenda vincula impietatis, & dissolvendum pactum, & consequenter, quantum in se est, ad tollendam societatem cum dæmone. Præterea illa destructio est involuntaria ipsi dæmoni; nam saltem ex se, invito illo fit, & independenter a voluntate ejus. Insuper, per illam ablationem, nihil per se postulatur a dæmone, sed tollitur efficaciter id, unde solet dæmon moveri ad operandum, & faciendum malum. Tandem in destructione illius signi non intervenit usus alicujus vani signi per modum causæ ad faciendum aliquid, ad quod tale signum est inutile, & in hoc consistit ratio superstitionis cum pacto implicito, nam illa destructio vani signi est potius destructio vani signi non ut causæ, ut advertit Henricus, sed ut signi, quia ut signum solet movere dæmonem. Hæc autem omnia per se non sunt mala, sed laudabilia.

XII. Quod verò fiat bona intentione, declaratur; nam in primis si loquamur de intentione finis remoti illa est intrinseca, quia est intentio operantis, non operis, quæ potest esse bona, cum intendat liberare proximum ab illa vexatione corporis, quod ad misericordiam pertinet. Item tollere proximo occasionem cadendi spiritualiter continuando pactum cum dæmone, & alteri proximo amplius nocendi, & similia. Quod si contingat intentionem esse malam, aut vanam, tunc poterit per accidens actio esse mala, tamen non proinde erit superstitio. Loquendo verò de intentione finis intrin-

sceci, & operis, etiam hæc per se bona est, quia non est, nec esse debet intentio obligandi dæmonem ad aliquid agendum, nam in hoc miscerentur superstitio; sed intentio est destruendi incentivum dæmonis, ad tale maleficium committendum. Nec enim dubitari potest, quin dæmones his signis excitentur, & inducantur ad nocendum, & quod cessare soleant his destructis; nam hoc experientia notum est, & nos supra ostendimus *num.* 2. Unde hoc credere nulla est superstitio, quia non a dæmone hoc discitur, ut a docente, vel testificante, sed ex operibus suis malignis, & longa consuetudine hoc per experientiam cognoscitur; & consequenter ratione constat moveri dæmonem illis rebus, non ut res sunt, sed ut signa sunt ab eis data, adeoque licitè, & prudenter creditur dæmonem habere talem consuetudinem, sicque optima intentio ad destruendum talia signa, est tollere incentivum dæmonis ad malefaciendum, destruendo illud non per artem, vel benevolentiam ejus, sed per propriam hominis potestatem, ipso etiam invito. Sic fere in terminis rationem nostri Henrici expendit eximius P. Suarez *tom.* 1. *de Religione lib.* 2. *de Superstitione cap.* 17.

XIII. Sed confirmet hoc totum, factum quoddam quod legitur in Vita S. Andreæ Sali, qui sæculo X. vixit *cap.* 17. *apud Continuatores Bollandianos tom.* 6. *Maii die* 28. nec pigeat totam narrationem legere. Legitur, inquam, quamdam mulierem viro decoctori, & adultero junctam ad magum velut ad virum Sanctum adductam fuisse, quæ cum eidem sua infortunia, & mariti scelera exposuisset, ab eo auxilium petiit, cui magus respondit "Concupiscentiam in illo omnem „ sic extinguam, ut mulieris cujusvis concubi-

tum deicenps appetiturus non sit. Respondit mulier: Aliud nihil in votis mihi est, mi Do-
„ mine, quam ut conjux meus a prava alia-
„ rum consuetudine aversus, in me solam omnem
„ amorem suum transferat. Cui alter: ut pe-
„ tiisti effectum dabo.... tum ita pergit: Va-
„ de in domum tuam, & para mihi elychnium,
„ & oleum, & lampadem, & zonam, & ignem;
„ quarto post die namque veniam, quæ deside-
„ ras tibi præstiturus. Et verò adfuit die quar-
„ to, acceptoque oleo, nescio quid immurmu-
„ rans, atque invocans, in lampade illud in-
„ fudit, rursumque attracto elychnio acce-
„ ptam lampadem accendit, & collocavit eo-
„ dem, quo mulieris Imagines (*nempè Sancto-*
„ *rum*) servabantur loco: deinde accepit quo-
„ que zonam, & nefariæ artis suæ arcana quæ-
„ dam verba proferens, in eaque nodos quatuor
„ innectens, mulieri tradidit dicens: Intra vestes
„ corpori tuo illam adstringe, & mihi tremis-
„ sem (*nempè tertiam partem aurei*) porrige pau-
„ peribus distribuendum pro salute animæ tuæ.
„ Porrexitque illa.... Ecce autem maritus ejus
„ odisse, ac detestari cœpit, quæ prius cupi-
„ dè operabatur, solamque uxorem suam amo-
„ re prosequens, in curanda re familiari totus
„ versabatur. „ At post id mulier dormiens dæ-
monum amplexibus tenebatur, & variis exinde illusionibus obnoxiam, Sacras Imagines, quas domi habebat, conspurcatas vidit, & ex Angelo verò ipsi apparente didicit, quod magus id fecerit. Quare rem totam aperuit Epiphanio, qui erat S. Andreæ Sali discipulus, & familiaris, vir præclara instuctus pietate, qui postea monachus factus mutato nomine Constantinopolitanam Sedem tenuit. " Quibus auditis, altum ingemi-
„ scens, lacrymasque ubertim profundens (*Epi-*
„ *phanius*)

„ *phanius*) maledictus sis, exclamabat, nequam „ diabole, qui non cessas filios hominum insidiis „ impetere. Deinde consilio secum inito: ad „ mulierem vade, inquit, ac zonam illam flam- „ mis trade, elychnium verò, & lampadem „ contere, & imagines ad me affer." Executa mulier sic liberata est, dixitque postea Epiphanio." Nunc scio verè contrivisse Dominum per te „ omnes inimicos meos. Cui Epiphanius: Præ- „ clara fides tua hæc tibi bona apportavit. Nos „ enim miselli peccatores sumus, divinæ mise- „ rationis semper indigni." Unde non est novum, quod maleficii instrumenta comburantur, ac dissipentur spe cessationis nocumenti, cum videamus hanc regulam a Sanctis antiquis viris observatam, atque approbatam; hoc enim factum non improbatum legimus a S. Andrea de hac re ab Epiphanio monito, *ut ibidem narratur*. Aliud simile lege de S. Irene in Commentario Documenti V. *num.* 22.

XIV. Nec obstat primò, quod diabolus nunquam spontè cessabit a nocumento corporali nisi ut gravius noceat in anima, cum sit hostis noster præcipuus semper cupiens quam maximè nocere, juxta D. Leonis sententiam *serm.* 19. *de Passione*, ubi de dæmonibus loquens: *Cum*, inquit, *eis nihil in quemquam amplius liceat, quam justitia Divina permiserit .... agunt tamen versutissiam arte fallaciæ ut ex arbitrio propriæ potestatis aut lædere videantur, aut parcere; & multis quod dolendum est, ita per nequitiam simulationis illudunt, ut quidem illos, & timeant pati infensos, & velint habere placatos, cum beneficia dæmonum omnibus sint nocentiora vulneribus, quia tutius est homini inimicitiam diaboli meruisse quam pacem*, & consequenter per cessationem nocumenti, quæ fit amoto signo,

gra-

gravius infert nocumentum vel amoventi, vel maleficiato, vel utrique.

XV. Non inquam obstat, quia cessatio a nocendo, beneficium non est Diaboli, sed Dei, & hominis tollentis signum; sicut non est beneficium proditoris, quando ablato signo desistit a proditione peragenda; neque qui tollit, ullo modo dici potest, hoc beneficium a proditore expectare; hinc parum aptè ad rem nostram adducitur auctoritas Magni Leonis.

XVI. Nec officit secundò id quod Dominus in Evangelio dixit: *Hoc genus dæmoniorum non ejicitur nisi in oratione, & jejunio*. Non enim sensus est, non aliter rectè ejici posse; nam in primis plus probat argumentum, quam opus sit; si enim valeret, nec exorcismis ejici licitè posse probaret, sed tantum jejunio, & oratione. Sensus ergo verborum Christi non est non aliter ejici, sed non aliter recte ejici posse efficaciter; nam Apostoli non quærebantur se usos malis mediis, sed se ejicere non potuisse; conatus enim Apostolorum non fuerat illicitus, sed irritus, & hoc scire volebant, cur efficax non fuisset in hoc Energumeno, quemadmodum solebat esse in cæteris. Responsum illis est, id accidisse, quod orationem, & jejunium non adhibuissent, quæ talium dæmoniorum pessimorum, quorum erat inveterata possessio, generi expellendo necessaria ipsis erant.

XVII. Nec tandem obstat testimonium D. Hieronymi in Vita S. Hilarionis, ubi refert, quod cum quædam virgo a dæmone obsessa ad Hilarionem liberanda delata esset, dæmon respondit: *Exire me cogis, & ligatus subter limen teneor; non ex eo nisi me adolescens, qui tenet dimiserit.* (utique ablatis signis) addit verò Hieronymus: *Noluit autem sanctus antequam purgaret vir-*

virginem, vel adolescentem, signa jubere perquiri, ne aut solitis incantationibus recessisse dæmon videretur, aut ipse sermoni ejus accommodasse fidem. Ubi Hieronymus duo mala significat esse in auferendis istis signis; unum, quia pertinet ad usum incantationum; aliud quia datur fides dæmoni.

XVIII. Confirmo hoc totum ex historia, quam notavi dum acta Sanctorum Bollandiana percurrerem, quæque legitur in Vita S. Joannis Gualberti *par.2. Miraculorum die 12. Julii.* " Petrus
„ Bernardi de Arena Civis Florentinus... huc
„ veniens, miris modis funibus undique septus
„ horribilitatem quamdam præseferens, ut mul-
„ torum nasos, & aures mordicus attentare
„ præsumeret..... Cum autem ex more in sa-
„ crarium..... traheretur, coactus tandem post
„ multas in eum orationes, conjurationesque
„ habitas, hæc retulit: se cujusdam maligni viri
„ carminibus, & incantationibus illis tam astri-
„ ctum, & ligatum teneri, ut nullo pacto,
„ nulla etiam vi se inde abstrahi posse fatere-
„ tur, ni prius fascinationes, & incantationes
„ illæ de sub ostii limine domus suæ amoveren-
„ tur. Cæterum cum Monachi & meritis Chri-
„ sti Jesu, & B. Hilarionis exemplo ducti, pa-
„ rum, vel nihil fidei adhiberent, eo quia in
„ aliis sæpè mentitus esset; instare orationibus,
„ insuper Sacerdos jugiter torquere, sibique ex
„ virtute Dei exitium imminere dicebat: E con-
„ tra ille vultu truci, ardentibusque oculis in hæc
„ prorupit verba: O cruces! O tormenta! quid
„ patior? quid opus est, ò pessimi Fratres, ut
„ hinc abeam per tot orationes? Cur incassum
„ hos Hymnos, verbaque hæc Divina effundi-
„ tis? Quid frustra tantum laboris perfertis?
„ Sat est hoc ex me potuisse audire, in ostii li-

„ mine

„ mine incantationes relinqui, quod mihi plu-
„ rimum nociturum non dubito. Optantibus
„ nonnullis ex his, qui cum ipso venerant, ut-
„ que dæmon ajebat, lamina, & linum, & cæ-
„ tera inquirerentur, & a loco amoverentur,
„ prohibuere monachi, ne aut solutis incanta-
„ tionibus recessisse dæmon, aut ipsi suis ser-
„ monibus accomodasse fidem videri possent,
„ asserentes, semper fallaces esse dæmones, &
„ ad simulandum callidos. Orantibus itaque
„ & Virginem Mariam, sanctumque Joannem
„ jugiter religiosis viris deprecantibus... ipsum
„ miserum prius diu discerpens & lanians, de-
„ mum discessit. „

XIX. Non, inquam, obstat; nam in primis Hieronymus ibi non dicit S. Hilarionem noluisse investigare signa, quia id malum esset, sed simpliciter noluisse: unde potius in tali absoluta locutione indicat, non ex necessitate, sed perfectiori virtute ita se gessisse, ac subinde non id omisisse, quia esset malum, sed quia plus de Deo confidebat. Erat enim dignum tali viro, ut altiori virtute, & modo dæmonis opera destrueret, & ideo de quærendis signis non curavit. Deinde fortasse timuit S. Hilarion aliquod scandalum, ut significant illa verba: *Ne solitis incantationibus recessisse videretur*; idest, ne astantes id putarent, & aliquod scandalum sumerent: facile enim crederent, non potuisse dæmonem expelli a viro Sancto invitum, & non ablatis signis. Tunc ergo sine dubio non expediebat tali viro, & in tali occasione uti illo medio, esto illud per se, & natura sua malum non sit. Idem dic ad confirmationem.

XX. Advertendum tamen, hujusmodi curationem non esse supernaturalem; supernaturalis enim procedit a causa supernaturali, ab

Exor-

Exorcismis scilicet, oratione, confessione, jejunio &c. independenter a remotione signorum, sed esse curationem moralem, sicut enim ipsa signa sunt quasi causæ morales vexationis dæmonis, ita ablatio eorumdem est veluti moralis ablatio talis vexationis.

XXI. Insuper advertendum est posse maleficiatum liberari sola supernaturali curatione, nec simpliciter necessarium est signa maleficii destruere, ut patet ex factis supra relatis, quia dæmonis alligatio illis signis non est naturalis, nec coacta, seu violenta, sed libera, & voluntaria, ut dictum est supra *numero 3*. Igitur cogi potest dæmon ab Exorcista per præcepta illi facta in nomine Jesu, ut cesset homini nocere, & nihil impedimenti poterunt afferre illa signa, quin maleficiatus liberetur; sicut enim posito maleficio, positis signis, posito dæmone operante nocere non possunt iis, qui firma fide in Deum confidunt: ita posito dæmone operante, positis signis maleficii, & posito maleficio, ut dæmon a malefica operatione ob supernaturalia remedia desistat, cogi potest.

XXII. Hoc assertum præter dicta, manifestum fit in S. Ambrosio, ut refert Paulinus in ejus Vita *operibus S. Præsulis inserta*. „ Quidam haruspex Innocentius nomine.... misisse se etiam, & dæmones, qui illum (*nempe Ambrosium*) necarent, fatebatur; sed dæmones renuntiasse se non solum ad ipsum appropinquare minimè posse, verum etiam nec ad fores domus in qua manebat Episcopus, quia ignis insuperabilis, omne illud ædificium communiret, ut etiam longè positi urerentur, atque ita cessare artes suas, quibus adversus Domini Sacerdotem se aliquid posse arbitrabatur. „ Similiter

cla-

clarum fit in S. Theodoro Siceota Episcopo Anastasionopolitano; legitur namque in ejus Vita *cap.* 5. *penes Bollandianos die* 22. *Aprilis*, quemdam magum immisisse dæmones „ ut Sanctum „ tentarent, & ad mortem usque affligerent.... „ sed Divina virtute, quæ illum protegebat, „ fugabantur.... Quare cum idem sæpius fru„ stra, imò verò cum detrimento suo tentas„ sent, ad eum a quo missi fuerunt, confusi re„ verterunt...., & respondebant.... in cibo, „ & potu (*en signa maleficii*) vim nostram mi„ scuimus, sed eam ipse utens benedictione inu„ tilem reddit.„ Ulterius manifestatur ex his, quæ habet S. Epiphanius adversus hæreses, *hæresi* 30. *quæ est Ebionitarum*, ubi hæc narrat *num.* 7. *&* 8.„ Erat in Balneis ingenua mulier „ eximia corporis venustate, ac specie, quam „ Adolescens inveteratæ libidinis aculeo percitus „ adamavit, ac per balnearum solium ambulans, „ latus suum ad mulieris latum affricuit. Illa „ in nomine Christi semet obsignat; nam Chri„ stiana erat, quominus peccare eam, aut la„ vare cum viris attinebat.... Verum ut sua „ Deus miracula demonstraret, omnibus suis „ conatibus adolescens excidit, cum & ad eam „ misisset, & muneribus sollicitasset; illa verò „ & internuncios contumeliosè a se dimisisset, „ nec impudici amatoris artibus cessisset. Igi„ tur socii comperto Juvenis mœrore.... poten„ tiores quasdam præstigias adornant. Cum ni„ hil venefici isti promovissent, ac se mulier „ & Christi signo, & fidei præsidio defenderet, „ cognitum est Adolescentem tres integras no„ ctes illius alliciendæ gratia substitisse, ac de„ mum spe sua frustratum, cum impostoribus „ jurgio contendisse.... Hoc documentum Chri„ stianæ Religionis.... quo nihil adversus Chri-

„ sti

„ sti nomen Crucisve signum valere maleficia
„ comperimus. „ De S. Cypriano Martyre, prius dæmonum cultore, hæc narrat S. Gregorius Nazianzenus *orat. in laudem ejusdem Martyris:*
„ Virgo quædam erat patritio genere nata, ho-
„ nestisque moribus prædita. Virgo hæc forma
„ erat perquam liberali, & egregia. Hujus
„ amore magus Cyprianus captus est...... nec
„ tantum captus est, sed ejus quoque pudici-
„ tiam attentabat.... Solicitabat ergo eam Cy-
„ prianus, atque ad hujusmodi lenocinium
„ non aniculam quamdam ad hos usus accom-
„ modatam, sed dæmonem quemdam libidinis,
„ ac voluptatis amantem ascisciit.... At puel-
„ la simul atque vim mali præsentit, atque
„ insidias intellexit...... deploratis omnibus a-
„ liis remediis ad Deum confugit, ... Virgi-
„ nemque Mariam supplex obsecrans, ut peri-
„ clitanti Virgini auxilium ferret, jejuniis, atque
„ humi cubationis pharmaco se se communit....
„ Virgo superat, dæmon superatur. Ad aman-
„ tem accedit tentator, victum se recepisse in-
„ dicat, ... atque a Virgine quidem, non se-
„ cus ac tormentaria quædam Machina a firmo,
„ & valido muro repellitur, precibus nimi-
„ rum, & oratione fusus ac fugatus. „ Tandem Joannes XXII. conqueritur, Joannem de Amanto medicum, Barbitonsorem, & plures aulæ Pontificiæ Clericos magicis artibus conatos fuisse, & nonnullos Cardinales morte afficere, sed frustra, divina eos protegente gratia. Inter alia hæc habet prædictus Pontifex *Tom. I. Epist. secret.* 374. apud Odoricum Raynaldum in Annalibus Ecclesiasticis ad annum 1317. *Non attento, quod leges humanæ atrocius judicant hominem veneno extinguere, quam gladio trucidare, potiones, & venena mortifera præparari fecerunt;*

ut

ut ex illorum propinatione nos, & aliquos ex iisdem Fratribus nostris extinguerent. Et ne deficerent in sui mali executione propositi propinationis habilitate negata, imagines cereas fecerunt sub nostro, & ipsorum Fratrum nominibus confici, ut magicis artibus incantationibus vetitis ac dæmonum invocationibus reprobandis adhibitis, vitam labefactarent insontium per punctionem imaginum prædictarum. Porrò licet hujusmodi perfidi proditores conceperint dolum hujusmodi, & ut iniquitatem parerent opportunitates quærere, suosque frequenter curaverunt pro viribus exercere conatus; ille tamen, in cujus potestate hominis & mors, & vita consistit, misericorditer resistentiæ manum opposuit, & à nocere nitentibus innoxiis noceri non sinens, potiones, & tres ex imaginibus antedictis ab insperato in manus nostras devenire concessit &c. Dat. Kal. Maii 1317.

XXIII. Sed nedum propria sanctitas, verum & aliorum orationes, ac in Deum fiducia impediunt quo minus maleficia noceant. Sic maleficium in alium impedivit precibus suis S. Berachius Abbas, ut legitur in ejus Vita *c.2. penes Bollan. die* 15. *Feb.* Hæc enim habet Scriptor: " Quodam tempore
„ uxor regis Lageniæ maligno eam excitante spi-
„ ritu, eumdem Regis Filium arte Magica, ut
„ perfida noverca, interimere voluit; timuit
„ enim, quod Proli suæ prævaleret, ac eam con-
„ temneret si post obitum regis regnaret. Ascen-
„ dit ergo cum aliis concinnatricibus magicæ
„ artis peritis, cujusdam collis summitatem,
„ ut adorando dæmones ab eis impetrarent, vel
„ Filii Regis mortem, vel mutilationem. Sed
„ desiderium peccatricis Reginæ periit, quia
„ Spiritui sancto, qui in sancto suo (*Brachio*)
„ operabatur, contraire non valuit; Dei enim

virtu-

„ virtute instigante, vir Dei ad videndum
„ pecora Monasterii eumdem locum ascen-
„ dit, ac Deo sibi revelante, quænam regi-
„ na ibi ageret didicit; quamobrem vir Dei
„ ad orationis præsidia convolans, Deum Cœli
„ devotissimè rogavit, ne malignantium mu-
„ lierum incantationes puero innocenti præ-
„ valerent; & exaudivit Dominus sanctum su-
„ um puerum innocentem defendendo, ne ma-
„ gica ars ei prævaleret „.

XXIV. Quare si dæmones maleficio jubente, nequeunt interdum malefacere, non poterunt dæmones a malefaciendo desistere, etiam si magus nollet, & signa perseverent? Licet tamen Rituale nostrum signorum ablationem, & destructionem proponat, solam proponit ut medium licitum, non necessarium.

XXV. Tandem advertendum est quod aliud est *petere*, aliud *jubere*, ut dæmon signa maleficii revelet; primum enim illicitum est, ut vidimus in Commentar. Tituli *num.* 9. secundum admittitur a nostro Rituali.

Moneatur etiam Obsessus, ut tentationes suas omnes Exorcistæ patefaciat.

XXVI. Hujus moniti utilitatem eruo ex iis, quæ habet Cassianus *collat.* 2. *cap.* 10. ubi scribit: *Tum Moyses: vera, inquit, discretio nonnisi vera humilitate acquiritur. Cujus humilitatis hæc erit prima probatio, si universa non solum, quæ agenda sunt, sed etiam quæ cogitantur seniorum reserventur examini, ut nihil quis suo judicio credens illorum per omnia definitionibus acquiescat,*

& quid bonum, vel malum debeat judicare, eorum traditione cognoscat. Quæ institutio non solum per veram discretionis viam juvenem recto tramite docebit incedere, verum etiam cunctis fraudibus & insidiis inimici servabit illæsum. Nullatenus enim decipi poterit quisque si non suo judicio, sed majorum vivit exemplo; nec valebit ignorationi ejus callidus hostis illudere, qui universas cogitationes in corde nascentes, perniciosa verecundia nescit obtegere, sed eas maturo examine seniorum vel reprobat, vel admittit. Illico namque ut patefacta fuerit, cogitatio maligna marcescit, & antequam discretionis judicium proferatur, serpens teterrimus velut a tenebroso, ac subterraneo specu virtute confessionis protractus ad lucem, & traductus quodammodo, ac dehonestatus abscedit. Tandiu enim suggestiones ejus noxiæ dominantur in nobis, quandiu celantur in corde. Similia ad rem nostram habet S. Franciscus Salesius Episcopus Genevensis *in Introductione ad vitam devotam parte 4. cap. 7.*

XXVII. Sed magis apposité Ven. Beda lib. 3. in Lucam cap. 8. *Sed*, inquit, *& nostri temporis sacerdotes, qui per exorcismi gratiam dæmones ejicere norunt, solent dicere patientes non aliter valent curari, nisi quantum sapere possunt, omne quod ab immundis spiritibus visu, auditu, gustu, tactu, & alio quolibet corporis, vel animi sensu vigilantes, dormientesve pertulerint, confitendo patenter exponant .... Quæ mendacio simillima res, sed adeo vera, & plurimorum est attestatione notissima, ut quidam vicinus mihi Presbyter retulerit, se quamdam sanctimonialem fœminam a dæmonio curare cœpisse, sed quandiu res latebat, nihil apud eam proficere potuisse. Confessa autem, quo molestabatur phantas-*

tasmate, mox & ipsum orationibus, cæterisque, quæ oportebat purificationum generibus effugasse, & ejusdem fœminæ corpus ab ulceribus, quæ dæmonis tactu contraxerat, medicinali studio adjuncto sale benedicto, curasse.

DOCUMENTUM XVI.

SI verò obsessus liberatus fuerit, moneatur, ut diligenter sibi caveat a peccatis, ne occasionem dæmoni præbeat in ipsum revertendi, ne fiant novissima hominis illius pejora prioribus.

SUMMARIUM.

1. *DIgnitas totius documenti ostenditur.*
2. *Obsessus semel liberatus, debet cavere a peccatis.*
3. *Idque exemplis suadetur.*
4. *Insuper debet se ornare virtutibus, & præsertim se exercere in actibus virtutum Theologicarum.*

COMMENTARIUM.

I. TOtum istud documentum fundatur in verbis Christi Domini, quæ leguntur Lucæ 11. v. 24. & Matthæi 12. v. 43. *Cum autem immundus spiritus exierit ab homine ambulat*

per loca arida, quærens requiem, & non invenit. Tunc dicit: Revertar in domum meam unde exivi. Et veniens invenit eam vacantem, scopis mundatam, & ornatam. Tunc vadit, & assumit septem alios spiritus secum nequiores se, & intrantes habitant ibi, & fiunt novissima hominis illius pejora prioribus. Quæ verba apposite explicat Euthymius Zigabenus Comment. in 4. Evangel. cap. 23. inquiens: *Cum autem immundus spiritus exierit ab homine, perambulat loca arentia, quærens requiem, & non invenit. Arentia loca dicit deserta. Significat autem Sanctorum Animas nullum affectionis humorem habentes, quæ etiam desertæ sunt nec ullius vitii fæcundæ. Tunc dicit: Revertar in domum meam, unde exivi. Domum suam vocat hominem a quo egressus est non volens, sed jussu divino; & cum venerit invenit eam vacantem scopis purgatam, & ornatam. Deliberatis a dæmone hoc dixit, qui ob segnitiem, ac negligentiam facile rursus a dæmone invaduntur, & capiuntur. Invenit, inquit, priorem domum suam vacantem, & vacuam Spiritu sancto, seu virtute. Præterea scopis purgatam, & mundatam, hoc est instructam ad ipsius susceptionem; insuper, & ornatam sive delectabilem sibi. Tunc vadit, & assumit secum alios septem spiritus sceleratiores se, & ingressi habitant ibi. Sceleratiores, hoc est, fortiores ad malefaciendum. Timuit enim ingredi, ne forte tamquam solus, ac imbecillis rursus ejiceretur. Septem vero Hebræi simpliciter, pro multis, accipiunt. Et fiunt novissima hominis illius pejora primis. Prius enim ab uno dæmone torquebatur, postmodum vero a multis.*

II. Duo itaque præstare debet obsessus semel liberatus; primum cavere a peccatis, secundum se ornare virtutibus. Sicut enim dæmon inter-

interdum propter peccatum primò ingreditur in hominem, ipsumque obsidet, ut colligitur ex iis, quæ scribit Tertullianus *de spectaculis* cap. 26. referens, *quod in Exorcismo cum onerαretur immundus spiritus, quod ausus esset fidelem aggredi: constanter, & justissimè quidem* (inquit) *feci, in meo eam inveni;* & ex iis quæ tradidimus supra in Commentario Tituli a *num.* 52. Ita ob peccata revertitur, quod clarissimè docet Christianus Grammaticus, seu Drutmarus cap. 37. *Comment. in Matthæum* super illa verba: *Et exivit ab eo dæmonium*, inquiens: *Alius Evangelista dicit, quod præcepit ei, ut non amplius in eum introiret, quia solet diabolus voluntariè locum habitationis suæ repetere, nisi is, qui liberatus est, se a peccatis custodiat.* Hinc S. Rumoldus Episcop. & Martyr postquam dæmoniacum liberavit, ipsi dixit: *Abi sanus, neque sceleribus amplius te commacules; at cura, ut post hac resipiscas;* ut legitur cap. 4. *suæ vitæ penes Bollandianos Scriptores die* 1. *Julii*. Et S. Euthimius magnus Abbas, post mortem apparuit cuidam Monacho, qui invasus fuerat a dæmone ob furtum sacrilegum, ob ebrietatem, & ob admissas turpes cogitationes, & postea liberatus, cui dixit: *Ecce sanus factus es, noli amplius peccare, sed attende tibi ipsi ne quid contingat deterius*. Ita in ejus Vita legitur. *cap.* 24. *apud Bollandum die* 20. *Januarii*. Et plures alii sancti id præstiterunt.

III. Et revera dæmonis regressum ob peccata plures in suam perniciem experti sunt; unum vel alterum adducam exemplum ex prædictis sacris Scriptoribus excerptum. In gloria posthuma S. Ubaldi Episcopi Eugubini *cap.* 4. *die* 16. *Maii* narratur, quod quædam puella, de qua locuti fuimus in Comment. Docum. VIII.

num. 26. post liberationem a dæmone obsidente, iterum ab eodem invasa fuit, cum ad idem peccatum misella revertisset, quæ tamen rursus liberata, serio monita est, ut cautius ageret. In Vita S. Hypatii Abbatis *cap.* 7. *die* 17. *Junii* legitur energumenum quemdam sanatum, sed „ iterumque ad juveniles sæculi ineptias deflexit, quapropter in ipsum iterum reversus „ est dæmon, ideoque rursus ligantes eum adduxerunt Sancto, quem Deus sanavit per „ intercessionem Sancti. Hoc verò factum est „ semel, bis, ter, & quater. „

IV. Secundum, quod agere debet liberatus a dæmone, est se ornare virtutibus, & præcipuè se exercere in actibus fidei, spei, & charitatis, maximè verò fiduciæ in Deum: id enim colligit Victor Antiochenus *ad cap.* 9. *Evangelii Marci* exponens illa verba Christi Domini: *Exi ab eo; & amplius ne introeas in eum. Indicium facit*, inquit, *facile altera rursum vice dæmonem in illum, qui fide satis munitus non erat, ingredi potuisse, nisi Domini præceptum, ne id fieret impedivisset*. Et Euthymius Zigabenus eodem sensu eumdem locum explicat *cap.* 26. *in Evangelium Marci*, dicens: *Hoc dixit*, nempe Salvator *prævidens, quod futurum erat, ut dignus esset propter suam incredulitatem, ut rursum ad eum reverteretur*. Vide que sparsim diximus de Sacramentorum frequentia, de Oratione, jejunio, fiducia, sacramentalibus &c. Omnia enim hæc cum vim habeant ad dæmonem a corporibus propellendum, vim etiam habent ad præservandum ne revertatur.

DOCUMENTUM XVII.

Itaque Sacerdos, sive alius Exorcista ritè confessus, aut saltem corde peccata sua detestans, peracto, si commodè fieri potest, Sanctissimo Missæ Sacrificio, divinoque auxilio piis precibus implorato, superpelliceo, & stola violacea, cujus extrema pars ad obsessi collum circumponatur indutus, & coram se habens obsessum ligatum, si fuerit periculum, eum, se, & astantes communiat signo Crucis, & aspergat aqua benedicta, & genibus flexis aliis respondentibus, dicat Litanias, usque ad Preces exclusivè.

SUMMARIUM.

1. *Quare rubrica ad normam documentorum Commentariis illustretur, ratio affertur.*

2. *Quædam remissivè indicantur de Exorcista.*
3. *Qui debet esse in statu gratiæ, dum ministerio suo fungitur.*
4. *Alias mortaliter peccaret, ad num. 6.*
7. *Missa est ab eodem prius celebranda, si sit Sacerdos, & num. 8.*
9. *Quædam de Oratione remissivè indicantur.*
10. *Superpelliceum, & stola plurimum torquent dæmones.*
11. *Stola usi sunt Sancti in hoc ministerio.*
12. *Ad Obsessi collum utiliter circumponitur.*
13. *De signo Crucis aliqua remissivè.*
14. *Mos genua flectendi dum preces funduntur, antiquus est, & efficax ad impetrandum.*
15. *Litania quid sit.*
16. *Mos recitandi Litanias super obsessum, antiquus est, & quam devotè sint recitandæ ostenditur.*
17. *Quæ Litaniæ debeant recitari.*
18. *Exorcista servare debet ea, quæ a Rituali Romano præscribuntur, nec quidquam immutare, vel addere licitum est.*
19. *Refellitur P. Brognolus, ad num. 23.*
24. *Alii refelluntur.*
25. *Aereæ tempestates quomodo sint adjurandæ, & repellendæ.*

COMMENTARIUM.

I. HÆc sicut & sequentia, quæ per modum rubricæ a Rituali indicantur, nos in Ducumenta, juxta nostram methodum, distinximus, cum plura contineant utilia, quæ pariter Commentario illustrantur.

Sacerdos, sive alius Exorcista.

II. Vide quæ diximus in Commentario Documenti I. num. 1. 4. & seqq.

Ritè confessus, aut saltem corde peccata sua detestans.

III. Exigit Rituale nostrum in ministro Exorcistatus statum gratiæ; non tamen ita, ut simpliciter sit necessarius; nam sufficit potestas Ordinis, & præceptum dæmoni factum divino interposito nomine. Matthæi namque 7. v.22. dixit Jesus: *Multi dicent mihi in illa die: Domine Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis: quia nunquam novi vos: discedite a me qui operamini iniquitatem:* Ex quo apparet aliquem posse dæmonia ejicere, & tamen in peccato esse: quapropter D. Cyprianus lib. de unitate Ecclesiæ circa medium: *Prophetare*, inquit, *& dæmonia excludere, & virtutes magnas in terris facere, sublimis utique, & admirabilis res est, non tamen regnum cæleste consequitur, quisquis in his omnibus invenitur, nisi recti, & justi itineris observatione gradiatur. Denunciat Dominus & dicit: Multi mihi dicent in illo die &c.* Vide dicta in Commentar. Document. ..... num. ..... Quod innui etiam videtur a D. Gregorio Nazianzeno in Apologetico primo. *Dæmones*, inquit, *ad Christi nomen cohorrescunt, nec scelerum nostrorum gravitate vis hujus nominis obliterata, & extincta est.* Præterea in ministro Sacramentorum status gratiæ non requiritur; *non merita*, inquit S. Ambro-

brosius, lib. de Mysteriis cap. 5. *Personarum consideres, sed officia Sacerdotum*. S. Joannes Chrysostomus hom. 11. in Epist. ad Thessalon. *Gratia Dei*, ait, *per indignos operatur, non propter ipsos, sed propter eos quibus opitulandum est*. Et D. August. lib. 2. contra litteras Petiliani c. 47. *Memento*, ait, *Sacramentis Dei nihil obesse mores malorum hominum, quo illa vel omnino non sint, vel minus Sancta sint; sed ipsis malis hominibus, ut habeant ad testimonium damnationis, non ad adjutorium sanitatis*. Quod egregiè explicat S. Gregorius Nazianzenus *Orat. Panegyr. in sanct. Baptisma*. Similitudine comparans, nempè bonum, vel malum ministrum sigillo aureo, vel ferreo, quod eumdem habet effectum, sive aureum sit, sive ferreum. Aliam adducit Nicolaus I. in responsis ad Consulta Bulgarorum: *Mali*, inquit, *bona ministrando, se tantummodo lædunt, ut cerea fax accensa sibi quidem detrimentum præstat; alii verò lumen in tenebris administrat, & unde aliis commodum exhibet, inde sibi dispendium præbet*. Idem in casu nostro dicendum est.

IV. Solum ergo statum exigit gratiæ Rituale nostrum in adjurante, ut dignè, tutò, & efficaciter suas valeat partes adimplere. Si enim requiritur in eo fiducia, ut dictum est in Commentar. Documenti XI. *num. 7. & seqq.* requiritur etiam conscientia munda, de qua fervorem viresque sumit ipsa fiducia, dicente Joanne Epist. 1. cap. 3. *Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad eum, & quidquid petimus accipiemus ab eo*. Ex qua forte doctrina scripsit Cassianus collat. 9. cap. 33. *Hac fiducia de conscientiæ puritate creditur emanare*.

V. Ad rem nostram S. Carolus Borromæus in Con-

Concil. IV. Mediolanensi: hæc statuit: *In hujus muneris functione, graviter, piè, & religiosè in primis se gerat* (Exorcista videlicet) *quamobrem pridie illius diei, quo alicui Exorcismum adhibere incœperit, se jejunio, & Oratione præparare studeat. Tum confessus, conscientia ab omni culpa pura, ac munda magna cum humilitate, ac fide memor potestatis, quam a Domino accepit expellendi dæmones ad id munus obeundum accedat.* Vide quæ scripsimus in Commentar. Document. I. num. 32.

VI. Quonam verò peccato peccaret exorcizans in mortali, docet D. Thomas *in 4. dist. 24. quæst. 1. art. 3. quæstiuncul.* 5. his verbis: *Quidquid homo, quod sibi competit ex ordine facit indignè, quod justum est injustè exequitur, ac propterea mortaliter peccat. Quicumque autem cum peccato mortali aliquod sacrum officium pertractat, non est dubium, quin indignè illud faciat: unde patet, quod mortaliter peccat.* Et ibidem in responsione ad 4. *Quandocumque*, inquit, *exhibet se in aliquo actu, ut Ecclesiæ ministrum, mortaliter peccat, quoties hujusmodi actum facit, quia*, ut dicit D. Dionysius cap. 1. Cœlestis Hierarchiæ: *Immundis nec symbola*, (idest sacramentalia signa) *tangere fas est.*

Peracto si commodè fieri potest, sanctissimo Missæ Sacrificio.

VII. Consonat huic monito Concilium Mediolanense IV. sub sancto Carolo statuens de Exorcista: *Si sacerdos autem est, antequam Exorcismum inchoet, Missæ sacrum faciat, si id commodè præstare potest.* Nec novus est hujusmodi ritus: siquidem fuisse observatum invenimus a S. Stephano

phano Sabaitarum Thaumaturgo, cui, cum deducta fuisset puella decennis ab immundis spiritibus vexata vir Dei „ sacrosancti sacrificii synaxim instituit. Divina verò Liturgia peracta „ Puellam oleo simul, & aqua lustrali inunxit „ & liberata est, ut legitur in ejus Vita *cap.* 3. Item a S. Wolfgango Episcopo Ratisbonensi, ut refert auctor Vitæ ejus apud Jodoccum Coccium *in Thesauro Catholico Tom.* 2. *lib.* 6. *de Eucharistia art.* 8. Sancto namque „ dæmoniaca oblata est.... ipse Missam celebravit. Peracto sacrificio.... post brevem orationem cœpit egredi de templo. Tum illa dæmoniaca suo more debacchans, ei se opposuit. At ille Domino confidens tamquam percussurus eam, brachium extendit, clam interim dicens: Exi nequissime. Mox.... intollerabilis extit fœtor, & mulier confestim liberata cecidit, & Deo gratias egit. „

VIII. Sed non solum Sacrificium peragi solitum erat ante exorcismum ad expellendos a corporibus hominum dæmones, sed etiam ad illos eliminandos a locis ab ipsis infestis, ut colligitur ex facto quod refert Theodorus Lector *lib.* 2. *Collectaniorum in Biblioth. PP. tom.* 26. „ Castrum quoddam (*inquit*) est inter Persas & Indos nomine Izundadeero. Cum Rex Coades multas in illo pecunias, & lapides pretiosos asservari audisset, volebat ejus rei veritatem cognoscere; verum dæmones locum illum inhabitantes Coadem ab eo, quod quærebat, impediebant. Cunctam itaque magiam suam magi illius impenderunt, sed frustra. Adhibita est & Judæorum magia; neque sic tamen voti compos evasit. Cogitavit per Christianos amoliri dæmones illos. Episcopus itaque Christianorum in Persia peracta super ea re synaxi, „ &

„ & acceptis divinis mysteriis, & in Christianos,
„ qui aderant dispensatis signo Crucis dæmones
„ profligavit, & castrum Coadi sine ulla mole-
„ stia tradidit.

Divinoque auxilio piis precibus implorato.

IX. Recole dicta in Commentariis Documenti VI. *num.* 1. *&* 2. & Docum. VIII. *num.* 1. *& seqq.*

Superpelliceo, & Stola violacea.

X. Hæ enim Sacræ Vestes plurimum dæmones torquent; nam superpelliceum ex Durando, *in Rationali Divinorum Officiorum lib.* 3. *cap.* 1. passionem Domini figurat, & ideo in modum Crucis formatur. Similiter Stola, seu Orarium repræsentat funem, quo Christus columne alligatus, aut in calvariæ montem cum onere Crucis tractus est, ex eodem *lib.* 2. *cap.* 5. & ex Gabriele Biel *lect.* 11. *in Can. Missæ* dicente: *Zona, manipulus, stola, tria ligamina, quibus in captione, in flagellatione, in Crucis bajulatione Dominus ligatus legitur.* Quare a nostro Rituali apposite in Exorcismi munere præscribuntur.

XI. Præterea usitatissimus fuit mos apud Sanctos Patres stola uti dum exorcismos agerent. Sic S. Norbertus „ stola.... indutus exorcismum
„ agere aggressus est „ ut legitur in ejus Vita cap. 8. Sic S. Pius V. „ non recusavit quo minus
„ (*energumenæ*) capiti stolam sibi de collo pen-
„ dentem imponeret, mulieremque signo Cru-
„ cis afficeret: mox compertum est ægrotam
„ illam ad pristinam sanitatem rediisse „ ut lib. 6. cap. 7. ejus Vitæ *apud Bollandianos* legitur die 5. Maii.

Maii. Sic Monachi Valumbrosani, ut legitur in miraculis S. Joannis Gualberti *part.* 13. *die* 12. *Julii*, stolam adhibebant, & „ res mira! quoties
„ stola cingebatur, toties dæmon inferiores par-
„ tes, vel intestina petere nonnumqam pedum,
„ vel manuum extrema adire ubi ea admoveba-
„ tur „ mox gulam repetere &c.

Cujus extrema pars ad Obsessi collum circumponatur.

XII. Hoc modo diabolum vicit S. Contestus Episcopus Bajocensis, ut legitur in ejus Vita apud Bollandum *tom.* 2. *Januarii in addendis ad diem* 19. Auctoris verba hæc sunt: „ Qui Pro-
„ toplastos parentes etiam intra Paradisi clau-
„ stra, ipsumque Dominum in vasto solitudi-
„ nis deserto tentare ausus est, magis, ac magis
„ viro Dei invidens, subque gigantina specie ap-
„ parens, illum in Luxuriæ nefandum scelus
„ impellere tentavit, & stimulos carnis vene-
„ reos, ipsiusque satanæ Angelos inflamman-
„ do concitare enixus est. Cui quidem vene-
„ no Sanctus Dei orationis scutum opposuit,
„ quo munitus ad Deum O. M. castitatis aucto-
„ rem, & amatorem, tamquam ad lydium la-
„ pidem recurrit: unde protinus palmam pu-
„ dicitiæ adeptus est, atque stola collo gigan-
„ tis injecta; salutis humanæ adversarium
„ per urbis vicos, & plateas tamquam canem
„ post se trahit, & victoriæ triumphum du-
„ cens, illum palam divinæ adjurationis Sacra-
„ mento constrinxit, ut quis esset profitere-
„ tur: se esse Satanam æterni carceris mini-
„ strum, & carnificem, atque impiorum, &
„ infidelium tortorem asseruit; unde tali mira-
„ culo

„ culo infideles concitati sanctum Baptisma „ efflagitaverunt unum Deum, unam fidem, „ & unum ovile complectentes. „ Aliud simile factum legitur de S. Leone Episcopo Catanensi, qui orario, seu stola magum quemdam Heliodorum nomine domuit; sic refertur in ejus Vita *apud Bollandum die* 20. *Februarii:* „ B. Leo „ genibus ad aram advolutus, precibusque peractis, ad Heliodorum festinat ei que orarium suum in collum innectit, dicens: Per „ Christum Dominum meum nihil hic valebunt magicæ artes tuæ: deduxitque ad locum, cui nomen Achilleus, ibique flammis „ adurendum dedit; nec manum suam, quæ „ illæsa cum Orario mansit, ante subduxit, „ quam miser ille in cineres redigeretur. „

Eum, se, & astantes communiat signo Crucis, & aspergat aqua benedicta.

XIII. Vide, quæ diximus supra de signo Crucis in Commentar. Documenti XI. a *num.* 12. & de aqua benedicta ibidem a *num.* 20.

Et genibus flexis.

XIV. Antiquissimum esse morem genua flectendi, dum preces funduntur, liquido constat; legimus enim in Actibus Apostolorum *cap.7. v.59.* quod S. Stephanus: *Positis genibus clamavit voce magna dicens: Domine ne statuas illis hoc peccatum.* Quod Sanctus Petrus *ponens genua oravit cap. 9. v. 40.* Quod D. Paulus, *positis genibus suis oravit cum omnibus illis; ibidem cap.20. v.36.* & de se ipso ejusque

comi-

comitatu *cap.* 21. *v.* 5. ait: *& positis genibus in littore oravimus;* idemque asseruerat *ad Ephes.* 3. *v.* 14. *Flecto genua mea ad Patrem Domini nostri Jesu Christi;* & de S. Jacobo Apostolo narrat D.Hieronymus in Catalogo Scriptor. Ecclesiasticor. *Quod flexis genibus pro populo deprecabatur, in tantum, ut camelorum duritiem traxisse ejus genua crederentur.* Sic Marci Aurelii Cæsaris tempore milites Christiani Legionis Melitinæ, ut pluviam, ne ulterius exercitus siti premeretur, impetrarent; *flexis in terram genibus .... preces ad Deum fudisse perhibetur;* ut narrat Eusebius *Hist. Ecclesiast. lib.* 5. *cap.* 5. qui addit: *ut nostris orantibus mos est.* Hoc idem prius narraverat Tertullianus *lib. ad Scapulam cap.*4. addens, *quando non geniculationibus, & jejunationibus nostris etiam siccitates sunt depulsæ?* Tandem S. Justinus Martyr in dialogo cum Tryphone Judæo, ait: *Quis enim vestrum ignorat precationem eam maximè flectere Deum, quæ ad commiserationem movendam lacrymis est comparata ab eo, qui pronus decumbit, aut in genua procumbit?* Ex quibus duo colliguntur; primum, quam vetustus sit mos genuflectendi; secundum, quam efficax sit ad impetrandum, & consequenter quam apposité a nostro Rituali præscribatur, ut Exorcista *flexis genibus....*

Dicat Litanias.

XV. *Litania* Græce, Latine *rogatio* dicitur, & inde *Rogationes.* Dupliciter sumi Litanias animadvertit Walafridus Strabo lib.de rebus Ecclesiasticis cap.28. *Notandum autem,* inquit, *Litanias non tantum dici illam recitationem nominum, qua Sancti in adjutorium vocantur in-*
fir-

firmitatis humanæ, sed etiam cuncta, quæ in supplicationibus fiunt, orationes (al. rogationes) *appellari*. Porrò in primo sensu a Rituali nostro hic sumuntur.

XVI. Sed caveat Exorcista, ut devotè, & attentè Litanias, sicut & cæteras preces dicat, ne ipsi accidat, quod sibi accidisse narrat Falcuinus de gestis Abbatum Lobiensium *cap. 33. apud d'Acherium to.2. Spicilegii*. Ait enim: „ „ Mulier quædám plena dæmonio a Parentibus „ ad S. Ursmari sepulcrum attracta est.... „ Audires interdum canem latrantem, sibilum „ serpentinum, taurorum mugitum, ut quasi „ uno cubili essent diversa ferarum monstra.... „ Fratres condolentes illi Ecclesiam S. Ursmari „ petunt pro ejus ereptione Dominum deprecaturi. Proposuerunt Leitaniam agere, cujus recitatio mihi injuncta est. Ubi ergo „ post recitationem Sanctorum omnium ad locum perventum est, quo potius dicere deberem: *Per adventum tuum, libera nos Domine*; vocibus ejus perterritus anticipavi dicere: *Per nativitatem tuam*. Tunc illa, imò „ ille, quo misera illa torquebatur: *Mentiris*, „ inquit, *& præposterè loqueris*. Expavi fateor, & „ penè extra me effectus sum: at ubi me recepi, „ Litaniam sum prosecutus. „

Ordinarias.

XVII. Nempe illas dicat, quæ nuncupantur Litaniæ Sanctorum, quæque apponuntur in Breviario, tum in Rituali Romano post septem Psalmos Pœnitentiales. Hinc advertat Exorcista ne alias ab his audeat recitare, nam contra edentes, vel utentes aliis Litaniis, quam approbatis, vel a Sacra Rituum Congregatione approbandis extat Decretum Clementis VIII.

die 6. Septembris 1601. editum, & in Bullario Romano *tom.3.* relatum, quod est hujusmodi: *SS.D.N. Clemens Papa VIII..... præcipit, & mandat, ut retentis antiquissimis, & communibus Litaniis, quæ in Breviariis, Missalibus, Pontificalibus, ac Ritualibus continentur, nec non Litaniis de B. Virgine, quæ in sacra æde Lauretana decantari solent; quicumque alias Litanias edere, vel jam editis, in Ecclesiis, sive Oratoriis, sive Processionibus uti voluerint, eas ad Congregationem Sacrorum Rituum recognoscendas, & si opus fuerit, corrigendas mittere teneatur, neque sine licentia, & approbatione præd. Congregationis, eas in publicum edere, aut publicè recitare præsumat sub pœnis (ultra peccatum) arbitrio Ordinarii, & Inquisitoris severè infligendis.*

Usque ad preces exclusivè.

XVIII. Hic advertat Exorcista adamussim omnia, quæ a Rituali traduntur observanda esse, nec ipsi licitum esse aliam formulam precum, vel Exorcismorum adhibere, nisi a nostro Rituali præscriptam, quæ infra ex eodem de verbo ad verbum transumpta exhibetur. Bituricense namque Concilium anno 1584. celebratum *tit.* 40. *can.* 3. Episcopos invigilare jubet: *Ne prætextu pietatis ulli Exorcismi fiant, nisi qui ab Ecclesia probati sint.* Quam cautionem pro sua Ambrosiani ritus Ecclesia adhibuit S. Carolus Borromæus, dum in Concilio IV. Mediolanensi statuit: *Ne aliis exorcismis, precibus, ritibusque ad id munus (scilicet Exorcistæ) utatur, nisi ad libri Episcopi judicio comprobati rationem præscriptam. Cui nihil ab eo addi, detrahi, aut mutari fas sit.* Sed audiatur Paulus V. in suis litteris Apostolicis--*Apostolicæ Sedi, sub die* 17. *Junii* 1614.

1614. *expeditis*, Ritualique Romano præfixis, qui hæc fatur: *Quapropter hortamur in Domino Ven. Fratres, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, & dilectos Filios eorum Vicarios, necnon Abbates, Parochos universos, ubique locorum existentes, & alios ad quos spectat, ut in posterum tamquam Ecclesiæ Romanæ Filii ejusdem Ecclesiæ omnium Matris, & magistræ auctoritate constitutó Rituali in sacris functionibus utantur, & in re tanti momenti, quæ Catholica Ecclesia, & ab ea probatos usus antiquitatis statuit, inviolatè observent.*

XIX. Audiatur insuper Concilium Romanum anno 1725. celebratum sub Benedicto XIII. tit. 15. cap. 1. *Pastoralis nostri muneris curam ad hoc intendimus, & ab omnibus ista fieri volumus, & mandamus, ut in sacramentorum videlicet administratione, in Missis, & divinis officiis celebrandis, aliisque Ecclesiasticis functionibus obeundis non pro libito inventi, & irrationabiliter inducti, sed recepti, & approbati Ecclesiæ Catholicæ ritus, qui in minimis etiam, sine peccato negligi, omitti, vel mutari haud possunt, peculiari studio, ac diligentia serventur. Quamobrem Episcopis districtè præcipimus, ut contraria omnia, quæ in Ecclesiis .... contra præscriptum.... Ritualis, irrepsisse compererint, detestabiles tamquam abusus, & corruptelas prohibeant, & omninò studeant removere.*

XX. Quare audiendus non est P. Candidus Brognolus, qui *tom. 2. Alexicacon. disput. 3. §. 4.* ait, non omnia, quæ in Rituali Romano continentur cadere sub præcepto observanda, sed tantum ea, quæ ad Ecclesiæ sacramentorum pertinent administrationem, cum legatur in Apostolicis litteris supra indicatis Pauli V. *Præcipue verò, quæ pertinent ad Ecclesiæ Dei sacra-*

mentorum administrationem, in qua religiosè observari Apostolicis traditionibus, & sanctorum Patrum decretis constitutos ritus, & caeremonias pro nostri officii debito curare omnino tenemur. Non verò, quae ad visitationem, & curam infirmorum, animae commendationem, obsessorum, ac maleficiatorum exorcizationem pertinent, praecipit Pontifex, sed observare consuluvit, & hortatur, ad arbitrium prudentis, & docti Ministri Ecclesiastici relinquens alias etiam formulas orationum adhibere, vel illis ex parte, vel in toto uti, vel omittere, vel augere, vel minuere pro ut expediens judicaverit.

XXI. Non inquam audiendus est hic auctor, nam in iisdem Apostolicis litteris legitur: *Restabat & uno etiam volumine comprehensi, sacri, & sinceri Ecclesiae Catholicae ritus, qui in Sacramentorum administratione, aliisque Ecclesiasticis functionibus servari debent, ab iis, qui curam animarum gerunt, Apostolicae Sedis auctoritate prodirent*. Et propè finem: *Rituali in Sacris functionibus utantur*, hocque *inviolatè observent*. Non ergo loquitur Pontifex de sola Sacramentorum administratione, sed de aliis Ecclesiasticis, & Sacris functionibus, quarum nomine venit etiam exorcizatio vexatorum a daemone, & pro quibus monita, & ritus ab eodem Rituali praescribuntur.

XXII. Nec obstat, quod Rituale *de visitatione, & cura infirmorum* in rubrica dicat: *Sequentes preces omnes, vel ex parte pro ut tempus, & aegrotorum conditio feret, arbitrio Sacerdotis dici, vel omitti possunt*. Et paulò post: *qui sequuntur Psalmi, & Evangelia cum precibus pro temporis etiam opportunitate, & aegrotantium pio desiderio Sacerdotis arbitrio, dici poterunt*. Et infra, *quae omnia etiam poterunt, arbitrio Sacer-*

Sacerdotis breviora fieri; Et consequenter hoc ipsum erit prorsus fatendum (infert prædictus P. Brognolus) de Exorcizatione Obsessorum.

XXIII. Non, inquam, obstat; nam circa infirmos attendendæ sunt circumstantiæ *temporis*, *ægrotorum conditio*, *vel pium desiderium*, *&* *opportunitas*, quæ circumstantiæ non occurrunt in adjuratione dæmonum. Præterea cum Rituale Romanum Sacerdotis arbitrio relinquit aliquid omittendum vel mutandum, hoc apertè præscribit, ut constat ex verbis Rubricæ allatæ. Circa verò monita, ritus, exorcismos, cæteraque ad liberationem energumenorum spectantia, nec verbum quidem facit. Solum quosdam Psalmos super obsessum legendos arbitrio Exorcistæ relinquere videtur his verbis: *Juvabit præterea plurimum hæc, quæ infra notantur, super obsessum devotè dicere, sæpeque repetere.* Non sic loquitur de Observantia monitorum, & de Exorcismis.

XXIV. Hinc amandandi sunt Exorcismi a P. Zaccharia Vicecomite in suo Complemento artis Exorcisticæ collecti, aliique a diversis auctoribus, & ab ipso P. Brognolo in Manuali Exorcistarum concinnati. Insuper amandandæ sunt conjurationes ad expellendas, & fugandas aereas tempestates a dæmonibus excitatas, quæ legebantur nescio quo jure insertæ in fine Ritualis Romani, auctore Petro Locatello, & ab eodem Rituali modo expunctæ, imò proscriptæ per Decretum Sacr. Indicis Congregationis *sub die* 11. *Januarii, anno* 1725.

XXV. Et revera talem methodum nunquam legi in usu fuisse apud Sanctos Patres, sed valde diversam; nam S. Theodorus Siceota Episcopus Anastasionopolitanus, ut narratur in ejus

Vita *cap. 7. penes Bollandianos 22. Aprilis*. Sacramentalia adhibuit: „In loco, qui Reace nuncupatur, *inquit Historicus*, sæva quædam nubes statutis temporibus regionem occupabat, & maturos vitum fructus, grandine dejiciebat. *Beatus* constituta supplicatione regionem lustravit, & Cruces quatuor ad regionis fines constituit .... ex quo factum est, ut sæva illa nubes nunquam amplius regionem invaserit. „ Et S. Vincentius Ferrerius, cum in Villa Cataloniæ, quæ vocatur Borbaster „ prædicare vellet die solemnitatis Petri, & Pauli, antequam sacras vestes deponeret, quibus ex more Missam celebraverat, subito mota in aere nubium multitudo, tantus tonitruorum terribilium fragor, tam continua, horribilisque fulgurum apparitio apparuit, ut ipsi Cœli ruinam minari viderentur. Quas ob res cuncti, qui aderant arbitrabantur, se penitus esse perituros. At Vincentius, quamvis tam grandem tempestatem motam adverteret, nihil tamen diffidens, Missarum solemnia peregit, moxque ad multitudinem conversus eam adhortatus est, ne dubitarent, sed totam spem eorum in Domino Jesu Christo ponerent. Itaque contra tempestatem aquam benedictam aspersit, deinde fecit signum Crucis, nec mora illicò cessavit tempestas, & statim fiebat mira aeris serenitas „ ubi observo, quod isti Sancti non imperaverint nubibus, nec adjuraverunt Deum, ut eas divideret, *annihilaret*, *confunderet*, nec eas adjurarunt, *per septuaginta nomina Domini nostri Jesu Christi*, *Hebraicè*, *Grecè*, *& Latinè*, nec *Versiculos ex Psalmis ob hoc concinnarunt*, ut fecit Petrus Locatellus contra mentem Ecclesiæ, & adjurationis regulas. Quare tutius erit ad

Deum

Deum confugere in his necessitatibus, precesque proprias a nostro Rituali præscriptas sub Titulo *de Processionibus* devotè recitare.

DOCUMENTUM XVIII.

DEinde muniens se, & obsessum signo Crucis, circumposita parte stolæ ad collum ejus, & dextera manu sua capiti ejus imposita constanter, & magna cum fide dicat ea, quæ sequuntur.

S V M M A R I V M.

1. *ALiqua jam Commentariis illustrata indicantur.*
2. *Quadruplex manus impositio explicatur.*
3. *Illa, quæ Exorcistæ præscribitur, & Sacris Canonibus commendatur.*
4. *Semper fuit in usu.*
5. *Nihil addendum est Rituali Romano.*
6. *Conclusio operis.*

COMMENTARIUM.

1. IN toto hoc Documento nihil ferme est, quod supra non fuerit pluribus in locis Commentariis illustratum; quare solum illustranda remanent sequentia verba.

Et dextera manu ſua capiti ejus impoſita.

II. Multiplex antiquitus in uſu erat manuum impoſitio, ſed maximè quadruplex, nempè *ordinativa*, *reconciliativa*, *confirmativa*, & *curativa*. Prima ea eſt, qua ſacrorum miniſtri conſtituuntur, & de qua S. Paulus 1. *ad Timoth.* 4. *v.* 14. inquit: *Noli negligere gratiam quæ in te eſt, quæ data eſt tibi ..... cum impoſitione manuum Presbyterii*. Et iterum cap. 5. v. 22. *Manus*, ait, *cito nemini impoſueris*. Secunda, cujus frequens eſt mentio apud veteres, erat *reconciliativa*, qua pœnitentes ad gratiam abſolutionis admittebantur. Hujus meminit Concilium Carthaginenſe IV. *can.* 78. Agathenſe *can.* 15. Arauxicanum I. *cap.* 3. ubi loquens de pœnitentibus infirmis abſolvendis, ait: *Quod ſi ſupervixerint ſtent in ordine pœnitentium, & oſtenſis neceſſariis pœnitentiæ fructibus, Legitimam Communionem cum reconciliatoria manus impoſitione percipiant.* Tertia erat *confirmativa*, qua ſpiritus Sancti plenitudinem Apoſtoli largiebantur, juxta illud Actor. 8. v. 17. *Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant ſpiritum ſanctum*. Quarta nempè *curativa* erat ad fugandos corporis morbos, & exercendam ſalutiferam illam virtutem, quam Chriſtus Dominus Apoſtolis, ac in eum credentibus repromiſit his verbis, Marci ultimo v. 18. *Super ægros manus imponent, & bene habebunt*.

III. Sub hac poſtrema comprehenditur manus impoſitio a noſtro Rituali præſcripta cohærenter ad ſacros canones: Cum enim ordinatur Exorciſta, ipſi datur poteſtas manus imponendi ſuper

per energumenos, ut legitur in Concilio Carthaginensi IV. cap. 7. relato in 1. parte Decreti dist. 23. cap. 17. *Exorcista cum ordinatur accipiat de manu Episcopi libellum, in quo scripti sunt Exorcismi, dicente sibi Episcopo: Accipe, & commenda memoriæ, & habeto potestatem imponendi manus super energumenum, sive baptizatum, sive cathecumenum.* Et ibid. dist. 25. cap. 1. dicitur ex Isidoro Hispalensi Ep. ad Ludifredum, seu Lantfredum: *Ad Exorcistam pertinet exorcismos memoriter retinere, manusque super energumenos, & cathecumenos in exorcizando imponere.* Et tandem de Consecr. *dist.* 5. *c.* 11. ex prælaudato Concilio Carthaginensi IV. cap. 90. *omni die Exorcistæ energumenis manus imponant.*

IV. Hanc praxim secuti sunt sancti Patres, qui huic ministerio operam navarunt. De S. Ephræm Syro *cap.* 3. ejus Vitæ *apud Bollandum die* 1. *Februarii* legitur „ manuum sanctarum „ impositione, & precibus, hominem protinus „ ab illa affectione (*dæmoniaca nempè*) liberavit, „ & pristinæ sanitati restituit. „ De S. Hypatio Abbate *cap.* 7. *ejus Vitæ die* 17. *Junii penes Bollandianos Continuatores* narratur, quod obsessam liberavit „ Deo ipsi sanitatem præstante „ per impositionem manuum S. Hypatii. „ De S. Desiderato Episcopo Bituricensi, ibidem die 8. Maii refertur quod „ Oratione præmissa, ob„ sessæ mulieris caput sacratis manibus fortiter „ strinxit, donec hoste fugato eam penitus libe„ ram, & optimè valentem dimisit. „ De S. Huc-berto Monacho *apud eosdem die* 30. *Maii cap.* 3. *ejus Vitæ*, dicitur, quod „ simul ac dæmonia„ cum Crucis signaculo collustravisset, adjun„ cta manuum impositione, confestim nefarius „ dæmon aufugit. „ De S. Germano Episcopo Parisiensi pariter legitur *ibidem die* 28. *Maii*,

quod „

quod „ admota ejus dextera, dæmones de obsessis „ corporibus passim vertebantur in fugam. „ De S. Nicetio Lugdunensi Episcopo narrat D. Gregorius Turonensis *in Vitis PP. cap.* 8. quod „ „ impositis Sanctus Diacono *energumeno* mani- „ bus, ejecto dæmone, personam restituit in- „ tegræ menti; „ *&* *ibidem* refert, quod S. Patroclus Diaconus, & Abbas „ multos energu- „ menos manu imposita per signum Crucis ef- „ fugatis dæmonibus, mente integra reddidit; „ *&* *cap.* 15. legitur: S. Senoch Abbatem Turonensem „ nonnullos obsessos dæmonis sævi livore, „ ut manus imposuit, extemplo fugatis dæ- „ monibus mentem energia turbatam ad inte- „ gritatem restituisse. „ At penè infinitus essem, si exempla, quæ hac in re in historia Ecclesiastica occurrunt, omnia referre vellem; quare cæteris omissis, claudamus hunc paragraphum cum Venantio Fortunato, qui in Vita S. Martini de hoc Præsule canit:

Imposita ergo manu Puero, fera larva recedit;

Et mala jucundum Pastorem bestia fugit.

quod idem refert Sulpitius Severus *in Vita ejusdem Sancti cap.* 16.

V. Sed tandem his Commentariis finem imponat, simulque Ritualis Romani exactam observantiam commendet Sacræ Indicis Congregationis decretum *die* 11. *Januarii* anno 1725. emanatum, quod in fine ejusdem Ritualis nuperæ editionis per extensum præfixum legitur: *Ejusdem sacræ Congregationis Decreto prohibentur omnes additationes factæ, & forsan facienda Rituali Romano post reformationem s. m. Pauli V. sine approbatione sacræ Congregationis Rituum.*

VI. *Quæ autem dixi*, sunt verba S. Bernardi

Epistola 174. ad Canonic. Lugdunen. *absque præjudicio sane dicta sint, sanius sapientis Romanæ præsertim Ecclesiæ auctoritati, atque examini totum hoc sicut & cætera.... universa reservo: ipsius si quid aliter sapio, paratus judicio emendare. Hucusque ergo*, ut concludam cum S. Nilo, tract. morali cap. 4. in Bibliotheca PP. tom. 27. *sermoni finem imponamus, gratias agentes Domino in omnibus ipsius Donis, quibus nos dignos muneratur ejus misericordia. Ipsi gloria, & honor in sæcula. Amen.*

MODUS

MODUS

præscriptus a Rituali Romano;

De Exorcizandis obsessis a dæmonio, quibusdam adjectis brevibus Notis.

I. SAcerdos, seu quivis alius legitimus Ecclesiæ minister, vexatos a dæmone exorcizaturus, ea qua par est pietate, prudentia, ac vitæ integritate præditus esse debet; qui non sua, sed divina fretus virtute, ab omni rerum humanarum cupiditate alienus tam pium opus ex charitate constanter, & humiliter exequatur. Hunc præterea maturæ ætatis esse decet, & non solum officio, sed etiam morum gravitate reverendum.

II. Ut igitur suo munere rectè fungatur, cum alia multa sibi utilia Documenta, quæ brevitatis gratia hoc loco prætermittuntur, ex probatis auctoribus, & ex usu nosse studeat, tum hæc pauca magis necessaria diligenter observabit.

III. In primis ne facile credat aliquem a dæmone obsessum esse, sed nota habeat ea signa, quibus obsessus dignoscitur ab iis, qui vel atrabile, vel morbo aliquo laborant. Signa autem obsidentis dæmonis sunt: ignota lingua loqui pluribus verbis, vel loquentem intelligere: distantia, & occulta patefacere: vires supra ætatis, seu conditionis naturam ostendere, & id genus alia, quæ cum plurimum concurrunt, majora sunt indicia.

IV. Hæc autem ut magis cognoscat, post unum, aut alterum exorcismum interroget obsessum,

ſum, quid ſenſerit in animo, vel in corpore, ut ſciat etiam ad quænam verba magis diaboli conturbentur, ut ea deinceps magis inculcet, ac repetat.

V. Advertat quibus artibus, ac deceptionibus utantur dæmones ad Exorciſtam decipiendum: ſolent enim ut plurimum fallaciter reſpondere, & difficile ſe manifeſtare, ut Exorciſta diu defatigatus deſiſtat, aut infirmus videatur non eſſe a dæmonio vexatus. Aliquando poſtquam ſunt manifeſti abſcondunt ſe, & relinquunt corpus quaſi liberum ab omni moleſtia ut infirmus putet ſe omninò eſſe liberatus, ſed ceſſare non debet Exorciſta, donec viderit ſigna liberationis. Aliquando etiam dæmones ponunt quæcumque poſſunt impedimenta, ne infirmus ſe ſubjiciat exorciſmis, vel conatur perſuadere infirmitatem eſſe naturalem; interdum in medio Exorciſmi faciunt dormire infirmum, & ei viſionem aliquam oſtendunt, ſubtrahendo ſe, ut infirmus liberatus videatur. Aliqui oſtendunt factum maleficium, & a quibus ſit factum, & modum ad illud diſſipandum: ſed caveat, ne ob hoc ad magos, vel ad ſagas, vel ad alios, quam ad Eccleſiæ miniſtros confugiat, aut ulla ſuperſtitione, aut alio modo illicito utatur. Quandoque diabolus infirmum quieſcere, & ſuſcipere Sanctiſſimam Euchariſtiam permittit, ut diſceſſiſſe videatur. Denique innumerabiles ſunt artes, & fraudes diaboli ad decipiendum hominem, quibus ne fallatur, Exorciſta cautus eſſe debet.

VI. Quare ſit memor Dominum noſtrum dixiſſe, genus eſſe dæmoniorum, quod non ejicitur niſi per orationem, & jejunium. *Matth.* 17. Hæc duo potiſſimum remedia ad impetrandum divinum auxilium, dæmoneſque pellendos, exem-

plo

plo Sanctorum Patrum, quoad ejus fieri poterit, tum per se, tum per alios curet adhiberi.

VII. In Ecclesiam si commodè fieri potest, vel in alium religiosum, & honestum locum seorsum a multitudine perductus energumenus exorcizetur; sed si fuerit ægrotus, vel persona nobilis, vel alia honesta de causa, in domo privata exorcizari poterit.

VIII. Admoneatur obsessus, si mente, & corpore valet, ut pro se oret Deum, ac jejunet, & sacra Confessione & Communione sæpius ad arbitrium Sacerdotis se communiat, & dum exorcizatur totum se colligat, & ad Deum convertat, ac firma fide salutem ab eo deposcat cum omni humilitate. Et cum vehementius vexatur, patienter sustineat, nihil diffidens de auxilio Dei. Habeat præ manibus, vel in conspectu Crucifixum. Reliquiæ quoque Sanctorum ubi haberi possint, decenter, ac tutò colligatæ, & coopertæ ad pectus, vel ad caput obsessi reverenter admoveantur. Sed caveatur ne res Sacræ indignè tractentur, aut illis a dæmone ulla fiat injuria. Sanctissima verò Eucharistia super caput obsessi, aut aliter ejus corpori non admoveatur ob irreverentiæ periculum.

IX. Exorcista ne vagetur in multiloquio, aut supervacaneis, vel curiosis interrogationibus, præsertim de rebus futuris, & occultis ad suum munus non pertinentibus. Sed jubeat immundum spiritum tacere, & ad interrogata tantum respondere, neque ei credatur si dæmon simularet, se esse animam alicujus Sancti, vel defuncti, vel Angelum bonum.

X. Necessariæ verò interrogationes sunt, ut de numero, & nomine spirituum obsidentium, de tempore, quo ingressi sunt, de causa, & aliis hujusmodi; cæteras autem dæmonis nugas, ri-

sus,

ſus, & ineptias Exorciſta cohibeat, aut contemnat, & circumſtantes, qui pauci eſſe debent admoneat, ne hæc curent, neque ipſi interrogent obſeſſum: ſed potius humiliter, & enixè Deum pro eo precentur.

XI. Exorciſmos verò faciat, ac legat cum imperio, & auctoritate, magna fide, & humilitate, atque fervore: & cum viderit ſpiritum valde torqueri, tunc magis inſtet, & urgeat: quoties viderit obſeſſum in aliqua corporis parte commoveri, aut pungi, aut tumorem alicubi apparere, ibi faciat ſignum Crucis, & aqua benedicta aſpergat, quam exorcizando in promptu habeat.

XII. Obſervet etiam ad quæ verba dæmones magis contremiſcant, & ea ſæpius repetat, & quando pervenerit ad comminationem, eam iterum, & ſæpius proferat, ſemper pœnam augendo, ac ſi videat ſe proficere, in ipſa perſeveret, per duas, tres, quatuor horas, & amplius, prout poterit, donec victoriam conſequatur.

XIII. Caveat proinde Exorciſta ne ullam medicinam infirmo, vel obſeſſo præbeat, aut ſuadeat, ſed hanc curam medicis relinquat.

XIV. Mulierem exorcizans, ſemper ſecum habeat honeſtas perſonas, quæ obſeſſam teneant, dum exagitatur a dæmonio; quæ quidem perſonæ ſint patienti, ſi fieri poteſt, cognatione proximæ: atque honeſtatis memor Exorciſta, caveat, ne quid dicat, vel faciat, quod ſibi, aut aliis occaſio eſſe poſſit pravæ cogitationis.

XV. Dum exorcizat, utatur Sacræ Scripturæ verbis potius, quam ſuis, aut alienis. Jubeatque dæmonem dicere, an detineatur in illo corpore ob aliquam operam magicam, aut malefica ſigna, vel inſtrumenta; quæ ſi obſeſſus ore ſumpſerit, evomat: vel ſi alibi extra corpus fuerint, ea revelet, & inventa comburantur.

tur. Moneatur etiam obsessus, ut tentationes suas omnes Exorcistæ patefaciat.

XVI. Si verò obsessus liberatus fuerit, moneatur, ut diligenter sibi caveat a peccatis, ne occasionem dæmoni præbeat in ipsum revertendi, ne fiant novissima hominis illius pejora prioribus.

XVII. *Itaque Sacerdos, sive alius Exorcista ritè confessus, aut saltem corde peccata sua detestans, peracto, si commode fieri potest, Sanctissimo Missæ Sacrificio, divinoque auxilio piis precibus implorato, superpelliceo, & stola violacea; cujus extrema pars ad obsessi collum circumponatur, indutus, & coram se habens obsessum ligatum, si fuerit periculum; eum se, & astantes communiat signo Crucis, & aspergat aqua benedicta, & genibus flexis, aliis respondentibus, dicat Litanias ordinarias usque ad preces exclusivè.*

LITANIÆ. *

KYrie eleison. Christe eleison Kyrie eleison. Christe audi nos. Christe exaudi nos. Pater de Cœlis Deus. Miserere nobis.

Fili

* Antiquam esse Litaniarum institutionem observat Vvalafridus Strabo, qui Libro *de rebus Ecclesiasticis cap.*28. hæc scribit: *Litaniæ autem Sanctorum nominum postea creditur in usum assumptæ, quam Hieronymus Martyrologium secutus Eusebium Cæsariensem per anni circulum conscripsit, ea occasione ab Episcopis Chromatio, & Heliodoro illud opus rogatus componere, quia Theodosius religiosus Imperator in Concilio Episcoporum laudavit Gregoriun Cordubensem Episcopum, quod omni die Missas explicans, eorum Martyrum, quorum natalia essent, nomina plura commemoraret*. Antiquam pariter esse in Ecclesia Litaniarum recitationem in expulsione dæmonis ab obsessorum corporibus, colligo ego ex historia, quam supra retuli in Comment. Documenti XVII. num. 14. Siquidem hic mos invaluerat temporibus Fulcuini Lobiensis Abbatis, qui obiit anno 990.

Fili Redemptor mundi Deus, Miserere nobis.
Spiritus Sancte Deus, Miserere nobis.
Sancta Trinitas unus Deus, Miserere nobis.
Sancta Maria, Ora pro nobis.
Sancta Dei Genitrix, ora.
Sancta Virgo Virginum, ora.
Sancte Michael, ora.
Sancte Gabriel, ora.
Sancte Raphael, orate.
Omnes Sancti Angeli, & Archangeli, orate.
Omnes Sancti Beatorum spirituum ordines, orate.
Sancte Joannes Baptista, ora.
Sancte Joseph, ora.
Omnes sancti Patriarchæ, & Prophetæ, orate.
Sancte Petre, ora.
Sancte Paule, ora.
Sancte Andrea, ora.
Sancte Jacobe, ora.
Sancte Joannes, ora.
Sancte Thoma, ora.
Sancte Jacobe, ora.
Sancte Philippe, ora.
Sancte Bartholomæe, ora.
Sancte Matthæe, ora.
Sancte Simon, ora.
Sancte Thaddæe, ora.
Sancte Matthia, ora.
Sancte Barnaba, ora.
Sancte Luca, ora.
Sancte Marce, ora.
Omnes Sancti Apostoli, & Evangelistæ, orate.
Omnes Sancti Discipuli Domini, orate.
Omnes Sancti Innocentes, orate.
Sancte Stephane, ora.
Sancte Laurenti, ora.
Sancte Vincenti, ora.

Sancti Fabiane, & Sebastiane, orate.
Sancti Joannes, & Paule, orate.
Sancti Cosma, & Damiane, orate.
Sancti Gervasi, & Protasi, orate.
Omnes Sancti Martyres, orate.
Sancte Silvester, ora.
Sancte Gregori, ora.
Sancte Ambrosi, ora.
Sancte Augustine, ora.
Sancte Hieronyme, ora.
Sancte Martine, ora.
Sancte Nicolae, ora.
Omnes Sancti Pontifices, & Confessores, orate.
Omnes Sancti Doctores, orate.
Sancte Antoni, ora.
Sancte Benedicte, ora.
Sancte Bernarde, ora.
Sancte Dominice, ora.
Sancte Francisce, ora.
Omnes Sancti Monachi, & Eremitæ, orate.
Sancta Maria Magdalena, ora.
Sancta Agatha, ora.
Sancta Lucia, ora.
Sancta Agnes, ora.
Sancta Cæcilia, ora.
Sancta Catharina, ora.
Sancta Anastasia, ora.
Omnes Sanctæ Virgines, & Viduæ, orate.
Omnes Sancti, & Sanctæ Dei, Intercedite pro nobis.
Propitius esto, Parce nobis Domine.
Propitius esto, Exaudi nos Domine.
Ab omni malo, Libera nos Domine.
Ab omni peccato, libera.
Ab ira tua, libera.
A subitanea, & improvisa morte, libera.
Ab insidiis diaboli, libera.

Ab ira

Ab ira, & odio. & omni mala voluntate, libera.
A ſpiritu fornicationis, libera.
A fulgure, & tempeſtate, libera.
A morte perpetua, libera.
Per Myſterium ſanctæ Incarnationis tuæ, libera.
Per Adventum tuum, libera.
Per Nativitatem tuam, libera.
Per Baptiſmum, & ſanctum jejunium tuum, libera.
Per Crucem, & paſſionem tuam, libera.
Per Mortem, & ſepulturam tuam, libera.
Per ſanctam Reſurrectionem tuam, libera.
Per admirabilem Aſcenſionem tuam, libera.
Per adventum Spiritus ſancti Paracliti, libera.
In die Judicii, libera.
Peccatores, Te rogamus audi nos.
Ut nobis parcas, Te rogamus.
Ut nobis indulgeas, Te rogamus.
Ut ad veram pœnitentiam nos perducere digneris, Te rogamus.
Ut Eccleſiam tuam ſanctam regere, & conſervare digneris, Te rogamus.
Ut domnum Apoſtolicum, & omnes Eccleſiaſticos Ordines in ſancta religione conſervare digneris, Te rogamus.
Ut inimicos ſanctæ Eccleſiæ humiliare digneris, Te rogamus.
Ut Regibus, & Principibus Chriſtianis pacem, & veram concordiam donare digneris, Te rog.
Ut cuncto Populo Chriſtiano pacem, & unitatem largiri digneris, Te rogamus.
Ut noſmetipſos in tuo ſancto ſervitio confortare, & conſervare digneris, Te rogamus.
Ut mentes noſtras ad Cœleſtia deſideria erigas, Te rogamus.
Ut omnibus benefactoribus noſtris ſempiterna bona retribuas, Te rogamus.

Ut animas nostras, fratrum, propinquorum, & benefactorum nostrorum ab æterna damnatione eripias, Te rogamus.
Ut fructus terræ dare, & conservare digneris, Te rogamus.
Ut omnibus fidelibus defunctis requiem æternam donare digneris, Te rogamus.
Ut nos exaudire digneris, Te rogamus.
Fili Dei, Te rogamus.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Parce nobis Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Exaudi nos Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Miserere nobis.
Christe audi nos.
Christe exaudi nos.
Kyrie eleison.
Christe eleison.
Kyrie eleison.
Antiphona. Ne reminiscaris, Domine, delicta nostra, vel Parentum nostrorum, neque vindictam sumas de peccatis nostris.
Pater noster &c. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos a malo.

Psalmus 53.

DEus in nomine tuo salvum me fac: & in virtute tua judica me.
Deus exaudi orationem meam: auribus percipe verba oris meis.
Quoniam alieni insurrexerunt adversum me, & fortes quæsierunt animam meam: & non proposuerunt Deum ante conspectum suum.
Ecce enim Deus adjuvat me: & Dominus susceptor est animæ meæ.
Averte mala inimicis meis: & in veritate tua disperde illos.

Volun-

Voluntariè ſacrificabo tibi: & confitebor nomini tuo, Domine, quoniam bonum eſt.
Quoniam ex omni tribulatione eripuiſti me: & ſuper inimicos meos deſpexit oculus meus.
Gloria Patri, &c.
℣. Salvum fac ſervum tuum. ℟. Deus meus ſperantem in te. ℣. Eſto ei, Domine, turris fortitudinis. ℟. A facie inimici.
℣. Nihil proficiat inimicus in eo. ℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. ℣. Mitte ei Domine auxilium de ſancto. ℟. Et de Sion tuere eum.
℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus. *Oratio.*

DEus, cui proprium eſt miſereri ſemper, & parcere, ſuſcipe deprecationem noſtram: ut hunc famulum, *vel* hanc famulam tuam, quem, *vel* quam delictorum catena conſtringit, miſeratio tuæ pietatis clementer abſolvat.

Oratio.

DOmine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus, Pater Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui illum refugam tyrannum, & apoſtatam gehennæ ignibus deputaſti; quique unigenitum tuum in hunc mundum miſiſti, ut illum rugientem contereret: velociter attende; accelera, ut eripias hominem ad imaginem, & ſimilitudinem tuam creatum, a ruina, & dæmonio meridiano. Da, Domine, terrorem tuum ſuper beſtiam, quæ exterminat vineam tuam. Da fiduciam ſervis tuis contra nequiſſimum draconem pugnare fortiſſimè, ne contemnat ſperantes in te, & ne dicat, ſicut in Pharaone, qui jam dixit: Deum non novi, nec Iſrael dimitto. Urgeat illum dextera tua potens, diſcedere a famulo tuo N. *vel* a famula tua N. ✠ ne diutius præſumat ca-

ptivum tenere, quem tu ad imaginem tuam facere dignatus es, & in Filio tuo redemisti. Qui tecum vivit, & regnat &c. ℟. Amen.

Deinde præcipiat dæmoni hunc in modum.

PRæcipio tibi, quicunque es, Spiritus immunde, & omnibus sociis tuis hunc Dei famulum obsidentibus, ut per mysteria Incarnationis, Passionis, Resurrectionis, & Ascensionis Domini nostri Jesu Christi, per missionem Spiritus Sancti, & per adventum ejusdem Domini nostri ad judicium, dicas mihi nomen tuum, diem, & horam exitus tui cum aliquo signo; & ut mihi Dei ministro, licet indigno, prorsus in omnibus obedias: neque hanc creaturam Dei, vel circumstantes, aut eorum bona ullo modo offendas.

Deinde legantur super obsessum hæc Evangelia, vel unum, aut alterum. *

Lectio S. Evangelii secundum Joannem.

Hæc dicens signat se, & obsessum in fronte, ore, & pectore. *Jo: cap.* 1.

IN principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt: & sine ipso factum est nihil. Quod factum est, in ipso vita erat, & vita erat Lux hominum: & Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Fuit homo missus a Deo, cui nomen

---

* Sic S. Norbertus Ordinis Præmonstratensis Fundator, & Archiepiscopus Magdeburgensis, ut puellam a dæmonio obsessam liberaret, jussit inter alia, quod super eam Evangelium legeretur: *Plurima*, inquit Scriptor ejus Vitæ c. 8. *Evangelia super caput ejus lecta sunt .... & perfectè sanata apparuit.* Floruit S. Præsul sæculo Christi duodecimo; sciebat enim, quod *diabolus nihil tantum, quantum Evangelium odit*, ut loquitur Durandus *in Rationali lib. 3. cap. 24. num. 21.*

men erat Joannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de Lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de Lumine. Erat Lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognovit. In propria venit, & sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus: qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Et Verbum Caro factum est, & habitavit in nobis: & vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti a Patre, plenum gratiæ, & veritatis.

Lectio S. Evangelii secundum Marcum. *Mar.* 16.

IN illo tempore: Dixit Jesus Discipulis suis: Euntes in mundum universum, prædicate Evangelium omni Creaturæ. Qui crediderit, & baptizatus fuerit salvus erit: qui verò non crediderit condemnabitur. Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia ejicient: linguis loquentur novis: serpentes tollent; & si mortiferum quid biberint non eis nocebit: super ægros manus imponent, & benè habebunt.

Lectio S. Evangelii secundum Lucam. *Luc.* 10.

IN illo tempore: Reversi sunt septuaginta duo cum gaudio, dicentes ad Jesum: Domine etiam dæmonia subjiciuntur nobis in nomine tuo. Et ait illis: Videbam satanam sicut fulgur de cœlo cadentem. Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes, & scorpiones, & super omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit: Veruntamen in hoc nolite gaudere, quia spiritus vobis subjiciuntur: gaudete autem, quod nomina vestra scripta sunt in Cœlis.

Lectio S. Evangelii secundum Lucam. *Luc. 11.*

IN illo tempore: Erat Jesus ejiciens dæmonium, & illud erat mutum: & cum ejecisset dæmonium, locutus est mutus, & admiratæ sunt turbæ. Quidam autem ex eis dixerunt: In Beelzebub Principe dæmoniorum ejicit dæmonia: & alii tentantes signum de Cœlo, quærebant ab eo. Ipse autem, ut vidit cogitationes eorum, dixit eis: Omne regnum in seipsum divisum, desolabitur, & domus supra domum cadet. Si autem & satanas in seipsum divisus est, quomodo stabit regnum ejus? quia dicitis in Beelzebub me ejicere dæmonia. Si autem ego in Beelzebub ejicio dæmonia, filii vestri in quo ejiciunt? Ideo ipsi Judices vestri erunt. Porrò si in digito Dei ejicio dæmonia, profecto pervenit in vos regnum Dei. Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea quæ possidet: si autem fortior eo superveniens vicerit eum, universa arma ejus auferet in quibus confidebat, & spolia ejus distribuet.

℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus. *

OMnipotens Domine, Verbum Dei Patris, Christe Jesu, Deus, & Dominus universæ Creaturæ, qui sanctis Apostolis tuis 1 dedisti potestatem calcandi super serpentes, & scor-

---

* Hæc oratio usque ad illa verba: *Per te Jesu Christe &c.* habetur in Exorcismo S. Ambrosio tributo, & invento in Vaticano codice annorum 600. locis tantum nonnullis immutatis, ut hic exhibemus.

1 *Potestatem dedisti* 2 *Est* 3 *Victus* 4 *deficit sanctum* 5 *supplex precor* 6 *deest servo tuo* 7 *sicut, & meorum* 8 *confidentiam, & possibilitatem donare dignetur.* 9 *Draconem* 10 deest *Sancti* 11 *fideliter.*

ſcorpiones; qui inter cætera mirabilium tuorum præcepta dignatus es 2 dicere: Dæmones eſtugate; cujus virtute 3 motus tamquam fulgur de cœlo ſatanas cecidit: tuum 4 ſanctum nomen cum timore, & tremore 5 ſuppliciter deprecor, ut indigniſſimo mihi 6 ſervo tuo, data venia omnium delictorum 7 meorum, 8 conſtantem fidem, & poteſtatem donare digneris: ut hunc crudelem 9 dæmonem, brachii tui 10 ſancti munitus potentia fidenter, 11 & ſecurus aggrediar, per te Jeſu Chriſte, Domine Deus noſter, qui venturus es judicare vivos, & mortuos, & ſæculum per ignem. ℟. Amen.

XVIII. *Deinde muniens ſe, & obſeſſum ſigno Crucis circumpoſita parte ſtolæ ad collum ejus, & dextera manu ſua capiti ejus impoſita, conſtanter, & magna cum fide dicat, ea quæ ſequuntur.*

℣. * Ecce Crucem Domini, fugite partes adverſæ.
℟. Vicit Leo de tribu Juda, radix David.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus. *Oratio.*

DEus, & Pater Domini noſtri Jeſu Chriſti invoco nomen Sanctum tuum, & clementiam tuam ſupplex expoſco: ut adverſus hunc, & omnem immundum ſpiritum, qui vexat hoc plaſma, mihi auxilium præſtare digneris. Per eumdem Dominum noſtrum &c.

Exorciſmus.

EXorcizo te immundiſſime ſpiritus, omnis incurſio adverſarii, omne phantaſma, omnis legio in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, ✠ era-

* Vide Comment. in Document. V. num. 48.

eradicare, & effugare ab hoc psalmate Dei, ✠ & ipse tibi imperat, qui de supernis Cœlorum in inferiora Terræ demergi præcepit. Ipse tibi imperat, qui mari, ventis, & tempestatibus imperavit. Audi ergo, & time satana, inimice Fidei, hostis generis humani, mortis adductor, vitæ raptor, justitiæ declinator, malorum radix, fomes vitiorum, seductor hominum, proditor gentium, incitator invidiæ, origo avaritiæ, causa discordiæ, excitator dolorum. Quid stas, & resistis, cum scias Christum Dominum vires tuas perdere? Illum metue, qui in Isaac immolatus est, in Joseph venundatus, in agno occisus, in homine crucifixus, deinde inferni triumphator fuit. *Sequentes Cruces fiant in fronte obsessi.* Recede ergo in nomine Patris, ✠ & Filii, ✠ & Spiritus sancti: ✠ da locum Spiritui Sancto, per hoc signum ✠ Crucis Jesu Christi Domini nostri. Qui cum Patre, & eodem Spiritu Sancto vivit, & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

℣. Domine exaudi orationem meam.

℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus. *Oratio.*

DEus, conditor, & defensor generis humani, qui hominem ad imaginem tuam formasti, respice super hunc famulum tuum N. *vel* hanc famulam tuam N. qui, *vel* quæ dolis immundi spiritus appetitur, quem vetus adversarius, antiquus hostis terræ, formidinis horror, circumvolat, & sensum mentis humanæ stupore defigit, terrore conturbat, & metu trepidi timoris exagitat. Repelle Domine virtutem diaboli, fallacesque ejus insidias amove: procul impius tentator aufugiat: sit Nominis tui signo ✠ (*in fronte*) famulus tuus munitus, &

in

in anima tutus, & corpore. *Tres cruces sequentes fiant in pectore dæmoniaci.* Tu pectoris ✠ hujus interna custodias. Tu viscera ✠ regas. Tu ✠ cor confirmes: in Anima adversatricis potestatis tentamenta evanescant. Da Domine ad hanc invocationem Sanctissimi nominis tui gratiam, ut qui hucusque terrebat, territus aufugiat, & victus abscedat, tibique possit hic famulus tuus, & corde firmatus, & mente sincerus debitum præbere famulatum. Per Dominum nostrum Jesum Christum filium tuum, qui tecum vivit &c. ℞. Amen.

Exorcismus. *

ADjuro te serpens antique per Judicem vivorum, & mortuorum, per factorem tuum, per factorem Mundi, per eum, qui habet potestatem mittendi te in gehennam, ut ab hoc famulo Dei N. qui ad Ecclesiæ sinum recurrit, cum metu, & exercitu furoris tui festinus discedas. Adjuro te iterum ✠ *(in fronte)* non mea infirmitate, sed virtute Spiritus Sancti, ut exeas ab hoc famulo Dei N. quem omnipotens Deus ad imaginem suam fecit. Cede igitur, cede non mihi, sed ministro Christi. Illius enim te urget potestas, qui te Cruci suæ subjugavit. Illius brachium contremisce, qui de-

* Hic Exorcismus antiquissimus est; de eo enim mentio habetur ab Adelhelmo Episcopo Sagiensi in Vita S. Opportunæ Abbatissæ Monasterioli, qui sæculo nono eam scripsit. Ibi itaque de quadam obsessa hæc scribit: „ Infusa ipsa fœmina benedi-„ ctæ aquæ aspersione, & signata signo Crucis Do-„ minicæ, cum legerentur super eam orationes huic „ operi congruentes, & perventum fuisset ad lo-„ cum illum, ubi dicitur: *Adjuro te draco in no-„ mine Agni, qui ambulat super aspidem, & basili-„ scum, qui conculcat leonem, & draconem* liberata est, quibus apertissimè hic noster Exorcismus indicatur.

devictis gemitibus inferni, animas ad lucem perduxit. Sit tibi terror corpus hominis, ✠ (*in pectore*) sit tibi formido imago Dei ✠ (*in fronte.*) Non resistas, nec moreris discedere ab homine isto, quoniam complacuit Christo in homine habitare. Et ne contemnendum putes, dum me peccatorem nimis esse cognoscis. Imperat tibi Deus. ✠ Imperat tibi majestas Christi. ✠ Imperat tibi Deus Pater. ✠ Imperat tibi Deus Filius. ✠ Imperat tibi Deus Spiritus Sanctus. ✠ Imperat tibi Sacramentum Crucis. ✠ Imperat tibi fides Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, & cæterorum Sanctorum. ✠ Imperat tibi Martyrum Sanguis. ✠ Imperat tibi continentia Confessorum. ✠ Imperat tibi pia Sanctorum, & Sanctarum omnium intercessio. ✠ Imperat tibi Christianæ fidei mysteriorum virtus. ✠ Exi ergo transgressor. Exi seductor plene omni dolo, & fallacia, virtutis inimice, innocentium persecutor. Da locum dirissime; da locum impiissime; da locum Christo, in quo nihil invenisti de operibus tuis; qui te spoliavit, qui regnum tuum destruxit, qui te victum ligavit, & vasa tua diripuit; qui te projecit in tenebras exteriores, ubi tibi cum ministris tuis erit præparatus interitus; sed quid truculente retineris? Quid temerariè detrectas? Reus es Omnipotenti Deo, cujus statuta transgressus est. Reus es Filio ejus Jesu Christo Domino nostro, quem tentare ausus es, & crucifigere præsumpsisti. Reus es humano generi, cui tuis persuasionibus mortis venenum propinasti. Adjuro ergo te, draco nequissime, in nomine Agni ✠ immaculati, qui ambulavit super aspidem, & basiliscum, qui conculcavit Leonem, & Draconem, ut discedas ab hoc homine ✠ (*fiat in fronte*) discedas ab Ecclesia Dei ✠

(*fiat signum Crucis super circumstantes.*) Contremisce, & effuge, invocato nomine Domini illius, quem inferi tremunt, cui virtutes Cœlorum, & Potestates, & Dominationes subjectæ sunt, quem Cherubim, & Seraphim indefessis vocibus laudant dicentes: Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth: Imperat tibi Verbum ✠ Caro factum. Imperat tibi natus ✠ ex Virgine. Imperat tibi Jesus ✠ Nazarenus, qui te cum discipulos ejus contemneres, elisum, atque prostratum exire præcepit ab homine, quo præsente, cum te ab homine separasset, nec porcorum gregem ingredi præsumebas. Recede ergo nunc adjuratus in nomine ✠ ejus ab homine, quem ipse plasmavit. Durum est tibi velle resistere. ✠ Durum tibi contra stimulum calcitrare. ✠ Quia quanto tardius exis, tanto magis tibi supplicium crescit; quia non homines contemnis, sed illum, qui dominatur vivorum, & mortuorum, qui venturus est judicare vivos, & mortuos, & sæculum per ignem. ℟. Amen.

℣. Domine exaudi orationem meam.

℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.

℟. Et cum spiritu tuo. Oremus.

DEus Cœli, Deus terræ, Deus Angelorum, Deus Archangelorum, Deus Prophetarum, Deus Apostolorum, Deus Martyrum, Deus Virginum, Deus, qui potestatem habes donare vitam post mortem, requiem post laborem, quia non est alius Deus præter te, nec esse poterit verus, nisi tu Creator Cœli, & Terræ, qui verus Rex es, & cujus Regni non erit finis: humiliter majestati gloriæ tuæ supplico, ut hunc famulum tuum, *vel* hanc famulam tuam de immundis spiritibus liberare digneris. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Exor-

Exorcismus. *

ADjuro 1 ergo te omnis immundissime spiritus, omne phantasma, omnis incursio satanæ in 2 nomine Jesu Christi ✠ Nazareni, qui post lavacrum Jordanis in desertum ductus est, & 3 te in tuis sedibus vicit: ut quem ille de limo terræ ad honorem gloriæ suæ formavit, tu desinas impugnare, & in homine miserabili non humanam fragilitatem, sed 4 imaginem omnipotentis Dei contremiscas. Cede ergo Deo, ✠ qui 5 te, & 6 malitiam tuam in Pharaone & in exercitu ejus per Moysen servum suum, in 7 abyssum demersit. 8 Cede Deo, ✠ qui te per fidelissimum 9 servum suum David 10 de Rege Saule 11 spiritualibus canticis pulsum fugavit. Cede Deo, ✠ qui te in Juda 12 Iscariote proditore damnavit. Ille enim te 13 divinis ✠ verberibus 14 tangit, in cujus conspectu cum tuis legionibus tremens, & 15 clamans dixisti: Quid nobis, & tibi Jesu Fili Dei 16 Altissimi? venisti 17 huc ante tempus torquere nos? Ille te 18 perpetuis flammis urget, qui in fine temporum dicturus est impiis: 19 Discedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus

---

* Hic est Exorcismus supra indicatus, qui in Codice Vaticano Ambrosium auctorem præfert, relatus a Patribus S. Mauri *tom. 2. operum ejusdem S. Patris in fine appendicis*. Lectio tamen est varians, ut ex collatione hic adnotamus, advertentes in primis, quod deficiunt ✠ ✠ 1 *Te ergo* 2 *In virtute Nominis Christi; qui &c.* 3 *& in tuis te sedibus vicit* 4 *omnipotentis Dei Imaginem contremiscas* 5 deest *in humiliato famulo tuo Job in servitutem redegit* 6 *militiam* 7 *demersit in abyssum* 8 *cede Deo, qui te per Danielem puerum suum in Beel perdidit, & in dracone prostravit* 9 *deficit servum* 10 *de Saule rege* 11 *spiritalibus* 12 deficit *Iscariote*, & legit *traditore* 13 *nunc* 14 *agit* 15 *clamabas; quid &c.* 16 *David venisti, &c.*

tus est diabolo, & Angelis ejus. Tibi enim impie, & Angelis tuis 20 vermes erunt, qui nunquam morientur. Tibi, & Angelis tuis inextinguibile præparatur incendium, quia tu es princeps 21 maledicti homicidii, tu auctor 22 incæstus, tu 23 sacrilegiorum caput, tu actionum pessimarum magister, tu hæreticorum doctor, 24 tu totius obscœnitatis inventor. Exi ergo ✠ impie, exi ✠ scelerate. Exi cum omni fallacia tua, quia hominem templum suum esse 25 voluit Deus. Sed quid diutius moraris hic? 26 Da honorem Deo Patri Omnipotenti, ✠ cui omne 27 genuflectitur. Da locum 28 Domino Jesu Christo, ✠ qui pro homine 29 Sanguinem suum sacratissimum fudit. Da locum Spiritui ✠ Sancto qui per 30 beatum Apostolum suum Petrum 31 te manifestè 32 stravit in Simone mago: qui fallaciam tuam in Anania, & Saphira condemnavit, qui te in Herode Rege honorem Deo non dante percussit: qui te in 33 mago Elima per Apostolum suum Paulum, cœcitatis caligine perdidit, 34 & per eumdem de Pythonissa verbo imperans exire præcepit. Discede ergo nunc: ✠ discede seductor; Tibi eremus

---

17 deest *huc* 18 *flammis perpetuis* 19 *Ite maledicti in ignem æternum quem præparavit Pater meus diabolo, &c.* 20 *vermis qui nunquam moritur* 21 *maledicte homicidii princeps* 22 *incæsti* 23 *sacrilegorum* 24 *artium* 25 voluit esse 26 deest *hic?* 27 *flectitur genu* 28 *da locum Christo Jesu* 29 *suum Sanguinem* fudit 30 *te* 31 hic deest *te*, cum sit anteposita talis particula 32 *manifestavit in Simone, &* deest *mago* 33 *in pessimo Mago per Apostolum &c.* 34 perfudit 35 *tibi enim* 36 deficit, & 37 sic legit: *Ecce enim Dominator Dominus proximat, cito ignis ante ipsum ardebit, & inflammabit &c.* 38 *fallis Dominum non potes inidere* 39 *æternam præparavit* 40 *exit* 41 *bis acutus* 42 *in Spiritu Sancto judicare sæculum per ignem.*

mus 35 sedes est. Tibi habitatio serpens est: humiliare, 36 & prosternare. Jam non est differendi tempus. Ecce enim Dominator Dominus 37 proximat citò, & ignis ardebit ante ipsum, & præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos ejus. Si enim hominem fefelleris, 38 Deum non poteris irridere. Ille te ejicit, cujus oculis nihil occultum est. Ille te expellit, cujus virtuti universa subjecta sunt. Ille te excludit, qui tibi, & Angelis tuis præparavit 39 æternam gehennam: de cujus ore 40 exibit gladius 41 acutus; qui venturus est 42 judicare vivos, & mortuos, & sæculum per ignem. ℟. Amen.

Prædicta omnia, quatenus opus fuerit, repeti possunt, donec obsessus sit omninò liberatus.

Juvabit præterea plurimum hæc quæ infra notantur, super obsessum devotè dicere, sæpeque repetere.

Pater noster &c. Ave Maria &c. Credo &c.

Canticum B. M. V. * Luc. 1.

MAgnificat anima mea Dominum.

Et exultavit spiritus meus, in Deo salutari meo.

Quia

* Per hoc Canticum dæmon reminiscitur victoriæ super ipsum a Christo reportatæ, & præcipuè per illum versiculum. *Fecit potentiam in Brachio suo*, quem sic explicat S. Gregòrius Thaumaturgus *serm. 2. Encomii in Annunciatione B. M. V. apud Biblioth. PP.* tom. 3. *fecit potentiam in Brachio suo, pro nobis adversus mortem, & diabolum, & cunctos ei militantes dæmones.* Cui consonat S. Cyrillus relatus in Catena aurea D. Thomæ in cap. 1. Lucæ: *Fecit potentiam &c. magis autem propriè de dæmonum hostili caterva intelligenda sunt hæc: hos enim sævientes in Terra dissipavit adveniens Dominus, & compeditos ab eis obedientiæ suæ restituit.* Quare scite a Rituali nostro hoc Canticum recitandum, hoc loco proponitur.

Quia respexit humilitatem ancillæ suæ: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.

Quia fecit mihi magna qui potens est, & sanctum nomen ejus.

Et misericordia ejus a progenie in progenies: timentibus eum.

Fecit potentiam in brachio suo: dispersit superbos mente cordis sui.

Deposuit potentes de sede:& exaltavit humiles.

Esurientes implevit bonis, & divites dimisit inanes.

Suscepit Israel puerum suum, recordatus misericordiæ suæ.

Sicut locutus est ad patres nostros, Abraham, & semini ejus in sæcula. Gloria Patri &c.

Canticum Zachariæ. * Luc. 1.

BEnedictus Dominus Deus Israel: quia visitavit, & fecit redemptionem plebis suæ.

Et erexit cornu salutis nobis, in domo David pueri sui.

Sicut locutus est per os Sanctorum, qui a sæculo sunt, Prophetarum ejus.

Salutem ex inimicis nostris: & de manu omnium qui oderunt nos.

Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris, & memorari testamenti sui sancti.

* Nec minus apposite Zachariæ Canticum legendum præscribit Rituale Romanum super obsessum, cum præcipuè versiculum illum: *Salutem ex inimicis nostris*, de dæmonibus interpretetur Glossa, & ante ipsam Origenes relatus a Divo Thoma in Catena aurea in cap. 1. Lucæ: *Non autem putemus*, ait Origenes, *nunc de corporalibus inimicis dici, sed de spiritualibus. Venit enim Dominus Jesus fortis in prælio destruere omnes inimicos nostros, ut nos de eorum insidiis, & tentationibus liberos faceret.*

Jusjurandum, quod juravit ad Abraham patrem nostrum, daturum se nobis.

Ut sine timore, de manu inimicorum nostrorum liberati, serviamus illi.

In sanctitate, & justitia coram ipso, omnibus diebus nostris.

Et tu puer, Propheta Altissimi vocaberis: præibis enim ante faciem Domini parare vias ejus.

Ad dandam scientiam salutis plebi ejus, in remissionem peccatorum eorum.

Per viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitavit nos oriens ex alto.

Illuminare his, qui in tenebris, & in umbra mortis sedent: ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Gloria Patri &c.

Symbolum S. Athanasii. *

QUicumque vult salvus esse, ante omnia opus est, ut teneat Catholicam fidem.

Quam nisi quisque integram inviolatamque servaverit, absque dubio in æternum peribit.

Fides autem catholica hæc est: ut unum Deum in Trinitate, & Trinitatem in unitate veneremur.

Neque confundentes personas, neque substantiam separantes.

Alia est enim persona Patris, alia Filii, alia Spiritus sancti.

Sed Patris, & Filii, & Spiritus sancti una est divinitas, æqualis gloria, coæterna majestas.

Qualis Pater, talis Filius, talis Spiritus sanctus.

Increa-

* Hujus Symboli recitatione S. Agnes de Monte Politiano energumenum liberavit; sic enim legitur in ejus Vita *cap. 7. penes Bollandianos die 20. Aprilis*. „ Statim ei Sancta virgo appropians, signumque Crucis fronti ejus imprimens, fidem catholicam per Canticum illud: *Quicunque &c.* devotissimè depromens, furibundum illum dæmonem divina virtute ab homine expulit. „

Increatus Pater, increatus Filius, increatus Spiritus ſanctus.

Immenſus Pater, immenſus Filius, immenſus Spiritus ſanctus.

Æternus Pater, æternus Filius, æternus Spiritus ſanctus.

Et tamen non tres æterni, ſed unus æternus.

Sicut non tres increati, nec tres immenſi: ſed unus increatus, & unus immenſus.

Similiter omnipotens Pater, omnipotens Filius, omnipotens Spiritus ſanctus.

Et tamen non tres omnipotentes: ſed unus omnipotens.

Ita Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus ſanctus.

Et tamen non tres Dii, ſed unus eſt Deus.

Ita Dominus Pater, Dominus Filius, Dominus Spiritus ſanctus.

Et tamen non tres Domini, ſed unus eſt Dominus.

Quia ſicut ſingillatim unamquamque perſonam Deum, ac Dominum confiteri Chriſtiana veritate compellimur: ita tres Deos, aut Dominos dicere catholica Religione prohibemur.

Pater a nullo eſt factus: nec creatus, nec genitus.

Filius a Patre ſolo eſt: non factus, nec creatus, ſed genitus.

Spiritus ſanctus a Patre, & Filio: non factus, nec creatus, nec genitus, ſed procedens.

Unus ergo Pater, non tres Patres: unus Filius non tres Filii: unus Spiritus ſanctus, non tres Spiritus ſancti.

Et in hac Trinitate, nihil prius, aut poſterius, nihil majus, aut minus, ſed totæ tres perſonæ coæternæ ſibi ſunt, & coæquales.

Ita ut per omnia, ſicut jam ſupra dictum

est, & unitas in Trinitate, & Trinitas in unitate veneranda sit.

Qui vult ergo salvus esse: ita de Trinitate sentiat.

Sed necessarium est ad æternam salutem: ut Incarnationem quoque Domini nostri Jesu Christi fideliter credat.

Est ergo Fides recta, ut credamus, & confiteamur: quia Dominus noster Jesus Christus Dei Filius, Deus, & homo est.

Deus est ex substantia Patris ante sæcula genitus, & homo est ex substantia matris in sæculo natus.

Perfectus Deus, perfectus homo: ex anima rationali, & humana carne subsistens.

Æqualis Patri secundum divinitatem: minor Patre secundum humanitatem.

Qui licet Deus sit & homo: non duo tamen, sed unus est Christus.

Unus autem non conversione divinitatis in carnem; sed assumptione humanitatis in Deum.

Unus omninò non confusione substantiæ, sed unitate personæ.

Nam sicut anima rationalis, & caro unus est homo: ita Deus, & homo unus est Christus.

Qui passus est pro salute nostra, descendit ad inferos: tertia die resurrexit a mortuis.

Ascendit ad cœlos, sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis: inde venturus est judicare vivos, & mortuos.

Ad cujus adventum omnes homines resurgere habent cum corporibus suis, & redditurì sunt de factis propriis rationem.

Et qui bona egerunt ibunt in vitam æternam: qui verò mala in ignem æternum.

Hæc est Fides Catholica, quam nisi quisque fide-

fideliter, firmiterque crediderit, salvus esse non poterit. Gloria Patri &c.

Psalmus 90. *

QUi habitat in adjutorio Altissimi, in protectione Dei cœli commorabitur.

Dicet Domino susceptor meus es tu, & refugium meum: Deus meus sperabo in eum.

Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium, & a verbo aspero.

Scapulis suis obumbravit tibi: & sub pennis ejus sperabis.

Scuto circumdabit te veritas ejus: non timebis a timore nocturno.

* Quam meritò etiam aliqui præscribantur Psalmi a Rituali nostro super obsessos legendi, apertè colligitur ex iis, quæ de Psalmis scripserunt Patres; inter alia namque encomia, Psalmus a D. Joanne Chrysostomo in Psalm. 14. dicitur: *acutissimum telum adversus dæmones:* & subjungit: *nec cervi ita tela fugiunt ut psalmos David dæmones:* Et D. Basilius in procemio Psalmorum: *Psalmus*, inquit, *dæmones fugat, Angelos advocat..... est profligandis dæmonibus, ac depellendis quoddam amuletum.* Sed ut fere omnes Psalmos hic extensos complectamur, audiatur S. Remigius Antisiodorensis in præambulis in Psalmos, penes Biblioth. PP. tom. 16. *Canticum Psalmorum*, ait, *animas decorat, invitat Angelos in adjutorium, effugat dæmones.... parit fidem.... diabolum offendit..... certamen bonorum est ..... si vis orare dic, Deus in adjutorium. Deus in nomine tuo. Si vis Deum laudare, dic Psalmos, quorum initium est, Confitemini. Si in tribulationibus humanis, vel spiritualibus afflictus sis tentationibus, & tibi videris a Deo, derilictus, canta: Deus Deus meus respice in me. Usquequo Domine. In te Domine speravi &c.* Cum porro obsessus indigeat dæmonem effugare fidem parere, Deum orare, laudare in sua tribulatione, invocare, appositè nostri Psalmi præscribuntur.

A sagitta volante in die, a negotio perambulante in tenebris: ab incursu, & dæmonio meridiano.

Cadent a latere tuo mille, & decem millia a dextris tuis: ad te autem non appropinquabit.

Verumtamen oculis tuis considerabis: & retributionem peccatorum videbis.

Quoniam tu es Domine spes mea: altissimum posuisti refugium tuum.

Non accedet ad te malum: & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.

Quoniam Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis.

In manibus portabunt te: ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum.

Super aspidem, & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem, & draconem.

Quoniam in me speravit liberabo eum, protegam eum, quoniam cognovit nomen meum.

Clamabit ad me, & ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum.

Longitudine dierum replebo eum, & ostendam illi salutare meum. Gloria Patri &c.

Psalmus 67. *

EXurgat Deus, & dissipentur inimici ejus: & fugiant, qui oderunt eum a facie ejus.

Sicut deficit fumus, deficiant: sicut fluit cera a facie ignis, sic pereant peccatores a facie Dei.

Et

---

* De singulari virtute hujus Psalmi adversus dæmones pulchre hæc habet D. Athanasius *ad Antiochum quæst.* 14. quærit namque: *qualem Orationem, aut quod verbum ex omnibus orationibus, atque verbis plus timent dæmones, a diabolus?* & respondet: *Narraverunt nobis spirituum studiosi homines fide digni, quod aspectu ipso, & de facie aliquando apparuerit eis diabolus, & quæsitus hanc ab ipsis quæstionem responderit his verbis, Non extitit in toto tam veteri,*

Et justi epulentur, & exultent in conspectu Dei: & delectentur in lætitia.

Cantate Deo, psalmum dicite nomini ejus: iter facite ei, qui ascendit super occasum, Dominus nomen illi.

Exultate in conspectu eis: turbabuntur a facie ejus, patris orphanorum, & judicis viduarum.

Deus in loco sancto suo: Deus qui inhabitare facit unius moris in domo.

Qui educit vinctos in fortitudine: similiter eos, qui exasperant, qui habitant in sepulcris.

Deus cum egredereris in conspectu populi tui: cum pertransires in deserto.

Terra mota est, etenim cœli distillaverunt a facie Dei Sinai: a facie Dei Israel.

Pluviam voluntariam segregabis Deus hæreditati tuæ: & infirmata est, tu vero perfecisti eam.

Animalia tua habitabunt in ea: parasti in dulcedine tua pauperi Deus.

Dominus dabit verbum evangelizantibus: virtute multa.

Rex virtutum dilecti dilecti: & speciei domus dividere spolia.

Si dormiatis inter medios cleros, pennæ columbæ deargentatæ: & posteriora dorsi ejus in pallore auri.

Dum discernit cœlestis Reges super eam, nive dealbabuntur in Selmon: mons Dei, mons pinguis.

Mons coagulatus, mons pinguis: ut quid suspicamini montes coagulatos?

quam novo testamento verbum terribilius, atque magis nostram disperdens potestatem, quam initium sexagesimiseptimi Psalmi. Quam primum enim verbo dicto: Exurgat Deus, & dissipentur inimici ejus; *mox ululans evanescit, & disparet diabolus, factis ostendunt hujus Orationis virtutem, & operationem.*

Mons, in quo beneplacitum est Deo habitare in eo: etenim Dominus habitabit in finem.

Currus Dei decem millibus multiplex, millia lætantium: Dominus in eis in Sina in sancto.

Ascendisti in altum, cœpisti captivitatem: accepisti dona in hominibus.

Etenim non credentes: inhabitare Dominum Deum.

Benedictus Dominus die quotidie: prosperum iter faciet nobis Deus salutarium nostrorum.

Deus noster, Deus salvos faciendi: & Domini Domini exitus mortis.

Verumtamen Deus confringet capita inimicorum suorum: verticem capilli perambulantium in delictis suis.

Dixit Dominus: Ex Basam convertam: convertam in profundum maris.

Ut intingatur pes tuus in sanguine, lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso.

Viderunt ingressus tuos, Deus, ingressus Dei mei, regis mei: qui est in sancto.

Prævenerunt principes conjuncti psallentibus, in medio juvencularum tympanistriarum.

In Ecclesiis benedicite Deo Domino: de fontibus Israel.

Ibi Beniamin adolescentulus: in mentis excessu.

Principes Juda, duces eorum: principes Zabulon, principes Nephthali.

Manda Deus virtuti tuæ: confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis.

A templo tuo in Jerusalem, tibi offerent Reges munera.

Increpa feras arundinis, congregatio taurorum in vaccis populorum, ut excludant eos, qui probati sunt argento.

Dissipas gentes, quæ bella volunt: venient legati ex Ægypto: Æthiopia præveniet manus ejus Deo.

Re-

Regna terræ cantate Deo: psallite Domino.
Psallite Deo, qui ascendit super cœlum cœli ad orientem.
Ecce dabit voci suæ vocem virtutis: date gloriam Deo super Israel: magnificentia ejus, & virtus ejus in nubibus.
Mirabilis Deus in Sanctis suis, Deus Israel ipse dabit virtutem, & fortitudinem plebi suæ: benedictus Deus. Gloria Patri &c. *Psalmus* 69.
DEus in adjutorium meum intende: Domine ad adjuvandum me festina.
Confundantur, & revereantur, qui quærunt animam meam.
Avertantur retrorsum, & erubescant, qui volunt mihi mala.
Avertantur statim erubescentes, qui dicunt mihi: euge, euge
Exultent, & lætentur in te omnes, qui quærunt te: & dicant semper magnificetur Dominus, qui diligunt salutare tuum.
Ego verò egenus, & pauper sum: Deus adjuva me.
Adjutor meus, & liberator meus es tu: Domine ne moreris. Gloria Patri &c.

Psalmus 53.

Deus in nomine tuo. *Ut supra pag.* 452.

Psalmus 117.

COnfitemini Domino quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia ejus.
Dicat nunc Israel, quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia ejus.
Dicat nunc domus Aaron: quoniam in sæculum misericordia ejus.
Dicant nunc, qui timent Dominum: quoniam in sæculum misericordia ejus.
De tribulatione invocavi Dominum: & exaudivit me in latitudine Dominus.

Do-

Dominus mihi adjutor: non timebo, quid faciat mihi homo.

Dominus mihi adjutor: & ego despiciam inimicos meos.

Bonum est confidere in Domino: quam confidere in homine.

Bonum est sperare in Domino: quam sperare in principibus.

Omnes gentes circuierunt me, & in nomine Domini, quia u tus sum in eos.

Circumdantes, circumdederunt me: & in nomine Domini, qui ultus sum in eos.

Circumdederunt me sicut apes, & exarserunt sicut ignis in spinis: & in nomine Domini quia ultus sum in eos.

Impulsus eversus sum ut caderem: & Dominus suscepit me.

Fortitudo mea, & laus mea Dominus: & factus est mihi in salutem.

Vox exultationis, & salutis: in tabernaculis justorum.

Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltavit me: dextera Domini fecit virtutem.

Non moriar, sed vivam: & narrabo opera Dñi.

Castigans castigavit me Dominus: & morti non tradidit me.

Aperite mihi portas justitiæ, ingressus in eas confitebor Domino: hæc porta Domini, justi intrabunt in eam.

Confitebor tibi, quoniam exaudisti me; & factus es mihi in salutem.

Lapidem, quem reprobaverunt ædificantes: hic factus est in caput anguli.

A Domino factum est istud: & est mirabile in oculis nostris.

Hæc est dies, quam fecit Dominus: exultemus, & lætemur in ea.

O

O Domine salvum me fac, o Domine bene prosperare: benedictus, qui venit in nomine Domini.

Benediximus vobis de domo Domini: Deus Dominus, & illuxit nobis.

Constituite diem solemnem in condensis, usque ad cornu altaris.

Deus meus es tu, & confitebor tibi: Deus meus es tu, & exaltabo te.

Confitebor tibi, quoniam exaudisti me, & factus es mihi in salutem.

Confitemini Domino, quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia ejus.

Gloria Patri &c. *Psalmus* 34.

JUdica Domine nocentes me: expugna impugnantes me.

Apprehende arma, & scutum: & exurge in adjutorium mihi.

Effunde frameam, & conclude adversus eos, qui persequuntur me: dic animæ meæ, salus tua ego sum.

Confundantur, & revereantur, quærentes animam meam.

Avertantur retrorsum, & confundantur cogitantes mihi mala.

Fiant tamquam pulvis ante faciem venti: & Angelus Domini coarctans eos.

Fiat via illorum tenebræ, & lubricum: & Angelus Domini persequens eos.

Quoniam gratis absconderunt mihi interitum laquei sui: supervacuè exprobaverunt animam meam.

Veniat illi laqueus, quem ignorat: & captio, quam abscondit, apprehendat eum, & in laqueum cadat in ipsum.

Anima autem mea exultabit in Domino: & delectabitur super salutari suo.

Omnia

Omnia ossa mea dicent: Domine quis similis tibi?

Eripiens inopem de manu fortiorum ejus: egenum, & pauperem a diripientibus eum.

Surgentes testes iniqui, quæ ignorabam, interrogabant me.

Retribuebant mihi mala pro bonis, sterilitatem animæ meæ.

Ego autem cum mihi molesti essent, induebar cilicio.

Humiliabam in jejunio animam meam: & oratio mea in sinu meo convertetur.

Quasi proximum, & quasi fratrem nostrum sic complacebam: quasi lugens, & contristatus sic humiliabar.

Et adversum me lætati sunt, & convenerunt: congregata sunt super me flagella, & ignoravi.

Dissipati sunt, nec compuncti, tentaverunt me, subsannaverunt me subsannatione: frenduerunt super me dentibus suis.

Domine, quando respicies? Restitue animam meam a malignitate eorum, a leonibus unicam meam.

Confitebor tibi in Ecclesia magna: in populo gravi laudabo te.

Non supergaudeant mihi, qui adversantur mihi inique: qui oderunt me gratis, & annuunt oculis.

Quoniam mihi quidem pacificè loquebantur: & in iracundia terræ loquentes, dolos cogitabant.

Et dilataverunt super me os suum: dixerunt, euge, euge, viderunt oculi nostri.

Vidisti, Domine, ne sileas: Domine ne discedas a me.

Exurge, & intende judicio meo: Deus meus, & Dominus meus in causam meam.

Judica

Judica me ſecundum juſtitiam tuam, Domine Deus meus, & non ſupergaudeant mihi.
Non dicant in cordibus ſuis, euge, euge animæ noſtræ: nec dicant, Devoravimus eum.
Erubeſcant, & revereantur ſimul, qui gratulantur malis meis.
Induantur confuſione, & reverentia, qui magna loquuntur ſuper me.
Exultent, & lætentur, qui volunt juſtitiam meam: & dicant ſemper, magnificetur Dominus, qui volunt pacem ſervi ejus.
Et lingua mea meditabitur juſtitiam tuam: tota die laudem tuam. Gloria Patri &c.
Pſalmus 30.
IN te Domine ſperavi, non confundar in æternum: in juſtitia tua libera me.
Inclina ad me aurem tuam; accelera ut eruas me.
Eſto mihi in Deum protectorem, & in domum refugii: ut ſalvum me facias.
Quoniam fortitudo mea, & refugium meum es tu: & propter nomen tuum deduces me, & enutries me.
Educes me de laqueo hoc quem abſconderunt mihi: quoniam tu es protector meus.
In manus tuas commendo ſpiritum meum: redemiſti me Domine Deus veritatis.
Odiſti obſervantes vanitates, ſupervacuè.
Ego autem in Domino ſperavi: exultabo, & lætabor in miſericordia tua.
Quoniam reſpexiſti humilitatem meam: ſalvaſti de neceſſitatibus animam meam.
Nec concluſiſti me in manibus inimici: ſtatuiſti in loco ſpatioſo pedes meos.
Miſerere mei, Domine, quoniam tribulor: conturbatus eſt in ira oculus meus, anima mea, & venter meus.

Quoniam defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus.

Infirmata est in paupertate virtus mea: & ossa mea conturbata sunt.

Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium, & vicinis meis valde: & timor notis meis.

Qui videbant me, foras fugerunt a me: oblivioni datus sum tamquam mortuus a corde.

Factus sum tamquam vas perditum; quoniam audivi vituperationem multorum commorantium in circuitu.

In eo dum convenirent simul adversum me; accipere animam meam consiliati sunt.

Ego autem in te speravi Domine: dixi, Deus meus es tu, in manibus tuis sortes meæ.

Eripe me de manu inimicorum meorum; & a persequentibus me.

Illustra faciem tuam super servum tuum, salvum me fac in misericordia tua: Domine, non confundar, quoniam invocavi te.

Erubescant impii, & deducantur in infernum: muta fiant labia dolosa.

Quæ loquuntur adversus justum iniquitatem, in superbia, & in abusione.

Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te!

Perfecisti eis, qui sperant in te: in conspectu filiorum hominum.

Abscondes eos in abscondito faciei tuæ, a conturbatione hominum.

Proteges eos in tabernaculo tuo, a contradictione linguarum.

Benedictus Dominus: quoniam mirificavit misericordiam suam mihi in civitate munita.

Ego autem dixi in excessu mentis meæ: Projectus sum a facie oculorum tuorum.

Ideo

Ideo exaudisti vocem orationis meæ: dum clamarem ad te.

Diligite Dominum omnes sancti ejus: quoniam veritatem requiret Dominus, & retribuet abundanter facientibus superbiam.

Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino. Gloria Patri &c.

Psalmus 21.

DEus Deus meus, respice in me, quare me dereliquisti? longe a salute mea verba delictorum meorum.

Deus meus, clamabo per diem, & non exaudies: & nocte, & non ad insipientiam mihi.

Tu autem in sancto habitas, laus Israel.

In te speraverunt patres nostri: speraverunt, & liberasti eos.

Ad te clamaverunt, & salvi facti sunt: in te speraverunt, & non sunt confusi.

Ego autem sum vermis, & non homo: opprobrium hominum, & abjectio plebis.

Omnes videntes me deriserunt me: locuti sunt labiis, & moverunt caput.

Speravit in Domino, eripiat eum: salvum faciat eum, quoniam vult eum.

Quoniam tu es, qui extraxisti me de ventre: spes mea ab uberibus matris meæ. In te projectus sum ex utero.

De ventre matris meæ Deus meus es tu: ne discesseris a me.

Quoniam tribulatio proxima est: quoniam non est qui adjuvet.

Circumdederunt me vituli multi: tauri pingues obsederunt me.

Aperuerunt super me os suum: sicut leo rapiens, & rugiens.

Sicut aqua effusus sum: & dispersa sunt omnia ossa mea.

Fa-

Factum est cor meum tamquam cera liquescens, in medio ventris mei.

Aruit tamquam testa virtus mea: & lingua mea adhæsit faucibus meis, & in pulverem mortis deduxisti me.

Quoniam circumdederunt me canes multi: concilium malignantium obsedit me.

Foderunt manus meas, & pedes meos: dinumeraverunt omnia ossa mea.

Ipsi verò consideraverunt, & inspexerunt me: diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem.

Tu autem Domine, ne elongaveris auxilium tuum a me: ad defensionem meam conspice.

Erue a framea Deus animam meam: & de manu canis unicam meam.

Salva me ex ore leonis: & a cornibus unicornium humilitatem meam.

Narrabo nomen tuum fratribus meis: in medio Ecclesiæ laudabo te.

Qui timetis Dominum, laudate eum: universum semen Jacob glorificate eum.

Timeat eum omne semen Israel: quoniam non sprevit, neque despexit deprecationem pauperis.

Nec avertit faciem suam a me: & cum clamarem ad eum, exaudivit me.

Apud te laus mea in ecclesia magna: vota mea reddam in conspectu timentium eum.

Edent pauperes, & saturabuntur, & laudabunt Dominum, qui requirunt eum: vivent corda eorum in sæculum sæculi.

Reminiscentur, & convertentur ad Dominum, universi fines Terræ.

Et adorabunt in conspectu ejus, universæ familiæ Gentium.

Quoniam Domini est regnum: & ipse dominabitur Gentium.

Man-

Manducaverunt, & adoraverunt omnes pingues terræ: in conspectu ejus cadent omnes, qui descendunt in terram.
Et anima mea illi vivet: & semen meum serviet ipsi.
Annuntiabitur Domino generatio ventura: & annuntiabunt cœli justitiam ejus populo, qui nascerunt, quem fecit Dominus. Gloria Patri &c.

Psalmus 3.

DOmine, quid multiplicati sunt, qui tribulant me? multi insurgunt adversum me.
Multi dicunt animæ meæ: Non est salus ipsi in Deo ejus.
Tu autem Domine, susceptor meus es: gloria mea, & exaltans caput meum.
Voce mea ad Dominum clamavi: & exaudivit me de monte sancto suo.
Ego dormivi, & soporatus sum: & exurrexi, quia Dominus suscepit me.
Non timebo millia populi circumdantis me: exurge Domine, salvum me fac, Deus meus.
Quoniam tu percussisti omnes adversantes mihi sine causa: dentes peccatorum contrivisti.
Domini est salus, & super populum tuum benedictio tua. Gloria Patri &c. *Psalmus 10.*

IN Domino confido, quomodo dicitis animæ meæ: Transmigra in montem sicut passer.
Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum, paraverunt sagittas suas in pharetra: ut sagittent in obscuro rectos corde.
Quoniam, quæ perfecisti, destruxerunt: justus autem quid fecit?
Dominus in templo sancto suo: Dominus in cœlo sedes ejus.
Oculi ejus in pauperem respiciunt: palpebræ ejus interrogant filios hominum.
Dominus interrogat justum, & impium: qui

autem diligit iniquitatem, odit animam suam:

Pluet super peccatores laqueos: ignis, & sulphur, & spiritus procellarum pars calicis eorum.

Quoniam justus Dominus, & justitias dilexit: æquitatem vidit vultus ejus. Gloria Patri &c.

Psalmus 12. *

USquequò Domine oblivisceris me in finem? usquequò avertis faciem tuam a me?

Quamdiu ponam consilia in anima mea: dolorem in corde meo per diem;

Usquequò exaltabitur inimicus meus super me? respice, & exaudi me Domine Dus meus.

Illumina oculos meos, ne umquam obdormiam in morte: ne quando dicat inimicus meus: Prævalui adversus eum.

Qui tribulant me, exultabunt si motus fuero: ego autem in misericordia tua speravi.

Exultabit cor meum in salutari tuo: cantabo Domino, qui bona tribuit mihi, & psallam nomini Domini Altissimi. Gloria Patri &c.

Oratio post liberationem.

ORamus te, Deus omnipotens, ut spiritus iniquitatis amplius non habeat potestatem in hoc famulo tuo N. *vel* famula tua N. sed ut fugiat, & non revertatur. Ingrediatur in eum, *vel* in eam, Domine te jubente, bonitas, & pax Domini nostri Jesu Christi, per quem redempti sumus, & ab omni malo non timeamus, quia Dominus nobiscum est. Qui vivit & regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus Sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℞. Amen.

LAUS DEO.

* Ad hunc Psalmum recursum habuit ad dæmonum terriculamenta abjicienda B. Alcuinus Abbas, ut legitur in ejus vita *cap.* 1 *penes Bollandianos socios die* 19. *Maii*,, Crucis se muniens Alcuinus velo-„ citer signo, Psalmumque decantans, duodecimum „ affectu, omni malorum subito disparuit turba.

INDEX

INDEX.

A

B

C

D

E

Fidu-

M

P

Ob

R

S

Ii Si-

FINIS.

Erro-

Errores corrigere erubeſcentes, confundentur
D. Auguſt. Epiſt. 49. contra Donat.

Errata	Corrige.
Pag. 5. Miniſtr	Miniſtri
10. admotorem	ad motorem
ibid. fui	fuit
ibid. Reliquiis SS. *adde*	vel aqua luſtrali
12. Gregorio	Georgio
ibid. flumine attulit	flumine aquam attulit
15. Doc. XI. & ſeqq.	Doc. XI. num. 7. & ſeqq.
16. exempla	exemplis
17. ignes	ingens
ibid. occaſiones	occaſionem
ibid. obſidebatur	obſideretur
20. interium	interim
ibid. curratum	curvatum
22. ipſa	ipſam
23. immunditia	immunditias
26. Tranſcenſis	tranſcenſis
ibid. exercenda	exercendæ
28. exercenda	exercendæ
31. iuterdum	interdum
34. Hæc	Nec
35. Neceſſitate	Neceſſitate
ibid. ad peccatum	neque ad peccatum
ibid. variis	vanis
36. qualiæ	qualia
38. Tob	Job
39. Tob	Job
ibid. nulla adverſus	nullam adverſus
ibid. ipſius	ipſis
ibid. Tob	Job
ibid. terram	terra
44. quandam	quendam
ibid. Ephrem	Ephræm
ibid. Segolanæ	Segolenæ
45. ſcias dolo	ſcias volo.
49. fornicatio	& talis fornicatio
50. die 2.	die 27.
60. Monachorum	Monacharum
ibid. exequaverut	exequaverat

61. *inobedientua*	*inobedientia*
62. Anacletis	Analectis
63. inveniliter jacta-bant poteſtatem	juveniliter jactabant po-teſtate
ibid. ſugitque	fuitque
64. ex templo	extemplò
ibid. Eccleſiamque	Eccleſiarumque
ibid. Equitis	Equitii
66. ab hoc	ob hoc
67. de Victore Pontifice	nempè Victori Pontifici
68. dare	clarè
73. ſubirate	ſubiratæ
74. objerunt	abjerunt
77. *ſuperis fili Ada*	*ſuper filiis Adæ*
78. gravitatum	gravitate
81. recentibus	recentioribus
82. diebus	ædibus
84. exorciſtarum	exorciſtatum
86. quia	quin
87. *acceperat*	*acceperant*
ibid. exorciſtis Romani	Exorciſtis habent Ro-mani Clementis
89. *ſanctionum*	*ſanationum*
91. ſpectari	ſpectare
93. ſolum juriſdictionis	ſolum poteſtate juriſdic.
94. *ſpiritum*	*ſpirituum*
ibid. invocatione	invocationi
95. *dedi poteſtatem*	*dedi vobis poteſtatem*
ibib. voluntatem Ec-cleſiæ	per voluntatem Eccle-ſiæ
96. requeſitis	requiſitis
97. tom. 4. ait	tom. 4. de amore ineffa-bili ſerm. 41. ait
103. Ovis in quienſque	O' vis, inquiens, quæ
104. propter hæc exor-ciſmis	propter hæc ab exorciſ-mis
ibid. poteſtate a collo-cata.	poteſtate ſibi a Deo col-lata
105. agerrime.	egerrime
110. in offenſo	inoffenſo
111. exercitare	excitare
ibid. virtutem directè	virtutem in dæmones

in

in dæmonibus cruciandos, & affligendos.	cruciandos, & affligendos
112. metodo	Methodo
114. Tob. v. 12.	Job. 1. v. 12.
115. Documentii	Documenti
116. Atrabile	Atra bile
118. fuerant	fuerunt
ibid. Aquienſis	Aquinenſis
120. nec non canon	nec non conformis eſt Canon
ibid. conſulit	conſuluit
ibid. diabolicæ	diabolicæ ſigna
121. quam ſola	quam ſolam
123. Eccleſiaſtici 24.	Eccleſiaſtici 42.
127. nullo	Nulli
128. ſine	ſive ex ejus
129. ſuppoſitii	ſuppoſititii
133. fiant	fiunt
ibid. cap. 6.	cap. 5.
135. ſagos	ſagas
136. ſed eant	ſedeant
142. afficiuntur	afficiatur
161. *aucultandum*	*auſcultandum*
167. Rothbertus	Rathbertus
169. & primo	A' primo
ibid. in ſine	fine
172. crimen	crinem
179. *delictus*	*delictis*
ibid. *Actis*	*Actus*
181 Caſto	Caſte
182. Bertrardi	Bertrandi
192. P. Gregor.	S. Gregor.
ibid. Baptiſmo	Baptiſma.
193. *contentim*	*contemptim*
ibid. Miſtalogica	Myſtagogica
204. requies	requie
207. *Roma*	*Romæ*
209. *coactam*	*coacta*
ibid. *ſcientiam*	*ſcientia*
210. *Angelis*	*Angeli*
214. Oroſius	Oroſium

215. ut	&
ibid. percipiamus	percipiemus
219. mendavis	mendaciis
ibid. Sanctis	Sancti
223. produerit	produxerit
226. ſucceſſivum	ſucceſſivus
234. ſed ut ſit	ſed ut ut ſit
ibid. creaura	creatura
238. tuæ	tu, &
244. intellexerit	intellexit
249. Romanam	Romana
253. meſtus	metus
261. *Filium Patrem*	*Filiùm Pater*
262. *& ipſam*	*& ipſa*
ibid. *qui hæc*	*cui hæc*
263. *niſi cum*	*niſi eum*
ibid. *duo circa*	*quo circa*
ibid. juſta	*juxta*
265. *gentis*	*generis*
267. *Septembriis*	*Septembris*
ibid. 26. Februarii	cap.6. 2. Februarii
ibid. Lipellorum	Lipelloum
269. id idem	ibidem
272. S. Valeris	S. Valerii
283. orationes	Orationis
284. *intermiſſionem*	*intermiſſione*
285. *potens*	*petens*
287. *utrumque*	*utcumque*
ibid. *althi*	*alibi*
293. S. Gaſpar	P. Gaſpar
298. Blancum	Blancam
299. voluit	valuit
300. d' Anchericem	d' Acherium
302. aderat	aderant
307. *Umilitas*	*Humilitas*
314. cruciatas	cruciatus
316. Brugnolo	Brognolo
320. quoſdam	quaſdam
ibid. depromptam	depromptas
323. *di mio*	*di Dio*
340. *præditas*	*præditus*
341. *numina*	*nomina*

342. S.Lu-

342. S. Lucam	P. Lucam
344. temporem	teporem.
351. respondi	respondit
ibid. intersunt	intererunt.
354. forma	formam
ibid. *laudat*	*laudata*
367. divexerant	divexarant
ibid. Hicetio	Nicetio
368. *eludas*	*claudas*
371. Origines	Origenes
379. *alio*	*alia*
380. actuali	actuales
384. ex cantare	excantare
ibid. vel pulsusuavium	vel pulsu suavium
ibid. muliere	mulcere
387. exorcismo	exorcismos
ibid. *vix*	*vis*
393. *de vita*	*devita*
400. legintur	legitur
ibid. Bernardi	Bernardini
ibid. feret	foret
ibid. Tausiani	Taussiniani
401. duriosa	duriora
404 modum	nodum
405. imitato	imitator
408. obnoxiam	obnoxia
409. *versutissiam*	*versutissima*
410. *ex eo*	*exeo*
412. utque	ut quæ
415. recepisse	recessisse
416. Brachio	Berachio
417. maleficio	malefico
428. extit	exit
429. columne	columnæ
433. in Breviario	tum in Breviario
438. imperaverint	imperaverunt
443. *dignos*	*indignos*
444. plurimum	plurima
447. eam	ea
464. prosternare	prosternere.

Errores, qui Ortographiam, vel distincte interpungendi rationem concernunt (qui persæpe occurrent) Lectoris humanitas quæso excuset.

NOI REFFORMATORI
Dello Studio di Padova.

AVendo veduto per la Fede di Revisione, ed Approbazione del P. Fra Tommaso Maria Gennari Inquisitore, nel Libro intitolato: *Ritualis Romani Documenta de exorcizandis obsessis a dæmonio, Commentariis ex SS. Patribus, & Ecclesiasticis Scriptoribus potissimum depromptis, Auctore F. Paulum Maria Cardi Regiensem, Ordinis Serv. B. M. V. &c.* non v'esser cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Attestato del Segretario nostro; niente contro Principi, e buoni costumi, concedemo licenza a *Giuseppe Corona* Stampatore, che possi esser stampato, osservando gli ordini in materia di Stampe, e presentando le solite copie alle pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. 30. Marzo 1733.

(Gio: Francesco Morosini Kav. Reff.
(
(Pietro Grimani Kav. Proc. Reff.

Agostino Gadaldini Secret.

16. Giugno 1733.
Registrato nel Magistrato Eccellentiss. degli Essecutori contro la Bestemmia.

Angelo Legrenzi Secret.

NOI REFFORMATORI
Dello Studio di Padova.

AVendo veduto per la Fede di Revisione, ed Approbazione del P. Fra Tommaso Maria Gennari Inquisitore, nel Libro intitolato: *Ritualis Romani Documenta de exorcizandis obsessis a dæmonio, Commentariis ex SS. Patribus, & Ecclesiasticis Scriptoribus potissimum depromptis, Auctore F. Paulum Maria Cardi Regiensem, Ordinis Serv. B. M. V. &c.* non v' esser cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Attestato del Segretario nostro; niente contro Principi, e buoni costumi, concedemo licenza a *Giuseppe Corona* Stampatore, che possi esser stampato, osservando gli ordini in materia di Stampe, e presentando le solite copie alle pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. 30. Marzo 1733.

(Gio: Francesco Morosini Kav. Reff.
(
(Pietro Grimani Kav. Proc. Reff.

Agostino Gadaldini Secret.

16. Giugno 1733.
Registrato nel Magistrato Eccellentiss. degli Essecutori contro la Bestemmia.

Angelo Legrenzi Secret.